

Urząd Statystyczny we Wrocławiu

EUROREGIONY NA GRANICACH POLSKI 2003

Wrocław 2004

URZĄD STATYSTYCZNY WE WROCŁAWIU

**EUROREGIONY
NA GRANICACH POLSKI
2003**

Pamięci
Kazimierza
Żurawskiego

WROCŁAW 2004

KONCEPCJA I OPRACOWANIE

*Zespół pracowników US we Wrocławiu
pod kierunkiem Dyrektor Elżbiety Małeckiej
w składzie:*

Sławomir Banaszak

Tadeusz Borys

Anna Jaskulska

Zbigniew Panasiewicz

Dorota Wilczyńska

Kazimierz Żurawski

WSPÓŁPRACA URZĘDÓW STATYSTYCZNYCH

Bożena Wiśniewska - Szczecin

Ewa Czapka - Zielona Góra

Joanna Bentkowska - Opole

Anna Malinowska-Drag - Katowice

Maria Janczy - Kraków

Jan Jędrusiak - Rzeszów

Andrzej Miszczuk - Lublin

Małgorzata Jelska - Białystok

Zbigniew Pietrzak - Gdańsk

SKŁAD KOMPUTEROWY I OPRACOWANIE MAP - Dorota Wilczyńska

ISBN 83-88634-44-5

Format B-5.

*Druk i oprawa: Urząd Statystyczny we Wrocławiu - Wydział Poligrafii
59-220 Legnica, ul. Jaworzyńska 65*

Słowo wstępne

Prezentowana publikacja „Euroregiony na granicach Polski 2003” jest kolejną z cyklu wydawniczego zapoczątkowanego w 1997 roku, w ramach którego ukazała się „Panorama euroregionów” (wyd. I - 1997, wyd. II - 1998), „Euroregiony w nowym podziale terytorialnym Polski” (1999) oraz „Euroregiony na granicach Polski 2001” (2001). Mimo podobieństwa nazwy z ostatnią pracą, obecna publikacja istotnie się od niej różni zarówno układem treści jak i zakresem informacji. Opinie Czytelników skłoniły nas do preferowania układu prezentowanego w dwóch pierwszych publikacjach z tego cyklu, tj. oddzielnej prezentacji każdego z euroregionów.

Publikacja składa się z trzech części merytorycznych, poprzedzonych spisami tablic, rysunków i map oraz uwagami ogólnymi. W części pierwszej prezentowane są informacje ogólne o współpracy transgranicznej w Europie. Określono główne cechy i formy tej współpracy, a także scharakteryzowano wspierające ją ważniejsze instytucje europejskie. W tej części publikacji ukazano także chronologię i zróżnicowanie zaawansowania procesów euroregionalizacji na granicach krajów sąsiadujących z Polską.

Część druga dotyczy podstaw i stanu współpracy euroregionalnej w Polsce. Przedstawiono tu obszerną charakterystykę podstaw prawnych i instytucjonalnych, zasad funkcjonowania euroregionów oraz aktualny stan ich rozwoju na granicach Polski. Dokonano m.in. typologii ogólnych schematów organizacyjnych i po raz pierwszy przeprowadzono wszechstronną analizę zasad członkostwa w euroregionach i narodowych stowarzyszeniach tworzących podstawę instytucjonalną ich funkcjonowania. Przedstawiono także podziały terytorialne i statystyczne krajów, których części tworzą euroregiony na granicach Polski. W tej części publikacji istotnie rozszerzono – w porównaniu z poprzednimi opracowaniami – analizę celów, efektów i barier współpracy transgranicznej. Część drugą kończą syntetyczne zestawienia statystyczne dotyczące współpracy euroregionalnej w Polsce.

Część trzecia zawiera usystematyzowane zestawy aktualnych informacji statystyczno-opisowych o wszystkich euroregionach na granicach Polski, podzielonych na cztery grupy według kryterium pogranicza. Informacje te dotyczą wszystkich istotnych aspektów funkcjonowania euroregionów, przedstawiono je w identycznym układzie analitycznym wraz z mapami i wykazami członków. W porównaniu z poprzednimi publikacjami obecna zawiera istotnie poszerzony zasób informacji statystycznej o zagranicznych częściach euroregionów, choć poszukiwanie i gromadzenie informacji o tych częściach nadal następuje spore trudności. Prezentowane podstawowe dane statystyczne dotyczą euroregionu jako całości oraz każdej jego narodowej części i obejmują w większości rok 2002.

Powstanie niniejszej publikacji było możliwe dzięki współpracy z krajowymi sekretariatami euroregionów oraz urzędami statystycznymi w Białymstoku, Gdańsku, Katowicach, Krakowie, Lublinie, Olsztynie, Opolu, Rzeszowie, Szczecinie i Zielonej Górze.

Mam nadzieję, że niniejsza publikacja – tak jak poprzednie z tego cyklu – spotka się z zainteresowaniem wielu środowisk, dostarczając kompleksowej, w tym statystycznej wiedzy o euroregionach i przyczyni się do dalszego rozwoju współpracy euroregionalnej na granicach Polski.

Dyrektor Urzędu Statystycznego
we Wrocławiu

Elżbieta Małecka

Wrocław, kwiecień 2004.

Spis treści

Słowo wstępne	3
Spis tablic	6
Spis rysunków i map	13
Uwagi ogólne	14
1. Współpraca transgraniczna w Europie	15
1.1. Cechy i formy współpracy	15
1.2. Instytucje europejskie wspierające współpracę transgraniczną	18
1.3. Rozwój sieci euroregionów w krajach sąsiadujących z Polską	24
2. Podstawy i stan współpracy euroregionalnej w Polsce	29
2.1. Podstawy prawno-instytucjonalne funkcjonowania euroregionów	29
2.2. Zasady funkcjonowania euroregionów	32
2.3. Rozwój sieci euroregionów	61
2.4. Podziały terytorialne i statystyczne w euroregionach	62
2.5. Cele współpracy euroregionalnej	68
2.6. Efekty i bariery współpracy	78
2.7. Wykorzystanie środków finansowych z funduszu małych projektów Phare CBC i Phare CREDO	84
2.8. Podstawowe dane porównawcze	88
3. Obszary współpracy euroregionalnej na granicach Polski	91
3.1. Euroregiony na pograniczu zachodnim	91
3.1.1. Euroregion Pomerania	91
3.1.2. Euroregion Pro Europa Viadrina	108
3.1.3. Euroregion Sprewa-Nysa-Bóbr	130
3.1.4. Euroregion Neisse-Nisa-Nysa	151
3.2. Euroregiony na pograniczu południowym	173
3.2.1. Euroregion Glacensis	173
3.2.2. Euroregion Pradziad	196
3.2.3. Euroregion Silesia	216
3.2.4. Euroregion Śląsk Cieszyński	232
3.2.5. Euroregion Beskidy	249
3.2.6. Euroregion Tatry	266
3.2.7. Euroregion Karpacki	274
3.3. Euroregiony na pograniczu wschodnim	303
3.3.1. Euroregion Bug	303
3.3.2. Euroregion Puszcza Białowieska	328
3.3.3. Euroregion Niemen	331
3.4. Euroregiony na pograniczu północnym	340
3.4.1. Euroregion Bałtyk	340
3.5. Informacje statystyczne o polskich częściach euroregionów: Tatry, Puszcza Białowieska, Niemen i Bałtyk	348
Bibliografia	355

Spis tablic

1. Współpraca transgraniczna w Europie

	Tabl.	Str.
Europejskie instytucje i organizacje oraz uregulowania prawne wspierające współpracę transgraniczną	1.1	19
Euroregiony na granicach Niemiec	1.2	26
Euroregiony na granicach Czech	1.3	27
Euroregiony na granicach Słowacji	1.4	27

2. Podstawy i stan współpracy euroregionalnej na graniach Polski

Organy euroregionów	2.1	33
Statutowe prawa stron współpracy w euroregionach	2.2	34
Statutowe obowiązki stron współpracy w euroregionach	2.3	34
Statutowe prawa członków polskich stowarzyszeń samorządowych	2.4	35
Statutowe obowiązki członków polskich stowarzyszeń samorządowych	2.5	37
Rodzaje członkostwa	2.6	43
Narodowe stowarzyszenia lokalnych jednostek samorządowych jako sygnatariusze porozumień euroregionalnych	2.7	43
Podstawowe informacje o członkostwie w euroregionach	2.8	44
Statutowe źródła finansowania działalności euroregionów	2.9	56
Pozostałe źródła i procedury finansowania działalności euroregionów	2.10	57
Statutowe źródła finansowania działalności stowarzyszeń	2.11	57
Specyficzne źródła finansowania działalności stowarzyszeń	2.12	58
Statutowa procedura rozwiązania członkostwa w euroregionie i sposoby likwidacji majątku	2.13	59
Statutowa procedura rozwiązania członkostwa w stowarzyszeniach	2.14	60
Chronologia tworzenia euroregionów	2.15	62
Wybrane dane o krajach, których części wchodzą do euroregionów na graniach Polski	2.16	64
Euroregiony, kraje – jednostki podziału terytorialnego tworzące strukturę transgraniczną	2.17	66
Cele współpracy	2.18	68
Zadania wynikające z przyjętych celów współpracy	2.19	70
Specyficzne zadania wynikające z przyjętych celów współpracy	2.20	72
Cele stowarzyszeń	2.21	73
Zadania stowarzyszeń	2.22	74
Formy realizacji celów i zadań stowarzyszeń	2.23	76
Środki finansowe z funduszu małych projektów Phare CBC wykorzystane w euroregionach Neisse-Nisa-Nysa, Glacensis i Bałtyk	2.24	85
Środki finansowe z funduszu małych projektów Phare CBC wykorzystane w euroregionach Pomerania, Sprewa-Nysa-Bóbr i Pro Europa Viadrina	2.25	86
Środki finansowe z funduszu małych projektów Phare CBC wykorzystane w euroregionach Pradziad, Silesia, Tatry, Bug i Niemen	2.26	86
Powierzchnia i ludność euroregionów w 2002 r.	2.27	88

3. Obszary współpracy euroregionalnej na graniach Polski

3.1. Euroregiony na pograniczu zachodnim

3.1.1. Euroregion Pomerania

Projekty dofinansowane ze środków Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży ...	3.1	100
Powierzchnia i sieć osadnicza w Euroregionie Pomerania w 2002 r.	3.2	102
Ludność w Euroregionie Pomerania w 2002 r.	3.3	103
Ludność według wieku w Euroregionie Pomerania w 2002 r.	3.4	103
Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w Euroregionie Pomerania w 2002 r.	3.5	104
Ruch naturalny ludności w Euroregionie Pomerania w 2002 r.	3.6	104
Małżeństwa. Migracje ludności w Euroregionie Pomerania w 2002 r.	3.7	105

	Tabl.	Str.
3.1.1. Euroregion Pomerania (dok.)		
Zasoby mieszkaniowe w polskiej i niemieckiej części Euroregionu Pomerania w 2002 r.	3.8	105
Mieszkania oddane do użytku w polskiej i niemieckiej części Euroregionu Pomerania w 2002 r.	3.9	106
Szpitala ogólne w polskiej i niemieckiej części Euroregionu Pomerania w 2002 r.	3.10	106
Baza noclegowa turystyki w polskiej i niemieckiej części Euroregionu Pomerania w 2002 r.	3.11	107
3.1.2. Euroregion Pro Europa Viadrina		
Projekty dofinansowane z funduszy zarządzanych przez Euroregion	3.12	116
Powierzchnia i sieć osadnicza w Euroregionie Pro Europa Viadrina	3.13	120
Ludność w Euroregionie Pro Europa Viadrina	3.14	120
Ludność według wieku w Euroregionie Pro Europa Viadrina	3.15	121
Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w Euroregionie Pro Europa Viadrina	3.16	121
Ruch naturalny ludności w Euroregionie Pro Europa Viadrina	3.17	122
Małżeństwa. Migracje ludności w Euroregionie Pro Europa Viadrina	3.18	122
Pracujący w Euroregionie Pro Europa Viadrina	3.19	123
Użytkowanie gruntów w Euroregionie Pro Europa Viadrina	3.20	123
Użytki rolne w Euroregionie Pro Europa Viadrina	3.21	124
Przemysłowe oczyszczalnie ścieków w Euroregionie Pro Europa Viadrina	3.22	124
Komunalne oczyszczalnie ścieków i ścieki komunalne w Euroregionie Pro Europa Viadrina	3.23	125
Ludność obsługiwana przez oczyszczalnie komunalne w Euroregionie Pro Europa Viadrina	3.24	126
Zasoby mieszkaniowe w Euroregionie Pro Europa Viadrina	3.25	126
Mieszkania oddane do użytku w Euroregionie Pro Europa Viadrina	3.26	127
Szpitala ogólne w Euroregionie Pro Europa Viadrina	3.27	127
Apteki i punkty apteczne w Euroregionie Pro Europa Viadrina	3.28	128
Biblioteki publiczne w Euroregionie Pro Europa Viadrina	3.29	128
Baza noclegowa turystyki w Euroregionie Pro Europa Viadrina	3.30	129
Obiekty noclegowe turystyki według rodzajów w Euroregionie Pro Europa Viadrina	3.31	129
3.1.3. Euroregion Sprewa-Nysa-Bóbr		
Uczestnicy programów dofinansowanych ze środków Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży	3.32	137
Liczba projektów dofinansowanych ze środków Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży	3.33	138
Powierzchnia i sieć osadnicza w Euroregionie Sprewa-Nysa-Bóbr	3.34	141
Ludność w Euroregionie Sprewa-Nysa-Bóbr	3.35	141
Ludność według wieku w Euroregionie Sprewa-Nysa-Bóbr	3.36	142
Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w Euroregionie Sprewa-Nysa-Bóbr	3.37	142
Ruch naturalny ludności w Euroregionie Sprewa-Nysa-Bóbr	3.38	143
Małżeństwa. Migracje ludności w Euroregionie Sprewa-Nysa-Bóbr	3.39	143
Pracujący w Euroregionie Sprewa-Nysa-Bóbr	3.40	144
Użytkowanie gruntów w Euroregionie Sprewa-Nysa-Bóbr	3.41	144
Użytki rolne w Euroregionie Sprewa-Nysa-Bóbr	3.42	145
Przemysłowe oczyszczalnie ścieków w Euroregionie Sprewa-Nysa-Bóbr	3.43	145
Komunalne oczyszczalnie ścieków i ścieki komunalne w Euroregionie Sprewa-Nysa-Bóbr	3.44	146
Ludność obsługiwana przez oczyszczalnie komunalne w Euroregionie Sprewa-Nysa-Bóbr	3.45	147
Zasoby mieszkaniowe w Euroregionie Sprewa-Nysa-Bóbr	3.46	147
Mieszkania oddane do użytku w Euroregionie Sprewa-Nysa-Bóbr	3.47	148

	Tabl.	Str.
3.1.2. Euroregion Sprewa-Nysa-Bóbr (dok.)		
Szpital ogólny w Euroregionie Sprewa-Nysa-Bóbr	3.48	148
Apteki i punkty apteczne w Euroregionie Sprewa-Nysa-Bóbr	3.49	149
Biblioteki publiczne w Euroregionie Sprewa-Nysa-Bóbr	3.50	149
Baza noclegowa turystyki w Euroregionie Sprewa-Nysa-Bóbr	3.51	150
Obiekty noclegowe turystyki według rodzajów w Euroregionie Sprewa-Nysa-Bóbr	3.52	150
3.1.3. Euroregion Neisse-Nisa-Nysa		
Projekty dofinansowane z funduszy zarządzanych przez Euroregion	3.53	158
Uczestnicy programów dofinansowanych ze środków Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży	3.54	158
Projekty dofinansowane ze środków Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży ...	3.55	158
Powierzchnia i sieć osadnicza w Euroregionie Neisse-Nisa-Nysa w 2002 r.	3.56	161
Ludność w Euroregionie Neisse-Nisa-Nysa w 2002 r.	3.57	162
Ludność według wieku w Euroregionie Neisse-Nisa-Nysa w 2002 r.	3.58	162
Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w Euroregionie Neisse-Nisa-Nysa w 2002 r.	3.59	163
Ruch naturalny ludności w Euroregionie Neisse-Nisa-Nysa w 2002 r.	3.60	163
Małżeństwa. Migracje ludności w Euroregionie Neisse-Nisa-Nysa w 2002 r.	3.61	164
Pracujący w Euroregionie Neisse-Nisa-Nysa w 2002 r.	3.62	164
Użytkowanie gruntów w Euroregionie Neisse-Nisa-Nysa w 2002 r.	3.63	165
Użytki rolne w Euroregionie Neisse-Nisa-Nysa w 2002 r.	3.64	165
Komunalne oczyszczalnie ścieków i ścieki komunalne w Euroregionie Neisse-Nisa-Nysa w 2002 r.	3.65	166
Ludność obsługiwana przez oczyszczalnie komunalne w polskiej i niemieckiej części Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa w 2002 r.	3.66	167
Zasoby mieszkaniowe w Euroregionie Neisse-Nisa-Nysa w 2002 r.	3.67	167
Mieszkania oddane do użytku w Euroregionie Neisse-Nisa-Nysa w 2002 r.	3.68	168
Szpital ogólny w Euroregionie Neisse-Nisa-Nysa w 2002 r.	3.69	168
Apteki i punkty apteczne w Euroregionie Neisse-Nisa-Nysa w 2002 r.	3.70	169
Pomoc społeczna stacjonarna w Euroregionie Neisse-Nisa-Nysa w 2002 r.	3.71	169
Biblioteki publiczne w Euroregionie Neisse-Nisa-Nysa w 2002 r.	3.72	170
Kina stałe i muzea w Euroregionie Neisse-Nisa-Nysa w 2002 r.	3.73	170
Baza noclegowa turystyki w polskiej i niemieckiej części Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa w 2002 r.	3.74	171
Obiekty noclegowe turystyki według rodzajów w polskiej i niemieckiej części Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa w 2002 r.	3.75	171
Podmioty gospodarcze w polskiej i czeskiej części Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa w 2002 r.	3.76	172
3.2. Euroregiony na pograniczu południowym		
3.2.1. Euroregion Glacensis		
Projekty dofinansowane z funduszy zarządzanych przez Euroregion	3.77	183
Powierzchnia i sieć osadnicza w Euroregionie Glacensis w 2002 r.	3.78	187
Ludność w Euroregionie Glacensis w 2002 r.	3.79	187
Ludność według wieku w Euroregionie Glacensis w 2002 r.	3.80	188
Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w Euroregionie Glacensis w 2002 r.	3.81	188
Ruch naturalny ludności w Euroregionie Glacensis w 2002 r.	3.82	189
Małżeństwa. Migracje ludności w Euroregionie Glacensis w 2002 r.	3.83	189
Pracujący w Euroregionie Glacensis w 2002 r.	3.84	190
Użytkowanie gruntów w Euroregionie Glacensis w 2002 r.	3.85	190
Użytki rolne w Euroregionie Glacensis w 2002 r.	3.86	191
Komunalne oczyszczalnie ścieków w Euroregionie Glacensis w 2002 r.	3.87	191
Zasoby mieszkaniowe w Euroregionie Glacensis w 2002 r.	3.88	192

	Tabl.	Str.
3.2.1. Euroregion Glacensis (dok.)		
Mieszkania oddane do użytku w Euroregionie Glacensis w 2002 r.	3.89	192
Szpitala ogólne w Euroregionie Glacensis w 2002 r.	3.90	193
Apteki i punkty apteczne w Euroregionie Glacensis w 2002 r.	3.91	193
Pomoc społeczna stacjonarna w Euroregionie Glacensis w 2002 r.	3.92	194
Biblioteki publiczne w Euroregionie Glacensis w 2002 r.	3.93	194
Kina stałe i muzea w Euroregionie Glacensis w 2002 r.	3.94	195
Podmioty gospodarcze w Euroregionie Glacensis w 2002 r.	3.95	195
3.2.2. Euroregion Pradziad		
Powierzchnia i sieć osadnicza w Euroregionie Pradziad w 2002 r.	3.96	207
Ludność w Euroregionie Pradziad w 2002 r.	3.97	207
Ludność według wieku w Euroregionie Pradziad w 2002 r.	3.98	208
Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w Euroregionie Pradziad w 2002 r.	3.99	208
Ruch naturalny ludności w Euroregionie Pradziad w 2002 r.	3.100	209
Małżeństwa. Migracje ludności w Euroregionie Pradziad w 2002 r.	3.101	209
Pracujący w Euroregionie Pradziad w 2002 r.	3.102	210
Użytkowanie gruntów w Euroregionie Pradziad w 2002 r.	3.103	210
Użytki rolne w Euroregionie Pradziad w 2002 r.	3.104	211
Komunalne oczyszczalnie ścieków w Euroregionie Pradziad w 2002 r.	3.105	211
Zasoby mieszkaniowe w Euroregionie Pradziad w 2002 r.	3.106	212
Mieszkania oddane do użytku w Euroregionie Pradziad w 2002 r.	3.107	212
Szpitala ogólne w Euroregionie Pradziad w 2002 r.	3.108	213
Apteki i punkty apteczne w Euroregionie Pradziad w 2002 r.	3.109	213
Pomoc społeczna stacjonarna w Euroregionie Pradziad w 2002 r.	3.110	214
Biblioteki publiczne w Euroregionie Pradziad w 2002 r.	3.111	214
Kina stałe i muzea w Euroregionie Pradziad w 2002 r.	3.112	215
Podmioty gospodarcze w Euroregionie Pradziad w 2002 r.	3.113	215
3.2.3. Euroregion Silesia		
Projekty dofinansowane z programu Phare CBC	3.114	219
Powierzchnia i sieć osadnicza w Euroregionie Silesia w 2002 r.	3.115	222
Ludność w Euroregionie Silesia w 2002 r.	3.116	223
Ludność według wieku w Euroregionie Silesia w 2002 r.	3.117	223
Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w Euroregionie Silesia w 2002 r.	3.118	224
Ruch naturalny ludności w Euroregionie Silesia w 2002 r.	3.119	224
Małżeństwa. Migracje ludności w Euroregionie Silesia w 2002 r.	3.120	225
Pracujący w Euroregionie Silesia w 2002 r.	3.121	225
Użytkowanie gruntów w Euroregionie Silesia w 2002 r.	3.122	226
Użytki rolne w Euroregionie Silesia w 2002 r.	3.123	226
Komunalne oczyszczalnie ścieków w Euroregionie Silesia w 2002 r.	3.124	227
Zasoby mieszkaniowe w Euroregionie Silesia w 2002 r.	3.125	227
Mieszkania oddane do użytku w Euroregionie Silesia w 2002 r.	3.126	228
Szpitala ogólne w Euroregionie Silesia w 2002 r.	3.127	228
Apteki i punkty apteczne w Euroregionie Silesia w 2002 r.	3.128	229
Pomoc społeczna stacjonarna w Euroregionie Silesia w 2002 r.	3.129	229
Biblioteki publiczne w Euroregionie Silesia w 2002 r.	3.130	230
Kina stałe i muzea w Euroregionie Silesia w 2002 r.	3.131	230
Podmioty gospodarcze w Euroregionie Silesia w 2002 r.	3.132	231
3.2.4. Euroregion Śląsk Cieszyński		
Projekty dofinansowane z funduszy zarządzanych przez Euroregion	3.133	236
Powierzchnia i sieć osadnicza w Euroregionie Śląsk Cieszyński w 2002 r.	3.134	239
Ludność w Euroregionie Śląsk Cieszyński w 2002 r.	3.135	240
Ludność według wieku w Euroregionie Śląsk Cieszyński w 2002 r.	3.136	240

	Tabl.	Str.
3.2.4. Euroregion Śląsk Cieszyński (dok.)		
Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w Euroregionie Śląsk Cieszyński w 2002 r.	3.137	241
Ruch naturalny ludności w Euroregionie Śląsk Cieszyński w 2002 r.	3.138	241
Małżeństwa. Migracje ludności w Euroregionie Śląsk Cieszyński w 2002 r.	3.139	242
Pracujący w Euroregionie Śląsk Cieszyński w 2002 r.	3.140	242
Użytkowanie gruntów w Euroregionie Śląsk Cieszyński w 2002 r.	3.141	243
Użytki rolne w Euroregionie Śląsk Cieszyński w 2002 r.	3.142	243
Komunalne oczyszczalnie ścieków w Euroregionie Śląsk Cieszyński w 2002 r.	3.143	244
Zasoby mieszkaniowe w Euroregionie Śląsk Cieszyński w 2002 r.	3.144	244
Mieszkania oddane do użytku w Euroregionie Śląsk Cieszyński w 2002 r.	3.145	245
Szpitałe ogólne w Euroregionie Śląsk Cieszyński w 2002 r.	3.146	245
Apteki i punkty apteczne w Euroregionie Śląsk Cieszyński w 2002 r.	3.147	246
Pomoc społeczna stacjonarna w Euroregionie Śląsk Cieszyński w 2002 r.	3.148	246
Biblioteki publiczne w Euroregionie Śląsk Cieszyński w 2002 r.	3.149	247
Kina stałe i muzea w Euroregionie Śląsk Cieszyński w 2002 r.	3.150	247
Podmioty gospodarcze w Euroregionie Śląsk Cieszyński w 2002 r.	3.151	248
3.2.5. Euroregion Beskidy		
Projekty dofinansowane z funduszy zarządzanych przez Euroregion	3.152	252
Powierzchnia i sieć osadnicza w Euroregionie Beskidy w 2002 r.	3.153	254
Ludność w Euroregionie Beskidy w 2002 r.	3.154	255
Ludność według wieku w Euroregionie Beskidy w 2002 r.	3.155	255
Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w Euroregionie Beskidy w 2002 r.	3.156	256
Ruch naturalny ludności w Euroregionie Beskidy w 2002 r.	3.157	257
Małżeństwa. Rozwody. Migracje ludności w Beskidy w 2002 r.	3.158	258
Pracujący w Euroregionie Beskidy w 2002 r.	3.159	258
Użytkowanie gruntów w Euroregionie Beskidy w 2002 r.	3.160	259
Użytki rolne w Euroregionie Beskidy w 2002 r.	3.161	259
Komunalne oczyszczalnie ścieków w polskiej i czeskiej części Euroregionu Beskidy w 2002 r.	3.162	260
Zasoby mieszkaniowe w Euroregionie Beskidy w 2002 r.	3.163	261
Mieszkania oddane do użytku w Euroregionie Beskidy w 2002 r.	3.164	261
Szpitałe ogólne w Euroregionie Beskidy w 2002 r.	3.165	262
Apteki i punkty apteczne w Euroregionie Beskidy w 2002 r.	3.166	263
Pomoc społeczna stacjonarna w Euroregionie w 2002 r.	3.167	263
Biblioteki publiczne w Euroregionie Beskidy w 2002 r.	3.168	264
Kina stałe i muzea w Euroregionie Beskidy w 2002 r.	3.169	265
Podmioty gospodarcze w polskiej i czeskiej części Euroregionu Beskidy w 2002 r.	3.170	265
3.2.7. Euroregion Karpacki		
Powierzchnia i sieć osadnicza w Euroregionie Karpackim w 2002 r.	3.171	282
Ludność w Euroregionie Karpackim w 2002 r.	3.172	283
Ludność według wieku w Euroregionie Karpackim	3.173	284
Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w Euroregionie Karpackim	3.174	284
Ruch naturalny ludności w Euroregionie Karpackim w 2002 r.	3.175	285
Małżeństwa. Rozwody. Migracje ludności w Euroregionie Karpackim w 2002 r.	3.176	286
Pracujący w Euroregionie Karpackim w 2002 r.	3.177	287
Użytkowanie gruntów w Euroregionie Karpackim w 2002 r.	3.178	288
Użytki rolne w Euroregionie Karpackim w 2002 r.	3.179	288
Przemysłowe oczyszczalnie ścieków w Euroregionie Karpackim w 2002 r.	3.180	289
Komunalne oczyszczalnie ścieków w Euroregionie Karpackim w 2002 r.	3.181	290
Ścieki komunalne oczyszczane w Euroregionie Karpackim w 2002 r.	3.182	290
Ludność obsługiwana przez oczyszczalnie komunalne w Euroregionie Karpackim w 2002 r.	3.183	291
Odpady wytworzone w Euroregionie Karpackim w 2002 r.	3.184	291

	Tabl.	Str.
3.2.7. Euroregion Karpacki (dok.)		
Zasoby mieszkaniowe w Euroregionie Karpackim w 2002 r.	3.185	292
Mieszkania oddane do użytku w Euroregionie Karpackim w 2002 r.	3.186	292
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania oddanego do użytku w Euroregionie Karpackim w 2002 r.	3.187	293
Tereny zieleni ogólnodostępnej w Euroregionie Karpackim w 2002 r.	3.188	293
Szpitala ogólne w Euroregionie Karpackim w 2002 r.	3.189	294
Apteki i punkty apteczne w Euroregionie Karpackim	3.190	294
Pomoc społeczna stacjonarna w Euroregionie Karpackim w 2002 r.	3.191	295
Biblioteki publiczne w Euroregionie Karpackim	3.192	296
Kina stałe i muzea w Euroregionie Karpackim	3.193	296
Baza noclegowa turystyki w Euroregionie Karpackim w 2002 r.	3.194	297
Obiekty noclegowe turystyki według rodzajów w Euroregionie Karpackim w 2002 r.	3.195	297
Sklepy. Stacje paliw w Euroregionie Karpackim	3.196	298
Placówki pocztowe w Euroregionie Karpackim	3.197	299
Podmioty gospodarcze w Euroregionie Karpackim w 2002 r.	3.198	299
Ceny detaliczne wybranych towarów w Euroregionie Karpackim w 2002 r.	3.199	300

3.3. Euroregiony na pograniczu wschodnim

3.3.1. Euroregion Bug

Powierzchnia i sieć osadnicza w Euroregionie Bug w 2002 r.	3.200	312
Ludność w Euroregionie Bug w 2002 r.	3.201	313
Ludność według wieku w Euroregionie Bug w 2002 r.	3.202	313
Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w Euroregionie Bug w 2002 r.	3.203	314
Ruch naturalny ludności w Euroregionie Bug w 2002 r.	3.204	314
Małżeństwa. Rozwody. Migracje ludności w Euroregionie Bug w 2002 r.	3.205	315
Pracujący w Euroregionie Bug w 2002 r.	3.206	315
Użytkowanie gruntów w Euroregionie Bug w 2002 r.	3.207	316
Użytki rolne w Euroregionie Bug w 2002 r.	3.208	317
Przemysłowe oczyszczalnie ścieków w Euroregionie Bug w 2002 r.	3.209	318
Komunalne oczyszczalnie ścieków i ścieki komunalne w Euroregionie Bug w 2002 r.	3.210	318
Zasoby mieszkaniowe w Euroregionie Bug w 2002 r.	3.211	319
Mieszkania oddane do użytku w Euroregionie Bug w 2002 r.	3.212	320
Szpitala ogólne w Euroregionie Bug w 2002 r.	3.213	320
Apteki i punkty apteczne w Euroregionie Bug w 2002 r.	3.214	321
Pomoc społeczna stacjonarna w Euroregionie Bug w 2002 r.	3.215	321
Biblioteki publiczne w Euroregionie Bug w 2002 r.	3.216	322
Kina stałe w Euroregionie Bug w 2002 r.	3.217	322
Muzea w Euroregionie Bug w 2002 r.	3.218	323
Baza noclegowa turystyki w Euroregionie Bug w 2002 r.	3.219	323
Sklepy. Stacje paliw w Euroregionie Bug w 2002 r.	3.220	324
Podmioty gospodarcze w Euroregionie Bug w 2002 r.	3.221	324
Ceny detaliczne wybranych towarów w Euroregionie Bug w 2002 r.	3.222	325

3.3.3. Euroregion Niemen

Projekty dofinansowane z funduszy zarządzanych przez Euroregion	3.223	337
--	-------	-----

3.4. Euroregiony na pograniczu północnym

3.4.1. Euroregion Bałtyk

Projekty dofinansowane z funduszy zarządzanych przez Euroregion	3.224	345
--	-------	-----

3.4. Informacje statystyczne o polskich częściach euroregionów: Tatry, Puszczę Białowieską, Niemen i Bałtyk

Powierzchnia i sieć osadnicza w 2002 r.	3.225	348
Ludność w 2002 r.	3.226	348

Tabl. | Str.

3.4. Informacje statystyczne o polskich częściach euroregionów:**Tatry, Puszcza Białowieska, Niemen i Białtyk**

Ludność według wieku w 2002 r.	3.227	348
Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w 2002 r.	3.228	349
Ruch naturalny ludności w 2002 r.	3.229	349
Małżeństwa. Migracje ludności w 2002 r.	3.230	349
Pracujący w 2002 r.	3.231	350
Użytkowanie gruntów w 2002 r.	3.232	350
Użytki rolne w 2002 r.	3.233	350
Przemysłowe oczyszczalnie ścieków w 2002 r.	3.234	351
Komunalne oczyszczalnie ścieków i ścieki komunalne w 2002 r.	3.235	351
Ludność obsługiwana przez oczyszczalnie komunalne w 2002 r.	3.236	352
Zasoby mieszkaniowe w 2002 r.	3.237	352
Mieszkania oddane do użytku w 2002 r.	3.238	352
Szpitałe ogólne w 2002 r.	3.239	353
Apteki i punkty apteczne w 2002 r.	3.240	353
Pomoc społeczna stacjonarna w 2002 r.	3.241	353
Biblioteki publiczne w 2002 r.	3.242	354
Kina stałe i muzea w 2002 r.	3.243	354
Podmioty gospodarcze w 2002 r.	3.244	354

Spis rysunków i map

RYSUNKI

	Tabl.	Str.
Euroregion na tle pojęć pokrewnych	1.1	17
Ogólny schemat organizacji euroregionu	2.1	39
Organizacja euroregionu – model I (samorządowy)	2.2	39
Organizacja euroregionu – model III (administracyjno-samorządowy – mieszany)	2.3	40
Schemat organizacyjny Euroregionu Pomorania	3.1	94
Schemat organizacyjny Euroregionu Pro Europa Viadrina	3.2	110
Schemat organizacyjny Euroregionu Sprewa-Nysa-Bóbr	3.3	131
Schemat organizacyjny Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa	3.4	153
Schemat organizacyjny Euroregionu Glacensis	3.5	175
Schemat organizacyjny Euroregionu Pradziad	3.6	197
Schemat organizacyjny Euroregionu Silesia	3.7	217
Schemat organizacyjny Euroregionu Śląsk Cieszyński	3.8	233
Schemat organizacyjny Euroregionu Tatry	3.9	268
Schemat organizacyjny Euroregionu Karpackiego	3.10	275
Schemat organizacyjny Euroregionu Bug	3.11	306
Schemat organizacyjny Euroregionu Niemen	3.12	333
Schemat organizacyjny Euroregionu Bałtyk	3.13	342

MAPY

Euroregiony na granicach Polski w 2004 r.	1	62/63
Euroregion Pomorania w 2003 r.	2	96/97
Euroregion Pro Europa Viadrina w 2003 r.	3	112/113
Euroregion Sprewa-Nysa-Bóbr w 2003 r.	4	134/135
Euroregion Neisse-Nisa-Nysa w 2004 r.	5	154/155
Euroregion Glacensis w 2003 r.	6	178/179
Euroregion Pradziad w 2004 r.	7	198/199
Euroregion Silesia w 2003 r.	8	218/219
Euroregion Śląsk Cieszyński w 2003 r.	9	234/235
Euroregion Beskidy w 2003 r.	10	250/251
Euroregion Tatry w 2003 r.	11	268/269
Euroregion Karpacki w 2003 r.	12	276/277
Euroregion Bug w 2003 r.	13	308/309
Euroregion Puszcza Białowieńska w 2004 r.	14	328/329
Euroregion Niemen w 2003 r.	15	334/335
Euroregion Bałtyk w 2004 r.	16	344/345

Uwagi ogólne

1. Informacje statystyczne o polskich częściach euroregionów pochodzą z zasobów Banku Danych Regionalnych Urzędu Statystycznego we Wrocławiu. Dane o zagranicznych częściach euroregionów uzyskano z regionalnych urzędów statystycznych państw ościennych za pośrednictwem urzędów statystycznych w: Szczecinie, Zielonej Górze, Opolu, Katowicach, Krakowie, Rzeszowie, Lublinie, Białymstoku i Gdańsku oraz sekretariatów poszczególnych euroregionów.
2. Prezentowane w publikacji tablice statystyczne zawierają dane przeliczone według stanu organizacyjnego euroregionów w dniu 31 XII 2003 r.
3. Liczby względne (wskaźniki, odsetki) obliczono na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością niż podano w tablicach.
4. Przy przeliczeniach na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.) danych strony polskiej według stanu w końcu roku (np. liczba bibliotek) przyjęto liczbę ludności według stanu w dniu 31 XII, a przy przeliczeniu danych charakteryzujących wielkość zjawiska w ciągu roku (np. ruch naturalny ludności, czytelnicy) – według stanu w dniu 30 VI.
5. Współczynniki dotyczące ruchu naturalnego i migracji ludności (dane strony polskiej) obliczono jako iloraz liczby faktów określonego rodzaju i liczby ludności zameldowanej na pobyt stały (według stanu w dniu 30 VI).
6. Wielkości dla euroregionu „ogółem” podano wówczas, jeżeli dane z poszczególnych części dotyczyły tego samego roku.
7. W komentarzu do tablic statystycznych przedstawiono kształtowanie się zjawiska w skali całego euroregionu, a w przypadku braku danych jednej ze stron, tylko w poszczególnych jej częściach.
8. Pod pojęciem podmiotów gospodarczych rozumie się podmioty prowadzące działalność gospodarczą (produkcyjną i usługową) na własny rachunek w celu osiągnięcia zysku.

Znaki umowne

- Kreska (—) - zjawisko nie wystąpiło
- Zero (0) - zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5
(0,0) - zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05
- Kropka (.) - zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych
- Znak (x) - wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe
- „W tym” - oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy

1. Współpraca transgraniczna w Europie

1.1. Cechy i formy współpracy

Jednym z najbardziej charakterystycznych zjawisk w życiu społecznym i gospodarczym współczesnej Europy są procesy integracji i współpracy transgranicznej. Są one szansą wszechstronnego rozwoju sąsiadujących ze sobą obszarów oddzielonych granicą państwową.

Współpraca transgraniczna jest ważnym instrumentem tworzenia w Europie nowych stosunków międzypaństwowych i międzyregionalnych. Służy ona rozwiązywaniu problemów specyficznych dla obszarów przygranicznych. Wśród nich *Europejska Karta Regionów Granicznych i Transgranicznych* wymienia przede wszystkim [Europejska 1997, s. 16]:

- ☐ problemy graniczne,
- ☐ codzienny ruch wahadłowy ludności,
- ☐ konieczność rozbudowy niezbędnej infrastruktury lokalnej o szerokim zasięgu przestrzennym,
- ☐ problemy znoszenia ograniczeń handlowych,
- ☐ słaby rozwój gospodarczy spowodowany peryferyjnym położeniem,
- ☐ problemy ochrony środowiska naturalnego,
- ☐ konieczność usuwania barier kulturowych i językowych.

Identyfikacja obszarów współpracy ponadgranicznej nie obejmuje współpracy zagranicznej *regionów wewnętrznych* (tzn. takich regionów, które nie sąsiadują z terytorium innego państwa). **Cechami** wyróżniającymi współpracę transgraniczną w ramach ogólniejszego pojęcia współpracy międzynarodowej (zagranicznej, z zagranicą) są bowiem:

- ☐ sąsiedzkość (przyległość) obszarów, tzn. że dotyczy ona bezpośrednio do siebie przylegających obszarów przygranicznych,
- ☐ lokalny lub regionalny charakter (poziom) współpracy.

Cechy te są zawarte we wszystkich ważniejszych definicjach współpracy transgranicznej, a mianowicie:

- ☐ w *Europejskiej Karcie Regionów Granicznych i Transgranicznych* (jest to współpraca sąsiedzka przylegających do siebie regionów granicznych lub współpraca zagraniczna władz szczebla regionalnego i lokalnego, organizacji lub instytucji reprezentujących obszary graniczne) [Europejska 1995],
- ☐ w *Europejskiej Konwencji Ramowej o współpracy transgranicznej pomiędzy wspólnotami i władzami terytorialnymi* (jest to każde wspólne podjęte działanie mające na celu umocnienie i rozwój sąsiedzkich kontaktów między wspólnotami i władzami terytorialnymi dwóch lub większej liczby stron, jak również zawarcie porozumień i przyjęcie uzgodnień koniecznych do realizacji takich zamierzeń) [Europejska 1980].
- ☐ we wszystkich umowach i porozumieniach dotyczących współpracy transgranicznej, jakie w ostatnich latach Polska zawarła z sąsiadami (współpraca transgraniczna oznacza „wszystkie uzgodnione przedsięwzięcia natury eko-

nomicznej, społecznej, prawnej, administracyjnej, technicznej, naukowej i innej, zmierzające do umocnienia i rozwoju stosunków między władzami regionalnymi i lokalnymi obu państw, jak również zawieranie przez nie stosownych porozumień”) (por. np. [Umowa 1995]).

Współpraca transgraniczna jest to więc proces, poprzez który społeczności regionalne i lokalne oraz struktury samorządu terytorialnego (władzy publicznej) jednoczą swoje wysiłki w celu wspólnego rozwiązywania problemów, pomimo oddzielającej je granicy państwowej.

Współpraca transgraniczna, zlokalizowana na obszarze lub w regionie transgranicznym (por. rys.1) może mieć charakter formalny (zinstytucjonalizowany) lub nieformalny. Formy i stopień instytucjonalizacji kontaktów transgranicznych zależą m.in. od (por. [Borys 1996, s. 14-15]):

- ☐ relacji kompetencji władzy regionalnej i samorządowej stron współpracujących, „otwartości” wewnętrznej i zewnętrznej obszarów kooperujących, tzn. zdolności do transformacji wewnątrzregionalnych struktur organizacji i zarządzania oraz zdolności do oddziaływania na otoczenie i wypracowywania modelowych rozwiązań,
- ☐ głębokości „przenikania” współpracy transgranicznej, która jest tym większa im bardziej kontakty są wielopłaszczyznowe (instytucji, organizacji, mieszkańców itp.) oraz gdy obejmują szerszy zakres współdziałania,
- ☐ aktywności strefy przygranicznej i „przepuszczalności” granicy, mierzonej np. liczbą funkcjonujących przejść granicznych.

Szczególną formą współpracy transgranicznej, w której biorą udział społeczności lokalne i regionalne, jest **współpraca euroregionalna**. Forma ta wyróżnia się najwyższym stopniem instytucjonalizacji struktur współdziałania ponadgranicznego. Współpraca transgraniczna nabiera cech współpracy euroregionalnej z chwilą wprowadzenia stałych, instytucjonalnych form współdziałania poprzez tworzenie stowarzyszeń (związków celowych), rad, sekretariatów, grup roboczych, komitetów zarządzających itp., a także licznych powiązań z wyspecjalizowanymi krajowymi i międzynarodowymi organami koordynacji współpracy transgranicznej. Pojęcie współpracy euroregionalnej podkreśla więc znaczenie *elementu strukturalnego*, kierując uwagę na problem jej ram instytucjonalno-prawnych (por. [Międzynarodowa 1997, s.108]). **Euroregionalizacja** jest powszechnie uznawana za szczególną formę szeroko pojętych procesów regionalizacji, czyli procesów wyodrębniania regionów [Eckert 1991, s. 9].

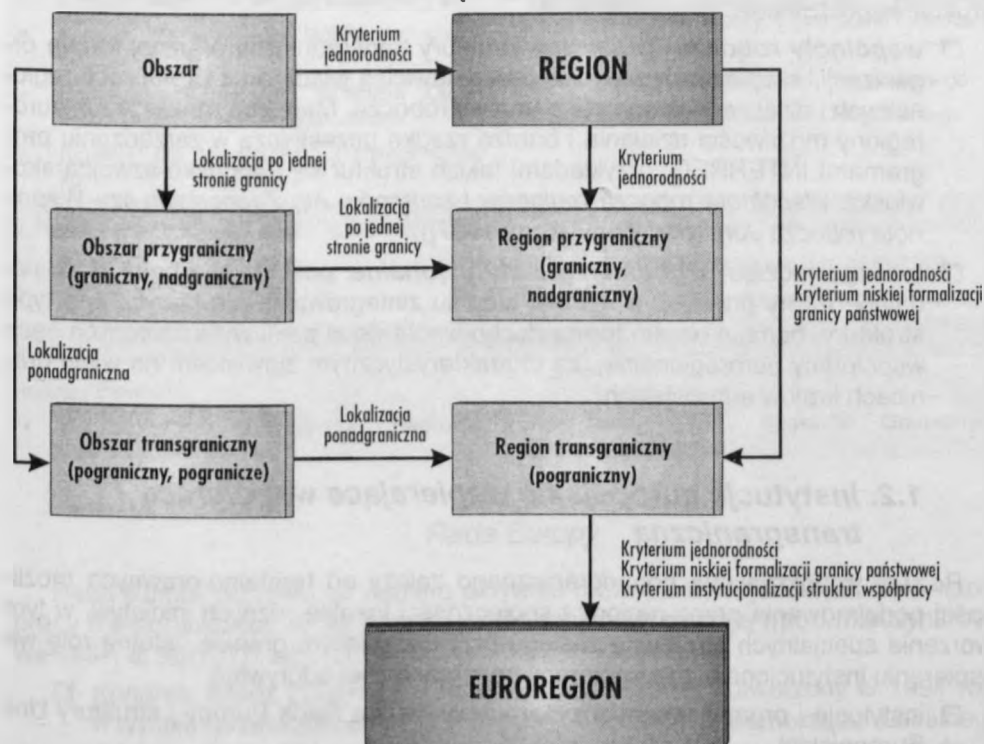
Współpraca euroregionalna odbywa się w ramach **euroregionu**. Termin ten nie ma nadal charakteru oficjalnego w tym sensie, że nie występuje on (w odróżnieniu od terminów: *współpraca transgraniczna* czy *region graniczny*) w oficjalnych dokumentach Unii Europejskiej i w większości umów międzypaństwowych odnoszących się do regionów prowadzących współpracę ponadgraniczną. Jest to zatem określenie raczej potoczne, lecz mocno już ugruntowane w literaturze i mass mediach oraz występujące coraz częściej w różnych oficjalnych dokumentach regionalnych i lokalnych związanych z formalizacją współpracy transgranicznej, zwłaszcza w krajach Europy Środkowej i Wschodniej (por. [Międzynarodowa 1997, s.106]). W praktyce pojęcie euroregionu rozumiane jest w dwojakim sensie:

- ☐ geograficznym (obszarowym),
- ☐ prawno-instytucjonalnym.

W **rozumieniu pierwszym** akcentowana jest transgraniczność regionu, czyli euroregion to:

szczególna odmiana (forma) regionu transgranicznego (tj. regionu przekraczającego co najmniej jedną granicę państwową), wyróżniająca się najwyższym stopniem instytucjonalizacji struktur współpracy transgranicznej. Używając tej interpretacji, mówi się o narodowych **częściach** euroregionu (por. rys.1.1).

RYS. 1.1. EUROREGION NA TLE POJĘĆ POKREWNYCH

Źródło: [Borys 1999, s. 77].

W **drugim** sensie akcentowane są aspekty prawne i instytucjonalne, czyli transgraniczność związków (powiązań, instytucjonalizacji). W tym sensie euroregion to zlokalizowana w regionie transgranicznym:

- ☐ dobrowolna wspólnota interesów jednostek terytorialnych (miast, gmin, powiatów itp.), która nie ma osobowości prawnej w rozumieniu przepisów krajów uczestniczących,
- ☐ lokalna instytucjonalizacja współpracy transgranicznej z pełnym uznaniem granic państwowych i praw obowiązujących w krajach uczestniczących w tworzeniu danego euroregionu (por. [Euroregiony 1999, s. 11-12],
- ☐ formalna struktura współpracy transgranicznej skupiająca przedstawicieli szczebla lokalnego i regionalnego, a także w uzasadnionych przypadkach partnerów gospodarczych i społecznych [Praktyczny 1997].

Używając tej interpretacji, mówi się o **stronach** euroregionu (np. stowarzyszenia komunalne) i **członkostwie** w euroregionie (np. gminy, powiaty itp.).

Widać wyraźnie, że w obu interpretacjach kryterium formalizacji struktur współpracy ma istotne znaczenie dla zdefiniowania euroregionu. Euroregiony są więc odpowiednio powołanymi podmiotami prawnymi, które stawiają przed sobą wiele celów i posiadają rozległe możliwości działania.

W Europie, zwłaszcza w krajach Unii Europejskiej, poza euroregionami występują też inne formy współpracy transgranicznej o niższym stopniu instytucjonalizacji struktur współdziałania. Należą do nich:

- ☐ **wspólnoty robocze**, tj. wspólne struktury transgraniczne o luźnej formie organizacji, skupiające zazwyczaj przedstawicieli władz oraz organizacji regionalnych i działające w oparciu o umowy robocze. Mają one mniejsze niż euroregiony możliwości działania i bardzo rzadko uczestniczą w zarządzaniu programami INTERREG; przykładami takich struktur są francusko-szwajcarsko-włoska *Wspólnota robocza regionów i kantonów Alp Zachodnich* czy *Wspólnota robocza Jura* (por. [Praktyczny 1997]),
- ☐ różnego rodzaju **uzgodnienia instytucjonalne**, posiadające bądź nieposiadające formy prawnej, o różnym stopniu zintegrowania struktury. Tego typu struktury, będące często formą dochodzenia do w pełni wykształconych cech współpracy euroregionalnej, są charakterystycznym zjawiskiem na wielu granicach krajów europejskich.

1.2. Instytucje europejskie wspierające współpracę transgraniczną

Rozwój współdziałania ponadgranicznego zależy od formalno-prawnych możliwości podejmowania przez regiony i społeczności lokalne różnych inicjatyw, w tym tworzenia specjalnych struktur o zasięgu przekraczającym granicę. Istotną rolę we wspieraniu instytucjonalnym współpracy transgranicznej odgrywają:

- ☐ instytucje i organizacje międzynarodowe, w tym Rada Europy i struktury Unii Europejskiej,
- ☐ międzynarodowe organizacje pozarządowe wspierane solidarnie przez Radę Europy i Unię Europejską,

Wsparcie instytucjonalne współpracy transgranicznej ma swój wyraz w europejskich uregulowaniach prawnych określających cele, zasady i warunki tej współpracy. Podstawę nowej infrastruktury prawnej stosunków dwustronnych stanowią **umowy wielostronne** (międzynarodowe), w których jedną z najważniejszych zasad jest nawiązywanie i rozwój różnych form współpracy. Wśród konwencji i umów międzynarodowych, stanowiących najważniejszy i najtrwalszy instrument określania ram dla współpracy transgranicznej, należy wymienić:

- ☐ umowy międzynarodowe w zakresie integracji regionalnej, np. umowa o współpracy transgranicznej krajów nordyckich z 1997 roku,
- ☐ umowy sporządzane i uchwalane przez instytucje międzynarodowe.

Wykaz europejskich instytucji i organizacji oraz podstawowych uregulowań prawnych wspierających współpracę transgraniczną przedstawia tabl. 1.1.

TABL. 1.1. EUROPEJSKIE INSTYTUCJE I ORGANIZACJE ORAZ UREGULOWANIA PRAWNE WSPIERAJĄCE WSPÓŁPRACĘ TRANSGRANICZNĄ

Instytucje i organizacje	Regulacje prawne
RADA EUROPY	
• Kongres Władz Lokalnych i Regionalnych • Komitet Zarządzający Władz Lokalnych i Regionalnych • Europejska Konferencja Ministrów Odpowiedzialnych za Samorządy Lokalne • Komisja dla Współpracy Transgranicznej itp.	• Europejska Konwencja Ramowa o współpracy transgranicznej między wspólnotami i władzami terytorialnymi • Europejska Karta Samorządu Terytorialnego • Europejska Karta Samorządu Regionalnego
UNIA EUROPEJSKA	
• Komitet Regionów	• Traktat o Unii Europejskiej; art. 198a-198c • Wspólnotowa Karta Regionalizacji
ORGANIZACJE POZARZĄDOWE	
między innymi: • Stowarzyszenie Europejskich Regionów Granicznych	
• Europejska Karta Regionów Granicznych i Transgranicznych	

Rada Europy

Rada Europy od wielu lat wspiera aktywnie rozwój instytucjonalnych form współpracy transgranicznej. W jej ramach organizacyjnych działają ([por. Międzynarodowa 1997, s. 96-101] i tabl.1.1.):

- ❑ *Kongres Władz Lokalnych i Regionalnych* (CLARE) utworzony w 1994 roku w wyniku przekształcenia Europejskiej Konferencji Samorządu Lokalnego, działającej od 1961 roku jako stały organ doradczy Rady Ministrów Rady Europy;
- ❑ *Komitet Zarządzający Władz Lokalnych i Regionalnych* (CEMR), który w przeciwieństwie do Kongresu stanowi forum współpracy przedstawicieli rządów. Działalność Komitetu jest uzupełnieniem pracy nad rozwojem samorządności lokalnej i różnych form współpracy (w tym transgranicznej) w ramach struktur Rady Europy.

Ponadto pod auspicjami Rady Europy odbywa się, regularnie co dwa lata, Europejska Konferencja Ministrów Odpowiedzialnych za Samorządy Lokalne. Działa także Komisja do Współpracy Ponadgranicznej, Komisja Ekspertów do spraw Współpracy Ponadgranicznej, Biuro Studiów i Dokumentacji Współpracy Ponadgranicznej Organizacji Regionalnych oraz Zebranie Regionów Europejskich i usytuowana przy nim grupa robocza ds. regionów granicznych.

Szczególne znaczenie dla ustanowienia odpowiednich ram prawnych dla współpracy transgranicznej w regionach przygranicznych, które dały jednoznaczne upo-

ważnienie władzom regionalnym i samorządom lokalnym do kontaktów zagranicznych oraz określiły standardy tej współpracy mają:

- ❑ **Europejska Konwencja Ramowa o współpracy transgranicznej między wspólnotami i władzami terytorialnymi** sporządzona w Madrycie 21 maja 1980 roku, nazywana w skrócie **Konwencją Madrycką**. Jest ona podsumowaniem dorobku wielu konferencji międzynarodowych organizowanych w latach 1972-1980 i poświęconych współpracy transgranicznej. Do Konwencji przystąpiło dotychczas ponad 20 państw poprzez złożenie Sekretarzowi Generalnemu Rady Europy dokumentu ratyfikacyjnego, bądź dokumentu przyjęcia lub zatwierdzenia. Konwencja Madrycka ma charakter otwarty w tym sensie, że Komitet Ministrów Rady Europy może poprzez jednomyślne postanowienie zaprosić każde państwo europejskie nie będące członkiem Rady Europy do przystąpienia do Konwencji. Zaproszenie to wymaga jednak zgody każdego z państw, które przystąpiło już do tej umowy wielostronnej. W preambule Konwencji stwierdza się, że państwa - sygnatariusze powinny w najszerszym stopniu wspierać współpracę transgraniczną i w ten sposób przyczyniać się do postępu gospodarczego i społecznego obszarów przygranicznych oraz umocnienia poczucia wspólnoty, które łączy narody i regiony Europy. W Konwencji dwukrotnie (art. 2 i 3) podkreśla się pierwszeństwo prawa wewnętrznego kraju w stosunku do umów zawieranych przez partnerów współpracy transgranicznej. Przystąpienie Polski¹ do tej Konwencji 19 stycznia 1993 roku i jej ratyfikacja przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 10 marca 1993 roku unormowało generalnie kwestię legalności działalności zagranicznej polskich władz regionalnych i lokalnych, nie tylko regionów przygranicznych. Do Konwencji Madryckiej sporządzono w Strasburgu dwa Protokoły Dodatkowe – 9 listopada 1995 roku i 5 maja 1998 roku;
- ❑ **Europejska Karta Samorządu Terytorialnego** sporządzona w Strasburgu 15 października 1985 roku i obowiązująca od 1 września 1989 roku. Karta ta jest zbiorem postanowień, a zarazem gwarancji dotyczących statusu i rozwoju lokalnej samorządności. Państwo ratyfikujące Kartę powinno respektować generalne zasady demokracji lokalnej, w tym prawo do zrzeszania się społeczności lokalnych w międzynarodowych związkach i porozumieniach współpracy transgranicznej (art. 10, pkt 1 i 2). To drugi obok Konwencji Madryckiej bardzo ważny europejski akt prawny, określający ramy formalno-prawne oraz formy uczestnictwa społeczności lokalnych w kontaktach międzynarodowych w oparciu o standardy europejskie. W Karcie zapisane jest m.in. prawo społeczności lokalnych do współpracy ze społecznościami lokalnymi innych państw. Polska przyjęła Kartę w lutym 1993 roku.
- ❑ **Europejska Karta Samorządu Regionalnego** przyjęta w Strasburgu 5 czerwca 1997 roku przez Kongres Władz Lokalnych i Regionalnych. Jest ona kontynuacją tworzenia podstawowych europejskich standardów prawnych pobudzających i ułatwiających współpracę transgraniczną między regionami.

¹ jako członka Rady Europy od 26 listopada 1991 roku.

Unia Europejska

Współpraca regionów przygranicznych należy od lat do priorytetów Unii Europejskiej. Komisja Wspólnot od lipca 1991 roku i następnie Komisja Europejska od listopada 1993 roku udziela pomocy finansowej regionom przygranicznym w ramach specjalnego programu *INTERREG*. W 1994 roku powołano *Komitet Regionów* jako organ doradczy Rady Europy i Komisji Europejskiej, a jednocześnie jako przedstawicielstwo organów lokalnych i regionalnych z 15 państw członkowskich Unii Europejskiej.

Organizacje pozarządowe

W celu zwiększenia swojej roli we współpracy europejskiej regiony, w tym regiony przygraniczne same zaczęły się organizować, tworząc międzynarodowe organizacje pozarządowe. W ostatnich latach największe znaczenie dla regionów przygranicznych ma działalność **Stowarzyszenia Europejskich Regionów Granicznych** (SERG).² Stowarzyszenie to odgrywa obecnie kluczową rolę w rozwoju idei współpracy transgranicznej oraz w promowaniu doświadczeń i osiągnięć poszczególnych euroregionów, w tym także powstających na granicach Polski. Idea powołania *Stowarzyszenia* zrzeszającego regiony graniczne w Europie zrodziła się już w 1965 roku w czasie konferencji poświęconej planowaniu przestrzennemu w strefach nadgranicznych, zorganizowanej w Bazylei, na obszarze dzisiejszego Euroregionu „Basiliensis”. SERG jest stowarzyszeniem, którego statut uchwalilo zgromadzenie członków w dniu 21 stycznia 1977 roku. Ostatnich zmian w statucie dokonano 25 listopada 1994 roku w czasie zgromadzenia w Trieście. Siedzibą *Stowarzyszenia* jest miasto Gronau w Republice Federalnej Niemiec. SERG może tworzyć ekspozytury regionalne i upoważniać do reprezentowania swoich interesów na szczeblu państwowym.

Celem Stowarzyszenia działającego na rzecz europejskich regionów granicznych i transgranicznych jest:

- ☐ eksponowanie ich specyficznych problemów, szans i podejmowanych działań,
- ☐ reprezentowanie generalnych interesów tych regionów wobec narodowych i międzynarodowych parlamentów, organów władzy i instytucji,
- ☐ inicjowanie, wspieranie i koordynowanie współpracy transgranicznej w całej Europie, wymiana doświadczeń i informacji w sposób umożliwiający formułowanie oraz uzgadnianie wspólnych interesów i możliwych rozwiązań, przy uwzględnieniu różnorodności problemów i szans współpracy transgranicznej w poszczególnych częściach Europy.

Do **zadań** SERG należy w szczególności:

- ☐ realizowanie wspólnych programów i projektów, wnioskowanie o środki finansowe, deponowanie i dysponowanie nimi,

² Na określenie tej organizacji w języku niemieckim używa się skrótu AGEK, francuskim - ARFE i w angielskim - AEBR.

- ☐ organizowanie imprez związanych z problematyką współpracy transgranicznej,
- ☐ współudział przy rozwiązywaniu problemów transgranicznych i wspieranie szczególnie ważnych, modelowych inicjatyw, przygotowywanie i realizacja wspólnych akcji,
- ☐ rozbudowa "centrum europejskich regionów granicznych i transgranicznych" w ścisłej współpracy z Unią Europejską i Radą Europy,
- ☐ informowanie polityków i opinii publicznej w Europie o kwestiach współpracy transgranicznej.

Do *Stowarzyszenia* mogą przystąpić, jako członkowie zwyczajni z prawem głosu, europejskie regiony graniczne i transgraniczne państw członkowskich Unii Europejskiej lub Rady Europy oraz porozumienia regionów granicznych z obszaru kilku państw, o ile ich członkowie nie należą samodzielnie do SERG. W pracach *Stowarzyszenia* bez prawa głosu mogą uczestniczyć:

- ☐ członkowie honorowi szczególnie zasłużeni dla SERG,
- ☐ regiony graniczne i transgraniczne, w których nie jest wyjaśniona kwestia przedstawicielstwa (przez dwa lata w roli obserwatora),
- ☐ osoby cywilne, zrzeszenia osobowe, instytucje i instytuty, które działają dla rozwoju współpracy transgranicznej (tzw. członkostwo doradcze).

Organami SERG są:

- ☐ *walne zebranie członków* jako najwyższy organ *Stowarzyszenia*, który m.in. określa główne kierunki działania, wybiera prezydenta i prezydium, przyjmuje i wyklucza członków, ustala wysokość składek,
- ☐ wybierane na dwa lata *prezydium*, w którego skład wchodzi: prezydent, czterech wiceprezydentów, skarbnik oraz 20 członków - przedstawicieli regionów granicznych i transgranicznych przy uwzględnieniu reprezentatywności poszczególnych części Europy,³
- ☐ *sekretarz generalny*, który podobnie jak prezydent *Stowarzyszenia*, ma prawo do reprezentowania SERG i do podejmowania decyzji.

W celu realizacji zadań SERG prezydium może powoływać *komisje*, w których skład wchodzi przedstawiciele europejskich gremiów politycznych, stowarzyszeń oraz innych organizacji i instytucji o różnym zakresie oddziaływania społecznego. Mają one głos doradczy. W 1977 roku powołano *Radę do spraw Współpracy Transgranicznej*.

Reprezentacja najważniejszych interesów regionów granicznych i transgranicznych wobec instytucji międzynarodowych jest ważnym, stałym zadaniem *Stowarzyszenia*, które m.in.:

³ W czasie zgromadzenia członków, które odbyło się w listopadzie 1996 roku w Rheine (Niemcy), Zbigniewowi Kulikowi powierzono funkcję jednego z wiceprezydentów SERG, a przedstawiciela Euroregionu Pomerania Mariusza Talerczyka wybrano do prezydium Stowarzyszenia.

- ☐ nawiązało ściśle kontakty z Radą Europy, Komisarzem Unii Europejskiej oraz Radą Gmin i Regionów Europy (RGRE),
- ☐ wspiera Radę Europy w jej działaniach w zakresie poprawy współpracy transgranicznej fachowymi analizami i pomocą organizatorską,
- ☐ uczestniczy w Konferencji Władz Lokalnych i Regionów oraz w innych działaniach Rady Europy po uzyskaniu w 1979 roku statusu oficjalnego obserwatora przy Radzie Europy,
- ☐ uczestniczy także w pracach Komitetu Planowania Regionalnego i Przestrzennego oraz Komitetu Polityki Regionalnej Parlamentu Europejskiego.

Wymiana informacji pomiędzy regionami granicznymi, pomoc i doradztwo oraz budowa sieci organizacyjnej i informacyjnej dla tych regionów należą do bardzo ważnych zadań własnych SERG. Działalność informacyjna *Stowarzyszenia* polega m.in. na kolportażu periodycznych materiałów informacyjnych, wymianie informacji podczas posiedzeń komisji i zgromadzenia członków, organizowaniu i wspieraniu konferencji tematycznie związanych ze współpracą transgraniczną, opracowywaniu dla różnych instytucji aktualnych raportów dotyczących stanu i rozwoju tej współpracy.

Pierwszym polskim euroregionem, który przystąpił do *Stowarzyszenia*, jest Euroregion Nysa (1992). W 1994 roku również inne polskie euroregiony włączyły się aktywnie do prac SERG, które jest swoistym „związkiem zawodowym” regionów transgranicznych. W 1996 roku, czyli po 25 latach funkcjonowania, *Stowarzyszenie* liczyło 60 członków, obejmując swoim zasięgiem prawie 100 różnych form i związków transgranicznego współdziałania w Europie, w tym euroregiony.

Podstawową regulacją przygotowaną przez *Stowarzyszenie Europejskich Regionów Granicznych* jest uchwalona 20 listopada 1981 roku *Europejska Karta Regionów Granicznych i Transgranicznych*. Nową wersję tej Karty opracowało Zgromadzenie SERG, które odbyło się 1 grudnia 1995 roku w Szczecinie w Euroregionie Pomerania.

Europejska Karta Regionów Granicznych i Transgranicznych jest kompleksowym dokumentem, który:

- ☐ w preambule odnosi się do najważniejszych dokumentów i postanowień Rady Europy, Parlamentu Europejskiego i Unii Europejskiej,
- ☐ precyzuje zamierzenia i cele regionów granicznych i transgranicznych, wśród których wymienia się m.in. umacnianie warunków gospodarczych i społeczno-kulturalnych, usunięcie przeszkód nierówności ekonomicznych i infrastrukturalnych, ułatwienie realizacji europejskiej polityki zagospodarowania przestrzennego itp.,
- ☐ zawiera syntezę dotychczasowych europejskich doświadczeń, dążeń i możliwych kierunków wspólnego działania na obszarach transgranicznych,
- ☐ przedstawia zakres i skalę problemów godnych podjęcia na pograniczych państw,
- ☐ charakteryzuje metody rozwiązywania problemów, przejawów niedorozwoju i uciążliwości charakterystycznych dla obszarów peryferyjnych,

- ☐ formułuje najważniejsze postulaty wobec instytucji i organizacji europejskich, a zwłaszcza poprawę współpracy między instytucjami europejskimi i ich efektywności.

Karta wymienia również najważniejsze przedsięwzięcia w zakresie: infrastruktury i polityki gospodarczej i regionalnej, ochrony środowiska i zespołów wiejskich, przygranicznego ruchu osobowego, sponsorowania współpracy transgranicznej w dziedzinie kultury, doskonalenia mechanizmów konsultacji, koordynowania planowania i statystyki oraz niezbędne przedsięwzięcia organizacyjne, prawne i finansowe. Przy charakterystyce historii i aspektów politycznych współpracy transgranicznej podkreśla się rolę tej współpracy w jednoczącej się Europie oraz konieczność usunięcia barier gospodarczych, kulturowych, językowych i innych. Regiony graniczne mają więc funkcjonować jako „pomosty” i „kamienie milowe” jedności europejskiej kształtujące trwałe podstawy wzajemnego zaufania i krzewiące wiedzę o najbliższych sąsiadach.

Komisje międzyrządowe

Podstawy instytucjonalne współpracy transgranicznej tworzą również komisje międzyrządowe o ogólnym lub wyspecjalizowanym zakresie działania, planujące w różny sposób swoje zadania i działające na różnych obszarach geograficznych. Komisje takie są tworzone od lat 60-tych w całej Europie. Ten mechanizm współpracy transgranicznej jest szczególnie zalecany od 1970 roku, tj. po pierwszej konferencji ministrów planowania przestrzennego Rady Europy. Komisje międzyrządowe są powoływane z reguły na podstawie porozumień lub umów o współpracy transgranicznej, których zadaniem jest badanie i rozwiązywanie problemów wspólnego zainteresowania władz regionalnych i lokalnych krajów sąsiadujących oraz wspieranie rozwoju kontaktów między państwowymi i niepaństwowymi podmiotami. Działalność tych komisji to istotne instytucjonalne wsparcie procesów współpracy transgranicznej w Europie.

1.3. Rozwój sieci euroregionów w krajach sąsiadujących z Polską

Współpraca transgraniczna w regionach granicznych ma już w Europie stosunkowo długą tradycję. Struktury euroregionalne, jako wyższe stadium organizacyjne współdziałania transgranicznego, sprawdziły się w Europie Zachodniej w kilkunastoletniej, a w niektórych przypadkach nawet kilkudziesięcioletniej praktyce funkcjonowania. Na podstawie dotychczasowych doświadczeń europejskich do podstawowych przesłanek rozwoju współpracy transgranicznej należy zaliczyć przede wszystkim (por. np. [Europejska 1995; Praktyczny 1997]) przesłanki historyczne, polityczne, gospodarcze i socjologiczne (społeczne). Wspólnymi cechami współpracy transgranicznej jest:

- ☐ dążenie do przełamywania wzajemnych barier i uprzedzeń,
- ☐ zainicjowanie i wzmocnienie formalnych i nieformalnych kontaktów międzyludzkich, zwłaszcza między społecznościami lokalnymi poszczególnych części obszaru współpracy transgranicznej.

Z wymienionych przesłanek wynika, że **euroregionom przypada rola pomostów w procesie integracji europejskiej**. Tak było w Europie Zachodniej, Północnej i Południowej na przełomie lat 60. i 70. i tak jest od początku lat 90. na granicach krajów Europy Środkowej i Wschodniej, a zwłaszcza na granicach z Unią Europejską i z państwami aspirującymi do członkostwa w Unii. W krajach sąsiadujących z Polską procesy rozwoju współpracy transgranicznej przebiegały w różny sposób i mają niejednakową tradycję. Według chronologii i zawansowania tych procesów:

- ☐ najbardziej rozwiniętą sieć regionów granicznych mają Niemcy,
- ☐ dobrze rozwiniętą sieć euroregionów mają Czechy i Słowacja,
- ☐ najmniej rozwiniętą współpracę transgraniczną mają państwa sąsiadujące z Polską na wschodzie, tj. Ukraina, Białoruś, Litwa i Rosja (obwód kaliningradzki).

Krajem o największej tradycji w instytucjonalizacji współpracy transgranicznej w Europie jest z pewnością **Republika Federalna Niemiec**. Początki tej współpracy sięgają lat 50. Największe w tym zakresie doświadczenia mają regiony położone wzdłuż granicy północnej, zachodniej i południowej Niemiec. Dotyczy to zwłaszcza pogranicza holendersko-niemieckiego oraz niemiecko-francuskiego, gdzie tworzone związki regionów granicznych miały na początku lat 50. pionierski charakter. Powstałe wówczas stowarzyszenia transgraniczne, działające w konkretnych dziedzinach wspólnego zainteresowania, były najwcześniejszą formą struktur współpracy ponadgranicznej. Doprowadziły one do utworzenia w 1958 roku na granicy niemiecko-holenderskiej (między rzekami Ren, Ems i Rijn), pierwszej w Europie w pełni sformalizowanej struktury euroregionalnej pod nazwą Euregio. Do najstarszych regionów transgranicznych o najbardziej rozwiniętych formach współpracy należą także m.in.: utworzony w 1963 roku niemiecko-holenderski Euregio Rhein-Waal oraz powołany w 1976 roku trilateralny belgijsko-holendersko-niemiecki Euregion Maas-Rhein.

Lata 70. i 80. to okres sprzyjający tworzeniu się na granicach Niemiec nowych form i porozumień transgranicznych; np. Arge-Alp (1972 rok; Niemcy, Włochy, Szwajcaria), Alpe-Adria (1978 rok; Włochy, Austria, Węgry, Jugosławia i Niemcy), Pamina (1988 rok; Niemcy, Francja) itp. Nowe uwarunkowania, dynamizujące rozwój współpracy transgranicznej na wschodniej i południowej granicy Niemiec pojawiły się na początku lat 90. Chodzi tu głównie o działania na rzecz ustanowienia nowych kontaktów międzyregionalnych i transgranicznych wzdłuż nowych granic zewnętrznych Unii Europejskiej w celu ułatwienia wymiany intelektualnej, kulturalnej i gospodarczej z państwami trzecimi, np. Szwajcarią i krajami Europy Środkowej. To właśnie propozycje niemieckie zainicjowały proces powstawania euroregionów na granicy wschodniej Unii (z Czechami i Polską) (por. [Praktyczny 1997]). Łącznie na granicach Niemiec funkcjonuje 27 euroregionów, w tym na pograniczu: północnym – 8, zachodnim – 5, południowym – 6 i wschodnim – 8 (por. tabl. 1.2).

TABL. 1.2. EUROREGIONY NA GRANICACH NIEMIEC

POGRANICZA	Euroregiony	Liczba
OGÓŁEM	x	27
Pogranicze północne:		
niemiecko-duńskie	Storstroms Amt - Kreis Ostholstein - Lübeck Kooperation Fyns Amt - K.E.R.N Region Sonderjylland/Schleswig	3
niemiecko-duńsko-holenderskie	Euroregion Watteninseln	1
niemiecko-holenderskie	Ems - Dollart-Region EUREGIO Euroregion Rhein - Waal Euroregion Rhein-Maas-Nord	4
Pogranicze zachodnie:		
niemiecko-belgijsko-holenderskie	Euroregion Maas-Rhein	1
niemiecko-francuskie	Zukunft SaarMoselle Avenir Regio PAMINA CENTRE	3
niemiecko-francusko-luksemburskie	EuRegion SaarLorLuxRhin	1
Pogranicze południowe:		
niemiecko-szwajcarsko-francuskie	Regio TriRhena	1
niemiecko-szwajcarskie	brak euroregionów	-
niemiecko-austriackie	EUREGIO via salina EUREGIO Zugspitze/Wetterstein-Karwendel Euroregion Innthal EuRegion Salzburg - Berchtesgadener Land Traunstein Inn-Salzach-Euroregion	5
Pogranicze wschodnie:		
niemiecko-czesko-austriackie	EUREGIO Bayerischer Wald - Šumava - Mühlviertel	1
niemiecko-czeskie	Euroregion Egrensis Euroregion Erzgebirge-Krušnohoří Euroregion ELBE/LABE	3
niemiecko-czesko-polskie	Euroregion Neisse-Nisa-Nysa	1
niemiecko-polskie	Euroregion Sprewa-Nysa-Bóbr Euroregion Pro Europa Viadrina	2
niemiecko-polsko-szwedzkie	Euroregion Pomerania	1

Źródło: [30 lat, 2003].

Zmiany systemu politycznego i gospodarczego w krajach Europy Środkowej i Wschodniej, zapoczątkowane zostały w 1989 roku zmianą ustrojową Polski. Odzyskanie suwerenności politycznej, transformacja gospodarki w kierunku gospodarki rynkowej, demokratyzacja państwa i budowa społeczeństwa obywatelskiego połączona z rozwojem samorządności lokalnej i rozwojem świadomości regionalnej - to zarówno fundamenty transformacji państwa, jak i główne czynniki rozwoju współpracy euroregionalnej na granicach tych państw. Dotyczy to nie tylko granic Polski⁴, ale także *Republiki Czeskiej* i *Republiki Słowackiej*. Na granicach tych państw

⁴ Szerszy opis powstawania euroregionów w Polsce przedstawiają rozdziały 2 i 3.

w latach 1991-97 powstało kilkanaście regionów transgranicznych posiadających większość cech euroregionów; 13 euroregionów na granicach Czech i 11 na granicach Słowacji (por. tabl. 1.3 i 1.4).

TABL. 1.3. EUROREGIONY NA GRANICACH CZECH

POGRANICZA	Euroregiony	Liczba
OGÓŁEM	x	13
Pogranicze północne:		
czesko-polsko-niemieckie	Euroregion Neisse-Nisa-Nysa	1
czesko-polskie	Euroregion Glacensis	4
	Euroregion Praded-Pradziad	
	Euroregion Silesia	
	Euroregion Těšínské Slezsko-Śląsk Cieszyński	
Pogranicze zachodnie:		
czesko-niemieckie	Euroregion ELBE/LABE	3
	Euroregion Erzgebirge-Krušnohoří	
	Euregio Egrensis	
Pogranicze południowe:		
czesko-niemiecko-austriackie	EUREGIO Bayerischer Wald - Šumava - Muhlviertel	1
czesko-austriackie	Euroregion Waldviertel - Budowice - Jižní Čechy	1
czesko-austriacko-słowackie	Euroregion Weinviertel - Jižní Morava - Záhorie	1
Pogranicze wschodnie:		
czesko-słowacko-polskie	Euroregion Beskydy	1
czesko-słowackie	Euroregion Bílé - Biele Karpaty	1

Źródło: [30 lat, 2003].

TABL. 1.4. EUROREGIONY NA GRANICACH SŁOWACJI

POGRANICZA	Euroregiony	Liczba
OGÓŁEM	x	11
Pogranicze północne:		
słowacko-polsko-czeskie	Euroregion Beskydy	1
słowacko-polskie	Euroregion Tatry	1
Pogranicze zachodnie:		
słowacko-czeskie	Euroregion Biele - Biele Karpaty	1
Pogranicze południowe:		
słowacko-czesko-austriackie	Euroregion Weinviertel - Jižní Morava - Záhorie	1
słowacko-austriacko-węgierskie	Raum Bratislava - Wien - Győr-Sopron	1
słowacko-węgierskie	Euroregion Vagus - Danubius	5
	Euroregion Ipel'sky - Ipoly	
	Euroregion Neogradiensis	
	Euroregion Sajó - Rima - Slaná - Rimava	
	Euroregion Košice - Miskolc	
Pogranicze wschodnie:		
słowacko-polsko-ukraińsko-rumuńsko-węgierskie	Euroregion Karpacki	1

Źródło: [30 lat, 2003].

Trzecia grupa państw sąsiadujących z Polską, wyróżniona z punktu widzenia zaawansowania procesów współpracy transgranicznej, to Ukraina, Białoruś, Litwa i Rosja (obwód kaliningradzki). I tak na granicach:

- ❑ **Ukrainy** funkcjonują 4 euroregiony: Karpacki (ukraińsko-polsko-słowacko-rumuńsko-węgierski), Bug (ukraińsko-polsko-białoruski), Upper Prut i Lower Danube (ukraińsko-mołdawsko-rumuński);
- ❑ **Białorusi** działają 4 euroregiony: Bug (ukraińsko-polsko-białoruski), Puszcza Białowieska (białorusko-polski), Niemen (białorusko-polsko-litewski) i Country of Lakes Ezeru Zeme (białorusko-łotewsko-litewski);
- ❑ **Litwy** funkcjonują 4 euroregiony: Bałtyk (litewsko-polsko-rosyjsko-duńsko-szwedzko-łotewski), Niemen (białorusko-polsko-litewsko-rosyjski), Country of Lakes Ezeru Zeme (białorusko-łotewsko-litewski) i SAULE (łotewsko-litewsko-rosyjski);
- ❑ **Rosji** (obwód kaliningradzki) działają 4 euroregiony: Bałtyk (litewsko-polsko-rosyjsko-szwedzko-łotewski), SAULE (łotewsko-litewsko-rosyjski), Niemen (białorusko-litewsko-rosyjski) i Łyna-Ława (polsko-rosyjski).

Procesy euroregionalizacji mają od kilku lat bezpośredni wpływ na kształtowanie nowych stosunków między regionami granicznymi w Europie, przyczyniając się do istotnego rozszerzenia i pogłębienia współpracy transgranicznej, w której euroregiony odgrywają coraz ważniejszą rolę. Na podstawie „Praktycznego przewodnika współpracy transgranicznej można sformułować co najmniej dwa ważne wnioski (por. [Praktyczny, 1997]):

- ❑ euroregiony są utworzone praktycznie na wszystkich granicach wewnętrznych i zewnętrznych Unii Europejskiej, a także na wielu granicach innych krajów; możliwości współpracy ponadgranicznej wynikają często ze zróżnicowanego statusu granic zewnętrznych Unii,
- ❑ współpraca transgraniczna jest bardziej rozwinięta w niektórych regionach i częściach regionów niż w pozostałych. W pierwszej grupie są regiony objęte programami INTERREG, a przede wszystkim pogranicza: francusko-szwajcarsko-niemieckie, francusko-szwajcarskie, niemiecko-szwajcarskie, włosko-szwajcarskie, niemiecko-czeskie i włosko-słoweńskie. Na różnym stopniu rozwoju jest współpraca na granicach państw kwalifikujących się do wsparcia ze strony Unii w ramach programu INTERREG II. Dotyczy to pogranicza wschodnich landów niemieckich z regionami Polski i Czech oraz pogranicza Austrii z regionami Czech, Słowacji, Węgier i Słowenii, kilku krajów nadbałtyckich oraz pogranicza morskiego Hiszpanii z Marokiem. Zróżnicowana sytuacja jest także np. na pograniczu hiszpańsko-portugalskim, gdzie współpraca ta jest najbardziej zaawansowana w regionie Norte (Portugalia) – Galicja (Hiszpania) o wyraźnej wspólnej tożsamości regionalnej, czy na pograniczu Irlandii i Irlandii Północnej, Grecji i Macedonii, Bośni i Hercegowiny z krajami, republikami byłej Jugosławii - gdzie granice są nadal bardzo wrażliwymi, na zmieniającą się sytuację polityczną, barierami współpracy.

2. Podstawy i stan współpracy euroregionalnej w Polsce

2.1. Podstawy prawno-instytucjonalne funkcjonowania euroregionów

Podstawy prawno-instytucjonalne funkcjonowania euroregionów na granicach Polski tworzą umowy, traktaty i porozumienia dwustronne zawierane między rządami państw sąsiadujących, uwzględniające podstawowe zasady nawiązywania i rozwoju różnych form współpracy ponadgranicznej przewidziane w umowach międzynarodowych (konwencjach, kartach – por. podrozdział 1.2). Wykaz podstawowych uregulowań określających ramy prawne współpracy transgranicznej przedstawia poniższe zestawienie:

Z Niemcami:

- ☐ Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Federalnej Niemiec o współpracy w dziedzinie gospodarki wodnej na wodach granicznych z 19 maja 1992 roku;
- ☐ Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem RFN o budowie i utrzymaniu granicznych obiektów w RP zlokalizowanych w ciągu dróg publicznych poza siecią dróg krajowych, w RFN w ciągu dróg publicznych poza siecią dróg federalnych, podpisana we Frankfurcie nad Odrą 21 listopada 2000 roku;
- ☐ Traktat między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec o potwierdzeniu istniejącej między nimi granicy z dnia 14 listopada 1990 roku;
- ☐ Traktat między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy z dnia 17 czerwca 1991 roku;
- ☐ Porozumienie między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Federalnej Niemiec o współpracy regionalnej i przygranicznej przyjęte w formie not 17 czerwca 1991 roku;
- ☐ Porozumienie między Ministrem Środowiska Rzeczypospolitej Polskiej a Federalnym Ministrem Środowiska, Ochrony Przyrody i Bezpieczeństwa Reaktorów Republiki Federalnej Niemiec w sprawie realizacji wspólnych projektów pilotażowych w dziedzinie ochrony środowiska w Rzeczypospolitej Polskiej w celu zmniejszenia transgranicznych zanieczyszczeń środowiska, podpisane we Frankfurcie 18 czerwca 2001 roku;
- ☐ Nota Ministra Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej do Federalnego Ministra Spraw Zagranicznych Republiki Federalnej Niemiec w sprawie utworzenia Niemiecko-Polskiej Komisji Międzyrządowej do spraw współpracy Regionalnej i Przygranicznej z dnia 17 czerwca 1991 roku.

Z Republiką Czeską:

- ☐ Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Czeskiej o małym ruchu granicznym, sporządzona w Pradze dnia 17 stycznia 1995 roku;

- ☐ Umowa między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czeską o współpracy w odprawie granicznej, podpisana w Pradze 25 maja 1999 roku;
- ☐ Umowa między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czeską o współpracy w sprawach granicznych, podpisana w Pradze 25 maja 1999 roku;
- ☐ Umowa między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czeską o zmianie Umowy między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czeską o małym ruchu granicznym, sporządzonej w Pradze dnia 17 stycznia 1995 roku, podpisana w Warszawie 8 czerwca 2000 roku;
- ☐ Umowa między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czeską w sprawie utrzymania drogowych granicznych obiektów mostowych i wspólnych odcinków dróg na polsko-czeskiej granicy państwowej, podpisana w Warszawie 9 marca 1998 roku, weszła w życie 15 lutego 2001 roku;
- ☐ Umowa między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czeską o nowym połączeniu polskiej drogi krajowej nr 78 i czeskiej drogi I/58 oraz o budowie nowego mostu granicznego przez rzekę Odrę w rejonie Chałupek i Bohumina, podpisana w Katowicach 25 sierpnia 2001 roku;
- ☐ Traktat między Rzeczpospolitą Polską a CSFR o dobrym sąsiedztwie, solidarności i przyjaznej współpracy z dnia 6 października 1991 roku.
- ☐ Porozumienie między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Czeskiej o współpracy transgranicznej, sporządzone w Warszawie dnia 8 września 1994 roku;
- ☐ Statut Polsko-Czeskiej Komisji Międzyrządowej do spraw Współpracy Transgranicznej sporządzony w Karpaczu 1 czerwca 1995 roku.

Ze Słowacją:

- ☐ Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Słowackiej o przejściach granicznych, przekraczaniu granicy na szlakach turystycznych przecinających granicę państwową oraz o zasadach przekraczania granicy państwowej poza przejściami granicznymi, podpisana w Tresten 1 lipca 1999 roku, weszła w życie 10 lipca 2000 roku;
- ☐ Umowa między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Słowacką zmieniająca Umowę między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Słowacką o małym ruchu granicznym, sporządzona w Zakopanem dnia 6 grudnia 1996 roku, podpisana w Bratysławie 24 stycznia 2000, weszła w życie 18 października 2001 roku;
- ☐ Porozumienie między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Słowackiej o współpracy transgranicznej, sporządzone w Warszawie dnia 18 sierpnia 1994 roku;
- ☐ Protokół między Rządowym Centrum Studiów Strategicznych a Urzędem ds. Strategii Rozwoju Społeczeństwa, Nauki i Techniki Republiki Słowackiej dotyczący celów i kierunków współpracy w obszarach przygranicznych, wraz ze zobowiązaniami prowadzenia wspólnego monitoringu procesów społeczno-gospodarczych oraz opracowania ogólnych procedur postępowania przy wspólnym przygotowaniu programów i projektów rozwojowych, podpisany w Solinie 22 maja 1998 roku;
- ☐ Statut Polsko-Słowackiej Komisji Międzyrządowej do spraw Współpracy Transgranicznej, sporządzony w Rytrze 6 września 1996 roku.

Z Ukrainą:

- ☐ Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Ukrainy o handlu i współpracy gospodarczej z dnia 4 października 1991 roku;
- ☐ Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Ukrainy o budowie drogowego mostu przez rzekę Bug na polsko-ukraińskiej granicy państwowej w rejonie przejścia granicznego Dorohusk - Jahodyn, podpisana w Kazimierzu Dolnym 22 stycznia 1998 roku, weszła w życie 8 czerwca 2000 roku;
- ☐ Traktat między Rzeczpospolitą Polską a Ukrainą o dobrym sąsiedztwie, przyjaznych stosunkach i współpracy z dnia 18 maja 1992 roku;
- ☐ Porozumienie między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Ukrainy o współpracy międzyregionalnej, sporządzone w Kijowie dnia 24 maja 1993 roku;
- ☐ Protokół o wniesieniu zmian i uzupełnień do Umowy między Rządem RP a Rządem Ukrainy o budowie drogowego mostu przez rzekę Bug na polsko-ukraińskiej granicy państwowej w rejonie przejścia granicznego Dorohusk - Jahodyn, sporządzonej w Kazimierzu Dolnym 22 stycznia 1998 roku, podpisana w Warszawie 23 czerwca 1999 roku, wszedł w życie 8 czerwca 2000 roku;
- ☐ Statut Polsko-Ukraińskiej Międzyrządowej Rady Koordynacyjnej do spraw Współpracy Międzyregionalnej, sporządzony w Zamościu 26 stycznia 1996 roku.

Z Białorusią:

- ☐ Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Białoruś o budowie drogowego mostu przez rzekę Bug w drogowym przejściu granicznym Kukuryki - Kozłowiczi na polsko-białoruskiej granicy państwowej, podpisana w Zaborku 9 listopada 1999 roku, weszła w życie 14 marca 2000 roku;
- ☐ Porozumienie między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Białoruś o głównych zasadach współpracy transgranicznej, sporządzone w Warszawie dnia 24 kwietnia 1992 roku;
- ☐ Statut Polsko-Białoruskiej Rady Koordynacyjnej do spraw Współpracy Transgranicznej, sporządzony w Grodnie 19 kwietnia 1996 roku.

Z Litwą:

- ☐ Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Litewskiej o współpracy transgranicznej, sporządzona w Wilnie dnia 16 września 1995 roku;
- ☐ Traktat między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Litewską o przyjaznych stosunkach i dobrosąsiedzkiej współpracy z dnia 28 kwietnia 1994 roku;
- ☐ Statut Polsko-Litewskiej Komisji Międzyrządowej do spraw Współpracy Transgranicznej, sporządzony w Wigrach 22 czerwca 1996 roku.

Z Rosją:

- ☐ Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Federacji Rosyjskiej o współpracy transgranicznej, sporządzona w Warszawie dnia 2 października 1992 roku;
- ☐ Traktat między Rzeczpospolitą Polską a Federacją Rosyjską o przyjaznej i dobrosąsiedzkiej współpracy z dnia 22 maja 1992 roku;
- ☐ Porozumienie między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Federacji Rosyjskiej o współpracy północno-wschodnich województw Rzeczypospolitej Polskiej i Obwodu Kaliningradzkiego Federacji Rosyjskiej, sporządzone w Moskwie dnia 22 maja 1992 roku;
- ☐ Porozumienie między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Federacji Rosyjskiej o współpracy regionów Rzeczypospolitej Polskiej z regionem Sankt Petersburg, sporządzone w Warszawie 2 października 1992 roku;
- ☐ Deklaracja o dobrym sąsiedztwie, wzajemnym zrozumieniu i współpracy między Rzeczpospolitą Polską a Federacją Rosyjską z dnia 10 października 1991 roku.

2.2. Zasady funkcjonowania euroregionów

Powstawanie euroregionów w Polsce przebiegało według niejednorodnych reguł, które wywarły decydujący wpływ na struktury organizacyjne oraz procedury przyjmowania członków.

Struktury organizacyjne

Struktury organizacyjne polskich euroregionów są zróżnicowane (por. tabl. 2.1). Zbliżone struktury mają euroregiony – Bałtyk, Bug, Silesia, Pomerania, Pro Europa Viadrina, Neisse-Nisa-Nysa i Sprewa-Nysa-Bóbr. Pozostałe różnią się między sobą, chociaż występują u nich podobne nazwy niektórych organów.

W euroregionach obowiązują różne **procedury wyłaniania poszczególnych organów**. Dominuje forma, zapoczątkowana w okresie tworzenia euroregionów, polegająca na delegowaniu, powoływaniu i desygnowaniu (na zasadach parytetu) do organów euroregionu przedstawicieli lub całych komórek organizacyjnych z krajowych związków celowych i stowarzyszeń (np. w modelu samorządowym w Euroregionie Sprewa-Nysa-Bóbr). Sposób wyłaniania kandydatów do władz jest wewnętrzną sprawą każdej strony, co uzgodniono w drodze wewnętrznych porozumień. Niektóre stowarzyszenia w swoich statutach wyraźnie określiły procedurę uzupełniania składów organów do euroregionów (wybór lub delegowanie). W modelu administracyjno-samorządowym procedura wyborcza jest podobna i odbywa się w euroregionie.

Odmienne systemy powoływania organów obowiązują w Euroregionie Tatr. Prawie wszystkie struktury wyłanianie są w drodze wyborów tajnych. W skład kongresu wchodzi po dwóch delegatów każdego członka zwyczajnego, wybranych przez właściwą radę gminy i powiatu. Kongres wybiera w głosowaniu tajnym radę euroregio-

nu, przewodniczącego rady i komisję rewizyjną. Rada rozstrzyga wszystkie sprawy w formie uchwał przyjmowanych zwykłą większością głosów w obecności co najmniej 50% członków. Jedynie komisje problemowe i dyrektor biura powoływani są przez radę.

TABL. 2.1. ORGANY EUROREGIONÓW

Bałtyk, Bug, Niemen, Silesia, Pomera- nia, Nysa, Pro Euro- pa Viadri- na, Spre- wa-Nysa- Bóbr	Pradziad	Glacensis	Beskidy	Tatry	Karpacki	Śląsk Cieszyński	Puszcza Biało- wieska
Rada	Parlament	Rada	Prezydium	Kongres	Rada	Rada	Rada
Prezydium	Prezydium Walne Zgroma- dzenie ^a , Rada ^a	–	–	Rada ^b	Dyrektor Wykonaw- czy	–	–
Sekretariat	Sekretarz ^a	Sekretariat	Sekretariat	Sekretarze	Sekretariat	Sekretariat	Sekretariat
Grupy Robocze	Grupy Robocze ^a	Grupy Robocze	Grupy Robocze	Komisje Robocze	Komisje Robocze	Grupy Robocze	–
Komisja Rewizyjna ^c	Komisja Rewizyjna ^a	Komisja Rewizyjna	Komisja Rewizyjna	Komisja Rewizyjna	Komisja Rewizyjna	–	–

a Organy części krajowych. b Najwyższy organ wykonawczy Związku. c Nie występuje w euro-regionach: Pomerania, Sprewa-Nysa-Bóbr, Nysa, Bałtyk.

U w a g a. W euroregionach: Śląsk Cieszyński, Tatry, Bug i Niemen grupy (komisje) robocze nie są organami euroregionu lecz organem doradczym powoływanym przez radę.

Ź r ó d ł o: statuty euroregionów.

Stosowana procedura wyłaniania organów miała decydujący wpływ na zakres **praw stron** w euroregionach. W prawach (poza Euroregionem Tatry) nie występuje np. problem biernego i czynnego prawa wyborczego. Występuje on natomiast w stowarzyszeniach samorządowych, w których wyłania się kandydatów do władz zazwyczaj w drodze wyborów tajnych. W strukturach euroregionu prawa są sygnalizowane w formie ogólnikowej i są adresowane do stron, których jest przeważnie dwie lub trzy (w modelu samorządowym). Odmiennie jest z **obowiązkami**, które są konkretne i odpowiadają zobowiązaniom wspólnie uchwalonym.

Statutowe prawa i obowiązki stron współpracy euroregionalnej oraz członków polskich stowarzyszeń samorządowych przedstawiają tabl. 2.2-2.5.

TABL. 2.2. STATUTOWE PRAWA STRON WSPÓŁPRACY W EUROREGIONACH

EUROREGIONY	Prawa do
Beskidy, Silesia, Pradziad, Śląsk Cieszyński, Glacensis, Tatry	- uczestniczenia w pracach organizacyjnych i programowych, - wyrażania opinii o przygotowywanych akcjach i programach, - przedstawiania własnych propozycji dotyczących działalności Związku;
Puszcza Białowieska, Beskidy	- uczestniczenia w rokowaniach rozstrzygających ewentualne sprawy między członkami umowy (rozwiązywania spornych problemów na zasadzie wzajemnego porozumienia);
Sprewa-Nysa-Bóbr, Pomerania, Nisse-Nisa-Nysa, Pro Europa Viadrina	- uczestniczenia w procedurach uzgodnieniowych przedsięwzięć o zasięgu ponadgranicznym (kierowania się w rozmowach przyjaźnią i zaufaniem);
Niemen, Bałtyk, Bug	- samodzielnego decydowania o doborze partnerów zagranicznych do współpracy, w tym partnerów nie należących do euroregionów;
Niemen, Karpacki, Bug	- decydowania według własnej woli o opuszczeniu Związku (wymagane jest jedynie uprzednie powiadomienie odpowiednich organów Związku);
Karpacki	- decydowania o zawieszeniu swojego członkostwa w Związku (na okres nie dłuższy niż jeden rok);
Tatry	- uczestniczenia w wyborach i bycia wybieranym do organów Związku, - korzystania ze środków finansowych Związku przeznaczonych na realizację celów statutowych;
Bałtyk, Pomerania	- korzystania z wszystkich biur sekretariatów krajowych;

Źródło: statuty euroregionów.

TABL. 2.3. STATUTOWE OBOWIĄZKI STRON WSPÓŁPRACY W EUROREGIONACH

EUROREGIONY	Obowiązki
Wszystkie euroregiony	- wykonywanie dobrowolnie przyjętych zobowiązań i zadań określonych w statutach euroregionów;
Beskidy, Silesia, Pradziad, Glacensis, Śląsk Cieszyński	- systematyczna współpraca z wszystkimi stronami przy realizacji celów i zadań;
Beskidy, Silesia, Pradziad, Glacensis	- obrona interesów euroregionów;

TABL. 2.3. STATUTOWE OBOWIĄZKI STRON WSPÓŁPRACY W EUROREGIONACH (dok.)

EUROREGIONY	Obowiązki
Beskidy, Puszcza Białowieska, Silesia, Pradziad, Glacensis, Niemen, Bug, Karpacki, Neisse-Nisa-Nysa	- uczestniczenie w finansowaniu działalności euroregionów w uzgodnionej formie i wysokości składki;
Sprewa - Nysa - Bóbr	- pozyskiwanie środków finansowych na realizację wspólnych przedsięwzięć;
Bałtyk, Puszcza Białowieska	- ustalanie i wspólne opracowywanie (na zasadach partnerstwa) przedsięwzięć i projektów o zasięgu ponadgranicznym zmierzających do realizacji założonych celów;
Bałtyk, Pro Europa Viadrina, Pomerania	- wzajemnie informowanie się o własnych przedsięwzięciach, które mają znaczenie transgraniczne;
Beskidy	- dążenie do samodzielnego zawierania umów dla realizacji poszczególnych celów i zadań;
Tatry	- przestrzeganie statutu, uchwał Kongresu, Rady i Komisji Rewizyjnej oraz realizowanie zobowiązań wynikających z zawartych umów i porozumień, - wnoszenie wpisowego w ciągu miesiąca od daty powstania członkostwa, - regularnie opłacanie składek;
Pomerania	- postępowanie zgodnie z przepisami swojego kraju i uwzględnianie prawnych warunkowań drugiej strony;

Źródło: statuty euroregionów.

TABL. 2.4. STATUTOWE PRAWA CZŁONKÓW POLSKICH STOWARZYSZEŃ SAMORZĄDOWYCH

STOWARZYSZENIA	Prawa do
Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Pomerania	- wybierania, bycia wybieranym i brania udziału w głosowaniu, - zabierania głosu we wszystkich sprawach Stowarzyszenia, wysuwania postulatów, formułowania wniosków, - brania udziału w zebraniach, naradach, imprezach, korzystania ze wszystkich urządzeń Stowarzyszenia;
Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Pro Europa Viadrina	- wybierania, bycia wybieranym do władz, - zgłaszania postulatów i wniosków dotyczących działalności Stowarzyszenia, - korzystania z obiektów i urządzeń Stowarzyszenia;

TABL. 2.4. STATUTOWE PRAWA CZŁONKÓW POLSKICH STOWARZYSZEŃ SAMORZĄDOWYCH (cd.)

STOWARZYSZENIA	Prawa do
Stowarzyszenie Gmin Rzeczypospolitej Polskiej Euroregion „Sprewa-Nysa-Bóbr”	- wybierania i bycia wybieranym do władz, - zabierania głosu we wszystkich sprawach Stowarzyszenia; wysuwania wniosków i postulatów, - brania udziału w zebraniach, naradach, imprezach, - korzystania ze wszystkich urządzeń Stowarzyszenia, - posiadania legitymacji i używania odznaki Stowarzyszenia;
Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Nysa	- uczestniczenia w pracach organów Stowarzyszenia, - wybierania i bycia wybieranym do władz, - korzystania z pomocy Stowarzyszenia, - występowania z wnioskami i zapytaniami do władz, - posługiwania się emblematami Stowarzyszenia, - zapoznawania się z protokołami z posiedzeń Konferencji i Konwentu, - korzystania z fachowej pomocy Stowarzyszenia przy opracowywaniu programów pomocowych;
Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Glacensis	- wybierania i bycia wybieranym do władz, - zabierania głosu we wszystkich sprawach Stowarzyszenia, wysuwania wniosków i postulatów, - brania udziału w zebraniach, naradach, imprezach i głosowaniach;
Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregion Pradziad	- korzystania z czynnego i biernego prawa wyborczego do władz, - uczestniczenia w zebraniach, odczytach, konferencjach, sympozjach i innych imprezach, - zgłaszania swoich opinii, wniosków i postulatów pod adresem Stowarzyszenia, - korzystania z urządzeń, świadczeń i pomocy Stowarzyszenia, - odwoływania się do Walnego Zgromadzenia Członków od uchwał naruszających jego prawa lub interesy, w terminie 7 dni od daty otrzymania uchwały;
Stowarzyszenie Gmin Dorzecza Górnej Odry	- wybierania i bycia wybieranym do władz, - zgłaszania wniosków dotyczących działalności Stowarzyszenia;
Stowarzyszenie Rozwoju i Współpracy Regionalnej „Olza”	- brania udziału w obradach i głosowaniach Zgromadzenia, - przedstawiania wniosków i postulatów na posiedzeniach Zgromadzenia, - uczestniczenia w działaniach dla realizacji celów programowych Stowarzyszenia;
Stowarzyszenie „Region Beskidy”	- korzystania z biernego i czynnego prawa wyborczego do władz, - głosu stanowiącego w Walnym Zgromadzeniu, - zgłaszania wniosków z żądaniem informacji o sposobach realizacji;
Stowarzyszenie „Euroregion Niemen”	- korzystania z biernego i czynnego prawa wyborczego, - wnioskowania we wszystkich sprawach Stowarzyszenia, - korzystania z rekomendacji, gwarancji, opieki i innych możliwości, jakie stwarza swym członkom Stowarzyszenie;

TABL. 2.4. STATUTOWE PRAWA CZŁONKÓW POLSKICH STOWARZYSZEŃ SAMORZĄDOWYCH (dok.)

STOWARZYSZENIA	Prawa do
Stowarzyszenie Gmin Rzeczypospolitej Polskiej Euroregion Bałtyk	- korzystania z biernego i czynnego prawa wyborczego, - uczestniczenia w zebraniach, odczytach, konferencjach, sympozjach i szkoleniach organizowanych przez władze Stowarzyszenia, - zabierania głosu we wszystkich sprawach dotyczących Stowarzyszenia, zgłaszania wniosków i postulatów, - noszenia odznaki organizacji, - korzystania z urządzeń, świadczeń i pomocy Stowarzyszenia, - ubiegania się o dofinansowanie działalności w ramach funduszy pomocowych zarządzanych przez Stowarzyszenie;

Źródło: statuty stowarzyszeń.

TABL. 2.5. STATUTOWE OBOWIĄZKI CZŁONKÓW POLSKICH STOWARZYSZEŃ SAMORZĄDOWYCH

STOWARZYSZENIA	Obowiązki
Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Pomerania	- aktywne uczestniczenie w realizacji celów statutowych, - przestrzeganie przepisów statutu, - przestrzeganie uchwał organów Stowarzyszenia i innych aktów (umów, porozumień) zawartych przez Stowarzyszenie;
Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Pro Europa Viadrina	- aktywne uczestniczenie w pracach nad realizacją celów Stowarzyszenia, - przestrzeganie postanowień statutu, realizowanie uchwał itp., - regularne opłacanie składek członkowskich;
Stowarzyszenie Gmin Rzeczypospolitej Polskiej Euroregion „Sprewa-Nysa-Bóbr”	- czynne uczestniczenie w realizacji zadań statutowych, - przestrzeganie statutu, - opłacanie składki;
Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Nysa	- wnoszenie i terminowe opłacanie składek członkowskich, - stosowanie się do postanowień statutu i uchwał Konferencji Krajowej, - aktywne współdziałanie w realizacji celów i zadań Stowarzyszenia;
Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Glacensis	- uczestniczenie w realizacji zadań statutowych Stowarzyszenia, - przestrzeganie statutu, treści uchwał zarządu i Walnego Zgromadzenia Członków, - regularne opłacanie składek członkowskich;
Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregion Pradziad	- aktywne uczestniczenie w pracach nad realizacją celów Stowarzyszenia, - przestrzeganie statutu, regulaminu i uchwał władz, - regularne opłacanie składek członkowskich;
Stowarzyszenie Gmin Dorzecza Górnej Odry	- przestrzeganie postanowień statutu, regulaminów i uchwał, - uczestniczenie w działalności Stowarzyszenia, - regularne opłacanie składek członkowskich;
Stowarzyszenie Rozwoju i Współpracy Regionalnej „Olza”	- branie udziału w pracach Stowarzyszenia, - udzielanie pomocy organom Stowarzyszenia w realizacji ich zadań programowych, - stosowanie się do statutu, przyjętych regulaminów oraz prawnie podjętych postanowień organów Stowarzyszenia;

TABL. 2.5. STATUTOWE OBOWIĄZKI CZŁONKÓW POLSKICH STOWARZYSZEŃ SAMORZĄDOWYCH (dok.)

STOWARZYSZENIA	Obowiązki
Stowarzyszenie „Region Beskidy”	- czynne realizowanie zadań statutowych, - przestrzeganie statutu i uchwał władz, - regularne opłacanie składek członkowskich;
Stowarzyszenie „Euroregion Niemén”	- przyczynianie się do wzrostu roli i znaczenia Stowarzyszenia, - dbanie o dobre imię Stowarzyszenia, - popieranie i czynne realizowanie celów Stowarzyszenia, - przestrzeganie przepisów prawa i postanowień statutu, - regularne opłacanie składek członkowskich i ponoszenie innych opłat, - branie czynnego udziału w zebraniach;
Stowarzyszenie Gmin Rzeczypospolitej Polskiej Euroregion Bałtyk	- czynne uczestniczenie w realizacji zadań statutowych, - przestrzeganie postanowień statutu, - regularne opłacanie składek członkowskich;

Źródło: statuty stowarzyszeń.

Zgodnie ze statutami najwyższym organem są **rady**, które działają w 12 euroregionach. W pozostałych zamiast rad działa Parlament (Pradziad), Prezydium (Beskidy) i Kongres (Tatry). Rada wyznacza główne kierunki działania Euroregionu, określa priorytety w realizowaniu wspólnych projektów. Jest wspólnym organem koordynującym w podstawowych sprawach regionalnej współpracy euroregionalnej, zapewnia finansowanie i realizację tej współpracy. Powołuje większość organów w euroregionie, uchwała statut, regulaminy, zatwierdza projekty uchwał, koordynuje sprawy finansowe, przyjmuje nowych członków i reprezentuje euroregion na zewnątrz. Są to podstawowe uprawnienia i zadania. Są one różne w poszczególnych euroregionach. Na przykład w Silesii organ reprezentacyjny zapoznaje się z informacjami przygotowanymi przez prezydium. Szczegółowe zadania rad są określone w statutach, mają szeroki i niejednakowy zakres.

Najwyższym organem wykonawczym euroregionów są **prezydia** (lub inny podobny organ w zależności od euroregionu). Prezydia działają w 10 euroregionach. W Tatrach zadania te wykonuje rada, w Karpackim – dyrektor wykonawczy, w Głancensis, Śląsku Cieszyńskim i Puszczu Białowieskiej – sekretariat. Prezydium sprawuje m.in. funkcje koordynacyjne i reprezentacyjne między posiedzeniami rady, przygotowuje projekty uchwał dla rady, wykonuje te uchwały, nadzoruje sekretariat, zarządza majątkiem, uchwała plany rzeczowo-finansowe, realizuje główne kierunki działania euroregionu i powołuje niektóre struktury organizacyjne.

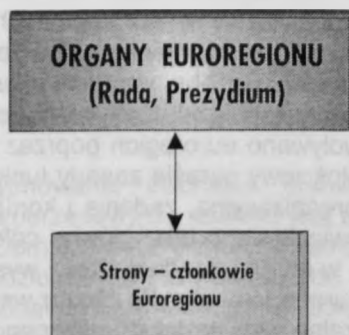
Bieżącą obsługą administracyjno-biurową zajmuje się **sekretariat**. Organ ten występuje w 13 euroregionach z wyjątkiem Euroregionu Tatry (Sekretarze) i Euroregionu Pradziad (Sekretarz). Sekretariat przygotowuje m.in. różne dokumenty dla rady i prezydium, zajmuje się umacnianiem więzi między stronami w euroregionie, organizuje posiedzenia rady i prezydium, koordynuje działalność grup roboczych, załatwia sprawy administracyjne euroregionu, wykonuje uchwały prezydium i w niektórych sprawach reprezentuje euroregion na zewnątrz. Szczegółowe zadania i zakresy pracy sekretariatu określa statut i regulamin.

Organem doradczym i rozwiązującym problemy fachowe są **grupy robocze**. Występują one we wszystkich euroregionach z wyjątkiem Euroregionu Puszcz Białowieska, a w Euroregionach Karpackim i Tatr są to – komisje robocze. Grupy robocze opracowują koncepcje wspólnych projektów i realizują zadania zlecone przez radę, prezydium i sekretariat, przygotowują projekty wniosków i zaleceń pod obrady rady i prezydium.

Organem kontrolnym euroregionu jest **komisja rewizyjna**. Występuje w 9 euroregionach. Pozbawione są tego organu euroregiony: Pomerania, Śląsk Cieszyński, Puszcza Białowieska, Sprewa-Nysa-Bóbr, Neisse-Nisa-Nysa i Bałtyk. Komisja rewizyjna nadzoruje wspólne wydatki finansowe stron i kontroluje prawidłowość prowadzenia dokumentacji finansowo-rzeczowej.

Przedstawiając, w dużym skrócie i uproszczeniu, struktury organizacyjne euroregionów, hierarchię i zadania organów, ukazano jedynie wagę tej problematyki. Niektóre schematy organizacyjne w małym stopniu odzwierciedlają zależności pomiędzy poszczególnymi organami. Nie podkreślają m.in. roli związków celowych gmin (stowarzyszeń samorządowych) oraz regionalnych i lokalnych jednostek administracyjnych i samorządowych w tworzeniu i funkcjonowaniu euroregionu. Wśród schematów organizacyjnych euroregionów można wyróżnić dwa modele: samorządowy i administracyjno-samorządowy (rys. 2.2., 2.3.), odzwierciedlające sposób tworzenia poszczególnych euroregionów. Na rys. 2.1. przedstawiono najbardziej ogólny schemat organizacji euroregionu.

RYS. 2.1. OGÓLNY SCHEMAT ORGANIZACJI EUROREGIONU

RYS. 2.2. ORGANIZACJA EUROREGIONU – model I (samorządowy)

RYS. 2.3. ORGANIZACJA EUROREGIONU – model II (administracyjno-samorządowy – mieszany)

Członkostwo

W kilkunastoletniej historii euroregionów przyjmowanie członków odbywało się i odbywa się nadal za pośrednictwem różnego typu związków celowych (stowarzyszeń) lokalnych jednostek samorządowych, głównie gmin, bądź bezpośrednio przez struktury euroregionu.

Pierwsza procedura obowiązuje w euroregionach o modelu samorządowym, w którym prace organizacyjne przy tworzeniu euroregionu zawsze rozpoczynano na poziomie lokalnym (od „dołu”). Po obu stronach granicy jednostki samorządowe z własnej woli jednoczyły się w związki celowe. W kolejnym etapie, po uzyskaniu osobowości prawnej, powoływano euroregion poprzez zawarcie odpowiedniej umowy. Umowa w sposób całościowy określa zasady funkcjonowania powstałej wspólnoty, a więc - strukturę organizacyjną, zadania i kompetencje organów, zasady finansowania, prawa i obowiązki stron oraz główne cele współpracy w euroregionie. Jest to dokument spójny, w którym z jednej strony wyszczególnia się sygnatariuszy porozumienia, powołuje euroregion i określa obszar współpracy, z drugiej strony zaś ustala główne cele. Integralną częścią tekstu głównego tego dokumentu jest *statut*, który określa zasady funkcjonowania euroregionu. Umowa koncentruje się na zasadniczych problemach współpracy, pozostawiając w gestii stowarzyszeń samorządów niektóre sprawy, m.in. przyjmowanie członków.

W tym modelu *euroregion* jest dobrowolnym związkiem stowarzyszeń gmin, czyli wspólnotą związków celowych lokalnych jednostek samorządowych. Obejmuje swoim obszarem gminy i powiaty będące członkami związków celowych, a więc działa na terytorium członków - sygnatariuszy porozumień. Uzyskanie członkostwa w związku celowym gmin jest warunkiem uczestnictwa w strukturach euroregionu. Wspólnota euroregionalna jest otwarta dla różnych podmiotów, pod warunkiem, że najpierw przystąpią do związków celowych. *Członkostwo indywidualne* jest sprawą wewnętrzną każdej strony. Obowiązuje jedynie wzajemne informowanie się o zmianach w stanie członkostwa i terytorium. Założyciele euroregionu, w momencie podpisania umowy, automatycznie uzyskują członkostwo. Organami przyznającymi

członkostwo w stowarzyszeniach polskich są m.in. rada, konwent, zebranie delegatów lub konferencja krajowa. Występują następujące rodzaje członkostwa: założyciel, zwyczajny, zwykły, honorowy i wspierający.

Stronami współpracy w euroregionach są stowarzyszenia. W tym sensie stowarzyszenie jest swoistym zbiorowym członkiem euroregionu. Należy przyjąć, że członkostwo w stowarzyszeniu jest tożsame z członkostwem w euroregionie. Wyjątek stanowi Euroregion Pomerania, w którym miasto Szczecin jest członkiem-założycielem Euroregionu i ma szczególny status niezależnie od swego członkostwa w stowarzyszeniu. Oznacza to, że uzyskanie członkostwa w stowarzyszeniu jest warunkiem uczestnictwa w strukturach euroregionu. Taka zasada i regulacja prawna wpływa przede wszystkim na sposób doboru władz wspólnoty. Statuty i schematy organizacyjne euroregionów wykazują, że związki celowe gmin (stowarzyszenia) występują w nich jako główna siła kadrowa i strukturalna, posiadająca osobowość prawną i dysponująca środkami pieniężnymi na działalność. W wielu więc przypadkach struktury euroregionalne oparte są na strukturach stowarzyszeń. Taki układ zapewnia lepszą koordynację, wyższą skuteczność w działaniu. Na przykład w Euroregionie Neisse-Nisa-Nysa ze Stowarzyszenia Gmin Polskich Euroregionu Nysa w skład Rady Euroregionu wchodzi konwent, do prezydium Euroregionu prezydent Stowarzyszenia, a dyrektor biura wchodzi w skład sekretariatu Euroregionu. W Euroregionie Sprewa-Nysa-Bóbr prezydium Euroregionu składa się z Konwentu Stowarzyszenia Gmin Rzeczypospolitej Polskiej i zarządu niemieckiego Stowarzyszenia Euroregion Sprewa-Nysa-Bóbr. Radę tego Euroregionu tworzy Konferencja stowarzyszenia polskiego i zebranie członków stowarzyszenia niemieckiego, sekretariat Euroregionu składa się z Polskiego Biura Euroregionu i Biura Stowarzyszenia niemieckiego.

Model samorządowy dominuje na pograniczu zachodnim oraz południowym i funkcjonuje w euroregionach: Pomerania, Pro Europa Viadrina, Sprewa-Nysa-Bóbr, Neisse-Nisa-Nysa, Glacensis, Pradziad, Śląsk Cieszyński, Beskidy, Silesia i Tatry.

Druga procedura przyjmowania członków obowiązuje w euroregionach o modelu administracyjno-samorządowym i również jest uwarunkowana przez sposób tworzenia euroregionu. Odmiennie niż w modelu samorządowym euroregiony te powstawały zazwyczaj na poziomie ponadlokalnym (od „góry”), w wyniku działań podjętych przez władze regionalne. Sygnatariuszami porozumień byli w częściach polskich - wojewodowie i przewodniczący sejmików wojewódzkich (niektórzy czynili to w imieniu gmin), a w częściach zagranicznych - przedstawiciele jednostek najwyższego poziomu zasadniczego podziału terytorialnego (zazwyczaj w randze wojewody) oraz przedstawiciele władz lokalnych. Takie metody tworzenia struktur miały miejsce w euroregionach Bug, Niemen, Karpacki i Bałtyk. Inny był proces organizowania Euroregionu Puszcza Białowieska. Powstał on na poziomie lokalnym, w wyniku zorganizowania się gmin i powiatu ze strony polskiej oraz rejonów ze strony białoruskiej.

Udział wojewodów we współpracy transgranicznej spowodował automatyczne włączenie całych obszarów województw w skład euroregionów. Doprowadziło to do znacznego zróżnicowania powierzchni polskich części euroregionów. Największy obszar mają euroregiony na granicy wschodniej i północnej. Tak powstały euroregion (często przy dużym wsparciu władz rządowych) prowadzi działalność na podstawie wspólnie opracowanego statutu. Zgodnie z jego zapisami członkostwo nada-

wane jest bezpośrednio przez euroregion. Mogą je uzyskać m.in. regionalne i lokalne jednostki administracyjne oraz samorządowe. Sygnatariusze umów i porozumień uzyskują członkostwo automatycznie, w momencie złożenia podpisu. Członkostwo w euroregionach przyznawane jest przez najwyższy organ - Radę Związku, walne zgromadzenia narodowych części lub Kongres. W tym modelu występują następujące rodzaje członkostwa: założyciel, zwyczajny, stowarzyszony, rzeczywisty, wspierający, honorowy i obserwator (por. tabl. 2.1.). W euroregionach Bałtyk, Niemen i Bug na wzór modelu samorządowego, działają stowarzyszenia gmin: Stowarzyszenie Gmin Rzeczypospolitej Polskiej Euroregion Bałtyk, Stowarzyszenie Euroregion „Niemen” i Stowarzyszenie Samorządów Euroregionu Bug, które zgodnie ze swoimi statutami, decydują o członkostwie w euroregionach. Model administracyjno-samorządowy funkcjonuje na pograniczu wschodnim oraz północnym i występuje w euroregionach Bug, Niemen, Bałtyk i Puszcza Białowieska, a na pograniczu południowym w euroregionie Karpackim.

Podsumowując, w modelu administracyjno-samorządowym stronami współpracy w euroregionach są regionalne i lokalne jednostki administracyjne i samorządowe. W niektórych euroregionach tego typu (Niemen, Bałtyk i Bug) stronami współpracy są też związki celowe gmin.

Dokonane wyróżnienie dwóch modeli powstawania euroregionów nie ma charakteru podziału „ostrego”. Należy, bowiem zwrócić uwagę, że również w pierwszym „czysto samorządowym” systemie budowy współpracy transgranicznej w praktyce występuje często, na określonym etapie, włączenie się władz regionalnych w proces stymulowania współpracy, co stanowi - jak wynika z dotychczasowych doświadczeń polskich - bardzo ważny czynnik powodzenia kooperacji transgranicznej. Przykłady włączenia się urzędu wojewody do współpracy dostarczają procesy tworzenia i funkcjonowania takich euroregionów jak Nysa, Sprewa-Nysa-Bóbr, Pro Europa Viadrina i Pomerania.

W euroregionach działa obecnie 12 stowarzyszeń samorządów polskich, w tym trzy stowarzyszenia w modelu samorządowo-administracyjnym (por. tabl. 2.6. i 2.7.).¹ Duży zakres informacji o członkostwie w euroregionach prezentuje tabl. 2.8.

¹ Stowarzyszenie samorządowe w części polskiej jest dobrowolnym, i trwałym zrzeszeniem gmin o celach niezarobkowych. Prowadzi działalność na podstawie statutu, który reguluje zasady, przedmiot działania, określa strukturę organizacyjną oraz ustala zakres i kompetencje władz stowarzyszenia. Do stowarzyszenia, jako formy współpracy społeczności lokalnych, stosuje się przepisy ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. „Prawo o stowarzyszeniach”. Stowarzyszenie uzyskuje osobowość prawną i może rozpocząć działalność z chwilą wpisania do Krajowego Rejestru Sądowego. Samodzielność stowarzyszenia podlega ochronie sądowej. Stowarzyszenie jest powoływane na czas nieokreślony. Może prowadzić działalność gospodarczą i podejmować współpracę z wszelkimi podmiotami krajowymi i zagranicznymi oraz tworzyć filie i oddziały w całym kraju. Działalność stowarzyszenia opiera się na pracy społecznej reprezentantów zrzeszonych gmin.

TABL. 2.6. RODZAJE CZŁONKOSTWA

EUROREGIONY	Założyciel	Zwy- czajny	Wspie- rający	Honorowy	Stowa- rzyszony	Rzeczy- wisty
Pomerania	+	+	+	+	-	-
Pro Europa Viadrina	+	+	-	+	-	-
Sprewa - Nysa - Bóbr	+	+	-	-	-	-
Neisse-Nisa-Nysa	-	+	+	+	-	-
Glacensis	+	+	+	+	-	-
Pradziad	+	+	-	-	-	-
Silesia	+	+	-	-	-	-
Śląsk Cieszyński	+	+	-	-	-	-
Beskidy	-	+	+	+	-	-
Tatry	+	+	+	+	-	-
Karpacki	+	+	-	-	+	-
Bug	-	+	-	+	-	+
Puszcza Białowieska	-	+	-	-	-	-
Niemen ^a	-	+	-	+	-	+
Bałtyk	-	+	-	+	-	-

^a W Euroregionie tym występuje także status obserwatora, który nie ma żadnych praw członkowskich. Obserwatorem może zostać lokalna jednostka terytorialna niegranicząca z obszarem Euroregionu.

„+” - zjawisko występuje, „-” - zjawisko nie występuje.

Ź r ó d ł o: statuty euroregionów.

TABL. 2.7. NARODOWE STOWARZYSZENIA LOKALNYCH JEDNOSTEK SAMORZĄDOWYCH JAKO SYGNATARIUSZE POROZUMIEŃ EUROREGIONALNYCH

EUROREGIONY	Strona polska	Strona zagraniczna
Pomerania	+	+
Pro Europa Viadrina	+	+
Sprewa - Nysa - Bóbr	+	+
Neisse-Nisa-Nysa	+	+
Glacensis	+	+
Pradziad	+	+
Silesia	+	+
Śląsk Cieszyński	+	+
Beskidy	+	+
Tatry	-	-
Karpacki	-	+ (strona słowacka) - (pozostałe strony)
Bug	+	-
Puszcza Białowieska	-	-
Niemen	+	-
Bałtyk	+	-

„+” - zjawisko występuje, „-” - zjawisko nie występuje.

Ź r ó d ł o: umowy o utworzeniu, statuty i materiały euroregionów.

TABL. 2.8. PODSTAWOWE INFORMACJE O CZŁONKOSTWIE W EUROREGIONACH

Lp	Statutowa nazwa euroregionu. Strony porozumienia	Akt prawny powołujący Euroregion	Sygnatariusze	Akt prawny regulujący zasady funkcjonowania Euroregionu
1	Pomerania Polska Niemcy Szwecja	Umowa o utworzeniu Euroregionu Pomerania 15 XII 1995 r. Szczecin	<i>Komunalny Związek Celowy Gmin Pomorza Zachodniego „Pomerania” (Polska)^a</i> Miasto Szczecin Związek Komunalny Euroregionu „Pomerania” (Niemcy) Związek Gmin Skanii (Szwecja) ^b	Umowa o utworzeniu Euroregionu „Pomerania” wraz ze statutem. 15 XII 1995 r. Szczecin
2	Pro Europa Viadrina Polska Niemcy	Umowa o utworzeniu Euroregionu Pro Europa Viadrina 21 XII 1993 r. Rogi	<i>Stowarzyszenie Gmin Lubuskich (Polska)</i> <i>Związek Gmin Gorzowskich (Polska)</i> Stowarzyszenie „Środkowa Odra” (Niemcy)	Regulamin Organizacyjny Organów Euroregionu „Pro Europa Viadrina” opracowany przez Radę Euroregionu 22 IV 1994 r. Beeskow

a W dniu 29 III 2001 r. obowiązki i zobowiązania majątkowe zlikwidowanego Komunalnego Związku Celowego. b Związek Gmin Skanii przystąpił do Euroregionu w dniu 28 II 1998 r. (zrzeszał 33 gminy).

U w a g a. Kursywą zaznaczono związki celowe i zasady, które już nie funkcjonują.

Ź r ó d ł o: umowy i porozumienia, statuty euroregionów, stowarzyszeń oraz związków celowych gmin.

Członkowie					Uwagi	Lp.
organ przyjmujący	status	rodzaje	uprawnienia	procedura przyjęć		
Komunalny Związek Celowy Gmin Pomorza Zachodniego Pomerania ^a	założyciel	gminy tworzące komunalny związek	pełne prawa	uzyskanie członkostwa w momencie podpisania umowy	członkostwo przeszło automatycznie do Stowarzyszenia Gmin Polskich Euroregionu Pomerania	1
Zebranie delegatów Stowarzyszenia Gmin Polskich Euroregion Pomerania	zwyczajny	gminy, powiaty	pełne prawa	uchwała właściwej rady		
	wspierający	osoby prawne i fizyczne, inne podmioty lub jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej	członkowie wspierający i honorowi mają prawo wytypowania po jednym przedstawicielu na zebranie delegatów	decyzję o przystąpieniu podejmują władze podmiotów		
	honorowy	jak wyżej		autonomiczna wola osoby fizycznej		
Stowarzyszenie Gmin Lubuskich i Związek Gmin Gorzowskich	założyciel	gminy, powiaty	pełne prawa	uzyskanie członkostwa w momencie podpisania umowy		2
Rada Euroregionu	honorowy	osoby fizyczne		decyzja Rady		
od 1997 r. Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Pro Europa Viadrina	zwyczajny	gminy	pełne prawa	przyjmuje zarząd stowarzyszenia na wniosek zainteresowanej jednostki		
	wspierający	osoby fizyczne lub prawne	zgłaszanie wniosków, uczestniczenie w walnym zebraniu	decyzja zarządu stowarzyszenia	akceptuje cele i zadania Stowarzyszenia oraz deklaruje pomoc finansową lub rzeczową. Osoba prawna działa w Stowarzyszeniu za pomocą swego przedstawiciela	
	honorowy	osoby fizyczne lub prawne	pełne prawa	Walne Zebranie Członków na wniosek Zarządu	zasłużony dla Stowarzyszenia	

Gmin Pomorza Zachodniego „Pomerania” przejęło nowo powstałe Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Pomerania

TABL. 2.8. PODSTAWOWE INFORMACJE O CZŁONKOSTWIE W EUROREGIONACH

Lp.	Statutowa nazwa euroregionu. Strony porozumienia	Akt prawny powołujący Euroregion	Sygnatariusze	Akt prawny regulujący zasady funkcjonowania Euroregionu
3	Sprewa-Nysa-Bóbr Polska Niemcy	Umowa o utworzeniu Euroregionu Sprewa-Nysa-Bóbr 21 IX 1993 r. Gubin	Stowarzyszenie Gmin Rzeczypospolitej Polskiej Euroregion „Sprewa-Nysa-Bóbr” Stowarzyszenie Euroregion „Sprewa-Nysa-Bóbr” skupiające niemieckie miasta i powiaty	Umowa o utworzeniu Euroregionu 21 IX 1993 r. Gubin
4	Neisse-Nisa-Nysa Polska Niemcy Czechy	Ramowe porozumienie o współpracy Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa 23-25 V 1991 r. Zittau Euroregion utworzony został w drodze uchwały delegatów trzech stron na I-szym posiedzeniu Rady Euroregionu w dniu 21 XII 1991 r.	Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Nysa Euroregion Nysa Regionalne Stowarzyszenie Miast i Gmin Północnych Czech Urzędy powiatowe Liberec, Jablonec nad Nisou, Česká Lipa, Semily, Děčín Komunalne Stowarzyszenie Euroregionu Nysa, Sekcja Niemiecka	Ramowe porozumienie o współpracy Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa 23-25 V 1991 r. Zittau
5	Euroregion Pogranicza Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej „Euroregion Glacensis” Polska Czechy	Umowa o utworzeniu Polsko-Czeskiego Euroregionu Pogranicza Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej „Euroregion Glacensis” 5 XII 1996 r. Hradec Králové	Stowarzyszenie Gmin Ziemi Kłodzkiej (Polska) ^a Regionalne Stowarzyszenie do Spraw Współpracy Pogranicza Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej w Rychnovie (Czechy)	Statut Euroregionu Pogranicza Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej „Euroregion Glacensis” 5 XII 1996 r. Hradec Králové

a Z Inicjatywy Stowarzyszenia Gmin Ziemi Kłodzkiej w dniu 17 III 2000 r. zarejestrowano Stowarzyszenie Gmin się nowym polskim partnerem w Euroregionie.

(cd.)

Członkowie					Uwagi	Lp.
organ przyjmujący	status	rodzaje	uprawnienia	procedura przyjęć		
Uchwała Konferencji Stowarzyszenie Gmin RP Euroregion Sprewa-Nysa-Bóbr	zwyczajny	gminy, powiaty	pełne prawa	uchwała Konferencji Krajowej na podstawie uchwały właściwej Rady		3
	wspierający	wojewoda, sejmik samorządowy osoby prawne i fizyczne	pełne prawa nie przysługuje czynne i bierne prawo wyborcze	uchwała Konferencji	wniesie materialny i finansowy wkład	
	honorowy	osoby prawne i fizyczne	jak wspierający	uchwała Konferencji		
Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Nysa (wg zmienionego statutu w 2003 r.)	zwykły	miasta, gminy, powiaty	pełne prawa	uchwała Konferencji Krajowej na podstawie uchwały właściwej Rady	wszystkie strony mogą używać skróconej nazwy Euroregionu w swym własnym języku, np. Nysa	4
	honorowy	osoby fizyczne bez względu na obywatelstwo	głos doradczy na konferencji krajowej, na posiedzeniach konwentu i grup roboczych	uchwała Konferencji Krajowej na wniosek konwentu		
	wspierający	osoby prawne i fizyczne bez względu na obywatelstwo	głos doradczy na konferencji krajowej	uchwała konwentu		
od 2000 r. Walne Zgromadzenie Stowarzyszenia Gmin Polskich „Euroregion Glacensis”	założyciel	gminy członkowskie Stowarzyszenia Gmin Ziemi Kłodzkiej	pełne prawa	automatyczne uzyskanie członkostwa w dniu ponownej rejestracji Stowarzyszenia Gmin Polskich Euroregionu Glacensis (17 III 2000 r.)	obie strony mogą wprowadzać skrót nazwy Euroregionu w swoich językach np. Glacensis	5
	zwyczajny	gminy, powiaty	pełne prawa	wyrażenie woli przystąpienia do Stowarzyszenia (uchwała rady gminy)		
	honorowy	osoby prawne i fizyczne	udział w pracach Euroregionu oraz uprawnienia wynikające z członkostwa	przyjęcie w poczet członków stowarzyszenia na podstawie uchwały Walnego Zgromadzenia Stowarzyszenia		
	wspierający	osoby prawne i fizyczne	jak honorowy	uchwała Walnego Zgromadzenia	zadeklaruje poparcie finansowe lub wniesie istotny wkład w prace stowarzyszenia	

Polskich Euroregionu Glacensis, które ukierunkowało swoją działalność wyłącznie na współpracę przygraniczną i stało

TABL. 2.8. PODSTAWOWE INFORMACJE O CZŁONKOSTWIE W EUROREGIONACH

Lp.	Statutowa nazwa euroregionu. Strony porozumienia	Akt prawny powołujący Euroregion	Sygnatariusze	Akt prawny regulujący zasady funkcjonowania Euroregionu
6	Pradziad Polska Czechy	Umowa ramowa o utworzeniu czesko-polskiego Euroregionu „Euroregion Pradziad” 2 VII 1997 r. Jeseník	<i>Stowarzyszenie Rozwoju Gmin Dorzecza Osobłogi (Polska)</i> Unia Turystyczna Ziemi Nyskiej (Polska) Stowarzyszenie Miast i Gmin Powiatu Bruntal, Jeseník, Šumperk (Republika Czeska)	Statut Euroregionu Pradziad 2 VII 1997 r. Jeseník
7	Silesia Polska Czechy	Umowa o współpracy p.n. „Euroregion Silesia” 20 IX 1998 r. Opawa	Stowarzyszenie Gmin Dorzecza Górnej Odry w Raciborzu (Polska) Regionalne Stowarzyszenie Współpracy Czesko-Polskiej Śląska Opawskiego w Opawie (Republika Czeska)	Statut Euroregionu Silesia 20 IX 1998 r. Opawa

(cd.)

Członkowie					Uwagi	Lp.
organ przyjmujący	status	rodzaje	uprawnienia	procedura przyjęć		
Walne Zgromadzenie narodowej części Euroregionu (w skład wchodzi przedstawiciele gmin - członkowie Stowarzyszeń).	założyciel	gminy - członkowie Stowarzyszenia i Unii - sygnatariusze umowy	pełne prawa	uzyskanie członkostwa w momencie utworzenia Euroregionu	członkostwo indywidualne w stowarzyszeniach jest sprawą wewnętrzną każdej strony	6
	zwyczajny	gminy i powiaty	pełne prawa	przystąpienie do stowarzyszeń		
od 2000 r. Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Pradziad	zwyczajny	gminy powiatów przygranicznych w województwie opolskim oraz miasto Opole	pełne prawa	pisemny wniosek zarządu gminy sporządzony na podstawie uchwały Rady Gminy, przyjmuje Walne Zgromadzenie		
	wspierający	osoby prawne i fizyczne	z wyjątkiem czynnego prawa wyborczego, głos doradczy	na podstawie pisemnej deklaracji, przyjmuje w drodze uchwały Zarząd		
	honorowy	osoby prawne i fizyczne	jak wspierający, zwolniony z opłacania składek	na wniosek Zarządu przyjmuje w drodze uchwały Walne Zgromadzenie		
Walne Zebranie Stowarzyszenia Gmin Dorzecza Górnej Odry	założyciel	gminy Dorzecza Górnej Odry	pełne prawa	uzyskanie członkostwa w momencie zawarcia umowy	zadeklaruje poparcie finansowe lub wniesie istotny wkład w pracę stowarzyszenia	7
	zwyczajny	gminy	pełne prawa	uchwała Walnego Zebrania		
	wspierający	osoby fizyczne i prawne	głos doradczy i zgłaszanie wniosków	uchwała Walnego Zebrania		

TABL. 2.8. PODSTAWOWE INFORMACJE O CZŁONKOSTWIE W EUROREGIONACH

Lp.	Statutowa nazwa euroregionu. Strony porozumienia	Akt prawny powołujący Euroregion	Sygnatariusze	Akt prawny regulujący zasady funkcjonowania Euroregionu
8	Euroregion Śląsk Cieszyński-Těšínskié Slezsko Polska Czechy	Umowa o współpracy regionalnej p.n. Euroregion Śląsk Cieszyński-Těšínskié Slezsko 22 IV 1998 r. Cieszyn	Stowarzyszenie Rozwoju i Współpracy „Olza” w Cieszynie (Polska) Regionalne Stowarzyszenie Współpracy Czesko-Polskiej Śląska Cieszyńskiego w Czeskim Cieszynie (Republika Czeska)	Statut Euroregionu „Śląsk Cieszyński-Těšínskié Slezsko” 8 IX 1998 r.
9	Beskidy Polska Słowacja Czechy	Umowa pierwotna - dwustronna pomiędzy stowarzyszeniem polskim i słowackim o utworzeniu Euroregionu „Beskidy” 18 II 2000 r. Rajcza Umowa (podstawowa - rozszerzona i uzupełniona) o polsko-słowacko-czeskiej Wspólnocie p.n. Euroregion „Beskidy” 9 VI 2000 r. Frydek Mistek	Stowarzyszenie „Region Beskidy” w Bielsku Białej (Polska) Stowarzyszenie „Region Beskydy” w Żilinie (Republika Słowacka) Stowarzyszenie „Region Beskydy” w Frydku Mistku (Republika Czeska)	Statut Euroregionu „Beskidy” 13 IX 2000 r.
10	Związek Euroregionu Tatry Polska Słowacja	Umowa pomiędzy samorządem polskim i słowackim o utworzeniu Transgranicznego Związku „Euroregion Tatry” 26 VIII 1994 r. Nowy Targ	Gminy: Nowy Targ, Rabka, Szczawnica, Biały Dunajec, Bukowina Tatrzańska, Czarny Dunajec, Czorzutyn, Jabłonka, Krościenko, Lipnica Wielka, Łapsze Niżne, Ochotnica Dolna, Raba Wyżna, Szallary, Tatrzańska (Polska) Powiaty: Dolny Kubin, Liptowski Mikuláš, Poprad, Stara Lubowňa (Republika Słowacka)	Statut Związku „Euroregion Tatry”

(cd.)

Członkowie					Uwagi	Lp.
organ przyjmujący	status	rodzaje	uprawnienia	procedura przyjęć		
Walne Zgromadzenie Stowarzyszenia Rozwoju i Współpracy „Olza”	założyciel	gminy	pełne prawa	uzyskanie członkostwa w momencie podpisania umowy	Euroregion - wspólnota polskich i czeskich Stowarzyszeń	8
	zwyczajny	gminy	pełne prawa	pisemna deklaracja przystąpienia kierowana do zarządu, który przedstawia zgromadzeniu projekt uchwały o przystąpieniu do Euroregionu	Obie strony mogą używać skróconej nazwy Euroregionu we własnym języku np. Śląsk Cieszyński	
Stowarzyszenie „Region Beskidy”	zwyczajny	gminy i powiaty województwa śląskiego i małopolskiego	pełne prawa	uchwała właściwej Rady; uchwała Zarządu Stowarzyszenia	Euroregion jest wspólnotą polskich, słowackich i czeskich stowarzyszeń gmin i powiatów	9
	wspierający	osoby prawne, które zadeklarują świadczenie finansowe	nie ma czynnych i biernych praw wyborczych	uchwała zarządu Stowarzyszenia		
	honorowy	osoby fizyczne zasłużone w stowarzyszeniu	pełne prawa z wyjątkiem biernego prawa wyborczego	walne zgromadzenie na wniosek zarządu		
Kongres Euroregionu	założyciel	gminy i powiaty sygnatariusze umowy	pełne prawa	uzyskanie członkostwa w momencie utworzenia Euroregionu		10
	zwyczajny	gminy, powiaty	pełne prawa	na pisemny wniosek właściwej rady gminy i powiatu		
	wspierający	osoby prawne i instytucje samorządu terytorialnego	możliwość delegowania na kongres swojego przedstawiciela	uchwała Kongresu	którzy zadeklarują merytoryczne poparcie celów Związku lub wniosą istotny wkład finansowy	
	honorowy	osoby prawne i fizyczne	jak wspierający	uchwała Kongresu	zasłużeni dla Euroregionu	

TABL. 2.8. PODSTAWOWE INFORMACJE O CZŁONKOSTWIE W EUROREGIONACH

Lp.	Statutowa nazwa euroregionu. Strony porozumienia	Akt prawny powołujący Euroregion	Sygnatariusze	Akt prawny regulujący zasady funkcjonowania Euroregionu
11	Związek Międzyregionalny Euroregion Karpacki Polska Słowacja Ukraina Węgry Rumunia	Porozumienie o utworzeniu Związku Międzyregionalnego Euroregion Karpacki 14 II 1993 r. Debreczyn	Wojewoda Krośnieński i Przemyski, Przewodniczący Wojewódzkich Sejmików Samorządowych w Krośnie i Przemyśle (Polska) ^a Stowarzyszenie Regionu Karpackiego w imieniu samorządów i jednostek administracyjnych miast Bardejov, Humenne, Michalovce, Świdnik, Trebisov, Varanov (Słowacja) Przedstawiciele Prezydenta Ukrainy na obwód zakarpcki (Ukraina) Pełnomocnik Prezydenta Republiki Węgierskiej na komitaty Szabolcs-Szatmar-Bereg i Hajdu-Bihar oraz Pełnomocnik Prezydenta na komitaty Borsod-Abauj-Zemplen i Heres, Przedstawiciele Zgromadzeń Regionalnych wymienionych komitatów oraz miast o statusie stolicy Komitatu Nyiregyhaza, Debrecen, Miskolc, Eger (Węgry) Okręgi Bihor, Sălaj, Satu Mare, Maramures, Botosani (Rumunia) ^b	Statut Międzyregionalnego Związku „Euroregion Karpacki” 14 II 1993 Debreczyn
12	Związek Transgraniczny Euroregion Bug Polska Ukraina Białoruś	Porozumienie o Utworzeniu Związku Transgranicznego „Euroregion Bug” 29 IX 1995 r. Łuck	Wojewoda chełmski, lubelski, tarnobrzeński, zamojski w porozumieniu z zainteresowanymi samorządami lokalnymi (Polska) Przewodniczący Wołyńskiej Rady Obwodowej w imieniu organów administracji rządowej i samorządowej (Ukraina) obwód brzeski (Białoruś) ^c	Statut Związku Transgranicznego „Euroregion Bug” 29 IX 1995 r. Łuck
13	Puszcza Białowieska Polska Białoruś	Umowa o utworzeniu międzynarodowego zrzeszenia społeczności lokalnej p.n. Euroregion „Puszcza Białowieska” 25 V 2002 r. Hajnówka	Powiat Hajnówka, gminy: Hajnówka (m), Hajnówka (w), Kleszczele, Czyże Białowieża, Czeremcha, Dubicze Cerkiewne, Narew, Narewka i Bielsk Podlaski (Polska) Rejon Kamieniec, Pruzany, Świsłocz (Białoruś)	Statut Euroregionu „Puszcza Białowieska” 25 V 2002 r. Hajnówka

a Województwa przed nowym podziałem terytorialnym, który wprowadzono 1 I 1999 r. (zmniejszono m.in. liczbę

(cd.)

Członkowie					Uwagi	Lp.
organ przyjmujący	status	rodzaje	uprawnienia	procedura przyjęć		
Rada Związku Euroregionu	założyciel	województwo krośnieńskie i przemyskie	pełne prawa	uzyskanie członkostwa w momencie utworzenia Euroregionu		11
	zwyczajny	jednostki podziału terytorialnego państw uczestniczących w porozumieniu	pełne prawa	przyjmowanie nowych członków odbywa się na podstawie pisemnego wniosku podpisanego przez uprawnione władze regionu, przesłanego do sekretariatu Euroregionu. Ponowne przyjęcie (po utracie członkostwa) może nastąpić po spełnieniu warunków ustalonych przez Radę Związku		
	stowarzyszony	określa Rada Związku	nie może proponować kandydatury obywatela swojego kraju na Przedstawiciela Rady i na jego obszarze nie może funkcjonować stały sekretariat			
Rada Związku Euroregionu	rzeczywisty	założyciele związku - województwo chełmskie, lubelskie, tarnobrzeskie i zamojskie	pełne prawa	uzyskanie członkostwa w momencie utworzenia Euroregionu	wszyscy członkowie traktowani są równoprawnie bez względu na wielkość terytorium i liczbę ludności	12
	zwyczajny	jednostki podziału terytorialnego państw uczestniczących w porozumieniu	pełne prawa	na wniosek właściwej rady jednostki samorządu terytorialnego		
	honorowy	zasłużeni dla Euroregionu		nadaje Rada Związku		
Rada Euroregionu	zwyczajny	jednostki samorządowe i administracyjne	pełne prawa	na wniosek właściwej Rady		13

województw) b Rumunia przystąpiła do Euroregionu 29-30 IV 1997 r. c Białoruś przystąpiła do Euroregionu 15 V 1998 r.

TABL. 2.8. PODSTAWOWE INFORMACJE O CZŁONKOSTWIE W EUROREGIONACH

Lp.	Statutowa nazwa euroregionu. Strony porozumienia	Akt prawny powołujący Euroregion	Sygnatariusze	Akt prawny regulujący zasady funkcjonowania Euroregionu
14	Związek Transgraniczny „Euroregion Niemen” Polska Białoruś Litwa Rosja	Porozumienie o utworzeniu Związku Transgranicznego „Euroregion Niemen” 6 VI 1997 r. Augustów	Wojewoda Suwalski (Polska) Przewodniczący Grodzieńskiego Obwodu Komitetu Wykonawczego (Białoruś) Zarządcy powiatów Alytus i Mariampol (Litwa) Obwód Kaliningradzki ^a (Rosja)	Statut Związku Transgranicznego „Euroregion Niemen” 6 VI 1997 r.
15	Bałtyk Polska Dania Łotwa Litwa Rosja Szwecja	Umowa o utworzeniu Euroregionu „Bałtyk” 22 II 1998 r. Malbork	Stowarzyszenie Gmin Rzeczypospolitej Polskiej „Euroregion Bałtyk” Województwo ełbskie, gdańskie, olsztyńskie, słupskie (Polska) Hrabstwo Bornholm (Dania) Region i Miasto Liepāja (Łotwa) Okręg Kłajpedzki (Litwa) Obwód Kaliningradzki (Rosja) ^b Województwo Blekinge, Kalmar, Kronobergs (Szwecja)	Statut Euroregionu „Bałtyk” 22 II 1998 r.

a Do euroregionu Niemen przystąpiło z Obwodu Kaliningradzkiego 5 rejonów - Czerniachowski, Gusiew, Oziersk, Kaliningradzkiego, obejmujący głównie miasta pasa nadmorskiego, tj. Bałtyjski i Świętowski Okręg Miejski.

(dok.)

Członkowie					Uwagi	Lp.
organ przyjmujący	rodzaje	status	uprawnienia	procedura przyjęć		
Rada Związku Euroregionu	rzeczywisty	założyciele związku	pełne prawa	uzyskanie członkostwa w momencie utworzenia Euroregionu	W przypadku zmian terytorialnych, podmioty mają prawo przystąpienia do Związku na zasadzie sukcesji. Wszyscy członkowie Związku są traktowani równoprawnie	14
	zwyczajny	samorządy terytorialne RP oraz organizacje pozarządowe prowadzące działalność na terenie RP	pełne prawa	uchwała Rady Związku		
	honorowy	zasłużeni dla Euroregionu		uchwała Rady Związku		
	obserwator	samorządy, władze regionalne z obszarów nie graniczących bezpośrednio z Euroregionem		uchwała Rady Związku		
Stowarzyszenie „Euroregion Niemen”	zwyczajny	samorządy RP i organizacje pozarządowe	pełne prawa	uchwała właściwych organów, pisemna deklaracja; uchwała Konwentu Stowarzyszenia		
	wspierający	osoby prawne i fizyczne		uchwała Konwentu Stowarzyszenia	deklaracja pomocy finansowej i rzeczowej	
	honorowy	osoby prawne i organizacje pozarządowe		Konferencja Krajowa na wniosek Konwentu Stowarzyszenia	wniosły wybitny wkład w rozwój Stowarzyszenia	
Rada Euroregionu	zwyczajny	regionalne i lokalne jednostki samorządowe i administracyjne przygranicznych terenów południowo-wschodniego Bałtyku	pełne prawa	wniosek jednej lub kilku stron umowy		15
	honorowy	zasłużeni dla Euroregionu				
Stowarzyszenie Gmin RP Euro-region Bałtyk	zwyczajny	gminy i powiaty z województwa pomorskiego i warmińsko-mazurskiego	pełne prawa	uchwała Zarządu Stowarzyszenia na podstawie uchwały właściwej Rady		
	wspierający	osoby prawne i fizyczne	bez biernego i czynnego prawa wyborczego	uchwała Zarządu Stowarzyszenia	deklaracja wsparcia finansowego	
	honorowy	zasłużeni dla Stowarzyszenia	jak wspierający	Walne Zgromadzenie na wniosek Zarządu Stowarzyszenia		

Krasnoznamieski, Niestierow. b Do Euroregionu Bałtyk przystąpił Kaliningrad oraz Związek Muncypalny Obwodu

Źródła i procedury finansowania

Euroregiony najczęściej jako źródło finansowania działalności wskazują w swoich statutach dotacje oraz darowizny. W trzech euroregionach (Karpacki, Bug i Niemen) źródła finansowania działalności są uregulowane odmiennie od pozostałych (por. tabl. 2.9.).

Mimo ukazanego w tabl. 2.9. dużego repertuaru statutowych źródeł finansowania, stowarzyszenia tworzące euroregiony finansują działalność głównie ze składek swoich członków, funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, wpływów z działalności statutowej oraz darowizn.

W niektórych euroregionach występują też specyficzne zapisy dotyczące źródeł i procedur finansowania działalności (por. tabl. 2.10.).

Statutowe źródła finansowania działalności stowarzyszeń przedstawiają tabl. 2.11. i 2.12.

TABL. 2.9. STATUTOWE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA DZIAŁALNOŚCI EUROREGIONÓW

EUROREGIONY	Liczba źródeł finansowania ogółem	Wpłaty sygnatariuszy umowy	Składki członkowskie	Dochody z własnej działalności	Spadki	Dotacje	Darowizny	Inne źródła
OGÓŁEM	x	5	6	4	4	11	12	12
Pomerania	5	+	-	+	-	+	+	+
Pro Europa Viadrina	5	+	-	-	+	+	+	+
Sprawa – Nysa – Bóbr	4	-	-	-	+	+	+	+
Neisse-Nisa-Nysa	3	-	+	-	-	-	+	+
Glacensis	4	+	-	-	-	+	+	-
Pradziad	5	-	+	+	-	+	+	+
Silesia	5	-	+	-	+	+	+	+
Śląsk Cieszyński	4	+	-	-	-	+	+	+
Beskidy	3	-	+	-	-	+	+	-
Tatry	5	-	+	+	+	+	+	-
Karpacki	1	-	-	-	-	-	-	+
Bug	1	-	-	-	-	-	-	+
Puszcza Białowieska	5	-	+	+	-	+	+	+
Niemen	1	-	-	-	-	-	-	+
Bałtyk	4	+	-	-	-	+	+	+

„+” - zjawisko występuje, „-” - zjawisko nie występuje.

Źródło: statuty euroregionów.

TABL. 2.10. POZOSTAŁE ŹRÓDŁA I PROCEDURY FINANSOWANIA DZIAŁALNOŚCI EUROREGIONÓW

EUROREGIONY	Źródło i procedura finansowania
Pro Europa Viadrina	- dochody z majątku własnego;
Sprewa - Nysa - Bóbr ...	- środki finansowe stowarzyszeń;
Neisse-Nisa-Nysa	- wpłaty członków wspierających - wykorzystanie środków na cele wspólne ze składek członkowskich narodowych części będzie ustalone na podstawie wytycznych Rady w drodze uzgodnień pomiędzy poszczególnymi stronami;
Tatry	- wpisowe, zapisy, ofiarność społeczna;
Karpacki	- strony zapewniają środki finansowe niezbędne dla realizacji celów i zadań Związku. Wspólne projekty i koszty związane z funkcjonowaniem Związku, zatwierdzone przez Radę, będą finansowane przez strony, w oparciu o zasadę równości (po przeliczeniu na waluty wymienialne). Budżet Związku składa się z wkładów gotówkowych własnych deponowanych na krajowych rachunkach bankowych (depozytowych) oraz wkładów rzeczowych;
Bug	- finansowanie działalności Związku zapewnia każda strona. Strony gromadzą środki na realizację celów statutowych Związku na odrębnych rachunkach. Zatwierdzone przez Radę wspólne projekty, a także koszty niezbędne dla funkcjonowania organów Związku finansują strony, na zasadzie równości według kursów swobodnie wymienialnych walut. Każda strona może w ramach własnych środków realizować określone przez Radę prace na rzecz Związku w celu nieodpłatnego ich wykorzystania przez Związek;
Niemen	- w ramach wzajemnych uzgodnień strony finansują działalność Związku. Wspólne projekty i koszty niezbędne na funkcjonowanie Związku, zatwierdzone przez Radę, finansują strony. Prace na rzecz Związku, określone przez Radę, każda strona może realizować w ramach własnych środków w celu nieodpłatnego ich wykorzystania przez Związek.

Źródło: statuty euroregionów.

TABL. 2.11. STATUTOWE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA DZIAŁALNOŚCI STOWARZYSZEŃ

STOWARZYSZENIA	Ogółem	Składki	Dotacje	Darowizny	Spadki	Wpisy	Subwencje	Wpływ z działalności statutowej	Ofiarność publiczna	Dochody z majątku stowarzyszenia
OGÓŁEM	x	11	9	10	7	8	2	10	2	10
Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregion Pomerania	7	+	-	+	+	+	-	+	+	+
Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregion Pro Europa Viadrina ...	4	+	+	-	-	-	-	+	-	+
Stowarzyszenie Gmin RP Euroregion Sprewa-Nysa-Bóbr	7	+	+	+	+	+	-	+	-	+

TABL. 2.11. STATUTOWE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA DZIAŁALNOŚCI STOWARZYSZEŃ (dok.)

STOWARZYSZENIA	Ogółem	Składki	Dota-cje	Darowizny	Spadki	Wpisy	Subwencje	Wpływy z działalności statutowej	Ofiar-ność publiczna	Docho-dy z majątku stowarzyszenia
Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregion Nysa	8	+	+	+	+	+	+	+	-	+
Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregion Glacensis	7	+	+	+	+	+	-	+	-	+
Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregion Pradziad	7	+	+	+	+	+	-	+	-	+
Stowarzyszenie Gmin Dorzecza Górnej Odry	4	+	-	+	+	+	-	-	-	-
Stowarzyszenie Rozwoju i Współpracy Regionalnej „Olza”	6	+	+	+	-	+	-	+	-	+
Stowarzyszenie Region „Beskidy”	6	+	+	+	-	-	+	+	-	+
Stowarzyszenie Euroregion „Niemen”	9	+	+	+	+	+	-	+	+	+
Stowarzyszenie Gmin RP Euroregion Bałtyk	5	+	+	+	-	-	-	+	-	+

„+” - zjawisko występuje, „-” - zjawisko nie występuje.

Źródło: statuty stowarzyszeń.

TABL. 2.12. SPECYFICZNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA DZIAŁALNOŚCI STOWARZYSZEŃ

STOWARZYSZENIA	Specyficzne źródła finansowania
Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregion Pro Europa Viadrina	- środki przekazane nieodpłatnie na cele statutowe przez osoby prawne i fizyczne, wpisowe oraz fundusz założycielski;
Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregion Nysa	- zbiórki publiczne;
Stowarzyszenie Rozwoju i Współpracy Regionalnej „Olza”	- wpływy jednorazowe uzyskane ze sprzedaży majątku;
Stowarzyszenie Gmin RP Euroregion Bałtyk	- przychody finansowe powstające z odsetek bankowych od rachunków bieżących i lokat terminowych oraz różnic kursowych.

Źródło: statuty stowarzyszeń.

Procedury likwidacji euroregionów

We wszystkich stowarzyszeniach tworzących euroregiony decyzję o rozwiązaniu podejmuje najwyższy organ stowarzyszenia w formie uchwały. W ośmiu stowarzyszeniach dla ważności tej uchwały statut wymaga 2/3 głosów. Procedury te przedstawiają tabl. 2.13. i 2.14.

TABL. 2.13. STATUTOWA PROCEDURA ROZWIĄZANIA CZŁONKOSTWA W EUROREGIONACH I SPOSOBY LIKWIDACJI MAJĄTKU

EUROREGIONY	Organ podejmujący decyzję o rozwiązaniu i przeprowadzający likwidację majątku	Podstawa rozwiązania	Zasada likwidacji majątku
Glacensis, Pro Europa Viadrina, Sprewa-Nysa-Bóbr, Pomerania, Śląsk Cieszyński	Rada Euroregionu	pisemne oświadczenie jednej ze stron o dobrowolnym zakończeniu swojego członkostwa, co najmniej 6 miesięcy przed planowaną datą wystąpienia;	rozliczenie wszystkich zobowiązań i należności;
Neisse-Nisa-Nysa	Rada Euroregionu	powiadomienie Rady przez strony za pośrednictwem sekretariatu o dobro-wolnym zakończeniu swojego członkostwa;	rozliczenie wszystkich zobowiązań i należności;
Pradziad	Parlament Euroregionu	uchwała Walnego Zgromadzenia (podjęta przez 3/4 głosów) jednej ze stron o dobrowolnym zakończeniu swojego członkostwa, co najmniej 6 miesięcy przed planowaną datą wystąpienia;	rozliczenie wszystkich zobowiązań i należności;
Silesia	Prezydium Euroregionu	pisemne oświadczenie jednej ze stron o dobrowolnym zakończeniu swojego członkostwa, co najmniej 6 miesięcy przed planowaną datą wystąpienia;	rozliczenie wszystkich zobowiązań i należności;
Beskidy	Prezydium Euroregionu	pisemne oświadczenie dwóch stron o dobrowolnym zakończeniu swojego członkostwa, co najmniej 6 miesięcy przed planowaną datą wystąpienia;	rozliczenie wszystkich zobowiązań i należności;
Tatry	Kongres Euroregionu	uchwała Kongresu podjęta większością 2/3 głosów;	określa uchwała Kongresu;
Karpacki	Rada Euroregionu	stwierdzenie Rady braku realizacji celów i zadań lub pozostanie w związku tylko jednej strony;	majątek oraz zobowiązania ulegają równemu podziałowi;
Bug	Rada Euroregionu	jednomyślna decyzja wszystkich stron, jeżeli cele i zadania nie są realizowane lub jeżeli pozostaje tylko jedna strona;	majątek stanowiący wspólną własność dzieli się między wszystkie strony proporcjonalnie do ich wkładu;
Puszcza Białowieska	Rada Euroregionu	pisemne oświadczenie o dobrowolnym zakończeniu swojego członkostwa przez wszystkich członków, co najmniej 6 miesięcy przed planowaną datą wystąpienia;	rozliczenie wszystkich zobowiązań i należności;

**TABL. 2.13. STATUTOWA PROCEDURA ROZWIĄZANIA CZŁONKOSTWA
W EUROREGIONACH I SPOSOBY LIKWIDACJI MAJĄTKU (dok.)**

EUROREGIONY	Organ podejmujący decyzję o rozwiązaniu i przeprowadzający likwidację majątku	Podstawa rozwiązania	Zasada likwidacji majątku
Niemen	Rada Związku Likwidację przeprowadza Komisja po 3 przedstawicieli każdej strony	jednomyślna decyzja wszystkich stron, jeżeli cele i zadania nie są realizowane lub jeżeli pozostaje tylko jedna strona;	majątek stanowiący wspólną własność dzieli się między wszystkie strony proporcjonalnie do ich wkładu;
Bałtyk	Rada Euroregionu	wypowiedzenie umowy lub pozostanie w strukturach Euroregionu tylko jednej strony.	majątek stanowiący wspólną własność dzieli się między wszystkie strony proporcjonalnie do ich wkładu.

Źródło: statuty euroregionów.

**TABL. 2.14. STATUTOWA PROCEDURA ROZWIĄZANIA CZŁONKOSTWA
W STOWARZYSZENIACH**

STOWARZYSZENIA	Organ podejmujący decyzję o rozwiązaniu i podziale majątku	Statutowa procedura
Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Pomerania	Zebrań Delegatów	uchwała podjęta bezwzględną większością 2/3 głosów przy obecności 3/4 delegatów;
Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregion Pro Europa Viadrina	Zebrań członków	uchwała podjęta bezwzględną większością głosów przy obecności co najmniej 2/3 członków; zebranie powołuje Komisję Likwidacyjną i określa zasady przeprowadzania likwidacji lub podziału majątku; po likwidacji Zebranie zatwierdza sprawozdanie Komisji Likwidacyjnej i określa na czyją rzecz przejdzie majątek, po zaspokojeniu wszystkich zobowiązań;
Stowarzyszenie Gmin RP Euroregion Sprewa-Nysa-Bóbr	Konferencja	uchwała podjęta bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy członków;
Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Nysa	Konferencja Krajowa	uchwała podjęta większością 2/3 ważnie oddanych głosów w obecności co najmniej połowy aktualnej liczby członków; uchwała nie może być podjęta na tym samym posiedzeniu Konferencji, na którym taki wniosek został zgłoszony;

TABL. 2.14. STATUTOWA PROCEDURA ROZWIĄZANIA CZŁONKOSTWA W STOWARZYSZENIACH (dok.)

STOWARZYSZENIA	Organ podejmujący decyzję o rozwiązaniu i podziale majątku	Statutowa procedura
Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregion Glacensis	Walne Zgromadzenie Członków	uchwała podjęta większością 2/3 głosów; uchwała musi określać sposób przeprowadzenia likwidacji;
Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregion Pradziad	Walne Zgromadzenie	uchwała podjęta kwalifikowaną większością 2/3 głosów przy obecności co najmniej 3/4 ogólnej ilości członków zwyczajnych; Walne Zgromadzenie określa sposób przeprowadzenia likwidacji oraz przeznaczenie majątku;
Stowarzyszenie Gmin Dorzecza Górnej Odry	Walne Zebranie	likwidatorem majątku jest Zarząd; zebranie określa cel na jaki przeznaczają majątek;
Stowarzyszenie Rozwoju i Współpracy Regionalnej „Olza”	Zgromadzenie Członków	wniosek co najmniej 1/3 członków; uchwała podjęta większością 2/3 głosów, w której podany jest sposób likwidacji i przeznaczenie majątku;
Stowarzyszenie Region „Beskidy”	Walne Zebranie Członków	uchwała podjęta większością 2/3 głosów, przy obecności co najmniej połowy liczby osób uprawnionych do głosowania; uchwała określa sposób likwidacji oraz cel na jaki ma być przeznaczony majątek;
Stowarzyszenie Euroregion „Niemen”	Konferencja Krajowa	uchwała podjęta większością 2/3 głosów przy obecności co najmniej połowy członków uprawnionych do głosowania; likwidację przeprowadza Konwent Stowarzyszenia; uchwała określa przeznaczenie majątku;
Stowarzyszenie Gmin RP Euroregion Bałtyk	Walne Zgromadzenie	uchwała podjęta kwalifikowaną większością głosów przy obecności co najmniej połowy uprawnionych do głosowania.

Źródło: statuty stowarzyszeń.

2.3. Rozwój sieci euroregionów

W Polsce wzrost zainteresowania współpracą transgraniczną obserwuje się od początku lat 90-tych. Proces euroregionalizacji zapoczątkował Euroregion Nisze-Nisa-Nysa, utworzony 21 grudnia 1991 r. W okresie ostatnich kilkunastu lat na granicach Polski powstało 16 euroregionów (por. mapa 1), w tym:

- 4 na **granicy zachodniej**: polsko-niemieckie euroregiony Pomerania, Pro Europa Viadrina, Sprewa-Nysa-Bóbr oraz położony na styku pogranicza zachodniego i południowego polsko-czesko-niemiecki Euroregion Nysa,

- ❑ 7 na **granicy południowej**: polsko-czeskie euroregiony Glacensis, Pradziad, Śląsk Cieszyński i Silesia, polsko-czesko-słowacki Euroregion Beskidy, polsko-słowacki Euroregion Tatry oraz położony na styku pogranicza wschodniego i południowego polsko-słowacko-ukraińsko-rumuńsko-węgierski Euroregion Karpacki,
- ❑ 3 na **granicy wschodniej**: polsko-ukraińsko-białoruski Euroregion Bug, polsko-białoruski Euroregion Puszcza Białowieska i położony częściowo także na pograniczu północnym polsko-białorusko-litewski Euroregion Niemen,
- ❑ 2 na **granicy północnej**: Euroregion Bałtyk integrujący w ramach współpracy transgranicznej jednostki terytorialne aż sześciu krajów: Polski, Danii, Litwy, Łotwy, Rosji i Szwecji oraz polsko-rosyjski Euroregion Łyna-Ława².

Wśród euroregionów funkcjonujących obecnie na granicach Polski 8 prowadzi współpracę dwustronną (2 euroregiony polsko-niemieckie, 4 euroregiony polsko-czeskie, 1 euroregion polsko-białoruski oraz 1 euroregion polsko-słowacki), a w 5 euroregionach współpraca ma charakter trójstronny: polsko-niemiecko-szwedzka, polsko-czesko-niemiecka, polsko-czesko-słowacka, polsko-białorusko-ukraińska, polsko-białorusko-litewska. W Euroregionie Karpackim współpracuje 5 krajów, a w Bałtyku 6 krajów. Wykaz wszystkich euroregionów uporządkowanych chronologicznie według daty ich powstania przedstawia tabl. 2.15. (por. mapa 1). Za datę powstania euroregionu przyjęto dzień podpisania porozumienia lub umowy o jego utworzeniu.

TABL. 2.15. CHRONOLOGIA TWORZENIA EUROREGIONÓW

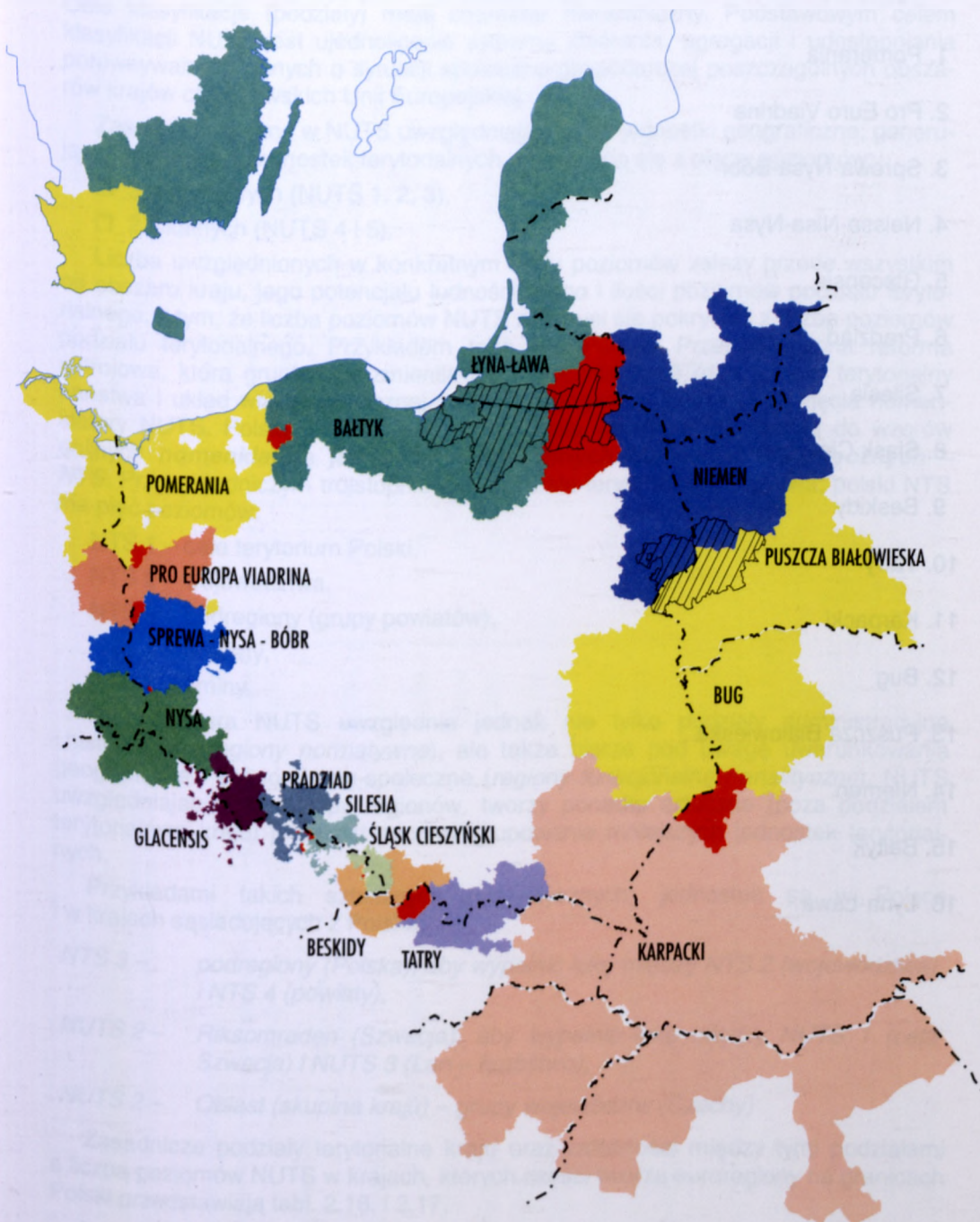
EUROREGIONY	Data utworzenia		
Neisse-Nisa-Nysa	21	grudnia	1991
Karpacki	14	lutego	1993
Sprewa-Nysa-Bóbr	21	września	1993
Pro Europa Viadrina	21	grudnia	1993
Tatry	26	sierpnia	1994
Bug	29	września	1995
Pomerania	15	grudnia	1995
Glacensis	5	grudnia	1996
Niemen	6	czerwca	1997
Pradziad	2	lipca	1997
Bałtyk	22	lutego	1998
Śląsk Cieszyński	22	kwietnia	1998
Silesia	20	września	1998
Beskidy	9	czerwca	2000
Puszcza Białowieska	25	maja	2002
Łyna – Ława	4	września	2003

2.4. Podziały terytorialne i statystyczne w euroregionach

Obszary euroregionów funkcjonujących na granicach Polski dzielą się według dwóch ściśle powiązanych klasyfikacji, z których jedna nazywa się **podziałem terytorialnym** (lub zamiennie administracyjnym), a druga – **statystyczną nomenklatu-**

² Euroregion ten ze względu na datę powstania nie został w pełni opisany w niniejszej publikacji.

Mapa 1. Euroregiony na granicach Polski w 2004 r.
Stan w dniu 1 V

--- granice państw

■ obszary wspólne

Euroregiony na granicach Polski

1. Pomerania
2. Pro Euro Viadrina
3. Sprewa-Nysa-Bóbr
4. Neisse-Nisa-Nysa
5. Glacensis
6. Pradziad
7. Silesia
8. Śląsk Cieszyński
9. Beskidy
10. Tatry
11. Karpacki
12. Bug
13. Puszcza Białowieska
14. Niemen
15. Bałtyk
16. Łyna-Lawa

ra jednostek terytorialnych - NUTS. Jednostki terytorialne, nazywane zamiennie jednostkami administracyjnymi, są elementami podziału terytorialnego państwa. Obie klasyfikacje (podziały) mają charakter hierarchiczny. Podstawowym celem klasyfikacji NUTS jest ujednolicenie systemu zbierania, agregacji i udostępniania porównywalnych danych o sytuacji społeczno-gospodarczej poszczególnych obszarów krajów członkowskich Unii Europejskiej.

Zasady stosowane w NUTS uwzględniają ogólne jednostki geograficzne, generując nomenklaturę jednostek terytorialnych, składającą się z pięciu poziomów:

- 3 regionalnych (NUTS 1, 2, 3),
- 2 lokalnych (NUTS 4 i 5).

Liczba uwzględnionych w konkretnym kraju poziomów zależy przede wszystkim od obszaru kraju, jego potencjału ludnościowego i ilości poziomów podziału terytorialnego, z tym, że liczba poziomów NUTS nie musi się pokrywać z liczbą poziomów podziału terytorialnego. Przykładem tego jest Polska. Przeprowadzona reforma ustrojowa, która gruntownie zmieniła od 1 stycznia 1999 roku podział terytorialny państwa i układ władzy publicznej, stworzyła dogodną podstawę przyjęcia nomenklatury NUTS. Polska w 2000 roku opracowała własną dostosowaną do wzorów unijnych **nomenklaturę jednostek terytorialnych dla celów statystycznych – NTS**. Przy zasadniczym trójstopniowym podziale terytorialnym państwa, polski NTS ma pięć poziomów:

- NTS 1 – całe terytorium Polski,
- NTS 2 – województwa,
- NTS 3 – podregiony (grupy powiatów),
- NTS 4 – powiaty,
- NTS 5 – gminy.

Nomenklatura NUTS uwzględnia jednak nie tylko podziały administracyjne i historyczne (*regiony normatywne*), ale także bierze pod uwagę uwarunkowania geograficzne i ekonomiczno-społeczne (*regiony funkcjonalne i analityczne*). NUTS uwzględniając obydwa typy regionów, tworzy ponadto sztuczne (poza podziałem terytorialnym kraju) jednostki poprzez grupowanie mniejszych jednostek terytorialnych.

Przykładami takich sztucznych (statystycznych) jednostek są w Polsce i w krajach sąsiadujących z Polską:

- NTS 3 – *podregiony (Polska), aby wypełnić lukę między NTS 2 (województwa) i NTS 4 (powiaty),*
- NUTS 2 – *Riksomraden (Szwecja), aby wypełnić lukę między NUTS 1 (cała Szwecja) i NUTS 3 (Lan – hrabstwo),*
- NUTS 2 – *Oblast (skupina krajów) – grupy województw (Czechy)*

Zasadnicze podziały terytorialne kraju oraz zależności między tymi podziałami a liczbą poziomów NUTS w krajach, których części tworzą euroregiony na granicach Polski przedstawiają tabl. 2.16. i 2.17.

TABL. 2.16. WYBRANE DANE O KRAJACH, KTÓRYCH CZĘŚCI WCHODZĄ DO EUROREGIONÓW NA GRANICACH POLSKI

Kraj (oficjalna nazwa)	Ustrój polityczny	Powierzchnia w tys. km ²	Ludność w tys.	Ludność na 1 km ²	Liczba poziomów NUTS ^a	Zasadniczy podział terytorialny państwa		
						nazwa jednostki terytorialnej		liczba jednostek
		stan w dniu 31 XII 2001 r.				oryginalna	odpowiednik w j. polskim	
Białoruś (Republika Białorusi)	republikański	207,6	10147	49	.	oblast rajon	obwód rejon	7 ^b 18
Czechy (Republika Czeska)	republikański	78,9	10224	130	4	kraj okres obec	województwo powiat gmina	14 ^c 77 6251 ^d
Dania (Królestwo Danii)	monarchia konstytucyjna	43,1	5333	124	2	amt kommuner	region gmina	16 ^e 275
Litwa (Republika Litewska)	republikański	65,2	3482	53	3	rajonas	rejon	55 ^f
Łotwa (Republika Łotewska)	republikański	64,6	2355	36	3	rajons	rejon	33 ^g
Niemcy (Republika Federalna Niemiec)	republika federalna	357,0	82357	231	5	Land ^h Regierungsbezirk Kreis Gemeinde ⁱ	kraj związkowy okręg powiat gmina	16 32 440 ⁱ 13289
Polska (Rzeczpospolita Polska)	republika	312,7	38641	124	5	województwo powiat gmina	x x x	16 379 ^k 2478 ^l

^a NUTS - Nomenklatura Jednostek Terytorialnych do celów statystycznych. Nomenclature of Territorial Units for Statistics (NUTS). ^b W tym obwód stołeczny Mińsk. ^c W tym miasto wydzielone Praga. ^d W tym miasta. ^e W tym Kopenhaga i Frederiksberg - obszary metropolitalne. ^f W tym 11 rejonów miejskich - miast municypalnych. ^g W tym 7 miast wydzielonych. ^h Samodzielna jednostka państwowo-administracyjna. Korzysta z autonomii, posiada własną konstytucję. Wśród krajów związkowych są 3 miasta - Berlin, Brema i Hamburg. Podziały administracyjne w terytorialnej strukturze regulowane są wewnątrz landów. ⁱ W tym 323 powiaty ziemskie (Landkreise) i 117 miast na prawach powiatu (Kreisfreie Städte). ^j W Saksonii gminy posługują się nazwą miasto - jednostki administracyjne, które zostały określone saksońskim prawem porządkującym status gmin (Sächsisches Gemeindeordnung). ^k W tym 65 gmin miejskich na prawach powiatu. ^l W tym 65 gmin miejskich na prawach powiatu. Gminy dzielą się na: miejskie (307), miejsko-wiejskie (577) i wiejskie (1594).

TABL. 2.16. WYBRANE DANE O KRAJACH, KTÓRYCH CZĘŚCI WCHODZĄ DO EUROREGIONÓW NA GRANICACH POLSKI (dok.)

Kraj (oficjalna nazwa)	Ustrój polityczny	Powierzchnia w tys. km ²	Ludność w tys.	Ludność na 1 km ²	Liczba poziomów NUTS ^a	Zasadniczy podział terytorialny państwa		
						nazwa jednostki terytorialnej		liczba jednostek
		stan w dniu 31 XII 2001 r.				oryginalna	odpowiednik w j. polskim	
Rosja (Federacja Rosyjska)	federacja	17075,4	144664	8	.	oblast awtonomnaja oblast ^m strana ⁿ awtonomnaja republika ^o awtonomnaja okręg rajon	obwód obwód auto- nomiczny kraj republika au- tonomiczna okręg auto- nomiczny rejon	51 ^t 1 6 21 10 -
Rumunia (Republika Rumunii)	republika	238,4	22408	94	3	judet okręg commune	województwo powiat gmina	39 272 2686
Słowacja (Republika Słowacji)	republika	49,0	5403	110	4	kraj ^p okres obce	województwo powiat gmina	8 79 2879 ^r
Szwecja (Królestwo Szwecji)	monarchia parlamentarna	450,0	8833	20	4	lañ kommuner	okręg gmina	24 286
Ukraina ^s (Ukraina)	republika	603,7	49112	81	.	oblat rajon	obwód powiat	26 ^t 490 ^u
Węgry..... (Republika Węgierska)	republika	93,0	10188	110	4	komitat raros	okręg miasto o randze komitatów	20 ^w 23

^a NUTS - Nomenklatura Jednostek Terytorialnych do celów statystycznych. Nomenclature of Territorial Units for Statistics (NUTS). ^t W tym miasta wydzielone – Moskwa i Petersburg.
^m Jewniejski - żydowski (stolica Birobotdzan). ⁿ Duże powierzchniowo jednostki administracyjne, które obejmują regiony słabiej rozwinięte gospodarczo. ^o Szczególną formą jednostek administracyjnych na szczeblu obwodu są republiki autonomiczne, tworzone na obszarach zamieszkałych przez mniejszości narodowe oraz okręgi autonomiczne i rejon. ^p W ramach zasadniczego podziału terytorialnego Słowacja podzielona jest dodatkowo na 4 wojeńskie obwody (obwody do zadań specjalnych). ^r W tym miasta. ^s Konstytucja Ukrainy włącza do zasadniczego podziału terytorialnego państwa Autonomiczną Republikę Krym, która posiada własną konstytucję, porządek prawny, władzę rządową i jednostki podziału terytorialnego. ^t W tym miasta wydzielone Kijów i Sewastopol. ^u W tym miasta na prawach powiatu. ^w W tym miasto wydzielone Budapeszt, które dzieli się na 23 okręgi.

TABL. 2.17. EUROREGIONY, KRAJE - JEDNOSTKI PODZIAŁU TERYTORIALNEGO

Lp.	EUROREGIONY	Kraj	Jednostki zasadniczego podziału			
			województwo	region	okręg	obwód
	OGÓŁEM	x	4	1	22	7
1	Pomerania	Polska Niemcy Szwecja				
2	Pro Europa Viadrina	Polska Niemcy				
3	Sprewa-Nysa-Bóbr	Polska Niemcy				
4	Neisse-Nisa-Nysa	Polska Niemcy Czechy				
5	Glacensis	Polska Czechy			1	
6	Pradziad	Polska Czechy				
7	Silesia	Polska Czechy				
8	Śląsk Cieszyński	Polska Czechy				
9	Beskidy	Polska Czechy Słowacja				
10	Tatry	Polska Słowacja				
11	Karpacki	Polska Węgry Ukraina Słowacja Rumunia	1		5 2 7	4
12	Bug	Polska Ukraina Białoruś	1			1 1
13	Puszcza Białowieska ...	Polska Białoruś				
14	Niemen	Polska Litwa Białoruś Rosja			3	
15	Bałtyk	Polska Rosja Łotwa Litwa Dania Szwecja	2		1 3	1

a Bez gmin miejskich na prawach powiatu. b Członkowie wspierający.

TWORZĄCE STRUKTURĘ TRANSGRANICZNĄ

terytorialnego państwa					Lp.
rejon	powiat	miasto na prawach powiatu	gmina ^a	ogółem	
12	57	15	1155	1273	
	5	3	95	103	1
	6	2		8	
			33	33	
	2	1	29	29	2
			3	3	
	6	1	58	65	3
	1	1	5	7	
	8	1	46	55	4
	3	2		5	
	5		143	148	
	1		23	24	5
			68	69	
			18	18	6
			69	69	
	1		19	20	7
			58	58	
	1	1	14	16	8
			41	41	
	3	1	25	29	9
			60	60	
			50	50	
	4		22	26	10
	7 ^b		78	85	
				1	11
				5	
				4	
				2	
				7	
				1	12
2				3	
				1	
	1		9	10	13
3				3	
		2	101	103	14
				3	
1				1	
5				5	
			86	88	15
				1	
1				1	
				1	
				1	
				3	

2.5. Cele współpracy euroregionalnej

W umowach i statutach euroregionów

Przy ustalaniu celów współpracy w euroregionach brano pod uwagę przede wszystkim warunki występujące na pograniczu, regionalne i lokalne potrzeby oraz możliwości realizacyjne. Nawiązano również do umów i porozumień o współpracy transgranicznej i międzyregionalnej zawartych przez rząd Polski z krajami sąsiadującymi i do Europejskiej Karty Regionów Granicznych i Transgranicznych oraz Europejskiej Konwencji o Współpracy między Wspólnotami i Władzami Terytorialnymi.

Podstawowym celem współpracy w euroregionie jest rozwój społeczno-gospodarczy, stała poprawa warunków życia mieszkańców oraz ułatwianie wzajemnych kontaktów pomiędzy społecznościami wspólnoty. Zadania są ściśle powiązane z celami. Wszystkie adresowane są do członków związku.

Cele i sposoby realizacji (zadania) określone są we wszystkich umowach i statutach. Są one przedstawione w odrębnych rozdziałach o bardzo zbliżonych nazwach („Cele i płaszczyzny współpracy”, „Cele wspólnoty i formy współpracy”, „Cele i zadania”, „Cele i formy współpracy”, „Formy współpracy”, „Cele”).

Sposoby formułowania celów i zadań niezbędnych do realizacji w poszczególnych euroregionach przedstawiają tablice 2.18. i 2.19. W tabl. 2.20. przedstawiono specyficzne dla niektórych euroregionów zadania w ramach realizacji celów współpracy euroregionalnej.

TABL. 2.18. CELE WSPÓŁPRACY

EUROREGIONY	Cele
Pomerania	- podejmowanie wspólnych działań dla równomiernego i zrównoważonego rozwoju regionu oraz zbliżenia jego mieszkańców i instytucji na obszarach Euroregionu;
Pro Europa Vlodrina...	- pełna realizacja Umowy między Rzeczypospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec „O dobrosąsiedztwie i przyjaznej współpracy” z dnia 17 VI 1991 r., ustalanie wspólnych przedsięwzięć i pozyskiwanie środków finansowych niezbędnych na ich realizację oraz podnoszenie poziomu życia obywateli mieszkających w regionie poprzez utworzenie w przyszłości ponadgranicznego, zintegrowanego polsko-niemieckiego regionu gospodarczego;
Sprewa - Nysa - Bóbr	- działalność na rzecz pomyślności obszarów przygranicznych Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Federalnej Niemiec, ich sanacji ekologicznej, rozkwitu gospodarczego oraz stałej poprawy warunków życia ich mieszkańców;
Neisse-Nisa-Nysa	- wspieranie wszystkich działań na poziomie regionalnym, które prowadzą uczestniczące państwa do integracji z Unią Europejską oraz popieranie rozwoju w dziedzinach wspólnie określonych przez sygnatariuszy Ramowego Porozumienia;
Giacensis	- wspieranie wysiłków gmin, stowarzyszeń, organizacji i osób fizycznych idących w kierunku rozwoju obszarów objętych współpracą, rozwijanie działań, które prowadzą do integracji Polski i Czech z Unią Europejską oraz popieranie działań poszerzających zakres prawa międzynarodowego o współpracę euroregionalną;

TABL. 2.18. CELE WSPÓŁPRACY (dok.)

EUROREGIONY	Cele
Pradziad	- rozwijanie przyjaznej i wzajemnie korzystnej współpracy transgranicznej na styku Moraw i Śląska w Republice Czeskiej oraz Śląska Opolskiego w Rzeczypospolitej Polskiej, popieranie wysiłków gmin, powiatów, osób prawnych i fizycznych, które idą w kierunku rozwoju obszarów objętych współpracą oraz wspieranie na poziomie regionalnym wszystkich działań, które wiodą do integracji z Unią Europejską;
Silesia	- podejmowanie wspólnych działań gwarantujących równomierny i zrównoważony rozwój regionu oraz zbliżenie jego mieszkańców i instytucji po obu stronach granicy;
Śląsk Cieszyński	- rozwój wzajemnych i przyjacielskich stosunków, zgodnie z postanowieniami umowy zawartej pomiędzy rządem Rzeczypospolitej Polskiej a rządem Republiki Czeskiej „O współpracy transgranicznej” zawartej w Warszawie dnia 8.09.1994 r., wspieranie na poziomie regionalnym wszystkich działań, które prowadzą do integracji z Unią Europejską oraz zharmonizowanie działań w dziedzinach określonych celami współpracy;
Beskidy	- podejmowanie wspólnych działań dla równomiernego i zrównoważonego rozwoju regionu oraz zbliżenia jego mieszkańców i instytucji na granicach stron umowy;
Tatry	- działalność na rzecz tworzenia odpowiednich warunków dla rozwoju obszarów przygranicznych (polskich i słowackich), a w szczególności w zakresie ochrony środowiska, wykorzystania ich walorów turystycznych, wypoczynkowych i leczniczych;
Karpacki	- wspieranie wspólnych inicjatyw lokalnych służących rozwojowi regionów przygranicznych sprawowanie funkcji doradczych, konsultacyjnych i koordynacyjnych, z których nie będą wynikać zobowiązania natury prawnej, zgodnie z definicją zawartą w Europejskiej Konwencji Ramowej o współpracy transgranicznej między wspólnotami i władzami terytorialnymi - konwencja nr 106 Rady Europy;
Bug	- tworzenie warunków rozwoju społeczno-gospodarczego i współpracy naukowo-kulturalnej na obszarach przygranicznych sąsiadujących państw oraz realizacja porozumienia zawartego między rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Ukrainy „O współpracy międzyregionalnej” z dnia 24.05.1993 r. i Europejskiej Konwencji Ramowej „O współpracy transgranicznej między wspólnotami i władzami terytorialnymi”;
Puszcza Białowieska	- podejmowanie działań zmierzających do wspierania rozwoju gospodarczego, zbliżenia jego mieszkańców i instytucji po obu stronach granicy, realizacja zadań w uchwalonych zakresach oraz stworzenie, na terenie transgranicznego obiektu przyrodniczego, jakim jest Puszcza Białowieska, lepszych warunków dla skuteczniejszej koordynacji wspólnych działań władz i społeczności lokalnych;
Niemien	- rozwijanie współpracy i działań zmierzających do wykonania zadań w dziedzinach wspólnie uchwalonych oraz tworzenie warunków dla rozwoju społeczno-gospodarczego i współpracy naukowo-kulturalnej na obszarach przygranicznych sąsiadujących państw;
Bałtyk	- poprawa warunków życia ludzi, ułatwianie wzajemnych kontaktów, zbliżenie lokalnych społeczności, przełamywanie historycznych uprzedzeń, oraz proponowanie prac zmierzających do zapewnienia zrównoważonego rozwoju gospodarczego.

Źródło: statuty i porozumienia euroregionów.

TABL. 2.20. SPECYFICZNE ZADANIA WYNIKAJĄCE Z PRZYJĘTYCH CELÓW WSPÓŁPRACY

EUROREGIONY	Zadania
Pomerania	- współpraca ze środowiskiem naukowym, zawodowym i kulturalnym;
Pro Europa Viadrina ...	- pozyskiwanie środków pieniężnych;
Karpacki	- współpraca przy opracowywaniu konkretnych projektów w dziedzinach będących przedmiotem wspólnego zainteresowania, - ułatwianie współpracy pomiędzy członkami Związku a międzynarodowymi organizacjami, instytucjami i agencjami;
Bałtyk	- wspieranie wspólnych ponadgranicznych projektów w dziedzinie transferu technologii, - współpraca w zakresie zwalczania przestępczości, - wspieranie nauki języków obcych;
Silesia	- rozwijanie działalności wydawniczej;
Puszcza Białowieska	- podejmowanie wspólnych działań w zakresie utworzenia nowoczesnego, jednolitego systemu utylizacji odpadów komunalnych i przemysłowych, - zbliżenia narodów obu państw na podstawie zachowania korzystnego środowiska dla życia przyszłych pokoleń, - zachowanie w Europie unikalnego kompleksu przyrodniczego, w znacznej mierze wpływającego na klimat kontynentu, czym jest Puszcza Białowieska.

Źródło: statuty euroregionów.

Z przedstawionych zestawień wynika, że zadania służące realizacji podstawowych celów powołania euroregionów dotyczą najczęściej:

- ☐ poprawy kondycji gospodarczej (13),
- ☐ współpracy w zakresie likwidacji pożarów i klęsk żywiołowych oraz udzielania pomocy w sytuacjach awaryjnych (12),
- ☐ współpracy w zakresie planowania przestrzennego (11),
- ☐ współpracy w zakresie kultury, oświaty, wychowania i sportu (10),
- ☐ dostosowywania infrastruktury do potrzeb przekraczających granicę (9),
- ☐ współpracy w dziedzinie turystyki przygranicznej (8),
- ☐ wymiany kulturalnej i rozwijania różnych form w zakresie opieki nad wspólnym dziedzictwem kulturowym (7)
- ☐ wyrównywania poziomów życia mieszkańców (7).

Najwięcej zadań przyjęty do realizacji następujące euroregiony: Bałtyk (14), Beskidy (11), Śląsk Cieszyński, Neisse-Nisa-Nysa, Silesia (po 10), Pradziad, Glacensis, Sprewa - Nysa - Bóbr i Pomerania (po 9). Jak widać najmniej zadań do realizacji przyjmują euroregiony na pograniczu wschodnim.

W statutach stowarzyszeń

Podstawowym celem samorządowych stowarzyszeń tworzonych na obszarach przygranicznych jest rozwój społeczno-gospodarczy tych obszarów z maksymalnym uwzględnieniem kontekstu transgranicznego tego rozwoju. Wśród celów, szerzej

uwypuklono zagadnienia związane z zacieśnieniem współpracy pomiędzy gminami - członkami wspólnoty oraz sprawy obrony wspólnych interesów gmin. Wyraźniej akcentowane są też działania dotyczące wspierania idei samorządu terytorialnego.

Cele i zadania są przedstawione w odrębnych rozdziałach o bardzo zbliżonych tytułach: („Cele stowarzyszenia i sposoby ich realizacji”, „Cele i środki działania”, „Cele i zadania”, „Cele i zadania Stowarzyszenia”).

Cele stowarzyszeń utworzonych w polskich częściach euroregionów przedstawiono w tabl. 2.21. Zadania, które wynikają z przyjętych celów są liczne, konkretne i różnorodne. Formułowane są często w specyficzny sposób i wiążą się z zadaniami przyjętymi do realizacji przez euroregiony. Dotyczy to również form ich realizacji. Cele przedstawiono w tabl. 2.22. i 2.23.

TABL. 2.21. CELE STOWARZYSZEŃ

STOWARZYSZENIA	Cele
Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Pomerania	– wspieranie idei samorządu terytorialnego oraz obrona wspólnych interesów podmiotów będących członkami Stowarzyszenia;
Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Pro Europa Viadrina	– reprezentowanie i obrona wspólnych interesów gmin zrzeszonych w Euroregionie oraz współpraca w zakresach wspólnie określonych;
Stowarzyszenie Gmin Rzeczypospolitej Polskiej Euroregion „Sprewa-Nysa-Bóbr”	– wszechstronna działalność na rzecz pomyślności regionu, jego sanacji ekologicznej, rozkwitu gospodarczego oraz stałej poprawy warunków życia mieszkańców;
Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Nysa	– działalność na rzecz rozwoju społecznego, gospodarczego i stałej poprawy warunków życia mieszkańców euroregionu;
Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Glacensis	– wszechstronna działalność na rzecz pomyślności regionu, sanacji ekologicznej, rozkwitu gospodarczego, rozwoju turystyki, kultury i sportu oraz stałej poprawy warunków życia;
Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregion Pradziad	– wszechstronna działalność na rzecz rozwoju polsko-czeskich terenów przygranicznych, wspieranie działań zmierzających do integracji europejskiej, inicjowanie powstawania i wspieranie działalności organizacji pozarządowych, promocja Euroregionu, udział w strukturach organizacyjnych i zarządzających programami w Unii Europejskiej;
Stowarzyszenie Gmin Dorzecza Górnej Odry	– wspieranie idei samorządu terytorialnego, zacieśnianie współpracy oraz obrona wspólnych interesów gmin;
Stowarzyszenie Rozwoju i Współpracy Regionalnej „Olza”	– wspieranie działań lokalnych i regionalnych na rzecz rozwoju obszarów przylegających do granicy czeskiej, w rejonie biegu rzeki Olzy;
Stowarzyszenie „Region Beskidy”	– podejmowanie działań mających na celu uaktywnienie współpracy na terenach przygranicznych;
Stowarzyszenie „Euroregion Niemen”	– działalność na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego części polskiej Euroregionu. Poprawa warunków życia mieszkańców oraz rozwijanie współpracy przygranicznej i transgranicznej z regionami sąsiednich krajów. Promocja uczestnictwa Polski w strukturach Wspólnoty Europejskiej;

TABL. 2.21. CELE STOWARZYSZEŃ (dok.)

STOWARZYSZENIA	Cele
Stowarzyszenie Gmin Rzeczypospolitej Polskiej Euroregion Bałtyk	– działalność na rzecz poprawy warunków życia ludności, ze szczególnym uwzględnieniem terenów przygranicznych, wykorzystując m.in. inicjatywy europejskie jakie są planowane w tej części Europy oraz specyfikę położenia Euroregionu w obszarze południowo-wschodniego Bałtyku (styk granic Polski, Rosji, Litwy i Łotwy oraz współpraca w ramach związku ze Szwecją i Danią - wyspa Bornholm).

Źródło: statuty stowarzyszeń.

TABL. 2.22. ZADANIA STOWARZYSZEŃ

STOWARZYSZENIA	Zadania
Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Pomerania	- inicjowanie, przygotowanie i realizacja na terytorium zrzeszonych w Stowarzyszeniu gmin i powiatów wspólnych przedsięwzięć służących rozwojowi współpracy samorządów, - informowanie społeczności lokalnych o idei integracji europejskiej oraz o strukturze i funkcjonowaniu Unii Europejskiej, - koordynowanie i wspieranie współpracy przygranicznej w regionie, - pozyskiwanie i wykorzystywanie środków pomocowych Unii Europejskiej oraz innych krajowych i międzynarodowych instytucji finansowych dla realizacji celów Stowarzyszenia, - wykonywanie zadań określonych w podpisywanych przez Stowarzyszenie umowach i porozumieniach, - realizacja innych przedsięwzięć promujących ideę samorządności i integracji europejskiej;
Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Pro Europa Viadrina	współpraca gmin w zakresie: - gospodarki komunalnej (budowa infrastruktury komunalnej, gazyfikacja wsi, telefonizacja), - ochrony środowiska (utyliczacja odpadów komunalnych i przemysłowych, oczyszczanie ścieków), - ochrony zdrowia (w tym w ramach samorządowego systemu finansowania służby zdrowia), - edukacji (organizacja szkół, kreowanie programów oświatowych), - kultury i turystyki (organizacja wspólnych imprez, promowanie regionu), - komunikacji publicznej;
Stowarzyszenie Gmin Rzeczypospolitej Polskiej Euroregion „Sprewa-Nysa-Bóbr”	- współdziałanie z niemieckimi podmiotami działalności komunalnej i wspólnotami komunalnymi w ramach Euroregionu na zasadach poszanowania i ochrony walorów środowiska naturalnego i kulturowego, - harmonizowanie działalności komunalnej w zakresie programowania rozwoju terenów objętych działalnością Euroregionu, - konsekwentne dążenie do usuwania przeszkód związanych z istnieniem granic państwowych, - działanie na rzecz przyspieszonego rozwoju i wzajemnego dostosowania systemów infrastruktury technicznej i społeczno-usługowej o zasięgu oddziaływania ponadgranicznego, - dążenie do zwiększenia potencjału gospodarczego regionu przy zachowaniu zasad i rygorów ekologicznych, - tworzenie korzystnych warunków dla ponadgranicznej współpracy różnych podmiotów w dziedzinach kultury, nauki, oświaty, turystyki i rekreacji, zdrowia, opieki społecznej, - tworzenie warunków i sprzyjanie rozwojowi bezpośrednich kontaktów osobistych pomiędzy mieszkańcami sąsiadujących ze sobą krajów, - stałe informowanie opinii publicznej po obydwu stronach granic państwowych o celach, zadaniach, programach i konkretnych przedsięwzięciach w zakresie współpracy ponadgranicznej;

TABL. 2.22. ZADANIA STOWARZYSZEŃ (cd.)

STOWARZYSZENIA	Zadania
Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Nysa	- współpraca z krajowymi i międzynarodowymi organizacjami pozarządowymi, - wspieranie idei samorządności, - działanie na rzecz rozwoju i modernizacji obszarów wiejskich, - działanie na rzecz ekologicznego rozwoju regionu oraz poprawa świadomości ekologicznej społeczeństwa - działanie na rzecz rozwoju i wzajemnego dostosowania systemów infrastruktury technicznej i społeczno – usługowej o charakterze ponadgranicznym, - działanie na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijanie kontaktów i współpracy między społecznościami, - dążenie do zwiększenia potencjału gospodarczego regionu przy zachowaniu zasad i rygorów ekologicznych, - rozszerzanie i pogłębianie międzynarodowej współpracy młodzieży, - rozwój turystyki i przejść granicznych, - upowszechnianie nauki i oświaty, - upowszechnianie kultury fizycznej i sportu, - upowszechnianie kultury, sztuki oraz ochrona tradycji i dóbr kultury, - zarządzanie środkami pomocowymi, - pozyskiwanie innych środków budżetowych i pozabudżetowych;
Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Glacensis	- współdziałanie z czeskimi podmiotami komunalnymi w ramach Euroregionu, harmonizowanie działalności komunalnej poprzez koordynację prac właściwych jednostek i służb obu krajów, - dążenie do usuwania przeszkód wynikających z faktu istnienia granicy państwowej, - działanie na rzecz przyspieszonego rozwoju i wzajemnego dostosowania systemów infrastruktury technicznej i społeczno – usługowej o ponad granicznym zasięgu oddziaływania, - dążenie do zwiększania potencjału gospodarczego regionu przy zachowaniu szczególnej dbałości o środowisko naturalne w tym zasad i rygorów ekologicznych, - tworzenie warunków i sprzyjanie rozwojowi bezpośrednich kontaktów pomiędzy mieszkańcami obu sąsiadujących ze sobą krajów;
Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregion Pradziad	- planowanie gospodarki przestrzennej, ochrona środowiska naturalnego i rozwój gospodarczy, - rozwój turystyki, sportu, rekreacji, oświaty, nauki, kultury, sztuki i ochrony zdrowia, - rozwijanie kontaktów międzyludzkich i wymiana osiągnięć w wychowywaniu młodzieży, - rozwój transportu i łączności oraz budowanie sieci przejść granicznych, połączonej z modernizacją dróg, - wzajemna pomoc na wypadek katastrof i klęsk żywiołowych, - odnowa wsi i rolnictwa oraz zapobieganie przestępczości;
Stowarzyszenie Gmin Dorzecza Górnej Odry	- występowanie i zajmowanie stanowiska w sprawach dotyczących samorządu terytorialnego, - podejmowanie wspólnych działań w zakresie: planowania i gospodarki przestrzennej, gospodarki komunalnej oraz ochrony środowiska, - tworzenie korzystnych warunków dla ponadgranicznej współpracy różnych podmiotów w dziedzinach gospodarki, nauki, oświaty, kultury i sztuki, rekreacji oraz sportu, - wzajemna pomoc na wypadek katastrof i klęsk żywiołowych, - inicjowanie wspólnych przedsięwzięć, - wymiana informacji, - koordynowanie poczynań w zakresie kierunków polityki społeczno-gospodarczej na obszarze działania Stowarzyszenia, - promocja walorów zrzeszonych Gmin;

TABL. 2.22. ZADANIA STOWARZYSZEŃ (dok.)

STOWARZYSZENIA	Zadania
Stowarzyszenie Rozwoju i Współpracy Regionalnej „Olza”	- poszukiwanie nowych możliwości rozwoju gospodarczego i zatrudnienia mieszkańców, poprzez działania zmierzające do poprawy infrastruktury technicznej i inicjatywy służące przyciągnięciu inwestorów, - upowszechnianie korzystnego wizerunku regionu z naciskiem na jego położenie i inne walory sprzyjające ekonomicznemu rozwojowi, - działania mające na celu poprawę stanu środowiska naturalnego, - działalność edukacyjna mająca na celu wymianę informacji, wiedzy i doświadczeń dotyczących rozwoju lokalnego i regionalnego, - działalność kulturalna i sportowa dla popularyzacji wartości budujących tożsamość regionalną mieszkańców;
Stowarzyszenie „Region Beskidy”	- współpraca w zakresie turystyki, kultury i polityki regionalnej, - współpraca w dziedzinie komunikacji, łączności i gospodarczej, - wspólna ochrona środowiska oraz współpraca w dziedzinie rolnictwa, leśnictwa i gospodarki żywnościowej, - współpraca w planowaniu przestrzennym i budownictwie, - pomoc w usuwaniu skutków katastrof i klęsk żywiołowych, - wymiana doświadczeń w ochronie zdrowia i ratownictwie medycznym;
Stowarzyszenie „Euroregion Niemen”	- uwzględnianie w realizacji celów i zadań specyfiki położenia regionu (styk granic Polski, Litwy, Białorusi i Rosji) i pełne wykorzystywanie szans, jakie to położenie stwarza dla wszystkich czterech stron, - organizowanie i koordynowanie w ramach Euroregionu całokształtu współpracy transgranicznej podmiotów strony polskiej z podmiotami innych krajów stron porozumienia, - zarządzanie środkami Unii Europejskiej w ramach popierania współpracy przygranicznej, - realizacja projektów własnych w ramach programów pomocowych;
Stowarzyszenie Gmin Rzeczypospolitej Polskiej Euroregion Bałtyk	- intensyfikacja rozwoju gospodarczego (przemysł, rolnictwo, transport i komunikacja), - działalność komunalna, - planowanie zagospodarowania przestrzennego, - ochrona środowiska naturalnego, - rozwój kultury i ochrona środowiska kulturowego, - rozwój infrastruktury technicznej przejść granicznych, - tworzenie korzystnych warunków dla współpracy w zakresie nauki, oświaty, turystyki i rekreacji, ochrony zdrowia, opieki społecznej, nauki języka sąsiada.

Źródło: statuty stowarzyszeń.

TABL. 2.23. FORMY REALIZACJI CELÓW I ZADAŃ STOWARZYSZEŃ

STOWARZYSZENIA	Formy i metody pracy
Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Pomerania	- organizacja szkoleń, konferencji, wystaw, wyjazdów studyjnych oraz prezentacji, - prowadzenie działalności wydawniczej, - upublicznianie przedsięwzięć stowarzyszenia w prasie, radiu i telewizji;

TABL. 2.23. FORMY REALIZACJI CELÓW I ZADAŃ STOWARZYSZEŃ (cd.)

STOWARZYSZENIA	Formy i metody pracy
Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Pro Europa Viadrina	- wspieranie przedsięwzięć i inicjatyw gospodarczych, wymiana doświadczeń, upowszechnianie wiedzy ekonomicznej, prowadzenie poradnictwa w zakresie samorządu terytorialnego i współdziałanie z władzami, instytucjami oraz organizacjami zainteresowanymi działalnością stowarzyszenia, - upowszechnianie wiedzy ekologicznej, szerzenie kultury fizycznej i sportu, - rozłaczanie opieki nad zabytkami kultury materialnej, w szczególności obiektami budownictwa i architektury, - popieranie i rozwijanie idei samorządu terytorialnego, - działanie w strukturach Euroregionu Pro Europa Viadrina;
Stowarzyszenie Gmin Rzeczypospolitej Polskiej Euroregion „Sprewa-Nysa-Bóbr”	- reprezentowanie interesów swego terenu w zewnętrznych kontaktach w kraju i za granicą, a w szczególności w ramach Euroregionu Sprewa-Nysa-Bóbr, - utrzymywanie stałych kontaktów z pokrewnymi instytucjami i stowarzyszeniami;
Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Nysa	- współdziałanie z czeskimi i niemieckimi podmiotami komunalnymi, - harmonizowanie działalności komunalnej w zakresie programowania rozwoju gmin poprzez koordynację prac właściwych jednostek i służb trzech krajów, - tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi bezpośrednich kontaktów osobistych pomiędzy mieszkańcami, - dążenie do usuwania przeszkód wynikających z faktu istnienia granic państwowych, - wspieranie wzajemnego poznania oraz ścisłego współdziałania Polaków, Niemców i Czechów, - wspieranie inicjatyw oświatowych, kulturalnych oraz podejmowanie działań dla rozwoju sportu, turystyki i rekreacji, - podejmowanie działań na rzecz rozwoju świadomości ekologicznej i ochrony środowiska, - współpraca z organizacjami pozarządowymi, administracją rządową i jednostkami samorządu terytorialnego, - gromadzenie środków finansowych na cele statutowe stowarzyszenia;
Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Glacensis	- reprezentowanie swoich członków w kontaktach w kraju i za granicą, w szczególności w ramach dwustronnej wspólnoty gmin, - utrzymywanie stałych kontaktów z pokrewnymi instytucjami i stowarzyszeniami w kraju i za granicą oraz z administracją rządową i jednostkami samorządowymi wszystkich szczebli;
Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregion Pradziad	- wspieranie działań gmin i powiatów oraz osób prawnych i fizycznych, które odpowiadają celom Stowarzyszenia, - organizowanie i udział w przygotowywaniu imprez gospodarczych, kulturalnych, turystycznych i sportowych oraz sympozjów, seminariów, konferencji itp. służących realizacji celów Stowarzyszenia, - współdziałanie z władzami i instytucjami odpowiedzialnymi za wdrażanie funduszy pomocowych oraz innymi organizacjami zainteresowanymi działalnością Stowarzyszenia, - współpraca z pokrewnymi stowarzyszeniami krajowymi i zagranicznymi, - wydawanie i rozprowadzanie materiałów promocyjnych;

TABL. 2.23. FORMY REALIZACJI CELÓW I ZADAŃ STOWARZYSZEŃ (dok.)

STOWARZYSZENIA	Formy i metody pracy
Stowarzyszenie Gmin Dorzecza Górnej Odry	- utrzymywanie stałego kontaktu z pokrewnymi instytucjami i stowarzyszeniami w kraju i za granicą;
Stowarzyszenie Rozwoju i Współpracy Regionalnej „Olza”	- reprezentowanie interesów części polskiej Euroregionu w kontaktach z innymi krajowymi i zagranicznymi organizacjami i instytucjami, - prowadzenie działalności szkoleniowej i promocyjnej, - tworzenie warunków dla najszerzych kontaktów międzynarodowych społeczności lokalnej z położeniem nacisku na współpracę z samorządami i innymi organizacjami Republiki Czech;
Stowarzyszenie „Region Beskidy”	- współdziałanie z organami administracji państwowej, samorządami oraz innymi jednostkami i instytucjami, podmiotami gospodarczymi realizującymi zadania związane z rozwojem pogranicza, - podejmowanie działań zmierzających do pozyskania środków finansowych dla realizacji celów stowarzyszenia;
Stowarzyszenie „Euroregion Niemen”	- prowadzenie Punktu Informacji Europejskiej Euroregionu, - prowadzenie Sekretariatu Strony Polskiej Euroregionu, - prowadzenie działalności szkoleniowej i edukacyjnej;
Stowarzyszenie Gmin Rzeczypospolitej Polskiej Euroregion Bałtyk	- współdział w ramach Euroregionu w opracowywaniu wspólnych programów z pokrewnymi instytucjami i organizacjami działającymi na obszarze Związku, - tworzenie warunków dla rozwoju mediów w celu informowania społeczeństw zamieszkujących teren Związku.

Ź r ó d ł o: statuty stowarzyszeń.

2.6. Efekty i bariery współpracy

Efekty

Różnorodne i stale rozwijające się – obszernie przedstawione w poprzednich podrozdziałach - formy współpracy transgranicznej świadczą o rosnących i coraz bardziej konkretnych **efektach** tego współdziałania. Z przedstawionych w rozdziale trzecim opisów tych efektów wynika, że euroregiony stymulują i ułatwiają kontakty z zagranicą oraz poszerzają formy współpracy transgranicznej – ten rodzaj efektów podkreśla się we wszystkich euroregionach. Efekty te są związane w sposób oczywisty z realizacją głównego celu powołania i funkcjonowania euroregionów, którym jest likwidacja negatywnego oddziaływania granic państwowych będących barierami dla rozwoju współpracy i zbliżenia społeczności lokalnych zamieszkujących po ich przeciwnych stronach. Cel ten osiągnąć jest poprzez wspieranie różnorodnych działań o charakterze transgranicznym, począwszy od budowy nowych przejść granicznych i infrastruktury komunikacyjnej czy wspólnych oczyszczalni ścieków, poprzez tworzenie wspólnych instytucji użyteczności publicznej, jak np. szkoły partnerskie, a skończywszy na organizacji imprez o charakterze gospo-

darczym, kulturalnym turystycznym itp. W działaniach euroregionów można wyróżnić konkretne obszary, są to:

- ułatwianie samorządom gminnym i mieszkańcom dostępu do funduszy Unii Europejskiej i umożliwianie realizacji projektów przekraczających granicę jednego kraju. Dotyczy to zarówno projektów „twardych” (głównie infrastrukturalnych), jak i „miękkich” (głównie o charakterze społecznym, tzn. oświatowych, imprez sportowych itp.). Na pograniczu zachodnim wszystkie euroregiony włączone są do programu Interreg II i Phare CBC, co pozwala korzystać z odpowiednich środków finansowych i doświadczeń innych regionów europejskich. Dzięki środkom z tych programów duża grupa samorządów lokalnych, organizacji non-profit i organizacji publicznych miała i ma szansę realizować przedsięwzięcia o charakterze kulturalnym, sportowym, turystycznym oraz gospodarczym. Wiele zrealizowanych i planowanych projektów dotyczy wspólnych spotkań społeczności z całego euroregionu, co jest bezpośrednio związane z realizacją celów statutowych i prowadzi do nawiązywania trwałych kontaktów partnerskich i osobistych, przełamywania wzajemnych uprzedzeń oraz nauki języka najbliższego sąsiada;
- prowadzenie promocji gospodarczej obszarów transgranicznych, a w szczególności pomoc małym i średnim przedsiębiorstwom, w znalezieniu zagranicznego partnera gospodarczego. W euroregionach organizowane są wspólne wystawy, targi, pokazy osiągnięć, transgraniczne warsztaty i seminaria, wymiana osiągnięć gospodarczych i naukowych, czynione są próby wspólnego badania rynku i wdrażania strategii marketingowych. Tworzone są na pograniczach wspólne podmioty gospodarcze (np. spółki polsko-niemieckie). W wielu euroregionach, np. w Euroregionie Karpackim organizowane są imprezy targowe, które mają na celu prezentację potencjału gospodarczego tego regionu, a także ułatwiają firmom z obszaru Euroregionu nawiązywanie kontaktów partnerskich. Niektóre z imprez targowych mają cykliczny charakter i cieszą się dużym zainteresowaniem wystawców, np. Krośnieńskie Targi Euroregionalne „Kontakt”, czy targi w Rzeszowie, Miskolcu i Nyiregyhaza. Imprezom targowym towarzyszą często seminaria i szkolenia poświęcone różnym aspektom współpracy gospodarczej. Organizacje podmiotów gospodarczych tego Euroregionu nawiązują bezpośrednie kontakty dwustronne, np. Podkarpacka Izba Gospodarcza współpracuje z izbami gospodarczymi ze Lwowa, Michałowic i Koszyc. W Euroregionie Niemen od 1996 roku funkcjonuje Suwalska Specjalna Strefa Ekonomiczna, utworzona w celu przyspieszenia rozwoju gospodarczego w regionie północno-wschodnim. Ma ona charakter strefy rozproszonej i obejmuje tereny w trzech miastach: Suwałkach, Ełku i Gołdapi. Zakłada się, że do końca 2005 roku powstanie w strefie 15 tys. miejsc pracy.
- udział w tworzeniu ponadgranicznych koncepcji rozwoju. W ramach struktur euroregionów ma miejsce wspólne planowanie przestrzenne i wspieranie projektów dotyczących rozbudowy i modernizacji infrastruktury technicznej; przykładami takiego współdziałania są wspólne konferencje planistów w Euroregionie Pro Europa Viadrina, organizowane od 1997 roku pod nazwą „Forum planowania przestrzennego i rozwoju komunalnego”, a także opracowanie w Euroregionie Śląsk Cieszyński przez gminy Chybie i Strumień we współpracy z czeskimi gminami z powiatu karwińskiego strategii rozwoju tury-

styki wokół zbiorników wodnych Cierlicko i Žermanice (po stronie czeskiej) i Goczałkowice (po stronie polskiej);

- wspieranie transgranicznych przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska. Przykładami licznych przedsięwzięć w tej dziedzinie są: wspólna oczyszczalnia ścieków dla polskiego Gubina i niemieckiego Guben, realizacja polsko-ukraińsko-francuskiego projektu euroregionalnego finansowanego z Funduszu TACIS „Promocja długotrwałego rozwoju w kontekście współpracy transgranicznej – ochrona środowiska naturalnego w obszarze Euroregionu Bug ze szczególnym uwzględnieniem ochrony jakości wód od źródła do konsumenta”; projekt jest realizowany we współpracy z Międzynarodowym Centrum ds. Wody NANCIE w Nancy. Przykładami dużych projektów ekologicznych są też programy: „Czysta rzeka Poprad” realizowany w Euroregionie Tatry i „Czysta Nysa” realizowany w Euroregionie Nysa;
- prowadzenie promocji turystycznej obszarów transgranicznych, np. wspólna promocja walorów turystycznych Środkowego Nadodrza i Dolnych Łużyc w Euroregionie Sprewa-Nysa-Bóbr. Dobrą ilustracją tej grupy efektów jest też, realizowane w Euroregionie Pradziad, przedsięwzięcie „Turystyka Królestwa Pradziada”, które obejmuje – obok publikacji materiałów promocyjnych – powstanie sieci współpracujących organizacji i gestorów turystyki oraz punktów informacji turystycznej. Dofinansowywane przez Euroregion są także cykliczne przedsięwzięcia promocyjne, takie jak „Rajd Maluchów”, wystawy twórców ludowych pogranicza w Prudniku, „Lato Kwiatów” w Otmuchowie, „Lato w Euroregionie Pradziad” w Nysie oraz warsztaty taneczne w Opolu. W Euroregionie Silesia w ramach projektu INFOREG 2000 utworzono polsko-czeski system informacyjny oraz powołano po obu stronach granicy Agencję Informacji Przygranicznej. Przykładem tego typu inicjatyw, są prowadzone w ramach Euroregionu Beskidy, działania związane z promocją terenów przygranicznych i rozwojem ruchu turystycznego (udział w międzynarodowych targach turystycznych w kraju i za granicą, wydawanie wspólnych dla wszystkich partnerów Euroregionu materiałów w postaci map i folderów). Także w Euroregionie Tatry realizowane są przedsięwzięcia obejmujące tworzenie ośrodków promocji i transgranicznej współpracy polsko-słowackiej w Nowym Targu i słowacko-polskiej w Kieżmarku z dofinansowaniem z Funduszu Phare i z „Kontraktu rządowego dla województwa małopolskiego”. W Euroregionie Bug w 2002 roku zakończono realizację projektu „Promocja Euroregionu Bug”, w ramach którego m.in. opracowano mapę Euroregionu, wydano publikacje, kalendarz i okolicznościowe znaczki;
- integrowanie działań w dziedzinie nauki, oświaty, wychowania i kultury, a przez to sprzyjanie rozwojowi stosunków i pogłębianiu więzi międzyludzkich. Jest wiele przykładów konkretnych efektów współpracy w tej dziedzinie. W Euroregionie Pomerania powstały m.in. polsko-niemieckie gimnazja, przy Stowarzyszeniu Gmin Polskich Euroregionu Pomerania funkcjonuje Zespół ds. Informacji i Edukacji Europejskiej. W Euroregionie Pradziad ciekawą inicjatywą jest utworzenie (na początku 2003 roku) „Konfederacji Szkolnych Klubów Europejskich” w Prudniku, w Euroregionie Karpackim - cyklicznie odbywa się Seminarium Pedagogiczno-Oświatowe Euroregionu Karpackiego, które jest ważnym forum spotkań nauczycieli. W szkołach średnich powstają kluby Euroregionu Karpackiego, które popularyzują wśród młodzieży idee

współpracy transgranicznej i nawiązują kontakty ze szkołami z innych części Euroregionu. Z kolei przykładami tworzenia wspólnej infrastruktury akademickiej jest m.in. funkcjonowanie w Euroregionie Pro Europa Viadrina Uniwersytetu Viadrina i Collegium Polonicum w Ślubicach, a w Euroregionie Neisse-Nisa-Nysa działalność Ośrodka Koordynacji Badań Szkół Wyższych Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa z siedzibą w Libercu oraz Międzynarodowego Instytutu Szkół Wyższych z siedzibą w Zittau. W Euroregionie Karpackim od 1994 roku istnieje Stowarzyszenie Uniwersytetów Euroregionu Karpackiego. Dzięki pomocy Euroregionu i Instytutu Studiów Wschód-Zachód na Uniwersytecie w Użgorodzie powstało Centrum na Rzecz Reformy Administracji Publicznej. Dobrymi przykładami ponadgranicznej współpracy młodzieży jest działalność w euroregionach na granicy zachodniej (np. w euroregionach Pomerania, Pro Europa Viadrina i Sprewa-Nysa-Bóbr i Nysa) Jednostki Centralnej Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży, która realizuje liczne projekty wymiany młodzieży szkolnej i pozaszkolnej. Dużą rolę odgrywają w tej dziedzinie fundusze organizacji „Polsko-Niemiecka Współpraca Młodzieży” (PNWM). Przykładami efektów w zakresie integracji kulturowej są m.in. organizowane w Euroregionie Głacensis coroczne Polsko-Czeskie Dni Kultury Chrześcijańskiej, odbywające się we wrześniu i w październiku po obu stronach granicy oraz wydawany miesięcznik „Ziemia Kłodzka – Od Kładskeho pomezí – Glatzer Bergland”. Podobną inicjatywą jest wydanie w Euroregionie Silesia w 2001 roku w dwujęzycznej wersji polsko-czeskiej podręcznika „Wspólne raciborsko-opawskie dziedzictwo. Podręcznik do edukacji regionalnej”. Podręcznik ten jest wykorzystywany na lekcjach historii, geografii i przyrody w szkołach podstawowych na terenie Euroregionu. Do prowadzenia tych lekcji opracowano specjalny program nauczania;

- prowadzenie działań zmierzających do poprawy komunikacji w ramach euroregionu m.in. poprzez: uruchamianie nowych przejść granicznych, zagospodarowywanie szlaków kolejowych, rozwój sieci ścieżek rowerowych (np. w Euroregionie Sprewa-Nysa-Bóbr, Neisse-Nisa-Nysa i Silesia), rozszerzenie pasa gmin, których mieszkańcy są uprawnieni do przekraczania granicy w ramach umowy o małym ruchu granicznym (np. w Euroregionie Sprewa-Nysa-Bóbr), skuteczny lobbying w sprawie budowy i uruchomienia pełnotowarowego drogowego przejścia granicznego Trzebinia-Bartultowice (w Euroregionie Pradziad), modernizację dróg dojazdowych do przejść granicznych (np. w Euroregionie Śląsk opracowano projekt „Modernizacja dróg dojazdowych do przejść granicznych w rejonie Cieszyna”, a po stronie czeskiej - projekt na modernizację drogi do przejścia granicznego Leszna Górna-Horni Listna, a w Euroregionie Tatry przebudowa drogi Zakopane-Chochotów – granica państwa z dofinansowaniem z Funduszu Phare, a po stronie słowackiej modernizacja drogi Oravice-Zuberec);
- prowadzenie działalności na rzecz integracji europejskiej m.in. poprzez tworzenie wspólnych centrów informacji europejskiej (np. w Euroregionie Śląsk Cieszyński utworzono Euroregionalne Centrum Informacji Europejskiej, a w Euroregionie Puszcza Białowieska działa „Letnia Szkoła Integracji Europejskiej – my w portrecie Europy” w Białowieży) i szkolenia (np. w Euroregionie Pradziad szkolenie „Razem do Europy”, skierowane do przedsiębiorców pragnących nawiązać współpracę gospodarczą ze stroną czeską).

Bariery

Z dotychczasowych doświadczeń euroregionów na granicach Polski wynika, że w zbiorze najczęściej występujących barier współpracy transgranicznej można wyróżnić pięć podstawowych grup ograniczeń i utrudnień. Są to przede wszystkim:

- ☐ ograniczenia formalno-prawne,
- ☐ różnice (asymetria) w potencjałach gospodarczych i finansowych uczestników współpracy,
- ☐ ograniczenia natury społecznej,
- ☐ bariera językowa,
- ☐ trudności w przekraczaniu granic państwowych (mała przepustowość przejść granicznych, uciążliwe procedury).

Pierwsza grupa ograniczeń ma charakter formalno-prawny. W tej grupie barier podkreśla się m.in.:

- ☐ w Euroregionie Pomerania - niedostateczne uregulowania wewnętrzne dotyczące uprawnień do podejmowania przez samorządy działań w zakresie międzynarodowego obrotu publiczno-prawnego, odmienność struktur administracyjno-samorządowych,
- ☐ w Euroregionie Glacensis - brak rozwiązań prawnych preferujących wspólne inwestowanie oraz postępujące zbiurokratyzowanie procedur związanych z pozyskiwaniem wsparcia dla inicjatyw transgranicznych,
- ☐ w euroregionach Śląsk i Sprewa-Nysa-Bóbr – różnice w systemie prawnym,
- ☐ w euroregionach Karpackim i Tatry – niepełne uregulowania osobowości prawnej stron euroregionu,
- ☐ w Euroregionie Karpackim – ograniczenia instytucjonalne, m.in. ograniczone kompetencje urzędów, mała aktywność urzędów w nawiązywaniu współpracy, słabo rozwinięty system informacji,
- ☐ w Euroregionie Bug – zmiany przepisów dotyczących opłat granicznych przez poszczególne współpracujące kraje i konieczność wprowadzenia ruchu wizowego przez Polskę w wyniku akcesji do Unii Europejskiej,
- ☐ w Euroregionie Niemen – różnice w strukturze samorządowej krajów należących do Euroregionu i wynikający z tego różny stopień decentralizacji kompetencji,
- ☐ w Euroregionie Sprewa- Nysa-Bóbr – różnice w podziale administracyjnym,
- ☐ w Euroregionie Pomerania – brak doświadczeń w zakresie instytucjonalizacji współpracy.

Różnice w potencjałach gospodarczych i finansowych uczestników współpracy są bardzo często wymieniane przez euroregiony jako istotne bariery współdziałania ponadgranicznego. W tej grupie barier podkreśla się m.in.:

- ☐ w euroregionach Sprewa-Nysa-Bóbr i Bug – asymetrię poziomu gospodarczego po obu stronach granicy,
- ☐ w Euroregionie Pomerania – dysproporcje w dostępie do funduszy i programów regionalnych Unii Europejskiej,

- ❑ w euroregionach Pro Europa Viadrina i Glacensis, Silesia, Śląsk, Puszcza Białowieska, Niemen i Bałtyk – zbyt małe środki finansowe zarówno programów pomocowych, jak i środków budżetowych w stosunku do celów i zadań współpracy,
- ❑ w Euroregionie Karpackim – skomplikowaną procedurę uzyskiwania środków z funduszy pomocowych,
- ❑ w Euroregionie Puszcza Białowieska – różnice w doświadczeniach stron w pozyskiwaniu środków pomocowych,
- ❑ w Euroregionie Niemen – różnice w zasadach otrzymywania środków pomocowych z Unii Europejskiej (np. Polska i Litwa są objęte programem Phare, a Białoruś programem TACIS).

Trzecia wymieniana przez euroregiony grupa barier to ograniczenia natury społecznej. W tej grupie barier podkreśla się m.in.:

- ❑ w Euroregionie Sprewa-Nysa-Bóbr – różnice w mentalności; młode pokolenie Niemców marginalizuje rolę rodziny, pragnie kreować się na społeczeństwo zachodnie (często zamerykanizowane), a media niemieckie często gloryfikują obraz samodzielnego, młodego człowieka niezwiązanego emocjonalnie, odnoszącego sukcesy zawodowe i poświęcającego większość czasu na pracę i utrzymanie dobrej kondycji fizycznej – w Polsce natomiast nadal ważną rolę odgrywa tradycja i więzi rodzinne,
- ❑ w euroregionach Sprewa-Nysa-Bóbr i Karpackim - istniejące i funkcjonujące negatywne stereotypy myślenia o sąsiadach, z czego często wypływa niechęć do bliższych kontaktów,
- ❑ w Euroregionie Pomerania – różna percepcja współpracy w środowiskach lokalnych,
- ❑ w Euroregionie Bałtyk – brak aktywnych partnerów zagranicznych.

Bariera językowa jest w euroregionach często wymienianym ograniczeniem współpracy. Dotyczy to zwłaszcza euroregionów na zachodniej granicy Polski. Podkreśla się, że bariera ta nie ma charakteru symetrycznego. O ile dla strony polskiej nauka języka niemieckiego jest czymś naturalnym, o tyle dla partnerów niemieckich językiem najczęściej obowiązującym w wymianie zagranicznej jest język angielski (wyjątek stanowią szkoły partnerskie z Niemiec, w których uczy się języka polskiego jako nadobowiązkowego). Niski poziomu znajomości języka sąsiadów jako ograniczenie współpracy podkreśla się również w Euroregionie Glacensis.

Granica i związane z nią ograniczenia kontaktów sąsiedzkich to często wymieniany rodzaj barier współpracy o znamienym charakterze, że względu na procesy integracyjne zachodzące w Europie. W tej grupie barier podkreśla się m.in.:

- ❑ w Euroregionie Pro Europa Viadrina – samo istnienie granicy jako zewnętrznej granicy Unii Europejskiej,
- ❑ w euroregionach Silesia, Beskidy, Bałtyk i Puszcza Białowieska – uciążliwe procedury przekraczania granic, a zwłaszcza przez dzieci i młodzież, w Euroregionie Pradziad - bariery celne utrudniające przewóz eksponatów na przygraniczne targi i wystawy,

- ☐ w euroregionach Pro Europa Viadrina, Sprewa-Nysa-Bóbr – ograniczenia infrastrukturalne, a zwłaszcza mała przepustowość przejść granicznych, w euroregionach Karpackim i Bug także niewystarczająca sieć przejść granicznych.

W związku z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej ostatnia bariera nie ma już tak istotnego znaczenia na polskich granicach z wyjątkiem granicy wschodniej. Również oddziaływanie drugiej bariery (finansowej) może zostać znacznie osłabione, jeśli powiedzie się efektywne pozyskiwanie środków finansowych z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

2.7. Wykorzystanie środków pomocowych z funduszu małych projektów Phare CBC i Phare CREDO

Jednym ze sposobów realizacji celów współpracy euroregionalnej jest wspieranie finansowe inicjatyw o charakterze transgranicznym. Euroregiony korzystają z różnych źródeł finansowania realizowanych przedsięwzięć. Najważniejszym z nich był do tej pory fundusz małych projektów Phare (CBC i CREDO). W poniższych tablicach zaprezentowano wielkość i kierunki wykorzystania środków z tych funduszy w poszczególnych euroregionach w okresie od początku ich funkcjonowania do końca 2001 r. Wielkości te przedstawiono według dziedzin preferowanych przez fundusz. Są to:

- ☐ wymiana kulturalna; wśród przedsięwzięć, jakie można wspierać środkami funduszu w tym obszarze wymienia się m.in.: działalność artystyczną, imprezy masowe i sportowe, koncerty, festiwale, plenery, wystawy, konkursy itp.,
- ☐ rozwój demokracji lokalnej; działania zmierzające do budowania i rozwoju społeczeństwa demokratycznego, wzmocnienia władz lokalnych i regionalnych, pogłębiania wiedzy na temat ich roli, rozwoju kontaktów z podobnymi strukturami po drugiej stronie granicy, współpraca organizacji pozarządowych (np. izb handlowych, związków zawodowych), organizowanie szkoleń, wymiany informacji, spotkań, wizyt itp.,
- ☐ zasoby ludzkie; działania służące poznaniu partnera, jego historii i języka, budowaniu świadomości regionalnej, wymianie wiedzy i doświadczeń, budowaniu zaufania i podnoszeniu praktycznych umiejętności. Przedsięwzięcia mogą być realizowane w formie: szkoleń, kursów, imprez, wydawania materiałów do kształcenia, nauki języków,
- ☐ transgraniczne studia i koncepcje rozwojowe lub planowanie przestrzenne; tworzenie podstaw wspólnego planowania, opracowywanie wspólnych wytycznych i założeń rozwoju oraz wspólnych projektów badawczych i studiów wykonalności, prace z zakresu ochrony środowiska, studia nad rozwojem regionalnym w układzie transgranicznym,
- ☐ rozwój gospodarczy i turystyka obszarów przygranicznych; opracowywanie planów rozwoju drobnej przedsiębiorczości, wspieranie inicjatyw marketingowych, np. targów, akcji promocyjnych, promocja turystyki, reklama atrakcji i szlaków turystycznych.

TABL. 2.24. ŚRODKI FINANSOWE Z FUNDUSZU MAŁYCH PROJEKTÓW PHARE
CBC WYKORZYSTANE W EUROREGIONACH NEISSE-NISA-NYSA
GLACENSIS I BAŁTYK
Stan w dniu 31 XII 2001 r. ^a

Stan w dniu 31 XII 2001 r. -

DZIEDZINY WSPÓŁPRACY	Środki finansowe			Liczba projektów
	ogółem		w tym udział Phare w tys. euro	
	w tys. euro	w %		
EUROREGION NEISSE-NISA-NYSA ^b				
OGÓŁEM	5536,6	100,0	2739,5	615
Demokracja lokalna	113,8	2,1	55,9	24
Wymiana kulturalna	3396,3	61,3	1509,5	370
Zasoby ludzkie	892,3	16,1	461,4	136
Planowanie przestrzenne	213,4	3,9	137,5	10
Rozwój gospodarczy i turystyka	350,3	6,3	193,4	33
Projekty własne eurore- gionu	570,5	10,3	381,8	42
EUROREGION GLACENSIS				
OGÓŁEM	524,5	100,0	372,1	62
Demokracja lokalna	12,4	2,4	9,0	2
Wymiana kulturalna	172,8	32,9	115,9	28
Zasoby ludzkie	7,5	1,4	4,8	1
Planowanie przestrzenne	39,5	7,5	30,6	6
Rozwój gospodarczy i turystyka	269,9	51,5	193,0	22
Wspieranie euroregionu ...	22,4	4,3	18,8	3
EUROREGION BAŁTYK				
OGÓŁEM	587,9	100,0	343,8	54
Demokracja lokalna	74,6	12,7	36,6	10
Wymiana kulturalna	339,6	57,8	198,1	29
Zasoby ludzkie	12,2	2,1	8,5	2
Planowanie przestrzenne	44,9	7,6	31,4	4
Rozwój gospodarczy i turystyka	62,6	10,6	32,6	6
Projekty własne eurore- gionu	54,0	9,2	36,6	3

^a Euroregion Glacensis – stan w dniu 31 XII 2003 r. ^b Udział Phare zmniejszony o kwoty przeznaczone na zarządzanie programami: PL9802, PL9911, PL9913, ZZ9524, ZZ9621.

Źródło: [Zduński, 2002].

Ponadto beneficjenci z obszaru Euroregionu Glacensis otrzymali z Programu PHARE CREDO w ramach 6 projektów środki finansowe w wys. 170 505,93 euro.

**TABL. 2.25. ŚRODKI FINANSOWE Z FUNDUSZU MAŁYCH PROJEKTÓW PHARE
CBC WYKORZYSTANE W EUROREGIONACH POMERANIA, SPREWA-
NYSA-BÓBR I PRO EUROPA VIADRINA**
Stan w dniu 31 XII 2001 r.

DZIEDZINY WSPÓŁPRACY	Środki pomocowe		Liczba projektów
	w tys. euro	w %	
EUROREGION POMERANIA			
OGÓŁEM	1 924,8	100,0	194
Demokracja lokalna.....	55,9	2,9	9
Wymiana kulturalna.....	807,9	42,0	100
Zasoby ludzkie	346,9	18,1	44
Planowanie przestrzenne	4,0	0,2	1
Rozwój gospodarczy i turystyka	480,0	24,9	30
Wspieranie euroregionu ..	230,1	12,0	10
EUROREGION SPREWA-NYSA-BÓBR			
OGÓŁEM	1 912,8	100,0	382
Demokracja lokalna.....	16,5	0,9	8
Wymiana kulturalna.....	1 144,5	59,8	236
Zasoby ludzkie	286,6	15,0	67
Planowanie przestrzenne	15,3	0,8	4
Rozwój gospodarczy i turystyka	206,1	10,8	36
Projekty własne euro- regionu	243,8	12,7	31
EUROREGION PRO EUROPA VIADRINA			
OGÓŁEM	1 880,4	100,0	266
Demokracja lokalna.....	65,6	3,5	19
Wymiana kulturalna.....	668,0	35,5	127
Zasoby ludzkie	268,8	14,3	61
Planowanie przestrzenne	34,3	1,8	7
Rozwój gospodarczy i turystyka	615,7	32,8	35
Wspieranie euroregionu ..	228,1	12,1	17
Źródło: [Zduński, 2002].			

Źródło: [Zduński, 2002].

**TABL. 2.26. ŚRODKI FINANSOWE Z FUNDUSZU MAŁYCH PROJEKTÓW PHARE
CBC WYKORZYSTANE W EUROREGIONACH PRADZIAD, SILESIA,
TATRY, BUG I NIEMEN**
Stan w dniu 31 XII 2001 r.

DZIEDZINY WSPÓŁPRACY	Środki finansowe ogółem		W tym udział Phare	
	w tys. euro	w %	w tys. euro	w %
EUROREGION PRADZIAD ^a				
OGÓŁEM	83,8	100,0	52,3	62,5
Wymiana kulturalna	33,7	40,2	19,4	57,7
Zasoby ludzkie	7,4	8,8	5,0	68,5
Rozwój gospodarczy i turystyka	23,8	28,4	9,7	40,8
Wspieranie euroregionu ..	18,9	22,6	18,1	96,0

^a Udział Phare zmniejszony o kwotę 2754,90 euro przeznaczoną na zarządzanie programem.

TABL. 2.26. ŚRODKI FINANSOWE Z FUNDUSZU MAŁYCH PROJEKTÓW PHARE
CBC WYKORZYSTANE W EUROREGIONACH PRADZIAD, SILESIA,
TATRY, BUG I NIEMEN (dok.)
Stan w dniu 31 XII 2001 r.

DZIEDZINY WSPÓŁPRACY	Środki finansowe ogółem		W tym udział Phare	
	w tys. euro	w %	w tys. euro	w %
EUROREGION SILESIA ^a				
OGÓŁEM	87,5	100,0	48,5	55,4
Wymiana kulturalna	25,1	28,7	12,0	47,6
Zasoby ludzkie	46,0	52,5	26,4	57,5
Rozwój gospodarczy i turystyka	16,4	18,8	10,1	61,2
EUROREGION TATRY ^b				
OGÓŁEM	160,6	100,0	113,5	70,7
Wymiana kulturalna	74,2	46,2	48,2	65,0
Zasoby ludzkie	39,3	24,5	28,0	71,3
Rozwój gospodarczy i turystyka	23,1	14,4	16,2	70,2
Wspieranie euroregionu ...	24,0	14,9	21,1	87,8
EUROREGION BUG ^c				
OGÓŁEM	177,0	100	106,5	60,2
Wymiana kulturalna	72,1	40,7	43,9	60,9
Zasoby ludzkie	6,1	3,4	4,1	68,1
Rozwój gospodarczy i turystyka	78,4	44,4	43,1	54,9
Wspieranie euroregionu ...	20,4	11,5	15,4	75,24
EUROREGION NIEMEN ^d				
OGÓŁEM	232,9	100,0	113,0	48,5
Demokracja lokalna	8,0	3,4	3,7	46,5
Wymiana kulturalna	60,6	26,0	22,9	37,9
Zasoby ludzkie	51,8	22,3	34,7	67,0
Rozwój gospodarczy i turystyka	86,0	36,9	31,8	37,0
Wspieranie euroregionu ...	26,5	11,4	19,9	74,7

a - d Udział Phare zmniejszony o kwotę przeznaczoną na zarządzanie programem: a 2549,72 euro.
b 5976,83 euro. c 5603,07 euro. d 5945,31 euro.

Źródło: [Zduński, 2002].

2.8. Podstawowe dane porównawcze

TABL. 2.27. POWIERZCHNIA I LUDNOŚĆ EUROREGIONÓW W 2002 R.
AREA AND POPULATION OF EUROREGIONS IN 2002

Lp.	EUROREGIONY EUROREGIONS a – powierzchnia w km ² b – ludność w tys. a – area in km ² b – population in thous.	Ogółem Total	Strony				
			polska Polish	niemiecka German	czeska Czech	słowacka Slovak	węgierska Hungarian
1	OGÓŁEM..... a	547206	166028	20804	9289	23658	28639
	TOTAL..... b	43517,0	15262,0	2038,5	1842,2	2351,4	2616,0
2	Pomerania ¹ a	43951	21604	11318	x	x	x
	 b	3624,0	1679,9	814,9	x	x	x
3	Pro Europa Viadrina ² a	10569	6051	4518	x	x	x
	 b	849,5	393,9	455,6	x	x	x
4	Sprewa-Nysa- Bóbr..... a	10671	8859	1812	x	x	x
	 b	931,0	674,0	257,0	x	x	x
5	Nysa..... a	11397	5614	3156	2627	x	x
	 b	1539,0	592,9	511,2	434,9	x	x
6	Glacensis..... a	4966	2928	x	2038	x	x
	 b	1032,1	493,1	x	539,0	x	x
7	Pradziad..... a	4976	3158	x	1818	x	x
	 b	665,9	534,9	x	131,0	x	x
8	Silesia..... a	2692	1496	x	1196	x	x
	 b	513,0	277,7	x	235,3	x	x
9	Śląsk Cieszyński..... a	1618	966	x	652	x	x
	 b	644,9	304,3	x	340,6	x	x
10	Beskidy..... a	5111	2384	x	958	1769	x
	 b	1029,5	589,0	x	161,4	279,1	x
11	Tatry ³ a	10768	4612	x	x	6156	x
	 b	1083,5	572,1	x	x	511,4	x
12	Karpacki ⁴ a	161206	17926	x	x	15733	28639
	 b	15770,4	2105,1	x	x	1560,9	2616,0
13	Bug..... a	80917	25114	x	x	x	x
	 b	4935,2	2197,0	x	x	x	x
14	Puszcza Białowieska... a	8024	2054	x	x	x	x
	 b	188,5	57,6	x	x	x	x
15	Niemen..... a	89306	20766	x	x	x	x
	 b	4809,7	1178,4	x	x	x	x
16	Bałtyk..... a	101034	42496	x	x	x	x
	 b	5900,8	3612,1	x	x	x	x

1 Strona szwedzka dane za rok 2000. 2 Strona niemiecka dane za rok 2000. 3 Strona słowacka dane za rok 2000. 4 Strona węgierska i rumuńska dane za rok 2000.

Part								Lp.
rumuńska Romanian	ukraińska Ukrainian	białoruska Belarusian	litewska Lithuanian	rosyjska Russian	łotewska Latvian	duńska Danish	szwedzka Swedish	
42308 3333,1	79611 7422,6	63762 2801,8	25286 1747,1	39100 2035,0	13601 331,5	587 44,0	34533 1691,8	1
x	x	x	x	x	x	x	11029	2
x	x	x	x	x	x	x	1129,4	3
x	x	x	x	x	x	x	x	4
x	x	x	x	x	x	x	x	5
x	x	x	x	x	x	x	x	6
x	x	x	x	x	x	x	x	7
x	x	x	x	x	x	x	x	8
x	x	x	x	x	x	x	x	9
x	x	x	x	x	x	x	x	10
x	x	x	x	x	x	x	x	11
x	x	x	x	x	x	x	x	12
42308 3333,1	56600 6155,3	x	x	x	x	x	x	13
x	23011	32792	x	x	x	x	x	14
x	1267,3	1470,9	x	x	x	x	x	15
x	x	5970	x	x	x	x	x	16
x	x	130,9	x	x	x	x	x	17
x	x	25000	19540	24000	x	x	x	18
x	x	1200,0	1331,3	1100,0	x	x	x	19
x	x	x	5746	15100	13601	587	23504	20
x	x	x	415,8	935,0	331,5	44,0	562,4	21

rok 2000. 4 Strona węgierska i rumuńska dane za rok 2000.
concern 2000. Hungarian and Romanian part data concern 2000.

W 2002 r. polskie obszary przygraniczne prowadziły współpracę euroregionalną z wszystkimi krajami sąsiadującymi. Ponadto współpraca ta była realizowana z pięcioma krajami niegraniczącymi bezpośrednio z Polską: z Węgrami i Rumunią w ramach Euroregionu Karpackiego, ze Szwecją w ramach Euroregionu Pomerania oraz z Łotwą i Danią w ramach Euroregionu Bałtyk. Łącznie współpraca euroregionalna Polski obejmowała 12 krajów, w tym 3 kraje wchodzące w skład Unii Europejskiej. Podstawowe informacje o euroregionach, dotyczące ich powierzchni i liczby ludności przedstawiono w tabl. 2.27.

Obszar należący do zagranicznych partnerów polskich euroregionów wynosił ponad 381 tys. km² i był ponad dwukrotnie większy niż obszar współpracy leżący po stronie polskiej. Największy zagraniczny obszar współpracy znajdował się po stronie ukraińskiej i białoruskiej, odpowiednio prawie 80 tys. km² i 64 tys. km². Najmniejszy obszar liczył 587 km² (Dania). Największym pod względem powierzchni był Euroregion Karpacki, który obejmował obszar liczący ponad 161 tys. km² (po stronie polskiej znajduje się tylko niecałe 12% powierzchni tego Euroregionu). Natomiast najmniejszym był Euroregion Śląsk Cieszyński liczący 1618 km². Obszary, na których prowadzona była w Polsce współpraca euroregionalną, obejmowały ponad połowę (53,1%) powierzchni kraju. Zróżnicowanie polskich części euroregionów pod względem powierzchni było bardzo duże: największy euroregion (Bałtyk) obejmował po stronie polskiej 42496 km², a najmniejszy (Śląsk Cieszyński) 966 km², a więc miał ponad 40-krotnie mniejszy obszar.

Generalnie można stwierdzić, że euroregiony na zachodniej i południowo-zachodniej granicy miały znacznie mniejszą powierzchnię niż euroregiony na granicy wschodniej i północnej. Wynikało to głównie z tego, że zarówno w przypadku Euroregionu Karpackiego jak i Euroregionu Bug sygnatariuszami porozumienia euroregionalnego byli wojewodowie, co skutkowało włączeniem do współpracy euroregionalnej obszarów całych województw (przed reformą administracyjną). W podobny sposób powstał Euroregion Bałtyk. Natomiast na granicy zachodniej i południowej porozumienia były sygnowane przez związki komunalne (samorządowe), co oznaczało przystępowanie do euroregionów poszczególnych gmin, a po reformie także powiatów.

Euroregiony na granicach Polski dysponowały znaczącym **potencjałem ludnościowym**. Współpraca euroregionalna, w której uczestniczyła Polska obejmowała łącznie ponad 43,5 mln ludności, w tym udział ludności polskiej wynosił 35,1%. Największym pod względem liczby ludności był (podobnie jak pod względem powierzchni) Euroregion Karpacki, z liczbą ludności wynoszącą 15,7 mln. Natomiast najmniejszym był ostatnio utworzony Euroregion Puszcza Białowieska, na którego obszarze zamieszkiwało niewiele ponad 188 tys. osób. Wśród zagranicznych partnerów polskich euroregionów największą liczebną grupę stanowili mieszkańcy Ukrainy (prawie 7,4 mln) oraz Rumunii (ponad 3,3 mln). Najmniejszą natomiast grupę stanowili Duńczycy i Łotysze, odpowiednio 44 tys. i 315 tys. osób.

Ludność zamieszkująca obszary współpracy euroregionalnej stanowiła 39,9% ludności Polski. Podobnie jak pod względem powierzchni, również pod względem liczby ludności największym obszarem współpracy euroregionalnej po stronie polskiej był Euroregion Bałtyk, zaś najmniejszym Euroregion Puszcza Białowieska.

3. Obszary współpracy euroregionalnej na granicach Polski

3.1. Euroregiony na pograniczu zachodnim

EUROREGION
POMERANIA

3.1.1. Euroregion Pomerania

Podstawy prawne

Podpisanie Umowy o utworzeniu Euroregionu „Pomerania” pomiędzy Komunalnym Związkiem Celowym Gmin Pomorza Zachodniego „Pomerania”, niemieckim Kommunalgemeinschaft „Pomerania” e.V. oraz miastem Szczecin nastąpiło 15 grudnia 1995 roku na Zamku Książąt Pomorskich w Szczecinie.

Wcześniej rozstrzygnięto problem udziału miasta Szczecin w strukturze euroregionalnej. Szczecin, nie wchodząc w skład Komunalnego Związku Celowego Gmin Pomorza Zachodniego „Pomerania”, zawarł z tym Związkiem porozumienie o wspólnym działaniu na rzecz utworzenia euroregionu. Zgodnie z porozumieniem miasto Szczecin ma połowę polskich głosów w Radzie Euroregionu i 1/6 wszystkich głosów w strukturach euroregionalnych.

Idea powołania Euroregionu pojawiła się na początku 1992 roku jako odpowiedź na wysuniętą w 1991 roku przez stronę niemiecką koncepcję tzw. **Regionu Odry**, określaną później jako **Plan Stolpego**. Alternatywna propozycja strony polskiej sformułowana została wiosną 1992 roku przez Urząd Wojewódzki w Szczecinie i uściślona w uchwale Sejmiku Samorządowego Gmin Województwa Szczecińskiego z września tego samego roku. W latach 1992-1995 prowadzone były rozmowy dwustronne z udziałem gmin polskich i niemieckich oraz czterostronne z udziałem przedstawicieli gmin szwedzkich i duńskich w charakterze obserwatorów. Strona szwedzka i duńska nie przedstawiała jednak bliżej sprecyzowanych interesów i celów poza związanymi z rybołówstwem i turystyką oraz składała jedynie ogólne deklaracje chęci przystąpienia do euroregionu po kilkuletniej obserwacji praktyki funkcjonowania tego obszaru współpracy transgranicznej. Trwające rozmowy przedłużały się z powodu braku uzgodnień proceduralnych, statutowych i merytorycznych. Różnice zdań dotyczyły zwłaszcza **struktury** przyszłego euroregionu.

Strona niemiecka proponowała układ bilateralny z udziałem:

- ☐ gmin województwa szczecińskiego reprezentowanych przez sejmik samorządowy,
- ☐ miast i powiatów części Brandenburgii i Meklemburgii, zrzeszonych w Związku Miast i Powiatów.

Strona polska proponowała układ czterostronny, czyli wejście do Euroregionu:

- ☐ **ze strony polskiej** – polskich samorządów i społeczności lokalnych Pomorza Zachodniego utożsamianego z ówczesnym województwem szczecińskim, obejmującym 54 gminy,

- ☐ **ze strony niemieckiej** – północno-wschodniej części Meklemburgii-Pomorza Przedniego i północno-wschodniej części Brandenburgii,
- ☐ **ze strony duńskiej** – wyspy Bornholm i wschodniej Zelandii,
- ☐ **ze strony szwedzkiej** – południowej Skanii.

Ideę czterostronnego euroregionu strona polska przedstawiła na Konferencji Krajów Nadbałtyckich, zorganizowanej na wyspie Bornholm na przełomie listopada i grudnia 1992 roku. Proponowany przez stronę polską kształt euroregionu miał charakter kompleksowy, zgodny z logiką układów gospodarczych, przestrzennych, komunikacyjnych oraz ekologicznych. Łączna powierzchnia euroregionu wyniosłaby około 22 tys. km² z ponad 2 milionami mieszkańców.

Toczącym się rozmowom towarzyszył proces powstawania pierwszych struktur euroregionalnych. We wrześniu 1992 roku powstało w Niemczech stowarzyszenie **Kommunalgemeinschaft „Pomerania” e.V.** z siedzibą w Pasewalk, grupujące 10 powiatów i 3 miasta Meklemburgii-Pomorza Przedniego i Brandenburgii. Miało ono w swej strukturze 10 grup roboczych do spraw współpracy transgranicznej w poszczególnych dziedzinach. W ten sposób powstała po stronie niemieckiej infrastruktura instytucjonalna o charakterze komunalnym zdolna do zawarcia ze stroną polską stosownego porozumienia transgranicznego.

Na przełomie roku 1992 i 1993 podobna inicjatywa miała miejsce po stronie polskiej. Sejmik województwa szczecińskiego opracował koncepcję współpracy w ramach przyszłego Euroregionu Pomerania oraz przygotował projekt statutu związku celowego gmin, który miałby stanowić polski podmiot tej współpracy. Projekt statutu **Komunalnego Związku Celowego Gmin Pomorza Zachodniego „Pomerania”** został zaopiniowany pozytywnie wiosną 1993 roku przez Urząd Rady Ministrów. Członkami-założycielami była część gmin województwa szczecińskiego.

Mimo deklaracji strony polskiej i niemieckiej o konieczności powołania czterostronnego Euroregionu Pomerania, w dniu 11 lutego 1994 roku w Szczecinie podpisane zostało 2-stronne **Porozumienie o ponadgranicznej współpracy** między:

- ☐ Komunalnym Związkiem Celowym Gmin Pomorza Zachodniego „Pomerania” (w styczniu 2001 roku zdecydowano o likwidacji Komunalnego Związku Celowego Gmin Pomorza Zachodniego, a jego wszystkie prawa i obowiązki z dniem 29 marca 2001 roku przejęło utworzone Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Pomerania),
- ☐ stowarzyszeniem Kommunalgemeinschaft „Pomerania” e.V.

Prawie 2 lata później oba związki oraz miasto Szczecin podpisały umowę o utworzeniu Euroregionu.

W preambule umowy zawarto zapis, że „Strony Umowy dążą do włączenia do współpracy w Euroregionie gmin krajów sąsiednich, w szczególności Królestwa Szwecji i Królestwa Danii (...). Strony wyrażają zgodę na przystąpienie do Euroregionu gmin duńskich i szwedzkich lub związków tych gmin”. Z klauzuli tej skorzystał szwedzki związek **Kommunförbundet Skåne**, który przystąpił do Euroregionu z dniem **26 lutego 1998 roku**. Związek zrzeszał 33 gminy.

Przystąpienie strony szwedzkiej spowodowało zmiany w liczebności członków wchodzących w skład poszczególnych organów Euroregionu. Zmieniono także jego logo.

Struktura organów

Zgodnie z umową o utworzeniu Euroregionu jego organami są:

- ☐ rada Euroregionu,
- ☐ prezydium Euroregionu,
- ☐ sekretariat Euroregionu,
- ☐ grupy robocze.

Rada jest wspólnym organem doradczym i koordynującym podstawowe działania prowadzone w ramach euroregionalnej współpracy transgranicznej. Określa kierunki działania, zatwierdza projekty współpracy, uchwała plany finansowe dotyczące wspólnych przedsięwzięć, przyjmuje sprawozdania z realizacji planów finansowych. Rada Euroregionu liczy 36 członków, po 12 reprezentujących każdą ze stron. Strony informują się wzajemnie o zasadach delegowania przedstawicieli.

Prezydium Euroregionu liczy 6 osób, po dwie reprezentujące każdą ze stron umowy. Prezydium powołuje sekretarza oraz prezydentów Euroregionu, którzy reprezentują każdą ze stron. W zakresie zwykłego zarządu prezydenci działają samodzielnie, a w sprawach przekraczających zwykły zarząd działają wspólnie i w porozumieniu.

Sekretariat Euroregionu zapewnia obsługę bieżących spraw, przygotowuje i organizuje posiedzenia rady i prezydium Euroregionu oraz grup roboczych.

Grupy robocze powoływane są przez prezydium i funkcjonują w 5 obszarach tematycznych:

- ☐ współpracy gospodarczej, transportu i infrastruktury,
- ☐ turystyki, obszarów wiejskich i środowiska naturalnego,
- ☐ kształcenia, spraw socjalnych, młodzieży, kultury i sportu,
- ☐ współpracy administracji i instytucji komunalnych,
- ☐ porządku publicznego.

Strukturę organizacyjną Euroregionu przedstawia rys. 3.1.

Członkowie

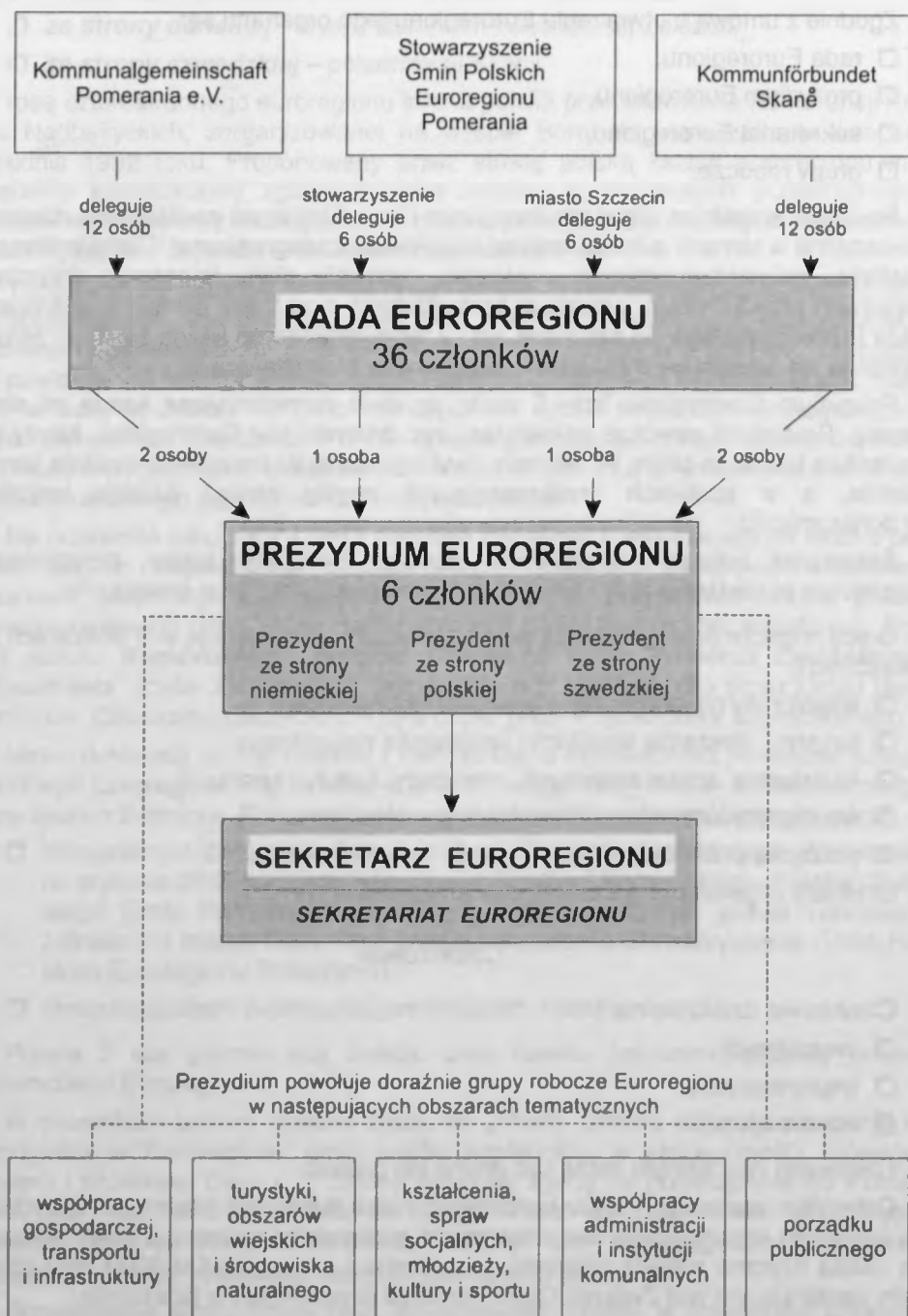
Członkowie dzielą się na:

- ☐ zwyczajnych,
- ☐ wspierających,
- ☐ honorowych.

Członkiem zwyczajnym może być gmina lub powiat.

Członkiem wspierającym lub honorowym może być osoba prawna, inny podmiot lub jednostka organizacyjna nie posiadająca osobowości prawnej, a także pełnoletnia osoba fizyczna mająca zdolność do czynności prawnych. Od 2000 roku członkiem wspierającym jest Związek Gmin Pomorza Środkowego w Koszalinie.

RYS. 3.1. SCHEMAT ORGANIZACYJNY EUROREGIONU POMERANIA

Aktualnie liczba członków zwyczajnych wynosi 108 (100 gmin i 8 powiatów). Członkowie wspierający i honorowi mają prawo wytypowania po jednym przedstawicielu na zebranie delegatów¹.

Obszar i jego charakterystyka

Euroregion Pomerania obejmuje po stronie polskiej:

- ☐ 98 gmin z województwa zachodniopomorskiego, leżących na terenie 18 powiatów (w tym dwa miasta na prawach powiatu),
- ☐ jedną gminę z województwa pomorskiego,
- ☐ jedną gminę z województwa wielkopolskiego.

Łączna powierzchnia gmin polskich należących do Euroregionu wynosi 21604 km², zamieszkuje je ponad 1679 tys. osób. Po stronie niemieckiej w skład Euroregionu wchodzi 6 powiatów i 2 miasta wydzielone z dwóch landów:

- ☐ 2 miasta wydzielone i 4 powiaty z landu Meklemburgia-Pomorze Przednie,
- ☐ 2 powiaty z landu Brandenburgia.

Po stronie szwedzkiej w skład Euroregionu wchodzi 33 gminy. Ich łączna powierzchnia wynosi 11029 km² (2,8% powierzchni Szwecji), a liczba mieszkańców wynosi 1129,4 tys. osób (12,7% ludności Szwecji).

Na terenie Euroregionu są 22 przejścia graniczne między Polską, Niemcami i Szwecją: pięć drogowych, cztery piesze, osiem morskich, trzy rzeczne, jedno kolejowe, jedno lotnicze.

Obszar Euroregionu przedstawia mapa 2.

Polska część Euroregionu Pomerania to obszar rolniczo-leśny, ale podstawy gospodarcze regionu tworzy przemysł, handel i transport. Prawie 75% powierzchni polskiej części Euroregionu zalicza się do Pobrzeża Szczecińskiego, a pozostała zlokalizowana jest na terenie sąsiednich krain geograficznych: Pobrzeżu Słowińskim, Pojezierzu Zachodniopomorskim i Pojezierzu Południowopomorskim. Pobrzeże Szczecińskie obejmuje Zalew Szczeciński i Kamieński, wyspy Uznam i Wolin oraz równiny i wzniesienia morenowe nad doliną Odry i Zalewem Szczecińskim. W skład regionu wchodzi również obszary puszczy: Wkrzańskiej, Goleniowskiej i Bukowej. Wzgórza morenowe w okolicy Szczecina sięgają 149 m n.p.m., a na wyspie Wolin 155 m n.p.m. Wielkie akweny wodne w głębi lądu to Zalew Szczeciński oraz jeziora Dąbie i Miedwie. Chronione zasoby przyrody to Woliński Park Narodowy (pierwszy polski park narodowy, który obejmuje pas wód morskich o szerokości jednej mili morskiej), liczne rezerваты w tym Jezioro Świdwie (siedlisko ptaków zagrożonych wyginięciem) oraz parki krajobrazowe: Szczeciński, Cedyński i Dolnej Odry.

Obszar wchodzący w skład Euroregionu po stronie polskiej jest zasobny w kopaliny podstawowe i pospolite. Z grupy kopalin podstawowych występują tu udokumentowane złoża gazu ziemnego i ropy naftowej, rudy żelaza, wapienie, margle i kreda jeziorna, wody mineralne i geotermalne oraz torfy.

¹ Szerzej na temat członkostwa por. podrozdział 2.2

Ważną rolę w polskiej części Euroregionu odgrywa gospodarka morska. Składają się na nią porty morskie (Szczecin, Świnoujście, Kołobrzeg), przedsiębiorstwa żeglugowe, stocznie produkcyjne i remontowe, przedsiębiorstwa rybołówstwa dalekomorskiego i bałtyckiego oraz liczne firmy składające się na zaplecze usługowe portów.

Porty w Szczecinie i Świnoujściu są znaczącym centrum tranzytowym. Dominującymi ładunkami w obu portach jest węgiel, ruda żelaza, inne ładunki masowe oraz drobnica konwencjonalna. Korytarz transportowy Odry zapewnia dogodne i najkrótsze połączenia krajów skandynawskich poprzez Polskę z krajami Europy Południowej. Dobre warunki dla przewozu osób i ładunków zapewnia też rozwinięta sieć dróg kołowych i sieć kolejowa.

Rozwinięte są takie dziedziny przemysłu jak przemysł chemiczny, odzieżowy, spożywczy, elektromaszynowy i drzewno-papierniczy.

Nadmorskie i przygraniczne położenie sprzyja rozwojowi turystyki, którą jednak charakteryzuje znaczna sezonowość. Do czynników sprzyjających rozwojowi turystyki należą także liczne zabytki i miejsca historyczne, parki krajobrazowe, rezerваты i pomniki przyrody, występowanie cennych źródeł solankowych i pokładów borowin, stosunkowo dobre zagospodarowanie w postaci bazy noclegowej i rozwiniętej sieci usług turystycznych. Obszar zachodniej i północno-zachodniej części wyspy Wolin objęty jest Wolińskim Parkiem Narodowym o powierzchni prawie 11 tys. ha, w tym 165,2 ha pod ścisłą ochroną.

Niemiecka część Euroregionu stanowi 3% ogólnej powierzchni Niemiec i wchodzi w skład dwóch jednostek fizyczno-geograficznych: Północno-Meklemburskiego płata morenowego i Pradoliny Meklembursko-Przedpomorskiej. Charakteryzuje ją stosunkowo niewielka gęstość zaludnienia (72 mieszkańców na km²). Ma dość dobrze rozbudowaną kolejową i drogową sieć komunikacyjną.

W krajobrazie niemieckiej części Euroregionu Pomerania dominują rozległe obszary leśne, łąki i pastwiska. Północna część sąsiaduje z Morzem Bałtyckim. Do obszaru wybrzeża niemieckiej części Euroregionu należy największa niemiecka wyspa Rugia (930 km² powierzchni) oraz część wyspy Uznam. Pobrzeże charakteryzuje się polodowcowym krajobrazem, a we wschodniej części dominują lasy i wrzosowiska. Ukształtowanie terenu oraz wolno płynące wody powierzchniowe powodują występowanie wysokiego poziomu wód gruntowych. Charakterystyczne dla tego terenu jest występowanie torfowisk. Wśród gleb przeważają piaski gliniaste i gleby z warstwami kamienia.

Obszar niemiecki Euroregionu jest stosunkowo słabo rozwinięty gospodarczo. Najważniejszymi dziedzinami gospodarki jest turystyka i rolnictwo, nastawione głównie na uprawę zbóż. Do liczących się gałęzi gospodarki regionu należy przemysł spożywczy, przetwórstwa drzewnego, metalowy, maszynowy, stoczniowy, przetwórstwo olejów mineralnych, a także budownictwo.

Krajobrazy w tej części Euroregionu należą do najpiękniejszych i najatrakcyjniejszych na terenie Niemiec. Ważnym czynnikiem, sprzyjającym rozwojowi turystyki na tym obszarze jest nie zniszczone środowisko naturalne. Ruch turystyczny koncentruje się na wyspie Rugii (obszar turystyczny Rugia-Hiddensee) oraz wyspie Uznam i terenie Darß-Zingst (obszar turystyczny Pomorze Przednie). Znajduje się tu więcej niż połowa całej bazy noclegowej zlokalizowanej na terenie landu Meklemburgia-Pomorze Przednie.

Mapa 2. Euroregion Pomerania w 2003 r.

Stan w dniu 31 XII

MORZE BAŁTYCKIE

Euroregion Pomerania

Strona polska

Gminy:

1. Banie	26. Drawsko Pomorskie	51. Mieszkowice	76. Siemyl
2. Barlinek	27. Dygowo	52. Międzyzdroje	77. Sławno - m
3. Będzino	28. Dziwnów	53. Mirosławiec	78. Sławoborze
4. Białogard - m	29. Goleniów	54. Moryń	79. Stare Czarnowo
5. Białogard - w	30. Gościno	55. Myślibórz	80. Stargard Szczeciński - m
6. Biały Bór	31. Gryfice	56. Nowe Warpno	81. Stargard Szczeciński - w
7. Bielice	32. Gryfino	57. Nowogard	82. Suchań
8. Biesiekierz	33. Ińsko	58. Nowogródek Pom.	83. Szczecin
9. Bobolice	34. Kalisz Pomorski	59. Osina	84. Szczecinek - m
10. Boleszkowice	35. Kamień Pomorski	60. Ostrowice	85. Szczecinek - w
11. Borne Sulinowo	36. Karlino	61. Pęczyce	86. Świdwin - m
12. Brzeźno	37. Kobylanka	62. Płoty	87. Świdwin - w
13. Cedynia	38. Kołbaskowo	63. Polanów	88. Świnoujście
14. Chociwel	39. Kołobrzeg - m	64. Police	89. Trzcińsko Zdrój
15. Chojna	40. Kołobrzeg - w	65. Połczyn Zdrój	90. Trzebiatów
16. Choszczno	41. Koszalin	66. Postomino	91. Tuczno
17. Czaplinek	42. Krzęcin	67. Przelewice	92. Ustronie Morskie
18. Czapla	43. Lipiany	68. Przybiernów	93. Wałcz - m
19. Darłowo - m	44. Łobez	69. Pyrzyce	94. Wałcz - w
20. Darłowo - w	45. Malechowo	70. Radowo Małe	95. Węgorzyno
21. Dębno	46. Manowo	71. Rąbino	96. Widuchowa
22. Dobra k. Nowogardu	47. Marianowo	72. Recz	97. Wierzchowo
23. Dobra k. Szczecina	48. Maszewo	73. Resko	98. Wolin
24. Dobrzany	49. Miastko	74. Rewal	99. Zbąszyń
25. Drawno	50. Mielno	75. Sianów	100. Złocieniec

Powiaty:

101. Drawski	105. Kołobrzegi
102. Gryficki	106. Łobeski
103. Gryfiński	107. Myśliborski
104. Kamieński	108. Stargardzki

Inni członkowie:

109. Związek Gmin Pomorza Środkowego w Koszalinie - członek wspierający

Strona niemiecka

Powiaty:

1. Barnim	4. Rügen
2. Nordvorpommern	5. Uckermark
3. Ostvorpommern	6. Uecker-Randow

Miasta:

7. Hansestadt Stralsund
8. Hansestadt Greifswald

Strona szwedzka

Gminy:

1. Bjur	10. Höör	19. Perstorp	28. Vellinge
2. Bromölla	11. Klippan	20. Simrishamn	29. Ystad
3. Burlöv	12. Kristianstad	21. Sjöbo	30. Ästorp
4. Båstad	13. Kävlinge	22. Skurup	31. Ängelholm
5. Eslöv	14. Landskrona	23. Staffanstorps	32. Örkelljunga
6. Helsingborg	15. Lomma	24. Svalöv	33. Östra Göinge
7. Hässleholm	16. Lund	25. Svedala	
8. Höganäs	17. Malmö	26. Tomelilla	
9. Hörby	18. Osby	27. Trelleborg	

Na niemieckim obszarze Euroregionu Pomerania znajdują się trzy parki narodowe o łącznej powierzchni 1821 km². Inne cenne obszary chronionej przyrody to:

- ☐ Rezerwat Biosfery Schorfheide-Chorin i Północno-Wschodniej Rugii,
- ☐ ujście rzeki Piany,
- ☐ wrzosowiska ujścia rzeki Uecker,
- ☐ Dolina Dolnej Odry,
- ☐ obszar chroniony jeziora Werbellin.

Szwedzka część Euroregionu obejmuje 33 gminy Skanii. Jest to bardzo zróżnicowany region Szwecji, w którym wysoce zindustrializowane społeczności żyją w harmonii z tradycją i starą kulturą - ekspansywne miasta sąsiadują z idyllicznymi wsiami. O dziedzictwie kulturowym świadczy ponad dwieście wartych obejrzenia zamków i dworów. Region charakteryzuje się różnorodnością form krajobrazowych: długie piaszczyste plaże, lasy bukowe, rozległe niziny, a także wyżej położone obszary. Tworzy to doskonałe możliwości wypoczynku i spędzania czasu wolnego.

Skania ma dobre połączenia komunikacyjne z resztą kraju, jak również wiele międzynarodowych połączeń z Europą. W regionie tym znajdują się trzy porty lotnicze.

Gospodarka Skanii odgrywa ważną rolę w gospodarce całego kraju. Zaawansowana wiedza techniczna i technologiczna, a także kadry o wysokich kwalifikacjach to najważniejsze czynniki rozwoju gospodarczego w tej części Szwecji. Takie przedsiębiorstwa jak *Tetra Laval* czy *Gambro* to firmy o znaczącej pozycji w skali ogólnoswiatowej.

W Lund znajduje się jeden z największych uniwersytetów Skandynawii. Są także inne ośrodki naukowe: wyższa uczelnia w Kristianstad, Uniwersytet World Maritime w Malmö, nowa szkoła wyższa w Malmö oraz wiele ośrodków badawczo-rozwojowych.

Obszary prawnie chronione obejmują 254 km² (2,2% całej powierzchni tej części Euroregionu), w tym park narodowy o powierzchni 906 ha.

Obszar Euroregionu Pomerania zajmuje znaczącą pozycję w Europie. Główne walory o znaczeniu europejskim to:

- ☐ funkcje tranzytowe w europejskiej komunikacji drogowej w kierunkach wschód-zachód i północ-południe (Berlin-Angermünde-Prenzlau-Szczecin-Gdańsk, Hamburg-Rostock-Neubrandenburg-Szczecin-Gdańsk, Stralsund-Greifswald-Pasewalk-Szczecin-Gdańsk, Szczecin-Skandynawia, Szczecin-Europa Południowa),
- ☐ funkcje tranzytowe w europejskiej komunikacji kolejowej (Skandynawia-Świnoujście-Szczecin-Poznań-Europa Południowa),
- ☐ funkcje tranzytowe w europejskiej komunikacji lotniczej (międzynarodowe lotnisko w Goleniowie),
- ☐ ważne gospodarczo porty bałtyckie (Szczecin, Police, Świnoujście, Stralsund, Saßnitz, Mukran).

Przestrzeń geograficzna i społeczno-gospodarcza Euroregionu wyróżnia się - na tle pozostałych obszarów Niemiec i Polski - istotnymi cechami specyficznymi. Niemiecką część Euroregionu, w stosunku do całego obszaru Niemiec, charakteryzują:

- ☐ niska gęstość zaludnienia,
- ☐ zmniejszenie się liczby ludności wywołane mniejszą liczbą urodzeń oraz znacznymi migracjami,
- ☐ duży udział ludności w wieku przedprodukcyjnym, udział ludności w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym nieco niższy od przeciętnego,
- ☐ peryferyjne położenie pod względem geograficznym i gospodarczym,
- ☐ wysoki udział zatrudnienia w rolnictwie; wyższy udział gruntów ornych i leśnych,
- ☐ ponadprzeciętne bezrobocie,
- ☐ względnie małe miasta kształtujące strukturę ośrodków usługowych,
- ☐ dobrze rozwinięta baza turystyczna,
- ☐ względnie dobry stan środowiska naturalnego,
- ☐ relatywnie dobra sieć połączeń drogowych i kolejowych.

Polską część obszaru wchodzącą w skład Euroregionu można w stosunku do całego terytorium kraju scharakteryzować następująco:

- ☐ gęstość zaludnienia niższa niż przeciętna,
- ☐ przyrost naturalny wyższy od średniej krajowej,
- ☐ duży udział ludności w wieku przedprodukcyjnym, udział ludności w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym nieco niższy od przeciętnego,
- ☐ peryferyjne położenie pod względem geograficznym, ale znaczące pod względem gospodarczym,
- ☐ udział zatrudnionych w rolnictwie poniżej średniej krajowej,
- ☐ podstawy gospodarcze regionu tworzy przemysł, handel i transport,
- ☐ przemysł regionu wyróżnia się na tle kraju nowocześniejszą strukturą,
- ☐ szczególne miejsce w gospodarce regionu zajmuje turystyka,
- ☐ wysoki stopień degradacji środowiska naturalnego,
- ☐ relatywnie dobra sieć połączeń drogowych i kolejowych.

Dziedziny współpracy, cele i zadania

Zgodnie z umową o utworzeniu Euroregionu celem współpracy w Euroregionie Pomerania jest podejmowanie wspólnych działań dla równomiernego i zrównoważonego rozwoju regionu oraz zbliżenia jego mieszkańców i instytucji po obu stronach granicy. Cel ten ma być realizowany w szczególności poprzez:

- ☐ podnoszenie poziomu życia obywateli mieszkających w regionie poprzez wspólne wspieranie inwestycji i programów gospodarczych, szkolenia zawodowe i programy zmierzające do likwidacji bezrobocia,
- ☐ popieranie idei jedności europejskiej i międzynarodowego zrozumienia,

- ❑ współpracę i wymianę grup zawodowych, naukowych, kulturalnych, środowisk młodzieżowych, a w szczególności tych jej form, które sprzyjają wzajemnemu lepszymu poznaniu społeczności zamieszkujących regiony graniczne,
- ❑ utrzymanie oraz poprawę stanu środowiska naturalnego, poprawę gospodarki rolnej i leśnej,
- ❑ budowanie oraz dostosowanie infrastruktury do potrzeb ruchu granicznego i regionalnego,
- ❑ rozwój współpracy gospodarczej, wymiany know-how i transferu technologii,
- ❑ budowę kompleksowego systemu informacji, w celu wymiany danych w Euro-regionie,
- ❑ rozwój skoordynowanego transgranicznego planowania przestrzennego,
- ❑ współpracę w zakresie likwidacji pożarów i klęsk żywiołowych oraz w sytuacjach awaryjnych,
- ❑ wspieranie rozwiązywania problemów przejść granicznych.

Efekty i bariery współpracy

Euroregion stymuluje, poszerza i wzmacnia kontakty i formy współpracy transgranicznej, rozwija wymianę młodzieży, ułatwia samorządom gminnym i mieszkańcom dostęp do funduszy Unii Europejskiej, umożliwia realizację projektów przekraczających granicę jednego kraju.

Na co dzień współpracują polskie i niemieckie służby mundurowe (policja, celnicy, straż graniczna, straż pożarna), prokuratorzy, sędziowie, administracja rządowa, urzędy pracy, związki zawodowe.

Dzięki środkom z funduszu Phare CBC realizowane są projekty z zakresu ochrony środowiska (oczyszczalnie ścieków, kanalizacja sanitarna, modernizacje systemów ogrzewania), imprezy sportowe i kulturalne, wyposażanie różnych instytucji służących społecznościom po obu stronach granicy. W latach 1995-2000 na przedsięwzięcia realizowane na terenie Euroregionu Pomierania przeznaczono z tego funduszu prawie 42 mln euro. W tej kwocie ok. 3,2 mln euro obejmował *Fundusz Małych Projektów*. Beneficjentami Funduszu są urzędy gmin, domy i ośrodki kultury, wyższe uczelnie, stowarzyszenia, fundacje oraz różne instytucje podlegające władzom państwowym lub samorządowym.

Środki PHARE zostały też wykorzystane do sfinansowania wyposażenia Ośrodka Integracji Europejskiej w Szczecinie. W tym Ośrodku w 1998 roku utworzono m.in. Biuro Informacyjne Stowarzyszenia Europejskich Regionów Granicznych (SERG). Obszar jego działania obejmuje wszystkie euroregiony na granicach Polski.

Jednym z istotnych zadań współpracy transgranicznej jest tworzenie lepszych warunków dla małych i średnich przedsiębiorstw. W ramach realizacji tego zadania organizowane są wspólne wystawy, targi, pokazy osiągnięć, transgraniczne warsztaty i seminaria, wymiana osiągnięć gospodarczych i naukowych, czynione są próby wspólnego badania rynku i wdrażania strategii marketingowych. Istotne znaczenie ma również wspólne planowanie przestrzenne i wspieranie projektów dotyczących rozbudowy i modernizacji infrastruktury technicznej.

W dziedzinie oświaty i wychowania powstały m.in. polsko-niemieckie gimnazja. Przy Stowarzyszeniu Gmin Polskich Euroregionu Pomerania funkcjonuje Zespół ds. Informacji i Edukacji Europejskiej, którego jednym z podstawowych zadań jest informowanie mieszkańców Euroregionu o konsekwencjach integracji Polski z Europą. Działalność prowadzi też Euroregionalne Forum Szkolnych Klubów Europejskich grupujące ponad 100 klubów, organizując szkolenia, seminaria, konferencje, podróże studyjne i spotkania dyskusyjne na rzecz poszerzenia wiedzy o Unii Europejskiej.

Istotnym zadaniem Stowarzyszenia Gmin Polskich Euroregionu Pomerania jest stwarzanie najlepszych warunków dla transgranicznych działań kulturalnych w Euroregionie. Rolę wspierającą spotkania młodych Polaków i Niemców pełni Polsko – Niemiecka Współpraca Młodzieży (PNWM), której regionalnym przedstawicielem w województwie zachodniopomorskim od 1996 r. jest Stowarzyszenie – Jednostka Centralna PNWM. W ciągu ostatnich siedmiu lat w spotkaniach młodzieżowych wzięło udział prawie 50 000 uczestników z województwa zachodniopomorskiego i Niemiec.

W latach 1996-2003 jednostka centralna PNWM przyjęła do realizacji i przekazała dotacje na ponad 1200 wniosków wymiany szkolnej i pozaszkolnej.

W 2003 roku zarejestrowano 314 wniosków, z czego zrealizowano przy wsparciu finansowym 209 programów. Obecnie w jednostce centralnej zarejestrowanych jest 367 placówek z województwa zachodniopomorskiego, tj. 158 placówek młodzieżowych, kulturalnych i innych instytucji wymiany pozaszkolnej oraz 209 szkół i placówek oświatowych.

TABL. 3.1. PROJEKTY DOFINANSOWANE ZE ŚRODKÓW POLSKO-NIEMIECKIEJ WSPÓŁPRACY MŁODZIEŻY

LATA	Liczba ogółem	Programy w Polsce		Programy w Niemczech	
		wymiana szkolna	wymiana pozaszkolna	wymiana szkolna	wymiana pozaszkolna
OGÓŁEM	1202	302	324	261	315
1996	86	19	23	23	21
1997	126	33	25	34	34
1998	95	27	17	29	22
1999	144	29	27	41	47
2000	173	41	49	34	49
2001	164	42	50	28	44
2002	205	52	63	36	54
2003	209	59	70	36	44

Z dotychczasowych doświadczeń wynika, że współpraca euroregionalna napotyka następujące bariery:

- ☐ niedostateczne uregulowania wewnętrzne dotyczące uprawnień do podejmowania przez samorządy działań w zakresie międzynarodowego obrotu publiczno-prawnego, odmienność struktur administracyjno-samorządowych,

- ☐ asymetria potencjałów gospodarczych i finansowych uczestników współpracy, dysproporcje w dostępie do funduszy i programów regionalnych Unii Europejskiej,
- ☐ różna percepcja współpracy w środowiskach lokalnych,
- ☐ brak doświadczeń w zakresie instytucjonalizacji współpracy.

Kalendarium ważniejszych wydarzeń

czerwiec 1992	ukonstytuowanie się niemieckiego stowarzyszenia Kommunalgemeinschaft Europaregion Pomerania e.V., partnera w późniejszej umowie o utworzeniu Euroregionu Pomerania
sierpień 1993	powstanie Komunalnego Związku Celowego Gmin Pomorza Zachodniego Pomerania, polskiego partnera w późniejszej umowie o utworzeniu Euroregionu Pomerania
15 grudnia 1995	podpisanie umowy o utworzeniu Euroregionu Pomerania
26 lutego 1998	przystąpienie szwedzkiego związku gmin Kommunförbundet Skane do Euroregionu
29 lutego 2000	przyjęcie przez przedstawicieli stron Euroregionu „Transgranicznej koncepcji rozwoju i działania Euroregionu Pomerania na lata 2000-2006”
14 grudnia 2000	przystąpienie do Euroregionu Związku Gmin Pomorza Środkowego w Koszalinie jako członka wspierającego
29 marca 2001	przejęcie praw i obowiązków zlikwidowanego Komunalnego Związku Celowego Gmin Pomorza Zachodniego Pomerania przez Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Pomerania

Ważniejsze adresy

Sekretariat Euroregionu „Pomerania”

tel. (091) 48 608 15

fax (091) 48 608 11

Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu „POMERANIA”

tel. (091) 48 607 38

fax (091) 48 608 25

www.pomerania.org.pl

biuro@pomerania.org.pl

Wymienione wyżej instytucje znajdują się pod wspólnym adresem:

Al. Wojska Polskiego 164

71-335 Szczecin

Biuro niemieckie Euroregionu Pomerania:

Kommunalgemeinschaft Europaregion Pomerania e.V.

Ernst-Thälmann-Str. 4, 17321 Löcknitz

tel. +49 397545290, fax. +49 3975452929

www.pomerania.net

info@pomerania.net

Biuro szwedzkie Euroregionu Pomerania:

KOMMUNFÖRBUNDET SKANE

Glimmervägen 1, SE-221 00 Lund, Box 53

tel. + 46 46 71 99 40, fax 71 99 30

www.skane.komforb.se

alund@skane.komforb.se

*Tablice statystyczne***TABL. 3.2. POWIERZCHNIA I SIEĆ OSADNICZA W EUROREGIONIE POMERANIA W 2002 R.**

Stan w dniu 31 XII

AREA AND SETTLEMENT SYSTEM IN POMERANIA EUROREGION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Powierz- chnia w km ² <i>Area in km²</i>	Miasta <i>Cities</i>				
		ogółem <i>total</i>	według liczby ludności <i>by number of population</i>			
			poniżej 10 000 <i>less than 10 000</i>	10 000- 19 999	20 000- 49 999	50 000 i więcej <i>50 000 and more</i>
STRONA: PART:						
Polska <i>Polish</i>	21604	62	36	15	8	3
Niemiecka <i>German</i>	11318	.	.	.	.	.
Szwedzka ^a <i>Swedish</i> ^a	11029	.	.	.	.	.

a Dane za rok 2000.

a Data concern 2000.

TABL. 3.3. LUDNOŚĆ W EUROREGIONIE POMERANIA W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

POPULATION IN POMERANIA EUROREGION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym kobiety Of which females	Na 1 km ² Per 1 km ²	W miastach w % ogółu ludności In urban areas in % of total population	Kobiety na 100 mężczyzn Females per 100 males
	w tys.	in thous.			
STRONA: PART:					
Polska	1679,9	862,3	77,8	71,0	105,5
Polish					
Niemiecka	814,7	411,5	72,0	.	102,0
German					
Szwedzka ^a	1129,4	.	102,4	.	.
Swedish ^a					

a Dane za rok 2000.

a Data concern 2000.

TABL. 3.4. LUDNOŚĆ WEDŁUG WIEKU W EUROREGIONIE POMERANIA W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

POPULATION BY AGE IN POMERANIA EUROREGION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Poniżej 18 lat Below age 18	18-39	40-64	65 lat i więcej 65 years and more
		w % ogółu ludności in % of total population			
STRONA: PART:					
Polska	1679912	22,5	32,5	33,4	11,6
Polish					
Niemiecka	814708	16,7	28,9	37,3	17,1
German					
Szwedzka ^a	1129424	.	.	.	17,7
Swedish ^a					

a Dane za rok 2000.

a Data concern 2000.

TABL. 3.5. LUDNOŚĆ W WIEKU PRODUKCYJNYM ^a I NIEPRODUKCYJNYM W EUROREGIONIE POMERANIA W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

WORKING ^a AND NON-WORKING AGE POPULATION IN POMERANIA EUROREGION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	W wieku Of age			W wieku niepro- dukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym Non-working age population per 100 persons of working age
	przed- produkcyjnym <i>pre-working</i>	produkcyjnym <i>working</i>	poprodukcyjnym <i>post-working</i>	
	w % ogółu ludności <i>in % of total population</i>			
STRONA: PART:				
Polska <i>Polish</i>	22,5	63,8	13,7	56,7
Niemiecka <i>German</i>	11,9	70,9	17,1	40,9
Szwedzka ^b <i>Swedish</i> ^b	24,3	58,0	17,7	63,8

a Do kategorii ludności w wieku produkcyjnym w niemieckiej części Euroregionu zaliczane są osoby w wieku 15-64 lata, w szwedzkiej części: 16-64 lata, natomiast w polskiej: mężczyźni w wieku 18-64, kobiety w wieku 18-59 lat. b Dane za rok 1999.

a In the German part of the Euroregion persons aged 15-64 are treated as working population, in the Swedish part: 16-64 and in the Polish part: men aged 18-64, women aged 18-59. b Data concern 1999.

TABL. 3.6. RUCH NATURALNY LUDNOŚCI W EUROREGIONIE POMERANIA W 2002 R.

VITAL STATISTICS IN POMERANIA EUROREGION IN 2002

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Urodzenia żywe <i>Live births</i>	Zgony	Deaths	Przyrost naturalny <i>Natura increase</i>
		ogółem <i>total</i>	w tym niemowiat ^a <i>of which infants ^a</i>	
	na 1000 ludności		per 1000 population	
STRONA: PART:				
Polska <i>Polish</i>	9,2	8,8	6,6	0,5
Niemiecka <i>German</i>	6,8	10,4	5,4	-3,6
Szwedzka ^b <i>Swedish</i> ^b	.	.	.	-0,5

a Na 1000 urodzeń żywych. b Dane za rok 2000.

a Per 1000 live births. b Data concern 2000.

TABL. 3.7. MAŁŻEŃSTWA. MIGRACJE LUDNOŚCI W EUROREGIONIE POMERANIA
W 2002 R.
MARRIAGES. MIGRATION OF POPULATION IN POMERANIA EUROREGION
IN 2002

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Małżeństwa na 1000 ludności Marriages per 1000 population	Saldo migracji ^a Net migration ^a	
		ogółem total	na 1000 ludności per 1000 population
STRONA: PART:			
Polska Polish	4,6	-1339	-0,8
Niemiecka German	4,8	-5533	-6,8
Szwedzka ^b Swedish ^b	.	6307	5,6

a Dane za rok 2001. b Dane za rok 2000.

a Data concern 2001. b Data concern 2000.

TABL. 3.8. ZASOBY MIESZKANIOWE W POLSKIEJ I NIEMIECKIEJ CZĘŚCI
EUROREGIONU POMERANIA W 2002 R.
Stan w dniu 31 XII
DWELLING STOCKS IN POLISH AND GERMAN PART OF POMERANIA
EUROREGION IN 2002
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Mieszkania Dwellings	Przeciętna liczba osób Average number of persons		Przeciętna powierzchnia użytkowa Average usable floor space		Mieszkania na 1000 ludności Dwellings per 1000 population
		na mie- szkanie per dwelling	na izbę per room	mieszkania per dwelling	na 1 osobę per person	
				w m ²	in m ²	
STRONA: PART:						
Polska Polish	529807	3,1	0,8	64,8	20,7	315,4
Niemiecka ^a German ^a	403694	.	.	.	.	495,5

a Stan w dniu 1 III 2001 r.

a As of 1 III 2001.

TABL. 3.9. MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKU W POLSKIEJ I NIEMIECKIEJ CZĘŚCI EUROREGIONU POMERANIA W 2002 R.
DWELLINGS COMPLETED IN POLISH AND GERMAN PART OF POMERANIA EUROREGION IN 2002

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Mieszkania Dwellings			Izby Rooms		Przeciętna liczba izb w mieszkaniu Average number of rooms in dwelling
	ogółem total	na 1000 ludności per 1000 population	na 1000 zawartych małżeństw per 1000 marriages contracted	ogółem total	na 1000 ludności per 1000 population	
STRONA: PART:						
Polska Polish	4605	2,7	602,7	17930	10,7	3,9
Niemiecka ^a German ^a	4641	5,7	1175,5	.	.	.

a Stan w dniu 1 III 2001 r.

a As of 1 III 2001.

TABL. 3.10. SZPITALA OGÓLNE W POLSKIEJ I NIEMIECKIEJ CZĘŚCI EUROREGIONU POMERANIA W 2002 R.
Stan w dniu 31 XII
GENERAL HOSPITALS IN POLISH AND GERMAN PART OF POMERANIA EUROREGION IN 2002
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Szpitale Hospitals	Ludność na 1 szpital Popu- lation per hospital	Łóżka rzeczywiste Beds		Lecze- ni ^{ab} In pa- tients ^{ab}	Prze- ciętne wykorzy- stanie łóżka Average bed use	Prze- ciętny pobyt chorego Average patient stay
			ogółem total	na 10 tys. ludności per 10 thous. po- pulation		w dniach in days	
STRONA: PART:							
Polska Polish	35	47998	8559	50,9	330319	286,5	7,4
Niemiecka German	20	40735	5558	68,2	.	.	.

a W ciągu roku. b Bez ruchu międzyoddziałowego.

a During the year. b Excluding inter-ward patient transfer.

TABL. 3.11. BAZA NOCLEGOWA^a TURYSTYKI W POLSKIEJ I NIEMIECKIEJ
CZĘŚCI EUROREGIONU POMERANIA W 2002 R.
TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS^a IN POLISH AND
GERMAN PART OF POMERANIA EUROREGION IN 2002

GERMAN PART OF POMERANIA EUROREGION IN 2002							
WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Obiekty Facilities	Miejsca noclegowe Number of beds		Korzystający z noclegów Tourists accommodated		Udzielone noclegi Accommodation provided	
		ogółem total	na 1000 ludności stałej per 1000 perma- nent po- pulation	ogółem total	w tym turyści za- graniczni w % of which foreign tourists in %	ogółem total	w tym turystom zagranicz- nym w % of which foreign tourists in %
	stan w dniu 31 VII as of 31 VII						
STRONA: PART:							
Polska	1016	17383	70,0	1367662	22,0	8795743	14,4
Polish							
Niemiecka	1706	107882	132,4	.	.	13362040	.
German							

a Strona niemiecka – bez kepmingów.

a The German part – excluding camping sites.

3.1.2. Euroregion Pro Europa Viadrina

Podstawy prawne

Umowa o utworzeniu Euroregionu „Pro Europa Viadrina” została podpisana **21 grudnia 1993 roku** w Rogach. Umowę ze strony polskiej podpisało Stowarzyszenie Gmin Lubuskich i Związek gmin Gorzowskich, a ze strony niemieckiej Stowarzyszenie „Środkowa Odra” w obecności premiera rządu krajowego Brandenburgii M. Stolpe.

Zanim doszło do podpisania umowy już we wrześniu 1992 roku otwarto w Słubicach biuro międzynarodowej Wspólnoty Roboczej „Pro Europa Viadrina”, której celem było powołanie **Euroregionu „Środkowa Odra”**. W przyszłości zamierzano przekształcić Biuro w sekretariat euroregionu. Do czasu powołania Biura partnerami współpracy transgranicznej w tym regionie były – w oparciu o **porozumienie** zawarte w kwietniu 1992 roku:

- ☐ grupa inicjatywna powołanej 29 stycznia 1992 roku Komunalnej Wspólnoty Roboczej „Środkowa Odra” (Arbeitsgemeinschaft Mittlere Oder), skupiająca 5 powiatów niemieckich (Bad Freienwalde, Seelow, Strausberg, Beeskow i Fürstenwalde) oraz miasto Frankfurt nad Odrą, działająca pod przewodnictwem nadburmistrza tego miasta; w swoim statucie Wspólnota stawiała sobie za cel działanie na rzecz porozumienia między Polakami i Niemcami poprzez wspieranie współpracy transgranicznej;
- ☐ porozumienie komunalne p.n. Stowarzyszenie Lubuszan „Pogranicze”, grupujące przedstawicieli gmin przygranicznych: Słubice, Kostrzyn, Rzepin, Górzyc, Słońsk, Cybinka i Sulęc.

Z inicjatywy strony niemieckiej powołano 6 grup roboczych przygotowujących program działania powoływania struktur euroregionalnych. Bezpośrednim sygnałem dla utworzenia euroregionu na pograniczu Środkowej Odry było porozumienie pomiędzy przewodniczącym Komunalnej Wspólnoty „Środkowa Odra” Wolfgangiem Pohlem i przewodniczącym Stowarzyszenia Lubuszan „Pogranicze” Pawłem Kisielewskim. W porozumieniu tym stwierdzono m.in., że „wszystkimi siłami dążyć trzeba do stopniowego tworzenia euroregionu, który służyć będzie wspólnemu interesowi” i należy „(...) opracować wspólną koncepcję rozwoju i działań dla regionu Środkowej Odry, aby uzyskać pomoc i wsparcie dla urzeczywistnienia tych celów”. Nazwę euroregionu „Pro Europa Viadrina” zaproponowała strona polska i oznacza ona „przez Odrę do Europy”.

Podpisanie umowy w grudniu 1993 roku było, więc uwieńczeniem prawie dwuletnich prac przygotowawczych, w tym zwłaszcza:

- ☐ konsultacji i uzgodnień pomiędzy władzami administracyjnymi obu stron,
- ☐ tworzenia struktur organizacyjnych po obu stronach granicy, reprezentujących organy samorządów terytorialnych w pertraktacjach, konsultacjach i uzgodnieniach,
- ☐ przygotowywania projektów podstawowych dokumentów, określających zasady i obszary współdziałania w ramach zinstytucjonalizowanej współpracy transgranicznej,

- ☐ opracowywania projektu Transgranicznego Programu Operacyjnego dla Euroregionu Pro Europa Viadrina oraz koncepcji rozwoju i działania Euroregionu.

Struktura organów

Dualizm reprezentacji strony polskiej w Euroregionie (dwa związki gmin) nie służył optymalnemu rozwojowi współpracy. W 1997 roku doprowadzono do integracji; w lutym odbyło się zebranie założycielskie, a w maju zarejestrowano Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu „Pro Europa Viadrina”.

Siedzibą Euroregionu jest polska miejscowość Dąbroszyn, oddalona 7 km od przejścia granicznego w Kostrzynie.

Zgodnie z umową o utworzeniu Euroregionu jego organami są:

- ☐ rada Euroregionu,
- ☐ prezydium Euroregionu,
- ☐ sekretariat Euroregionu,
- ☐ komisja rewizyjna,
- ☐ grupy robocze.

Rada Euroregionu jest najwyższym organem i składa się z 20 członków (10 ze strony polskiej i 10 ze strony niemieckiej). Do jej zadań w szczególności należy określanie kierunków działania, wybór prezydium Euroregionu, powoływanie komisji rewizyjnej, zatwierdzanie projektów uchwał, koordynacja spraw finansowych, uchwalanie regulaminów.

Prezydium Euroregionu składa się z 4 osób (po 2 reprezentujące każdą ze stron). Przewodzenie prezydium powierza się na zasadzie dwuletniej kadencji, począwszy od 1 stycznia 1997 roku, na przemian stronie polskiej i niemieckiej. Ustanowiono także funkcję wiceprzewodniczącego prezydium na tej zasadzie, że w okresie przewodniczenia przez stronę polską funkcję wiceprzewodniczącego sprawuje przedstawiciel strony niemieckiej i na odwrót. Do zadań prezydium należy zwoływanie posiedzeń rady i wykonywanie jej uchwał, reprezentowanie Euroregionu na zewnątrz, kierowanie Sekretariatem i powoływanie grup roboczych.

Sekretariat Euroregionu tworzą jego trzy biura, w Słubicach, w Gorzowie Wlkp. i we Frankfurcie nad Odrą. Zapewnia on bieżącą obsługę i koordynuje prace grup roboczych.

Komisja rewizyjna nadzoruje na bieżąco wspólne wydatki finansowe stron i składa radzie sprawozdania.

Grupy robocze są powoływane przez prezydium. Obecnie funkcjonują trzy grupy robocze:

- ☐ Projektmanagement,
- ☐ do spraw turystyki,
- ☐ do spraw gospodarki.

Wszystkie grupy robocze liczą po 7 członków z każdej strony.

Strukturę organizacyjną Euroregionu przedstawia rys. 3.2.

RYS. 3.2. SCHEMAT ORGANIZACYJNY EUROREGIONU PRO EUROPA VIADRINA

Źródło: materiały Sekretariatu Euroregionu.

Członkowie

Statut Stowarzyszenia Gmin Polskich Euroregionu Pro Europa Viadrina wyróżnia następujące grupy członków:

- ☐ zwyczajni,
- ☐ wspierający,
- ☐ honorowi.

Członkiem zwyczajnym może zostać gmina, której rada uchwali przystąpienie do Stowarzyszenia.

Członkiem wspierającym może zostać osoba fizyczna lub prawna (w tym organ administracji rządowej lub samorządowej), zainteresowana działalnością Stowarzyszenia, akceptująca jego cele i działania oraz deklarująca pomoc finansową lub rzeczową.

Członkiem honorowym może zostać osoba fizyczna lub prawna, szczególnie zasłużona dla realizacji celów statutowych Stowarzyszenia.

Obszar i jego charakterystyka

Euroregion Pro Europa Viadrina obejmuje po stronie polskiej 29 gmin, 28 z nich znajduje się w województwie lubuskim, a jedna w zachodniopomorskim.

Gmina Dębno z województwa zachodniopomorskiego należy również do Euroregionu Pomerania, a gmina Cybinka z województwa lubuskiego należy jednocześnie do Euroregionu Sprewa-Nysa-Bóbr.

Łączna powierzchnia gmin polskich należących do Euroregionu wyniosła w 2002 r. 6051 km² i zamieszkała była przez ponad 393 tys. osób.

Po stronie niemieckiej w skład Euroregionu wchodzi 1 miasto wydzielone i 2 powiaty z landu Brandenburgia. Powierzchnia tej części Euroregionu wyniosła 4518 km² i była zamieszkała przez 455,6 tys. osób.

Euroregion Pro Europa Viadrina zajmuje część Niziny Środkowoeuropejskiej. Na ukształtowanie się tego terenu miał wpływ głównie ostatni okres lodowcowy. Krajobraz jest bardzo urozmaicony – liczne pagórki morenowe, rozległe tereny porośnięte lasami iglastymi, bukowymi oraz dębowymi, wiele jezior i malowniczych rzek tworzą niepowtarzalne krajobrazy.

Od zachodu Euroregion graniczy z Berlinem, co sprawia, że jest swego rodzaju pomostem w dostępie zarówno do rynków Europy Zachodniej jak i Środkowej. Z położenia geograficznego Euroregionu niemalże w centrum Europy wynika duże znaczenie komunikacyjne regionu. Przebiegają tu dwie linie komunikacyjne w kierunku wschód-zachód o znaczeniu ogóło-europejskim:

- ☐ Rotterdam-Berlin-Warszawa-Moskwa,
- ☐ Aachen-Berlin-Kostrzyn-Gorzów Wielkopolski-Kaliningrad.

Do pierwszej linii komunikacyjnej należy autostrada A-12 oraz linia kolejowa Inter City. Łączą one Europę zachodnią i wschodnią przez Berlin i przejście graniczne we Frankfurcie-Słubicach. Sieć dróg kolejowych jest dobrze rozwinięta i uzupełniona gęstą siecią dróg kołowych.

Polsko-niemiecka granica na obszarze Euroregionu wynosi 135 km i znajduje się na niej 6 przejść granicznych: 4 drogowe i 2 kolejowe. Przejścia drogowe w Świecku, Słubicach i Kostrzynie charakteryzują się największym natężeniem ruchu na zachodniej granicy Polski. Szacuje się, że na przejściu granicznym Świecko-Frankfurt nad Odrą odprawianych jest 50% towarów, będących przedmiotem wymiany handlowej między Polską i Niemcami.

Polska część Euroregionu obejmuje następujące mniejsze regiony geograficzne: Równinę Gorzowską, Pojezierze Dobiegniewskie, Równinę Drawską, Pojezierze Choszczeńskie, Kotlinę Gorzowską, Lubuski Przełom Odry i Dolinę Środkowej Odry, Równinę Torzyską oraz północny skraj Pojezierza Łagowskiego i Bruzdy Zbąszyńskiej.

Krajobraz jest zróżnicowany, ukształtowany w wyniku procesów zlodowacenia bałtyckiego. Dominują tereny leśne, a bogactwo lasów uzupełnia rozgałęziona sieć rzek, jezior i kanałów. Ogółem na obszarze polskiej części Euroregionu znajduje się 19 rezerwatów przyrody. Do najciekawszych należą m.in.:

- ❑ Drawieński Park Narodowy, utworzony w 1990 roku na terenie gmin Drawno i Dobiegniew o powierzchni 8691 ha. Znajdują się tu rzadkie i ginące gatunki flory i fauny oraz liczne pomniki przyrody, bardzo czyste rzeki i jeziora;
- ❑ Barlinecko-Gorzowski Park Krajobrazowy utworzony w 1991 roku. Jego główny obszar znajduje się na Równinie Gorzowskiej w gminach Kłodawa, Strzelce Krajeńskie i Barlinek. Przeważającą część Parku zajmują lasy w większości mieszane, z przewagą drzewostanów sosnowych. Znajdują się tu rezerваты leśne;
- ❑ rezerwat ptactwa błotnego „Słońsk”. Jest to jeden z najważniejszych w Europie rezerwatów wodno-błotnych – rezerwat ornitologiczny z zagrożonymi rzadkimi gatunkami ptaków. Występuje ich tu ok. 220 gatunków;

Historia tych terenów jest typową historią obszarów przygranicznych, gdzie granica pomiędzy dwoma państwami zmieniała się na przestrzeni wieków. Stanowiły one kresy obu państw i zamieszkiwane były zarówno przez ludność polską jak i niemiecką. Często były przedmiotem najazdów, zatargów, waśni, nierzadko przechodziły z rąk do rąk. Były też nawiedzane przez kataklizmy takie jak pożary, epidemie, a w okresach długotrwałych wojen plądrowane i niszczone przez przetaczające się wojska. Nie sprzyjało to rozwojowi gospodarki.

Intensywny rozwój gospodarczy tych obszarów przypada na XIX i XX wiek. Powstające linie kolejowe i drogi sprzyjały rozwojowi przemysłu, handlu, rzemiosła i infrastruktury komunalnej. W miastach zaczęto budować elektrownie, gazownie, fabryki. Niektóre miasta znacznie ucierpiały w wyniku II Wojny Światowej. Najbardziej zniszczone w wyniku działań wojennych były Kostrzyn, Choszczno i Sulęcín.

W wielu miejscowościach zachowały się zabytki historyczne kultury sakralnej i świeckiej. Zabytkowe kościoły znajdują się niemal we wszystkich miastach i wsiach. Zachowały się również zabytkowe zespoły mieszkalne, pałace, wille, ratusze, zamki i fragmenty murów obronnych.

Do najstarszych i najciekawszych zabytków należą m. in.:

- ❑ katedra gotycka z XIII-XIV wieku i fragment murów obronnych z XIII wieku w Gorzowie Wielkopolskim,

Mapa 3. Euroregion Pro Europa Viadrina w 2003 r.
Stan w dniu 31 XII

Euroregion Pro Europa Viadrina

Strona polska

Gminy:

1. Bledzew	16. Ośno Lubuskie
2. Bogdaniec	17. Przytoczna
3. Cybinka	18. Pszczew
4. Deszczno	19. Rzepin
5. Dębno	20. Santok
6. Dobiegniew	21. Skwierzyna
7. Dreżdenko	22. Stońsk
8. Gorzów Wielkopolski	23. Stubice
9. Górzycza	24. Stare Kurowo
10. Kłodawa	25. Strzelce Krajeńskie
11. Kostrzyn	26. Sulęcín
12. Krzeszyce	27. Trzciel
13. Lubiszyn	28. Witnica
14. Lubniewice	29. Zwierzyn
15. Międzyrzecz	

Strona niemiecka

Powiaty ziemskie:

1. Märkisch-Oderland
2. Oder-Spree

Miasta:

3. Frankfurt nad Odrą

- ☐ kościół gotycki z XIV wieku i część murów obronnych z XIII i XIV wieku w Choszcznie,
- ☐ kościół gotycki i mury obronne z XIV wieku w Dobiegniewie,
- ☐ ruiny zamku Wedłów z XIV wieku i kościół z XV wieku w Drawnie,
- ☐ stary rynek z zabytkową zabudową, zachowującą średniowieczny i XVIII-wieczny układ przestrzenny w Drezdenku,
- ☐ ruiny zamku z murami obronnymi z XIV wieku, kościół gotycki z XV wieku i ratusz z XVI wieku w Międzyrzeczu,
- ☐ stare grodzisko z VIII i XIV wieku w Santoku,
- ☐ kościół farny z II połowy XIII wieku, mury obronne z czatowniami, bramą i basztą z XIV wieku w Strzelcach Krajeńskich,
- ☐ kościół gotycki z XIII wieku, mury obronne z XIV wieku w Sulęcinie.

Historia pierwszej połowy XX wieku, a zwłaszcza II Wojna Światowa pozostawiła na tych ziemiach liczne ślady. W Słońsku znajduje się muzeum martyrologii, upamiętniające ofiary założonego w 1933 roku obozu koncentracyjnego „Sonnenburg” dla niemieckich antyfaszystów. W Dobiegniewie mieści się muzeum Oflagu II Woldenburg – obozu jenieckiego oficerów polskich i więzienia dla obcokrajowców. Jednym z ciekawszych miejsc, stanowiącym atrakcję turystyczną regionu jest Międzyrzecki Rejon Umocniony. System fortyfikacyjny tworzą bunkry i podziemne korytarze o długości ok. 30 km. Obecnie część fortyfikacji jest zamieszkała przez nietoperze. Jest to jeden z nielicznych w Europie rezerwatów tych ssaków, utworzony w 1980 roku.

Polska część Euroregionu ma charakter przemysłowo-rolniczy. Największe zakłady przemysłowe znajdują się w Gorzowie Wielkopolskim (przemysł chemiczny, tekstylny, części samochodowych), Kostrzynie (przemysł papierniczy). Ważnymi ośrodkami przemysłowymi są też Słubice, Rzepin i Witnica. Działalność gospodarczą prowadzą liczne małe i średnie firmy z różnych branż, dynamicznie rozwija się handel.

Region ma bardzo dobre warunki dla rozwoju budownictwa, produkcji materiałów budowlanych, przetwórstwa rolno-spożywczego, drzewnego i leśnego. W rolnictwie dominuje uprawa zbóż i ziemniaków. Istnieją także korzystne warunki klimatyczno-glebowe dla rozwoju uprawy warzyw i sadownictwa.

Głównymi ośrodkami współpracy przygranicznej są Gorzów Wielkopolski i Słubice. W Gorzowie Wielkopolskim znalazło m. in. siedzibę Polsko-Niemieckie Towarzystwo Wspierania Gospodarki, utworzone w 1994 roku jako spółka polsko-niemiecka (obie strony po 50% akcji). Do ważnych imprez handlowych należą odbywające się w Gorzowie Wielkopolskim corocznie od 1993 roku Gorzowsko-Brandenburskie Targi Pogranicza. Z kolei Słubice to miasto, gdzie realizuje się szereg wspólnych przedsięwzięć polsko-niemieckich, imprez kulturalnych zarówno o znaczeniu lokalnym jak i międzynarodowym. Intensywna współpraca samorządów lokalnych Słubic i Frankfurtu nad Odrą obejmuje gospodarkę komunalną, ochronę środowiska, planowanie przestrzenne, oświatę, kulturę i turystykę. Symbolem integrującej się Europy jest Europejski Uniwersytet Viadrina we Frankfurcie n. Odrą oraz z Collegium Polonicum w Słubicach, które jest wspólną placówką naukowo-badawczą Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu i Uniwersytetu Europejskiego Viadrina we Frankfurcie nad Odrą. Głównym zadaniem Collegium jest dzia-

lanie na rzecz kulturalnej i naukowej współpracy polsko-niemieckiej poprzez prowadzenie badań nad regionami przygranicznymi i promowanie wiedzy o Polsce i krajach Europy Wschodniej.

Duże znaczenie dla rozwoju regionu mają sprawne połączenia komunikacyjne. Wąskim gardłem są przejścia graniczne, nadmiernie obciążone przede wszystkim ruchem tranzytowym. Przykładem rozwiązywania tego problemu jest terminal w Świecku, wybudowany częściowo przy pomocy środków Unii Europejskiej.

Niemiecka część Euroregionu rozciąga się od Wyżyny Barnim na północy, przez Odrę na północnym wschodzie, Odrę na wschodzie do ujścia Nysy na południu. Cały ten teren jest częścią Niziny Środkowoeuropejskiej. Krajobraz został ukształtowany w fazie cofania się lodowca z tzw. zlodowacenia powiślanego. Cechują go liczne rzeki i malownicze jeziora, wiele wzniesień morenowych, lasy i wrzosiśka.

Z historycznego punktu widzenia centrum Euroregionu stanowi dawna Ziemia Lubuska. Ważniejsze miasta na tym obszarze to Frankfurt n. Odrą, Eisenhüttenstadt, Fürstenwalde, Strausberg, Bad Freienwalde, Beeskow i Seelow. Pewną osobliwość niemieckiej części Euroregionu stanowią duże gminy położone w pobliżu Berlina (Schöneiche, Erkner, Rüdersdorf, Neuenhagen i Petershagen).

Centrum Euroregionu po stronie niemieckiej jest powstały w XIII wieku Frankfurt nad Odrą. Most przez Odrę funkcjonował już w 1253 roku. W XVI wieku został tu utworzony pierwszy uniwersytet brandenburski, który – podobnie jak niedawno utworzony – nosił nazwę Viadrina. Średniowieczne centrum miasta zostało prawie całkowicie zniszczone w czasie II wojny światowej.

Teren powiatów wchodzących w skład Euroregionu rozciąga się od Odry w kierunku Berlina. Gminy graniczące z Berlinem rozwijają się inaczej niż gminy położone dalej na wschodzie. W wyniku dostępu do tzw. Pierścienia Berlińskiego, ośrodkiem gospodarczym dla tych gmin jest Berlin.

W powiecie Oder-Spree, obfitującym w lasy i jeziora, znajduje się na Nizinie Bachtal rezerwat przyrody, w którym jest 140 gatunków ptaków i 700 gatunków motyli.

Dziedziny współpracy, cele i zadania

Strony - zgodnie z umową o utworzeniu Euroregionu - zadeklarowały wolę:

- ☐ zapewnienia dobrosąsiedzkich stosunków między Polakami i Niemcami,
- ☐ umacniania tożsamości regionalnej żyjących w obszarze granicznym Polaków i Niemców poprzez stworzenie wspólnych perspektyw na przyszłość,
- ☐ podnoszenia poziomu życia obywateli mieszkających w regionie poprzez utworzenie w przyszłości ponadgranicznego, zintegrowanego polsko-niemieckiego regionu gospodarczego,
- ☐ wspierania idei jedności europejskiej i międzynarodowego zrozumienia,
- ☐ ustalania wspólnych przedsięwzięć i pozyskiwania środków finansowych niezbędnych na ich realizację.

Działania na rzecz osiągnięcia tych celów mają prowadzić do stopniowej niwelacji różnic po obu stronach granicy, zwiększenia potencjału gospodarczego, zapobiegając tym samym marginalizacji terenów przygranicznych.

Współpraca transgraniczna w ramach Euroregionu jest prowadzona przede wszystkim w następujących dziedzinach:

- ☐ infrastruktura techniczna,
- ☐ turystyka,
- ☐ ochrona środowiska i przyrody,
- ☐ rozwój obszarów wiejskich,
- ☐ sfera socjalna, nauka, oświata, kultura i sport.

Główny cel, jakim jest wzrost potencjału gospodarczego, zmniejszenie bezrobocia i rozwój dobrosąsiedzkich stosunków - jest konkretyzowany w wyniku realizacji m.in. następujących działań:

- ☐ rozwoju transgranicznej kooperacji przedsiębiorstw,
- ☐ zwiększenia przepustowości przejść granicznych,
- ☐ stopniowego wprowadzania norm europejskich w dziedzinie ochrony środowiska,
- ☐ transgranicznej współpracy w dziedzinie zwalczania klęsk żywiołowych, ochrony zdrowia i ochrony przyrody,
- ☐ transgranicznej współpracy kulturalnej, sportowej i młodzieżowej,
- ☐ transgranicznej współpracy w dziedzinie kształcenia i dokształcania.

Działania te są w części finansowane z funduszu PHARE CBC i Interreg II.

Efekty i bariery współpracy

Od czasu powołania Euroregionu Pro Europa Viadrina podjęto szereg inicjatyw. Projekty euroregionalne (tzw. „projekty miękkie”) były opracowywane przez grupę roboczą Projektmanagement. Projekty realizowane po stronie polskiej były dofinansowywane z funduszu Małych Projektów Phare CBC.

Środki uzyskane na finansowanie większych tzw. „twardych projektów” pozwoliły zrealizować inwestycje z zakresu komunikacji i transportu (m.in. wybudowanie terminala odpraw towarowych w Świecku, modernizację kolejowego przejścia granicznego w Kunowicach, modernizację dróg prowadzących do przejść granicznych). Środki z funduszu Phare CBC przeznaczone na te inwestycje w latach 1994-2002 wyniosły 46,5 mln euro.

Zrealizowano również wiele przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska (budowa i modernizacja wielu oczyszczalni ścieków, zakładu unieszkodliwiania odpadów komunalnych, tworzenie kompleksowego programu gromadzenia, wywozu oraz segregacji odpadów komunalnych, zwalczanie skutków katastrof i klęsk żywiołowych), na które z Phare CBC pozyskano 15,8 mln euro.

Ponadto realizowano:

- ☐ inwestycje z zakresu infrastruktury komunalnej (głównie sieci gazowe i kanalizacyjne), w których udział Phare CBC wyniósł 5,6 mln euro,
- ☐ inwestycje dla Collegium Polonicum w Słubicach – udział Phare CBC 16,0 mln euro.

Łącznie z Phare CBC w latach 1994-2002 pozyskano ponad 95 mln euro.

W ramach transgranicznej współpracy w dziedzinie kształcenia funkcjonuje Uniwersytet Viadrina i polsko-niemieckie przedszkole we Frankfurcie nad Odrą, Collegium Polonicum w Słubicach, w dawnym klasztorze Cystersów w Neuzelle jest gimnazjum dysponujące internatem, które prowadzi klasy niemiecko-polskie.

Jednostka Centralna Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży zrealizowała liczne projekty wymiany młodzieży szkolnej i pozaszkolnej.

Jednym z bardzo ważnych elementów współpracy transgranicznej w ramach Euroregionu jest planowanie przestrzenne, w związku z tym są organizowane wspólne konferencje planistów obu stron. Pierwsze spotkanie pod nazwą „Forum planowania przestrzennego i rozwoju komunalnego w Euroregionie Pro Europa Viadrina” odbyło się we Frankfurcie nad Odrą 17 września 1997 roku.

Znajdujące się na terenie Euroregionu przejścia graniczne sprzyjają obsłudze ruchu transgranicznego i powodują, że współpraca gospodarcza w tym regionie rozwija się dynamicznie, m.in. poprzez tworzenie spółek polsko-niemieckich. Utworzono też Kostrzyńsko-Słubicką Strefę Ekonomiczną, w której pod inwestycje przeznaczono w Słubicach 135 ha i w Kostrzynie 315 ha.

Z funduszy zarządzanych przez Euroregion w latach 2001-2002 dofinansowane zostały projekty realizowane w następujących dziedzinach (tab. 3.12).

TABL. 3.12. PROJEKTY DOFINANSOWANE Z FUNDUSZY ZARZĄDZANYCH PRZEZ EUROREGION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2001	2002
Rozbudowa infrastruktury technicznej (drogi, przejścia graniczne, oczyszczalnie ścieków) ^a	3	3
Imprezy o charakterze naukowym i edukacyjnym (w tym wymiana młodzieży w ramach Polsko-Niemieckiej Wymiany Młodzieży)	68	69
Imprezy kulturalne, turystyczne i sportowe	46	26
Imprezy o charakterze gospodarczym	3	1

a Zatwierdzone z programu Phare CBC 2001 i 2002.

Źródło: informacje polskiego sekretariatu Euroregionu.

Po obu stronach granicy organizowanych jest wiele imprez kulturalnych o charakterze transgranicznym. Gminy, szkoły i stowarzyszenia corocznie organizują dziesiątki imprez sportowych, festynów, koncertów i innych spotkań. W latach 1995-2002 zrealizowano ponad 1000 tzw. „miękkich” projektów, finansowanych z funduszu Phare CBC.

Najistotniejsze efekty współpracy transgranicznej osiągnięto w zakresie:

- ☐ rozwoju infrastruktury,
- ☐ rozwoju stosunków i pogłębiania więzi międzyludzkich.

Z dotychczasowych doświadczeń współpracy euroregionalnej wynika, że główne bariery to:

- ☐ granica, która jest zewnętrzną granicą Unii Europejskiej,
- ☐ mała przepustowość przejść granicznych,

- ☐ ograniczone środki finansowe,
- ☐ bariera językowa.

W wyniku przystąpienia Polski do Unii Europejskiej pierwsze dwie bariery tracą wkrótce istotne znaczenie. Również oddziaływanie trzeciej bariery może zostać znacznie osłabione, jeśli powiedzie się efektywne pozyskiwanie środków finansowych z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Możliwości rozwoju współpracy

W grudniu 1999 roku rada Euroregionu zatwierdziła „Koncepcję rozwoju i działania Euroregionu Viadrina 2000”. Koncepcja ta aktualizuje główne aspekty działania i wskazuje kierunki przyszłego wspólnego rozwoju Euroregionu. Stanowi też podstawę wykorzystywania od 2000 roku środków pomocowych Unii Europejskiej. Główną osią rozwoju współpracy pozostaje tworzenie wspólnej regionalnej tożsamości i umacnianie regionu pod względem gospodarczym.

Kalendarium ważniejszych wydarzeń

wrzesień 1992	utworzenie w Ślubicach biura założycielskiego Euroregionu „Pro Europa Viadrina”
czerwiec 1993	podpisanie listu intencyjnego o utworzeniu Euroregionu
21 grudnia 1993	podpisanie w Rogach (koło Gorzowa Wlkp.) umowy o utworzeniu Euroregionu
22 kwietnia 1994	inauguracyjne posiedzenie Rady Euroregionu w Beeskow
21 września 1994	przyjęcie transgranicznego programu operacyjnego dla Euroregionu
23 maja 1996	wprowadzenie urzędu wiceprezydenta Euroregionu,
luty 1997	utworzenie Stowarzyszenia gmin Polskich Euroregionu „Pro Europa Viadrina” w wyniku fuzji Stowarzyszenia Gmin Lubuskich „Pogranicze” i Związku Gmin Gorzowskich
23-25 stycznia 1998	udział w Targach Turystycznych we Frankfurcie nad Odrą
24 lutego 1998	utworzenie grupy roboczej ds. gospodarki
1 grudnia 1999	zatwierdzenie przez radę Euroregionu „Koncepcji rozwoju i działania Euroregionu Pro Europa Viadrina 2000”
maj 2002	wydanie przewodnika po szlakach wodnych między Łabą i Wisłą
16 kwietnia 2003	spotkanie nadburmistrza Frankfurtu nad Odrą i burmistrza Ślubic na moście w Ślubicach z okazji podpisania przez Polskę traktatu akcesyjnego z Unią Europejską

Ważniejsze adresy**Biuro Euroregionu w Polsce**

Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Pro Europa Viadrina
ul. Kazimierza Wielkiego 1
66-400 Gorzów Wlkp.
tel. +48 95 735 84 47
fax +48 95 735 84 61
e-mail: info@viadrina.org.pl
www.viadrina.org.pl

Biuro Euroregionu w Niemczech

Arbeitsgemeinschaft Mittlere Oder
Holzmarkt 7
D-15230 Frankfurt (Oder)
Tel.: 0049-335-665940
Fax.: 0049-335-6659420
e-mail: info@euroregion-viadrina.de
www.euroregion-viadrina.de

Ważniejsze publikacje

5 lat Euroregionu Pro Europa Viadrina. SGP EPEV, 1998.

Euroinformacje. Serwis informacyjny Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Pro Europa Viadrina – dwumiesięcznik, SGP EPEV, 2001-2002.

Euroregion Pro Europa Viadrina pomostem do zjednoczonej Europy – analizy i rozpoznania. Praca zbiorowa pod red. naukową prof. dr hab. W. J. Bursztyn, SGP EPEV, 2001.

Euroregion Pro Europa Viadrina. US Gorzów Wielkopolski, Landesamt für Datenverarbeitung und Statistik Brandenburg, 1997.

II Forum Planowania Przestrzennego i Rozwoju Komunalnego Glisno 2-3 III 1999. SGP EPEV, 1999.

Kalendarz imprez cyklicznych w roku 2001 w Euroregionie Pro Europa Viadrina. Stowarzyszenie Środkowa Odra, Niemcy 2001.

Kalendarz imprez cyklicznych w roku 2002 w Euroregionie Pro Europa Viadrina. Stowarzyszenie Środkowa Odra, Niemcy 2002.

Koncepcja Rozwoju i Działania „Viadrina 2000”. SGP EPEV, 2000.

Mapa administracyjna Euroregionu Pro Europa Viadrina. SGP EPEV, 2000.

Materiały Sekretariatu Euroregionu Pro Europa Viadrina. Gorzów Wielkopolski 2003a.

Materiały Urzędu Statystycznego w Zielonej Górze. US Zielona Góra 2003b.

Prezentacja 2000 – folder reklamowy. SGP EPEV, 2000.

Raport o wykorzystaniu Funduszu SPF PHARE CBC w Euroregionie PEV, budżety 1995-1998. SGP EPEV, 2002.

Turystyka w Euroregionie Pro Europa Viadrina. SGP EPEV, 2001.

Zarządzanie Funduszem Małych Projektów w Euroregionie PEV. SGP EPEV, 2001.

Komentarz do tablic statystycznych

- ❑ powierzchnia polskiej części Euroregionu stanowi 57,3% powierzchni całkowitej, a ludność 46,8% ogółu ludności Euroregionu,
- ❑ po obu stronach znajduje się taka sama liczba miast, ale poziom zurbanizowania mierzony odsetkiem ludności miejskiej jest wyższy po stronie polskiej,
- ❑ w niemieckiej części na 100 mężczyzn przypada wyraźnie mniejsza liczba kobiet,
- ❑ występują wyraźne różnice w strukturze wiekowej: 57,2% ludności po stronie polskiej nie ukończyło 40 roku życia – odsetek ten po stronie niemieckiej wynosi 47,4%; odsetek ludności w wieku powyżej 65 lat wynosi po stronie polskiej 10,8%, a po stronie niemieckiej 16,0%,
- ❑ przyrost naturalny po stronie polskiej jest dodatni i wynosi 0,2‰, a po stronie niemieckiej ujemny - 3,1‰,
- ❑ saldo migracji jest po stronie polskiej ujemne, a po stronie niemieckiej dodatnie,
- ❑ polska część Euroregionu jest bardziej zalesiona (48,7%) niż niemiecka (35,0%),
- ❑ powierzchnia użytków rolnych na 1 mieszkańca jest podobna po obu stronach granicy i wynosi 0,6 ha po stronie polskiej i 0,5 ha po stronie niemieckiej,
- ❑ w strukturze użytków rolnych po stronie polskiej jest większy udział łąk i pastwisk, a mniejszy gruntów ornych,
- ❑ po stronie polskiej jest więcej komunalnych oczyszczalni ścieków, ale tylko nieliczne z podwyższonym usuwaniem biogenów, natomiast po stronie niemieckiej większość to oczyszczalnie z podwyższonym usuwaniem biogenów; mimo mniejszej liczby oczyszczalni po stronie niemieckiej jest oczyszczanych prawie 2,5-krotnie więcej ścieków niż po stronie polskiej; niemal cała ludność niemieckiej części (99,3%) jest obsługiwana przez oczyszczalnie ścieków, a po stronie polskiej ok. ⅓ ludności,
- ❑ po stronie polskiej na mieszkanie przypada średnio 3,3 osoby, a po stronie niemieckiej 2,1 osoby; wskaźnik liczby osób na izbę jest po stronie polskiej prawie dwukrotnie wyższy,
- ❑ na 1000 osób po polskiej stronie przypada prawie 300 mieszkań, a po stronie niemieckiej prawie 480,
- ❑ w 2001 roku po stronie polskiej oddano do użytku 3,0 mieszkania na 1000 ludności, a po stronie niemieckiej 7,0 mieszkań; wskaźnik oddanych mieszkań na 1000 zawartych małżeństw wyniósł po stronie polskiej nieco ponad 600 mieszkań, a po stronie niemieckiej ponad 1760,
- ❑ liczba szpitali i aptek jest zbliżona po obu stronach granicy, ale na 10000 ludności po stronie polskiej przypada 49 łóżek, a po stronie niemieckiej 66,
- ❑ sieć placówek bibliotecznych jest liczniejsza po stronie polskiej, większa jest też liczba czytelników,
- ❑ po stronie niemieckiej jest znacznie więcej obiektów turystycznych i miejsc noclegowych; po stronie polskiej co trzeci korzystający z noclegów był turystą zagranicznym, a po stronie niemieckiej zaledwie co piątnasty.

Tablice statystyczne

TABL. 3.13. POWIERZCHNIA I SIEĆ OSADNICZA W EUROREGIONIE

PRO EUROPA VIADRINA

Stan w dniu 31 XII

AREA AND SETTLEMENT SYSTEM IN PRO EUROPA VIADRINA
EUROREGION

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Powierz- chnia w km ² Area in km ²	Miasta Cities				
		ogółem total	według liczby ludności by number of population			
			poniżej 10 000 less than 10 000	10 000- -19 999	20 000- -49 999	50 000 i więcej 50 000 and more
OGÓŁEM 2001 TOTAL	10569	32	19	7	4	2
STRONA: PART:						
Polska 2001 Polish	6051	16	8	6	1	1
..... 2002	6051	16	8	7	-	1
Niemiecka 2001 German	4518	16	11	1	3	1

TABL. 3.14. LUDNOŚĆ W EUROREGIONIE PRO EUROPA VIADRINA

Stan w dniu 31 XII

POPULATION IN PRO EUROPA VIADRINA EUROREGION

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem	W tym kobiety	Na 1 km ² Per 1 km ²	W miastach w % ogółu ludności In urban areas in % of total population	Kobiety na 100 mężczyzn Females per 100 males
	Total	Of which females			
	w tys.	in thous.			
OGÓŁEM 2001 TOTAL	855,7	434,0	81,0	59,5	102,9
STRONA: PART:					
Polska 2001 Polish	400,1	204,3	66,1	66,2	104,3
2002	393,9	201,9	65,1	66,2	105,1
Niemiecka 2001 German	455,6	229,7	100,9	53,6	101,7

TABL. 3.15. LUDNOŚĆ WEDŁUG WIEKU W EUROREGIONIE PRO EUROPA VIADRINA

Stan w dniu 31 XII

POPULATION BY AGE IN PRO EUROPA VIADRINA EUROREGION

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Poniżej 18 lat Below age 18	18-39	40-64	65 lat i więcej 65 years and more
		w % ogółu ludności in % of total population			
OGÓŁEM 2001 TOTAL	855752	20,4	31,6	34,4	13,6
STRONA: PART:					
Polska 2001 Polish	400140	24,0	33,2	32,0	10,8
..... 2002	393918	23,4	33,0	32,6	11,0
Niemiecka 2001 German	455612	17,2	30,2	36,6	16,0

TABL. 3.16. LUDNOŚĆ W WIEKU PRODUKCYJNYM ^a I NIEPRODUKCYJNYM W EUROREGIONIE PRO EUROPA VIADRINA

Stan w dniu 31 XII

WORKING ^a AND NON-WORKING AGE POPULATION PRO EUROPA VIADRINA EUROREGION

As of 31 XII

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	W wieku Of age			W wieku niepro- dukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym Non-working age population per 100 persons of working age
	przed- produkcyjnym <i>pre-working</i>	produkcyjnym <i>working</i>	poprodukcyjnym <i>post-working</i>	
	w % ogółu ludności <i>in % of total population</i>			
OGÓŁEM 2001 TOTAL	17,9	67,6	14,5	48,0
STRONA: PART:				
Polska 2001 Polish	24,0	63,2	12,8	58,4
..... 2002	23,4	63,6	13,0	57,4
Niemiecka 2001 German	12,6	71,5	16,0	39,9

^a Do kategorii ludności w wieku produkcyjnym w niemieckiej części Euroregionu zaliczane są osoby w wieku 15-64 lata, a w polskiej: mężczyźni w wieku 18-64, kobiety w wieku 18-59 lat.

^a In the German part of the Euroregion persons aged 15-64 are treated as working population, and in the Polish part: men aged 18-64, women aged 18-59.

TABL. 3.17. RUCH NATURALNY LUDNOŚCI W EUROREGIONIE PRO EUROPA VIADRINA
VITAL STATISTICS IN PRO EUROPA VIADRINA EUROREGION

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Urodzenia żywe Live births	Zgony Deaths		Przyrost naturalny Natural increase
		ogółem total	w tym niemowląt ^a of which infants ^a	
		na 1000 ludności per 1000 population		
OGÓŁEM 2001 TOTAL	8,0	8,9	4,7	-0,9
STRONA: PART:				
Polska 2001 Polish	9,7	8,0	4,4	0,2
..... 2002	9,3	8,2	7,9	1,1
Niemiecka 2001 German	6,5	9,6	5,1	-3,1
a Na 1000 urodzeń żywych. a Per 1000 live births.				

TABL. 3.18. MAŁŻEŃSTWA. MIGRACJE LUDNOŚCI W EUROREGIONIE PRO EUROPA VIADRINA
MARRIAGES. MIGRATION OF POPULATION IN PRO EUROPA VIADRINA EUROREGION

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Małżeństwa na 1000 ludności Marriages per 1000 population	Saldo migracji Net migration	
		ogółem total	na 1000 ludności per 1000 population
OGÓŁEM 2001 TOTAL	4,4	-65	-0,1
STRONA: PART:			
Polska 2001 Polish	4,9	-207	-0,5
..... 2002	4,4	-298	-0,8
Niemiecka 2001 German	4,0	142	0,3

TABL. 3.19. **PRACUJĄCY W EUROREGIONIE PRO EUROPA VIADRINA**
Stan w dniu 31 XII
EMPLOYED PERSONS IN PRO EUROPA VIADRINA EUROREGION
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym kobiety Of which females	Z ogółem sektor Of total sector		
			rolniczy agricultural	przemysłowy industrial	usługowy service
			w tys.		
OGÓŁEM 2001	297,3	143,5	10,4	88,8	143,8
TOTAL					
STRONA:					
PART:					
Polska 2001	81,3	41,4	2,8	32,2	46,3
Polish 2002	77,0	39,8	2,4	29,2	45,4
Niemiecka 2001	216,0	102,1	7,6	56,6	97,5
German					

TABL. 3.20. **UŻYTKOWANIE GRUNTÓW^a W EUROREGIONIE PRO EUROPA VIADRINA**
Stan w czerwcu
LAND USE^a IN PRO EUROPA VIADRINA EUROREGION
As of June

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Powierzchnia ogółem w tys. ha Grand total area in thous. ha	Użytki rolne Agricultural land	Lasy i grunty leśne Forests and forest land	Pozostałe grunty i nieużytki Other lands and wasteland	Powierzchnia użytków rolnych na 1 mieszkańca w ha Area of agricultural land per capita
OGÓŁEM 2001	1057,0	43,7	42,9	13,4	0,5
TOTAL					
STRONA:					
PART:					
Polska 2001	605,2	39,0	48,7	12,3	0,6
Polish 2002	605,2	38,7	48,9	12,4	0,6
Niemiecka 2001	451,8	50,0	35,0	15,0	0,5
German					

^a Według granic administracyjnych.

^a By administrative borders.

TABL. 3.21. UŻYTKI ROLNE W EUROREGIONIE PRO EUROPA VIADRINA
Stan w czerwcu
AGRICULTURAL LAND IN PRO EUROPA VIADRINA EUROREGION
As of June

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem w tys. ha Total in thous. ha	Grunty orne Arable land	Sady Orchards	Łąki i pastwiska Meadows and pastures
		w % ogółu użytków rolnych in % of agricultural land		
OGÓŁEM 2001 TOTAL	448,3	80,5	0,6	18,9
STRONA: PART:				
Polska 2001 Polish	236,1 2002	72,9 72,4	0,6 0,6	26,5 27,0
Niemiecka 2001 German	212,2	89,0	0,5	10,5

TABL. 3.22. PRZEMYSŁOWE OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW W EUROREGIONIE PRO EUROPA VIADRINA
Stan w dniu 31 XII
INDUSTRIAL WASTE WATER TREATMENT PLANTS IN PRO EUROPA VIADRINA EUROREGION
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Mechaniczne Mechanical	Chemiczne Chemical	Biologiczne Biological
OGÓŁEM 2001 TOTAL	28	7	8	13
STRONA: PART:				
Polska 2001 Polish	21 2002	7 8	4 3	10 10
Niemiecka 2001 German	7	-	4	3

TABL. 3.23. KOMUNALNE OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW I ŚCIEKI KOMUNALNE
W EUROREGIONIE PRO EUROPA VIADRINA
MUNICIPAL WASTE WATER TREATMENT PLANTS AND MUNICIPAL
WASTE IN PRO EUROPA VIADRINA EUROREGION

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Mechaniczne Mechanical	Biologiczne Biological	Z podwyższonym usuwaniam biogenów With increased biogene removal (disposal)
-----------------------------------	-----------------	---------------------------	---------------------------	--

KOMUNALNE OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW ^a
MUNICIPAL WASTE WATER TREATMENT PLANTS ^a

OGÓŁEM 2001	79	7	42	30 ^b
TOTAL				
STRONA:				
PART:				
Polska 2001	42	2	36	4
Polish 2002	43	2	36	5
Niemiecka 2001	37	5	6	26
German				

ŚCIEKI KOMUNALNE ^c OCZYSZCZANE ^d w dam³
MUNICIPAL WASTE WATER TREATED ^d in dam³

OGÓŁEM 2001	41834	1124	3631	37079
TOTAL				
STRONA:				
PART:				
Polska 2001	12634	1112	3509	8013
Polish 2002	12240	434	4425	7381
Niemiecka 2001	29200	12	122	29066
German				

^a Stan w dniu 31 XII. ^b Strona niemiecka – biologiczne z podwyższonym usuwaniem biogenów. ^c Po stronie niemieckiej dane obejmują także ścieki dowożone beczkowozami oraz ścieki przemysłowe bez deszczówki. ^d Odprowadzone siecią kanalizacyjną.

^a As of 31 XII. ^b The German part – biological with increased biogene removal (disposal). ^c On the German part data include also sewage bringing by cars with barrel and industrial sewage without rain water. ^d Discharged through sewerage systems.

TABL. 3.24. LUDNOŚĆ OBSŁUGIWANA PRZEZ OCZYSZCZALNIE KOMUNALNE W EUROREGIONIE PRO EUROPA VIADRINA
POPULATION SERVED BY MUNICIPAL WASTE WATER TREATMENT PLANTS IN PRO EUROPA VIADRINA EUROREGION

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem ^a Total ^a	W tym Of which		
		mechaniczne mechanical	biologiczne biological	z podwyższonym usuwanem biogenów with increased biogene removal (disposal)
		w % ogółu ludności in % of total population		
STRONA: PART:				
Polska 2001	67,1	2,2	25,1	39,8
Polish 2002	69,1	2,2	26,1	40,8
Niemiecka 2001	99,3	0,1	1,1	98,1
German				

a Mieszkańcy Brandenburgii obsługiwani przez oczyszczalnię znajdującą się w danym powiecie (łącznie z mieszkańcami, od których ścieki wywożone są beczkowozami). Dane obejmują mieszkańców sąsiadujących powiatów Barnim i Dahme-Spreewald, którzy przyłączeni są do oczyszczalni znajdujących się na obszarze Euroregionu; dane nie obejmują mieszkańców obszaru Euroregionu, którzy przyłączeni są do oczyszczalni w powiecie Dahme-Spreewald, a także do oczyszczalni znajdujących się poza granicami Brandenburgii. Dane nie obejmują 1885 mieszkańców powiatu Oder-Spree i 27708 mieszkańców powiatu Spree-Neisse, którzy przyłączeni są do oczyszczalni w Gubinie po stronie polskiej oraz 2080 mieszkańców przyłączonych do oczyszczalni przemysłowych.

a Brandenburg's residents are served by sewage treatment plant, which are situated in given powiat (including residents, from who sewage are removed by cars with barrel). Data include residents from Barnim and Dahme-Spreewald powiats, which are connected with sewage treatment plant located in Euroregions; data do not include residents of Euroregions, who are connected with sewage treatment plant in Dahme-Spreewald powiat, as well as those, who are connected with sewage treatment plant situated beside the Brandenburg's border. Data do not include 1885 residents from Oder-Spree powiat and 27708 residents from Spree-Neisse powiat, who are connected with sewage treatment plant in Gubin on the Polish side as well as residents, who are connected with industrial sewage treatment plant.

TABL. 3.25. ZASOBY MIESZKANIOWE W EUROREGIONIE PRO EUROPA VIADRINA
Stan w dniu 31 XII
DWELLING STOCKS IN PRO EUROPA VIADRINA EUROREGION
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Mieszkania Dwellings	Przeciętna liczba osób Average number of persons		Przeciętna powierzchnia użytkowa Average usable floor space		Mieszkania na 1000 ludności Dwellings per 1000 population
		na mieszkanie per dwelling	na izbę per room	mieszkania per dwelling w m ²	na 1 osobę per person in m ²	
OGÓŁEM 2001 TOTAL	337216	.	.	.	.	394,1
STRONA: PART:						
Polska 2001	119439	3,3	0,9	62,5	19,2	298,5
Polish 2002	120573	3,2	0,8	67,2	20,8	306,1
Niemiecka 2001	217777	2,1	0,5	75,4	36,0	478,0
German						

TABL. 3.26. MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKU W EUROREGIONIE PRO EUROPA VIADRINA
 DWELLINGS COMPLETED IN PRO EUROPA VIADRINA EUROREGION

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Mieszkania Dwellings			Izby Rooms		Przeciętna liczba izb w miesz- kaniu Average number of rooms in dwelling
	ogółem total	na 1000 ludności per 1000 population	na 1000 zawartych małżeństw per 1000 marriages contracted	ogółem total	na 1000 ludności per 1000 population	
OGÓŁEM 2001 TOTAL	4365	5,1	1156,3	20402	23,8	4,7
STRONA: PART:						
Polska 2001	1181	3,0	604,7	4337	10,8	3,7
Polish 2002	1133	2,9	646,3	4743	12,0	4,2
Niemiecka 2001 German	3184	7,0	1764,0	16065	35,3	5,0

TABL. 3.27. SZPITALA OGÓLNE W EUROREGIONIE PRO EUROPA VIADRINA
 Stan w dniu 31 XII
 GENERAL HOSPITALS IN PRO EUROPA VIADRINA EUROREGION
 As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Szpitale Hospitals	Ludność na 1 szpital Popu- lation per hospital	Łóżka rzeczywiste Beds		Leczeni ^{ab} In pa- tients ^{ab}	Prze- ciętne wykorzy- stanie łóżka Average bed use	Prze- ciętny pobyt chorego Average patient stay
			ogółem total	na 10 tys. ludności per 10 thous. po- pulation		w dniach in days	
OGÓŁEM 2001 TOTAL	17	50338	4945	57,8	166499	.	.
STRONA: PART:							
Polska 2001	9	44460	1957	48,9	73077	259,1	6,9
Polish 2002	8	49240	2290	58,1	79135	247,5	7,2
Niemiecka 2001 German	8	56996	2988	65,5	93422	.	9,8

a W ciągu roku. b Bez ruchu międzyoddziałowego.

a During the year. b Excluding inter-ward patient transfer.

TABL. 3.28. **APTEKI I PUNKTY APTECZNE^a W EUROREGIONIE PRO EUROPA VIADRINA**

Stan w dniu 31 XII

PHARMACIES AND PHARMACEUTICAL OUTLETS^a IN PRO EUROPA VIADRINA EUROREGION

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Apteki i punkty apteczne I typu Pharmacies and type I pharmaceutical outlets	Ludność na 1 aptekę i punkt apteczny Population per pharmacy and pharmaceutical outlet
OGÓŁEM 2001 TOTAL	194	4411,1
STRONA: PART:		
Polska 2001	94	4256,8
Polish 2002	106	3716,2
Niemiecka 2001 German	100	4559,7

^a Bez aptek i punktów aptecznych w stacjonarnych zakładach opieki zdrowotnej (np. szpitalach, sanatoriach).

^a Excluding pharmacies and pharmaceutical outlets in in-patient health care facilities (hospitals, sanatoria).

TABL. 3.29. **BIBLIOTEKI PUBLICZNE W EUROREGIONIE PRO EUROPA VIADRINA**

Stan w dniu 31 XII

PUBLIC LIBRARIES IN PRO EUROPA VIADRINA EUROREGION

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Placówki biblioteczne Library facilities	Liczba ludności na 1 placówkę biblioteczną Population per 1 library establishment	Księgozbiór w wol. Collection in volumes	Czytelnicy ^a Borrowers ^a	Wypożycze- nia księ- gozbioru na 1 czytelnika w wol. ^a Collection lendings per borrower in vol. ^a
			na 1000 ludności per 1000 population		
OGÓŁEM 2001 TOTAL	149	5743	2551,1	154,1	.
STRONA: PART:					
Polska 2001	100	4001	3598,0	193,8	22,2
Polish 2002	99	3979	3621,6	202,9	22,0
Niemiecka 2001 German	49	9298	1631,6	119,3	35,9

^a W ciągu roku.

^a During the year

TABL. 3.30. **BAZA NOCLEGOWA TURYSTYKI^a W EUROREGIONIE PRO EUROPA VIADRINA**
TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS^a IN PRO EUROPA VIADRINA EUROREGION

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Obiekty Facilities	Miejsca noclegowe Number of beds		Korzystający z noclegów Tourists accommodated		Udzielone noclegi Accommodation provided	
		ogółem total	na 1000 ludności stałej per 1000 perma- nent po- pulation	ogółem total	w tym tu- ryści za- graniczni w % of which foreign tourists in %	ogółem total	w tym tu- rystom za- granicz- nym w % of which foreign tourists in %
	stan w dniu 31 VII as of 31 VII						
OGÓŁEM 2001 TOTAL	433	22707	26,3	696274	14,8	2070604	9,0
STRONA: PART:							
Polska 2001 Polish	183	8396	20,9	215489	32,5	504863	20,3
..... 2002	169	8158	20,7	239657	34,8	519904	23,4
Niemiecka 2001 German	250	14311	31,0	480785	6,9	1565741	5,3

^a Strona niemiecka – bez kempingów.

^a The German part – excluding camping sites.

TABL. 3.31. **OBIEKTY NOCLEGOWE TURYSTYKI WEDŁUG RODZAJÓW
W EUROREGIONIE PRO EUROPA VIADRINA**
Stan w dniu 31 VII
**TOURISTS FACILITIES BY TYPE IN PRO EUROPA VIADRINA
EUROREGION**
As of 31 VII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym Of which						
		hotele hotels	motele motels	pensjo- naty boarding houses	domy wyciecz- kowe excursion hostels	schro- niska shelters	ośrodki wczaso- we ^a holiday centres	kem- pingi ^b i pola bi- wakowe camping ^b and tent camp sites
OGÓŁEM 2001 TOTAL	433	89	36	32	1	22	64	38
STRONA: PART:								
Polska 2001 Polish	183	18	1	1	1	–	37	11
..... 2002	169	19	2	1	2	–	30	9
Niemiecka 2001 German	250	71	35	31	–	22	27	27

^a Bez kwater prywatnych. ^b Strona niemiecka - kempingi nie są ujęte w obiektach turystycznych ogółem.

^a Excluding private lodgings. ^b The German part – total tourist facilities don't include camping sites.

3.1.3. Euroregion Sprewa-Nysa-Bóbr

Podstawy prawne

Uroczystość podpisania **Umowy o utworzeniu Euroregionu Sprewa - Nysa - Bóbr** odbyła się **21 września 1993** roku w Gubinie. Umowę o współpracy podpisali C. Fiedorowicz – przewodniczący Konwentu Stowarzyszenia Gmin Rzeczypospolitej Polskiej „Euroregion Sprewa-Nysa-Bóbr” (burmistrz Gubina) i W. Kleinschmidt – prezes stowarzyszenia Verein Euroregion Spree-Neisse-Bober e.V. (burmistrz Cottbus), w obecności licznych przedstawicieli gmin, Wojewody Zielonogórskiego, przedstawiciela Ambasady Polskiej w Berlinie, Przewodniczącego Związku Miast Polskich oraz przedstawicieli Związku Powiatów i Miast Niemieckich.

Umowa wieńczyła prawie dwuletni okres intensywnych przygotowań do instytucjonalizacji współpracy transgranicznej w tym rejonie.

Rozmowy dotyczące powstania Euroregionu zainicjowane zostały pod koniec 1991 roku. Inicjatorami tych działań były gminy: Lubsko, Jasień, Brody, Nowogród Bobrzański i Trzebiel po stronie polskiej oraz miasto Forst po stronie niemieckiej. W 1992 roku do prac dotyczących problematyki powstania Euroregionu włączyli się przedstawiciele innych gmin oraz Wojewoda Zielonogórski, a po stronie niemieckiej ówczesne powiaty Guben, Spremberg, Cottbus oraz miasto Cottbus. W grudniu 1992 roku powołane zostało w Brandenburgii stowarzyszenie **Verein Euroregion Spree-Neisse-Bober e.V.** W marcu 1993 roku nastąpiło w Guben otwarcie biura tego stowarzyszenia, które zleciło opracowanie studium nt. możliwości rozwoju współpracy transgranicznej. Jednym z niemieckich priorytetów przyszłej współpracy była kwestia ochrony środowiska, w szczególności budowa wspólnej oczyszczalni ścieków w Guben i Gubinie. Strona niemiecka zgłosiła propozycję otwarcia w Guben Centrum Spotkań Międzynarodowych. W czerwcu 1993 roku powstało **Stowarzyszenie Gmin Rzeczypospolitej Polskiej Euroregion Sprewa-Nysa-Bóbr**.

W okresie przygotowawczym pracowały dwie polsko-niemieckie grupy robocze:

- ☐ grupa I, do której zaproszono przedstawicieli wszystkich 6 jednostek administracyjnych ze strony niemieckiej i 16 gmin zielonogórskich ze strony polskiej,
- ☐ grupa II, pracująca z udziałem pracowników Biura Planowania Przestrzennego z Cottbus i architekta wojewódzkiego z Zielonej Góry w celu przygotowania materiałów koncepcyjnych dotyczących Euroregionu.

Proces przygotowawczy powołania euroregionu z udziałem strony polskiej trwał do września 1993 roku i został sfinalizowany podpisaniem umowy o utworzeniu Euroregionu.

W 1999 roku Euroregion zawarł porozumienie z Euroregionem Tatry, mające na celu wielostronną współpracę polsko-niemiecko-słowacką w zakresie aktywizacji wzajemnych kontaktów i wymiany doświadczeń. W porozumieniu wyrażono wolę współpracy we wszystkich dziedzinach wchodzących w zakres działalności euroregionów Sprewa-Nysa-Bóbr i Tatry.

Struktura organów

Umowa o utworzeniu Euroregionu stanowi, że jego organami są:

- ☐ rada Euroregionu,
- ☐ prezydium Euroregionu,
- ☐ sekretariat Euroregionu,
- ☐ grupy robocze.

RYS. 3.3. SCHEMAT ORGANIZACYJNY EUROREGIONU SPREWA-NYSA-BÓBR

W skład rady Euroregionu wchodzi Konferencja stowarzyszenia polskiego¹ oraz Zebranie członków stowarzyszenia niemieckiego². Do głównych zadań rady należy wyznaczanie głównych kierunków działania Euroregionu i ustalanie priorytetów w zakresie wspólnie realizowanych projektów. Każda ze stron dysponuje w radzie jednakową liczbą głosów, a decyzje zapadają zwykłą większością.

W skład prezydium Euroregionu wchodzi Konwent stowarzyszenia polskiego oraz Zarząd stowarzyszenia niemieckiego. Prezydium realizuje uchwały rady, a zarówno prezes Konwentu polskiego jak i przewodniczący Stowarzyszenia niemieckiego reprezentują Euroregion na zewnątrz.

Sekretariat Euroregionu składa się z sekretariatów obu Stowarzyszeń. Zapewnia on bieżącą obsługę organów Euroregionu oraz koordynuje prace grup roboczych.

Grupy robocze powoływane są przez radę na wniosek prezydium Euroregionu. Aktualnie funkcjonują cztery grupy robocze:

- ☐ gospodarka, komunikacja turystyka,
- ☐ rolnictwo, leśnictwo, ochrona środowiska,
- ☐ młodzież, sport, oświata, kultura,
- ☐ informacja.

Grupy robocze opracowują dla prezydium Euroregionu wnioski, dotyczące wspólnych projektów.

Strukturę organizacyjną Euroregionu przedstawia rys. 3.3

Siedzibą sekretariatów Euroregionu są miasta Gubin i Guben.

Członkowie

Statut Stowarzyszenia Gmin Rzeczypospolitej Polskiej Euroregion Sprewa-Nysa-Bóbr dzieli członków na:

- ☐ zwyczajnych,
- ☐ wspierających,
- ☐ honorowych.

Członkiem zwyczajnym może być każda gmina lub powiat.

Członkiem wspierającym może być Wojewoda Lubuski, Sejmik Województwa Lubuskiego, osoba prawna i fizyczna, która zadeklaruje poparcie finansowe lub wniesie istotny wkład w pracę Stowarzyszenia.

Członkiem honorowym może być osoba prawna i fizyczna.

Członkowie wspierający i honorowi (z wyjątkiem Wojewody Lubuskiego i Sejmiku Województwa Lubuskiego) nie mają czynnego i biernego prawa wyborczego oraz prawa do głosowania.

¹ Obejmuje ono gminy i powiaty należące do Stowarzyszenia Gmin Rzeczypospolitej Polskiej Euroregion Sprewa-Nysa-Bóbr.

² Obejmuje ono powiaty i miasta należące do Stowarzyszenia Euroregion Sprewa-Nysa-Bóbr.

Obszar i jego charakterystyka

Po stronie polskiej w skład Euroregionu wchodzi 54 gminy. Członkami Euroregionu jest także 6 powiatów. Powierzchnia Polskiej części Euroregionu w 2002 r. wynosiła 8859 km² i zamieszkała była przez ponad 674 tys. osób.

Po stronie niemieckiej obszar Euroregionu obejmuje powiat ziemski Spree-Neisse i miasto wydzielone Cottbus z landu Brandenburgia. Łączna powierzchnia tej części Euroregionu wyniosła 1812 km² i zamieszkiwało ją ok. 257 tys. osób.

Obszar Euroregionu przedstawia mapa 4.

Euroregion Sprewa-Nysa-Bóbr zajmuje prawie centralne położenie w Europie Środkowej. Rozciąga się ok. 40 km w kierunku zachodnim i ok. 90 km w kierunku wschodnim licząc od 100 km odcinka granicy polsko-niemieckiej, którą tworzy w tym miejscu rzeka Nysa. Krajobraz ma typowy charakter polodowcowy, z płaskimi dolinami rzecznyymi i równinnymi powierzchniami, gdzie przeważają lasy rosnące na glebach piaszczystych.

Polska część Euroregionu leży na Pojezierzu Lubuskim oraz na Wzgórzach Żarsko-Gubińskich, w środkowej części zachodniej granicy Polski. Najwyższe wzniesienie wynosi 227 m n.p.m. (Wzgórze Żarskie), poziom najniższy (dno Odry) wynosi 25 m n.p.m. na krańcach północno-zachodnich. Główne rzeki na tym obszarze to Odra, Nysa i Bóbr ze swoimi dopływami. Znajduje się tu ponad 200 jezior o powierzchni ponad 1 ha. Największym jeziorem jest w Euroregionie jezioro Sławskie o powierzchni 818 ha. Lasy zajmują ponad 50% powierzchni. Przeważają gatunki iglaste, głównie sosna. Około 200 tys. ha lasów objętych jest ochroną, z tego 862 ha zajmują rezerваты, a na powierzchni 6,8 tys. ha znajdują się parki krajobrazowe (Łagowski i Gryżyński).

Klimat należy do najcieplejszych na obszarze Polski, a okres wegetacji roślin wynosi 223 dni w roku.

Sieć osadnicza w zachodniej, przygranicznej części Euroregionu jest słabo rozwinięta. Jest to obszar o dużej lesistości i o niedostatecznej infrastrukturze komunalnej, bez przedsięwzięcia zdolnych zapewnić większą i stałą liczbę miejsc pracy. Przyczyny tego zjawiska wiążą się z historycznie ukształtowaną rolą obszarów przygranicznych, związaną z aspektami obronnymi. W przeszłości były to obszary wysokiego ryzyka inwestycyjnego.

Sieć dróg kołowych jest funkcjonalna i w zasadzie równomiernie rozmieszczona, nie są one jednak najlepszej jakości. Planowane budowy obwodnic kolejnych miast Euroregionu oraz budowa autostrad, z których aż trzy mają przebiegać przez teren Euroregionu (łącznie ok. 180 km) poprawią nieco istniejącą sytuację. Nie rozwiąże to jednak wszystkich problemów ruchu lokalnego, tym bardziej, że istniejące drogi pozostaną alternatywnymi dla płatnych autostrad.

Przez teren Euroregionu przebiega ok. 500 km linii kolejowych o znaczeniu krajowym i ok. 200 km linii o znaczeniu regionalnym.

Odra jest żeglowna na całym odcinku przebiegającym przez region. Istniejące porty w Nowej Soli, Cigacicach, Krośnie Odrzańskim i Urzędzie są wykorzystywane do transportu i przeładunku kruszywa.

W Babimoście (34 km od Zielonej Góry) znajduje się duże lotnisko z terminalem odpraw osobowych i zapleczem magazynowym, przystosowane do przyjmowania największych samolotów i ich odpraw w ruchu krajowym i zagranicznym.

Poziom bezrobocie rejestrowane jest wyższe od średniej stopy bezrobocia w kraju. Szacuje się, że wskaźnik rzeczywistego bezrobocia jest niższy niż wskaźnik statystyczny. Typowe dla regionu przygranicznego są, bowiem takie zjawiska, jak nie rejestrowane zatrudnienie na bazarach i dorywcza praca w Niemczech.

Charakterystyczne dla obszaru polskiej części Euroregionu jest istnienie w wielu małych miejscowościach, w tym również o statusie wiejskim, niewielkich zakładów przemysłowych, niejednokrotnie wykorzystujących lokalne zasoby surowcowe (np. zakłady ceramiki budowlanej, tartaki, huty szkła). W wyniku procesów dokonujących się w ostatnich latach dominującą pozycję w przemyśle Euroregionu zyskał przemysł rolno-spożywczy. Na tle tradycyjnych dla regionu dziedzin wytwórczości przemysłowej wyróżnić należy przemysł elektromaszynowy ze znaczącymi w skali kraju przedsiębiorstwami „Relpol” i „Lumel” (elektronika i zaawansowane wyroby elektrotechniczne). Pozytywnym przykładem ilustrującym pożądane kierunki ekorozwoju jest radykalnie zmodernizowana dzięki kapitałowi szwajcarskiemu fabryka płyt wiórowych „Kronopol” w Żarach.

Jedną z ważniejszych dziedzin gospodarki w polskiej części Euroregionu jest leśnictwo i przetwórstwo drewna.

Euroregion dysponuje sprzyjającymi warunkami dla rozwoju turystyki: rozległe lasy, liczne jeziora i szlaki wodne, liczne obiekty zabytkowe oraz bogate zasoby europejskiego dziedzictwa kulturowego, a także atrakcje mogące zatrzymać turystów (rezerwat nietoperzy w podziemiach Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego, czy obóz jeńców alianckich znany z tzw. wielkiej ucieczki).

Generalnie – gospodarka polskiej części Euroregionu ma charakter przemysłowo-rolniczy, rozwinięty jest przemysł elektromaszynowy, lekki, spożywczy i drzewny, a także hodowla trzody chlewnej i bydła. Dla potrzeb gospodarki wydobywa się przede wszystkim takie surowce mineralne jak gaz ziemny, kruszywa mineralne, piaski szklarskie, wody mineralne. Przemysł regionu jest liczącym się dostawcą na rynki zagraniczne.

Do korzystnych czynników gospodarki rolnej można zaliczyć najdłuższy w Polsce okres wegetacji, łagodny klimat, przygraniczne położenie i bliskość dużych aglomeracji miejskich (w tym berlińskiej). Mniej korzystnym czynnikiem są natomiast słabe gleby, szczególnie wrażliwe na często występujące w tym rejonie niedobory opadów.

Niemiecka część Euroregionu rozciąga się w południowo-wschodniej części landu Brandenburgia: od lasów nad górną Sprewą na północnym wschodzie do Nysy na wschodzie i do łańcucha wzgórz stanowiących wał dolnołużycki na południu. Obejmuje znaczą część terytorium Łużyc Południowych. Charakteryzuje się licznymi jeziorami, rzekami, torfowiskami i rozległymi lasami sosnowymi.

Rozwinięta sieć ścieżek rowerowych, godne uwagi kościoły, kaplice i inne zabytki kultury, wiele muzeów, wytyczone szlaki turystyczne tworzą przesłanki dla rozwoju turystyki. Na uwagę zasługują takie atrakcje turystyczne jak: zaporą wodną Spremberg, specyficzny krajobraz stawów w Peitz, ogród różany w Forst i tradycyjne miejsce wypoczynku w Guben. Dla odwiedzających interesujące mogą być łużyckie obyczaje ludowe. W licznych muzeach i izbach regionalnych są pielęgnowane i prezentowane zwyczaje i świadectwa historii Serbów Łużyckich.

Mapa 4. Euroregion Sprewa-Nysa Bóbr w 2003 r.
Stan w dniu 31 XII

Euroregion Sprewa-Nysa-Bóbr

Strona polska

Gminy:

1. Babimost	15. Iłowa	29. Nowa Sól - m	43. Tuplice
2. Bobrowice	16. Jasień	30. Nowe Miasteczko	44. Wolsztyn
3. Bojadła	17. Kargowa	31. Nowogród Bobrzański	45. Wschowa
4. Brody	18. Kołsko	32. Przewóz	46. Wymiarki
5. Brzeźnica	19. Kożuchów	33. Sława	47. Zabór
6. Bytnica	20. Krosno Odrzańskie	34. Sulechów	48. Zbąszynek
7. Bytom Odrzański	21. Lipinki Łużyckie	35. Szczaniec	49. Zielona Góra - m
8. Cybinka	22. Lubrza	36. Szlichtyngowa	50. Zielona Góra - w
9. Czerwieńsk	23. Lubsko	37. Szprotawa	51. Żagań - m
10. Dąbie	24. Łagów	38. Świdnica	52. Żagań - w
11. Gaworzyce	25. Łęknica	39. Świebodzin	53. Żary - m
12. Gozdnicza	26. Małomice	40. Torzym	54. Żary - w
13. Gubin - m	27. Maszewo	41. Trzebiechów	
14. Gubin - w	28. Niegosławice	42. Trzebiel	

Powiaty:

55. Krośnieński	58. Zielonogórski
56. Nowosolski	59. Żagański
57. Świebodziński	60. Żarski
61. Wojewoda Lubuski - <i>członek wspierający</i>	

Strona niemiecka (stan w kwietniu 2002 r.)

Powiaty ziemskie:

1. Spree-Neiße

Miasta:

2. Cottbus	5. Spremberg
3. Forst	6. Welzow
4. Guben	

Gminy:

7. Schenkendöbern

Inni członkowie:

8. CMT Cottbus Congress, Messe & Touristik GmbH	16. Deutscher Gewerkschaftsbund Kreis Südbrandenburg/Lausitz
9. Brandenburgische Technische Universität	17. Deutsch-Polnischer Verein Cottbus
10. Fachhochschule Lausitz	18. Europäische Sportakademie Cottbus e.V.
11. Bäckerei Dreißig GbR, Guben	19. Entwicklungsgesellschaft Burg GmbH
12. Helga Kruska, Atterwasch	20. Handwerkskammer Cottbus
13. Industrie- und Handelskammer Cottbus	21. ENVIA Energie Sachsen/Brandenburg AG
14. Michael Oechsner	22. Sparkasse Spree-Neiße Filialdirektion Guben
15. RAG Berufsbildung GmbH	23. CIT Centnim für Innovation und Technologie GmbH

Duże znaczenie w tej części Euroregionu ma gospodarka energetyczna, której podstawą są złoża węgla brunatnego. Funkcjonują tu trzy kopalnie odkrywkowe i dwie elektrownie. Również w przyszłości węgiel brunatny pozostanie znaczącym czynnikiem rozwoju gospodarczego. Duża część tych terenów to ukształtowane w wyniku dziesiątek lat wydobywania węgla brunatnego tereny pokopalniane i coraz większego znaczenia nabiera konieczność przywrócenia do dawnego stanu nadmiernie przekształconego górniczo krajobrazu.

Długie tradycje ma na tym terenie przemysł tekstylny i szklarski.

Największym miastem jest Cottbus (drugie, co do wielkości miasto Brandenburgii), otoczone rozległymi lasami sosnowymi. W ostatnich latach miasto zaczęło się rozwijać jako centrum usługowe, naukowe i administracyjne południowej Brandenburgii. W 1991 roku utworzono tu Uniwersytet Techniczny. Cottbus jest ośrodkiem przygotowań olimpijskich gimnastyków, lekkoatletów, bokserów i kolarzy.

Wśród atrakcji turystycznych Cottbus na szczególną uwagę zasługują:

- ☐ zamek i park Branitz liczący ok. 90 ha, jeden z najbardziej znanych parków krajobrazowych Niemiec; w południowo-zachodniej części parku znajdują się dwie piramidy,
- ☐ kościół klasztorny z zachowanymi resztkami klasztoru franciszkańskiego z 1300 roku, nazywany również kościołem wendyjskim i jest najstarszą budowlą w Cottbus,
- ☐ muzeum aptekarskie (jedno z dwóch w Niemczech),
- ☐ stare mury i domy mieszczańskie z XVII wieku i stary młyn nad Sprewą (pomnik techniki),
- ☐ planetarium i mały ogród zoologiczny oraz kolejka parkowa.

Dziedziny współpracy, cele i zadania

Zgodnie z umową o utworzeniu Euroregionu celem współpracy jest wszechstronna działalność na rzecz pomyślności obszarów przygranicznych Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Federalnej Niemiec, ich sanacji ekologicznej, rozkwitu gospodarczego oraz stałej poprawy warunków życia ich mieszkańców.

Cel ten ma być realizowany w szczególności poprzez:

- ☐ współpracę w zakresie gospodarki przestrzennej,
- ☐ ochronę środowiska naturalnego,
- ☐ poprawę kondycji gospodarczej i wyrównywanie poziomów życia mieszkańców,
- ☐ działania na rzecz przyspieszonego rozwoju i wzajemnego dostosowania systemów infrastruktury technicznej i społeczno-usługowej o zasięgu ponadgranicznym,
- ☐ współdziałanie w zapobieganiu oraz zwalczaniu katastrof i klęsk żywiołowych,
- ☐ ponadgraniczną komunikację osobową i współpracę w dziedzinie ruchu turystycznego,
- ☐ wymianę kulturalną i zachowanie wspólnego dziedzictwa kulturowego,

- ☐ współpracę w wychowaniu młodego pokolenia,
- ☐ integrację ludności całego regionu poprzez tworzenie warunków i sprzyjanie rozwojowi bezpośrednich kontaktów osobistych po obu stronach granicy,
- ☐ stałe informowanie opinii publicznej po obu stronach o celach, zasadach, programach i konkretnych przedsięwzięciach w zakresie współpracy transgranicznej.

Działalność prowadzona w ramach Euroregionu zmierza do wyeliminowania istniejących przeszkód, takich jak:

- ☐ codzienne problemy graniczne, których rozwiązanie może się odbyć tylko na drodze zwiększenia przepustowości granicy dla małego ruchu granicznego,
- ☐ problemy różnic kulturowych, w tym bariera językowa i stereotypy zakorzenione w świadomości mieszkańców po obu stronach granicy,
- ☐ problemy środowiska i ochrony krajobrazu, wynikające z przestrzennego zagospodarowania regionu,
- ☐ problemy transgranicznej współpracy gospodarczej, w tym transfer nowych technologii oraz obustronna wymiana doświadczeń.

Efekty i bariery współpracy

Obszar Euroregionu jest włączony do programu Interreg II i Phare CBC, co pozwala korzystać z odpowiednich środków finansowych i doświadczeń innych regionów.

Dzięki środkom z tych programów duża grupa samorządów lokalnych, organizacji non-profit i organizacji publicznych miała i ma szansę realizować przedsięwzięcia o charakterze kulturalnym, sportowym, turystycznym oraz gospodarczym. Wiele zrealizowanych i planowanych projektów dotyczy wspólnych spotkań społeczności z całego Euroregionu, co jest bezpośrednio związane z realizacją celów statutowych i prowadzi do nawiązywania trwałych kontaktów partnerskich i osobistych, przełamywania wzajemnych uprzedzeń oraz nauki języka najbliższego sąsiada.

W 1999 roku zrealizowano 115 tzw. „małych projektów” dofinansowanych kwotą 425,2 tys. euro, a w 2000 roku 43 projekty dofinansowane kwotą 359,3 tys. euro.

W ramach tzw. „twardych projektów” Euroregion koordynuje dwa projekty inwestycyjne dofinansowywane przez fundusz Phare.

Pierwszy z nich pod nazwą EUROLAS dotyczy ochrony przeciwpożarowej lasów przygranicznych i z założenia ma transgraniczny charakter. Części składowe projektu po stronie polskiej i niemieckiej są ze sobą powiązane merytorycznie. W celu pilotowania projektu utworzona została komisja polsko-niemiecka. Projekt obejmuje zapobieganie pożarom, ich kontrolę i zwalczanie, wymianę informacji z zakresu ochrony lasów i zwalczania szkodników leśnych.

Drugi to ścieżki rowerowe – projekt tras rowerowych biegnących przez tereny Euroregionu po polskiej i niemieckiej stronie. Sieć ścieżek rowerowych będzie się łączyć poprzez przejście graniczne Gubin-Guben i projektowane przejście Zasięki-Forst. Pomoże to w promocji turystycznej regionu i stworzy szersze podstawy działań w zakresie sportu i rekreacji.

Rozpoczęto też realizację programu pilotażowego „Ekorozwój w Euroregionie Sprewa-Nysa-Bóbr”, który jest jednym z największych przedsięwzięć Euroregionu. Jego główny cel to zrównoważony rozwój Euroregionu pod względem ekonomicznym, społecznym i kulturalnym z racjonalnym wykorzystaniem i zachowaniem szczególnie cennych walorów środowiska naturalnego oraz ich odtworzeniem tam, gdzie została naruszona równowaga mieszcząca się w pojęciu ekorozwoju. Efektem tych działań ma być wzrost poziomu jakości życia odpowiadający regionalnym aspiracjom i standardom europejskim oraz przyspieszenie procesów integracji transgranicznej zgodnie z ideą powołania Euroregionu. Program ten ma realizować następujące cele:

- ☐ finalne uporządkowanie wybranych obszarów infrastruktury poprzez kontynuację zainicjowanych przedsięwzięć,
- ☐ wzmocnienie pozytywnych procesów w gospodarce regionu, mieszczących się w koncepcji ekorozwoju,
- ☐ wsparcie głównych celów zdefiniowanych w strategii ekorozwoju,
- ☐ dalsze pogłębienie procesu wyrównywania dysproporcji w bazie społeczno-gospodarczej regionu przygranicznego.

Stowarzyszenie Gmin RP Euroregion Sprewa-Nysa-Bóbr od 18 kwietnia 1996 roku posiada status Jednostki Centralnej Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży (PNWM). Realizowane projekty wymiany młodzieży obejmują również przedsięwzięcia polsko-niemiecko-francuskie i polsko-niemiecko-węgierskie. Poszczególne programy w ramach wymiany młodzieży są organizowane w różnej formie: warsztatów muzycznych, plastycznych, ekologicznych, obozów językowych i jeździeckich, praktyk uczniów szkół średnich w Niemczech czy wyjazdów szkoleniowych np. nauki obsługi nowoczesnego oprogramowania do projektowania kroju odzieży. Łączy je jedno: wszystkie mają charakter spotkania polskiej i niemieckiej młodzieży, pozwalają przezwyciężyć wzajemne zahamowania, przełamać stereotypy, poznać kulturę i zwyczaje, doskonalić język. Rozmiary tej działalności w 2001 i 2002 roku prezentuje tablica 3.32 i 3.33.

TABL. 3.32. UCZESTNICY PROGRAMÓW DOFINANSOWANYCH ZE ŚRODKÓW POLSKO-NIEMIECKIEJ WSPÓŁPRACY MŁODZIEŻY

RODZAJ WYMIANY	Ogółem	Polacy	Niemcy	Inni
OGÓŁEM	8977	4554	4276	147
2001				
Wymiana szkolna	3245	1676	1545	24
Wymiana pozaszkolna	1777	846	887	44
2002				
Wymiana szkolna	2691	1360	1268	63
Wymiana pozaszkolna	1264	672	576	16

TABL. 3.33. PROJEKTY DOFINANSOWANE ZE ŚRODKÓW POLSKO-NIEMIECKIEJ WSPÓŁPRACY MŁODZIEŻY

LATA	Liczba ogółem	Programy w Polsce		Programy w Niemczech	
		wymiana szkolna	wymiana pozaszkolna	wymiana szkolna	wymiana pozaszkolna
OGÓŁEM	198	82	39	52	25
2001	102	39	26	21	16
2002	96	43	13	31	9

Euroregion posiada własny bank informacji gospodarczej w postaci komputerowej bazy danych. Są w nim umieszczone dane o firmach polskich i niemieckich w wersji dwujęzycznej. W odstępach miesięcznych wydawany jest Biuletyn Banku Informacji Gospodarczej Euroregionu, kolportowany jako egzemplarz bezpłatny po obu stronach granicy. Pomaga to nawiązać kontakty firmom polskim i niemieckim.

Bardzo ważnym przedsięwzięciem gospodarczym są organizowane corocznie (na przemian po obu stronach) Targi Euroregionu Sprewa-Nysa-Bóbr. Mają one na celu przybliżenie środowisk gospodarczych pogranicza. Zakres Targów obejmuje wszystkie dziedziny gospodarki: produkcję, handel i usługi. Od 1997 roku organizowane są także „Rozmowy na przejściu granicznym”, poświęcone prezentacji firm oraz ich możliwościom i potrzebom współpracy.

Dotychczasowe korzyści społeczności lokalnej obszarów przygranicznych, wynikające z funkcjonowania Euroregionu można sprowadzić do następujących:

- ☐ realizacja projektów wspieranych finansowo z funduszu Phare CBC,
- ☐ realizacja projektów w ramach Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży,
- ☐ promocja gospodarcza Euroregionu,
- ☐ tworzenie ponadgranicznych koncepcji rozwoju,
- ☐ działania zmierzające do uruchomienia nowych przejść granicznych i zagospodarowania szlaków kolejowych,
- ☐ realizacja projektu „Ścieżki rowerowe” i „Eurolas”,
- ☐ rozszerzenie pasa gmin, których mieszkańcy są uprawnieni do przekraczania granicy w ramach umowy o małym ruchu granicznym,
- ☐ promocja walorów turystycznych Środkowego Nadodrza i Dolnych Łużyc,
- ☐ pomoc w nawiązywaniu i wspieranie współpracy polskich gmin, instytucji, organizacji, szkół i firm z partnerami niemieckimi,
- ☐ pomoc przy tworzeniu Szkolnych Klubów Europejskich i wdrażaniu do programów nauczania zagadnień związanych z integracją europejską,
- ☐ współpraca grup i podgrup roboczych w dziedzinach gospodarki, kultury, informacji, sportu, młodzieży i oświaty, turystyki, rolnictwa, leśnictwa, ochrony środowiska,
- ☐ działania zmierzające do przybliżenia społeczności lokalnej problematyki europejskiej, np. konkursy radiowe o tej tematyce.

Z dotychczasowych doświadczeń związanych z funkcjonowaniem Euroregionu wynika, że do najistotniejszych przeszkód utrudniających współpracę transgraniczną należą:

- ☐ bariera językowa, utrudniająca wszelkiego rodzaju kontakty w różnych dziedzinach; o ile dla strony polskiej nauka języka niemieckiego jest czymś naturalnym, o tyle dla partnerów niemieckich językiem najczęściej obowiązującym w wymianie zagranicznej jest język angielski (wyjątek stanowią szkoły partnerskie z Niemiec, w których uczy się języka polskiego jako nadobowiązkowego) – w tej sytuacji to strona polska zabiega raczej o to, aby można się było porozumieć w trakcie realizowanych programów,
- ☐ różnice w podziale administracyjnym i w systemie prawnym,
- ☐ asymetria poziomu gospodarczego po obu stronach granicy,
- ☐ mała przepustowość przejść granicznych; np. długi czas oczekiwania na odprawę autobusu powoduje, że wizyty szkół i instytucji partnerskich są stosunkowo rzadkie,
- ☐ istniejące i funkcjonujące stereotypy,
- ☐ różnice w mentalności; młode pokolenie Niemców marginalizuje rolę rodziny, pragnie kreować się na społeczeństwo zachodnie (często zamerykanizowane), a media niemieckie często gloryfikują obraz samodzielnego, młodego człowieka niezwiązanego emocjonalnie, odnoszącego sukcesy zawodowe i poświęcającego większość czasu na pracę i utrzymanie dobrej kondycji fizycznej – w Polsce natomiast nadal ważną rolę odgrywa tradycja i więzi rodzinne.

Możliwości rozwoju współpracy

Przyjęta przez władze Euroregionu strategia obejmuje najistotniejsze zagadnienia współpracy transgranicznej, do których należą:

- ☐ problemy młodzieżowe - bariera językowa, której rozwiązanie jest możliwe poprzez intensyfikację nauki języka niemieckiego i wspólne kształcenie młodzieży w mieszanych grupach polsko-niemieckich,
- ☐ rozbudowa komunikacji transgranicznej,
- ☐ ewolucja w kierunku społeczeństwa informacyjnego,
- ☐ tworzenie wspólnego rynku pracy,
- ☐ zapobieganie konfliktom społecznym.

Bardzo ważnym zagadnieniem dla rozwoju pogranicza jest transgraniczna turystyka. Stąd też będzie rozwijana współpraca w zakresie tworzenia sieci ścieżek rowerowych i nowych, lokalnych przejść dla pieszych i rowerzystów. Postęp w tej dziedzinie jest możliwy tylko przy bardzo aktywnej współpracy z partnerem niemieckim.

Ważniejsze adresy**Polskie Biuro Euroregionu**

ul. Piastowska 18
66-620 Gubin
tel./fax (068) 359-56-47
www.euroregion-snb.pl

Niemieckie Biuro Euroregionu

Stadtverwaltung Guben
Uferstr. 22-26
03172 Guben
tel. (0-049) 3561 31 33
fax (0-049) 3561 31 71

Komentarz do tablic statystycznych

- ☐ powierzchnia polskiej części Euroregionu stanowi 83,0% powierzchni całkowitej, a ludność 72,7% ogółu ludności Euroregionu,
- ☐ po stronie polskiej jest znacznie więcej miast, ale poziom zurbanizowania mierzony odsetkiem ludności miejskiej jest wyższy po stronie niemieckiej,
- ☐ w niemieckiej części na 100 mężczyzn przypada wyraźnie mniejsza liczba kobiet,
- ☐ występują wyraźne różnice w strukturze wiekowej: 57,1% ludności po stronie polskiej nie ukończyło 40 roku życia – odsetek ten po stronie niemieckiej wynosi 47,2%; odsetek ludność w wieku powyżej 65 lat stanowi po stronie polskiej 11,2%, a po stronie niemieckiej 16,4%,
- ☐ przyrost naturalny po stronie polskiej jest dodatni i wynosi 0,8‰, a po stronie niemieckiej ujemny -3,8‰,
- ☐ saldo migracji w obu częściach Euroregionu jest ujemne,
- ☐ powierzchnia użytków rolnych na 1 mieszkańca wynosi 0,5 ha po stronie polskiej i 0,3 ha po stronie niemieckiej,
- ☐ w strukturze użytków rolnych po obu stronach granicy nie ma istotnych różnic,
- ☐ po stronie polskiej jest więcej komunalnych oczyszczalni ścieków; mimo mniejszej liczby oczyszczalni po stronie niemieckiej przez oczyszczalnie ścieków jest obsługiwany większy odsetek ludności (75,6%) niż po stronie polskiej (54,4%),
- ☐ po stronie polskiej na mieszkanie przypada średnio 3,3 osoby, a po stronie niemieckiej 1,9 osoby; wskaźnik liczby osób na izbę jest po stronie polskiej prawie dwukrotnie wyższy,
- ☐ na 1000 osób po polskiej stronie przypada prawie 300 mieszkań, a po stronie niemieckiej prawie 518,
- ☐ w 2001 roku po stronie polskiej oddano do użytku 2,2 mieszkań na 1000 ludności, a po stronie niemieckiej 3,4 mieszkań; wskaźnik oddanych mieszkań na 1000 zawartych małżeństw wyniósł po stronie polskiej ponad 470 mieszkań, a po stronie niemieckiej 1031,

- ☐ na 10000 ludności po stronie polskiej przypadają 43 łóżka szpitalne, a po stronie niemieckiej 79,
- ☐ sieć placówek bibliotecznych jest liczniejsza po stronie polskiej, większa jest też liczba czytelników,
- ☐ po stronie polskiej jest znacznie więcej obiektów turystycznych, które dysponują 2-krotnie większą liczbą miejsc noclegowych niż po stronie niemieckiej.

Tablice statystyczne

TABL. 3.34. **POWIERZCHNIA I SIEĆ OSADNICZA W EUROREGIONIE SPREWA-NYSA-BÓBR**
Stan w dniu 31 XII
AREA AND SETTLEMENT SYSTEM IN SPREWA-NYSA-BÓBR EUROREGION
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Powierz- chnia ² w km ² <i>Area² in km²</i>	Miasta <i>Cities</i>				
		ogółem <i>total</i>	według liczby ludności <i>by number of population</i>			
			poniżej 10 000 <i>less than 10 000</i>	10 000- 19 999	20 000- 49 999	50 000 i więcej <i>50 000 and more</i>
OGÓŁEM2001 TOTAL	10671	37	21	7	7	2
STRONA: PART:						
Polska2001 Polish	8859	29	17	7	4	1
2002	8859	29	17	7	4	1
Niemiecka2001 German	1812	8	4	-	3	1

TABL. 3.35. **LUDNOŚĆ W EUROREGIONIE SPREWA-NYSA-BÓBR**
Stan w dniu 31 XII
POPULATION IN SPREWA-NYSA-BÓBR EUROREGION
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem <i>Total</i>	W tym kobiety <i>Of which females</i>	Na 1 km ² <i>Per 1 km²</i>	W miastach w % ogółu ludności <i>In urban areas in % of total population</i>	Kobiety na 100 mężczyzn <i>Females per 100 males</i>
	w tys. <i>in thous.</i>	<i>in thous.</i>			
OGÓŁEM2001 TOTAL	942,9	482,3	88,4	66,5	104,7
STRONA: PART:					
Polska2001 Polish	685,8	351,7	77,4	62,3	105,2
2002	674,5	347,2	76,1	62,2	106,1
Niemiecka2001 German	257,1	130,6	141,9	77,8	103,3

TABL. 3.36. LUDNOŚĆ WEDŁUG WIEKU W EUROREGIONIE SPREWA-NYSA-BÓBR
Stan w dniu 31 XII
POPULATION BY AGE IN SPREWA-NYSA-BÓBR EUROREGION
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Poniżej 18 lat Below age 18	18-39	40-64	65 lat i więcej 65 years and more
		w % ogółu ludności in % of total population			
OGÓŁEM 2001 TOTAL	942874	22,0	32,4	33,0	12,6
STRONA: PART:					
Polska 2001 Polish	685820	24,1	33,0	31,7	11,2
..... 2002	674513	23,6	32,7	32,3	11,4
Niemiecka 2001 German	257054	16,4	30,8	36,4	16,4

**TABL. 3.37. LUDNOŚĆ W WIEKU PRODUKCYJNYM^a I NIEPRODUKCYJNYM
W EUROREGIONIE SPREWA-NYSA-BÓBR**
Stan w dniu 31 XII
**WORKING^a AND NON-WORKING AGE POPULATION SPREWA-NYSA-
BÓBR EUROREGION**
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	W wieku Of age			W wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym Non-working age population per 100 persons of working age
	przed- produkcyjnym <i>pre-working</i>	produkcyjnym <i>working</i>	poprodukcyjnym <i>post-working</i>	
	w % ogółu ludności <i>in % of total population</i>			
OGÓŁEM 2001 TOTAL	20,8	65,1	14,1	53,7
STRONA: PART:				
Polska 2001 <i>Polish</i>	24,1	62,6	13,3	59,8
..... 2002	23,5	63,0	13,5	58,8
Niemiecka 2001 <i>German</i>	12,0	71,6	16,4	39,6

^a Do kategorii ludności w wieku produkcyjnym w niemieckiej części Euroregionu zaliczane są osoby w wieku 15-64 lata, a w polskiej: mężczyźni w wieku 18-64, kobiety w wieku 18-59 lat.

^a In the German part of the Euroregion persons aged 15-64 are treated as working population, and in the Polish part: men aged 18-64, women aged 18-59.

TABL. 3.38. RUCH NATURALNY LUDNOŚCI W EUROREGIONIE
SPREWA-NYSA-BÓBR
VITAL STATISTICS IN SPREWA-NYSA-BÓBR EUROREGION

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Urodzenia żywe Live births	Zgony Deaths		Przyrost naturalny Natural increase
		ogółem total	w tym niemowląt ^a of which infants ^a	
		na 1000 ludności per 1000 population	na 1000 ludności per 1000 population	
OGÓŁEM2001 TOTAL	8,9	9,0	7,6	-0,1
STRONA: PART:				
Polska2001 Polish	9,9	8,6	9,0	0,1
2002	9,5	8,8	6,9	0,8
Niemiecka2001 German	8,4	10,2	1,8	-3,8

^a Na 1000 urodzeń żywych.

^a Per 1000 live births.

TABL. 3.39. MAŁŻEŃSTWA. MIGRACJE LUDNOŚCI W EUROREGIONIE
SPREWA-NYSA-BÓBR
MARRIAGES. MIGRATION OF POPULATION IN SPREWA-NYSA-BÓBR
EUROREGION

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Małżeństwa na 1000 ludności Marriages per 1000 population	Saldo migracji Net migration	
		ogółem total	na 1000 ludności per 1000 population
		ogółem total	na 1000 ludności per 1000 population
OGÓŁEM2001 TOTAL	4,3	-5145	-5,5
STRONA: PART:			
Polska2001 Polish	4,7	-1016	-0,6
2002	4,5	-771	-1,1
Niemiecka2001 German	3,2	-4282	-16,5

TABL. 3.40. PRACUJĄCY W EUROREGIONIE SPREWA-NYSA-BÓBR
Stan w dniu 31 XII
EMPLOYED PERSONS IN SPREWA-NYSA-BÓBR EUROREGION
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym kobiety Of which females	Z ogółem sektor Of total sector		
			rolniczy agricultural	przemysłowy industrial	usługowy service
			w tys.		
OGÓŁEM 2001 TOTAL	242,6	114,5	30,6	86,4	125,6
STRONA: PART:					
Polska 2001 Polish	131,2	64,4	3,6	51,4	76,2
..... 2002	122,6	60,5	3,3	46,1	73,2
Niemiecka 2001 German	111,4	50,1	27,0	35,0	49,4

TABL. 3.41. UŻYTKOWANIE GRUNTÓW ^a W EUROREGIONIE SPREWA-NYSA-BÓBR
Stan w czerwcu
LAND USE ^a IN SPREWA-NYSA-BÓBR EUROREGION
As of June

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Powierzchnia ogółem w tys. ha Grand total area in thous. ha	Użytki rolne Agricultural land	Lasy i grunty leśne Forests and forest land	Pozostałe grunty i nieużytki Other lands and wasteland	Powierzchnia użytków rolnych na 1 mieszkańca w ha Area of agricultural land per capita
		w % powierzchni ogółem in % of total area			
OGÓŁEM 2001 TOTAL	1067,0	39,6	48,5	11,9	0,5
STRONA: PART:					
Polska 2001 Polish	885,8	40,3	49,6	10,1	0,5
..... 2002	885,8	39,9	49,8	10,3	0,5
Niemiecka 2001 German	181,2	36,4	43,3	20,3	0,3

^a Według granic administracyjnych.

^a By administrative borders.

TABL. 3.42. UŻYTKI ROLNE W EUROREGIONIE SPREWA-NYSA-BÓBR

Stan w czerwcu

AGRICULTURAL LAND IN SPREWA-NYSA-BÓBR EUROREGION

As of June

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem w tys. ha Total in thous. ha	Grunty orne Arable land	Sady Orchards	Łąki i pastwiska Meadows and pastures
		w % ogółu użytków rolnych in % of agricultural land		
OGÓŁEM2001 TOTAL	412,4	76,0	0,6	23,4
STRONA: PART:				
Polska2001	357,1	75,7	0,7	23,6
Polish2002	353,9	75,9	0,5	23,6
Niemiecka2001 German	55,3	78,0	0,1	21,9

TABL. 3.43. PRZEMYSŁOWE OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW W EUROREGIONIE SPREWA-NYSA-BÓBR

Stan w dniu 31 XII

INDUSTRIAL WASTE WATER TREATMENT PLANTS IN

SPREWA-NYSA-BÓBR EUROREGION

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Mechaniczne Mechanical	Chemiczne Chemical	Biologiczne Biological	Z podwyższonym usuwaniami biogenów With increased biogene removal (disposal)
OGÓŁEM2001 TOTAL	39	9	4	23	3
STRONA: PART:					
Polska2001	33	8	1	21	3
Polish2002	36	7	3	23	3
Niemiecka2001 German	6	1	3	2	-

TABL. 3.44. KOMUNALNE OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW I ŚCIEKI KOMUNALNE
OCZYSZCZANE W EUROREGIONIE SPREWA-NYSA-BÓBR
MUNICIPAL WASTE WATER TREATMENT PLANTS AND MUNICIPAL
WASTE WATER IN SPREWA-NYSA-BÓBR EUROREGION

WYSZCZEGÓLNIENIE <i>SPECIFICATION</i>	Ogółem <i>Total</i>	Mechaniczne <i>Mechanical</i>	Biologiczne <i>Biological</i>	Z podwyższonym usuwaniami biogenów <i>With increased biogene removal (disposal)</i>
--	------------------------	----------------------------------	----------------------------------	--

KOMUNALNE OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW ^a
MUNICIPAL WASTE WATER TREATMENT PLANTS ^a

OGÓŁEM 2001	73	6	44	23 ^b
TOTAL				
STRONA: PART:				
Polska 2001	52	4	34	14
Polish 2002	56	5	38	13
Niemiecka 2001	21	2	10	9
German				

ŚCIEKI KOMUNALNE ^c OCZYSZCZANE ^d w dam³
MUNICIPAL WASTE WATER ^c TREATED ^d in dam³

OGÓŁEM 2001	29914	1161	3558	25195
TOTAL				
STRONA: PART:				
Polska 2001	21131	1059	3465	16607
Polish 2002	17583	1021	3818	12744
Niemiecka 2001	8783	102	93	8588
German				

a Stan w dniu 31 XII. b Strona niemiecka - biologiczne z podwyższonym usuwaniem biogenów. c Po stronie niemieckiej dane obejmują także ścieki dowożone beczkowozami oraz ścieki przemysłowe bez deszczówki. d Odprowadzone siecią kanalizacyjną.

a As of 31 XII. b The German part - biological with increased biogene removal (disposal). c On the German part data include also sewage bringing by cars with barrel and industrial sewage without rain water. d Discharged through sewerage systems.

TABL. 3.45. LUDNOŚĆ OBSŁUGIWANA PRZEZ OCZYSZCZALNIE KOMUNALNE
W EUROREGIONIE SPREWA-NYSA-BÓBR
POPULATION SERVED BY MUNICIPAL WASTE WATER TREATMENT
PLANTS IN SPREWA-NYSA-BÓBR EUROREGION

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym Of which		
		mechaniczne mechanical	biologiczne biological	z podwyższonym usuwaniam biogenów with increased biogene removal (disposal)
		w % ogółu ludności in % of total population		
OGÓŁEM2001 TOTAL	60,2	2,4	9,3	48,5
STRONA: PART:				
Polska2001	54,4	2,9	12,2	39,2
Polish2002	55,2	3,3	13,2	38,7
Niemiecka2001 German	75,6 ^a	1,1	1,4	73,1

^a Mieszkańcy Brandenburgii obsługiwani przez oczyszczalnię znajdującą się w danym powiecie (łącznie z mieszkańcami, od których ścieki wywożone są beczkowozami). Dane obejmują mieszkańców sąsiadujących powiatów Barnim i Dahme-Spreewald, którzy przyłączeni są do oczyszczalni znajdujących się na obszarze Euroregionu; dane nie obejmują mieszkańców obszaru Euroregionu, którzy przyłączeni są do oczyszczalni w powiecie Dahme-Spreewald, a także do oczyszczalni znajdujących się poza granicami Brandenburgii. Dane nie obejmują 1885 mieszkańców powiatu Oder-Spree i 27708 mieszkańców powiatu Spree-Neisse, którzy przyłączeni są do oczyszczalni w Gubinie po stronie polskiej oraz 2080 mieszkańców przyłączonych do oczyszczalni przemysłowych.

^a Brandenburg's residents are served by sewage treatment plant, which are situated in given powiat (including residents, from who sewage are removed by cars with barrel). Data include residents from Barnim and Dahme-Spreewald powiat, which are connected with sewage treatment plant located in Euroregions; data do not include residents of Euroregions, who are connected with sewage treatment plant in Dahme-Spreewald powiat, as well as those, who are connected with sewage treatment plant situated beside the Brandenburg's border. Data do not include 1885 residents from Oder-Spree powiat and 27708 residents from Spree-Neisse powiat, who are connected with sewage treatment plant in Gubin on the Polish side as well as residents, who are connected with industrial sewage treatment plant.

TABL. 3.46. ZASOBY MIESZKANIOWE W EUROREGIONIE SPREWA-NYSA-BÓBR

Stan w dniu 31 XII

DWELLING STOCKS IN SPREWA-NYSA-BÓBR EUROREGION

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Mieszkania Dwellings	Przeciętna liczba osób Average number of persons		Przeciętna powierzchnia użytkowa Average usable floor space		Mieszkania na 1000 ludności Dwellings per 1000 population
		na mie- szkanie per dwelling	na izbę per room	mieszkania per dwelling	na 1 osobę per person	
				w m ²	in m ²	
OGÓŁEM2001 TOTAL	338397	.	.	.	.	358,9
STRONA: PART:						
Polska2001	205211	3,3	0,9	63,9	19,5	299,2
Polish2002	207311	3,2	0,8	69,0	21,4	307,3
Niemiecka2001 German	133186	1,9	0,5	71,3	36,9	518,1

TABL. 3.47. MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKU W EUROREGIONIE SPREWA-NYSA-BÓBR
DWELLINGS COMPLETED IN SPREWA-NYSA-BÓBR EUROREGION

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Mieszkania Dwellings			Izby Rooms		Przeciętna liczba izb w miesz- kaniu Average number of rooms in dwelling
	ogółem total	na 1000 ludności per 1000 population	na 1000 zawartych mażeństów per 1000 marriages contracted	ogółem total	na 1000 ludności per 1000 population	
OGÓŁEM 2001 TOTAL STRONA: PART:	2370	2,5	588,5	10547	11,2	4,5
Polska 2001 Polish	1508	2,2	470,7	5738	8,4	3,8
..... 2002	1325	2,0	440,2	5670	8,4	4,3
Niemiecka 2001 German	862	3,4	1031,0	4809	18,7	5,6

TABL. 3.48. SZPITALA OGÓLNE W EUROREGIONIE SPREWA-NYSA-BÓBR
Stan w dniu 31 XII
GENERAL HOSPITALS IN SPREWA-NYSA-BÓBR EUROREGION
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Szpitale Hospitals	Ludność na 1 szpital Popu- lation per hospital	Łóżka rzeczywiste Beds		Leczeni ^{ab} In pa- tients ^{ab}	Prze- ciętne wykorzy- stanie łóżka Average bed use	Prze- ciętny pobyt chorego Average patient stay
			ogółem total	na 10 tys. ludności per 10 thous. po- pulation		w dniach in days	
OGÓŁEM 2001 TOTAL STRONA: PART:	21	44899	4984	52,9	160981	.	.
Polska 2001 Polish	16	42864	2943	42,9	97894	255,7	7,7
..... 2002	15	44968	2863	42,4	106135	269,4	7,3
Niemiecka 2001 German	5	51947	2041	78,6	63087	.	9,5

a W ciągu roku. b Bez ruchu międzyoddziałowego.

a During the year. b Excluding inter-ward patient transfer.

TABL. 3.49. **APTEKI I PUNKTY APTECZNE^a W EUROREGIONIE SPREWA-NYSA-BÓBR**

Stan w dniu 31 XII

PHARMACIES AND PHARMACEUTICAL OUTLETS^a IN SPREWA-NYSA-BÓBR EUROREGION

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Apteki i punkty apteczne I typu Pharmacies and type I pharmaceutical outlets	Ludność na 1 aptekę i punkt apteczny Population per pharmacy and pharmaceutical outlet
OGÓŁEM2001 TOTAL STRONA: PART:	196	4810,6
Polska2001	147	4665,4
Polish2002	157	4296,3
Niemiecka2001 German	49	5300,7

^a Bez aptek i punktów aptecznych w stacjonarnych zakładach opieki zdrowotnej (np. szpitalach, sanatoriach).^a Excluding pharmacies and pharmaceutical outlets in in-patient health care facilities (hospitals, sanatoria).TABL. 3.50. **BIBLIOTEKI PUBLICZNE W EUROREGIONIE SPREWA-NYSA-BÓBR**

Stan w dniu 31 XII

PUBLIC LIBRARIES IN SPREWA-NYSA-BÓBR EUROREGION

As of 31 XII

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Placówki biblioteczne Library facilities	Liczba ludności na 1 placówkę biblioteczną Population per 1 library establishment	Księgozbiór w wol. Collection in volumes	Czytelnicy ^a Borrowers ^a	Wypożycze- nia księ- gozbioru na 1 czytelnika w wol. ^a Collection lendings per borrower in vol. ^a
			na 1000 ludności per 1000 population		
OGÓŁEM2001 TOTAL STRONA: PART:	206	4577	3365,3	179,7	22,8
Polska2001 Polish	194	3535	4062,4	206,1	20,1
2002	193	3495	4067,2	211,5	20,0
Niemiecka2001 German	12	21421	1505,5	109,0	36,6

^a W ciągu roku.^a During the year.

TABL. 3.51. BAZA NOCLEGOWA^a TURYSTYKI W EUROREGIONIE SPREWA-NYSA-BÓBR
TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS^a
IN SPREWA-NYSA-BÓBR EUROREGION

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Obiekty Facilities	Miejsca noclegowe Number of beds		Korzystający z noclegów Tourists accommodated		Udzielone noclegi Accommodation provided	
		ogółem total	na 1000 ludności stałej per 1000 perma- nent po- pulation	ogółem total	w tym tu- ryści za- graniczni w % of which foreign tourists in %	ogółem total	w tym tu- rystom za- granicz- nym w % of which foreign tourists in %
	stan w dniu 31 VII as of 31 VII						
OGÓŁEM 2001 TOTAL	305	18052	19,1	540932	13,3	1353273	9,2
STRONA: PART:							
Polska 2001	193	12019	17,5	276962	21,8	707159	14,0
Polish 2002	177	11315	16,8	280484	23,2	626839	15,7
Niemiecka 2001 German	112	6033	23,0	263970	4,5	646114	3,9

a Strona niemiecka – bez kempingów.

a The German part – excluding camping sites.

TABL. 3.52. OBIEKTY NOCLEGOWE TURYSTYKI WEDŁUG RODZAJÓW W EUROREGIONIE SPREWA-NYSA-BÓBR
Stan w dniu 31 VII
TOURISTS FACILITIES BY TYPE IN SPREWA-NYSA-BÓBR
EUROREGION
As of 31 VII

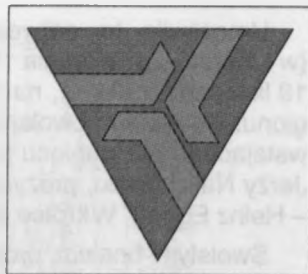
WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym Of which						
		hotele hotels	motele motels	pensjo- naty boarding houses	domy wyciecz- kowe excursion hostels	schro- niska shelters	ośrodki wczaso- we ^a holiday centres ^a	kem- pinki ^b i pola bi- wakowe ^b camping ^b and tent camp sites
OGÓŁEM 2001 TOTAL	305	73	25	26	5	7	38	15
STRONA: PART:								
Polska 2001	193	28	10	7	5	–	29	9
Polish 2002	177	28	9	8	3	–	24	12
Niemiecka 2001 German	112	45	15	19	–	7	9	6

a Bez kwater prywatnych. b Strona niemiecka - kempingi nie są ujęte w obiektach turystycznych ogółem.

a Excluding private lodgings. b The German part – total tourist facilities don't include camping sites.

3.1.4. Euroregion Neisse-Nisa-Nysa

Podstawy prawne

Oficjalne powstanie Euroregionu wyznacza dzień **21 grudnia 1991 roku** - data pierwszego posiedzenia rady Euroregionu w Zittau, na którym delegaci trzech stron podjęli uchwałę o powołaniu do życia nowej, pierwszej w Europie Środkowej i Wschodniej struktury transgranicznej pod nazwą „Euroregion Nysa”. W ramowym porozumieniu z **19 marca 1994 roku** nadano euro-regionowi nazwę **Euroregion Neisse-Nisa-Nysa**.

Intensywne działania zmierzające do utworzenia Euroregionu rozpoczęły się w 1990 roku. Inicjatywę dotyczącą współpracy podjęły w 1990 roku środowiska lokalne graniczących ze sobą gmin i powiatów: Bogatyni po stronie polskiej, Liberca po stronie czeskiej i Zittau po stronie niemieckiej. Już w styczniu 1991 roku strona niemiecka przeprowadziła sondażowe rozmowy w Brukseli i Luksemburgu, zyskując dla projektu przychylność władz Unii i UNESCO. Warto podkreślić, że od samego początku idea utworzenia euroregionu miała charakter inicjatywy samorządowej. Z czasem do poszukiwań nowej formuły współpracy przygranicznej włączyły się władze wojewódzkie Jeleniej Góry, Okręgu Północnoczeskiego i Saksonii. Rozpoczęły też prace organizujące się doraźne trójstronne grupy robocze opracowujące wspólne zagadnienia. Głównym celem prac grup roboczych było przygotowanie części merytorycznej wspólnej konferencji. Poprzedziła ją *Deklaracja o współpracy* podpisana 15 maja 1991 roku przez trzech przedstawicieli władz regionów przygranicznych. Konferencja inicjująca powstanie Euroregionu odbyła się 23-25 maja 1991 roku w Zittau pod patronatem prezydentów trzech państw: Lecha Wałęsy, Vaclava Havla i Richarda von Weizsäckera z udziałem ponad 300 przedstawicieli przygranicznej społeczności czeskiej, niemieckiej i polskiej.

Na **konferencji**, którą z perspektywy czasu określa się historycznym wydarzeniem dla obszarów przygranicznych Czech, Niemiec i Polski, działacze samorządowi, przedstawiciele parlamentów i administracji rządowej porozumieli się co do dalszego współdziałania w realizacji idei powołania **Euroregionu „Trójkąt Trzech Ziem”** (pierwotna nazwa Euroregionu Nysa). Najważniejszym dokonaniem tej konferencji było uchwalenie memorandum, które określało intencje, formy oraz zakres przyszłej współpracy.

Drugie półrocze 1991 roku to faza budowania podstaw instytucjonalnych Euroregionu. Pierwszym efektem organizacyjnym Konferencji było otwarcie w lipcu w Zittau *Biura Koordynacyjnego*, do którego każda ze stron delegowała po jednej osobie w randze koordynatora. Dla prowadzenia bieżącej działalności utworzono także w Libercu i w Jeleniej Górze biura koordynatorów. Pod koniec sierpnia 1991 roku gotowy był już projekt struktury organizacyjnej Euroregionu i statut. Ustalono terminy końcowe podejmowania przez samorządy lokalne uchwał o przystąpieniu do Euroregionu. Pod koniec 1991 roku deklaracje przystąpienia złożyły:

- ☐ 34 gminy województwa jeleniogórskiego,
- ☐ 5 powiatów północnych Czech,
- ☐ 9 powiatów wschodniej Saksonii i jedno miasto wydzielone.

Umożliwiło to odbycie w każdym z trzech państw konferencji krajowych (w Liberca 28 sierpnia 1991 r., Jeleniej Górze 8 listopada 1991 r. i Zittau 19 listopada 1991 r.), na których wybrano delegatów do tworzącej się rady Euroregionu. Do czasu powołania rady rolę trójstronnego ciała reprezentującego idee powstającego Euroregionu pełniło tzw. prezydium w składzie: wojewoda jeleniogórski – Jerzy Nalichowski, prezydent (primator) Liberca – Jiří Drda i starosta powiatu Zittau – Heinz Eggert. Wkrótce potem został powołany Euroregion.

Swoistym finałem procesu kształtowania się podstaw organizacyjnych Euroregionu Nysa stało się uzyskanie przez niego w połowie 1994 roku członkostwa w Europejskim Stowarzyszeniu Regionów Granicznych. Od listopada 1996 roku przedstawiciel Euroregionu Nysa – Zbigniew Kulik – jest wiceprezydentem tej organizacji.

Struktura organów

W celu realizacji zadań współpracy transgranicznej utworzona została wielopoziomowa struktura organizacyjna Euroregionu. Organami Euroregionu są:

- ☐ rada,
- ☐ prezydium,
- ☐ sekretariat,
- ☐ grupy robocze.

Rada jest najwyższym organem Euroregionu. W jej skład wchodzi 30 osób (po 10 z każdej ze stron).

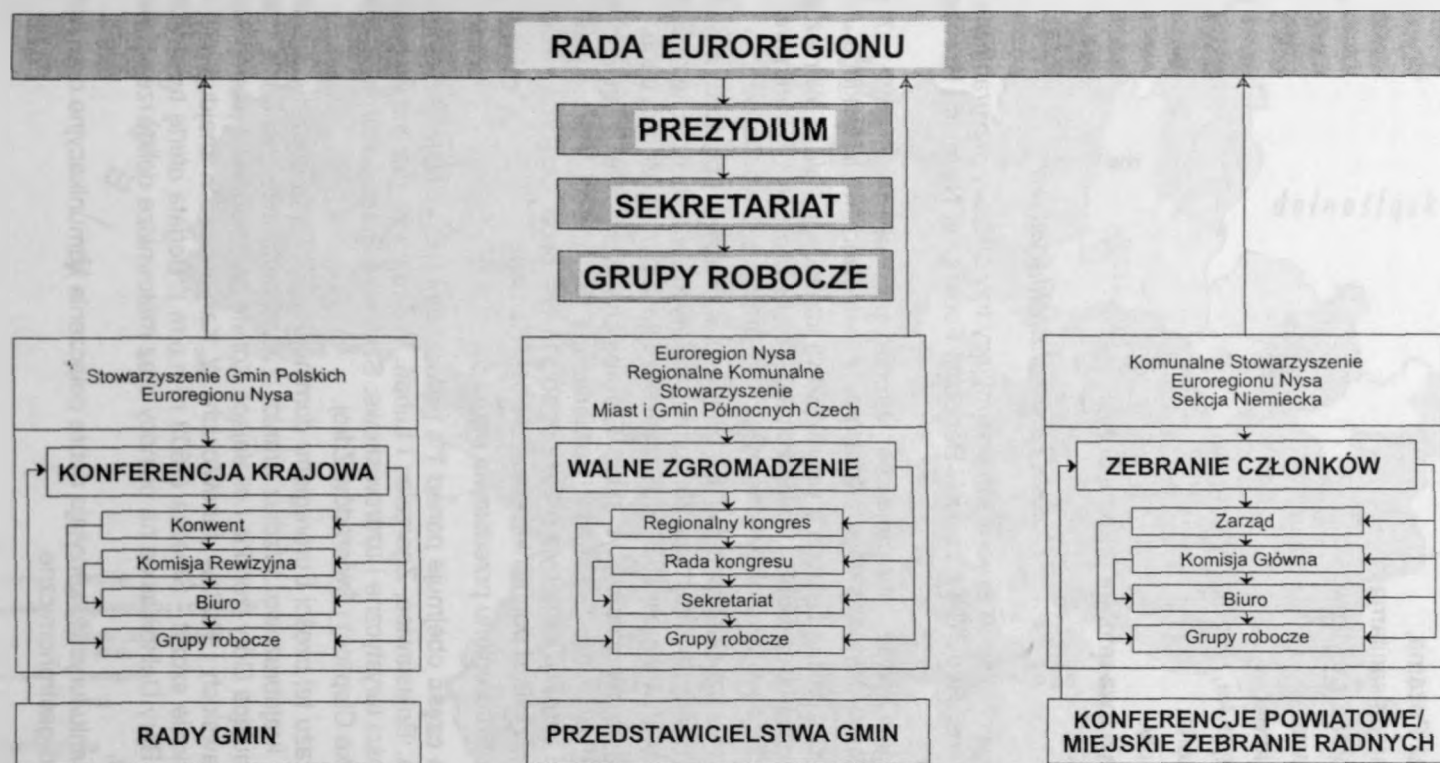
Prezydium Euroregionu liczy trzy osoby, po jednej reprezentującej każdą ze stron.

Sekretariat jest organem administracyjnym Euroregionu. Tworzy go trójstronne konsylium sekretarzy, którzy reprezentują strony uczestniczące na podstawie stosownych pełnomocnictw. Sekretarze pracują równolegle, bez wzajemnego podporządkowania. Sekretariat koordynuje działalność grup roboczych i prowadzi sprawy administracyjne dotyczące organów Euroregionu.

Merytoryczna praca realizowana jest w strukturze grup roboczych. Grupy robocze rozwiązują problemy fachowe w poszczególnych dziedzinach działalności Euroregionu oraz opracowują wnioski i zalecenia dla rady, która je uchwała i nadzoruje ich realizację. Grupy powstają lub są rozwiązywane na podstawie uchwały rady i działają na zasadach społecznych lub w ramach służbowych obowiązków. Liczba członków, struktura fachowa oraz skład osobowy narodowych grup roboczych jest wewnętrzną sprawą każdej z trzech stron uczestniczących w Euroregionie.

W fazie początkowej było 7 grup roboczych, obecnie jest ich 15:

- ☐ Komunikacja drogowa,
- ☐ Komunikacja kolejowa,
- ☐ Gospodarka,
- ☐ Turystyka,
- ☐ Turystyka rowerowa,
- ☐ Czysta Nysa,

- ☐ Lasy,
- ☐ Straż Pożarna,
- ☐ Ochrona sanitarna,
- ☐ Ochrona zabytków,
- ☐ Kultura,
- ☐ Biblioteki,
- ☐ Statystyka,
- ☐ Historia,
- ☐ Szkoły.

Aktualnie trwa reforma grup roboczych.

Obszar i jego charakterystyka

Euroregion Nysa to Euroregion obejmujący trzy obszary przygraniczne położone u styku granic Republiki Czeskiej, Republiki Federalnej Niemiec i Rzeczypospolitej Polskiej.

Euroregion Nysa obejmuje po stronie polskiej 44 gminy i 7 powiatów z województwa dolnośląskiego oraz 2 gminy z województwa lubuskiego.

Gminy Gozdnicza i Łęknica z województwa lubuskiego należą również do Euroregionu Sprewa-Nysa-Bóbr. Powierzchnia polskiej części Euroregionu wyniosła w 2002 r. 5614 km² i zamieszkała była przez prawie 593 tys. osób.

Po stronie czeskiej w skład Euroregionu wchodzi 5 powiatów z dwóch województw. Powiaty te obejmują 235 gmin, z których 142 są członkami Euroregionu. Ich powierzchnia wynosi 2627 km² i zamieszkuje ją ponad 434 tys. osób.

Po stronie niemieckiej w skład Euroregionu wchodziły 2 miasta wydzielone i 3 powiaty z landu Saksonia. Powierzchnia tej części Euroregionu wyniosła 3156 km² i zamieszkała była przez ponad 511 tys. osób. Od 1 maja 2004 r. do Euroregionu przystąpił ponownie powiat ziemski Kamenz.

Obszar Euroregionu przedstawia mapa 5.

Polska część obejmuje ponad 1% powierzchni Polski. Największe miasta to Jelenia Góra, Bolesławiec, Zgorzelec i Lubań. W kraju i za granicą znane są górskie miejscowości turystyczne i uzdrowiskowe: Szklarska Poręba, Karpacz, Jelenia Góra (Uzdrowisko Cieplice) i Świeradów Zdrój.

W pejzażu tej części Euroregionu dominują góry. Są to obszary atrakcyjne przyrodniczo i krajobrazowo. Wzdłuż granicy z Czechami leży zachodnia część Sudetów, obejmująca Góry Izerskie i okalające Kotlinę Jeleniogórską pasmo Karkonoszy, Gór Kaczawskich i Rudaw Janowickich. W Karkonoszach znajduje się najwyższy w Euroregionie szczyt - Śnieżka (1603 m n.p.m.). Bogatą ofertę turystyczną stanowią także Bory Dolnośląskie na północy oraz malownicze doliny rzek Kwisy, Kaczawy i Bobru.

Uprawianiu turystyki sprzyjają dobre połączenia komunikacyjne oraz liczne obiekty hotelowo-gastronomiczne.

Mapa 5. Euroregion Neisse-Nisa-Nysa w 2004 r.
Stan w dniu 1 V

Euroregion Neisse-Nisa-Nysa

Strona polska

Gminy:

1. Bogatynia
2. Bolesławiec – m
3. Bolków
4. Gozdnicza
5. Gromadka
6. Gryfów Śląski
7. Janowice Wielkie
8. Jawor
9. Jelenia Góra
10. Jezów Sudecki
11. Kamienna Góra – m
12. Kamienna Góra – w

13. Karpacz
14. Kowary
15. Leśna
16. Lubań – m
17. Lubawka
18. Lubomierz
19. Lwówek Śląski
20. Łęknica
21. Marciszów
22. Mirk
23. Mściwojów
24. Mysłakowice

25. Nowogrodziec
26. Olszyna
27. Osiecznica
28. Paszowice
29. Piechowice
30. Pieńsk
31. Platerówka
32. Podgórzyn
33. Siekierczyn
34. Stara Kamienica
35. Sulików
36. Szklarska Poręba

37. Świeradów Zdrój
38. Świerzawa
39. Węgliniec
40. Wleń
41. Wojcieszków
42. Zawidów
43. Zgorzelec – m
44. Zgorzelec – w
45. Złotoryja – m
46. Złotoryja – w

Powiaty:

47. Bolesławiecki
48. Jeleniogórski

49. Kamiennogórski
50. Lubański

51. Lwówecki
52. Zgorzelecki

53. Złotoryjski

Inni członkowie:

54. Karkonoska Agencja Rozwoju Regionalnego - członek wspierający

Strona czeska

Gminy:

1. Albrechtice v J.h.
2. Bedřichov
3. Bělá u Semil
4. Benešov u Semil
5. Bezděz
6. Bílá
7. Bílý Kostel
8. Bílý Potok
9. Blíževce
10. Bozkov
11. Brniště
12. Bulovka
13. Černousy
14. Česká Lípa
15. Český Dub
16. Cetenov
17. Chotyně
18. Chrástava
19. Chřibská
20. Chuchelna
21. Čtveřín
22. Cvikov
23. Desná v Jiz. horách
24. Děčichov
25. Doksy
26. Dolní Podluží
27. Dolní Poustevna
28. Doubice
29. Držkov
30. Dubnice
31. Frydlant
32. Habartice
33. Hamr na Jezeře
34. Harrachov
35. Hejnice
36. Heřmanice

37. Hlávce
38. Hodkovice n. Mohelkou
39. Holany
40. Horní Podluží
41. Horní Rásnice
42. Hrádek nad Nisou
43. Hrubá Skála
44. Jablonec nad Nisou
45. Jablonné v Podještědí
46. Janov nad Nisou
47. Janův Důl
48. Jeřmanice
49. Jilemnice
50. Jindřichovice
51. Jiřetín p. Jedlovou
52. Jiřetín pod Bukovou
53. Jiřňkov
54. Josefův Důl
55. Karlovice
56. Koberovy
57. Kobyly
58. Kořenov
59. Krásná Lípa
60. Krásný Les
61. Křižany
62. Krompach
63. Kryštofovo Údolí
64. Lázně Libverda
65. Liberec
66. Lipová u Šluknova
67. Lišný
68. Lobendava
69. Lomnice n. Popelkou
70. Loužnice
71. Lučany nad Nisou
72. Mařenice

73. Mařovice
74. Mikulášovice
75. Mimoň
76. Mirová p. Kozákovem
77. Mníšek
78. Nová Ves n. Nisou
79. Nová Ves u Chrástavy
80. Nové Město p. Smrkem
81. Noviny pod Ralskem
82. Nový Bor
83. Nový Oldřichov
84. Ohrázenice
85. Okrouhlá
86. Oldřichov v Hájích
87. Osečná
88. Paceřice
89. Paseky nad Jizerou
90. Pěnčín
91. Pertoltice
92. Plavý
93. Polevsko
94. Příšovice
95. Proseč p. Ještědem
96. Prysk
97. Radčice
98. Radimovice
99. Rádlo
100. Radvanec
101. Ralsko
102. Raspenava
103. Rokytnice n. Jizerou
104. Rumburk
105. Rybníště
106. Rychnov u Jabl. n. N
107. Rynoltice
108. Semily

109. Šimonovice
110. Skalce u Č. L.
111. Skalka u Doks
112. Sloup v Čechách
113. Šluknov
114. Smržovka
115. Soběslavice
116. Sosnová
117. Staré Křečany
118. Stráž nad Nisou
119. Stráž pod Ralskem
120. Stvolínky
121. Světlá p. Ještědem
122. Svijanský Újezd
123. Svojkov
124. Svor
125. Sychrov
126. Tanvald
127. Turnov
128. Varnsdorf
129. Velké Hamry
130. Velký Šenov
131. Vilémov
132. Višňová
133. Vlastibořice
134. Všelibice
135. Záhoří
136. Zahradky u. Č. L.
137. Zákupy
138. Zásada
139. Žďárček
140. Zdislava
141. Železný Brod
142. Zlatá Olešnice

Powiaty:

143. Česká Lípa
144. Děčín – rejon Šluknov
145. Jablonec nad Nisou

146. Liberec
147. Semily

Inni członkowie:

148. Regionální hosp. komora NISA
149. Sdružení pro Český ráj

Strona niemiecka

Powiaty:

1. Bautzen
2. Niederschlesischer Oberlausitzkreis
3. Löbau-Zittau
4. Kamenz

Miasta wydzielone (na prawach powiatu):

5. Görlitz
6. Hoyerswerda

Obszar polskiej części Euroregionu jest bogaty w wody lecznicze i mineralne. W Świeradowie Zdroju występują wody radonowe, a w Uzdrowisku Cieplice również wody termalne o temperaturze do 73°C, wykorzystywane w leczeniu wielu chorób.

Dziedzictwo kulturowe stanowi dodatkową atrakcję turystyczną. Większość miast i miasteczek pochodzi z XII–XV wieku. Do dziś dobrze zachowały się ich układy urbanistyczne. Dawne rezydencje, zamki i pałace charakteryzują się wysokimi walorami artystycznymi. Poczesne miejsce zajmują piastowskie zamki gotyckie i obiekty sakralne. Najszynniejsze zabytki to XIII-wieczne opactwo cystersów w Krzeszowie, XIII-wieczny Kościółek Wang w Karpaczu oraz ruiny średniowiecznych zamków obronnych: Chojnik, Bolczów, Bolków.

W polskiej części Euroregionu występują liczne bogactwa naturalne: węgiel brunatny, dolomit, kwarc, kaolin, bazalt, minerały szlachetne.

Wysoką pozycję w gospodarce tej części Euroregionu zajmuje przemysł. Obejmuje on wiele przedsiębiorstw różnych branż: paliwowo-energetyczny, wydobywczy, szklarski, materiałów budowlanych, ceramiczny, włókienniczy, odzieżowy, metalowy, maszynowy i elektrotechniczny.

Ważnym atutem jest położenie na szlaku komunikacyjnym łączącym południe Europy ze Skandynawią, krzyżującym się z autostradą Wrocław-Berlin i międzynarodowymi szlakami do Drezna, Lipska i Monachium.

Czeska część Euroregionu obejmuje obszar północnych Czech (powiaty Česká Lípá, Jablonec nad Nisou, Liberec, Semily oraz część powiatu Děčín - Šluknovsko) i stanowi ok. 5% powierzchni Republiki Czeskiej. Największe miasta to Liberec, Jablonec n/Nisou i Česká Lípá.

W czeskiej części Euroregionu Nysa znajduje się wiele masywów górskich. Największe z nich to Góry Izerskie i Karkonosze. Góry te są położone na północy i wraz z Górami Łużyckimi dają możliwość uprawiania różnych form turystyki i wypoczynku. W południowej części czeskiego obszaru Euroregionu znajdują się unikalne formy skalne z piaszcwca, teren ten nosi nazwę „Český ráj”. Krajobraz wzbogacają liczne akweny wodne, wśród których najbardziej znane jest jezioro Máchovo. Charakterystycznym elementem w pejzażu regionu są zbiorniki wodne dostarczające wodę pitną (Souš, Josefův Důl, Černá Nisa). Główne rzeki to Nysa Łużycka, Smědá, Pločnice, Ižera.

Do ważniejszych zabytków należy zamek księcia von Wallensteina we Frydlandzie, kościół barokowy w Jablonnie, budowle średniowiecznych zamków i grodów (Valdstein, Sychrov, Hrubá Skála), rejon z śladami pierwszych osiedli z epoki neolitu.

W tej części Euroregionu rozwinął się przemysł szklarski, maszynowy, przetwórstwa metali, włókienniczy, odzieżowy, materiałów budowlanych, spożywczy i maszynowy.

Między ważniejszymi miastami czeskiej części Euroregionu istnieją dobre połączenia drogowe i kolejowe. Region łączy się z Pragą drogą szybkiego ruchu, która od Turnova prowadzi dalej do Jablonca i Liberca jako droga I klasy. Ponadto w rejonie Liberca znajduje się lotnisko towarowe, a także lotnisko w rejonie Česká Lípá.

Niemiecka część Euroregionu obejmuje obszar wschodniej Saksonii. Największe miasta w tej części Euroregionu to Görlitz, Hoyerswerda, Bautzen, Weißwasser i Zittau.

Region cechuje się bogactwem form krajobrazowych: rozległe wrzosowiska i krajobrazy pojezierne, lasy i pasmo Gór Żytawskich, a także malownicze Pogórze Górnoluzyckie. Najwyższym szczytem niemieckiej części Euroregionu jest Lausche liczący 793 m n.p.m. Innymi popularnymi celami wycieczek turystycznych są wzniesienia Czorneboh i Görlitzer Landeskronen. Najwyżej położoną gminą jest kurort Jonsdorf (452 m n.p.m.) w powiecie Löbau-Zittau.

Ważniejsze rzeki płynące przez niemiecką część Euroregionu to Nysa Łużycka, Sprewa, Schwarze Elster oraz Weiße Schöps i Schwarze Schöps.

Zabytki to zachowana architektura i struktura zabudowy wielu miast. Wyjątkowo zachowana architektura Görlitz, Bautzen i Zittau w swym jednolitym charakterze jest rzadko spotykana lub wręcz unikalna w skali całych Niemiec. Wyjątkowy charakter ma również górnoluzyckie budownictwo przysłupowe, stanowiące zabytkowy kompleks architektury ludowej.

W strukturze gospodarczej główną rolę odgrywa przemysł wydobywczy (węgiel brunatny), energetyczny, włókienniczy, odzieżowy, maszynowy i szklarski, a także rolnictwo i ogrodnictwo.

Region ten od wieków tworzył skrzyżowanie ważnych szlaków: "Via Reggia" z zachodu na wschód i tzw. szlak solny z północy na południe. Obecne wewnętrzne i zewnętrzne powiązania komunikacyjne są bardzo dobre. Autostrada z kierunku Drezna dociera do granicy z Polską, a dwie linie kolejowe: Zittau - Berlin i Zittau - Lipsk są włączone do sieci „Inter-City”.

Dziedziny współpracy, cele i zadania

Do **generalnych celów** współpracy w ramach Euroregionu Nysa zalicza się:

- ☐ usuwanie negatywnego oddziaływania granic państwowych,
- ☐ poprawę poziomu życia mieszkańców Euroregionu,
- ☐ poprawę stanu naturalnych i kulturowych warunków życia,
- ☐ rozwój potencjału gospodarczego na obszarze Euroregionu,
- ☐ wspieranie wszystkich działań na poziomie regionalnym, które prowadzą uczestniczące państwa do integracji z Unią Europejską.

Przy określaniu **zakresu** współpracy ustalono, że powinna ona dotyczyć przede wszystkim:

- ☐ współpracy w zakresie planowania przestrzennego,
- ☐ utrzymania oraz poprawy stanu środowiska naturalnego,
- ☐ rozwoju gospodarki oraz dążenia do wyrównania standardu życiowego,
- ☐ budowy oraz dostosowywania infrastruktury do potrzeb przekraczających granice,
- ☐ współpracy w likwidacji pożarów i klęsk żywiołowych oraz w sytuacjach awaryjnych,
- ☐ współpracy na rzecz rozwoju publicznych środków komunikacji osobowej i turystyki w obszarze przygranicznym,
- ☐ wymiany kulturalnej oraz opieki nad wspólnym dziedzictwem kulturowym,
- ☐ oddziaływania na ogólną poprawę stosunków międzyludzkich,

- ☐ współpracy w zakresie działalności humanitarnej oraz socjalnej,
- ☐ rozpatrywania skarg obywateli w przypadkach przekraczających granice państwowe.

Efekty i bariery współpracy

Projekty euroregionalne wspierane są z różnych źródeł.

Szczególną rolę w finansowaniu przedsięwzięć transgranicznych spełnia Program Phare CBC oraz fundusze organizacji „Polsko-Niemiecka Współpraca Młodzieży” (PNWM). W latach 1996-2003 zrealizowano 704 projekty, dofinansowane z Funduszu Małych Projektów Phare w kwocie prawie 3,7 mln euro. W tym samym okresie na projekty realizowane w ramach Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży uzyskano dofinansowanie w kwocie 2,1 mln zł.

Już w listopadzie 1991 roku w wyniku podpisanego porozumienia między Uniwersytetem Technicznym w Libercu, Wyższą Szkołą Techniczną (obecnie Wyższa Szkoła Techniki, Gospodarki i Spraw Socjalnych) w Zittau, Akademią Ekonomiczną we Wrocławiu – Wydział Gospodarki Regionalnej i Turystyki w Jeleniej Górze oraz Filią Politechniki Wrocławskiej w Jeleniej Górze, utworzono *Ośrodek Koordynacji Badań Szkół Wyższych Euroregionu „Neisse-Nisa-Nysa”* z siedzibą w Libercu. W pracach ośrodka uczestniczy ponad 100 pracowników naukowych działających w 10 trójstronnych sekcjach badawczych o strukturze merytorycznej zbliżonej do zakresów zainteresowań samorządowych grup roboczych.

W połowie lutego 1993 roku po wielomiesięcznej pracy trójstronnej komisji utworzono kolejną – obok Ośrodka Koordynacji Badań Szkół Wyższych w Libercu – formę współdziałania środowisk naukowych Euroregionu w postaci *Międzynarodowego Instytutu Szkół Wyższych* z siedzibą w Zittau. Powołanie Instytutu o charakterze uniwersyteckim – wzorowane na podobnym instytucie niemiecko-francuskim – jest ważnym elementem budowy modelu transgranicznego regionu z rozwiniętymi formami współpracy, w której nauka i wspólne kształcenie studentów ma swój znaczący udział. W ramach Instytutu kształceni są specjaliści, znający realia gospodarcze Czech, Niemiec i Polski. Podstawowym warunkiem przyjęcia na studia w Instytucie jest posiadanie tzw. przeddyplomu przez studentów niemieckich oraz zaliczenie co najmniej 4 semestrów studiów na macierzystych uczelniach przez studentów czeskich i polskich.

W latach 2001-2002 zrealizowano liczne projekty dofinansowane z funduszy zarządzanych przez Euroregion (tabl. 3.53).

TABL. 3.53. PROJEKTY DOFINANSOWANE Z FUNDUSZY ZARZĄDZANYCH PRZEZ EUROREGION

WYSZCZEGÓLNIENIE	Liczba ogółem	2001	2002
OGÓŁEM	485	342	143
Rozbudowa infrastruktury technicznej	19	6	13
Imprezy o charakterze naukowym i edukacyjnym	209	127	82
Imprezy kulturalne	126	108	18
Imprezy sportowe i rekreacyjne	48	43	5
Projekty z zakresu turystyki	43	30	13
Projekty o charakterze gospodarczym	25	16	9
Inne studia i koncepcje planistyczne, ochrona środowiska)	15	12	3

Ze środków finansowych Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży w latach 2001-2003 zrealizowano 191 projektów, a w wymianie uczestniczyło prawie 7,5 tys. osób (szczegółowe zastawienia zawierają tabele 3.55 i 3.56).

TABL. 3.54. UCZESTNICY PROGRAMÓW DOFINANSOWANYCH ZE ŚRODKÓW POLSKO-NIEMIECKIEJ WSPÓŁPRACY MŁODZIEŻY

RODZAJ WYMIANY	Ogółem	Polacy	Niemcy	Inni
OGÓŁEM	7432	3692	3344	396
2001				
Wymiana szkolna	1098	570	528	-
Wymiana pozaszkolna	1335	642	556	137
2002				
Wymiana szkolna	1682	855	789	38
Wymiana pozaszkolna	932	425	372	135
2003				
Wymiana szkolna	1460	755	705	-
Wymiana pozaszkolna	925	445	394	86

TABL. 3.55. PROJEKTY DOFINANSOWANE ZE ŚRODKÓW POLSKO-NIEMIECKIEJ WSPÓŁPRACY MŁODZIEŻY

LATA	Ogółem	Programy w Polsce		Programy w Niemczech	
		wymiana szkolna	wymiana pozaszkolna	wymiana szkolna	wymiana pozaszkolna
OGÓŁEM	191	56	66	52	17
2001	59	13	22	14	10
2002	70	23	22	21	4
2003	62	20	22	17	3

Możliwości rozwoju współpracy

Po akcesji Polski do Unii Europejskiej dalsza współpraca wymaga nowego sformułowania niektórych celów i priorytetów. Zakłada się, że:

- ☐ nastąpi intensyfikacja działań w zakresie poprawy bezpieczeństwa,
- ☐ doskonalona będzie wspólna polityka informacyjna,
- ☐ będzie realizowany zintegrowany program rozwoju turystyki zmierzający do stworzenia wspólnego, transgranicznego rynku turystycznego, obejmującego cały obszar Euroregionu ,
- ☐ zintensyfikowana zostanie współpraca młodzieżowa.

Kalendarium ważniejszych wydarzeń

grudzień 1990	pierwsze rozmowy gmin i powiatów nadgranicznych, dotyczące utworzenia Euroregionu
14 maja 1991	podpisanie w Zittau deklaracji o współpracy przygranicznej
23-25 maja 1991	Konferencja inicjująca powstanie Euroregionu pod patronatem prezydentów trzech państw
15 listopada 1991	podpisanie porozumienia o utworzeniu Ośrodka Koordynacyjnego Badań Szkół Wyższych
21 grudnia 1991	podjęcie uchwały o powołaniu Euroregionu
25 września 1992	Zarejestrowanie Stowarzyszenia Gmin Polskich Euroregionu Nysa
19 marca 1994	podpisanie ramowego porozumienia, w którym m.in. przyjęto oficjalną nazwę „Euroregion Neisse-Nisa-Nysa”

Ważniejsze adresy

Sekretariaty Euroregionu Nysa

Strona polska:

Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Nysa

ul. 1 Maja 57

58-500 Jelenia Góra

tel. (075) 7676471

tel. (075) 7676472

tel./fax (075) 7676470, 7522045

www.euroregion-neisse-nisa-nysa.org

e-mail biuro@euroregion-nysa.pl

Strona czeska:

EUROREGION NISA

Tř. 1. máje 858/26

46001 Liberec III

tel. +42 048 5340976

fax +42 048 5340984

www.euroregion-neisse-nisa-nysa.org

e-mail i.huebnerova@arr-nisa.cz

Strona niemiecka:

Kommunalgemeinschaft EUROREGION NEISSE e. V.

Rathenaustraße 18 a

02763 Zittau

tel. 0049 3583 57500

fax 0049 3583 512517

www.euroregion-neisse-nisa-nysa.org

e-mail watterott@euroregion-neisse.de

Komentarz do tablic statystycznych

- ☐ powierzchnia polskiej części Euroregionu stanowi 49,3%, czeskiej 23,0%, a niemieckiej 27,7% powierzchni całkowitej,
- ☐ ludność po stronie polskiej stanowi 38,5%, po stronie czeskiej 28,3%, a po stronie niemieckiej 33,2% ogółu ludności Euroregionu,
- ☐ najwięcej miast jest po stronie czeskiej, najmniej po stronie niemieckiej,
- ☐ najwięcej kobiet na 100 mężczyzn przypada w części polskiej,
- ☐ struktura wiekowa ludności po stronie polskiej i czeskiej jest bardzo podobna, natomiast po stronie niemieckiej udział ludności w wieku do 40 lat jest wyraźnie niższy, a w wieku powyżej 65 lat zdecydowanie wyższy,
- ☐ przyrost naturalny we wszystkich częściach Euroregionu jest ujemny; umieralność niemowląt jest najwyższa w polskiej części, a najniższa w niemieckiej części Euroregionu,
- ☐ saldo migracji jest ujemne po stronie polskiej i niemieckiej, a po stronie czeskiej minimalnie dodatnie,
- ☐ najbardziej zaludniona jest czeska część Euroregionu (47,8%), a najmniej niemiecka (31,8%),
- ☐ powierzchnia użytków rolnych na 1 mieszkańca jest największa po stronie polskiej (0,44 ha), a najmniejsza po stronie czeskiej (0,24 ha),
- ☐ w strukturze użytków rolnych po stronie niemieckiej występuje największy udział gruntów ornych, a po stronie czeskiej największy udział łąk i pastwisk,
- ☐ po stronie polskiej jest najmniej komunalnych oczyszczalni ścieków, najwięcej natomiast po stronie niemieckiej; większość to oczyszczalnie z podwyższonym usuwaniem biogenów,

- ❑ na 1000 osób po polskiej stronie przypada najmniej mieszkań (323), a po stronie niemieckiej najwięcej (512),
- ❑ w 2002 roku po stronie polskiej i niemieckiej oddano do użytku taką samą liczbę mieszkań na 1000 ludności, a po stronie czeskiej wskaźnik ten był wyższy; wskaźnik oddanych mieszkań na 1000 zawartych małżeństw wyniósł po stronie polskiej nieco ponad 300 mieszkań, a po stronie niemieckiej i czeskiej wskaźnik ten był o ok. 30% wyższy,
- ❑ na 10 000 ludności po stronie polskiej przypada najmniej łóżek szpitalnych, ale różnice pod względem tego wskaźnika między poszczególnymi częściami Euroregionu nie są duże,
- ❑ liczba miejsc w domach i zakładach pomocy społecznej jest po stronie czeskiej i niemieckiej zdecydowanie (ponad 2,5-krotnie) większa niż po stronie polskiej.

Tablice statystyczne

TABL. 3.56. **POWIERZCHNIA I SIEĆ OSADNICZA W EUROREGIONIE NEISSE-NISA-NYSA W 2002 R.**
Stan w dniu 31 XII
AREA AND SETTLEMENT SYSTEM IN NEISSE-NISA-NYSA EUROREGION IN 2002
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Powierz- chnia w km ² Area in km ²	Miasta Cities				
		ogółem total	według liczby ludności by number of population			
			poniżej 10 000 less than 10 000	10 000- -19 999	20 000- -49 999	50 000 i więcej 50 000 and more
OGÓŁEM..... TOTAL	11397	89	65	10	11	3
STRONA: PART:						
Polska Polish	5614	29	20	3	5	1
Czeska Czech	2627	39	32	4	2	1
Niemiecka German	3156	21	13	3	4	1

TABL. 3.57. LUDNOŚĆ W EUROREGIONIE NEISSE-NISA-NYSA W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

POPULATION IN NEISSE-NISA-NYSA EUROREGION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem	W tym kobiety	Na 1 km ² Per 1 km ²	W miastach w % ogółu ludności	Kobiety na 100 mężczyzn
	Total	Of which females		In urban areas in % of total population	Females per 100 males
	w tys.	in thous.			
OGÓŁEM TOTAL	1539,0	792,9	135,0	72,9	106,3
STRONA: PART:					
Polska Polish	592,9	307,1	105,6	63,7	107,4
Czeska Czech	434,9	223,7	165,6	85,7	105,9
Niemiecka German	511,2	262,2	162,0	72,6	105,3

TABL. 3.58. LUDNOŚĆ WEDŁUG WIEKU W EUROREGIONIE NEISSE-NISA-NYSA W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

POPULATION BY AGE IN NEISSE-NISA-NYSA EUROREGION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Poniżej 18 lat	18-39	40-64	65 lat i więcej
		Below age 18			65 years and more
		w % ogółu ludności		in % of total population	
OGÓŁEM TOTAL	1538968	19,6	30,7	34,5	15,2
STRONA: PART:					
Polska Polish	592887	22,1	31,4	33,6	12,9
Czeska Czech	434876	20,3	33,5	33,7	12,5
Niemiecka German	511205	16,0	27,5	36,2	20,3

TABL. 3.59. LUDNOŚĆ W WIEKU PRODUKCYJNYM ^a I NIEPRODUKCYJNYM
W EUROREGIONIE NEISSE-NISA-NYSA W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

WORKING ^a AND NON-WORKING AGE POPULATION IN NEISSE-NISA-NYSA EUROREGION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	W wieku Of age			W wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym
	przed- produkcyjnym pre-working	produkcyjnym working	poprodukcyjnym post-working	
	w % ogółu ludności	in % of total population		Non-working age population per 100 persons of working age
OGÓŁEM TOTAL	18,5	64,1	17,4	56,0
STRONA: PART:				
Polska Polish	22,1	62,8	15,1	59,1
Czeska Czech	16,4	66,4	17,2	50,6
Niemiecka German	16,0	63,7	20,3	57,0

^a Do kategorii ludności w wieku produkcyjnym w niemieckiej części Euroregionu zaliczane są osoby w wieku 15-64 lata, w czeskiej 15-59, natomiast w polskiej: mężczyźni w wieku 18-64, kobiety w wieku 18-59 lat.

^a In the German part of the Euroregion persons aged 15-64 are treated as working population, in the Czech part 15-59 and in the Polish part: men aged 18-64, women aged 18-59.

TABL. 3.60. RUCH NATURALNY LUDNOŚCI W EUROREGIONIE
NEISSE-NISA-NYSA W 2002 R.

VITAL STATISTICS IN NEISSE-NISA-NYSA EUROREGION IN 2002

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Urodzenia żywe Live births	Zgony Deaths		Przyrost naturalny Natura increase
		ogółem total	w tym niemowląt ^a of which infants ^a	
	na 1000 ludności		per 1000 population	
OGÓŁEM TOTAL	8,4	10,6	7,1	-2,2
STRONA: PART:				
Polska Polish	8,6	9,8	10,9	-1,2
Czeska Czech	9,8	10,7	5,9	-0,9
Niemiecka German	6,8	11,3	3,2	-4,5

^a Na 1000 urodzeń żywych.

^a Per 1000 live births.

**TABL. 3.61. MAŁŻEŃSTWA. ROZWODY. MIGRACJE LUDNOŚCI
W EUROREGIONIE NEISSE-NISA-NYSA W 2002 R.
MARRIAGES. DIVORCES. MIGRATION OF POPULATION
IN NEISSE-NISA-NYSA EUROREGION IN 2002**

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Małżeństwa na 1000 ludności <i>Marriages per 1000 population</i>	Rozwody na 1000 ludności <i>Divorces per 1000 population</i>	Saldo migracji ^a <i>Net migration ^a</i>	
			ogółem <i>total</i>	na 1000 ludności <i>per 1000 population</i>
STRONA: PART:				
Polska <i>Polish</i>	4,7	.	-1175	-2,0
Czeska <i>Czech</i>	5,7	3,7	6	0,0
Niemiecka <i>German</i>	3,4	1,7	-5912	-11,5

^a Strona niemiecka - migracje międzypowiatowe.

^a The German part – inter-powiat migration.

**TABL. 3.62. PRACUJĄCY ^a W EUROREGIONIE NEISSE-NISA-NYSA W 2002 R.
Stan w dniu 31 XII
EMPLOYED ^a PERSONS IN NEISSE-NISA-NYSA EUROREGION IN 2002
As of 31 XII**

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem <i>Total</i>	W tym kobiety <i>Of which females</i>	Z ogółem sektor <i>Of total sector</i>		
			rolniczy <i>agricultural</i>	przemysłowy <i>industrial</i>	usługowy <i>service</i>
STRONA: PART:					
Polska <i>Polish</i>	110307	54752	2170	48295	59842
Czeska <i>Czech</i>	229724	.	4943	105465	119316
Niemiecka <i>German</i>	203200	.	6800	61500	134900

^a Strona czeska – ludność aktywna ekonomicznie, wyniki spisu powszechnego, stan w dniu 1 III 2001 r.

^a The Czech part – economically active population, results of the census, as 1 III 2001.

TABL. 3.63. UŻYTKOWANIE GRUNTÓW * W EUROREGIONIE NEISSE-NISA-NYSA
W 2002 R.

Stan w czerwcu

LAND USE a IN NEISSE-NISA-NYSA EUROREGION IN 2002

As of June

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Powierzchnia ogółem w tys. ha Grand total area in thous. ha	Użytki rolne	Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty i nieużytki	Powierzchnia użytków rolnych na 1 mieszkańca w ha Area of agricultural land per capita
		Agricultural land	Forests and forest land	Other lands and wasteland	
		w % powierzchni ogółem in % of total area			
OGÓŁEM TOTAL	1139,7	46,0	39,8	14,2	0,34
STRONA: PART:					
Polska Polish	561,4	46,5	40,5	13,0	0,44
Czeska Czech	262,7	40,2	47,8	12,0	0,24
Niemiecka German	315,6	50,0	31,8	18,2	0,30

a Według granic administracyjnych.

a By administrative borders.

TABL. 3.64. UŻYTKI ROLNE W EUROREGIONIE NEISSE-NISA-NYSA W 2002 R.

Stan w czerwcu

AGRICULTURAL LAND IN NEISSE-NISA-NYSA EUROREGION IN 2002

As of June

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem w tys. ha Total in thous. ha	Grunty orne Arable land	Sady Orchards	Łąki i pastwiska Meadows and pastures
		w % ogółu użytków rolnych in % of agricultural land		
OGÓŁEM TOTAL	524,3	62,7	0,7	34,4
STRONA: PART:				
Polska Polish	260,8	65,3	0,5	34,2
Czeska Czech	105,7	44,7	0,7	48,3
Niemiecka German	157,8	70,5	0,9	25,3

TABL. 3.65. KOMUNALNE OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW I ŚCIEKI KOMUNALNE
W EUROREGIONIE NEISSE-NISA-NYSA W 2002 R.
MUNICIPAL WASTE WATER TREATMENT PLANTS AND MUNICIPAL
WASTE WATER IN NEISSE-NISA-NYSA EUROREGION IN 2002

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Mechaniczne Mechanical	Mechaniczno- -chemiczne Mechanic- -chemical	Biologiczne Biological	Z podwyż- szonym usuwaniami biogenów With increased biogene removal (disposal)
-----------------------------------	-----------------	---------------------------	--	---------------------------	---

KOMUNALNE OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW ^a
MUNICIPAL WASTE WATER TREATMENT PLANTS ^a

STRONA: PART:					
Polska	64	4	—	47	13
Polish					
Czeska	88	5	79	—	4
Czech					
Niemiecka ^b	98	8	—	53	37
German ^b					

ŚCIEKI KOMUNALNE OCZYSZCZANE ^c w dam³
MUNICIPAL WASTE WATER TREATED ^c in dam³

STRONA: PART:					
Polska	22184	134	—	15041	7009
Polish					
Czeska	20622	.	—	.	.
Czech					
Niemiecka	25021	65	—	1857	23099
German					

a Stan w dniu 31 XII. b Dane za rok 2001. c Odprowadzone siecią kanalizacyjną, w części niemieckiej łącznie z wodami obcymi i deszczowymi.

a As of 31 XII. b Data concern 2001. c Discharged through sewerage systems, in the German part including foreign waters and rain waters.

TABL. 3.66. LUDNOŚĆ OBSŁUGIWANA PRZEZ OCZYSZCZALNIE KOMUNALNE W POLSKIEJ I NIEMIECKIEJ CZĘŚCI EUROREGIONU NEISSE-NISA-NYSA W 2002 R.
POPULATION SERVED BY MUNICIPAL WASTE WATER TREATMENT PLANTS IN POLISH AND GERMAN PART OF NEISSE-NISA-NYSA EUROREGION IN 2002

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym Of which		
		mechaniczne mechanical	biologiczne biological	z podwyższonym usuwaniam biogenów with increased biogene removal (disposal)
		w % ogółu ludności in % of total population		
STRONA: PART:				
Polska Polish	67,4	0,7	47,8	18,9
Niemiecka German	77,6	0,2	7,8	69,8

TABL. 3.67. ZASOBY MIESZKANIOWE ^a W EUROREGIONIE NEISSE-NISA-NYSA W 2002 R.
Stan w dniu 31 XII
DWELLING STOCKS ^a IN NEISSE-NISA-NYSA EUROREGION IN 2002
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Mieszkania Dwellings	Przeciętna liczba osób Average number of persons		Przeciętna powierzch- nia użytkowa Average usable floor space		Mieszkania na 1000 ludności
	ogółem total	na mie- szkanie per dwelling	na izbę per room	mieszkania	na 1 osobę	Dwellings per 1000 population
				per dwelling	per person	
				w m ²	in m ²	
STRONA: PART:						
Polska Polish	191775	3,1	0,8	67,8	22,1	323,5
Czeska ^b Czech	187163	.	.	.	.	377,1
Déčín	56311	2,6	1,0	49,4	18,9	373,9
Česká Lípa	43923	2,7	1,0	50,2	18,5	365,3
Jablonec nad Niszu	39677	2,5	1,0	47,8	18,7	388,6
Liberec	68408	2,6	1,0	48,6	18,7	384,4
Semily	37233	2,7	1,0	52,4	19,3	369,5
Niemiecka German	261963	2,0	0,5	72,0	37,0	512,4

^a Strona polska - dane ze spisu ludności, stan w dniu 20 V 2002 r.; strona czeska - dane ze spisu ludności, stan w dniu 1 III 2001r. ^b Nie wszystkie gminy z powiatów są członkami Euroregionu, dlatego suma mieszkań w powiatach jest większa od liczby mieszkań po czeskiej stronie Euroregionu.

^a The Polish part - results of the census, as of 20 V 2002; the Czech part - results of the census, as of 1 III 2001. ^b Not all gminas from powiats are members of Euroregions, therefore the total number of dwellings in powiats is bigger than number of dwellings on the Czech side of Euroregion.

TABL. 3.68. MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKU W EUROREGIONIE NEISSE-NISA-NYSA W 2002 R.
DWELLINGS COMPLETED IN NEISSE-NISA-NYSA EUROREGION IN 2002

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem total	Na 1000 ludności per 1000 population	Na 1000 zawartych małżeństw per 1000 marriages contracted
OGÓŁEM TOTAL	2501	1,6	356,0
STRONA: PART:			
Polska Polish	845	1,4	303,2
Czeska Czech	956	2,2	385,5
Niemiecka German	700	1,4	398,0

TABL. 3.69. SZPITALA OGÓLNE W EUROREGIONIE NEISSE-NISA-NYSA W 2002 R.
Stan w dniu 31 XII
GENERAL HOSPITALS IN NEISSE-NISA-NYSA EUROREGION IN 2002
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Szpitale Hospitals	Ludność na 1 szpital Popu- lation per hospital	Łóżka rzeczywiste Beds		Leczeni ^{ab} In pa- tients ^{ab}	Prze- ciętne wykorzy- stanie łóżka Average bed use	Prze- ciętny pobyt chorego Average patient stay
			ogółem total	na 10 tys. ludności per 10 thous. po- pulation		w dniach in days	
OGÓŁEM TOTAL	43	35790	10114	65,7	.	.	.
STRONA: PART:							
Polska Polish	19	31205	3548	59,8	131967	269,6	7,2
Czeska Czech	13	33452	2840	65,3	.	.	.
Niemiecka German	11	46473	3726	72,9	112291	298,7	9,9

a W ciągu roku. b Bez ruchu międzyoddziałowego.

a During the year. b Excluding inter-ward patient transfer.

TABL. 3.70. APTEKI I PUNKTY APTECZNE ^a W EUROREGIONIE
NEISSE-NISA-NYSA W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

PHARMACIES AND PHARMACEUTICAL OUTLETS ^a

IN NEISSE-NISA-NYSA EUROREGION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Apteki i punkty apteczne I typu Pharmacies and type I pharmaceutical outlets	Ludność na 1 aptekę i punkt apteczny Population per pharmacy and pharmaceutical outlet
OGÓŁEM TOTAL	348	4422
STRONA: PART:		
Polska Polish	139	4265
Czeska Czech	104	4182
Niemiecka German	105	4869

^a Bez aptek i punktów aptecznych w stacjonarnych zakładach opieki zdrowotnej (np. szpitalach, sanatoriach).

^a Excluding pharmacies and pharmaceutical outlets in in-patient health care facilities (hospitals, sanatoria).

TABL. 3.71. POMOC SPOŁECZNA ^a STACJONARNA W EUROREGIONIE
NEISSE-NISA-NYSA W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

STATIONARY SOCIAL WELFARE ^a IN NEISSE-NISA-NYSA

EUROREGION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Domy i zakłady pomocy społecznej ^b Welfare homes and facilities ^b	Miejsca rzeczywiste ^b Places ^b
OGÓŁEM TOTAL	175	10620
STRONA: PART:		
Polska Polish	22	1635
Czeska Czech	92	4619
Niemiecka German	64	4366

^a Strona niemiecka dane za rok 2001. ^b Łącznie z filiami.

^a The German part data concern 2001. ^b Including sub-branches.

TABL. 3.72. BIBLIOTEKI PUBLICZNE W EUROREGIONIE NEISSE-NISA-NYSA
W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

PUBLIC LIBRARIES IN NEISSE-NISA-NYSA EUROREGION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Placówki biblioteczne Library facilities	Liczba ludno- ści na 1 placówkę biblioteczną Population per 1 library establishment	Księgozbiór w wol. Collection in volumes	Czytelnicy ^a Borrowers ^a	Wypożycze- nia księ- gozbioru na 1 czytelnika w wol. ^a
			na 1000 ludności per 1000 population		Collection lendings per borrower in vol. ^a
OGÓŁEM TOTAL	409	3763	.	.	.
STRONA: PART:					
Polska Polish	175	3388	4396,0	238,9	21,5
Czeska Czech	184	2363	.	.	.
Niemiecka German	50	10224	.	.	.

^a W ciągu roku.^a During the year.TABL. 3.73. KINA STAŁE I MUZEA W EUROREGIONIE NEISSE-NISA-NYSA
W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

FIXED CINEMAS AND MUSEUMS IN NEISSE-NISA-NYSA EUROREGION
IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Kina Cinemas	Miejsca na widowni Seating in cinemas	Liczba ludności na 1 kino Population per cinema	Muzea Museums
OGÓŁEM TOTAL	64	.	24046,4	.
STRONA: PART:				
Polska Polish	19	5805	31204,6	14
Czeska Czech	31	.	14028,0	34
Niemiecka German	14	4345	36514,6	.

TABL. 3.74. **BAZA NOCLEGOWA TURYSTYKI^a W POLSKIEJ I NIEMIECKIEJ CZĘŚCI EUROREGIONU NEISSE-NISA-NYSA W 2002 R.**
TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS^a IN POLISH AND GERMAN PART OF NEISSE-NISA-NYSA EUROREGION IN 2002

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Obiekty Facilities	Miejsca noclegowe Number of beds		Korzystający z noclegów Tourists accommodated		Udzielone noclegi Accommodation provided	
		ogółem total	na 1000 ludności stałej per 1000 permanent population	ogółem total	w tym turyści zagraniczni w % of which foreign tourists in %	ogółem total	w tym turystom zagranicznym w % of which foreign tourists in %
		stan w dniu 31 VII as of 31 VII					
STRONA: PART:							
Polska Polish	503	24887	41,8	562652	17,8	1968046	15,7
Niemiecka German	265	11914	23	414849	4,5	1131160	4,2

^a Strona niemiecka – bez kempingów.

^a The German part – excluding camping sites.

TABL. 3.75. **OBIEKTY NOCLEGOWE TURYSTYKI WEDŁUG RODZAJÓW W POLSKIEJ I NIEMIECKIEJ CZĘŚCI EUROREGIONU NEISSE-NISA-NYSA W 2002 R.**
Stan w dniu 31 VII
TOURISTS FACILITIES BY TYPE IN POLISH AND GERMAN PART OF NEISSE-NISA-NYSA EUROREGION IN 2002
As of 31 VII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym Of which						
		hotele hotels	motele motels	pensjonaty boarding houses	domy wycieczkowe excursion hostels	schroniska shelters	ośrodki wczasowe ^a holiday centres ^a	kempingi i pola biwakowe camping and tent camp sites
STRONA: PART:								
Polska Polish	503	60	4	45	4	9	119	7
Niemiecka German	265	76	–	38	–	15	25	17

^a Bez kwater prywatnych.

^a Excluding private lodgings.

TABL. 3.76. PODMIOTY GOSPODARCZE W POLSKIEJ I CZESKIEJ CZĘŚCI EUROREGIONU NEISSE-NISA-NYSA W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

ENTITIES IN POLISH AND CZECH PART OF NEISSE-NISA-NYSA

EUROREGION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym Of which				
		przedsiębiorstwa państwowe state owned enterprises	spółki prawa handlowego commercial law companies	spółki z udziałem kapitału zagranicznego companies with foreign capital participation	spółdzielnie co-operatives	osoby fizyczne ^a natural persons ^a
STRONA: PART:						
Polska	51530	16	2669	1048	288	40777
Polish						
Czeska	93846	7	7009	4267	263	79987
Czech						

^a Strona czeska - firmy prywatne.^a The Czech part – private firms.

3.2. Euroregiony na pograniczu południowym

3.2.1. Euroregion Glacensis

Podstawy prawne

Sfinalizowanie działań związanych z utworzeniem Euroregionu miało miejsce **5 grudnia 1996 roku** w Hradec Králové. Między Stowarzyszeniem Gmin Ziemi Kłodzkiej i Regionalnym Stowarzyszeniem do Spraw Współpracy Pogranicza Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej podpisano umowę o utworzeniu **Euroregionu Pogranicza Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej „Euroregion Glacensis”**.

Początki stopniowej instytucjonalizacji współpracy transgranicznej w tym regionie Sudetów Środkowych i Wschodnich sięgają pierwszych miesięcy 1992 roku. Po wstępnych rozmowach (w połowie 1991 roku) przedstawiciele społeczności lokalnych, 18 września 1992 roku w Wałbrzychu podpisana została przez przedstawicieli 21 gmin z terenu województw wałbrzyskiego i opolskiego oraz przedstawicieli miast i powiatów z północno-wschodnich Czech umowa o współpracy p.n. „Porozumienie o ponadgranicznej współpracy wzajemnej oraz o utworzeniu Ponadgranicznego Związku Miast i Gmin Czechy-Polska”.

W *Porozumieniu* za główny cel współpracy uznano koordynację działań na rzecz rozwoju gospodarczego, kulturalnego i społecznego obszarów przygranicznych regionu Sudetów Środkowych i Wschodnich oraz wspólne rozwiązywanie występujących na tym obszarze problemów ekologicznych.

Do 1994 roku przedstawiciele samorządów regionu akcentowali swoje odmienne podejście do kwestii współpracy transgranicznej w porównaniu ze współdziałaniem w ramach euroregionów. Współpraca miała polegać na specyfikacji dziedzin i form współpracy przygranicznej z jednoczesnym określeniem ich realizatorów i terminów wykonania, z pominięciem zbędnej instytucjonalizacji, czyli tworzenia struktur euroregionu. Współpraca gmin pogranicza polsko-czeskiego Ziemi Kłodzkiej przybrała formę współdziałania w ramach powołanego formalnie na konferencji roboczej w Nowej Rudzie 29 marca 1994 roku **Stałego Regionu Współpracy Polsko-Czeskiej**.

Jednakże od 1994 roku w kręgach samorządowych strony czeskiej i polskiej mimo wszystko zaczęto rozważać koncepcję utworzenia **Euroregionu Glacensis**. Nazwa ta ma historyczny rodowód i wywodzi się ze średniowiecznego łacińskiego określenia Ziemi Kłodzkiej. Została ona uznana za właściwą dla przyszłego związku ponadgranicznego jednostek samorządowych Północnych Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej. W dniu 9 lutego 1994 roku powstało Stowarzyszenie Gmin Ziemi Kłodzkiej, a 30 maja 1994 roku Sejmik Samorządowy Gmin Województwa Wałbrzyskiego podjął uchwałę w sprawie wystąpienia do rządu RP o zgodę na utworzenie Euroregionu. W dniu 16 stycznia 1996 roku w czeskim Rychnovie nad Kněžnou starostowie czeskich samorządów lokalnych z Nachodu, Rychnova, Šumperka, Usti nad Orlicí, Trutnova, Orlicke Zahorí, Polic nad Metují oraz prezydent (primátor) Hradec Králové złożyli deklarację o przystąpieniu do tworzącego się Euroregionu Glacensis,

podpisując umowę o utworzeniu **Regionalnego Stowarzyszenia do Spraw Współpracy Pogranicza Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej**.

W kilka miesięcy później podpisano umowę o utworzeniu Euroregionu.

W dniu 17 marca 2000 roku utworzono Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Glacensis. Powołanie nowego stowarzyszenia było spowodowane koniecznością wzajemnego dostosowania struktur euroregionalnych po obu stronach granicy. Jednocześnie stworzyło to możliwość przystąpienia nowych gmin do współpracy euroregionalnej.

Struktura organów

Organami Euroregionu są:

- ☐ rada Euroregionu,
- ☐ sekretariat Euroregionu,
- ☐ komisja rewizyjna,
- ☐ grupy robocze.

Rada składa się z 6 członków, po trzech reprezentujących każdą ze stron. Z grona członków rady wybierany jest jej przewodniczący. Jego kadencja trwa rok i stosuje się zasadę przemienności. Do głównych zadań rady należy uchwalanie wspólnych przedsięwzięć, podejmowanie decyzji w sprawie warunków wykorzystania wspólnych środków finansowych, powoływanie komisji rewizyjnej oraz grup roboczych.

Sekretariat Euroregionu jest organem wykonawczym i w jego skład wchodzi dwóch sekretarzy. Do zadań sekretariatu należy reprezentowanie Euroregionu, zwoływanie posiedzeń rady, przygotowywanie projektów uchwał, realizacja uchwał po ich uchwaleniu przez radę, obsługa administracyjno-biurowa Euroregionu.

Komisja rewizyjna jest organem kontrolnym Euroregionu. W jej skład wchodzi 4 osoby (po dwie z każdej ze stron) delegowane przez radę.

Grupy robocze zajmują się opracowaniem koncepcji wspólnych przedsięwzięć. Funkcjonują grupy robocze do spraw:

- ☐ przejść granicznych,
- ☐ turystyki,
- ☐ planowania przestrzennego.

Euroregion powołał także komisję badań i edukacji regionalnej Euroregionu Glacensis.

Strukturę organizacyjną Euroregionu przedstawia rys. 3.5.

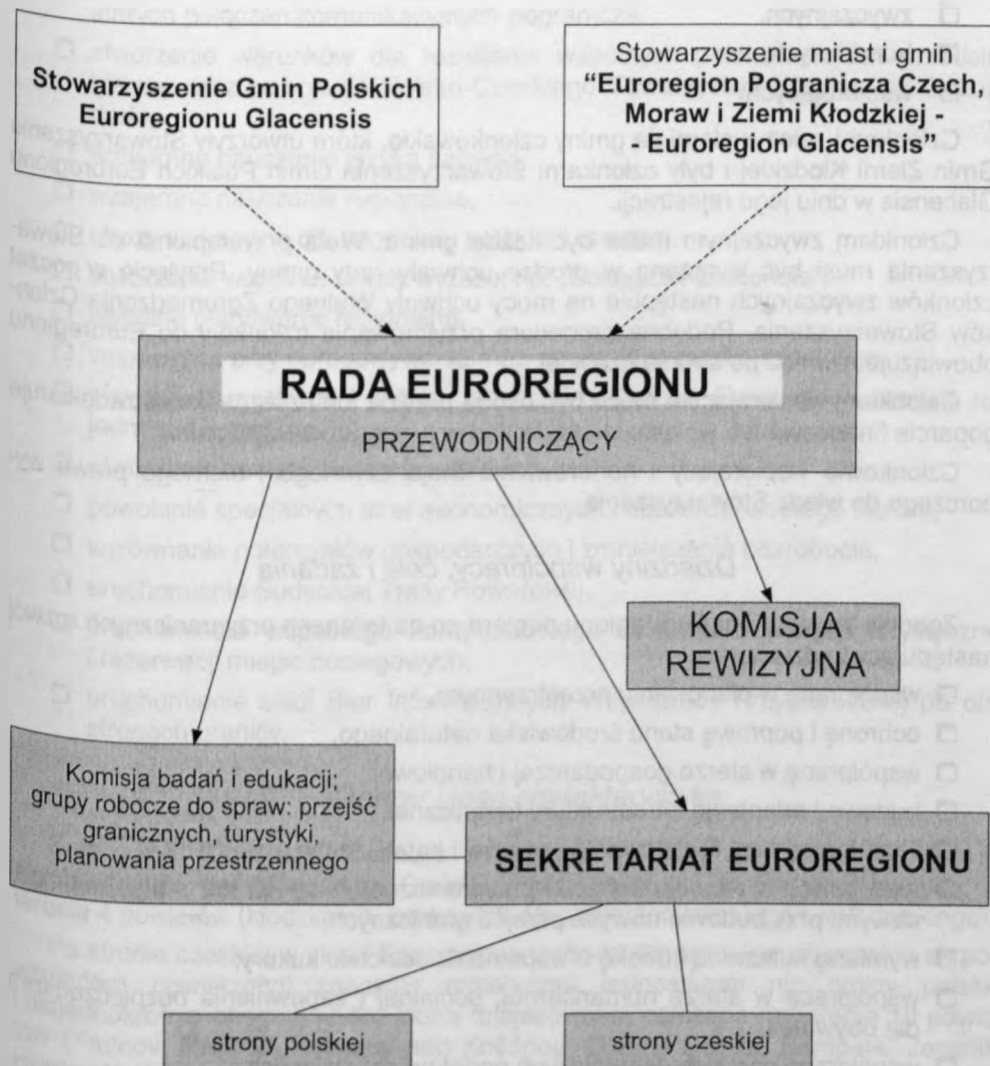
Siedzibą Euroregionu jest Rychnov nad Kněžnou po stronie czeskiej i Kłodzko po stronie polskiej.

Członkowie

Zgodnie z § 2 Statutu Euroregionu Pogranicza Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej – Euroregion Glacensis członkami Euroregionu są polskie i czeskie gminy należące do Stowarzyszenia Gmin Polskich Euroregionu Glacensis (po stronie polskiej) oraz

do Regionalnego Stowarzyszenia do spraw Współpracy Pogranicza Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej (po stronie czeskiej).

RYS. 3.5. SCHEMAT ORGANIZACYJNY EUROREGIONU GLACENSIS

- delegowanie przedstawicieli do organów Euroregionu

Źródło: materiały Sekretariatu Euroregionu.

Statut Stowarzyszenia Gmin Polskich Euroregionu Glacensis w § 3 określa warunki wstąpienia do Stowarzyszenia (co jest równoznaczne ze statusem członkostwa w Euroregionie) oraz dzieli członków na:

- ☐ założycieli,
- ☐ zwyczajnych,
- ☐ honorowych,
- ☐ wspierających.

Członkami założycielami są gminy członkowskie, które utworzyły Stowarzyszenie Gmin Ziemi Kłodzkiej i były członkami Stowarzyszenia Gmin Polskich Euroregionu Glacensis w dniu jego rejestracji.

Członkiem zwyczajnym może być każda gmina. Wola przystąpienia do Stowarzyszenia musi być wyrażona w drodze uchwały rady gminy. Przyjęcie w poczet członków zwyczajnych następuje na mocy uchwały Walnego Zgromadzenia Członków Stowarzyszenia. Podobna procedura przyjmowania członków do Euroregionu obowiązuje również po stronie czeskiej.

Członkiem wspierającym może być osoba prawna lub fizyczna, która zadeklaruje poparcie finansowe lub wniesie istotny wkład w pracę Stowarzyszenia.

Członkowie wspierający i honorowi nie mają czynnego i biernego prawa wyborczego do władz Stowarzyszenia.

Dziedziny współpracy, cele i zadania

Zgodnie ze statutem Euroregionu popiera on na terenach przygranicznych rozwój następujących dziedzin:

- ☐ współpracę w planowaniu przestrzennym,
- ☐ ochronę i poprawę stanu środowiska naturalnego,
- ☐ współpracę w sferze gospodarczej i handlowej,
- ☐ budowę i adaptację infrastruktury technicznej,
- ☐ współpracę przy likwidowaniu pożarów i kataklizmów,
- ☐ współpracę w rozwoju turystyki przygranicznej i współpracę z organami rządowymi przy budowie nowych przejść granicznych,
- ☐ wymianę kulturalną i troskę o wspólne dziedzictwo kultury,
- ☐ współpracę w sferze humanitarnej, socjalnej i zapewnienia bezpieczeństwa dla obywateli,
- ☐ współpracę górskich ochotniczych pogotowi ratunkowych,
- ☐ współpracę w dziedzinie szkolnictwa, młodzieży i wychowania fizycznego.

Euroregion wspiera także:

- ☐ interesy miast i gmin jak również działania stowarzyszeń, organizacji i osób fizycznych, odpowiadające rozwojowym celom regionu,
- ☐ działania, które prowadzą do przystąpienia Republiki Czeskiej i Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej,
- ☐ zawieranie umów międzynarodowych, które prowadzą do rozwoju współpracy transgranicznej.

W ramach wymienionych wyżej dziedzin współpracy wyznaczono następujące główne cele:

- ☐ umożliwienie swobodnego przekraczania granicy przez obywateli obu państw,
- ☐ stworzenie dogodnych połączeń drogowych i kolejowych, a także odbudowa starych połączeń komunikacyjnych pogranicza,
- ☐ stworzenie warunków dla rozwijania wspólnych polsko-czeskich przedsiębiorstw oraz powołanie Polsko-Czeskiego Towarzystwa Wspierania Gospodarki,
- ☐ wzajemne nauczanie języka sąsiada,
- ☐ wzajemne nauczanie regionalne,
- ☐ obozy wakacyjne dla młodzieży polskiej i czeskiej,
- ☐ stworzenie wspólnej szkoły wyższej np. „Collegium Glacensis”,
- ☐ wspólne planowanie regionalne,
- ☐ współpraca przy opracowywaniu map pogranicza polsko-czeskiego,
- ☐ stworzenie możliwości wyboru przez mieszkańców Euroregionu szpitala lub jednostki leczniczej,
- ☐ utworzenie nowych obszarów chronionych,
- ☐ powołanie specjalnych stref ekonomicznych i obszarów wolnego handlu,
- ☐ wyrównanie potencjałów gospodarczych i zmniejszenie bezrobocia,
- ☐ uruchomienie Sudeckiej Trasy Rowerowej,
- ☐ uruchomienie wspólnego komputerowego systemu informacji turystycznej i rezerwacji miejsc noclegowych,
- ☐ uruchomienie sieci Biur Informacyjnych Współpracy Przygranicznej po obu stronach granicy.

Obszar i jego charakterystyka

Euroregion Glacensis obejmuje po stronie polskiej 31 gminy i 1 powiat z województwa dolnośląskiego. Gminy polskie należące do Euroregionu leżą na terenie 4 powiatów (kłodzkiego, ząbkowickiego, dzierzoniowskiego i wałbrzyskiego).

Po stronie czeskiej w skład Euroregionu wchodzi 68 gmin (gminy czeskie są pod względem powierzchni znacznie mniejszymi jednostkami niż gminy polskie i niejednokrotnie obejmują tylko jedną miejscowość) położone na terenie 10 powiatów (Trutnov, Náchod, Rychnov nad Kněžnou, Usti nad Orlicy, Šumperk, Jeseník, Hradec Králové, Pardubice, Semily, Svitavy). Obszar Euroregionu przedstawia mapa 6.

Dominującą formą ukształtowania obszaru Euroregionu są góry. Najwyższe pasma to Karkonosze (ciekawostką jest tu fakt, że polska część Karkonoszy leży na obszarze innego euroregionu, a mianowicie Euroregionu Nysa, natomiast po stronie czeskiej znaczna część tego pasma górskiego leży na obszarze Euroregionu Glacensis), Masyw Śnieżnika, Góry Sowie, Stołowe i Orlickie. Na obszarze niemal całego Euroregionu występują atrakcyjne przyrodniczo i krajobrazowo tereny, sprzyjające rozwojowi turystyki.

Obok dobrego położenia cały obszar Euroregionu charakteryzuje się bardzo dobrą dostępnością komunikacyjną. Przebiega tędy najkrótsze połączenie, zarówno drogowe jak i kolejowe, między Warszawą i Pragą. W niedużej odległości znajdują się międzynarodowe lotniska we Wrocławiu i w Pradze. Funkcjonują 33 przejścia graniczne: drogowe, kolejowe, małego ruchu granicznego i turystyczne.

Najniżej położoną miejscowością w czeskiej części Euroregionu jest Hradec Králové (235 m n.p.m.), najwyżej zaś Pec pod Sněžkou (769 m n.p.m.). Po stronie polskiej najniżej są położone Ząbkowice Śląskie (280 m n.p.m.), natomiast najwyżej Zieleniec (900 m n.p.m.).

Najwyższe szczyty w Euroregionie to Śnieżka, Śnieżnik i Goworek.

Obszar Euroregionu liczy 4966 km², zamieszkiwało go w 2002 r. ponad 1032 tys. osób.

Polska część Euroregionu, o kształcie nieregularnego czworokąta, leży w południowo-wschodniej części województwa dolnośląskiego, przy granicy z Republiką Czeską. Granica biegnie tu grzbietami i kulminacjami pasm górskich takich, jak Góry Kamienne, Sowie, Stołowe, Orlickie, Bystrzyckie, Bardzkie, Złote, Bialskie i Masyw Śnieżnika, który jest jednocześnie najwyższym punktem po polskiej stronie (1425 m n.p.m.). Po zachodniej stronie rozciąga się region Czech, a po wschodniej region Moraw. Największe miasta na tym obszarze to Wałbrzych, Dzierżonów, Kłodzko, Bielawa, Nowa Ruda, Ząbkowice Śląskie i Bystrzyca Kłodzka.

W części północno-środkowej regionu występuje łagodny klimat nizinno-podgórski, a w części południowej klimat górski, który posiada sprawdzone walory regenerujące, głównie w pasie miejscowości uzdrowiskowych. Występują tu także ciepłe i suche wiatry fenowe. Wpływają one na zmniejszenie wilgotności powietrza, podwyższenie temperatury i zmniejszenie zachmurzenia. W zimie przyspieszają topnienie śniegu, a latem hamują vegetację roślin. Powodują także gwałtowne i nieoczekiwane lokalne wylewy rzek oraz są przyczyną niszczenia drzewostanu (wiatrolomy). W maju i we wrześniu często tworzą się kompleksy wyżowe, utrzymujące piękną pogodę, co umożliwia wydłużenie sezonu turystycznego.

Na obszarze polskiej części Euroregionu jest wiele parków krajobrazowych, rezerwatów przyrody i terenów specjalnie chronionych.

W obrębie obszaru Gór Stołowych znajduje się Park Narodowy Gór Stołowych. Silnie spękany piaskowiec tworzy labirynty i unikalne rzeźby skalne, np. labirynt skalny w rezerwach Szczeliniec Wielki i Błędne Skały. Występują tu dwa gatunki roślin zagrożonych w Europie i siedem gatunków zagrożonych w Polsce, a także rzadki gatunek mrówek będących reliktem polodowcowym, pająków, ślimaków i nietoperzy. Ponadto na obszarze Gór Stołowych znajduje się park krajobrazowy i 4 rezerваты.

Na obszarze Masywu Śnieżnika znajduje się Śnieżnicki Park Krajobrazowy i pięć rezerwatów. W najwyższych partiach występuje roślinność subalpejska. Z okazów fauny występuje motyl-kniejowiec, który jest subendemitem sudeckim oraz rzadkie gatunki pająków i nietoperzy. Znajduje się tu też Jaskinia Niedźwiedzia, zbudowana ze skał marmurowych z naciekami, a także jeden z bardziej urokliwych wodospadów w Sudetach na rzece Wilczce o wysokości 27 m. Atrakcje przyrodnicze i krajobrazowe można podziwiać w licznych obszarach objętych ochroną, m.in. w: Parku Krajobrazowym Gór Sowich, Parku Krajobrazowym Sudetów Wałbrzyskich oraz Książskim Parku Krajobrazowym.

Mapa 6. Euroregion Glacensis w 2003 r.
Stan w dniu 31 XII

Euroregion Glacensis Strona polska

Gminy:

1. Bardo	17. Mieroszów
2. Bielawa	18. Międzyzylesie
3. Boguszów Gorce	19. Nowa Ruda – m
4. Bystrzyca Kłodzka	20. Nowa Ruda – w
5. Ciepłowody	21. Polanica Zdrój
6. Czarny Bór	22. Radków
7. Duszniki Zdrój	23. Stoszowice
8. Dzierżoniów - m	24. Stronie Śląskie
9. Głuszyca	25. Szczano-Zdrój
10. Jedlina-Zdrój	26. Szczytina
11. Kamieniec Ząbkowicki	27. Walim
12. Kłodzko – m	28. Wałbrzych
13. Kłodzko – w	29. Ząbkowice Śląskie
14. Kudowa Zdrój	30. Ziębice
15. Łądek Zdrój	31. Złoty Stok
16. Lewin Kłodzki	

Powiaty:

32. Kłodzki

Strona czeska

Miasta i gminy:

1. Bačetin	43. Lukovice
2. Bartošovice v Orlických horách	44. Machov
3. Benecko	45. Mikulovice
4. Bernartice	46. Náchod
5. Bílá Voda u Javorníka	47. Nové Město nad Metují
6. Bohdašín	48. Ohnišov
7. Bohuslavice nad Metují	49. Olešnice v Orlických horách
8. Brandýs nad Orlicí	50. Opočno
9. Broumov	51. Orlické Záhोří
10. Bystré	52. Osečnice
11. Chlumec nad Orlicí	53. Pardubice
12. Čenkovice	54. Pec pod Sněžkou
13. Černá nad Orlicí	55. Pěčín
14. Červený Kostelec	56. Podbřeží
15. Česká Skalice	57. Police nad Metují
16. Česká Třebová	58. Prostřední Láňov
17. České Meziříčí	59. Říčky v Orlických horách
18. Deštné v Orlických horách	60. Rokytnice v Orlických horách
19. Dobré	61. Rychnov nad Kněžnou
20. Dobruška	62. Sedloňov
21. Dvůr Králové nad Labem	63. Skuhrov nad Bělou
22. Horní Adršpach	64. Slatina nad Zdobnicí
23. Hostinné	65. Sněžné
24. Hradec Králové	66. Solnice
25. Hradec-Nová Ves	67. Šonov u Broumova
26. Jablonné nad Orlicí	68. Spindlerův Mlýn
27. Janov	69. Staré Město pod Sněžníkem
28. Jaroměř	70. Šumperk
29. Javornice	71. Svitavy
30. Kostelec nad Orlicí	72. Synkov-Slěmeno
31. Kounov	73. Třebouchovice pod Orebem
32. Králík	74. Trutnov
33. Královec	75. Týniště nad Orlicí
34. Křinice	76. Ústí nad Orlicí
35. Kuks	77. Vamberk
36. Kvasiny	78. Velké Pofíči
37. Lampertice	79. Vysoké Mýto
38. Lanškroun	80. Zacléř
39. Letohrad	81. Žamberk
40. Lhoty u Potštejna	82. Zdobnice
41. Liberk	83. Zlatá Olešnice
42. Litomyšl	84. Zlaté Hory

Inni członkowie:

85. Krajský úřad Pardubice
86. Sdružení horských obcí „Region Orlické Hory“
87. Sdružení obcí Zacléřsko

Obszar Gór Bystrzyckich i Orlickich jest słabo zbadany pod względem występowania fauny, ale stwierdzono obecność dwóch gatunków motyli bardzo rzadko występujących w Europie.

Góry Bialskie są jednym z najdzikszych pasm górskich w Polsce (w sensie zagospodarowania), a jednocześnie oazą spokoju dla ludzi szukających autentycznego kontaktu z naturą.

Rozwojowi funkcji turystycznej regionu sprzyjają atrakcyjne przyrodniczo i krajobrazowo tereny, gęsta sieć szlaków turystycznych oraz bogata i zróżnicowana baza noclegowa. Można tu uprawiać niemalże wszystkie formy turystyki kwalifikowanej: narciarstwo, wyprawy speleologiczne, wspinaczkę skałkową, kolarstwo górskie czy jazdę konną. Funkcjonują tu dwa duże ośrodki narciarskie: Zieleniec i jego okolice w Górach Orlickich i Czarna Góra (koło Stronia Śląskiego) w Masywie Śnieżnika. Rozwijają się też szereg mniejszych ośrodków narciarskich, położonych w Górach Sowich. Zostały wytyczone międzynarodowe trasy rowerowe na obszarze Gór Stołowych. Można też dokonać spływu pięknym krajobrazowo przełomem rzeki Nysy Kłodzkiej. Zlokalizowane są tu także trzy znane sanktuaria: w Wambierzycach zwanych „Śląską Jerozolimą”, w Bardzie Śląskim oraz Maria Śnieżna – urokliwie położony kościółek na wzgórzu Igliczna koło Międzygórza. Działalność prowadzi około 80 gospodarstw agroturystycznych.

Spośród wielu innych osobliwości przyrodniczych można wyróżnić:

- ☐ Wielkie Torfowisko Batorowskie z pierwotną roślinnością, na wysokości 700 m n.p.m.,
- ☐ rezerwat leśny „Cisowa Góra”, gdzie ochroną jest objętych 915 cisów (trzeci co do wielkości teren ochrony tych drzew w kraju),
- ☐ obszary ochrony sanatoryjnej z licznymi ujęciami wód leczniczych.

Szacuje się, że w regionie tym znajduje się 25% zasobów wód mineralnych Polski. Występują tu liczne wody typu: szczawiany sodowe, wapniowe, węglanowe, arsenowe, fluorokowo-siarkowe, radoczynne, a także wody mineralne typu glauberzkiego z zawartością jodu i bromu. Na bazie tych zasobów rozwinęły się trzy zespoły uzdrowiskowe, należące do największych w Polsce:

- ☐ Zespół Uzdrawisk Kłodzkich, w którego skład wchodzi uzdrowiska Kudowa Zdrój, Polanica Zdrój i Duszniki Zdrój,
 - ☐ Uzdrawisko Łądek Zdrój-Długopole Zdrój,
 - ☐ Uzdrawisko Szczawno Zdrój-Jedlina Zdrój,
- oraz stacje klimatyczne w Sokołowsku, Międzygórzu i Zieleńcu.

Region jest także bogaty w obiekty kultury materialnej. Kłodzko oraz Bystrzyca Kłodzka swoją architekturą przypominają miasta włoskie, z uliczkami położonymi na różnych wysokościach. Z kolei zabudowa Międzygórza określana jest jako styl typowo górski (tyrolsko-szwajcarski). Uzdrawiska takie jak Kudowa Zdrój, Łądek Zdrój czy Duszniki Zdrój są jednostkami osadniczymi z XVI-XVII wieku. Najstarszym obiektem leczniczym jest sanatorium w Łądku Zdroju z 1495 roku.

Spośród wielu innych obiektów kultury materialnej wymienić należy:

- ☐ Zamek Książ, trzeci co do wielkości w Polsce,
- ☐ Sanktuarium Matki Bożej Bolesnej w Nowej Rudzie,

- ☐ Twierdzę Kłodzką z 1742 roku oraz klasztor franciszkański i most kamienny w Kłodzku, wzorowany na praskim Moście Karola; w Kłodzku znajduje się ponadto blisko 400 obiektów, ujętych w Państwowym Rejestrze Zabytków,
- ☐ Twierdzę Srebrnogórska,
- ☐ Kaplicę Czaszek z 1776 roku w Czermej koło Kudowy Zdroju, jeden z nielicznych tego typu obiektów w Europie,
- ☐ Krzywą wieżę oraz ruiny zamku piastowskiego w Ząbkowicach Śląskich,
- ☐ Neogotycki zamek w Kamieńcu Ząbkowickim,
- ☐ Muzeum Papiernictwa w Dusznikach Zdroju, zlokalizowane w budynku zabytkowego młyna papierniczego, z warsztatem obrazującym produkcję papieru dawną metodą czerpania,
- ☐ Muzeum Ziemi Kłodzkiej w Kłodzku,
- ☐ Muzeum Górnictwa Podziemnego w Nowej Rudzie,
- ☐ Muzeum Przemysłu i Techniki w Wałbrzychu,
- ☐ Zamek Grodno w Zagórzcu Śląskim,
- ☐ Podziemne Fabryki „Walim”,
- ☐ Tajemnicze Podziemne Miasto „Osówka” w okolicy Głuszycy,
- ☐ Muzeum Górnictwa i Hutnictwa w Złotym Stoku wraz z największym w Europie podziemnym wodospadem w udostępnionej do zwiedzania Sztolni Czarnej,
- ☐ Muzeum Filumenistyczne w Bystrzycy Kłodzkiej, prezentujące historię krzesania ognia,
- ☐ Muzeum Misyjno-Etnograficzne w Polanicy Zdroju, gromadzące eksponaty z wypraw do Polinezji Francuskiej, Zairu i Peru,
- ☐ Muzeum Sakralne w Bardzie Śląskim,
- ☐ Muzeum Kamieni Szlachetnych w Polanicy Zdroju,
- ☐ Skansen Kultury Ludowej Pogórza Sudeckiego w Pstrążnej,
- ☐ Skansen przedmiotów gospodarstwa domowego w Wambierzycach,
- ☐ ruchome szopki ludowe w Wambierzycach i Kudowie-Czermej,
- ☐ Ogród Bajek w Międzygórzu,
- ☐ zespół pałacowo-parkowy w Jeleniowie,
- ☐ neogotycki XIX-wieczny zamek wraz z Kalwarią Górską w skałach w Szczytnej,
- ☐ miejsca martyrologii – filie obozu Gross Rosen w Srebrnej Górze.

Na obszarze polskiej części Euroregionu występuje bogata gama złóż surowcowych:

- ☐ kamienie budowlane i drogowe (melafir, porfir, granodioryt, marmur, serpentynit, amfibolit, gnejs, tutek łyszczykowy, piaskowiec permski i kredowy, margiel),
- ☐ kruszywa naturalne i łył ceramiki budowlanej,

- ☐ kwarcyty,
- ☐ węgiel kamienny,
- ☐ rudy (niklu, glinu, arsenu, miedzi, uranu, chromu),
- ☐ surowce chemiczne (baryt, fluoryt, wapień),
- ☐ wiele rodzajów kamieni szlachetnych, m.in. ametyst, chryzopraz, opal, agat.

Podstawą gospodarki jest obsługa ruchu turystycznego i usługi uzdrowiskowe. Pewną rolę odgrywają jednak także takie dziedziny przemysłu, jak elektromaszynowy, meblarski, papierniczy, szklarski oraz przemysł wydobywczy surowców skalnych.

Coroczne imprezy międzynarodowe, odbywające się na obszarze Euroregionu to m.in.:

- ☐ Polsko-Czeskie Dni Kultury Chrześcijańskiej – od 10 lat największa impreza na pograniczu polsko-czeskim, odbywająca się we wrześniu i październiku,
- ☐ Festiwal H. Wieniawskiego w Szczawnie Zdroju,
- ☐ Rajd Polski – eliminacja samochodowych Mistrzostw Europy,
- ☐ Polsko-Czeskie Spotkania Filmowe w Kudowie Zdroju w czerwcu,
- ☐ Międzynarodowy Półmaraton Kudowa-Hronov-Kudowa w czerwcu,
- ☐ Międzynarodowy Festiwal Moniuszkowski w Kudowie Zdroju w lipcu,
- ☐ Międzynarodowy Festiwal Chopinowski w Dusznikach Zdroju w sierpniu,
- ☐ Międzynarodowy Festiwal Szachowy im. Akidy Rubinsteina w Polanicy Zdroju w sierpniu,
- ☐ Międzynarodowe Targi Uzdrowiskowo-Turystyczne „Natura Sanat” w Polanicy Zdroju we wrześniu,
- ☐ Przegląd Filmów Górskich w Łądku Zdroju we wrześniu,
- ☐ Międzynarodowy Festiwal Filmów Amatorskich POL-8 w Polanicy Zdroju we wrześniu,
- ☐ Kłodzko-Orlicki Festiwal Organowy we wrześniu i październiku,

Strona czeska Euroregionu to taki sam region geograficzny jak po stronie polskiej. Region ten charakteryzuje się:

- ☐ wysokimi walorami krajobrazowymi,
- ☐ licznymi osobliwościami przyrodniczymi chronionymi w rezerwatach,
- ☐ rozległymi kompleksami leśnymi,
- ☐ regenerującymi walorami klimatu górskiego,
- ☐ występowaniem wód mineralnych o właściwościach leczniczych.

Atrakcyjne krajobrazowo obszary górskie i podgórskie, z dominującymi pod względem walorów obszarami czeskiej części Karkonoskiego Parku Narodowego, a także narodowymi rezerwatami przyrody Adršpašsko-teplické skály oraz Králický Sněžník i parkami krajobrazowymi Broumovsko oraz Orlické Hory wraz z bardzo dobrym zagospodarowaniem turystycznym tworzą doskonałe warunki dla rozwoju usług turystycznych.

Istotnym elementem krajobrazu stanowiącym uzupełnienie oferty turystycznej są zachowane zamki w miejscowościach: Náchod, Nové Město n. Metui i Rychnov nad Kněžnou. Niewątpliwą atrakcją stanowi region umocnień wojskowych nazywanych czasem „czeskim Maginotem” zlokalizowany na obszarze Gór Orlickich. Uzupełnieniem tych atrakcji jest zachowana twierdza Josefov w miejscowości Jaroměř.

Górskie obszary czeskiej części Euroregionu mają bogatą ofertę dla miłośników zimowego szaleństwa. Do znaczących ośrodków sportów zimowych należy zaliczyć: Špindlerův Mlýn, Pec pod Sněžkou oraz Deštné, Říčky i Rokytnice w Orlických horách.

Czeska część Euroregionu dysponuje też szeroką ofertą w zakresie oznakowanych ścieżek rowerowych. Wśród nich można wymienić dwie wspólne międzynarodowe trasy rowerowe na obszarze Gór Stołowych: Ściany i Góry Stołowe.

Z Rychnova n. Kněžnou – miasta stanowiącego siedzibę Euroregionu po stronie czeskiej – wiodą szlaki pieszych, rowerowych i narciarskich wędrówek w Góry Orlickie z najwyższym szczytem Velká Deštná (1114 m n.p.m.).

Niewątpliwą atrakcją jest też ZOO oraz safari w Dvůr Králové nad Labem.

Obok turystyki w rejonach górskich podstawą gospodarki po stronie czeskiej jest przemysł maszynowy, włókienniczy, spożywczy i drzewny.

Efekty i bariery współpracy

Największym przedsięwzięciem społeczno-kulturalnym, organizowanym corocznie, są Polsko-Czeskie Dni Kultury Chrześcijańskiej, odbywające się we wrześniu i w październiku po obu stronach granicy. W 1998 roku projekt ten otrzymał po raz pierwszy wsparcie finansowe z Unii Europejskiej z programu Phare-Credo (program ten już nie funkcjonuje).

Od 1989 roku wydawany jest miesięcznik „Ziemia Kłodzka – Od Kładskeho po mezi – Glatzer Bergland”, który wiele miejsca poświęca problemom Euroregionu. Już od 1993 roku publikował autorskie teksty Czechów i Polaków, dotyczące wizji zacieśnienia dwustronnej współpracy.

Do najważniejszych osiągnięć w ostatnich latach, w ramach realizacji głównych celów współpracy, należy zaliczyć:

- ☐ rozbudowę i funkcjonowanie systemu 33 przejść granicznych, na który składają się:
 - 7 przejść drogowych,
 - 3 przejścia kolejowe,
 - 6 przejść małego ruchu granicznego,
 - 17 przejść turystycznych;
- ☐ utworzenie w Kłodzku ośrodka zamiejscowego Uniwersytetu Wrocławskiego – załączek Collegium Glacensis;
- ☐ otwarcie pierwszego odcinka Sudeckiej Trasy Rowerowej: Otmuchów – Paczków – Javorník – Lutynia – Łądek Zdrój, tras: Góry Stołowe, Ściany;
- ☐ otwarcie Biura Informacyjnego Współpracy Przygranicznej w Nowej Rudzie i Kłodzku;

- ❑ powstanie Polsko-Czeskiej Izby Przemysłowo-Handlowej z siedzibami w Świdnicy i Hradec Králové;
- ❑ wydanie przez wydawnictwo „Ziemia Kłodzka” dwóch map polsko - czeskiego pogranicza w trzech wersjach językowych: polskiej, czeskiej i niemieckiej;
- ❑ utworzenie Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, na którą składają się podstrefy w Kłodzku, Kudowie Zdroju, Nowej Rudzie i Dzierżoniowie;
- ❑ uruchomienie lektoratu języka polskiego w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Hradec Králové i zorganizowanie przez Wydawnictwo Ziemia Kłodzka kursu języka czeskiego dla przewodników turystycznych;
- ❑ zorganizowanie cyklu szkoleń dla informatorów turystycznych oraz pracowników ds. promocji na temat atrakcji turystycznych po obu stronach pogranicza;
- ❑ zrealizowanie pierwszego etapu oznakowania walorów krajoznawczych Euroregionu oraz przygotowanie szeregu koncepcji dla transgranicznych projektów z dziedziny turystyki;
- ❑ rozpoczęcie współpracy urzędów pracy po obu stronach granicy w zakresie zatrudniania polskich pracowników w Czechach;
- ❑ uzgodnienie ze stroną czeską w ramach inicjatywy „We open Polish-Czech gate” kolejnych inwestycji w zakresie modernizacji układu komunikacyjnego i rozpoczęcie prac projektowych.

Od 1999 roku Program Phare CBC został rozszerzony na euroregiony na pograniczu polsko-czeskim. W tym samym roku ze środków Programu uzyskano wsparcie w kwocie 2,6 mln euro na projekt „Ochrona wód Nysy Kłodzkiej w obrębie rowu górnej Nysy – budowa dwóch nowych oczyszczalni ścieków dla Bystrzycy i Międzylesia”.

W latach 2001-2002 pozyskano środki finansowe na remonty dróg po obu stronach granicy w Górach Bystrzyckich i Orlickich w kwocie 4,0 mln euro. W 2003 roku wsparcie kwotą 2,3 mln euro uzyskał projekt „Budowa pasów wolnego ruchu na drodze nr 8 Lewin Kłodzki-Duszniki”.

W tabeli 3.77 przedstawiono liczbę projektów dofinansowanych z funduszy zarządzanych przez Euroregion.

TABL. 3.77. PROJEKTY DOFINANSOWANE Z FUNDUSZY ZARZĄDZANYCH PRZEZ EUROREGION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2001	2002
Rozbudowa infrastruktury technicznej	–	1
Imprezy o charakterze naukowym i edukacyjnym	7	5
Imprezy kulturalne	5	5
Imprezy turystyczne	7	6
Imprezy sportowe	3	1
Imprezy o charakterze gospodarczym	2	3

W ocenie władz Euroregionu najistotniejsze efekty współpracy uzyskano w dziedzinie rozwoju turystyki na pograniczu.

Podstawowe bariery w rozwoju współpracy to:

- ☐ trudności integracyjne, wynikające z nadal występujących niedogodności w przekraczaniu granic, niskiego poziomu znajomości języka sąsiadów, braku rozwiązań prawnych preferujących wspólne inwestowanie na tym terenie, małych budżetów gmin przygranicznych,
- ☐ postępujące biurokratyzowanie procedur związanych z pozyskiwaniem wsparcia dla inicjatyw transgranicznych,
- ☐ niskie nakłady finansowe na rozwój polsko-czeskiego pogranicza zarówno w ramach programów pomocowych jak i środków budżetowych.

Możliwości rozwoju współpracy

Możliwości **rozwój współpracy euroregionalnej** tkwią w wielu już realizowanych inicjatywach i projektach. Wymienić tu należy przede wszystkim:

- ☐ kontynuowanie działań mających na celu umożliwienie nauki języka, poznania kultury i historii sąsiada w szkołach przygranicza,
- ☐ dalszą poprawę infrastruktury na istniejących przejściach granicznych oraz otwieranie nowych przejść,
- ☐ przygotowanie i realizację programów transgranicznych w dziedzinie planowania przestrzennego i ochrony środowiska,
- ☐ poprawę stanu technicznego dróg dojazdowych do przejść granicznych oraz budowę nowych odcinków dróg o odpowiednich parametrach w tym dróg lokalnych, a także poprawę sieci lokalnych i turystycznych linii kolejowych,
- ☐ stworzenie systemu wymienności usług medycznych,
- ☐ intensyfikację współpracy w dziedzinie zapobiegania i likwidacji skutków klęsk żywiołowych, awarii, katastrof i innych podobnych zdarzeń,
- ☐ modernizację układu komunikacyjnego pogranicza,
- ☐ budowę systemu osłony i ochrony hydrometeorologicznej,
- ☐ współpracę gmin członkowskich w zakresie gospodarki wodnej, ściekowej i gospodarki odpadami.

Kalendarium ważniejszych wydarzeń

11 listopada 1989	wydanie pierwszego numeru ponadgranicznego miesięcznika „Ziemia Kłodzka – Od Kłodského pomezí – Glatzer Bergland” wydawanego w Nowej Rudzie przez Wydawnictwo Ziemia Kłodzka oraz Solidarność Polsko – Czesko – Słowacką
wrzesień 1990	zorganizowanie, po raz pierwszy, corocznej imprezy „Polsko - Czeskie Dni Kultury Chrześcijańskiej”; największej imprezy kulturalnej na pograniczu polsko-czeskim

- 18 września 1992 Wałbrzych - podpisanie przez polskich i czeskich przedstawicieli społeczności lokalnych „Porozumienia o ponadgranicznej współpracy wzajemnej oraz o utworzeniu Ponadgranicznego Związku Miast i Gmin Czechy-Polska”
- 9 lutego 1994 utworzenie Stowarzyszenia Gmin Ziemi Kłodzkiej
- 16 stycznia 1996 powołanie czeskiego Regionalnego Stowarzyszenia do spraw Współpracy Pogranicza Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej
- 5 grudnia 1996 podpisanie umowy o utworzeniu Euroregionu Pogranicza Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej „Euroregion Glacensis”
- luty 1997 otwarcie Biura Informacyjnego Współpracy Przygranicznej w Kłodzku
- grudzień 1997 powstanie opracowania „Studium uwarunkowań i możliwości rozwoju przygranicza Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej – Euroregion Glacensis – Region Kłodzki” opracowane przez Biuro Planowania Przestrzennego w Wałbrzychu
- 17 marca 2000 powołanie Stowarzyszenia Gmin Polskich Euroregionu Glacensis
- 25 lipca 2001 Nachod - spotkanie na temat realizacji projektu OTWIERAMY POLSKO – CZESKIE WROTA dotyczące modernizacji układu komunikacyjnego, efektem którego jest szereg projektów komunikacyjnych realizowanych ze środków UE oraz krajowych
- grudzień 2003 zakończenie realizacji projektu oznakowania atrakcji turystycznych, w wyniku którego Euroregion za pomocą 170 tablic drogowych oznakował dojazd do kluczowych atrakcji przy głównych drogach
- 13 marca 2004 przeprowadzenie I Euroregionalnego Biegu Narciarskiego im. Heinricha Rübartscha Dešné – Zieleniec, który był jednocześnie promocją oznakowanych polsko – czeskich tras narciarskich w Górach Orlickich i Bystrzyckich

Ważniejsze adresy

Po stronie polskiej:

Euroregion Glacensis
ul. Łukasiewicza 4a/2

57-300 Kłodzko

tel. (74) 8677130

e-mail: eg@euroregion-glacensis.ng.pl

Po stronie czeskiej:

Euroregion Glacensis

Panska 1492

51601 Rychnov n. Kněžnou

tel./fax + 420 /494/531054

e-mail: info@euro-glacensis.cz

Komentarz do tablic statystycznych

- ☐ powierzchnia polskiej części Euroregionu stanowi 58,9% powierzchni całkowitej, a ludność 47,8% ogółu ludności Euroregionu,
- ☐ poziom zurbanizowania mierzony odsetkiem ludności miejskiej jest bardzo wysoki na całym obszarze Euroregionu,
- ☐ w polskiej części na 100 mężczyzn przypada więcej kobiet niż po stronie czeskiej,
- ☐ po obu stronach granicy struktura wiekowa ludności jest bardzo podobna,
- ☐ przyrost naturalny tak po stronie polskiej jak i po stronie czeskiej jest ujemny, ujemne jest też saldo migracji w obu częściach Euroregionu,
- ☐ lesistość obszaru jest po obu stronach granicy zbliżona, przy tym odsetek lasów i gruntów leśnych jest po stronie czeskiej nieco wyższy,
- ☐ powierzchnia użytków rolnych na 1 mieszkańca jest po stronie polskiej wyraźnie większa (0,32 ha) niż po stronie czeskiej (0,18 ha),
- ☐ na 1000 osób po polskiej stronie przypada prawie 350 mieszkań, a po stronie czeskiej prawie 380,
- ☐ po stronie polskiej oddano do użytku 1,0 mieszkanie na 1000 ludności, a po stronie czeskiej 2,6 mieszkań; wskaźnik oddanych mieszkań na 1000 zawartych małżeństw wyniósł po stronie polskiej nieco ponad 235 mieszkań, a po stronie czeskiej prawie 500,
- ☐ na 10000 ludności po stronie polskiej przypada 46 łóżek szpitalnych, a po stronie czeskiej 110,
- ☐ liczba miejsc w domach i zakładach pomocy społecznej jest po stronie czeskiej ponad 4-krotnie większa niż po stronie polskiej,
- ☐ liczebność placówek bibliotecznych w relacji do liczby mieszkańców jest po obu stronach granicy zbliżona,
- ☐ po stronie czeskiej jest zarejestrowanych prawie 2,5-krotnie więcej podmiotów gospodarczych; spółek prawa handlowego jest 6-krotnie więcej, spółek z udziałem kapitału zagranicznego 8,5-krotnie więcej, osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą 2,5-krotnie więcej.

Tablice statystyczne

TABL. 3.78. POWIERZCHNIA I SIEĆ OSADNICZA W EUROREGIONIE GLACENSIS W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

AREA AND SETTLEMENT SYSTEM IN GLACENSIS EUROREGION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Powierz- chnia w km ² Area in km ²	Miasta Cities				
		ogółem total	według liczby ludności by number of population			
			poniżej 10 000 less than 10 000	10 000- -19 999	20 000- -49 999	50 000 i więcej 50 000 and more
OGÓŁEM..... TOTAL	4966	62	38	14	7	3
STRONA: PART:						
Polska Polish	2928	23	14	4	4	1
Czeska Czech	2038	39	24	10	3	2

TABL. 3.79. LUDNOŚĆ W EUROREGIONIE GLACENSIS W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

POPULATION IN GLACENSIS EUROREGION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym kobiety Of which females	Na 1 km ² Per 1 km ²	W miastach w % ogółu ludności In urban areas in % of total population	Kobiety na 100 mężczyzn Females per 100 males
	w tys. in thous.				
OGÓŁEM..... TOTAL	1032,1	537,6	207,8	86,6	108,7
STRONA: PART:					
Polska Polish	493,1	258,4	168,4	77,0	110,1
Czeska Czech	539,0	279,1	264,4	95,3	107,4

TABL. 3.80. LUDNOŚĆ WEDŁUG WIEKU W EUROREGIONIE GLACENSIS W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

POPULATION BY AGE IN GLACENSIS EUROREGION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Ponizżej 18 lat Below age 18	18-39	40-64	65 lat i więcej 65 years and more
		w % ogółu ludności in % of total population			
OGÓŁEM TOTAL	1032073	19,7	31,5	34,4	14,4
STRONA: PART:					
Polska Polish	493071	20,3	30,3	34,9	14,5
Czeska Czech	539002	19,2	32,6	33,9	14,3

TABL. 3.81. LUDNOŚĆ W WIEKU PRODUKCYJNYM ^a I NIEPRODUKCYJNYM W EUROREGIONIE GLACENSIS W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

WORKING ^a AND NON-WORKING AGE POPULATION IN GLACENSIS EUROREGION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	W wieku Of age			W wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym Non-working age population per 100 persons of working age
	przed-produkcyjnym pre-working	produkcyjnym working	poprodukcyjnym post-working	
	w % ogółu ludności in % of total population			
OGÓŁEM TOTAL	17,7	64,0	18,3	56,3
STRONA: PART:				
Polska Polish	22,5	63,8	13,7	56,7
Czeska Czech	15,4	65,2	19,5	53,4

^a Do kategorii ludności w wieku produkcyjnym w czeskiej części Euroregionu zaliczane są osoby w wieku 15-59 lat, natomiast w polskiej: mężczyźni w wieku 18-64, kobiety w wieku 18-59 lat.

^a In the Czech part of the Euroregion persons aged 15-59 are treated as working population, and in the Polish part: men aged 18-64, women aged 18-59.

TABL. 3.82. RUCH NATURALNY LUDNOŚCI W EUROREGIONIE GLACENSIS
W 2002 R.
VITAL SATISFIS IN GLACENSIS EUROREGION IN 2002

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Urodzenia żywe Live births	Zgony Deaths		Przyrost naturalny Natural increase
		ogółem total	w tym niemowląt ^a of which infants ^a	
	na 1000 ludności per 1000 population			
OGÓŁEM TOTAL	8,5	10,3	8,4	-1,8
STRONA: PART:				
Polska Polish	8,1	11,0	12,4	-3,0
Czeska Czech	9,0	9,7	5,1	-0,7

^a Na 1000 urodzeń żywych.

^a Per 1000 live births.

TABL. 3.83. MAŁŻEŃSTWA. MIGRACJE LUDNOŚCI W EUROREGIONIE GLACENSIS
W 2002 R.
MARRIAGES. MIGRATION OF POPULATION IN GLACENSIS
EUROREGION IN 2002

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Małżeństwa na 1000 ludności Marriages per 1000 population	Saldo migracji Net migration	
		ogółem total	na 1000 ludności per 1000 population
OGÓŁEM TOTAL	4,9	-3243	-3,1
STRONA: PART:			
Polska Polish	4,4	-1532	-3,1
Czeska Czech	5,3	-1711	-3,2

TABL. 3.84. PRACUJĄCY ^a W EUROREGIONIE GLACENSIS W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

EMPLOYED ^a PERSONS IN GLACENSIS EUROREGION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE <i>SPECIFICATION</i>	Ogółem <i>Total</i>	W tym kobiety <i>Of which females</i>	Z ogółem sektor <i>Of total sector</i>		
			rolniczy <i>agricultural</i>	przemysłowy <i>industrial</i>	usługowy <i>service</i>
STRONA: PART:					
Polska Polish	110307	54752	2170	48295	59842
Czeska..... Czech	279535	.	6927	108415	164193

a Strona czeska – ludność aktywna ekonomicznie, wyniki spisu powszechnego, stan w dniu 1 III 2001 r.

a The Czech part – economically active population, results of the census, as of 1 III 2001.

TABL. 3.85. UŻYTKOWANIE GRUNTÓW ^a W EUROREGIONIE GLACENSIS W 2002 R.

Stan w czerwcu

LAND USE ^a IN GLACENSIS EUROREGION IN 2002

As of June

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Powierzchnia ogółem w tys. ha Grand total area in thous. ha	Użytki rolne Agricultural land	Lasy i grunty leśne Forests and forest land	Pozostałe grunty i nieużytki Other lands and wasteland	Powierzchnia użytków rolnych na 1 mieszkańca w ha Area of agricultural land per capita
		w % powierzchni ogółem in % of total area			
OGÓŁEM TOTAL	496,7	51,8	36,9	11,3	0,25
STRONA: PART:					
Polska Polish	292,9	54,2	35,9	9,9	0,32
Czeska Czech	203,8	48,3	38,3	13,4	0,18

a Według granic administracyjnych.

a By administrative borders.

TABL. 3.86. UŻYTKI ROLNE W EUROREGIONIE GLACENSIS W 2002 R.

Stan w czerwcu

AGRICULTURAL LAND IN GLACENSIS EUROREGION IN 2002

As of June

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem w tys. ha Total in thous. ha	Grunty orne Arable land	Sady Orchards	Łąki i pastwiska Meadows and pastures
		w % ogółu użytków rolnych in % of agricultural land		
OGÓŁEM TOTAL	257,2	62,6	3,0	34,4
STRONA: PART:				
Polska Polish	158,7	65,5	0,5	34,0
Czeska Czech	98,5	57,9	7,0	35,1

TABL. 3.87. KOMUNALNE OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW W EUROREGIONIE GLACENSIS W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

MUNICIPAL WASTE WATER TREATMENT PLANTS

IN GLACENSIS EUROREGION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Mechaniczne Mechanical	Mechaniczno- -chemiczne Mechanic- -chemical	Biologiczne Biological	Z podwyż- szonym usuwaniem biogenów With increased biogene removal (disposal)
OGÓŁEM TOTAL	87	1	53	.	7
STRONA: PART:					
Polska Polish	31	—	—	26	5
Czeska Czech	56	1	53	.	2

a Strona czeska – mechaniczno-biologiczne.

a The Czech part – mechanical-biological.

TABL. 3.88. ZASOBY MIESZKANIOWE ^a W EUROREGIONIE GLACENSIS W 2002 R.
Stan w dniu 31 XII
DWELLING STOCKS ^a IN GLACENSIS EUROREGION IN 2002
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Mieszkania Dwellings	Przeciętna liczba osób Average number of persons		Przeciętna powierzchnia użytkowa Average usable floor space		Mieszkania na 1000 ludności Dwellings per 1000 population
		na mie- szkanie per dwelling	na izbę per room	mieszkania per dwelling	na 1 osobę per person	
				w m ²	in m ²	
STRONA: PART:						
Polska Polish	171448	2,9	0,9	60,9	21,3	347,7
Czeska ^b Czech	225956	.	.			377,1
Hradec Králové	67963	2,6	1,0	50,9	19,0	373,9
Náchod	49843	2,7	1,0	50,9	19,0	371,9
Rychnov nad Knežnou.....	34459	2,7	1,0	52,1	19,1	363,6
Trutnov	51791	2,6	1,0	49,1	18,4	375,4
Pardubice	68192	2,6	1,0	50,0	18,9	376,4
Svitavy	42221	2,8	1,0	52,2	18,3	349,1
Ústí nad Orlicí.....	57968	2,8	1,0	51,2	18,3	355,6
Jeseník.....	16164	2,9	1,0	54,3	18,8	342,6
Šumperk	49332	2,8	1,0	50,6	17,9	350,0

a Strona polska - dane ze spisu ludności, stan w dniu 20 V 2002 r; strona czeska - dane ze spisu ludności, stan w dniu 1 III 2001r. b Nie wszystkie gminy z powiatów są członkami Euroregionu, dlatego suma mieszkań w powiatach jest większa od liczby mieszkań po czeskiej stronie Euroregionu.

a The Polish part – results of the census, as of 20 V 2002; the Czech part - results of the census, as of 1 III 2001. b Not all gminas from powiats are members of Euroregions, therefore the total number of dwellings in powiats is bigger than number of dwellings on the Czech side of Euroregion.

TABL. 3.89. MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKU W EUROREGIONIE
GLACENSIS W 2002 R.
DWELLINGS COMPLETED IN GLACENSIS EUROREGION IN 2002

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Na 1000 ludności Per 1000 population	Na 1000 zawartych matrzymstw Per 1000 marriages contracted
OGÓŁEM TOTAL	1935	1,9	383,2
STRONA: PART:			
Polska Polish	517	1,0	235,8
Czeska Czech	1418	2,6	496,3

TABL. 3.90. SZPITALA OGÓLNE W EUROREGIONIE GLACENSIS W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

GENERAL HOSPITALS IN GLACENSIS EUROREGION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Szpitale Hospitals	Ludność na 1 szpital Popu- lation per hospital	Łóżka rzeczywiste Beds		Leczeni ^{ab} In pa- tients ^{ab}	Prze- ciętne wykorzy- stanie łóżka Average bed use	Prze- ciętny pobyt chorego Average patient stay
			ogółem total	na 10 tys. ludności per 10 thous. po- pulation		w dniach in days	
OGÓŁEM TOTAL	35	29488	8193	79,4	.	.	.
STRONA: PART:							
Polska Polish	15	32871	2250	45,6	97752	281,3	6,5
Czeska Czech	20	26950	5943	110,3	.	.	.

a W ciągu roku. b Bez ruchu międzyoddziałowego.

a During the year. b Excluding inter-ward patient transfer.

TABL. 3.91. APTEKI I PUNKTY APTECZNE^a W EUROREGIONIE GLACENSIS W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

PHARMACIES AND PHARMACEUTICAL OUTLETS^a IN GLACENSIS EUROREGION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Apteki i punkty apteczne I typu Pharmacies and type I pharmaceutical outlets	Ludność na 1 aptekę i punkt apteczny Population per pharmacy and pharmaceutical outlet
OGÓŁEM TOTAL	283	3647
STRONA: PART:		
Polska Polish	130	3793
Czeska Czech	153	3523

a Bez aptek i punktów aptecznych w stacjonarnych zakładach opieki zdrowotnej (np. szpitalach, sanatoriach).

a Excluding pharmacies and pharmaceutical outlets in in-patient health care facilities (hospitals, sanatoria).

TABL. 3.92. POMOC SPOŁECZNA STACJONARNA W EUROREGIONIE GLACENSIS W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

STATIONARY SOCIAL WELFARE IN GLACENSIS EUROREGION
IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	Domy i zakłady pomocy społecznej	Miejsca rzeczywiste ^a
SPECIFICATION	Welfare homes and facilities	Places ^a
OGÓŁEM	106	6461
TOTAL		
STRONA: PART:		
Polska	14	1268
Polish		
Czeska	92	5193
Czech		

^a Łącznie z filiami.^a Including sub-branches.

TABL. 3.93. BIBLIOTEKI PUBLICZNE W EUROREGIONIE GLACENSIS W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

PUBLIC LIBRARIES IN GLACENSIS EUROREGION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	Placówki biblioteczne	Liczba ludności na 1 placówkę biblioteczną	Księgozbiór w wol.	Czytelnicy ^a	Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w wol. ^a
SPECIFICATION	Library facilities	Population per 1 library establishment	Collection in volumes	Borrowers ^a	Collection lendings per borrower in vol. ^a
			na 1000 ludności per 1000 population		Collection lendings per borrower in vol. ^a
OGÓŁEM	367	3865	.	.	.
TOTAL					
STRONA: PART:					
Polska	128	3852	4487,5	264,0	20,8
Polish					
Czeska	139	3878	.	.	.
Czech					

^a W ciągu roku.^a During the year.

TABL. 3.94. **KINA STAŁE I MUZEA W EUROREGIONIE GLACENSIS W 2002 R.**
 Stan w dniu 31 XII
FIXED CINEMAS AND MUSEUMS IN GLACENSIS EUROREGION
 IN 2002
 As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Kina Cinemas	Liczba ludności na 1 kino Population per cinema	Muzea Museums
OGÓŁEM TOTAL	55	18765	64
STRONA: PART:			
Polska Polish	13	37928	7
Czeska Czech	42	12833	57

TABL. 3.95. **PODMIOTY GOSPODARCZE W EUROREGIONIE GLACENSIS**
W 2002 R.
 Stan w dniu 31 XII
ENTITIES IN GLACENSIS EUROREGION IN 2002
 As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym Of which				
		przedsiębiorstwa państwowe state owned enter- prises	spółki prawa han- dlowego commercial law com- panies	spółki z udziałem kapitału zagranicznego companies with foreign capital participa- tion	spółdzielnie co- operatives	osoby fizyczne ^a natural persons ^a
OGÓŁEM TOTAL	170029	91	13138	4275	833	134180
STRONA: PART:						
Polska Polish	49924	12	1894	448	232	37525
Czeska Czech	120105	79	11244	3827	601	96655

^a Strona czeska firmy prywatne.

^a The Czech part - private firms.

3.2.2. Euroregion Pradziad

Podstawy prawne

Umowa ramowa o utworzeniu polsko-czeskiego Euroregionu „Pradziad” została podpisana 2 lipca 1997 roku w Jeseniku. Umowę ze strony polskiej podpisały Stowarzyszenie Rozwoju Gmin Dorzecza Osobłogi i Unia Turystyczna Ziemi Nyskiej, a ze strony czeskiej stowarzyszenia miast i gmin powiatów: Brutal i Jesenik. Obecnie gminy polskie, będące członkami Euroregionu, są zrzeszone w Stowarzyszeniu Gmin Polskich Euroregionu Pradziad.

Struktura organów

Euroregion Pradziad ma strukturę różniącą się od struktur organizacyjnych przyjętych w innych euroregionach. Jego organy dzielą się na organy wspólne dla obu części narodowych i organy odrębne poszczególnych części narodowych (polskiej i czeskiej).

Organy wspólne to parlament Euroregionu i prezydium Euroregionu.

Parlament jest najwyższym organem Euroregionu. W jego skład wchodzi 34 delegatów, po 17 reprezentujących poszczególne części narodowe. Każda strona spośród swoich delegatów wybiera przewodniczącego i dwóch wiceprzewodniczących.

Prezydium Euroregionu liczy 6 osób i jest tworzone przez 3 członków parlamentu (przewodniczący i dwóch wiceprzewodniczących, którzy automatycznie zostają członkami prezydium) z każdej narodowej części Euroregionu. Prezydium wybiera ze swego grona przewodniczącego na jeden rok, z zachowaniem zasady przemienności kadencji każdej ze stron. Prezydium – między posiedzeniami parlamentu – jest organem decydującym i reprezentującym Euroregion.

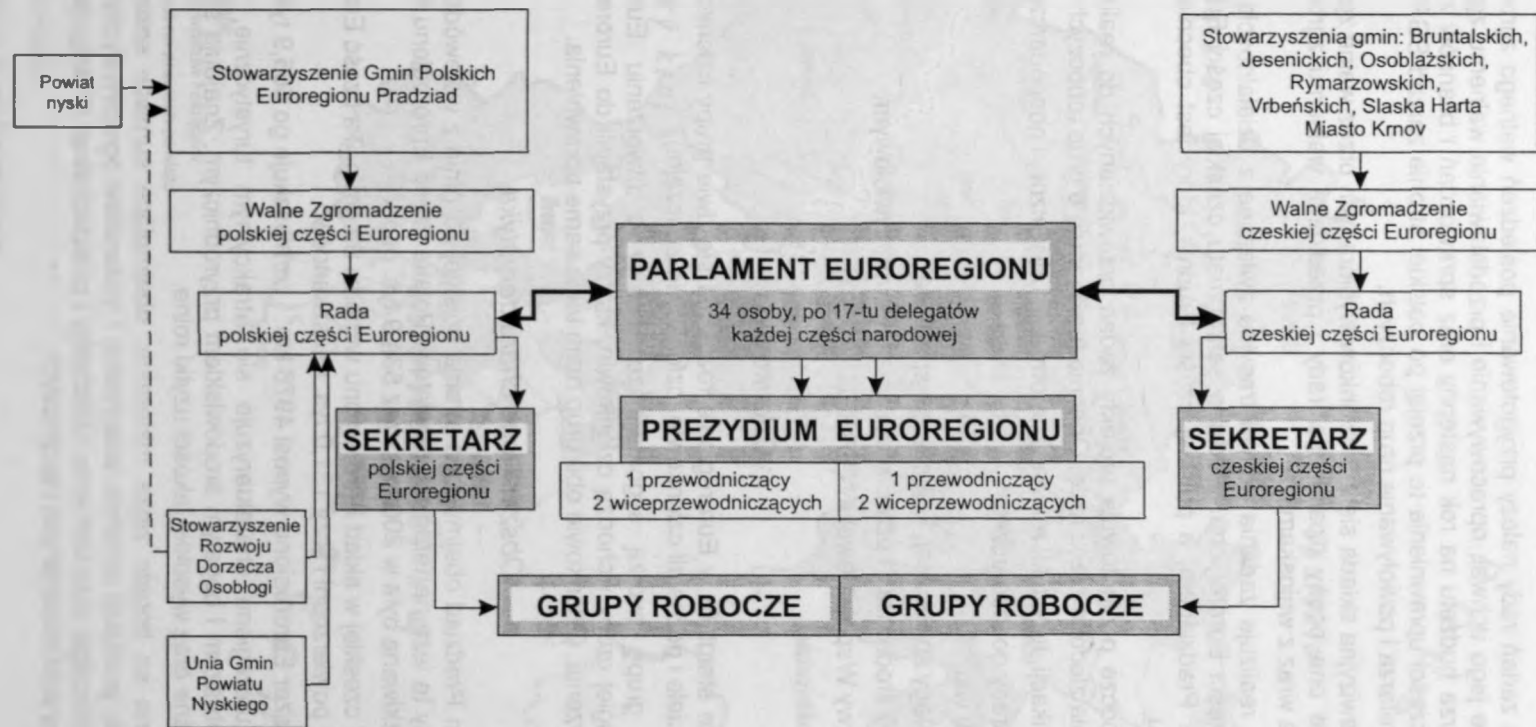
Organ części narodowych są takie same po polskiej i po czeskiej stronie. Obejmują one:

- ☐ walne zgromadzenie polskiej części Euroregionu i walne zgromadzenie czeskiej części Euroregionu,
- ☐ radę polskiej części Euroregionu i radę czeskiej części Euroregionu,
- ☐ komisję rewizyjną (polską i czeską),
- ☐ sekretarza (polskiego i czeskiego),
- ☐ grupy robocze (polskie i czeskie).

W skład walnego zgromadzenia wchodzi przedstawiciele gmin członkowskich Euroregionu oraz przedstawiciele stowarzyszeń będących członkami założycielami. Do wyłącznej kompetencji walnego zgromadzenia należy m.in. wybór rady i komisji rewizyjnej, przyjmowanie głównych zadań i celów, przyjmowanie nowych członków, ustalanie wysokości składek członkowskich.

Rada liczy 15 osób i jest organem wykonawczym. Członkowie rady są jednocześnie członkami parlamentu Euroregionu. Przewodniczący i dwóch wiceprzewodniczących rady są jednocześnie członkami prezydium Euroregionu.

RYS. 3.6. SCHEMAT ORGANIZACYJNY EUROREGIONU PRADZIAD

----- członkowie wspierający Stowarzyszenia Gmin Polskich Euroregionu Pradziad

Źródło: materiały Sekretariatu Euroregionu.

Do głównych zadań rady należy przygotowanie posiedzeń walnego zgromadzenia i wykonywanie jego uchwał, opracowywanie i przedstawianie walnemu zgromadzeniu preliminarza budżetu na rok następny oraz sprawozdań i bilansów za rok poprzedni (po części uprawnienia te przejął po polskiej stronie zarząd SGPEP), mianowanie sekretarza i powoływanie grup roboczych.

Komisja rewizyjna składa się z 3 członków wybieranych przez walne zgromadzenie. Dokonuje ona oceny działalności rady i przedkłada walnemu zgromadzeniu sprawozdania wraz z wnioskami.

Sekretarz realizuje zadania administracyjne związane z działalnością organów narodowej części Euroregionu. Siedzibą sekretariatu czeskiej części Euroregionu jest Vrbno p. Pradziadem, a polskiej części Prudnik, który jest obecnie siedzibą władz powiatu.

Grupy robocze przygotowują projekty zadań przewidzianych do realizacji i wykonują zadania zlecone przez radę. Obecnie funkcjonuje 6 grup roboczych:

- ☐ komunikacji, turystyki, rekreacji, informacji turystycznej i gospodarczej,
- ☐ współpracy gospodarczej,
- ☐ rozwoju wsi,
- ☐ współpracy społecznej, kulturalnej i sportowej,
- ☐ ochrony środowiska i przeciwdziałania klęskom żywiołowym,
- ☐ Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG.

Członkowie

Zgodnie ze statutem w Euroregionie rozróżnia się dwie grupy członków: członkowie-założyciele i pozostali członkowie (członkowie zwyczajni).

Pierwszą grupę tworzą sygnatariusze umowy o utworzeniu Euroregionu, a w skład drugiej grupy wchodzi członkowie, którzy przystąpili do Euroregionu już po jego utworzeniu. Członkowie obu grup mają takie same uprawnienia.

Obszar i jego charakterystyka

Euroregion Pradziad obejmuje po stronie polskiej 25 gmin z województwa opolskiego. Gminy te leżą na terenie 5 powiatów. Polska część Euroregionu liczy 3158 km² i zamieszkiwana była w 2002 r. przez 534,9 tys. osób.

Po stronie czeskiej w skład Euroregionu wchodzi 69 gmin. Ta część Euroregionu ma 1818 km² powierzchni i liczy 131,0 tys. mieszkańców.

Łączny obszar Euroregionu wynosi 4976 km² i zamieszkuje go 665,9 tys. osób.

Obszar Euroregionu charakteryzuje się atrakcyjnym turystycznie, wyżynno-górskim krajobrazem i bogatym środowiskiem przyrodniczym. Znajdują się tu duże kompleksy leśne oraz wysokiej jakości użytki rolne.

Rozpoznane są bogate złoża mineralne, obejmujące surowce energetyczne, chemiczne, do produkcji ceramiki szlachetnej i materiałów ogniotrwałych, dla przemysłu wapienniczego oraz kamienie szlachetne i półszlachetne. Występują tu także bogate zasoby wód mineralnych i leczniczych.

Mapa 7. Euroregion Pradziad w 2004 r.
Stan w dniu 31 III

Euroregion Pradziad

Strona polska

Gminy:

1. Biata	8. Kędzierzyn-Koźle	15. Ozimek	22. Tułowice
2. Głogówek	9. Lubrza	16. Paczków	23. Walce
3. Głucholazy	10. Łambinowice	17. Pakosławice	24. Zdzeszowice
4. Grodków	11. Niemodlin	18. Prószków	25. Otmuchów
5. Kamiennik	12. Nysa	19. Prudnik	
6. Korfantów	13. Olszanka	20. Skoroszyce	
7. Krapkowice	14. Opole	21. Strzeleczy	

Strona czeska

Miasta i gminy:

Sdružení obcí Bruntálska (Stowarzyszenie Gmin Bruntalskich):

1. Andělská Hora	4. Janov	7. Město Albrechtice	10. Úvalno
2. Brantice	5. Jindřichov	8. Moravskoslezský Kočov	11. Zátor
3. Bruntál	6. Krasov	9. Nová Pláň	

Sdružení obcí Jesenicka (Stowarzyszenie Gmin Jesenickich):

12. Bemartice	18. Jeseník	24. Skorošice	30. Velké Kunětice
13. Bělá pod Pradědem	19. Kobylá	25. Stará Červená Voda	31. Vidnava
14. Bílá Voda	20. Lipová-lázně	26. Supíkovice	32. Vlčice
15. Černá Voda	21. Mikulovice	27. Uhelná	33. Zlaté Hory
16. Hradec – Nová Ves	22. Ostružná	28. Vápenná	34. Žulová
17. Javorník	23. Písečná	29. Velká Kraš	

Sdružení obcí Osoblažska (Stowarzyszenie Gmin Osoblażskich):

35. Bohušov	38. Liptáň	41. Slezské Pavlovice	44. Vysoká
36. Divčí Hrad	39. Osoblaha	42. Slezské Rudoltice	
37. Hlínka	40. Rusín	43. Třemešná	

Sdružení obcí Rýmařovska (Stowarzyszenie Gmin Rymarzowskich):

45. Břidličná	49. Huzová	53. Rýmařov	57. Velká Štáhle
46. Děřichov n. Bystřicí	50. Jiřikov	54. Rýžoviště	
47. Dolní Moravice	51. Malá Morávka	55. Stará Ves	
48. Horní Město	52. Malá Štáhle	56. Tvrdkov	

Sdružení obcí Slezská Harta (Stowarzyszenie Gmin Harty Śląskiej):

58. Horní Benešov	60. Nová Pláň	62. Staré Heřminovy
59. Leskovec n. Moravici	61. Razová	63. Valšov

Sdružení obcí Vrbenska (Stowarzyszenie Gmin Vrbeńskich):

64. Karlova Studánka	66. Ludvíkov	68. Vrbno pod Pradědem
65. Karlovice	67. Široká Niva	69. Krnov

Polska część Euroregionu jest położona w południowej części kraju i obejmuje zachodnią część Płaskowyżu Głubczyckiego i wschodnią część Sudetów.

Do obszarów chronionych należą:

- Park Krajobrazowy Góry Opawskie z licznymi rezerwatami i wytyczonymi ścieżkami przyrodniczo-dydaktycznymi, przy których znajdują się stanowiska roślin: wawrzynka, wilczego tyka, lilii złotogłów; ptaków: puchacza, bociana czarnego; w rezerwacie „Nad Białką” znajdują się także nieczynne sztolnie po wydobywaniu złóż minerałów;
- Park Krajobrazowy Góra Św. Anny, gdzie dla ochrony roślinności kserotermicznej, kompleksów lasów bukowo-dębowych oraz trzeciorzędowych bazaltów utworzono wiele rezerwatów leśnych, stepowych i geologicznych;
- Obszar Chronionego Krajobrazu Bory Niemodlińskie;
- Obszar Chronionego Krajobrazu Jezior Otmuchowskiego i Nyskiego.

Wśród zabytków kultury materialnej na uwagę zasługują obiekty sakralne, (np. Kościół Św. Jakuba z XIII wieku i kościół Św. Barbary z XV wieku w Nysie, wczesnogotycki kościół z XIII wieku w Głuchołazach) fragmenty fortyfikacji i murów obronnych w Nysie i Prudniku, barokowy pałac biskupi w Nysie, ratusz barokowo-klasycystyczny z XVIII wieku w Prudniku, kamieniece miejskie z XVII-XIX wieku w Nysie, Głuchołazach i Prudniku. Niezwykle ciekawe są także średniowieczne układy urbanistyczne m.in. miast Paczków, Głogówek, Krapkowice czy Biała. Na uwagę zasługuje też zamek w Mosznej z końca XIX wieku. Cechuje go pomieszczenie stylów i konwencji architektonicznych i 99 wież zamkowych. Całość otacza park z licznymi gatunkami egzotycznych drzew i krzewów, szczególnie atrakcyjny wiosną w czasie kwitnienia azalii i rododendronów.

Góra Św. Anny, zwana „Śląską Jasną Górą”, jest znanym miejscem kultu religijnego, położonym tuż obok Euroregionu Pradziad. Znajduje się tu klasztor ze stacjami Drogi Krzyżowej, licznie odwiedzany przez pielgrzymów. W pobliżu kompleksu klasztorowego nad ogromnym amfiteatrem góruje pomnik czynu powstańczego.

Największym miastem w polskiej części Euroregionu jest Opole, będące jednocześnie siedzibą władz wojewódzkich. Rozwija się tu szkolnictwo wyższe, funkcjonują liczne instytucje kulturalne, m.in. Filharmonia Opolska, Teatr im. Jana Kochanowskiego, Teatr Lalki i Aktora, Muzeum Wsi Opolskiej, w którym zgromadzono wiele zabytków drewnianej architektury wiejskiej. Opole znane jest także z corocznych festiwali polskiej piosenki. Opolska starówka zachowała atrakcyjny, średniowieczny układ ulic z licznymi odrestaurowanymi obiektami z pięknym rynkiem, nad którym góruje potężny gmach ratusza w stylu florenckim. Do urokliwych miejsc należy „Opolska Wenecja”, położona nad Młynówką – kanałem Odry.

Kędzierzyn – Koźle – drugie, co do wielkości miasto euroregionu, to przede wszystkim prężny ośrodek przemysłu chemicznego. Swoją siedzibę ma tu jeden z najsilniejszych w ostatnich latach w Europie siatkarskich klubów sportowych – Mostostal.

Nysa – ze względu na szczególną architekturę zyskała sobie miano „Śląskiego Rzymu”, a jednym z najbardziej imponujących zabytków sakralnych jest gotycki kościół Św. Jakuba i Agnieszki, w nyskiej tradycji zwany katedrą. Inne warte uwagi zabytki to barokowa Fontanna Trytona, wspaniała krata Pięknej Studni, Pałac Biskupi, kolegium jezuickie „Carolinum”, renesansowy Dom Wagi Miejskiej, Dom Ko-

mendanta, pozostałości średniowiecznych fortyfikacji w postaci wieży Ziębickiej i Wrocławskiej, a także pieczętowiec odrestaurowane kamienice mieszczańskie.

W Otmuchowie znajduje się zamek, z którego można obejrzeć „końskie schody”, a pobliski Paczków zwany jest „polskim Carcassone” z powodu najlepiej zachowanych fortyfikacji obronnych na Śląsku.

W Prudniku znajduje się wiele barokowych zabytków, w tym kościół Św. Michała Archaniola, fontanna, kolumna maryjna oraz posąg Św. Jana Nepomucena, a tzw. Wieża Woka z 1259 roku jest najstarszym tego typu zabytkiem w Polsce.

Głogówek w czasie najazdów szwedzkich pełnił rolę stolicy Polski, dając schronienie Janowi Kazimierzowi i obrazowi jasnogórskiemu. W tutejszym zamku mieszkał i tworzył Ludwig van Beethoven.

Głuchołazy, w Górach Opawskich, proponują 4,5 tys. miejsc noclegowych, czyste powietrze, szlaki turystyki pieszej i rowerowej, zabytki górnictwa złota oraz leśne kąpieliska.

W lasach w okolicy Łambinowic już w czasie wojny francusko-pruskiej zlokalizowany był obóz jeniecki, który wykorzystywano także w czasie pierwszej i drugiej wojny światowej. Tragedię jeńców wojennych, przebywających w tym obozie, upamiętnia muzeum i pomnik.

W okresie letnim szczególną atrakcją Euroregionu są zbiorniki wodne, zwłaszcza Jezioro Nyskie i Otmuchowskie, posiadające piaszczyste plaże i bogatą ofertę sportowo-rekreacyjną wraz z bazą noclegową.

Krasiejów koło Ozimka proponuje sensacyjne wykopaliska i jedno z najbogatszych w świecie stanowisk paleontologicznych triasowych kręgowców – dinozaurów.

Walory naturalne, zabytki kultury materialnej i dobrze rozwinięta sieć połączeń komunikacyjnych tworzą dobre warunki dla rozwoju turystyki.

Czeska część Euroregionu leży na obszarze wschodnich Sudetów, w paśmie Gór Opawskich i Jesioników. W tej części znajduje się najwyższy w Euroregionie szczyt – Pradziad (1491 m n.p.m.) – od którego wzięł nazwę Euroregion.

Malownicze stoki górskie porośnięte lasami, głównie iglastymi i liczne źródła wody mineralnej, zagospodarowanie turystyczne i rozwinięta sieć dróg tworzą dobre warunki dla rozwoju turystyki i lecznictwa uzdrowiskowego. Jest tu wiele małych miejscowości uzdrowiskowych (np. Karlova Studánka, Lázně Jeseník, Lipová Lázně). Większość uzdrowisk w tym rejonie została założona w XIX wieku przez Vincenta Priessnitza. W miejscowości Velké Špičky znajduje się mały zespół jaskiń krasowych. Wiele terenów, obejmujących lasy, skały, wrzosowiska, torfowiska i mokradła, jest pod ochroną. W rejonie tym są wytyczone liczne trasy rowerowe.

Obszar Jesioników należy do najczystszych i najzdrowszych terenów w Republice Czeskiej. Znajduje się tu wiele źródeł leczniczych, znanych ze skutecznego leczenia chorób skóry, układu pokarmowego, tarczycy, otyłości i narządów ruchu.

W Jesionikach są też przygotowane liczne narciarskie trasy zjazdowe i biegowe oraz saneczkowe, pozwalające uprawiać sporty zimowe. Popularne są także zawody psich zaprzęgów. Do atrakcji należy przejażdżka kolejką wąskotorową z Tremešnej do Osoblahy, zabytkiem techniki, funkcjonującym od 1898 roku.

Czeska część Euroregionu to obszar turystyczny, położony na północnym zachodzie Moraw. Obok malowniczego w każdej porze roku piękna przyrody, można tu podziwiać wspaniałe zabytki architektoniczne, a także korzystać z atrakcji kulturalnych i sportowych.

Największymi miastami w tej części Euroregionu są Bruntál i Jeseník. W Bruntálu znajduje się XV-wieczny zamek krzyżacki, przerobiony w XVIII wieku na barokową rezydencję z arkadowym dziedzińcem i ogrodami francuskimi. W zamku znajduje się galeria obrazów.

Na obszarze Euroregionu można zwiedzić liczne drewniane kościółki, kapliczki i kaplice, drogi krzyżowe, klasztory i sanktuaria, wśród nich sanktuarium Panny Marii Pomocnej w Złatych Horach.

Dziedziny współpracy, cele i zadania

Zgodnie ze statutem Euroregionu wspiera on współpracę na terenach przygranicznych przede wszystkim w dziedzinach:

- ☐ ochrony środowiska naturalnego,
- ☐ rozwoju gospodarczego, handlu i usług,
- ☐ turystyki, sportu i rekreacji,
- ☐ transportu i łączności,
- ☐ oświaty, nauki, kultury, sztuki i ochrony zdrowia,
- ☐ kontaktów międzyludzkich i wymiany młodzieży,
- ☐ zapobiegania przestępczości,
- ☐ wzajemnej pomocy na wypadek katastrof i klęsk,

Euroregion wspiera także:

- ☐ interesy i działania gmin, powiatów oraz osób prawnych i fizycznych, które odpowiadają realizacji celów Euroregionu,
- ☐ działania, które prowadzą do przystąpienia Republiki Czeskiej i Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej,
- ☐ zawieranie umów międzynarodowych, wiodących do współpracy przekraczającej granice.

Efekty i bariery współpracy

Liczne są efekty współpracy euroregionalnej. Organizowanych jest wiele spotkań, mających na celu integrację społeczności lokalnych po obu stronach granicy, dofinansowywanych w ramach programu JSPF Phare CBC Polska-Czechy. Zrealizowane zostały też ważne z punktu widzenia rozwoju turystyki projekty związane wytyczeniem i oznakowaniem tras rowerowych na terenie gmin Biała i Lubrza wraz z profesjonalnie wydaną mapą i opisem ciekawostek turystycznych na tych trasach. We współpracy ze stroną czeską wydano w nakładzie kilkunastu tys. egzemplarzy kolejne mapy poglądowo-drogowe całego Euroregionu, cieszącą się ogromną popularnością. Powstały także wydawnictwa (folder i książka), związane z historią wydobywania złota na terenie Głucholaz i Złatych Hor czy prezentacje multimedialne. Sfinansowano projekt, dotyczący wydania mapy i przewodnika tras rowerowych Dorzecza

Osobłogi i okolic w nakładzie 32 tys. egzemplarzy, który zdobył już nagrodę na Międzynarodowych Targach Turystycznych. Przygotowywane jest wydawnictwo albumowe na temat zamków i pałaców Euroregionu. W działaniach tych szczególnie aktywną rolę odgrywa Stowarzyszenie Rozwoju Dorzecza Osobłogi.

W trakcie realizacji jest przedsięwzięcie „Turystyka Królestwa Pradziada”, które obejmuje – obok publikacji materiałów promocyjnych – powstanie sieci współpracujących organizacji i gestorów turystyki oraz punktów informacji turystycznej. Dofinansowywane przez Euroregion są cykliczne przedsięwzięcia promocyjne, takie jak „Rajd Maluchów”, wystawy twórców ludowych pogranicza oraz targi gospodarcze „INTER-REGION” w Prudniku, „Lato Kwiatów” w Otmuchowie, promujące turystykę imprezy młodzieżowe „Lato w Euroregionie Pradziad” w Nysie, warsztaty taneczne w Opolu.

Sukcesem Euroregionu była decyzja o budowie i uruchomieniu pełnotowarowego drogowego przejścia granicznego Trzebinia-Bartultowice (w jego otwarciu uczestniczyli premierzy Polski i Czech). Euroregion wspierał budowę obwodnicy Prudnika i Lubrzy (uzyskano na ten cel 4,5 mln euro z Programu Phare CBC). Opracowano koncepcję budowy kanalizacji i przerzutu ścieków z doliny Złotego Potoku do oczyszczalni w Prudniku i na pierwszy etap inwestycji uzyskano 2,2 mln euro z Programu Phare.

Z inicjatywy Biura Euroregionu tworzony jest wspólny polsko-czeski kalendarz imprez kulturalno-sportowych. Utworzono także bazę danych, obejmującą informacje o firmach z obszaru Euroregionu Pradziad, poszukujących partnerów po drugiej stronie granicy (przeszło 2000 rekordów). W ramach tego projektu przeprowadzono także szkolenie „Razem do Europy”, skierowane do przedsiębiorców pragnących nawiązać współpracę gospodarczą ze stroną czeską. Ponowne tego typu szkolenie, zorganizowane przy wsparciu Ambasady RP w Pradze i Domu Europejskiego w Opolu jesienią 2003, skupiło już blisko 80 firm.

Współpraca polsko-czeska w Euroregionie opiera się przede wszystkim na partnerstwie gmin, sołectw, szkół, klubów sportowych, ośrodków kultury oraz organizacji pozarządowych. Odbývają się wspólne festyny, targi gospodarcze, wystawy twórczości ludowej, koncerty, festiwale, dożynki itp.

Euroregion podejmuje starania dla kontynuacji nauczania języka czeskiego, które prowadzone jest już w kilku szkołach (Opole, Głucholazy, Prudnik). Prowadzone są działania, zmierzające do utworzenia szkoły średniej z językiem wykładowym czeskim, a być może także szkoły wyższej. Euroregion zaangażował się organizacyjnie w utworzenie (na początku 2003 roku) „Konfederacji Szkolnych Klubów Europejskich” w Prudniku.

Utrzymywane są ściśle kontakty z sekretariatami pozostałych polsko-czeskich euroregionów: Nysa, Glacensis, Silesia i Śląsk Cieszyński. Kilka razy w roku odbywają się spotkania robocze. Jednym z efektów tej współpracy był wspólny udział w targach turystycznych „Holiday World” w Pradze, a także uzyskanie dodatkowej kwoty 600 tys. euro (po 120 tys. euro na każdy euroregion), z przeznaczeniem na Fundusz Małych Projektów Phare. Międzyeuroregionalna współpraca prowadzona jest także w dziedzinie wymiany kulturalnej. Młodzież z Prudnika (reprezentacja Euroregionu Pradziad) była zaproszona przez Euroregion Śląsk Cieszyński do Bohumina i Jastrzębia na kolejną edycję „Uczniowskich Czesko-Polskich Gier bez

Granic". Euroregion Pradziad jest sygnatariuszem „Rady Konsultacyjnej Euroregionów Grupy Wyszehradzkiej” skupiającej kilkanaście euroregionów.

Do **barier hamujących rozwój współpracy** – obok stosunkowo skromnych środków finansowych – należą m.in. bariery celne utrudniające przewóz eksponatów na przygraniczne targi i wystawy, decyzje podejmowane na szczeblu centralnym (np. uniemożliwienie przez Straż Graniczną przejazdu pociągu retro w czasie imprezy „Nysa w Šumpřerku”), opór Ministerstwa Infrastruktury przed otwarciem osobowego przejścia kolejowego w Głucholazach czy niechęć Rządu RCz do tworzenia nowych przejść granicznych). W sferze gospodarczej współpracę hamuje brak odpraw weterynaryjnych (a do niedawna także fitosanitarnych) na przejściu w Trzebinie oraz stan infrastruktury drogowej (zwłaszcza brak wielu obwodnic).

Udało się natomiast, po części, usunąć barierę rozwoju współpracy, którą stanowiły różnice w standardach zarządzania Funduszem Małych Projektów; po stronie czeskiej zarządzaniem Funduszem zajmowały się wyspecjalizowane agencje, wybierane przez władze centralne w Pradze w drodze przetargu, a euroregiony pełniły tylko funkcje pomocnicze i opiniujące. Utrudniało to bardzo wspólne planowanie przedsięwzięć, a przede wszystkim tworzenie wspólnych i lustrzanych projektów po obu stronach granicy. Zmiana tego stanu rzeczy nastąpiła w 2002 roku w wyniku przesunięcia części uprawnień na szczebel euroregionów po stronie czeskiej.

Możliwości rozwoju współpracy

Możliwości dalszego **rozwój współpracy euroregionalnej** są zawarte w „Strategii rozwoju pogranicza polsko-czeskiego” i w będącym jej uściśleniem „Programie rozwoju Euroregionu Pradziad”. Do najważniejszych zadań zawartych w tym programie należy zaliczyć:

- ☐ wdrożenie programu rozwoju i wsparcia turystyki, obejmującego m.in. rozszerzenie sieci punktów informacji turystycznej i zasilanie jej materiałami promocyjnymi oraz utworzenie Centrum Informacji turystycznej w Biurze Euroregionu;
- ☐ opracowanie koncepcji tras rowerowych dla całego obszaru Euroregionu, ich wytyczenie i oznakowanie;
- ☐ wydanie map turystycznych i innych materiałów promocyjnych;
- ☐ promocja euroregionu i gmin członkowskich poprzez udział w imprezach targowych, a także zwiększenie liczby wersji językowych na stronie internetowej Euroregionu;
- ☐ dalsze działania wspierające rozwój przedsiębiorczości;
- ☐ działania wspierające rozwój szkolnictwa polsko-czeskiego oraz współpracy w dziedzinie kultury, sportu, służby zdrowia i pomocy społecznej;
- ☐ wspieranie inicjatyw zmierzających do rozbudowy infrastruktury technicznej pogranicza, zwłaszcza w staraniach o pozyskanie środków pomocowych Unii Europejskiej, m.in. dla budowy systemów kanalizacyjnych oraz obwodnic;
- ☐ zarządzanie Funduszem Mikroprojektów w INTERREGU IIIA.

Dąży się też do pogłębienia współpracy między jednostkami straży pożarnej, pogotowia ratunkowego, policji, pomocy humanitarnej w celu stworzenia spójnych

transgranicznych systemów współdziałania w przypadkach nadzwyczajnych zagrożeń środowiska (klęski żywiołowe i ekologiczne). W ramach tych działań poczyniono już pierwsze starania, mające na celu stworzenie systemu wspólnej polsko-czeskiej informacji, dotyczącej ostrzegania przed klęskami żywiołowymi (Udział w projekcie TRANSACAT).

Kalendarium ważniejszych wydarzeń

21 czerwca 1991	Jesenik – konferencja samorządów z terenu regionu jesenickiego oraz sąsiadujących gmin z województw opolskiego i wrocławskiego;
1992-1995	spotkania samorządów, w wyniku których przyjęto m.in. porozumienie o transgranicznej współpracy wzajemnej, deklarację utworzenia ponadgranicznego Związku Miast i Gmin Czechy - Polska, powołano Polsko-Czeską Komisję Samorządową ds. Współpracy Transgranicznej w Rejonie Jesenicko – Nyskim, podpisano kolejne bilateralne umowy partnerskie między gminami;
26 czerwca 1996	podpisanie porozumienia o współpracy transgranicznej przez Wojewodę Opolskiego i starostów powiatów: Bruntal, Jesenik, Opawa i Šumperk;
4 marca 1997	Prudnik – podpisanie umowy o opracowaniu porozumienia o współpracy i powołanie w tym celu Grupy Przygotowawczej;
2 lipca 1997	Jesenik – podpisanie umowy ramowej o utworzeniu polsko-czeskiego Euroregionu „Pradziad”. W skład Euroregionu ze strony polskiej weszły gminy: Biała, Głogówek, Krapkowice, Lubrza, Prudnik, Strzeleczy - tworzące Stowarzyszenie Rozwoju Gmin Dorzecza Osobłogi oraz: Głucholazy, Korfantów, Nysa - tworzące Unię Turystyczną Ziemi Nyskiej;
7 stycznia 2000	Prudnik – utworzenie Stowarzyszenia Gmin Polskich Euroregionu Pradziad.
19 grudnia 2000	uroczyste otwarcie biura polskiej części Euroregionu;
styczeń 2002	Vrbno p. Pradedem – otwarcie biura czeskiej części Euroregionu;

Ważniejsze adresy

Siedziba polskiej części Euroregionu Pradziad:

Biuro Euroregionu Pradziad
ul. Rynek - Ratusz
48-200 Prudnik
tel./fax (077) 436 79 77
tel./fax (077) 436 39 10
e-mail: biuro@europradziad.pl
www.europradziad.pl

Siedziba czeskiej części Euroregionu Pradziad:

Úřad Euroregionu Pradzed
Městský úřad
793 26 Vrbno p. Pradědem
tel. 0042 554 777 321
e-mail: eropraded@centrum.cz

Ważniejsze publikacje

- Dawidziak J.: *Euroregion Pradziad*. Kwartalnik Statystyczny nr 4(8)XH 2000r.
- Karp M.: *Euroregion Pradziad - rozruch i przełom*. Kalendarz Opolski 2001.
- Malarski S.: *Podstawy i kierunki współpracy administracji i samorządów terytorialnych w strefie przygranicznej Województwa Opolskiego z regionem Ostrawsko-Morawskim*. W: „Śląsk Opolski. Problemy okresu transformacji, w drodze do normalności”, praca zbiorowa pod redakcją B. Kozery i M. Lisa, Uniwersytet Opolski, Opole 1997.
- Roszkowski R.: *Euroregion Pradziad – nowe perspektywy*. Ziemia Prudnicka – Rocznik 2004
- Roszkowski R.: *Euroregion ma 5 lat*. Ziemia Prudnicka – Rocznik 2003.
- Roszkowski R.: *Euroregion Pradziad - nowa jakość na pograniczu*. Ziemia Prudnicka - Rocznik 2002.
- Roszkowski R.: *Euroregion Pradziad-geneza i stan obecny*. Ziemia Prudnicka - Rocznik 2001.
- Róg J.: *Kulturowe uwarunkowania wymiany gospodarczej na pograniczu polsko-czeskim*. W: „Produktywność, konkurencyjność, integracja” praca zbiorowa pod redakcją J. Jagas. Opole 1999.
- Róg J.: *Przemiany w stosunkach polsko-czeskich na pograniczu. Na przykładzie Śląska Opolskiego*. Opole 1998.
- Strefa pogranicza Polska-Czechy. Procesy transformacji i rozwoju*. Praca zbiorowa pod redakcją K. Heffera i W. Drobka. Instytut Śląski w Opolu, Opole 1996.

Szczepaniak M.: *Pradziad-Euroregion na pograniczu polsko-czeskim*. Przegląd Zachodni nr 3/288 z 1998r.

Trzcielińska – Polus A: *Euroregion Pradziad. Pierwszy etap nowej formy współpracy transgranicznej*. W: „Śląsk Opolski i Opawski w kierunku standardów europejskich”, praca zbiorowa pod redakcją B. Koukoli i E. Ondřejovej, Uniwersytet Śląski w Opawie, Opawa 1999.

Zdulski M.: *Polskie doświadczenia we współpracy przygranicznej*. Jelenia Góra 2002.

Komentarz do tablic statystycznych

- ☐ powierzchnia polskiej części Euroregionu stanowi 63,5% powierzchni całkowitej, a ludność 80,3% ogółu ludności Euroregionu,
- ☐ poziom zurbanizowania mierzony odsetkiem ludności miejskiej jest po stronie polskiej nieco wyższy niż po stronie czeskiej,
- ☐ w polskiej części na 100 mężczyzn przypada więcej kobiet niż po stronie czeskiej,
- ☐ po obu stronach granicy struktura wiekowa ludności jest bardzo podobna,
- ☐ przyrost naturalny po stronie polskiej jest wyraźnie ujemny (-6,3‰), a po stronie czeskiej zbliżony do zera; saldo migracji w obu częściach Euroregionu jest ujemne,
- ☐ gęstość obszaru po stronie czeskiej jest wyraźnie większa (51,7%) niż po stronie polskiej (19,4%)
- ☐ powierzchnia użytków rolnych na 1 mieszkańca po stronie polskiej jest wyraźnie mniejsza (0,39 ha) niż po stronie czeskiej (0,56 ha),
- ☐ na 1000 osób po polskiej stronie przypada prawie 310 mieszkań, a po stronie czeskiej ponad 350,
- ☐ po stronie polskiej oddano do użytku 1,6 mieszkań na 1000 ludności, a po stronie czeskiej 2,9 mieszkań; wskaźnik oddanych mieszkań na 1000 zawartych małżeństw wyniósł po stronie polskiej 356 mieszkań, a po stronie czeskiej 647,
- ☐ na 10000 ludności po stronie polskiej przypada 59 łóżek szpitalnych, a po stronie czeskiej 67,
- ☐ liczba miejsc w domach i zakładach pomocy społecznej jest po stronie czeskiej o 50% większa niż po stronie polskiej,
- ☐ mimo że po stronie polskiej liczba placówek bibliotecznych jest dwa razy większa, to liczba ludności na 1 placówkę jest ponad 2-krotnie większa niż po stronie czeskiej,
- ☐ po stronie polskiej jest zarejestrowanych prawie 2-krotnie więcej podmiotów gospodarczych niż po stronie czeskiej; spółek prawa handlowego jest ponad 2-krotnie więcej, spółek z udziałem kapitału zagranicznego 2,5-krotnie więcej, osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą o 62,2% więcej.

Tablice statystyczne

TABL. 3.96. POWIERZCHNIA I SIEĆ OSADNICZA W EUROREGIONIE PRADZIAD
W 2002 R.
Stan w dniu 31 XII
AREA AND SETTLEMENT SYSTEM IN PRADZIAD EUROREGION
IN 2002
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Powierz- chnia w km ² <i>Area in km²</i>	Miasta <i>Cities</i>				
		ogółem <i>total</i>	według liczby ludności <i>by number of population</i>			
			poniżej 10 000 <i>less than 10 000</i>	10 000- -19 999	20 000- -49 999	50 000 i więcej <i>50 000 and more</i>
OGÓŁEM TOTAL	4976	24	10	4	6	4
STRONA: PART:						
Polska <i>Polish</i>	3158	15	7	4	2	2
Czeska <i>Czech</i>	1818	9	3	-	4	2

TABL. 3.97. LUDNOŚĆ W EUROREGIONIE PRADZIAD W 2002 R.
Stan w dniu 31 XII
POPULATION IN PRADZIAD EUROREGION IN 2002
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem <i>Total</i>	W tym kobiety <i>Of which females</i>	Na 1 km ² <i>Per 1 km²</i>	W miastach w % ogółu ludności <i>In urban areas in % of total population</i>	Kobiety na 100 mężczyzn <i>Females per 100 males</i>
	w tys. <i>in thous.</i>				
OGÓŁEM TOTAL	665,9	343,4	133,8	67,7	106,5
STRONA: PART:					
Polska <i>Polish</i>	534,9	276,8	169,4	68,4	107,3
Czeska <i>Czech</i>	131,0	66,6	72,1	64,5	103,5

TABL. 3.98. LUDNOŚĆ WEDŁUG WIEKU W EUROREGIONIE PRADZIAD

W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

POPULATION BY AGE IN PRADZIAD EUROREGION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Poniżej 18 lat Below age 18	18-39	40-64	65 lat i więcej 65 years and more
		w % ogółu ludności		in % of total population	
OGÓŁEM TOTAL	665954	21,4	33,4	33,1	12,1
STRONA: PART:					
Polska Polish	534920	21,4	33,4	33,0	12,2
Czeska Czech	131034	21,3	33,6	33,6	11,6

TABL. 3.99. LUDNOŚĆ W WIEKU PRODUKCYJNYM ^a I NIEPRODUKCYJNYM W EUROREGIONIE PRADZIAD W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

WORKING ^a AND NON-WORKING AGE POPULATION IN PRADZIAD EUROREGION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	W wieku Of age			W wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym Non-working age population per 100 persons of working age
	przed-produkcyjnym pre-working	produkcyjnym working	poprodukcyjnym post-working	
	w % ogółu ludności in % of total population			
OGÓŁEM TOTAL	20,5	64,4	15,0	55,2
STRONA: PART:				
Polska Polish	21,4	63,9	14,7	56,6
Czeska Czech	17,0	66,8	16,2	49,8

^a Do kategorii ludności w wieku produkcyjnym w czeskiej części Euroregionu zaliczane są osoby w wieku 15-59 lat, natomiast w polskiej: mężczyźni w wieku 18-64, kobiety w wieku 18-59 lat.

^a In the Czech part of the Euroregion persons aged 15-59 are treated as working population and in the Polish part: men aged 18-64, women aged 18-59.

TABL. 3.100. RUCH NATURALNY LUDNOŚCI W EUROREGIONIE PRADZIAD
W 2002 R.
VITAL STATISTICS IN PRADZIAD EUROREGION IN 2002

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Urodzenia żywe Live births	Zgony Deaths		Przyrost naturalny Natural increase
		ogółem total	w tym niemowląt ^a of which infants ^a	
	na 1000 ludności per 1000 population			
OGÓŁEM TOTAL	8,2	8,7	4,6	-0,5
STRONA: PART:				
Polska Polish	7,8	8,4	5,5	-0,6
Czeska Czech	9,7	9,7	1,6	-0,0

^a Na 1000 urodzeń żywych.

^a Per 1000 live births.

TABL. 3.101. MAŁŻEŃSTWA. MIGRACJE LUDNOŚCI W EUROREGIONIE PRADZIAD
W 2002 R.
MARRIAGES. MIGRATION OF POPULATION IN PRADZIAD EUROREGION
IN 2002

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Małżeństwa na 1000 ludności Marriages per 1000 population	Saldo migracji Net migration	
		ogółem total	na 1000 ludności per 1000 population
OGÓŁEM TOTAL	4,6	-2784	-4,2
STRONA: PART:			
Polska Polish	4,6	-2387	-4,5
Czeska Czech	4,5	-397	-3,0

TABL. 3.102. PRACUJĄCY^a W EUROREGIONIE PRADZIAD W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

EMPLOYED^a PERSONS IN PRADZIAD EUROREGION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym kobiety Of which females	Z ogółem sektor Of total sector		
			rolniczy agricultural	przemysłowy industrial	usługowy service
STRONA: PART:					
Polska	115528	56798	3453	44635	67440
Polish					
Czeska	67165	.	4092	27028	36045
Czech					

a Strona czeska – ludność aktywna ekonomicznie, wyniki spisu powszechnego, stan w dniu 1 III 2001 r.

a The Czech part – economically active population, results of the census, as of 1 III 2001.

TABL. 3.103. UŻYTKOWANIE GRUNTÓW^a W EUROREGIONIE PRADZIAD W 2002 R.

Stan w czerwcu

LAND USE^a IN PRADZIAD EUROREGION IN 2002

As of June

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Powierzchnia ogółem w tys. ha Grand total area in thous. ha	Użytki rolne Agricultural land	Lasy i grunty leśne Forests and forest land	Pozostałe grunty i nieużytki Other lands and wasteland	Powierzchnia użytków rolnych na 1 mieszkańca w ha Area of agricultural land per capita
OGÓŁEM TOTAL	497,6	57,9	31,2	10,9	0,43
STRONA: PART:					
Polska	315,8	66,5	19,4	14,1	0,39
Polish					
Czeska	181,8	40,6	51,7	7,7	0,56
Czech					

a Według granic administracyjnych.

a By administrative borders.

TABL. 3.104. UŻYTKI ROLNE W EUROREGIONIE PRADZIAD W 2002 R.

Stan w czerwcu

AGRICULTURAL LAND IN PRADZIAD EUROREGION IN 2002

As of June

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem w tys. ha Total in thous. ha	Grunty orne Arable land	Sady Orchards	Łąki i pastwiska Meadows and pastures
		w % ogółu użytków rolnych in % of agricultural land		
OGÓŁEM TOTAL	283,8	78,8	1,3	19,9
STRONA: PART:				
Polska Polish	210,0	88,4	0,5	11,1
Czeska Czech	73,8	51,5	3,5	45,0

TABL. 3.105. KOMUNALNE OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW W EUROREGIONIE PRADZIAD W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

MUNICIPAL WASTE WATER TREATMENT PLANTS IN PRADZIAD EUROREGION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Mechaniczne Mechanical	Mechaniczno- -chemiczne ^a Mechanic- -chemical ^a	Biologiczne Biological	Z podwyż- szonym usuwaniem biogenów With increased biogene removal (disposal)
OGÓŁEM TOTAL	58	2	37	.	6
STRONA: PART:					
Polska Polish	20	2	-	13	5
Czeska Czech	38	-	37	.	1

^a Strona czeska – mechaniczno-biologiczne.^a The Czech part – mechanical-biological.

TABL. 3.106. ZASOBY MIESZKANIOWE ^a W EUROREGIONIE PRADZIAD W 2002 R.
Stan w dniu 31 XII
DWELLING STOCKS ^a IN PRADZIAD EUROREGION IN 2002
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Mieszkania Dwellings	Przeciętna liczba osób Average number of persons		Przeciętna powierzchnia użytkowa Average usable floor space		Mieszkania na 1000 ludności Dwellings per 1000 population
		na mieszkanie per dwelling	na izbę per room	mieszkania per dwelling	na 1 osobę per person	
				w m ²	in m ²	
STRONA: PART:						
Polska	165614	3,2	0,8	71,5	22,4	309,6
Polish						
Czeska ^b	52121	.	.	.	.	352,5
Czech ^b						
Jeseník.....	16164	2,9	1,0	54,3	18,8	342,6
Bruntál	42479	2,8	1,0	50,0	17,8	352,2

a Strona polska - dane ze spisu ludności, stan w dniu 20 V 2002 r; strona czeska - dane ze spisu ludności, stan w dniu 1 III 2001r. b Nie wszystkie gminy z powiatów są członkami Euroregionu, dlatego suma mieszkań w powiatach jest większa od liczby mieszkań po czeskiej stronie Euroregionu.

a The Polish part - results of the census, as of 20 V 2002; the Czech part - results of the census, as of 1 III 2001. b Not all gminas from powiats are members of Euroregions, therefore the total number of dwellings in powiats is bigger than number of dwellings on the Czech side of Euroregion.

TABL. 3.107. MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKU W EUROREGIONIE PRADZIAD W 2002 R.
DWELLINGS COMPLETED IN PRADZIAD EUROREGION IN 2002

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Na 1000 ludności Per 1000 population	Na 1000 zawartych małżeństw Per 1000 marriages contracted
OGÓŁEM	1259	1,9	412
TOTAL			
STRONA: PART:			
Polska	876	1,6	356
Polish			
Czeska	383	2,9	647
Czech			

TABL. 3.108. SZPITALA OGÓLNE W EUROREGIONIE PRADZIAD W 2002 R.
Stan w dniu 31 XII
GENERAL HOSPITALS IN PRADZIAD EUROREGION IN 2002
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Szpitale Hospitals	Ludność na 1 szpital Popu- lation per hospital	Łóżka rzeczywiste Beds		Leczeni ^{ab} In pa- tients ^{ab}	Prze- ciętne wykorzy- stanie łóżka Average bed use	Prze- ciętny pobyt chorego Average patient stay
			ogółem total	na 10 tys. ludności per 10 thous. po- pulation		w dniach in days	
OGÓŁEM TOTAL	22	30270	4004	60,1	.	.	.
STRONA: PART:							
Polska Polish	18	29718	3130	58,5	113330	279,2	7,7
Czeska Czech	4	32759	874	66,7	.	.	.

a W ciągu roku. b Bez ruchu międzyoddziałowego.

a During the year. b Excluding inter-ward patient transfer.

TABL. 3.109. APTEKI I PUNKTY APTECZNE^a W EUROREGIONIE PRADZIAD
W 2002 R.
Stan w dniu 31 XII
PHARMACIES AND PHARMACEUTICAL OUTLETS^a IN PRADZIAD
EUROREGION IN 2002
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Apteki i punkty apteczne I typu Pharmacies and type I pharmaceutical outlets	Ludność na 1 aptekę i punkt apteczny Population per pharmacy and pharmaceutical outlet
OGÓŁEM TOTAL	134	4971
STRONA: PART:		
Polska Polish	113	4734
Czeska Czech	21	6240

a Bez aptek i punktów aptecznych w stacjonarnych zakładach opieki zdrowotnej (np. szpitalach, sanatoriach).

a Excluding pharmacies and pharmaceutical outlets in in-patient health care facilities (hospitals, sanatoria).

TABL. 3.110. POMOC SPOŁECZNA STACJONARNA W EUROREGIONIE PRADZIAD W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

STATIONARY SOCIAL WELFARE IN PRADZIAD EUROREGION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	Domy i zakłady pomocy społecznej ^a	Miejsca rzeczywiste ^a
SPECIFICATION	Welfare homes and facilities ^a	Places ^a
OGÓŁEM	59	2985
TOTAL		
STRONA:		
PART:		
Polska	16	1194
Polish		
Czeska	44	1791
Czech		

a Łącznie z filiami.

a Including sub-branches.

TABL. 3.111. BIBLIOTEKI PUBLICZNE W EUROREGIONIE PRADZIAD W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

PUBLIC LIBRARIES IN PRADZIAD EUROREGION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	Placówki biblioteczne	Liczba ludności na 1 placówkę biblioteczną	Księgozbiór w wol.	Czytelnicy ^a	Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w wol. ^a
SPECIFICATION	Library facilities	Population per 1 library establishment	Collection in volumes	Borrowers ^a	Collection lendings per borrower in vol. ^a
			na 1000 ludności per 1000 population		Collection lendings per borrower in vol. ^a
OGÓŁEM	219	3041	.	.	.
TOTAL					
STRONA:					
PART:					
Polska	146	3664	3992,6	171,7	20,2
Polish					
Czeska	73	1795	.	.	.
Czech					

a W ciągu roku.

a During the year.

TABL. 3.112. **KINA STAŁE I MUZEA W EUROREGIONIE PRADZIAD W 2002 R.**
Stan w dniu 31 XII
FIXED CINEMAS AND MUSEUMS IN PRADZIAD EUROREGION
IN 2002
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Kina Cinemas	Liczba ludności na 1 kino Population per cinema ^a	Muzea Museums
OGÓŁEM TOTAL	25	26638	21
STRONA: PART:			
Polska Polish	11	48629	7
Czeska Czech	14	9360	14

TABL. 3.113. **PODMIOTY GOSPODARCZE W EUROREGIONIE PRADZIAD W 2002 R.**
Stan w dniu 31 XII
ENTITIES IN PRADZIAD EUROREGION IN 2002
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym Of which				
		przedsiębiorstwa państwowe state owned enterprises	spółki prawa handlowego commercial law companies	spółki z udziałem kapitału zagranicznego companies with foreign capital participation	spółdzielnie co-operatives	osoby fizyczne ^a natural persons ^a
OGÓŁEM TOTAL	75501	37	4083	974	338	59873
STRONA: PART:						
Polska Polish	49532	21	2701	711	255	37036
Czeska Czech	25969	16	1382	263	83	22837

^a Strona czeska - firmy prywatne.

^a The Czech part - private firms.

3.2.3. Euroregion Silesia

Podstawy prawne

Do podpisania umowy o utworzeniu Euroregionu Silesia doszło w dniu 20 września 1998 roku w Opawie. Umowa została podpisana przez przedstawicieli Stowarzyszenia Gmin Dorzecza Górnej Odry i przedstawicieli Stowarzyszenia Współpracy Czesko-Polskiej Śląska Opawskiego, które od 5 listopada 2003 r. zmieniło nazwę na Euroregion Silesia - CZ.

Podpisanie umowy poprzedziła **Deklaracja o utworzeniu polsko-czeskiego euroregionu**, podpisana 3 listopada 1997 roku w Raciborzu, a istotnym etapem w procesie dojrzewania decyzji o powołaniu euroregionu była polsko-czesko-niemiecka konferencja „Region Opawa-Racibórz – historia i perspektywy w Unii Europejskiej”, która odbyła się w dniach 12-13 września 1997 roku w Raciborzu i Opawie.

Struktura organów

Organami Euroregionu są:

- ☐ rada Euroregionu,
- ☐ prezydium Euroregionu,
- ☐ komisja rewizyjna,
- ☐ grupy robocze.

Radę Euroregionu tworzą wspólnie walne zgromadzenia członków Euroregionu.

Prezydium Euroregionu tworzy po trzech przedstawicieli każdej ze stron. Wybierają oni ze swego grona przewodniczącego prezydium. Funkcja ta sprawowana jest na zmianę przez przedstawiciela strony czeskiej i polskiej, przy czym każda zmiana następuje najpóźniej 31 stycznia kolejnego roku.

Do zadań prezydium należy m.in. reprezentowanie Euroregionu na zewnątrz, określanie kierunków jego działania, uchwalanie planów finansowych dotyczących wspólnych przedsięwzięć, zwoływanie posiedzeń rady, powoływanie grup roboczych, ustalanie wysokości składek członkowskich i kierowanie pracami sekretariatu Euroregionu.

Komisję rewizyjną tworzy po trzech przedstawicieli każdej ze stron. Jest ona organem kontrolnym Euroregionu.

Grupy robocze zajmują się opracowaniem koncepcji wspólnych projektów oraz realizują zadania złożone przez Prezydium.

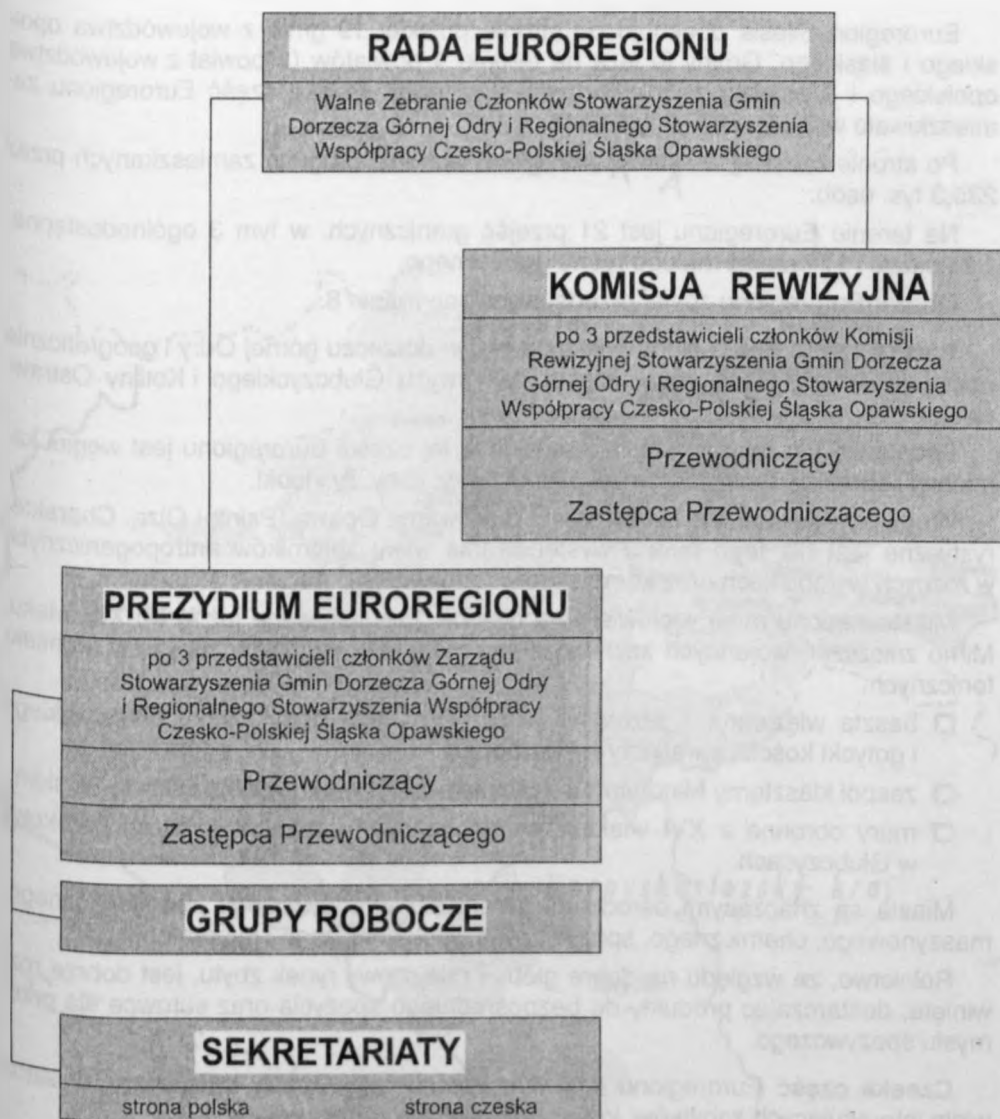
Funkcjonuje także sekretariat Euroregionu, którego zadaniem jest bieżąca obsługa kancelaryjno-biurowa organów Euroregionu. Sekretariat po stronie polskiej ma siedzibę w Raciborzu, a po stronie czeskiej w Opawie.

Strukturę organizacyjną przedstawiono na rys. 3.7.

Członkowie

Członkowie dzielą się na zwyczajnych i wspierających.

RYS. 3.7. SCHEMAT ORGANIZACYJNY EUROREGIONU SILESIA

Źródło: materiały Sekretariatu Euroregionu.

Członkiem zwyczajnym może być każda gmina.

Członkiem wspierającym może być osoba fizyczna lub prawna, która popiera działalność Stowarzyszenia Gmin Dorzecza Górnej Odry i deklaruje poparcie finansowe lub wniesie istotny wkład w pracę Stowarzyszenia. Członek wspierający ma prawo uczestniczyć w walnym zgromadzeniu członków z głosem doradczym. Ma też prawo zgłaszać wnioski dotyczące działalności Stowarzyszenia.

Obszar i jego charakterystyka

Euroregion Silesia obejmuje po stronie polskiej 19 gmin z województwa opolskiego i śląskiego. Gminy te leżą na terenie 4 powiatów (1 powiat z województwa opolskiego i 3 powiaty z województwa śląskiego). Polską część Euroregionu zamieszkiwało w 2002 r. 277,7 tys. osób.

Po stronie czeskiej w skład Euroregionu wchodzi 58 gmin zamieszkanymi przez 235,3 tys. osób.

Na terenie Euroregionu jest 21 przejść granicznych, w tym 3 ogólnodostępne, 1 kolejowe i 17 przejść małego ruchu granicznego.

Obszar Euroregionu został przedstawiony na mapie 8.

Polska część Euroregionu położona jest w dorzeczu górnej Odry i geograficznie obejmuje Kotlinę Raciborską, część Płaskowyżu Głubczyckiego i Kotliny Ostrawskiej.

Podstawowym bogactwem mineralnym w tej części Euroregionu jest węgiel kamienny i surowce skalne, takie jak piaski, żwiry, gliny, iły i łupki.

Wody powierzchniowe to Odra z jej dopływami: Opawą, Psiną i Olzą. Charakterystyczne jest dla tego terenu występowanie wielu zbiorników antropogenicznych w różnych wyrobiskach oraz kompleksów stawów.

Miasta regionu mają wielowiekową historię, były lokowane już w XII-XIV wieku. Mimo zniszczeń wojennych zachowało się wiele interesujących zabytków architektonicznych:

- ☐ baszta więzienna z przełomu XIV i XV wieku, ruiny zamku piastowskiego i gotycki kościół parafialny w Raciborzu,
- ☐ zespół klasztorny Minorytów z kościołem z XIII wieku w Wodzisławiu Śląskim,
- ☐ mury obronne z XVI wieku z ośmiobocznymi basztami i kościół barokowy w Głubczycach.

Miasta są znaczącymi ośrodkami przemysłu wydobywczego, metalurgicznego, maszynowego, chemicznego, spożywczego, włókienniczego i mineralnego.

Rolnictwo, ze względu na dobre gleby i miejscowy rynek zbytu, jest dobrze rozwinięte, dostarczając produkty do bezpośredniego spożycia oraz surowce dla przemysłu spożywczego.

Czeska część Euroregionu leży w dorzeczu rzek Opawy i Morawicy. Posiada wiele interesujących zabytków: kościoły, klasztory, zamki, pałace.

Historycznym, kulturalnym i gospodarczym centrum tej części Euroregionu jest Opawa. Jest ona siedzibą Uniwersytetu Śląskiego, jednego z najmłodszych uniwersytetów w Republice Czeskiej.

Z gospodarczego punktu widzenia region charakteryzuje się dobrze rozwiniętym przemysłem maszynowym, papierniczym, farmaceutycznym, spożywczym, tekstylnym i meblowym. Ważną rolę na tym obszarze odgrywa także leśnictwo i rolnictwo.

Mapa 8. Euroregion Silesia w 2003 r.
Stan w dniu 31 XII ^a

^a Strona czeska stan w dniu 3 IV.

Euroregion Silesia

Strona polska

Gminy:

1. Baborów	8. Krzyżanowice	15. Pietrowice Wielkie
2. Branice	9. Kuźnia Raciborska	16. Pszów
3. Głubczyce	10. Lubomia	17. Racibórz
4. Gorzyce	11. Lyski	18. Rudnik
5. Kietrz	12. Marklowice	19. Wodzisław Śląski
6. Komowac	13. Mszana	
7. Krzanowice	14. Nędza	

Członek wspierający:

20. Andrzej Markowiak – poseł na Sejm RP

Strona czeska

Gminy:

1. Bolatice	21. Horní Životice	41. Pustá Polom
2. Brumovice	22. Hrabyně	42. Rohov
3. Budišovice	23. Kobeřice	43. Šilheřovice
4. Budišov n. Budišovkou	24. Kozmice	44. Slavkov
5. Čavisov	25. Krasov	45. Služovice
6. Černá ve Sl.	26. Kravaře	46. Sosnová
7. Chlebičov	27. Krnov	47. Staré Heřminovy
8. Dobroslavice	28. Kyjovice	48. Stěbořice
9. Dolní Benešov	29. Lichnov	49. Štítina
10. Dolní Lhota	30. Litultovice	50. Strahovice
11. Dolní Životice	31. Ludgeřovice	51. Sudice
12. Fulnek	32. Melč	52. Těškovice
13. Háj ve Slezsku	33. Mokré Lazce	53. Uhliřov
14. Hlavnice	34. Neplachovice	54. Úvalno
15. Hlubočec	35. Nové Sedlice	55. Velká Polom
16. Hlučín	36. Nový Jičín	56. Velké Heraltice
17. Hněvošice	37. Odry	57. Velké Hoštice
18. Holasovice	38. Oldřišov	58. Vítkov
19. Horní Benešov	39. Opava	
20. Horní Lhota	40. Píšť	

Inni członkowie (wspierający):

59. Śląská univerzita Opava
60. Hospodářská komora Opava
61. Matice slezská Opava

Dziedziny współpracy, cele i zadania

Zgodnie ze statutem celem współpracy w Euroregionie jest podejmowanie wspólnych działań dla równomiernego i zrównoważonego rozwoju regionu oraz zbliżenia jego mieszkańców i instytucji po obu stronach granicy.

Cel ten będzie realizowany m.in. poprzez:

- ☐ podnoszenie poziomu życia obywateli mieszkających w Euroregionie poprzez wspólne wspieranie inwestycji i programów gospodarczych, szkolenia zawodowe i programy zmierzające do likwidacji bezrobocia,
- ☐ popieranie idei jedności europejskiej,
- ☐ współpracę i wymianę grup społecznych, naukowych, zawodowych, kulturalnych, środowisk młodzieżowych, w celu wzajemnego poznania społeczności zamieszkujących regiony przygraniczne,
- ☐ utrzymanie oraz poprawę stanu środowiska naturalnego oraz poprawę gospodarki rolnej i leśnej,
- ☐ wzajemną pomoc na wypadek katastrof i klęsk żywiołowych,
- ☐ rozwój skoordynowanego transgranicznego planowania przestrzennego,
- ☐ budowę oraz dostosowanie infrastruktury dla potrzeb ruchu granicznego i regionalnego,
- ☐ budowę kompleksowego systemu informacji w celu wymiany danych w Euroregionie,
- ☐ działalność wydawniczą.

Efekty i bariery współpracy

Największe i najistotniejsze efekty odnotowano w dziedzinie współpracy między szkołami i w dziedzinie edukacji – zwłaszcza regionalnej. W 2001 roku wydano w dwujęzycznej wersji polsko-czeskiej podręcznik „Wspólne raciborsko-opawskie dziedzictwo. Podręcznik do edukacji regionalnej”. Podręcznik ten jest wykorzystywany na lekcjach historii, geografii i przyrody w szkołach podstawowych na terenie Euroregionu. Do prowadzenia tych lekcji opracowano specjalnie program nauczania.

W latach 2001-2002 zrealizowano 37 projektów o łącznej wartości 337,3 tys. euro, w tym dofinansowanie z programu Phare CBC wyniosło 232,9 tys. euro (69,0%).

TABL. 3.114. PROJEKTY DOFINANSOWANE Z PROGRAMU PHARE CBC

WYSZCZEGÓLNIENIE	Liczba ogółem	2001	2002
OGÓŁEM	37	18	19
Imprezy o charakterze naukowym i edukacyjnym	10	3	7
Imprezy kulturalne	14	7	7
Imprezy sportowe i rekreacyjne	2	1	1
Projekty z zakresu turystyki	1	–	1
Projekty dotyczące promocji	4	4	–
Projekty z dziedziny demokracji lokalnej	4	1	3
Projekty z zakresu ochrony środowiska	2	2	–

Do 31 stycznia 2004 r. dofinansowanie z programu Phare CBC otrzymały 63 projekty na łączną sumę ponad 371 tys. euro.

Występujące do tej pory istotne bariery ograniczające rozwój współpracy to:

- ☐ bardzo ograniczone środki finansowe,
- ☐ utrudnienia związane z przekraczaniem granicy polsko-czeskiej przez mieszkańców pogranicza, a zwłaszcza przez dzieci i młodzież.

Możliwości rozwoju współpracy

Obie strony upatrują potrzebę i możliwości rozwoju współpracy transgranicznej w przedsięwzięciach:

- ☐ związanych z edukacją regionalną dzieci i młodzieży i służących poszerzaniu wiedzy o regionie,
- ☐ wspierających rozwój turystyki w Euroregionie, w szczególności turystyki rowerowej,
- ☐ przyczyniających się do promocji Euroregionu, w szczególności poprzez działalność wydawniczą,
- ☐ służących poznawaniu kultury po obu stronach granicy i nauce języka polskiego i czeskiego.

Przedsięwzięcia te są i będą realizowane poprzez współpracę między szkołami polskimi i czeskimi, promowanie wydawnictw mogących służyć poszerzaniu wiedzy o regionie, a także poprzez współpracę dzieci i młodzieży uczestniczącej w działalności instytucji kulturalnych po obu stronach granicy.

Wspierany będzie rozwój turystyki na terenie Euroregionu, zostaną opracowane trasy ścieżek rowerowych i zostaną wydane mapy tych tras. Prowadzone będą także różnorodne działania, zmierzające do jak najdalej idących ułatwień w przekraczaniu granicy przez mieszkańców pogranicza.

Ważniejsze adresy

Po stronie polskiej:

Euroregion Silesia
Stowarzyszenie Gmin Dorzecza Górnej Odry
ul. Batorego 6
47-400 Racibórz
tel./fax (032) 415-64-94
e-mail: eurosil@polbox.com

Po stronie czeskiej:

Euroregion Silesia - CZ
Horní náměstí 69
746 26 Opava
tel. +420 653 756 368
fax +420 653 624 092
e-mail: jana.galuszkova@opava-city.cz
euroregion.silesia@opava-city.cz

Ważniejsze publikacje

- Mapa o Euroregionie Silesia łącznie z opisem najważniejszych atrakcji w Euroregionie Silesia
- Wkładka o Euroregionie Silesia w czasopiśmie Kraków What Where When.
- Kornelia Lach: Wierzenia, zwyczaje, obrzędy. Folklor pogranicza polsko-czeskiego
- Ziemia raciborska i opawska - przewodnik turystyczny
- Poznać sąsiada - biuletyn euroregionalny
- Norbert Mika i Šarka Belastova: Wspólne raciborsko-opawskie dziedzictwo - podręcznik do Edukacji regionalnej
- Poznajmy się - publikacja
- Listy Weltzla do profesora Praska
- Zamki, grody i pałace w Euroregionie Silesia - folder
- Materiał informacyjny o Euroregionie Silesia
- Poznaj Zabytki Ziemi Wodzisławskiej - Tropem Figur św. Jana Nepumucena - publikacja
- Trzy kultury w jednym - publikacja
- Drugie wydanie (poprawione) podręcznika do edukacji regionalnej
- Od słowa ke slovu - publikacja
- U źródeł sensu. Leśmian - Hrabal - Schulz. Dziennik prowincjonalny. - publikacja z seminarium

Komentarz do tablic statystycznych

- ☐ powierzchnia polskiej części Euroregionu stanowi 55,6% powierzchni całkowitej, a ludność 54,1% ogółu ludności Euroregionu,
- ☐ poziom zurbanizowania mierzony odsetkiem ludności miejskiej jest po stronie polskiej niższy niż po stronie czeskiej,
- ☐ w polskiej części na 100 mężczyzn przypada podobna liczba kobiet jak po stronie czeskiej,
- ☐ po obu stronach granicy struktura wiekowa ludności jest podobna,
- ☐ przyrost naturalny po stronie polskiej jest nieznacznie dodatni, a po stronie czeskiej ujemny; saldo migracji w obu częściach Euroregionu jest ujemne,
- ☐ obszar Euroregionu jest stosunkowo słabo zalesiony; lesistość obszaru po stronie czeskiej jest większa (26,3%) niż po stronie polskiej (15,2%),
- ☐ powierzchnia użytków rolnych na 1 mieszkańca jest po stronie polskiej większa (0,39 ha) niż po stronie czeskiej (0,32 ha),
- ☐ na 1000 osób po polskiej stronie przypada prawie 300 mieszkań, a po stronie czeskiej ponad 350,

- ☐ po stronie polskiej oddano do użytku 1,2 mieszkań na 1000 ludności, a po stronie czeskiej 2,0 mieszkania; wskaźnik oddanych mieszkań na 1000 zarządkowanych małżeństw wyniósł po stronie polskiej 245 mieszkań, a po stronie czeskiej 423,
- ☐ na 10000 ludności po stronie polskiej przypada 45 łóżek szpitalnych, a po stronie czeskiej 66,
- ☐ liczba miejsc w domach i zakładach pomocy społecznej jest po stronie czeskiej 2,5-krotnie większa niż po stronie polskiej,
- ☐ po stronie czeskiej jest gęstsza sieć placówek bibliotecznych,
- ☐ po stronie czeskiej jest zarejestrowanych ponad 2-krotnie więcej podmiotów gospodarczych niż po stronie polskiej; spółek prawa handlowego jest 4-krotnie więcej, spółek z udziałem kapitału zagranicznego ponad 3-krotnie więcej, osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą 2,5-krotnie więcej.

Tablice statystyczne

**TABL. 3.115. POWIERZCHNIA I SIEĆ OSADNICZA W EUROREGIONIE SILESIA
W 2002 R.**
Stan w dniu 31 XII
**AREA AND SETTLEMENT SYSTEM IN SILESIA EUROREGION
IN 2002**
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Powierz- chnia w km ² Area in km ²	Miasta Cities				
		ogółem total	według liczby ludności by number of population			
			poniżej 10 000	10 000-	20 000-	50 000 i więcej
			less than 10 000	-19 999	-49 999	50 000 and more
OGÓŁEM TOTAL	2692	19	11	3	3	2
STRONA: PART:						
Polska	1496	8	4	2	1	1
Polish						
Czeska	1196	11	7	1	2	1
Czech						

TABL. 3.116. LUDNOŚĆ W EUROREGIONIE SILESIA W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

POPULATION IN SILESIA EUROREGION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem	W tym kobiety	Na 1 km ² Per 1 km ²	W miastach w % ogółu ludności In urban areas in % of total population	Kobiety na 100 mężczyzn Females per 100 males
	Total	Of which females			
	w tys.	in thous.			
OGÓŁEM	513,0	263,7	190,6	62,1	105,8
TOTAL					
STRONA: PART:					
Polska	277,7	142,8	185,6	55,8	105,9
Polish					
Czeska	235,3	120,9	196,8	69,6	105,7
Czech					

TABL. 3.117. LUDNOŚĆ WEDŁUG WIEKU W EUROREGIONIE SILESIA W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

POPULATION BY AGE IN SILESIA EUROREGION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Poniżej 18 lat Below age 18	18-39	40-64	65 lat i więcej 65 years and more
		w % ogółu ludności in % of total population			
OGÓŁEM	512999	21,7	33,0	32,8	12,5
TOTAL					
STRONA: PART:					
Polska	277719	22,8	32,8	32,2	12,2
Polish					
Czeska	235280	20,4	33,3	33,5	12,8
Czech					

TABL. 3.118. LUDNOŚĆ W WIEKU PRODUKCYJNYM ^a I NIEPRODUKCYJNYM
W EUROREGIONIE SILESIA W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

WORKING ^a AND NON-WORKING AGE POPULATION IN SILESIA
EUROREGION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	W wieku Of age			W wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym Non-working age population per 100 persons of working age
	przed- produkcyjnym pre-working	produkcyjnym working	poprodukcyjnym post-working	
	w % ogółu ludności in % of total population			
OGÓŁEM TOTAL	19,8	63,8	16,4	56,8
STRONA: PART:				
Polska Polish	22,8	62,1	15,1	61,0
Czeska Czech	16,4	65,7	17,9	52,2

^a Do kategorii ludności w wieku produkcyjnym w czeskiej części Euroregionu zaliczane są osoby w wieku 15-59 lat, natomiast w polskiej: mężczyźni w wieku 18-64, kobiety w wieku 18-59 lat.

^a In the Czech part of the Euroregion persons aged 15-59 are treated as working population and in the Polish part: men aged 18-64, women aged 18-59.

TABL. 3.119. RUCH NATURALNY LUDNOŚCI W EUROREGIONIE SILESIA
W 2002 R.

VITAL STATISTICS IN SILESIA EUROREGION IN 2002

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Urodzenia żywe Live births	Zgony	Deaths	Przyrost naturalny Natural increase
		ogółem total	w tym niemowląt ^a of which infants ^a	
	na 1000 ludności		per 1000 population	
OGÓŁEM TOTAL	9,00	9,4	4,8	-0,5
STRONA: PART:				
Polska Polish	8,9	8,8	4,8	0,1
Czeska Czech	9,1	10,2	4,7	-1,1

^a Na 1000 urodzeń żywych.

^a Per 1000 live births.

TABL. 3.120. **MAŁŻEŃSTWA. MIGRACJE LUDNOŚCI W EUROREGIONIE SILESIA W 2002 R.**
MARRIAGES. MIGRATION OF POPULATION IN SILESIA EUROREGION IN 2002

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Małżeństwa na 1000 ludności Marriages per 1000 population	Saldo migracji Net migration	
		ogółem total	na 1000 ludności per 1000 population
OGÓŁEM TOTAL	4,9	-1504	-2,9
STRONA: PART:			
Polska Polish	5,0	-1120	-4,0
Czeska Czech	4,7	-384	-1,6

TABL. 3.121. **PRACUJĄCY^a W EUROREGIONIE SILESIA W 2002 R.**
Stan w dniu 31 XII
EMPLOYED^a PERSONS IN SILESIA EUROREGION IN 2002
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym kobiety Of which females	Z ogółem sektor Of total sector		
			rolniczy agricultural	przemysłowy industrial	usługowy service
STRONA: PART:					
Polska Polish	48081	23795	2465	19316	26300
Czeska Czech	118651	.	4990	37519	10335

^a Strona czeska – ludność aktywna ekonomicznie, wyniki spisu powszechnego, stan w dniu 1 III 2001 r.

^a The Czech part – economically active population, results of the census, as of 1 III 2001.

TABL. 3.122. UŻYTKOWANIE GRUNTÓW ^a W EUROREGIONIE SILESIA W 2002 R.

Stan w czerwcu

LAND USE ^a IN SILESIA EUROREGION IN 2002

As of June

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Powierzchnia ogółem w tys. ha Grand total area in thous. ha	Uzytki rolne Agricultural land	Lasy i grunty leśne Forests and forest land	Pozostałe grunty i nieużytki Other lands and wasteland	Powierzchnia użytków rolnych na 1 mieszkańca w ha Area of agricultural land per capita
		w % powierzchni ogółem in % of total area			
OGÓŁEM TOTAL	269,2	68,0	20,1	11,9	0,36
STRONA: PART:					
Polska Polish	149,6	72,7	15,2	12,1	0,39
Czeska Czech	119,6	62,1	26,3	11,6	0,32

a Według granic administracyjnych.

a By administrative borders.

TABL. 3.123. UŻYTKI ROLNE W EUROREGIONIE SILESIA W 2002 R.

Stan w czerwcu

AGRICULTURAL LAND IN SILESIA EUROREGION IN 2002

As of June

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem w tys. ha <i>Total in thous. ha</i>	Grunty orne <i>Arable land</i>	Sady <i>Orchards</i>	Łąki i pastwiska <i>Meadows and pastures</i>
		w % ogółu użytków rolnych <i>in % of agricultural land</i>		
OGÓŁEM TOTAL	183,1	83,5	2,6	13,9
STRONA: PART:				
Polska <i>Polish</i>	108,8	87,0	1,1	11,9
Czeska <i>Czech</i>	74,3	78,3	4,9	16,8

TABL. 3.124. KOMUNALNE OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW W EUROREGIONIE SILESIA W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

MUNICIPAL WASTE WATER TREATMENT PLANTS IN SILESIA

EUROREGION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Mechaniczne Mechanical	Mechaniczno- chemiczne ^a Mechanic- chemical ^a	Biologiczne Biological	Z podwyż- szonym usuwaním biogenów With incre- ased biogene removal (disposal)
OGÓŁEM TOTAL	37	2	24	.	4
STRONA: PART:					
Polska Polish	12	2	-	7	3
Czeska Czech	25	-	24	.	1

^a Stron czeska – mechaniczno-biologiczne.^a The Czech part – mechanical-biological.TABL. 3.125. ZASOBY MIESZKANIOWE^a W EUROREGIONIE SILESIA W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

DWELLING STOCKS^a IN SILESIA EUROREGION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Mieszkania Dwellings	Przeciętna liczba osób Average number of persons		Przeciętna powierz- chnia użytkowa Average usable floor space		Mieszkania na 1000 ludności Dwellings per 1000 population
		na mie- szkanie per dwelling	na izbę per room	mieszkania per dwelling	na 1 osobę per person	
STRONA: PART:						
Polska Polish	82250	3,3	0,8	79,9	23,9	296,2
Czeska ^b Czech	90880	.	.	.	.	354,0
Bruntál	42479	2,8	1,0	50,0	17,8	352,2
Frydek-Místek	88297	2,8	1,0	52,1	18,4	350,0
Karviná	105167	2,6	1,0	43,7	16,6	376,4
Nový Jičín	56965	2,8	1,0	50,8	18,1	356,2
Opava	63297	2,8	0,9	55,4	19,4	348,9

^a Strona polska - dane ze spisu ludności, stan w dniu 20 V 2002 r; strona czeska - dane ze spisu ludności, stan w dniu 1 III 2001r. ^b Nie wszystkie gminy z powiatów są członkami Euroregionu, dlatego suma mieszkań w powiatach jest większa od liczby mieszkań po czeskiej stronie Euroregionu.

^a The Polish part – results of the census, as of 20 V 2002; the Czech part – results of the census, as of 1 III 2001. ^b Not all gminas from powiats are members of Euroregions, therefore the total number of dwellings in powiats is bigger than number of dwellings on the Czech side of Euroregion.

TABL. 3.126. MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKU W EUROREGIONIE SILESIA W 2002 R.

DWELLINGS COMPLETED IN SILESIA EUROREGION IN 2002

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Na 1000 ludności Per 1000 population	Na 1000 zawartych małżeństw Per 1000 marriages contracted
OGÓŁEM TOTAL	809	1,6	323,3
STRONA: PART:			
Polska Polish	342	1,2	244,6
Czeska Czech	467	2,0	423,0

TABL. 3.127. SZPITALA OGÓLNE W EUROREGIONIE SILESIA W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

GENERAL HOSPITALS IN SILESIA EUROREGION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Szpitale Hospitals	Ludność na 1 szpital Popu- lation per hospital	Łóżka rzeczywiste Beds		Leczeni ^{ab} In pa- tients ^{ab}	Prze- ciętne wykorzy- stanie łóżka Average bed use	Prze- ciętny pobyt chorego Average patient stay
			ogółem total	na 10 tys. ludności per 10 thous. po- pulation		w dniach in days	
OGÓŁEM TOTAL	10	51300	2798	54,5	.	.	.
STRONA: PART:							
Polska Polish	5	55544	1239	44,6	33306	255,1	9,5
Czeska Czech	5	47056	1559	66,3	.	.	.

a W ciągu roku. b Bez ruchu międzyoddziałowego.

a During the year. b Excluding inter-ward patient transfer.

TABL. 3.128. **APTEKI I PUNKTY APTECZNE^a W EUROREGIONIE SILESIA
W 2002 R.**

Stan w dniu 31 XII

PHARMACIES AND PHARMACEUTICAL OUTLETS^a IN SILESIA

EUROREGION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE <i>SPECIFICATION</i>	Apteki i punkty apteczne I typu <i>Pharmacies and type I pharmaceutical outlets</i>	Ludność na 1 aptekę i punkt apteczny <i>Population per pharmacy and pharmaceutical outlet</i>
OGÓŁEM TOTAL	96	5344
STRONA: PART:		
Polska Polish	49	5668
Czeska Czech	47	5006

^a Bez aptek i punktów aptecznych w stacjonarnych zakładach opieki zdrowotnej (np. szpitalach, sanatoriach).

^a Excluding pharmacies and pharmaceutical outlets in in-patient health care facilities (hospitals, sanatoria).

TABL. 3.129. **POMOC SPOŁECZNA STACJONARNA W EUROREGIONIE SILESIA
W 2002 R.**

Stan w dniu 31 XII

STATIONARY SOCIAL WELFARE IN SILESIA EUROREGION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE <i>SPECIFICATION</i>	Domy i zakłady pomocy społecznej ^a <i>Welfare homes and facilities^a</i>	Miejsca rzeczywiste ^a <i>Places^a</i>
OGÓŁEM TOTAL	90	5101
STRONA: PART:		
Polska Polish	16	1432
Czeska Czech	79	3669

^a Łącznie z filiami.

^a Including sub-branches.

TABL. 3.130. BIBLIOTEKI PUBLICZNE W EUROREGIONIE SILESIA W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

PUBLIC LIBRARIES IN SILESIA EUROREGION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Placówki biblioteczne Library facilities	Liczba ludno- ści na 1 placówkę biblioteczną Population per 1 library establishment	Księgozbiór w wol. Collection in volumes	Czytelnicy ^a Borrowers ^a	Wypożycze- nia księ- gozbioru na 1 czytelnika w wol. ^a
			na 1000 ludności per 1000 population		Collection lendings per borrower in vol. ^a
OGÓŁEM TOTAL	172	2983	.	.	.
STRONA: PART:					
Polska Polish	73	3804	4163,8	204,8	23,5
Czeska Czech	99	2377	.	.	.

a W ciągu roku.

a During the year.

TABL. 3.131. KINA STAŁE I MUZEA W EUROREGIONIE SILESIA W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

FIXED CINEMAS AND MUSEUMS IN SILESIA EUROREGION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Kina Cinemas	Liczba ludności na 1 kino Population per cinema	Muzea Museums
OGÓŁEM TOTAL	23	22304	19
STRONA: PART:			
Polska Polish	6	46287	3
Czeska Czech	17	13840	16

TABL. 3.132. **PODMIOTY GOSPODARCZE W EUROREGIONIE SILESIA W 2002 R.**
Stan w dniu 31 XII
ENTITIES IN SILESIA EUROREGION IN 2002
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym Of which				
		przedsiębiorstwa państwowe state owned enterprises	spółki prawa handlowego commercial law companies	spółki z udziałem kapitału zagranicznego companies with foreign capital participation	spółdzielnie co-operatives	osoby fizyczne ^a natural persons ^a
OGÓŁEM TOTAL	59923	29	3531	698	186	50381
STRONA: PART:						
Polska Polish	18372	14	703	164	107	14273
Czeska Czech	41551	15	2828	534	79	36108

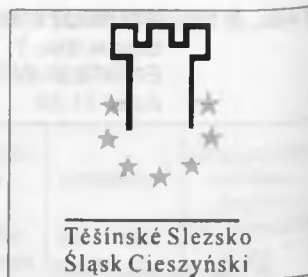
^a Strona czeska - firmy prywatne.

^a The Czech part – private firms.

3.2.4. Euroregion Śląsk Cieszyński

Podstawy prawne

Umowa o utworzeniu Euroregionu została podpisana w dniu **22 kwietnia 1998 roku** przez *Stowarzyszenie Rozwoju i Współpracy Regionalnej „Olza”* ze strony polskiej i *Regionální sdružení česko-polské spolupráce Těšínského Slezska* ze strony czeskiej. Utworzony Euroregion stanowi dobrowolną wspólnotę polskich i czeskich związków gmin i miast Śląska Cieszyńskiego.

Jego powołanie było ukoronowaniem wieloletniej współpracy polsko-czeskiej w regionie Śląska Cieszyńskiego. Już na początku lat 90-tych nawiązane zostały liczne kontakty między władzami samorządowymi po obu stronach granicy. W marcu 1993 roku podpisano umowę między gminnymi związkami regionalnymi o współpracy przygranicznych regionów Śląska Cieszyńskiego. W marcu 1998 roku powstało Stowarzyszenie Rozwoju i Współpracy Regionalnej Olza oraz po stronie czeskiej Regionálne Stowarzyszenie Współpracy Czesko-Polskiej Śląska Cieszyńskiego.

Struktura organów

Organami Euroregionu są:

- ☐ rada Euroregionu,
- ☐ sekretariat Euroregionu.

Rada jest najwyższym organem Euroregionu. Tworzy ją 8 członków, po 4 z każdej ze stron. Rada wybiera ze swego grona przewodniczącego i jego zastępcę, przy respektowaniu zasady rozdziału funkcji między obie strony i przemienności kadencji. Do zadań rady należy m.in. uchwalanie wspólnych zamierzeń, decydowanie o warunkach wykorzystania wspólnych środków pomocowych, powoływanie członków sekretariatu i tworzenie grup roboczych.

Sekretariat jest organem wykonawczym Euroregionu. W jego skład wchodzi dwóch sekretarzy. Każdy sekretarz ma swojego zastępcę. Do zadań sekretariatu należy m.in. reprezentowanie Euroregionu na zewnątrz, zwoływanie posiedzeń rady Euroregionu, przygotowywanie projektów uchwał rady i ich realizacja, obsługa administracyjna. Siedziba sekretariatu po stronie polskiej znajduje się w Cieszynie, a po stronie czeskiej w Trzyńcu.

Rada może powoływać stałe lub tymczasowe grupy robocze. Nie są one organami Euroregionu i działają w porozumieniu z sekretariatem. Opracowują propozycje wspólnych projektów i realizują zadania zlecone przez radę.

Funkcjonują następujące grupy robocze:

- ☐ ds. kultury, sportu, edukacji i turystyki,
- ☐ ds. rozwoju gospodarczego, ochrony środowiska i zdrowia,
- ☐ ds. infrastruktury przygranicznej i energetyki.

Schemat organizacyjny Euroregionu przedstawia rys. 3.8.

RYS. 3.8. SCHEMAT ORGANIZACYJNY EUROREGIONU ŚLĄSK CIESZYŃSKI

Źródło: materiały Sekretariatu Euroregionu.

Członkowie

Członkami Stowarzyszenia Rozwoju i Współpracy Regionalnej „Olza” mogą być wyłącznie gminy działające na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, które popierają cele i deklarują chęć uczestniczenia w jego pracach oraz przedstawią uchwałę rady gminy o przystąpieniu do Stowarzyszenia. Pisemna deklaracja w tej sprawie jest składana do zarządu Stowarzyszenia, a uchwałę w sprawie przyjęcia podejmuje zgromadzenie Stowarzyszenia.

Zasady te nie dotyczą członków założycieli; status ten mają gminy, które utworzyły Stowarzyszenie.

Obszar i jego charakterystyka

Po stronie polskiej obszar Euroregionu obejmuje 16 gmin i powiat cieszyński z województwa śląskiego, a po stronie czeskiej w skład Euroregionu wchodzi 41 gmin z powiatów Karvina i Frydek-Mistek.

Obszar Euroregionu przedstawiony jest na mapie 9.

Euroregion obejmuje tereny przygraniczne południowej Polski oraz północno-wschodnich Czech, w bliskim sąsiedztwie Słowacji. Na jego obszarze przebiega 60-cio kilometrowy odcinek granicy z Republiką Czeską oraz 5-cio kilometrowy odcinek granicy ze Słowacją. Naturalną oś Euroregionu tworzy rzeka Olza, a głównymi ośrodkami są miasta graniczne Cieszyn i Český Těšín, połączone największym

przejściem na polsko-czeskiej granicy. Przez teren Euroregionu biegnie główna linia komunikacyjna, łącząca północ i południe Europy. Stosunkowo gęsta jest sieć przejść granicznych, obejmująca 6 przejść drogowych, 3 kolejowe, 3 turystyczne i 8 małego ruchu granicznego.

Jednym z największych atutów Euroregionu jest jego atrakcyjność turystyczna. Tworzą ją znane miejscowości turystyczne po obu stronach granicy, dobrze zachowane zabytki przypominające świetność Śląska Cieszyńskiego, a także rozwinięta sieć szlaków turystycznych i rowerowych.

Polska część Euroregionu obejmuje gminy przygraniczne położone na obszarze Beskidu Śląskiego i Pogórza Cieszyńskiego. Przebiegają tu liczne, malownicze górskie szlaki turystyczne, znajdują się także rezerваты przyrody. Na obszarze tej części Euroregionu znajduje się również Jezioro Goczałkowickie o powierzchni 3200 ha.

Bogatym walorom naturalnym towarzyszy dobre zagospodarowanie turystyczne. Obok rozbudowanej bazy noclegowej turyści mogą korzystać z licznych obiektów sportowo-rekreacyjnych: boisk sportowych, kortów tenisowych, przystani kajakowych, wyciągów narciarskich, siłowni i gabinetów odnowy. Najbardziej znane miejscowości wczasowe i uzdrowiskowe to Ustroń, Wisła i tzw. „beskidzka trójwieś”: Istebna, Jaworzynka i Koniaków.

Polska część Euroregionu obfituje w zabytki kultury materialnej. Jest tu wiele zabytkowych obiektów sakralnych, m. in. Kościół Św. Jana Chrzciciela w Brennej, Kościół Marii Magdaleny z XIII wieku w Cieszynie i wiele drewnianych kościołków w miejscowościach górskich i podgórskich. W Cieszynie na Wzgórzu Zamkowym znajduje się rotunda romańska pod wezwaniem Św. Mikołaja z XI wieku i Wieża Piastowska z XIV wieku, służąca jako punkt widokowy. Spośród wielu muzeów i izb regionalnych należy wymienić Muzeum malarki Zofii Kossak, Muzeum Gustawa Morcinka, Muzeum Koronek w Koniakowie.

W Gołyszu (gmina Chybie) znajduje się unikalna placówka Polskiej Akademii Nauk - Zakład Biologii Wód, zajmujący się nowoczesną hodowlą ryb. W Cieszynie ma siedzibę Filia Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

W Wiśle w ramach corocznego Tygodnia Kultury Beskidzkiej odbywa się wielka impreza folklorystyczna z udziałem krajowych i zagranicznych zespołów ludowych.

Do bogactw naturalnych tego obszaru należą borowiny i wody mineralne, węgiel kamienny, a także złoża cennego piaskowca godulskiego, eksportowanego do wielu krajów Europy.

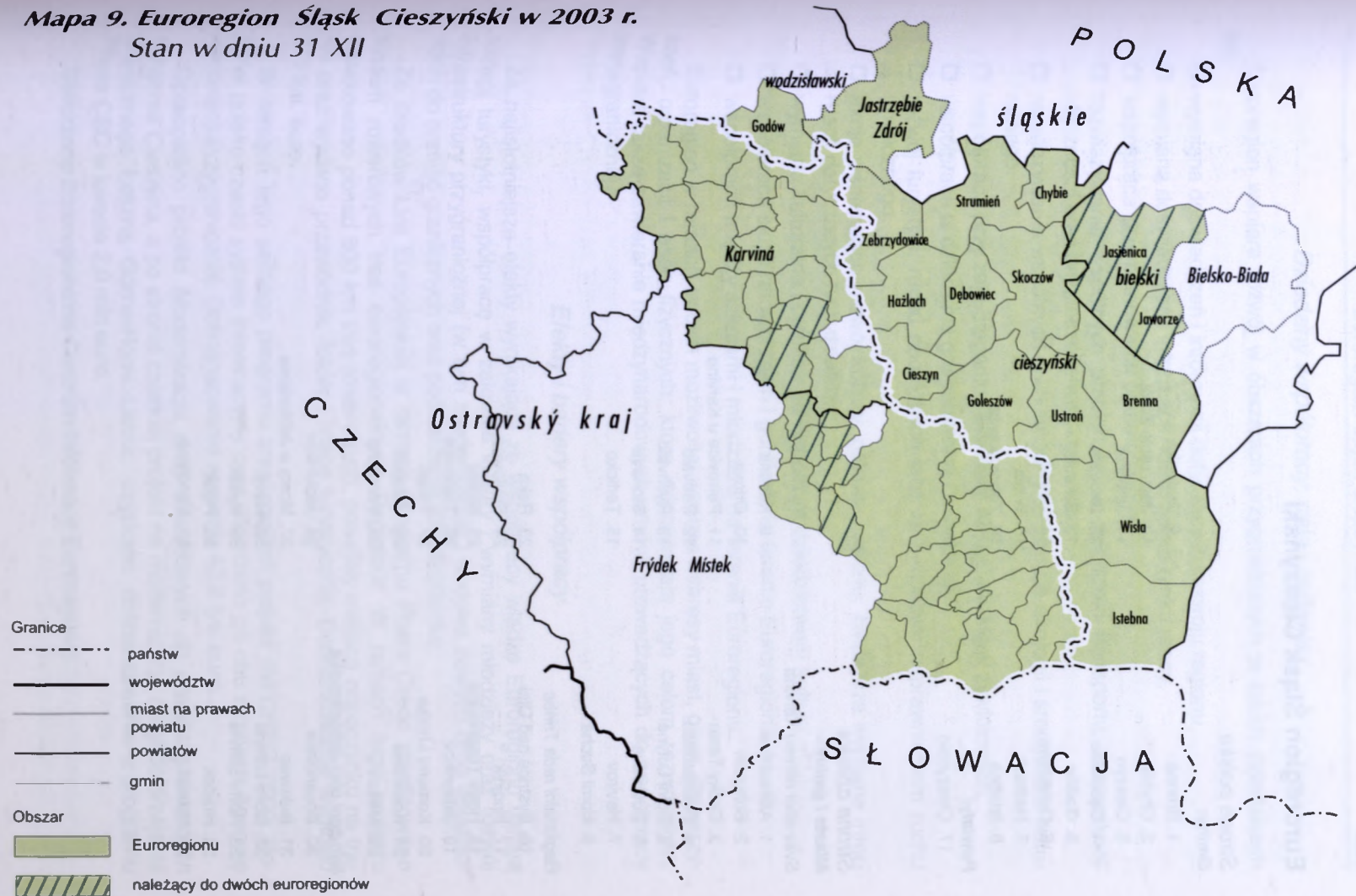
Czeska część Euroregionu to taki sam region geograficzny jak po stronie polskiej, charakteryzujący się podobnymi walorami naturalnymi. Malownicze krajobrazy górskie, rezerваты przyrody, wiele szlaków turystycznych, bardzo dobre zagospodarowanie turystyczne tworzy doskonale wręcz warunki dla rozwoju turystyki.

Podobnie jak po stronie polskiej, region obfituje w zabytki kultury materialnej: kościoły, zamki, pałace, drewniane chaty góralskie itp. W Boguminie znajduje się Muzeum Huty i Druciarni, w Czeskim Cieszynie jest Muzeum Ziemi Cieszyńskiej, w Petřvaldzie Muzeum Górnictwa.

W Karwinie ma swoją siedzibę uniwersytet.

Główne bogactwa naturalne to węgiel kamienny na obszarze Zagłębia Ostrawsko-Karwińskiego i wykorzystywane leczniczo wody mineralne.

Mapa 9. Euroregion Śląsk Cieszyński w 2003 r.
Stan w dniu 31 XII

Euroregion Śląsk Cieszyński

Strona polska

Gminy:

1. Brenna	9. Jasienica
2. Chybie	10. Jastrzębie Zdrój
3. Cieszyn	11. Jaworze
4. Dębowiec	12. Skoczów
5. Godów	13. Strumień
6. Golezów	14. Ustroń
7. Hażlach	15. Wisła
8. Istebna	16. Zebrzydowice

Powiaty:

17. Cieszyński

Strona czeska

Miasta i gminy:

Svaz obcí okresu Karvina

1. Albrechtice	9. Karvina
2. Bohumin	10. Orlova
3. Český Tesin	11. Petrovice u Karvine
4. Detmarovice	12. Petřvald
5. Dolní Lutyne	13. Rychvald
6. Doubrava	14. Stonava
7. Havířov	15. Těřlicko
8. Horní Sucha	

Regionalní rada Trinec

16. Bystrice nad Olší	23. Reka
17. Hnojník	24. Smilovice
18. Horní Tosanovice	25. Strítež
19. Jablunkov	26. Tránovice
20. Komorní Lhotka	27. Trinec
21. Kosariska	28. Velopoli
22. Milíkov	29. Věrnýne

Sdružení obcí Jablunkovska

30. Bocanovice	36. Jablunkov
31. Bukovec	37. Mosty u Jablunkova
32. Dolní Lomná	38. Navsi
33. Horní Lomná	39. Nydek
34. Hradec	40. Písek
35. Hřcava	41. Věrnýne

Dziedziny współpracy, cele i zadania

Euroregion wspiera rozwój w obszarach przygranicznych w takich dziedzinach jak:

- ☐ wymiana doświadczeń i informacji dotyczących rozwoju regionu,
- ☐ wymiana doświadczeń i informacji dotyczących rynku pracy,
- ☐ współpraca przy planowaniu przestrzennym,
- ☐ rozwiązywanie wspólnych problemów w dziedzinie transportu, komunikacji i łączności oraz bezpieczeństwa obywateli,
- ☐ rozwiązywanie wspólnych problemów dotyczących ekologii i środowiska naturalnego,
- ☐ współpraca przy zapobieganiu i likwidacji następstw klęsk żywiołowych,
- ☐ współpraca w dziedzinie gospodarczej i handlowej,
- ☐ rozwój turystyki, ruchu podróży łącznie z dalszym usprawnieniem ruchu granicznego,
- ☐ akcje wspierające rozwój kultury, oświaty i sportu, zwłaszcza wymiana informacji dotyczących tych działań,
- ☐ wymiana kulturalna i opieka nad wspólnym dziedzictwem kultury,
- ☐ współpraca służb ratowniczych i górskich na terenie Euroregionu,
- ☐ współpraca między szkołami i młodzieżą na terenie Euroregionu.

Euroregion w ramach swoich możliwości wspiera interesy miast, gmin, stowarzyszeń, organizacji i osób fizycznych, które odpowiadają jego celom rozwojowym. Wspiera także zawieranie międzynarodowych umów, prowadzących do współpracy transgranicznej.

Efekty i bariery współpracy

Za najistotniejsze efekty wynikające ze współpracy władze Euroregionu uznają rozwój turystyki, współpracę w zakresie kultury i wymiany młodzieży oraz rozwój infrastruktury przygranicznej (w tym modernizacja i budowa nowych dróg dojazdowych do przejść granicznych oraz podnoszenie ich standardu).

Ze środków Unii Europejskiej w ramach programu Phare Credo zrealizowano system rowerowych tras euroregionalnych *Regiotour*. W ramach tego projektu oznakowano ponad 800 km tras rowerowych, powstały miejsca odpoczynku na trasie oraz wydano przewodnik, folder i mapę turystyczną. Dofinansowanie wyniosło 271 tys. euro.

W ramach tego samego programu zrealizowano projekt *INFOREG 2000*. Powstał polsko-czeski system informacyjny oraz utworzono po obu stronach Agencję Informacji Przygranicznej. Dofinansowanie wyniosło 43,2 tys. euro.

Opracowano projekt *Modernizacja dróg dojazdowych do przejść granicznych w rejonie Cieszyna*, a po stronie czeskiej projekt na modernizację drogi do przejścia granicznego Leszna Górna-Horni Listná; uzyskano dofinansowanie z programu Phare CBC w kwocie 2,0 mln euro.

Utworzono Euroregionalne Centrum Informacji Europejskiej.

Gminy Chybie i Strumień we współpracy z czeskimi gminami z powiatu karwińskiego opracowały strategię rozwoju turystyki wokół zbiorników wodnych Cierlicko i Žermanice (po stronie czeskiej) i Goczałkowice (po stronie polskiej).

Zrealizowano też wiele projektów związanych z wymianą kulturalną, imprezami turystycznymi, wymianą młodzieży itp.

TABL. 3.133. PROJEKTY DOFINANSOWANE Z FUNDUSZY ZARZĄDZANYCH PRZEZ EUROREGION

WYSZCZEGÓLNIENIE	Liczba ogółem	2001	2002
OGÓŁEM	53	31	23
Rozbudowa infrastruktury granicznej	2	1	1
Imprezy o charakterze naukowym i edukacyjnym	4	4	–
Imprezy kulturalne, sportowe i wymiana młodzieży	35	19	16
Imprezy turystyczne	9	5	4
Projekty z zakresu demokracji lokalnej	3	2	1

Główne bariery współpracy to:

- ☐ różnice w systemie prawnym (jest to przeszkoda najbardziej ograniczająca rozwój współpracy),
- ☐ ograniczone środki finansowe na realizowane projekty.

Możliwości rozwoju współpracy

Głównych możliwości rozwoju współpracy transgranicznej upatruje się w kontynuacji realizowanych i inicjowaniu nowych projektów związanych z rozwojem turystyki poprzez:

- ☐ koordynację, aktualizację i wdrażanie zapisów dokumentów planistycznych dotyczących turystyki, ze szczególnym uwzględnieniem polsko-czeskiego projektu *Interturism*,
- ☐ rozwój polsko-czeskiego systemu informacyjnego *Infoleg* w wyniku zwiększania zawartości bazy informacyjnej, rozszerzania zakresu udostępniania informacji oraz tworzenie systemu turystycznego oznakowania dróg i układów komunikacyjnych,
- ☐ aktywizację działalności Agencji Informacji Przygranicznej,
- ☐ wdrażanie, aktualizację i koordynację programu promocji regionu, w tym aktywizację działalności wydawniczej, udział w targach turystycznych, prezentacje internetowe i multimedialne,
- ☐ tworzenie nowych produktów turystycznych o charakterze regionalnym (m.in. szlaki rowerowe, biegowe, narciarskie, konne) oraz o charakterze międzynarodowym – szlak dziedzictwa kultury *Greenways*,
- ☐ tworzenie pakietów turystycznych o charakterze transgranicznym i międzyregionalnym,
- ☐ organizacja promocyjnych prezentacji euroregionalnych na imprezach targowo-wystawienniczych (Katowice, Poznań, Brno, Praga, Żylna).

Współpraca w zakresie rozwoju turystyki nie wyczerpuje wszystkich możliwości rozwoju współpracy transgranicznej. Możliwy jest jej rozwój w takich dziedzinach jak ochrona środowiska, gospodarka odpadami komunalnymi, działania w dziedzinie odnawialnych źródeł energii i wymiana gospodarcza.

Będą wdrażane i rozwijane następujące wspólne projekty, finansowane w ramach programu Phare CBC:

- ☐ „Modelowe studium przekraczania granic w 2005 roku – Border Crossing”,
- ☐ „Infobusiness – gromadzenie, opracowywanie i rozpowszechnianie informacji gospodarczej w Euroregionie Śląsk Cieszyński-Těšínské Slézsko”,
- ☐ „Interturism” – wspólna strategia rozwoju turystyki w Beskidzie Śląskim i Beskidzie Śląsko-Morawskim, z możliwością późniejszego rozszerzenia na Beskid Kisucki i Żywiecki,
- ☐ „Rewitalizacja rzeki Olzy”.

Ponadto zostaną przygotowane propozycje projektów:

- ☐ „Wspólny polsko-czeski monitoring modernizacji międzynarodowych dróg E462 i E75 w Euroregionie Śląsk Cieszyński”,
- ☐ „Budujemy wspólną Europę! Dni Europy w Euroregionie Śląsk Cieszyński-Těšínské Slézsko” oraz inne projekty o charakterze proeuropejskim, realizowane w ramach Euroregionalnego Centrum Informacji Europejskiej w Cieszynie i Trzyńcu: „Polsko-czeskie uczniowskie gry bez granic”, „Polsko-czeskie uczniowskie gry symulacyjne”, „Euroregionalne forum szkolnych klubów europejskich”,
- ☐ „Własna firma! Program wspierania inicjatyw gospodarczych w Euroregionie Śląsk Cieszyński”,
- ☐ „Interbusiness. Targi małych i średnich przedsiębiorstw na polsko-czeskim pograniczu”.

Kalendarium ważniejszych wydarzeń

1997	utworzenie Agencji Informacji Przygranicznej w Cieszynie, Czeskim Cieszynie i Trzyńcu
13 marca 1998	rejestracja Regionalnego Stowarzyszenia Współpracy Czesko-Polskiej Śląska Cieszyńskiego
30 marca 1998	rejestracja Stowarzyszenia Rozwoju i Współpracy Regionalnej Olza
22 kwietnia 1998	podpisanie umowy o utworzeniu Euroregionu Śląsk Cieszyński - Těšínské Slézsko
17 sierpnia 1999	podpisanie umowy umożliwiającej rozpoczęcie realizacji projektu dotyczącego euroregionalnych tras rowerowych
wrzesień 1999	Komisja Europejska podjęła ostateczną decyzję o utworzeniu programu Phare CBC Polska-Czechy
2 września 2000	oficjalne otwarcie euroregionalnych tras rowerowych

- 23-24 listopada 2004 pierwsze forum polsko-czeskich euroregionów w Dusznikach i pierwsze posiedzenie Regionalnego Komitetu Sterującego Programem Współpracy Przygranicznej Polska-Czechy
- 25 stycznia 2001 otwarcie Euroregionalnego Centrum Informacji Europejskiej
- 21 listopada 2002 konferencja poświęcona transgranicznemu połączeniu systemów szlaków rowerowych Euroregionu Śląsk Cieszyński i Euroregionu Beskidy

Ważniejsze adresy

Strona polska:

EUROREGION ŚLĄSK CIESZYŃSKI
Stowarzyszenie Rozwoju i Współpracy Regionalnej „Olza”
Sekretariat strony polskiej Euroregionu Śląsk Cieszyński
Rynek 18
43-400 Cieszyn
tel. (033) 8578720
fax. (033) 8578721
e-mail: biuro@olza.pl
www.olza.pl

Strona czeska:

EUROREGION TĚŠÍŇSKÉ SLEZSKO
Regionální sdružení česko-polské spolupráce Těšínského Slezska
Nám. ČSA. č.1
Hlavní Český Těšín 73701
Česka Republika
tel./fax (0-0420-69) 711866
fax (0-0420-69) 6371509
e-mail: itesin@grendel.cz

Komentarz do tablic statystycznych

- ☐ powierzchnia polskiej części Euroregionu stanowi 59,7% powierzchni całkowitej, a ludność 47,2% ogółu ludności Euroregionu,
- ☐ poziom zurbanizowania mierzony odsetkiem ludności miejskiej jest w czeskiej części wyraźnie wyższy (85,5%) niż po stronie polskiej (58,7%),
- ☐ w polskiej części na 100 mężczyzn przypada więcej kobiet niż po stronie czeskiej,
- ☐ po obu stronach granicy struktura wiekowa ludności jest podobna,
- ☐ przyrost naturalny po stronie polskiej jest nieznacznie dodatni, a po stronie czeskiej ujemny; saldo migracji w obu częściach Euroregionu jest ujemne,

- ☐ lesistość obszaru jest po obu stronach granicy zbliżona, przy tym odsetek lasów i gruntów leśnych jest po stronie czeskiej nieco wyższy,
- ☐ powierzchnia użytków rolnych na 1 mieszkańca jest po stronie polskiej 2-krotnie większa (0,16 ha) niż po stronie czeskiej (0,08 ha),
- ☐ na 1000 osób po polskiej stronie przypada prawie 300 mieszkań, a po stronie czeskiej prawie 370,
- ☐ po stronie polskiej oddano do użytku 4,2 mieszkań na 1000 ludności, a po stronie czeskiej 1,2 mieszkań; wskaźnik oddanych mieszkań na 1000 zawartych małżeństw wyniósł po stronie polskiej nieco ponad 800 mieszkań, a po stronie czeskiej niecałe 250,
- ☐ na 10000 ludności po stronie polskiej przypada 81 łóżek szpitalnych, a po stronie czeskiej 73,
- ☐ liczba miejsc w domach i zakładach pomocy społecznej jest po stronie czeskiej ponad 4-krotnie większa niż po stronie polskiej,
- ☐ liczebność placówek bibliotecznych w relacji do liczby mieszkańców jest po obu stronach granicy zbliżona,
- ☐ po stronie czeskiej jest zarejestrowana prawie o 80% większa liczba podmiotów gospodarczych niż po stronie polskiej; spółek prawa handlowego jest 3-krotnie więcej, spółek z udziałem kapitału zagranicznego 4,5-krotnie więcej, osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą prawie 2-krotnie więcej.

Tablice statystyczne

TABL. 3.134. **POWIERZCHNIA I SIĘĆ OSADNICZA W EUROREGIONIE ŚLĄSK CIESZYŃSKI W 2002 R.**

Stan w dniu 31 XII

AREA AND SETTLEMENT SYSTEM IN ŚLĄSK CIESZYŃSKI EUROREGION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Powierz- chnia w km ² Area in km ²	Miasta Cities				
		ogółem total	według liczby ludności by number of population			
			poniżej 10 000 less than 10 000	10 000- -19 999	20 000- -49 999	50 000 i więcej 50 000 and more
OGÓŁEM TOTAL	1618	15	4	3	5	3
STRONA: PART:						
Polska Polish	966	6	1	3	1	1
Czeska Czech	652	9	3	—	4	2

TABL. 3.135. LUDNOŚĆ W EUROREGIONIE ŚLĄSK CIESZYŃSKI W 2002 R.
Stan w dniu 31 XII
POPULATION IN ŚLĄSK CIESZYŃSKI EUROREGION IN 2002
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym kobiety Of which females	Na 1 km ² Per 1 km ²	W miastach w % ogółu ludności In urban areas in % of total population	Kobiety na 100 mężczyzn Females per 100 males
	w tys.	in thous.			
OGÓŁEM TOTAL	644,9	329,6	398,6	72,8	104,6
STRONA: PART:					
Polska Polish	304,3	156,2	315,0	58,7	105,5
Czeska Czech	340,6	173,4	522,7	85,5	103,8

TABL. 3.136. LUDNOŚĆ WEDŁUG WIEKU W EUROREGIONIE ŚLĄSK CIESZYŃSKI W 2002 R.
Stan w dniu 31 XII
POPULATION BY AGE IN ŚLĄSK CIESZYŃSKI EUROREGION IN 2002
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Poniżej 18 lat Below age 18	18-39	40-64	65 lat i więcej 65 years and more
		w % ogółu ludności in % of total population			
OGÓŁEM TOTAL	644862	21,9	33,4	33,1	11,5
STRONA: PART:					
Polska Polish	304276	23,4	33,4	32,8	10,4
Czeska Czech	340586	20,6	33,4	33,4	12,6

TABL. 3.137. LUDNOŚĆ W WIEKU PRODUKCYJNYM ^a I NIEPRODUKCYJNYM
W EUROREGIONIE ŚLĄSK CIESZYŃSKI W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

WORKING ^a AND NON-WORKING AGE POPULATION IN ŚLĄSK
CIESZYŃSKI EUROREGION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	W wieku <i>Of age</i>			W wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym <i>Non-working age population per 100 persons of working age</i>
	przed- produkcyjnym <i>pre-working</i>	produkcyjnym <i>working</i>	poprodukcyjnym <i>post-working</i>	
	w % ogółu ludności <i>in % of total population</i>			
OGÓŁEM TOTAL	19,7	64,6	15,7	54,7
STRONA: PART:				
Polska <i>Polish</i>	23,4	63,7	12,9	57,1
Czeska <i>Czech</i>	16,4	65,5	18,1	52,6

^a Do kategorii ludności w wieku produkcyjnym w czeskiej części Euroregionu zaliczane są osoby w wieku 15-59 lat, natomiast w polskiej: mężczyźni w wieku 18-64, kobiety w wieku 18-59 lat.

^a In the Czech part of the Euroregion persons aged 15-59 are treated as working population, and in the Polish part: men aged 18-64, women aged 18-59.

TABL. 3.138. RUCH NATURALNY LUDNOŚCI W EUROREGIONIE ŚLĄSK
CIESZYŃSKI W 2002 R.
VITAL SATISTICS IN ŚLĄSK CIESZYŃSKI EUROREGION IN 2002

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Urodzenia żywe <i>Live births</i>	Zgony <i>Deaths</i>		Przyrost naturalny <i>Natural increase</i>
		ogółem <i>total</i>	w tym niemowląt ^a <i>of which infants ^a</i>	
	na 1000 ludności		per 1000 population	
OGÓŁEM	9,3	9,4	7,1	-0,1
TOTAL				
STRONA:				
PART:				
Polska	9,9	8,1	6,7	1,8
Polish				
Czeska	8,9	10,6	7,6	-1,8
Czech				

^a Na 1000 urodzeń żywych.

^a Per 1000 live births.

TABL. 3.139. MAŁŻEŃSTWA. MIGRACJE LUDNOŚCI W EUROREGIONIE ŚLĄSK CIESZYŃSKI W 2002 R.
MARRIAGES. MIGRATION OF POPULATION IN ŚLĄSK CIESZYŃSKI EUROREGION IN 2002

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Małżeństwa na 1000 ludności <i>Marriages per 1000 population</i>	Saldo migracji <i>Net migration</i>	
		ogółem <i>total</i>	na 1000 ludności <i>per 1000 population</i>
OGÓŁEM TOTAL	5,0	-829	-1,3
STRONA: PART:			
Polska Polish	5,3	-215	-0,7
Czeska Czech	4,8	-614	-1,8

TABL. 3.140. PRACUJĄCY^a W EUROREGIONIE ŚLĄSK CIESZYŃSKI W 2002 R.
Stan w dniu 31 XII
EMPLOYED^a PERSONS IN ŚLĄSK CIESZYŃSKI EUROREGION
IN 2002
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem <i>Total</i>	W tym kobiety <i>Of which females</i>	Z ogółem sektor <i>Of total sector</i>		
			rolniczy <i>agricultural</i>	przemysłowy <i>industrial</i>	usługowy <i>service</i>
STRONA: PART:					
Polska Polish	64783	28661	761	31717	32305
Czeska Czech	166418	.	1803	58647	9463

a Strona czeska – ludność aktywna ekonomicznie, wyniki spisu powszechnego, stan w dniu 1 III 2001 r.
a The Czech part – economically active population, results of the census, as of 1 III 2001.

TABL. 3.141. UŻYTKOWANIE GRUNTÓW ^a W EUROREGIONIE ŚLĄSK CIESZYŃSKI
W 2002 R.
Stan w czerwcu
LAND USE ^a IN ŚLĄSK CIESZYŃSKI EUROREGION IN 2002
As of June

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Powierzchnia ogółem w tys. ha <i>Grand total area in thous. ha</i>	Użytki rolne <i>Agricultural land</i>	Lasy i grunty leśne <i>Forests and forest land</i>	Pozostałe grunty i nieużytki <i>Other lands and wasteland</i>	Powierzchnia użytków rolnych na 1 mieszkańca w ha <i>Area of agricultural land per capita</i>
	w % powierzchni ogółem <i>in % of total area</i>				
OGÓŁEM TOTAL	161,9	47,6	33,4	19,0	0,12
STRONA: PART:					
Polska Polish	96,7	51,0	32,6	16,4	0,16
Czeska Czech	65,2	42,5	34,6	22,9	0,08

^a Według granic administracyjnych.

^a By administrative borders.

TABL. 3.142. UŻYTKI ROLNE W EUROREGIONIE ŚLĄSK CIESZYŃSKI W 2002 R.
Stan w czerwcu
AGRICULTURAL LAND IN ŚLĄSK CIESZYŃSKI EUROREGION IN 2002
As of June

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem w tys. ha <i>Total in thous. ha</i>	Grunty orne <i>Arable land</i>	Sady <i>Orchards</i>	Łąki i pastwiska <i>Meadows and pastures</i>
		w % ogółu użytków rolnych <i>in % of agricultural land</i>		
OGÓŁEM TOTAL	77,0	63,1	6,8	30,1
STRONA: PART:				
Polska Polish	49,3	67,4	2,3	30,3
Czeska Czech	27,7	55,4	14,8	29,8

TABL. 3.143. KOMUNALNE OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW W EUROREGIONIE ŚLĄSK CIESZYŃSKI W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

MUNICIPAL WASTE WATER TREATMENT PLANTS IN ŚLĄSK CIESZYŃSKI EUROREGION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Mechaniczne Mechanical	Mechaniczno- chemiczne ^a Mechanic- chemical ^a	Biologiczne Biological	Z podwyższonym usuwaniam biogenów With increased biogene removal (disposal)
OGÓŁEM TOTAL	51	11	19	.	8
STRONA: PART:					
Polska Polish	20	–	–	13	7
Czeska Czech	31	11	19	.	1

^a Strona czeska – mechaniczno-biologiczne.^a The Czech part – mechanical-biological.TABL. 3.144. ZASOBY MIESZKANIOWE ^a W EUROREGIONIE ŚLĄSK CIESZYŃSKI W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

DWELLING STOCKS ^a IN ŚLĄSK CIESZYŃSKI EUROREGION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Mieszkania Dwellings	Przeciętna liczba osób Average number of persons		Przeciętna powierzchnia użytkowa Average usable floor space		Mieszkania na 1000 ludności
		na mieszkanie per dwelling	na izbę per room	mieszkania per dwelling	na 1 osobę per person	Dwellings per 1000 population
				w m ²	in m ²	
STRONA: PART:						
Polska Polish	90985	3,3	0,8	77,5	23,4	299,0
Czeska ^b Czech	133196	.	.	.	.	369,1
Frydek-Mistek	88297	2,8	1,0	52,1	18,4	350,0
Karviná.....	105167	2,6	1,0	43,7	16,6	376,4

^a Strona polska - dane ze spisu ludności, stan w dniu 20 V 2002 r.; strona czeska - dane ze spisu ludności, stan w dniu 1 III 2001r. ^b Nie wszystkie gminy z powiatów są członkami Euroregionu, dlatego suma mieszkań w powiatach jest większa od liczby mieszkań po czeskiej stronie Euroregionu.

^a The Polish part – results of the census, as of 20 V 2002; the Czech part – results of the census, as of 1 III 2001. ^b Not all gminas from powiaty are members of Euroregions, therefore the total number of dwellings in powiaty is bigger than number of dwellings on the Czech side of Euroregion.

TABL. 3.145. MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKU W EUROREGIONIE ŚLĄSK CIESZYŃSKI W 2002 R.
DWELLINGS COMPLETED IN ŚLĄSK CIESZYŃSKI EUROREGION IN 2002

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Na 1000 ludności Per 1000 population	Na 1000 zawartych małżeństw Per 1000 marriages contracted
OGÓŁEM TOTAL	1606	2,6	497,4
STRONA: PART:			
Polska Polish	1284	4,2	801,0
Czeska Czech	402	1,2	247,2

TABL. 3.146. SZPITALA OGÓLNE W EUROREGIONIE ŚLĄSK CIESZYŃSKI W 2002 R.
Stan w dniu 31 XII
GENERAL HOSPITALS IN ŚLĄSK CIESZYŃSKI EUROREGION IN 2002
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Szpitale Hospitals	Ludność na 1 szpital Popu- lation per hospital	Łóżka rzeczywiste Beds		Leczeni ^{ab} In pa- tients ^{ab}	Prze- ciężne wykorzy- stanie łóżka Average bed use	Prze- ciężny pobyt chorego Average patient stay
			ogółem total	na 10 tys. ludności per 10 thous. po- pulation		w dniach in days	
OGÓŁEM TOTAL	17	37933	4965	77,0	.	.	.
STRONA: PART:							
Polska Polish	10	30428	2473	81,3	55057	287,8	12,9
Czeska Czech	7	48655	2492	73,2	.	.	.

a W ciągu roku. b Bez ruchu międzyoddziałowego.

a During the year. b Excluding inter-ward patient transfer.

TABL. 3.147. APTEKI I PUNKTY APTECZNE ^a W EUROREGIONIE ŚLĄSK CIESZYŃSKI W 2002 R.
Stan w dniu 31 XII
PHARMACIES AND PHARMACEUTICAL OUTLETS ^a IN ŚLĄSK CIESZYŃSKI EUROREGION IN 2002
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE <i>SPECIFICATION</i>	Apteki i punkty apteczne I typu <i>Pharmacies and type I pharmaceutical outlets</i>	Ludność na 1 aptekę i punkt apteczny <i>Population per pharmacy and pharmaceutical outlet</i>
OGÓŁEM <i>TOTAL</i>	112	5758
STRONA: <i>PART:</i>		
Polska <i>Polish</i>	54	5635
Czeska <i>Czech</i>	58	5872

^a Bez aptek i punktów aptecznych w stacjonarnych zakładach opieki zdrowotnej (np. szpitalach, sanatoriach).

^a Excluding pharmacies and pharmaceutical outlets in in-patient health care facilities (hospitals, sanatoria).

TABL. 3.148. POMOC SPOŁECZNA STACJONARNA W EUROREGIONIE ŚLĄSK CIESZYŃSKI W 2002 R.
Stan w dniu 31 XII
STATIONARY SOCIAL WELFARE IN ŚLĄSK CIESZYŃSKI EUROREGION IN 2002
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE <i>SPECIFICATION</i>	Domy i zakłady pomocy społecznej <i>Welfare homes and facilities</i>	Miejsca rzeczywiste ^a <i>Places ^a</i>
OGÓŁEM <i>TOTAL</i>	106	4867
STRONA: <i>PART:</i>		
Polska <i>Polish</i>	13	917
Czeska <i>Czech</i>	93	3950

^a Łącznie z filiami.

^a Including sub-branches.

**TABL. 3.149. BIBLIOTEKI PUBLICZNE W EUROREGIONIE ŚLĄSK CIESZYŃSKI
W 2002 R.**
Stan w dniu 31 XII
PUBLIC LIBRARIES IN ŚLĄSK CIESZYŃSKI EUROREGION IN 2002
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Placówki biblioteczne Library facilities	Liczba ludności na 1 placówkę biblioteczną Population per 1 library establishment	Księgozbiór w wol. Collection in volumes	Czytelnicy ^a Borrowers ^a	Wypożycze- nia księ- gozbioru na 1 czytelnika w wol. ^a
			na 1000 ludności per 1000 population		Collection lendings per borrower in vol. ^a
OGÓŁEM TOTAL	128	5038	.	.	.
STRONA: PART:					
Polska Polish	60	5071	3686,1	251,9	19,8
Czeska Czech	68	5009	.	.	.

a W ciągu roku.

a During the year.

**TABL. 3.150. KINA STAŁE I MUZEA W EUROREGIONIE ŚLĄSK CIESZYŃSKI
W 2002 R.**
Stan w dniu 31 XII
**FIXED CINEMAS AND MUSEUMS IN ŚLĄSK CIESZYŃSKI
EUROREGION IN 2002**
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Kina Cinemas	Liczba ludności na 1 kino Population per cinema	Muzea Museums
OGÓŁEM TOTAL	18	35826	17
STRONA: PART:			
Polska Polish	7	43468	6
Czeska Czech	11	30962	11

TABL. 3.151. PODMIOTY GOSPODARCZE W EUROREGIONIE ŚLĄSK CIESZYŃSKI W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

ENTITIES IN ŚLĄSK CIESZYŃSKI EUROREGION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym Of which				
		przedsiębiorstwa państwowe state owned enterprises	spółki prawa handlowego commercial law companies	spółki z udziałem kapitału zagranicznego companies with foreign capital participation	spółdzielnie co-operatives	osoby fizyczne ^a natural persons ^a
OGÓŁEM TOTAL	74591	26	4145	1458	156	63912
STRONA: PART:						
Polska Polish	26823	12	1068	263	88	21901
Czeska Czech	47768	14	3077	1195	68	42011

^a Strona czeska - firmy prywatne.^a The Czech part - private firms.

3.2.5. Euroregion Beskidy

Podstawy prawne

Umowa o Polsko-Słowacko-Czeskiej Wspólnocie pod nazwą Euroregion Beskidy została zawarta w dniu 9 czerwca 2000 roku we Frydku-Místku. Sygnatariuszem umowy ze strony polskiej było Stowarzyszenie „Region Beskidy”, ze strony słowackiej Zdużenie „Region Beskydy” i ze strony czeskiej Sdużeni „Region Beskydy”.

Euroregion powstawał niejako w dwóch etapach. W dniu 18 lutego 2000 roku w Rajczy została podpisana dwustronna umowa o polsko-słowackiej wspólnocie pod nazwą „Euroregion Beskidy”. Na pierwszym posiedzeniu prezydium polsko-słowackiego Euroregionu w dniu 9 czerwca 2000 roku podjęto uchwałę o przyjęciu czeskiego Sdużeni „Region Beskydy” do wspólnoty polsko-słowackiej.

Struktura organów

Organami Euroregionu są:

- ☐ prezydium,
- ☐ komisja rewizyjna
- ☐ sekretariat,
- ☐ grupy robocze.

Funkcjonuje 6 wspólnych polsko-czesko-słowackich sekcji roboczych:

- ☐ ds. gospodarki, handlu, przemysłu, małej i średniej przedsiębiorczości, infrastruktury transportowej i rynku pracy,
- ☐ ds. poczty, telekomunikacji i systemu wymiany informacji,
- ☐ ds. rolnictwa, gospodarki leśnej oraz przemysłu spożywczego,
- ☐ ds. edukacji i ochrony zdrowia,
- ☐ ds. turystyki, kultury i sportu,
- ☐ ds. ochrony środowiska, gospodarki przestrzennej, budownictwa, strategii rozwoju i promocji.

Członkowie

Statut Stowarzyszenia „Region Beskidy” przewiduje następujące rodzaje członkostwa:

- ☐ członkowie zwyczajni,
- ☐ członkowie wspierający,
- ☐ członkowie honorowi.

Członkiem zwyczajnym może zostać powiat i gmina, leżące na obszarze województw śląskiego i małopolskiego.

Członkiem wspierającym może zostać osoba prawna, która zadeklaruje określone świadczenie finansowe na rzecz Stowarzyszenia. Członek wspierający może uczestniczyć w walnym zgromadzeniu Stowarzyszenia z głosem stanowiącym, może

też zgłaszać wnioski związane z przedmiotem działania Stowarzyszenia i żądać informacji o sposobach realizacji celów. Nie ma natomiast czynnego i biernego prawa wyborczego.

Członkiem honorowym może zostać osoba fizyczna, zasłużona dla realizacji zadań statutowych Stowarzyszenia. Członek honorowy ma podobne prawa jak członek wspierający, dysponuje jednak czynnym prawem wyborczym.

Obszar i jego charakterystyka

Euroregion Beskidy obejmuje po stronie polskiej 27 gmin i 3 powiaty z województwa śląskiego i małopolskiego. Po stronie czeskiej w skład Euroregionu wchodzi 59 gmin i po stronie słowackiej 50 gmin. Obszar Euroregionu przedstawia mapa 10.

Współpracą euroregionalną objęty jest obszar o powierzchni 5111 km², z tego po stronie polskiej 2384 km², po stronie czeskiej 958 km² i 1769 km² po stronie słowackiej. Obszar ten zamieszkiwało w 2002 r. 1029,5 tys. osób, z tego 589 tys. po stronie polskiej, 161,4 tys. po stronie czeskiej i 279,1 tys. po stronie słowackiej.

Euroregion leży w północno-wschodniej części Czech, południowej Polsce i północno-zachodniej Słowacji. Największe miasta to po stronie polskiej Bielsko-Biała, po stronie czeskiej Frýdek-Místek, a po stronie słowackiej Żylin.

Dominantę Euroregionu stanowi pasmo górskie Beskidów. Najwyższym szczytem jest Skrzyczne (1257 m n.p.m.). Występują tu znakomite walory przyrodnicze, krajobrazowe i klimatyczne. Można tu uprawiać turystykę, kolarstwo górskie i narciarstwo, a także sporty wodne.

Po stronie polskiej bardzo dobrze rozwinięta baza rekreacyjno-wypoczynkowa jest zlokalizowana w Szczyrku, Jaworzu, Porąbce i Wilkowicach. Około 200 km oznakowanych szlaków turystycznych i 110 km tras rowerowych pozwala uprawiać turystykę pieszą i rowerową.

Szczyrk jest ośrodkiem sportów zimowych – drugim po Zakopanem. Jezioro Międzybrodzkie i Żywieckie daje możliwość uprawiania wędkarstwa, kajakarstwa, żeglarstwa, a także windsurfingu. Wody jodowo-bromowe w Jaworzu są wykorzystywane przy leczeniu chorób płuc, alergii i schorzeń narządów ruchu.

Znajduje się tu wiele interesujących zabytków architektury. Są wśród nich zamki, pałace i dwory będące świadectwem dawnej kultury szlacheckiej. Dawną staropolską architekturę ludową reprezentują drewniane kościołki.

Region Żyliński jest jednym z najpiękniejszych regionów Słowacji. Posiada wspaniałą przyrodę, liczne zabytki, ale także rozwinięty przemysł i rolnictwo. W pobliżu Żyliny jest międzynarodowe lotnisko cywilne.

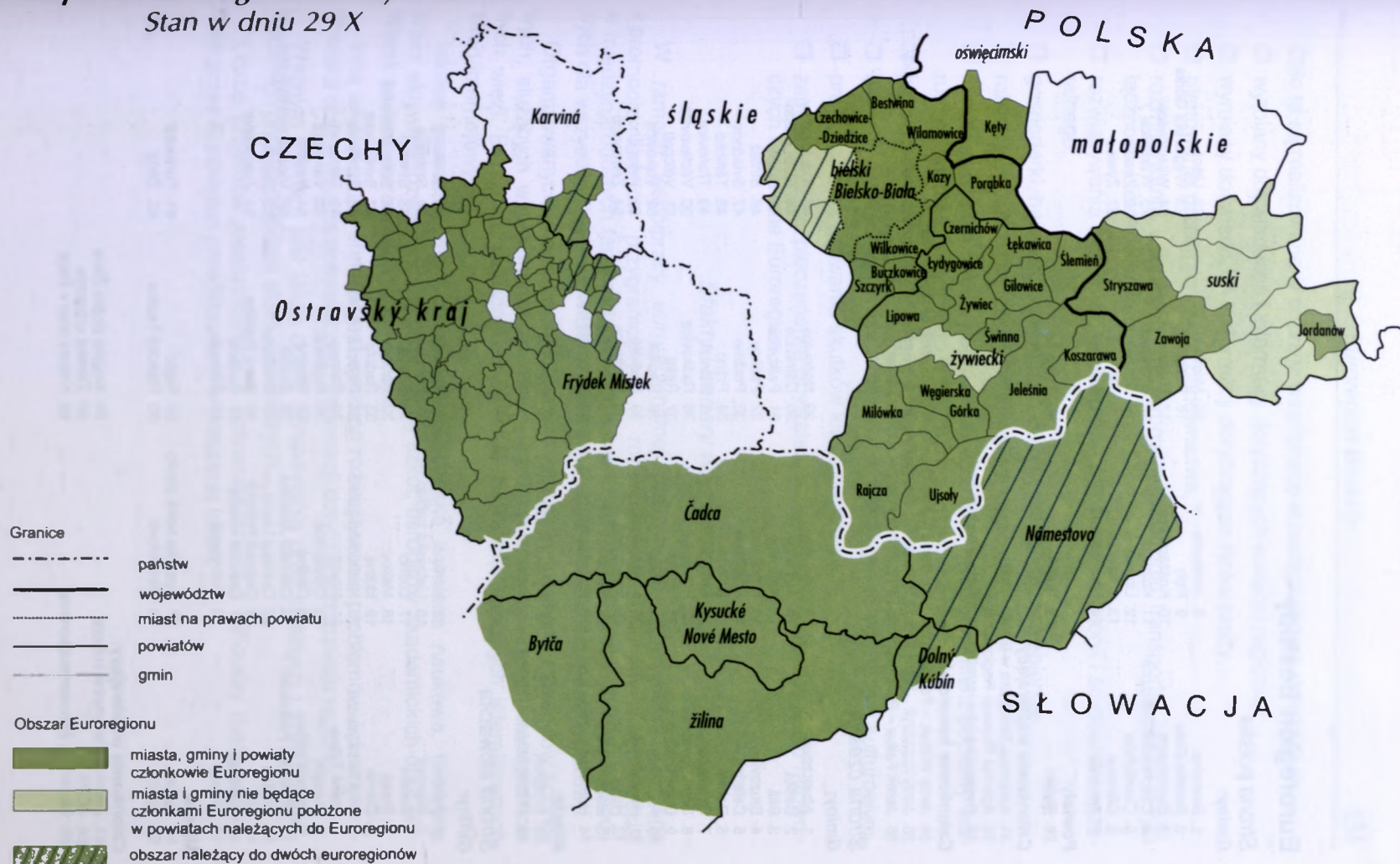
Są tu 4 parki narodowe i 62 rezerваты przyrody oraz 4 rejony objęte ochroną.

Dziedziny współpracy, cele i zadania

Głównym celem działania Euroregionu jest wykorzystanie naturalnych walorów i potencjału obszarów przygranicznych oraz zapewnienie i zrównoważonego rozwoju gospodarczego, społecznego i kulturalnego terenów przygranicznych Polski, Czech i Słowacji.

Mapa 10. Euroregion Beskidy w 2003 r.

Stan w dniu 29 X

Euroregion Beskidy

Strona polska

Gminy:

1. Bestwina	8. Jordanów - m	15. Milówka	22. Ujsoly
2. Bielsko-Biała	9. Kęty	16. Porąbka	23. Węgierska Górka
3. Buczkowice	10. Koszarawa	17. Rajcza	24. Wilamowice
4. Czechowice-Dziedzice	11. Kozy	18. Stryszawa	25. Wilkowice
5. Czernichów	12. Lipowa	19. Szczyrk	26. Zawoja
6. Gilowice	13. Łękawica	20. Ślemień	27. Żywiec
7. Jelesnia	14. Łodygowice	21. Świnna	

Powiaty:

28. Bielski	29. Suski	30. Żywiecki

Członkowie wspierający:

- 31. Książnica Beskidzka w Bielsku-Białej
- 32. Agencja Rozwoju Regionalnego
- 33. Regionalna Izba Handlu i Przemysłu w Bielsku-Białej

Członkowie honorowi:

- 34. Jerzy Widzyk – Pełnomocnik Prezydenta Miasta Bielsko-Biała ds. dróg ekspresowych
- 35. Jerzy Krawczyk – pełnił funkcję Prezesa Stowarzyszenia „Region Beskidy” i Wiceprezesa Euroregionu Beskidy
- 36. Jacek Fallus – Poseł na Sejm RP, pełnił funkcję Sekretarza Stowarzyszenia „Region Beskidy”

Strona czeska

Gminy:

1. Albrechtice	15. Hukvaldy	29. Nošovice	43. Staré Hamry
2. Baška	16. Janovice	30. Ostravice	44. Staré Město
3. Blá	17. Kaňovice	31. Palkovice	45. Staříč
4. Bruzovice	18. Kateřinice	32. Paskov	46. Střítež
5. Čeladná	19. Kozlovice	33. Pražmo	47. Sviadnov
6. Dobrá	20. Krásná	34. Pržno	48. Těrlíčko
7. Dobruče	21. Krmelín	35. Pstruží	49. Třanovice
8. Dolní Domaslavice	22. Kunčice	36. Raškovice	50. Václavovice
9. Dolní Tošanovice	23. Lhotka	37. Řeka	51. Vělopolí
10. Fryčovice	24. Lučina	38. Řepiště	52. Vojkovice
11. Hnojník	25. Malenovice	39. Sedliště	53. Vyšší Lhoty
12. Horní Bludovice	26. Metylovice	40. Smilovice	54. Žermanice
13. Horní Domaslavice	27. Morávka	41. Soběšovice	
14. Horní Tošanovice	28. Nižší Lhoty	42. Stará Ves n./O	

Miasta:

55. Brušperk	57. Frydlant n. Ostravicí	59. Vratimov
56. Frýdek-Místek	58. Šenov	

Strona słowacka

Gminy:

1. Babin	15. Korňa	29. Porúbka	43. Stráňavy
2. Bitarová	16. Lietavská Lučka	30. Povina	44. Stránske
3. Bobrov	17. Lodno	31. Rabča	45. Strečno
4. Breza	18. Makov	32. Rabčice	46. Súľov – Hradná
5. Čierne	19. Mútne	33. Radoľa	47. Svrčinovec
6. Dlhá nad Kysucou	20. Nezbedská Lučka	34. Rajecká Lesná	48. Ťapešovo
7. Dolná Tižina	21. Novot'	35. Rakova	49. Terchová
8. Dunajov	22. Ochodnica	36. Rudinka	50. Vavrečka
9. Horný Vadičov	23. Olešná	37. Sihelné	51. Veličná
10. Hričovské Podhradie	24. Oravská Jasenica	38. Skalité	52. Vysoká nad Kysucou
11. Hruštín	25. Oravská Lesná	39. Snežnica	53. Zázriva
12. Klin	26. Oravská Polhora	40. Stará Bystrica	54. Zubrohlava
13. Klokočov	27. Oravské Veselé	41. Staškov	
14. Klubina	28. Podvysoká	42. Štiavnik	

Miasta:

55. Bytča	57. Kysucké Nové Mesto	59. Rajec	61. Turzovka
56. Čadca	58. Námestovo	60. Rajecké Teplice	62. Žilina

Członkowie wspierający:

63. Žilinská priemyselná komora	66. Krajská zložka Žilina
64. SOPK	67. Žilinská univerzita
65. Slovenská živnostenská komora	68. Krajský úrad v Žiline

Cele te są realizowane w poprzez współpracę w następujących dziedzinach:

- ☐ wymiany doświadczeń i informacji dotyczących rozwoju regionu,
- ☐ wymiany doświadczeń i informacji dotyczących rynku pracy,
- ☐ planowania przestrzennego i budownictwa,
- ☐ rozwiązywania wspólnych problemów w dziedzinie transportu, komunikacji, łączności i telekomunikacji,
- ☐ rozwiązywania wspólnych problemów dotyczących ekologii i środowiska naturalnego,
- ☐ gospodarki, handlu, przemysłu, małych i średnich przedsiębiorstw,
- ☐ rolnictwa, gospodarki leśnej, przemysłu spożywczego,
- ☐ rozwoju turystyki, ruchu podróżywnych łącznie z uwzględnieniem poprawy warunków ruchu turystycznego w obszarze przygranicznym,
- ☐ szkolnictwa, wymiany młodzieży i sportu,
- ☐ oświaty, wymiany kulturalnej i opieki nad wspólnym dziedzictwem kulturowym,
- ☐ prewencji oraz usuwania skutków klęsk żywiołowych,
- ☐ zapewnienia bezpieczeństwa obywateli, wzajemnej współpracy służb ratowniczych na terenie Euroregionu.

Efekty i bariery współpracy

W ramach współpracy euroregionalnej realizowane są działania związane z promocją terenów przygranicznych i rozwojem ruchu turystycznego (udział w międzynarodowych targach turystycznych w kraju i za granicą, wydawanie wspólnych dla wszystkich partnerów Euroregionu materiałów w postaci map i folderów).

Organizowanych jest wiele trójjstronnych imprez kulturalnych i zawodów sportowych, służących wzajemnemu zbliżeniu i nawiązywaniu sąsiedzkich transgranicznych więzi. Bliższemu poznaniu służy także tworzenie wspólnych interaktywnych stron internetowych.

Istotne znaczenie ma polsko-słowacko-czeska wymiana naukowa, tworzona przez aktywnie rozwijającą się współpracę szkół, ośrodków akademickich oraz placówek badawczo-rozwojowych.

Inną istotną grupą efektów jest wspólne rozwiązywanie problemów ochrony środowiska oraz wymiana doświadczeń i informacji dotyczących rozwoju regionu.

Ważnym efektem jest także dobre oznakowanie dróg lokalnych i szlaków turystycznych oraz współpraca służb ratowniczych.

Liczbę projektów zrealizowanych z dofinansowaniem z funduszy dystrybuowanych przez Euroregion przedstawiono w poniższej tabeli.

TABL. 3.152. PROJEKTY DOFINANSOWANE Z FUNDUSZY ZARZĄDZANYCH RZEZ EUROREGION

WYSZCZEGÓLNIENIE	Liczba ogółem	2001	2002
OGÓŁEM	38	12	26
Rozbudowa infrastruktury granicznej	3	2	1
Imprezy o charakterze naukowym i edukacyjnym	4	1	3
Imprezy kulturalne	7	—	7
Imprezy turystyczne	8	3	5
Imprezy sportowe	14	6	8
Imprezy o charakterze gospodarczym	2	—	2

Istotną *barierą ograniczającą rozwój współpracy* są granice państwowe i uciążliwe procedury ich przekraczania. Bariera ta jednak będzie tracić na znaczeniu po wejściu wszystkich trzech krajów do Unii Europejskiej.

Możliwości rozwoju współpracy

Dynamiczny rozwój współpracy transgranicznej jest związany z:

- ☐ możliwością świadczenia usług turystycznych ponad granicami,
- ☐ doskonaleniem współpracy służb ratowniczych,
- ☐ rozbudową sieci dróg lokalnych i poprawą ich jakości,
- ☐ otwieraniem nowych przejść granicznych na szlakach turystycznych,
- ☐ wspólną dla Euroregionu informacją o bazie noclegowej, imprezach kulturalnych i sportowych.

Kalendarium ważniejszych wydarzeń

18 lutego 2000	Podpisanie umowy o polsko-słowackiej współpracy pod nazwą Euroregion Beskidy
9 czerwca 2000	Podpisanie trójstronnej umowy polsko-czesko-słowackiej o utworzeniu Euroregionu Beskidy
13 września 2000	Uchwalenie statutu Euroregionu Beskidy
1 lutego 2001	Powołanie sześciu wspólnych polsko-czesko-słowackich sekcji roboczych
31 stycznia 2002	Podpisanie porozumienia o współpracy między Euroregionem Beskidy i Euroregionem Tatry

Ważniejsze adresy**Strona polska**

Biuro Euroregionu „Beskidy”
Starostwo Powiatowe w Bielsku-Białej
ul. Piastowska 40 pokój 325 i 326
43-300 Bielsko-Biała (Polska)
tel./fax +48 033/ 813-63-33
www.euroregion-beskidy.pl
e-mail: biuro@euroregion-beskidy.pl
iwona@euroregion-beskidy.pl
ewa@euroregion-beskidy.pl

Strona czeska

Frýdek-Místek – hlavní sídlo
Městský úřad Frýdek-Místek
PhDr. Zdeněk Stolař – starosta
Radniční 1148, 738 22 Frýdek-Místek
tel.: 0658/609 100
fax: 0658/631 091
www.euroregion-beskidy.cz
e-mail: sabrnak.petr@euroregion-beskidy.cz
windischova.hana@frydek-mistek.cz
adamcova.jana@frydek-mistek.cz

Strona słowacka

Krajský Úrad v Žilinie
Janka Kráľa 4
010 40 Žilina
Peter Beníček
Tel. 0042 189-5117-286
Fax 0042 189-5117-424
www.euroregion-beskidy.sk (strona w przygotowaniu)

Komentarz do tablic statystycznych

- ☐ powierzchnia polskiej części Euroregionu stanowi 46,6%, czeskiej 18,8%, a słowackiej 34,6% powierzchni całkowitej,
- ☐ ludność po stronie polskiej stanowi 57,2%, po stronie czeskiej 15,7%, a po stronie słowackiej 27,1% ogółu ludności Euroregionu,
- ☐ najwięcej miast jest po stronie polskiej, najmniej po stronie czeskiej,
- ☐ najwięcej kobiet na 100 mężczyzn przypada w części polskiej, a najmniej po stronie słowackiej,

- ☐ struktura wiekowa ludności po stronie polskiej i czeskiej jest bardzo podobna, natomiast po stronie słowackiej udział ludności w wieku do 40 lat jest wyższy, a w wieku powyżej 65 lat niższy niż w pozostałych częściach Euroregionu,
- ☐ przyrost naturalny w polskiej i słowackiej części jest dodatni, natomiast w części czeskiej ujemny,
- ☐ saldo migracji jest dodatnie po stronie polskiej i czeskiej, natomiast po stronie słowackiej jest ujemne,
- ☐ najbardziej lesista jest słowacka, a następnie polska część Euroregionu,
- ☐ powierzchnia użytków rolnych na 1 mieszkańca jest największa po stronie słowackiej, a najmniejsza po stronie czeskiej.

Tablice statystyczne

TABL. 3.153. POWIERZCHNIA I SIĘĆ OSADNICZA W EUROREGIONIE BESKIDY W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

AREA AND SETTLEMENT SYSTEM IN BESKIDY EUROREGION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE <i>SPECIFICATION</i>	Powierz- chnia w km ² <i>Area in km²</i>	Miasta <i>Cities</i>				
		ogółem <i>total</i>	według liczby ludności <i>by number of population</i>			
			poniżej 10 000 <i>less than 10 000</i>	10 000- <i>-19 999</i>	20 000- <i>-49 999</i>	50 000 i więcej <i>50 000 and more</i>
OGÓŁEM <i>TOTAL</i>	5111	22	13	3	3	3
STRONA: PART:						
Polska <i>Polish</i>	2384	9	5	1	2	1
Czeska <i>Czech</i>	958	5	4	—	—	1
Słowacka <i>Slovak</i>	1769	8	4	2	1	1

TABL. 3.154. LUDNOŚĆ W EUROREGIONIE BESKIDY W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

POPULATION IN BESKIDY EUROREGION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym kobiety Of which females	Na 1 km ² Per 1 km ²	W miastach w % ogółu ludności In urban areas in % of total population	Kobiety na 100 mężczyzn Females per 100 males
	w tys.	in thous.			
OGÓŁEM	1029,5	527,6	201,4	.	105,1
TOTAL					
STRONA: PART:					
Polska	589,0	303,4	247,1	49,8	106,2
Polish					
Czeska	161,4	82,3	168,4	53,2	104,0
Czech					
Słowacka	279,1	141,9	157,7	.	103,4
Slovak					
w tym powiaty ^a : of which powiats ^a :					
Bytča	30,8	15,6	109,2	37,4	102,5
Čadca	92,9	46,8	122,2	44,5	101,4
Dolný Kubín	39,4	20,0	80,4	50,6	103,9
Kysucké Nové Mesto	33,9	17,1	194,8	49,0	102,5
Námestovo	56,7	28,0	82,2	14,4	97,9
Žilina	156,5	80,4	192,0	60,1	105,7

^a Powiaty, z których część gmin należy do Euroregionu.^a Powiats, from which parts of gminas belong to Euroregion.

TABL. 3.155. LUDNOŚĆ WEDŁUG WIEKU W EUROREGIONIE BESKIDY W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

POPULATION BY AGE IN BESKIDY EUROREGION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Poniżej 18 lat Below age 18	18-39	40-64	65 lat i więcej 65 years and more
		w % ogółu ludności in % of total population			
STRONA: PART:					
Polska	588985	23,3	32,4	31,5	12,8
Polish					
Czeska	161411	20,3	33,1	33,8	12,8
Czech					

TABL. 3.155. LUDNOŚĆ WEDŁUG WIEKU W EUROREGIONIE BESKIDY
W 2002 R. (dok.)

Stan w dniu 31 XII

POPULATION BY AGE IN BESKIDY EUROREGION IN 2002 (cont.)

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Ponizej 18 lat Below age 18	18-39	40-64	65 lat i więcej 65 years and more
		w % ogółu ludności		in % of total population	
Słowacka:					
Slovak:					
w tym powiaty ^a :					
of which powiats ^a :					
Bytča	30772	26,1	34,0	28,1	11,8
Čadca	92822	26,4	35,2	28,2	10,2
Dolný Kubín	39393	26,6	35,0	28,6	9,8
Kysucké Nové Mesto	33818	25,0	35,2	29,4	10,4
Námestovo	56262	34,3	35,6	22,6	7,5
Žilina	156405	23,6	34,1	31,0	11,3

a Powiaty, z których część gmin należy do Euroregionu.

a Powiats, from which parts of gminas belong to Euroregion.

TABL. 3.156. LUDNOŚĆ W WIEKU PRODUKCYJNYM ^a I NIEPRODUKCYJNYM
W EUROREGIONIE BESKIDY W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

WORKING ^a AND NON-WORKING AGE POPULATION IN BESKIDY
EUROREGION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	W wieku Of age			W wieku niepro- dukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym Non-working age population per 100 persons of working age
	przed- produkcyjnym <i>pre-working</i>	produkcyjnym <i>working</i>	poprodukcyjnym <i>post-working</i>	
	w % ogółu ludności <i>in % of total population</i>			
STRONA: PART:				
Polska <i>Polish</i>	23,3	61,6	15,1	62,5
Czeska <i>Czech</i>	16,3	65,8	18,0	52,1

a Do kategorii ludności w wieku produkcyjnym w czeskiej części Euroregionu zaliczane są osoby w wieku 15-59 lat, w słowackiej części kobiety w wieku 15-54 lata, a mężczyźni w wieku 15-59 lat, natomiast w polskiej: mężczyźni w wieku 18-64, kobiety w wieku 18-59 lat.

a In the Czech part of the Euroregion persons aged 15-59 are treated as working population, in the Slovak part: women aged 15-54, men aged 15-59 and in the Polish part: men aged 18-64, women aged 18-59.

TABL. 3.156. **ŁUDNOŚĆ W WIEKU PRODUKCYJNYM^a I NIEPRODUKCYJNYM W EUROREGIONIE BESKIDY W 2002 R. (dok.)**

Stan w dniu 31 XII

WORKING^a AND NON-WORKING AGE POPULATION IN BESKIDY

EUROREGION IN 2002 (cont.)

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	W wieku Of age			W wieku niepro- dukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym Non-working age population per 100 persons of working age
	przed- produkcyjnym pre-working	produkcyjnym working	poprodukcyjnym post-working	
	w % ogółu ludności in % of total population			
Słowacka: Slovak:				
w tym powiaty ^b : of which powiats ^b :				
Bytča	21,4	60,5	18,1	29,9
Čadca	21,2	62,7	16,1	25,7
Dolný Kubín	21,3	63,2	15,5	24,6
Kysucké Nové Mesto	20,1	63,1	16,8	26,5
Námestovo	28,7	59,3	12,0	20,3
Žilina	18,6	63,6	17,8	27,9

^a Do kategorii ludności w wieku produkcyjnym w czeskiej części Euroregionu zaliczane są osoby w wieku 15-59 lat, w słowackiej części kobiety w wieku 15-54 lata, a mężczyźni w wieku 15-59 lat, natomiast w polskiej: mężczyźni w wieku 18-64, kobiety w wieku 18-59 lat. ^b Powiaty, z których część gmin należy do Euroregionu

^a In the Czech part of the Euroregion persons aged 15-59 are treated as working population, in the Slovak part: women aged 15-54, men aged 15-59 and in the Polish part: men aged 18-64, women aged 18-59. ^b Powiaty, from which parts of gminas belong to Euroregion.

TABL. 3.157. **RUCH NATURALNY ŁUDNOŚCI W EUROREGIONIE BESKIDY W 2002 R.**

VITAL STATISTICS IN BESKIDY EUROREGION IN 2002

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Urodzenia żywe Live births	Zgony Deaths		Przyrost naturalny Natural increase
		ogółem total	w tym niemowląt ^a of which infants ^a	
	na 1000 ludności		per 1000 population	
STRONA: PART:				
Polska	9,3	8,9	6,4	0,4
Polish				
Czeska	8,8	10,2	3,5	-1,5
Czech				
Słowacka	10,7	8,7	6,7	2,1
Slovak				

^a Na 1000 urodzeń żywych.

^a Per 1000 live births.

TABL. 3.158. **MAŁŻEŃSTWA. ROZWODY. MIGRACJE LUDNOŚCI
W EUROREGIONIE BESKIDY W 2002 R.**
*MARRIAGES. DIVORCES. MIGRATION OF POPULATION IN BESKIDY
EUROREGION IN 2002*

WYSZCZEGÓLNIENIE <i>SPECIFICATION</i>	Matżeństwa na 1000 ludności <i>Marriages per 1000 population</i>	Rozwody na 1000 ludności <i>Divorces per 1000 population</i>	Saldo migracji	Net migration
			ogółem <i>total</i>	na 1000 ludności <i>per 1000 population</i>
STRONA: <i>PART:</i>				
Polska <i>Polish</i>	5,1	.	467	0,8
Czeska <i>Czech</i>	4,5	2,6	429	2,7
Słowacka: <i>Slovak:</i>				
w tym powiaty ^a : <i>of which powiats ^a:</i>				
Bytča <i>Bytča</i>	5,7	1,2	-17	-0,6
Čadca <i>Čadca</i>	5,5	1,5	-29	-0,3
Dolný Kubín <i>Dolný Kubín</i>	4,6	1,4	-86	-2,2
Kysucké Nové Mesto <i>Kysucké Nové Mesto</i>	4,7	1,5	-12	-0,4
Námestovo <i>Námestovo</i>	5,7	0,4	-80	-1,4
Žilina <i>Žilina</i>	4,4	1,9	90	0,6

a Powiaty, z których część gmin należy do Euroregionu.

a Powiats, from which parts of gminas belong to Euroregion.

TABL. 3.159. **PRACUJĄCY ^a W EUROREGIONIE BESKIDY W 2002 R.**
Stan w dniu 31 XII
EMPLOYED ^a PERSONS IN BESKIDY EUROREGION IN 2002
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE <i>SPECIFICATION</i>	Ogółem <i>Total</i>	W tym kobiety <i>Of which females</i>	Z ogółem sektor <i>Of total sector</i>		
			rolniczy <i>agricultural</i>	przemysłowy <i>industrial</i>	usługowy <i>service</i>
STRONA: <i>PART:</i>					
Polska <i>Polish</i>	122272	61368	1210	56147	64915
Czeska <i>Czech</i>	79101	–	2736	27221	5380
Słowacka <i>Slovak</i>	140751	66864	4239	33329	24343

a Strona czeska i słowacka ludność aktywna ekonomicznie ze spisu powszechnego.

a Czech and Slovak part – economically active population from teh census.

TABL. 3.160. UŻYTKOWANIE GRUNTÓW ^a W EUROREGIONIE BESKIDY W 2002 R.
Stan w czerwcu
LAND USE ^a IN BESKIDY EUROREGION IN 2002
As of June

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Powierzchnia ogółem w tys. ha Grand total area in thous. ha	Uzytki rolne	Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty i nieużytki	Powierzchnia użytków rolnych na 1 mieszkańca w ha Area of agricultural land per capita
		Agricultural land	Forests and forest land	Other lands and wasteland	
		w % powierzchni ogółem in % of total area			
STRONA: PART:					
Polska Polish	238,4	41,3	43,6	15,1	0,17
Czeska Czech	65,2	42,5	34,6	22,9	0,08
Słowacka Slovak	176,9	.	.	.	.
w tym powiaty ^b : of which powiats ^b :					
Bytča Čadca	28,2 76,1	30,5 33,6	61,3 58,9	8,2 7,5	0,28 0,28
Dolný Kubín..... Kysucké Nové Mesto	49,0 17,4	45,6 35,2	43,7 56,9	10,7 7,8	0,57 0,18
Námestovo Žilina	69,1 81,5	44,5 37,0	47,9 52,8	7,6 10,2	0,54 0,19

a Według granic administracyjnych. b Powiaty, z których część gmin należy do Euroregionu

a By administrative borders. b Powiats, from which parts of gminas belong to Euroregion.

TABL. 3.161. UŻYTKI ROLNE W EUROREGIONIE BESKIDY W 2002 R.
Stan w czerwcu
AGRICULTURAL LAND IN BESKIDY EUROREGION IN 2002
As of June

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem w tys. ha <i>Total in thous. ha</i>	Grunty orne <i>Arable land</i>	Sady ^a <i>Orchards ^a</i>	Łąki i pastwiska <i>Meadows and pastures</i>
		w % ogółu użytków rolnych <i>in % of agricultural land</i>		
STRONA: PART:				
Polska	98,4	63,6	2,1	34,3
Polish				
Czeska	39,4	53,3	9,6	37,1
Czech				

TABL. 3.161. UŻYTKI ROLNE W EUROREGIONIE BESKIDY W 2002 R. (dok.)

Stan w czerwcu

AGRICULTURAL LAND IN BESKIDY EUROREGION IN 2002 (cont.)

As of June

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem w tys. ha Total in thous. ha	Grunty orne Arable land	Sady ^a Orchards ^a	Łąki i pastwiska Meadows and pastures
		w % ogółu użytków rolnych in % of agricultural land		
Słowacka: Slovak:				
w tym powiaty ^b : of which powiats ^b :				
Bytča	8,6	30,9	7,0	62,1
Čadca	25,6	15,1	3,5	81,4
Dolný Kubín	22,4	12,2	1,9	85,9
Kysucké Nové Mesto	6,1	19,8	5,0	75,2
Námestovo	30,6	20,6	1,0	78,4
Žilina	30,2	37,7	4,9	57,4

a Strona czeska i słowacka łącznie z ogrodami. b Powiaty, z których część gmin należy do Euroregionu.

a Czech and Slovak part including gardens. a Powiats, from which parts of gminas belong to Euroregion.

TABL. 3.162. KOMUNALNE OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW W POLSKIEJ I CZESKIEJ CZĘŚCI EUROREGIONU BESKIDY W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

MUNICIPAL WASTE WATER TREATMENT PLANTS IN POLISH AND CZECH PART OF BESKIDY EUROREGION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Mechaniczne Mechanical	Mechaniczno- chemiczne ^a Mechanic- chemical ^a	Biologiczne Biological	Z podwyż- szonym usuwaniam biogenów With increased biogene removal (disposal)
STRONA: PART:					
Polska	31	1	—	21	9
Polish					
Czeska	20	—	20	.	—
Czech					

a Strona czeska – mechaniczno-biologiczne.

a The Czech part – mechanical-biological.

TABL. 3.163. **ZASOBY MIESZKANIOWE^a W EUROREGIONIE BESKIDY W 2002 R.**
Stan w dniu 31 XII
DWELLING STOCKS^a IN BESKIDY EUROREGION IN 2002
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Mieszkania Dwellings	Przeciętna liczba osób Average number of persons		Przeciętna powierzchnia użytkowa Average usable floor space		Mieszkania na 1000 ludności Dwellings per 1000 population
	ogółem total	na mieszkanie per dwelling	na izbę per room	mieszkania per dwelling	na 1 osobę per person	
				w m ²	in m ²	
STRONA: PART:						
Polska Polish	171573	3,4	0,9	74,6	21,9	291,3
Czeska ^b Czech	64382	.	.	.	.	355,7
Frydek-Místek	88297	2,8	1,0	52,1	18,4	350,0
Karviná	109848	2,6	1,0	43,7	16,6	376,4
Nový Jičín	62755	2,8	1,0	50,8	18,1	356,2
Słowacka: Slovak:						
w tym powiaty ^c : of which powiats ^c :						
Bytča	8605	3,6	1,1	53,4	15,0	279,5
Čadca	25108	3,7	1,1	55,0	15,1	270,4
Dolný Kubín	11334	3,5	1,1	56,3	16,3	287,9
Kysucké Nové Mesto	9625	3,5	1,1	51,9	15,0	284,9
Námestovo	12540	4,4	1,2	63,2	14,2	223,7
Žilina	47534	3,3	1,1	53,7	16,5	304,0

a Strona polska - dane ze spisu ludności, stan w dniu 20 V 2002 r.; strona czeska - dane ze spisu ludności, stan w dniu 1 III 2001 r.; strona słowacka - dane ze spisu, stan w dniu 25 V 2001 r. b Nie wszystkie gminy z powiatów są członkami Euroregionu, dlatego suma mieszkań w powiatach jest większa od liczby mieszkań po czeskiej stronie Euroregionu. c Powiaty, z których część gmin należy do Euroregionu.

a The Polish part - results of the census, as of 20 V 2002; the Czech part - results of the census, as of 1 III 2001; the Slovak part - results of the census, as of 25 V 2001. b Not all gminas from powiats are members of Euroregions, therefore the total number of dwellings in powiats is bigger than number of dwellings on the Czech side of Euroregion. c Powiats, from which parts of gminas belong to Euroregion.

TABL. 3.164. **MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKU W EUROREGIONIE BESKIDY W 2002 R.**
DWELLINGS COMPLETED IN BESKIDY EUROREGION IN 2002

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Na 1000 ludności Per 1000 population	Na 1000 zawartych małżeństw Per 1000 marriages contracted
STRONA: PART:			
Polska Polish	2055	3,5	680

TABL. 3.164. MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKU W EUROREGIONIE BESKIDY
W 2002 R. (dok.)
DWELLINGS COMPLETED IN BESKIDY EUROREGION IN 2002 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Na 1000 ludności Per 1000 population	Na 1000 zawartych małżeństw Per 1000 marriages contracted
Czeska Czech	504	3,1	700
Słowacka: Slovak:			
w tym powiaty ^a : of which powiats ^a :			
Bytča	92	3,0	523
Čadca	370	4,0	730
Dolný Kubín	201	5,1	1104
Kysucké Nové Mesto	102	3,0	642
Námestovo	218	3,9	681
Žilina	292	1,9	424

a Powiaty, z których część gmin należy do Euroregionu.

a Powiats, from which parts of gminas belong to Euroregion.

TABL. 3.165. SZPITALA OGÓLNE W EUROREGIONIE BESKIDY W 2002 R.
Stan w dniu 31 XII
GENERAL HOSPITALS IN BESKIDY EUROREGION IN 2002
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Szpitale Hospitals	Ludność na 1 szpital Population per hospital	Łóżka rzeczywiste Beds	
			ogółem total	na 10 tys. ludności per 10 thous. population
STRONA: PART:				
Polska Polish	11	53544	2789	47,5
Czeska Czech	1	161411	.	.
Słowacka: Slovak:				
w tym powiaty ^a : of which powiats ^a :				
Bytča	–	–	–	–
Čadca	1	92822	.	.
Dolný Kubín	1	39393	.	.
Kysucké Nové Mesto	–	–	–	–
Námestovo	–	–	–	–
Žilina	1	156405	–	–

a Powiaty, z których część gmin należy do Euroregionu.

a Powiats, from which parts of gminas belong to Euroregion.

TABL. 3.166. **APTEKI I PUNKTY APTECZNE^a W EUROREGIONIE BESKIDY W 2002 R.**

Stan w dniu 31 XII

PHARMACIES AND PHARMACEUTICAL OUTLETS^a IN BESKIDY EUROREGION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Apteki i punkty apteczne I typu <i>Pharmacies and type I pharmaceutical outlets</i>	Ludność na 1 aptekę i punkt apteczny <i>Population per pharmacy and pharmaceutical outlet</i>
STRONA: PART:		
Polska Polish	131	4496
Czeska Czech	29	5566
Słowacka: Slovak:		
w tym powiaty ^b : of which powiats ^b :		
Bytča	2	15386
Čadca	15	6188
Dolný Kubín	11	3581
Kysucké Nové Mesto	3	11272
Námestovo	8	7033
Žilina	28	5586

^a Bez aptek i punktów aptecznych w stacjonarnych zakładach opieki zdrowotnej (np. szpitalach, sanatoriach). ^b Powiaty, z których część gmin należy do Euroregionu.

^a Excluding pharmacies and pharmaceutical outlets in in-patient health care facilities (hospitals, sanatoria). ^b Powiats, from which parts of gminas belong to Euroregion.

TABL. 3.167. **POMOC SPOŁECZNA STACJONARNA W EUROREGIONIE BESKIDY W 2002 R.**

Stan w dniu 31 XII

STATIONARY SOCIAL WELFARE IN BESKIDY EUROREGION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Domy i zakłady pomocy społecznej ^a <i>Welfare homes and facilities^a</i>	Miejsca rzeczywiste ^a <i>Places^a</i>
STRONA: PART:		
Polska Polish	20	1031
Czeska Czech	41	2080

^a Łącznie z filiami.

^a Including sub-branches.

TABL. 3.167. POMOC SPOŁECZNA STACJONARNA W EUROREGIONIE BESKIDY W 2002 R. (dok.)
Stan w dniu 31 XII
STATIONARY SOCIAL WELFARE IN BESKIDY EUROREGION (cont.)
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Domy i zakłady pomocy społecznej Welfare homes and facilities	Miejsca rzeczywiste ^a Places ^a
Słowacka: Slovak:		
w tym powiaty ^b : of which powiats ^b :		
Bytča	4	74
Čadca	7	571
Dolný Kubín	7	275
Kysucké Nové Mesto	3	138
Námestovo	4	244
Žilina	15	975

a Łącznie z filiami. b Powiaty, z których część gmin należy do Euroregionu.

a Including sub-branches. b Powiats, from which parts of gminas belong to Euroregion.

TABL. 3.168. BIBLIOTEKI PUBLICZNE W EUROREGIONIE BESKIDY W 2002 R.
Stan w dniu 31 XII
PUBLIC LIBRARIES IN BESKIDY EUROREGION IN 2002
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Placówki biblioteczne Library facilities	Liczba ludno- ści na 1 placówkę biblioteczną Population per 1 library establishment	Księgozbiór w wol. Collection in volumes	Czytelnicy ^a Borrowers ^a	Wypożycze- nia księ- gozbioru na 1 czytelnika w wol. ^a Collection lendings per borrower in vol. ^a
			na 1000 ludności per 1000 population		
STRONA: PART:					
Polska	145	4062	3534,7	211,4	20,6
Polish					
Czeska	73	2211	.	.	.
Czech					
Słowacka	80	3489	3407,0 ^b	148,4 ^b	23,0 ^b
Slovak					

a W ciągu roku. b Dane dla Żylińskiego kraju.

a During the year. b Data concern Żyliński land.

TABL. 3.169. KINA STAŁE I MUZEA W EUROREGIONIE BESKIDY W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

FIXED CINEMAS AND MUSEUMS IN BESKIDY EUROREGION
IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Kina Cinemas	Miejsca na widowni Seating in cinemas	Liczba ludności na 1 kino Population per cinema	Muzea Museums
STRONA: PART:				
Polska Polish	8	2313	73623	10
Czeska Czech	9	.	17935	7
Słowacka Slovak	21	5454	13291	5

TABL. 3.170. PODMIOTY GOSPODARCZE W POLSKIEJ I CZESKIEJ CZĘŚCI EUROREGIONU BESKIDY W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

ENTITIES IN POLISH AND CZECH PART OF BESKIDY EUROREGION
IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym Of which				
		przedsiębiorstwa państwowe state owned enterprises	spółki prawa handlowego commercial law companies	spółki z udziałem kapitału zagranicznego companies with foreign capital participation	spółdzielnie co-operatives	osoby fizyczne ^a natural persons ^a
STRONA: PART:						
Polska Polish	60186	34	2602	543	208	48213
Czeska Czech	27909	5	1844	601	58	24222

^a Strona czeska - firmy prywatne.^a The Czech part - private firms.

3.2.6. Euroregion Tatry

Podstawy prawne

Kongres założycielski Euroregionu odbył się 26 sierpnia 1994 roku w Nowym Targu. Na Kongresie podpisano Umowę pomiędzy Samorządami Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Słowackiej o utworzeniu transgranicznego związku „Euroregion Tatry”. Umowa ta została znowelizowana w dniu 22 października 1999 roku. Określono w niej nazwę euroregionu jako Transgraniczny Związek Euroregion „Tatry”, a także zaktualizowano dziedziny i cele współpracy.

Próby formalizacji kontaktów gmin słowackich z gminami polskimi w rejonie Podhala, w Pieninach i w Gorcach zostały podjęte już w listopadzie 1991 roku podczas konferencji samorządowej w Zakopanem. W pół roku później w maju 1992 roku w Popradzie odbyła się bardzo ważna - z punktu widzenia rozwoju kontaktów transgranicznych - konferencja wójtów i burmistrzów gmin polskich i słowackich. W zawartym na tym spotkaniu **Porozumieniu** podkreślono, że rozwój współpracy ma w założeniu doprowadzić do tego, aby cały region górski mógł w przyszłości stanowić ekologiczną, gospodarczą i kulturową całość oraz uzyskać miano euroregionu.

W drugiej połowie 1993 roku prowadzone były rozmowy przedstawicieli władz samorządowych Nowego Targu i Zakopanego z partnerami słowackimi, poświęcone przygotowaniu projektu statutu przyszłego Euroregionu Tatry. W dniu 31 października 1993 roku podpisano w Zakopanem „**Deklarację Organów Samorządów Terytorialnych Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Słowackiej w sprawie projektu utworzenia transgranicznego związku Region Tatry**”, będącą dokumentem wyjściowym, określającym rozwój współpracy w regionie i zapowiadającym powołanie euroregionalnej struktury w postaci **Euroregionu Tatry**.

Duże znaczenie dla stinalizowania długotrwałych negocjacji miało polsko-słowackie porozumienie międzyrządowe o współpracy transgranicznej zawarte 18 sierpnia 1994 roku. W kilka dni później została podpisana umowa o utworzeniu Euroregionu.

Struktura organów

Organami Euroregionu są:

- ☐ kongres,
- ☐ rada,
- ☐ komisja rewizyjna,

Kongres jest najwyższym organem Euroregionu. W jego skład wchodzi 70 delegatów, po 35 z każdej ze stron. Do jego kompetencji należy m.in. ustalanie podstawowych kierunków działania, przyjmowanie nowych członków, wybór i odwoływanie członków rady i komisji rewizyjnej.

Rada jest organem wykonawczym związku. Składa się z 14 członków (po 7 z każdej ze stron) wybieranych przez kongres na okres dwóch lat. Pracami rady kieruje przewodniczący, wybierany przez radę na okres dwóch lat, z zachowaniem

zasady przemienności. W kierowaniu pracą uczestniczy również wiceprzewodniczący, którym jest przedstawiciel drugiej strony. Do kompetencji rady należy m.in. uchwalanie planów rzeczowo-finansowych, zwoływanie kongresu, przygotowywanie projektów uchwał i ich realizacja, powoływanie sekretarzy i komisji roboczych.

Komisja rewizyjna jest organem kontrolnym i składa się z 6 członków (po trzech z każdej ze stron).

Rada wykonuje swoje zadania przy pomocy sekretarzy – jednego po stronie polskiej i jednego po stronie słowackiej. Ich zadaniem jest obsługa administracyjna organów Euroregionu. Kierują oni biurami Euroregionu, z których jedno znajduje się w Nowym Targu, a drugie w Kieżmarku.

Rada powołuje też komisje robocze, których zadaniem jest rozwiązywanie konkretnych problemów związanych z działalnością Euroregionu. Są one organami doradczymi rady. Aktualnie w ramach rady działają następujące komisje:

- ☐ gospodarcza,
- ☐ ochrony środowiska,
- ☐ kultury,
- ☐ informacji,
- ☐ sportu i turystyki.

Strukturę organizacyjną Euroregionu przedstawia rys. 3.10.

Członkowie

Członkowie dzielą się na:

- ☐ zwyczajnych,
- ☐ wspierających,
- ☐ honorowych.

Członkiem zwyczajnym mogą być gminy i powiaty Podhala, Spisza, Orawy, Piecin, Gorców, Beskidu Sądeckiego, Beskidu Wyspowego i Beskidu Niskiego, ale dopuszcza się możliwość przyjęcia również innych gmin i powiatów.

Członkiem wspierającym mogą być osoby prawne i instytucje samorządu terytorialnego, które zadeklarują merytoryczne poparcie dla realizacji celów Związku Euroregion „Tatry” lub wniosą istotny wkład finansowy.

Członkami honorowymi mogą zostać osoby prawne i fizyczne w uznaniu wkładu pracy na cele zbieżne z celami Związku Euroregion „Tatry”.

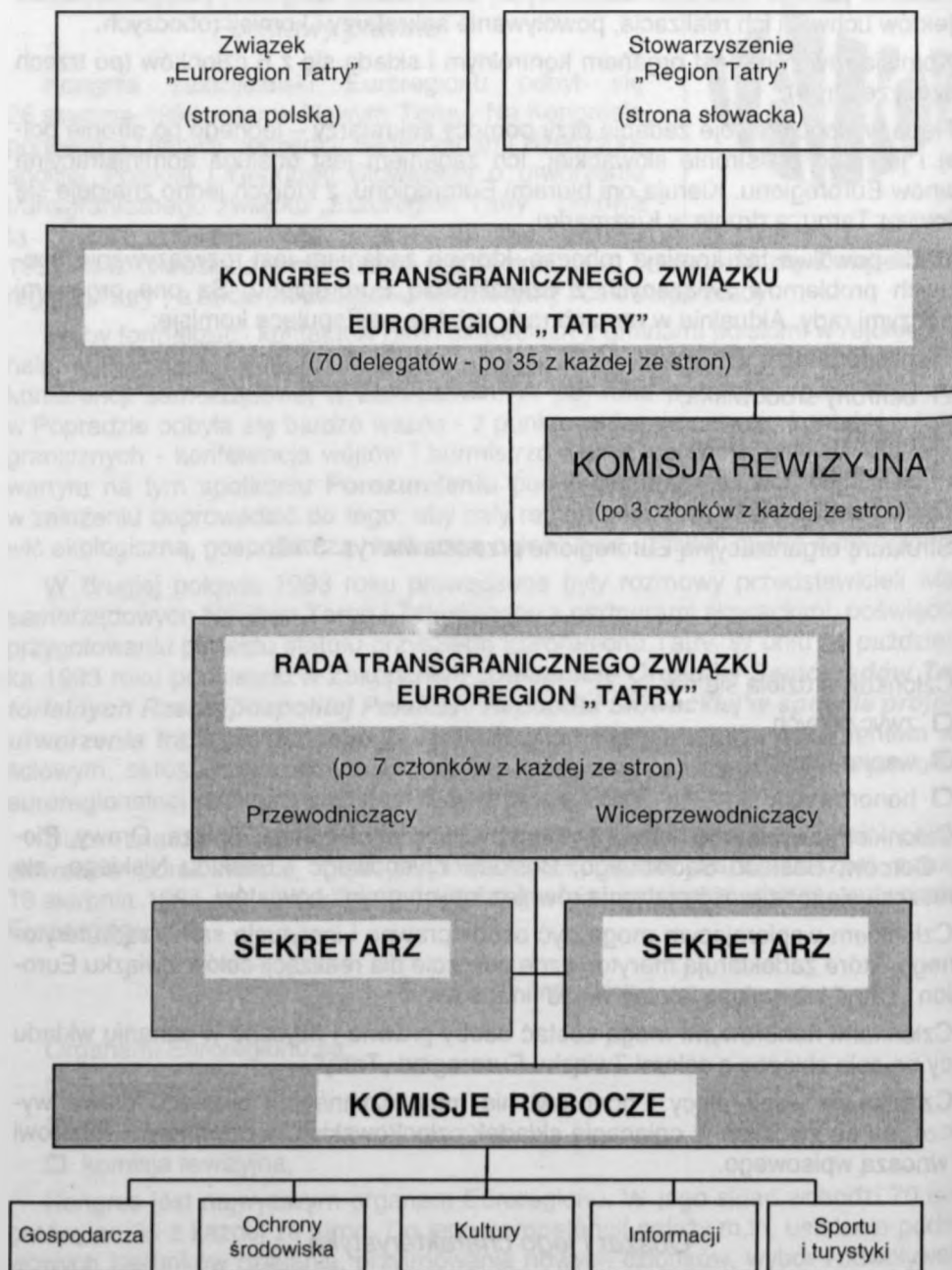
Członkowie wspierający i honorowi nie mają czynnego i biernego prawa wyborczego i są zwolnieni z opłacania składek członkowskich, a członkowie honorowi nie wnoszą wpisowego.

Obszar i jego charakterystyka

Euroregion Tatry obejmuje po stronie polskiej 22 gminy i 4 powiaty z województwa małopolskiego. Po stronie słowackiej w skład Euroregionu wchodzi 78 miejscowości z 9 powiatów.

Obszar Euroregionu przedstawiono na mapie 11.

RYS. 3.9. SCHEMAT ORGANIZACYJNY EUROREGIONU TATRY

Źródło: materiały Sekretariatu Euroregionu.

Mapa 11. Euroregion Tatry w 2003 r.
Stan w dniu 31 XII

Euroregion Tatry

Strona polska

Gminy:

1. Biały Dunajec	7. Krościenko n. Dunajcem	13. Nowy Targ - w	19. Szczawnica
2. Bukowina Tatrzańska	8. Limanowa - m	14. Ochotnica Dolna	20. Tymbark
3. Czarny Dunajec	9. Lipnica Wielka	15. Piwniczna	21. Uście Gorlickie
4. Czorsztyn	10. Łapsze Niżne	16. Poronin	22. Zakopane
5. Kamienica	11. Muszyna	17. Raba Wyżna	
6. Kościelisko	12. Nowy Targ - m	18. Szaflary	

Powiaty:

- 23. Gorlicki
- 24. Nowosądecki
- 25. Nowotarski
- 26. Tatrzański

Strona słowacka

Miasta i gminy:

1. Batizovce	21. Kamienka	41. Mnišek n. Popradom	61. Štefanov nad Oravou
2. Brezovica	22. Kežmarok	42. Námestovo	62. Štôla
3. Bušovce	23. Krivá	43. Nižná	63. Stráne pod Tatrami
4. Bziny	24. Križová Ves	44. Nižné Ružbachy	64. Suchá Hora
5. Červený Kláštor	25. Lechnica	45. Nová Ľubovňa	65. Sulín
6. Chlebnice	26. Legnava	46. Oravský Biely Potok	66. Šuňava
7. Chmeľnica	27. Lendak	47. Osturňa	67. Svit
8. Čirč	28. Lesnica	48. Podhorany	68. Veľká Franková
9. Dlhá nad Oravou	29. Lipany	49. Podolíneč	69. Veľká Lomnica
10. Dolný Kubín	30. Liptovský Ján	50. Poprad	70. Vitanova
11. Ďurková	31. Liptovský Michal	51. Pribylina	71. Vojňany
12. Gánovce	32. Liptovský Mikuláš	52. Rešov	72. Výborná
13. Gerlachov	33. Litmanová	53. Sedliacka Dubová	73. Vyšné Ružbachy
14. Habovka	34. Ľubica	54. Spišská Belá	74. Vysoké Tatry
15. Hladovka	35. Ľubotin	55. Spišská Nová Ves	75. Žakovce
16. Hozelec	36. Majere	56. Spišská Stará Ves	76. Závažná Poruba
17. Huncovce	37. Malý Lipník	57. Spišské Hanušovce	77. Ždiar
18. Jalovec	38. Matiašovce	58. Spišské Vlachy	78. Zuberec
19. Jarabina	39. Matysová	59. Stará Lesná	
20. Jezersko	40. Mengusovce	60. Stará Ľubovňa	

Członkowie wspierający:

Powiaty:

- 79. Námestovo
- 80. Dolný Kubín
- 81. Liptovský Mikuláš
- 82. Poprad
- 83. Kežmarok
- 84. Stara Ľubovňa
- 85. Spišska Nová Ves

Euroregion Tatry jest obszarem typowo górskim. Obejmuje on swoim zasięgiem polsko-słowackie Tatry i Podtatrze, w skład którego wchodzi historyczno-kulturowe krainy Orawa i Spisz po polskiej i słowackiej stronie, polskie Podhale i Pieniny oraz słowacki Liptów. Obszar Euroregionu cechują znakomite walory przyrodnicze, krajoznawcze i kulturowe. Na jego obszarze znajduje się Tatrzański Park Narodowy, Pieniński Park Narodowy, Babiogórski Park Narodowy, Gorczański Park Narodowy, Słowacki Raj.

Polska część Euroregionu leży w południowej i południowo-zachodniej części województwa małopolskiego i obejmuje Kotlinę Orawsko-Nowotarską, Pogórze Spisko-Gubałowskie, Rów Zakopiański, Podhale, Tatry i Pieniny oraz północne krańce Beskidów. Największą rzeką jest Dunajec.

Główne atrakcje turystyczne to Tatry i Zakopane. Doskonałe walory turystyczne posiadają również Pieniny z przełomem Dunajca i Zalew Czorsztyński. Szczególną atrakcją jest spływ tratwami przełomem Dunajca.

Naturalne wody mineralne są podstawą funkcjonowania miejscowości uzdrowiskowych, takich jak Rabka, Szczawnica i Muszyna. Dodatkowymi atrakcjami turystycznymi są zamki w Czorsztynie i Niedzicy, skansen w Zubrzycy i wiele zabytkowych kościołów.

Bogactwem regionu jest także kultura ludowa i folklor, kultywowany przez liczne góralskie zespoły pieśni i tańca.

Największym i najstarszym miastem jest Nowy Targ.

Słowacka część Euroregionu geograficznie obejmuje Tatry, Góry Choczańskie, Kotlinę Liptowsko-Popradzką, Rów Podtatrzański, Kotlinę Orawską oraz częściowo Magurę Orawską, Niznie Tatry, Słowacki Raj, Góry Lewockie i Pogórze Lubowiańskie. Znajdują się tu najwyższe szczyty Tatr i całych Karpat: Gerlach (2655 m n.p.m.) i Łomnica (2634 m n.p.m.). Największe rzeki to Wag, Orawa i Poprad z zaporami i elektrowniami wodnymi.

Walory przyrodnicze i krajobrazowe powodują, że jest to region licznie odwiedzany przez turystów. Atutem jest dobrze rozwinięte zagospodarowanie turystyczne, zwłaszcza baza noclegowa (liczne hotele, schroniska, kwatery prywatne) i usługi towarzyszące. Ważnymi ośrodkami turystyczno-wypoczynkowymi są m.in. Stary Smokowiec, Tatrzańska Łomnica i rejon Szczyrbskiego Jeziora, uznawany za zimowe centrum turystyczne i sportowe Tatr po stronie słowackiej. Znajdują się tu liczne trasy, wyciągi i skocznie narciarskie.

Atrakcjami turystycznymi są także:

- ☐ udostępnione turystom jaskinie: Lodowa, Bielska i Demianowska,
- ☐ liczne zamki (Orawski, Kieżmarski, Lubowiański, Spiski),
- ☐ dobrze zachowana, zabytkowa zabudowa regionalna miast i wsi.

Dziedziny współpracy, cele i zadania

Zgodnie ze znowelizowaną umową z 1999 roku pomiędzy Samorządami Rzeczypospolitej Polskiej a Republiki Słowackiej o współpracy w ramach Transgranicznego Związku Euroregion „Tatry” zawartą między Związkiem Euroregion „Tatry”

w Nowym Targu a Stowarzyszeniem Region Tatry w Kieżmarku celem funkcjonowania Euroregionu jest wspólna działalność transgraniczna ukierunkowana na równomierny i zrównoważony rozwój regionu oraz zbliżenie mieszkańców i instytucji po obu stronach granicy w nawiązaniu do historycznych doświadczeń.

Cele te są realizowane w szczególności poprzez działalność obejmującą następujące dziedziny:

- ☐ wspieranie rozwoju współpracy gospodarczej i budowy na pograniczu infrastruktury komunalnej, komunikacyjnej i telekomunikacyjnej,
- ☐ ochronę środowiska naturalnego: wspieranie działań inwestycyjnych, badań naukowych, rozwój monitoringu jakości wody, powietrza itp. oraz podnoszenie świadomości ekologicznej wśród mieszkańców,
- ☐ zorganizowanie kompleksowego systemu wymiany informacji,
- ☐ współdziałanie w zapobieganiu i zwalczaniu katastrof i klęsk żywiołowych,
- ☐ współpracę i wymianę pomiędzy różnymi środowiskami naukowymi, kulturalnymi, młodzieżowymi, turystycznymi i sportowymi w celu lepszego wzajemnego poznania i zbliżenia społeczności pogranicza,
- ☐ współdziałanie w rozwoju turystyki,
- ☐ dążenie do opracowania wspólnej strategii rozwoju i zagospodarowania przestrzennego,
- ☐ popieranie idei integracji europejskiej i współpracy międzynarodowej.

Efekty współpracy

Zainicjowany w 2000 roku przez Euroregion „Tatry” projekt budowy Mostu Wyżehradzkiego między Leluchowem a Čirčem został zakończony w 2003 roku. Na jego budowę uzyskano dofinansowanie z Funduszu Phare w kwocie 1,65 mln euro. Uroczyste otwarcie nastąpiło w dniu 6 września 2003 roku z udziałem premierów Polski i Słowacji. Również z inicjatywy Euroregionu „Tatry” na przejściu granicznym na szlaku turystycznym Sromowce Niżne – Czerwony Klasztor w Pieninach powstała kładka pieszo-rowerowa nad rzeką Dunajec łącząca te miejscowości. Został już rozstrzygnięty konkurs na projekt kładki.

W ramach dużych projektów infrastrukturalnych przebudowywana jest droga Zakopane-Chochółów-granica państwa z dofinansowaniem z Funduszu Phare w kwocie 1,85 mln euro, realizowany jest projekt „Czysta rzeka Poprad” (dofinansowany w kwocie 1,8 mln euro), powstaje oczyszczalnia ścieków w dolinie Polhoranki (dofinansowana w kwocie 1,5 mln euro).

W marcu 2003 zakończono realizację projektu *własnego Polsko-słowacki system informacyjny Euroregionu Tatry*, w ramach którego ukazał się pierwszy numer rocznika „Pogranicze polsko-słowackie” oraz została utworzona sieć informacyjna *Infotatry*, której uczestnikami są polskie i słowackie gminy i powiaty. System pozwala łatwo i szybko uzyskać informację o imprezach kulturalnych, sportowych i edukacyjnych.

Sprawą strategiczną dla funkcjonowania Związku Euroregion „Tatry” była realizacja projektu pn. „Ośrodek Współpracy Polsko-Słowackiej w Nowym Targu”. W dniu 5 września 2002 roku Związek Euroregion „Tatry” i Miasto Nowy Targ podpí-

sały umowę, przedmiotem której jest użyczenie pomieszczeń w kamienicy przy notarskim rynku o łącznej powierzchni 490 m². Całkowity koszt inwestycji wyniósł 167,7 tys. euro. W listopadzie 2003 roku Ośrodek rozpoczął swoją działalność.

Po stronie słowackiej nadal trwają prace nad dokumentacją techniczną dotyczącą utworzenia Ośrodka promocji i transgranicznej współpracy słowacko-polskiej w Kieżmarku.

Z inicjatywy Euroregionu nastąpiło otwarcie wielu przejść granicznych na szlakach turystycznych.

Kluczowe znaczenie dla Euroregionu „Tatry” miało uruchomienie Funduszu Małych Projektów w ramach Zintegrowanego Programu dla Polskiej Granicy Wschodniej w 1999 roku. Z tego Funduszu zrealizowanych zostało 27 projektów na łączną kwotę dofinansowania 113,6 tys. euro. W ramach Wspólnego Funduszu Małych Projektów Programu Współpracy Przygranicznej Polska-Słowacja Phare w 2002 roku dofinansowanych zostało po stronie polskiej 15 projektów, na łączną kwotę 141,3 tys. euro, a po stronie słowackiej 7 projektów na kwotę 161,8 tys. euro. W latach 2003/2004 zrealizowano po stronie polskiej 13 projektów dofinansowanych na kwotę 126,4 tys. euro a po stronie słowackiej 4 projekty na kwotę 121,6 tys. euro.

Strona słowacka zrealizowała projekt „Tęcza Euroregionu Tatry”, w ramach którego odbyło się Forum Gospodarcze oraz Forum Miast Euroregionu Tatry.

Od 1997 roku corocznie jest organizowany transgraniczny Festyn Góralski „Euroregion bez granic” z bogatym programem artystycznym, interesującymi konkursami i prezentacją tradycji ludowych polskich i słowackich górali.

Możliwości rozwoju współpracy

Dalszy rozwój transgranicznej współpracy euroregionalnej jest związany m.in. z:

- ☐ opracowaniem wspólnej polsko-słowackiej strategii zrównoważonego rozwoju Euroregionu Tatry oraz korzystaniem w latach 2004-2006 ze środków programu (funduszu) strukturalnego Unii Europejskiej INTERREG,
- ☐ doskonaleniem formalnej struktury współpracy na pograniczu,
- ☐ opracowaniem studium historyczno-kulturowo-przyrodniczego szlaku dookoła Tatr (trasy piesze, rowerowe, narciarskie, edukacyjne, konne),
- ☐ rozwijaniem współpracy w zakresie kultury, poprzez utworzenie Centrum Kultury i Sztuki Pogranicza Polsko-Słowackiego i zorganizowanie Międzynarodowej Konferencji Naukowej nt. *Góry i góralszczyzna w dziejach i kulturze pogranicza polsko-słowackiego (Podhale, Spisz, Orawa, Gorce, Pieniny)*,
- ☐ promocją Euroregionu, poprzez wspólne wydanie dwujęzycznego rocznika *Pogranicze polsko-słowackie* oraz mapy Euroregionu „Tatry”,
- ☐ zaktywizowaniem współpracy w zakresie ochrony środowiska – realizacja programu ze środków Unii Europejskiej *Czysta rzeka Orawa, Czysta rzeka Poprad*,
- ☐ gromadzeniem i udostępnianiem bazy danych zawierających informacje nt. transgranicznej współpracy polsko-słowackiej poprzez rozbudowę *Polsko-słowackiego systemu informacyjnego Euroregionu „Tatry”*.

Kalendarium ważniejszych wydarzeń

- 31 października 1993 w Zakopanem podpisano „Deklarację Organów Samorządów Terytorialnych Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Słowackiej w sprawie projektu utworzenia transgranicznego związku Region Tatr”
- 26 sierpnia 1994 w Nowym Targu podpisano umowę pomiędzy Samorządami Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Słowackiej o utworzeniu transgranicznego związku „Euroregion Tatr”
- 22 października 1999 nowelizacja umowy z dnia 22 października 1999 roku, w której m.in. zaktualizowano dziedziny i cele współpracy
- 3 listopada 2003 rozpoczęcie funkcjonowania Ośrodka promocji i współpracy polsko-słowackiej w Nowym Targu

Ważniejsze adresy

Euroregion „Tatr”

Siedziba Transgranicznego Związku Euroregionu Tatr w Nowym Targu
ul. Sobieskiego 2
34-400 Nowy Targ
tel. +48 18 2666953
tel./fax. +48 18 2669981
e-mail: euroregion.tatry@pro.onet.pl
www.euroregion-tatry.pl

Ważniejsze publikacje

- 5 lat Euroregionu Tatr 1994-1999. Red. Antoni Nowak
Czego o nas nie wiecie. Region Tatr
- Euroregiony na granicach Polski 2001*. Urząd Statystyczny we Wrocławiu, Wrocław 2001
- Euroregión Tatr – Súčasť Zelených Karpát* – Združenie Región Tatr a Euroregión Tatr Komisia životného prostredia
- Górz B.: *Współczesne przemiany na obszarach wiejskich Podhala*. Przegląd geograficzny 2002
- Łączą nas Tatry*. Red. Anna Majorczyk
- Pogranicze Polsko-Słowackie Rocznik Euroregionu „Tatr”*, nr 1/2002
- Skawiński M.: *Ludność Podhala, Orawy, Spisza i Liptowa. Rozmieszczenie i procesy demograficzne*

- Skawiński M.: *Procesy demograficzne ludności miejskiej Euroregionu Tatry*
- Skawiński M.: *Procesy demograficzne na Podhalu, Orawie, Spiszu i Liptowie*
- Skawiński M.: *Rozmieszczenie ludności na Podhalu, Orawie, Spiszu i Liptowie*
- Slovensko-poľská cezhraničná spolupráca CESTA DO EURÓPSKEJ ÚNIE – Prešov, 26. apríl 2002 – REFERATY – Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Ministerstvo vnútra a verejnej správy Poľskej republiky*
- Szczepaniak M.: *Euroregion „Tatry” (1994-2000). Przegląd Politologiczny, Rok VI nr 1-2/2001*
- Zdułski M.: *Fundusz Małych Projektów Phare CBS jako instrument wspierania współpracy transgranicznej. Jelenia Góra 2002*
- S. Apostoł, *Szlak Gotycki Nowy Targ-Kieżmark-Nowy Targ. Ilustrowany przewodnik turystyczny, Nowy Targ 2003*
- Panorama Euroregionów, Urząd Statystyczny w Jeleniej Górze, Jelenia Góra 1998*
- Euroregiony w nowym podziale terytorialnym Polski, Główny Urząd Statystyczny Urząd Statystyczny we Wrocławiu, Warszawa-Wrocław 1999*
- Euroregion Tatry – skarbnica architektury ludowej, Stowarzyszenie Region Tatry, 2003*
- Program rozwoju współpracy transgranicznej, Stowarzyszenie Region Tatry, 2003.*
- Szlaki kolarskie Euroregionu Tatry, Kolarskie Centrum Promocyjne Górskie Orły, 2003*

Tablice statystyczne

Informacje statystyczne o polskiej części Euroregionu Niemen znajdują się w tablicach zbiorczych na str. 348-354.

3.2.7. Euroregion Karpacki

Podstawy prawne

W dniu 14 lutego 1993 roku w Debreczynie przedstawiciele władz terytorialnych Polski, Słowacji, Węgier i Ukrainy podpisali porozumienie o utworzeniu **Związku Międzyregionalnego „Euroregion Karpacki”**. Politycznego poparcia udzielili tej inicjatywie ministrowie spraw zagranicznych Polski, Węgier i Ukrainy, podpisując **Deklarację o Współpracy Społeczności Zamieszkujących Obszar Euroregionu Karpackiego**. Na posiedzeniu w dniach 29-30 kwietnia 1997 Rada Związku pozytywnie rozpatrzyła wniosek strony rumuńskiej o jej przyjęcie w charakterze członka zwyczajnego.

Powstanie Euroregionu poprzedzał kilkuletni okres ożywionych kontaktów i współpracy o charakterze dwustronnym (ówczesne województwo krośnieńskie i przygraniczne powiaty słowackie, ukraińskie Zakarpacie i północno-wschodnie regiony Węgier). Pojawił się jednak pomysł, by połączyć różne inicjatywy o podobnym charakterze i spróbować utworzyć szersze forum współpracy, wykorzystując sprawdzoną w zachodniej Europie formę euroregionu. Istotnym krokiem, który przybliżył realizację tego celu, było seminarium **„Możliwości i perspektywy współpracy sąsiadujących regionów Polski, Czechosłowacji, Węgier i Ukrainy”**, które odbyło się w lutym 1992 roku w Jasle. Udział w nim wzięli m.in. przedstawiciele władz centralnych oraz placówek dyplomatycznych zainteresowanych krajów. Na spotkaniu tym podpisano deklarację, na mocy której powołano **Radę Współpracy Międzyregionalnej Przykarpacia**. Po roku prac przygotowawczych podpisano umowę o utworzeniu Euroregionu.

Struktura organów

Strukturę organizacyjną Euroregionu tworzą następujące organy:

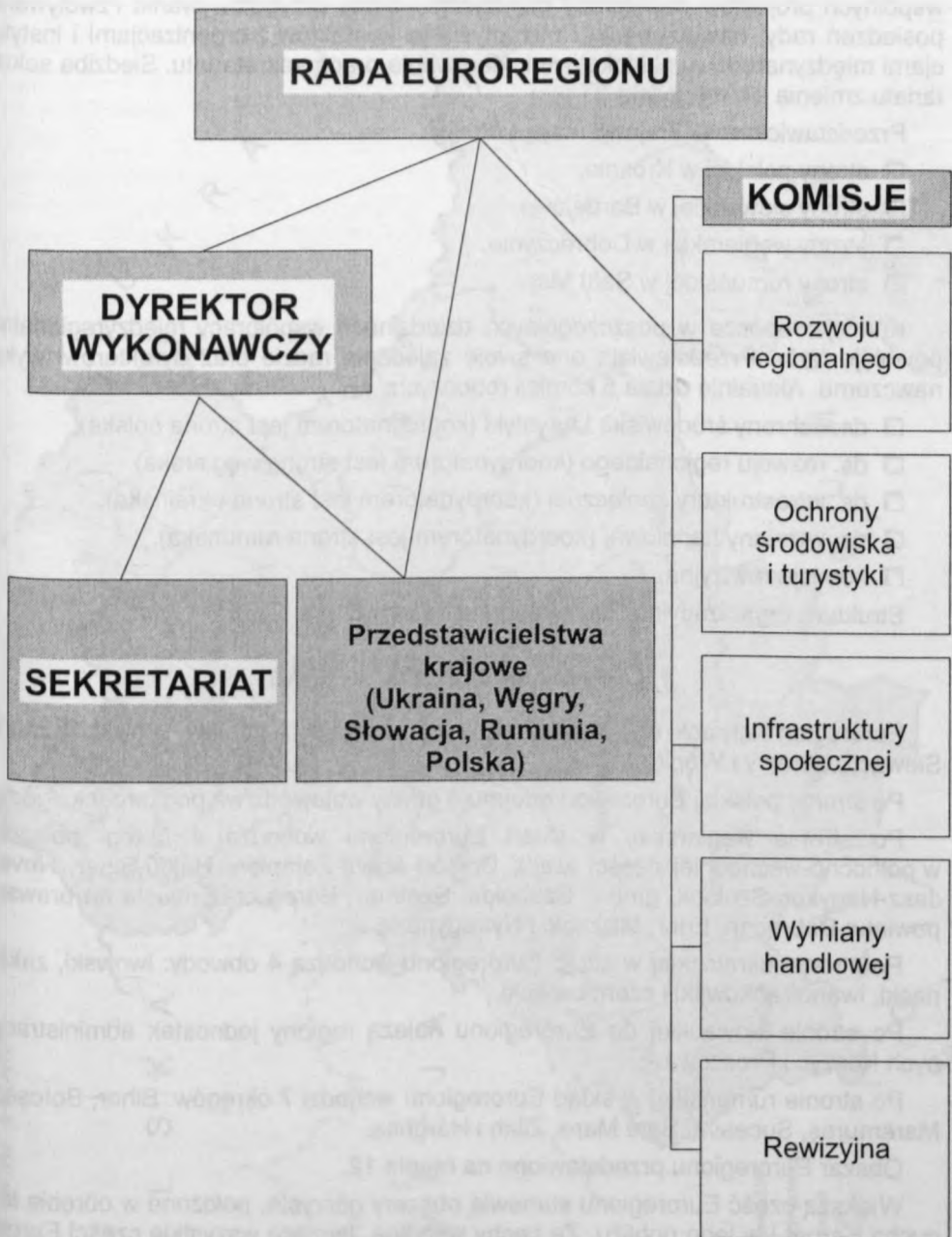
- ☐ rada Związku,
- ☐ przewodniczący rady,
- ☐ dyrektor wykonawczy,
- ☐ komisje robocze.

Organy Euroregionu pełnią funkcje doradcze, konsultacyjne oraz koordynacyjne, a decyzje przez nie podejmowane nie mają mocy prawnej, a jedynie charakter zaleceń wobec członków.

Rada jest najwyższym organem Związku. Liczy 15 osób i w jej skład wchodzi po trzech przedstawicieli każdej ze stron. Do kompetencji rady należy m.in. omawianie i zatwierdzanie wspólnych projektów współpracy oraz zapewnianie ich finansowania i realizacji, powoływanie komisji roboczych, podejmowanie decyzji w sprawach budżetu, dokonywanie zmian w składzie Związku. Posiedzenia rady odbywają się przynajmniej cztery razy w roku w trybie rotacyjnym.

Przewodniczący wybierany jest z grona członków rady na dwuletnią kadencję zgodnie z zasadą rotacji. Przewodniczący otwiera obrady, prowadzi debatę oraz zamyka obrady rady. Reprezentuje także radę wobec innych organów Związku oraz osób trzecich.

RYS. 3.10. SCHEMAT ORGANIZACYJNY EUROREGIONU KARPACKIEGO

Źródło: materiały Sekretariatu Euroregionu.

Dyrektor wykonawczy jest organem wykonawczym i administracyjnym. Wybierany jest w trybie konkursu na dwuletnią kadencję. Do jego kompetencji należy m.in. Przedkładanie radzie projektów uchwał, bieżąca koordynacja działań w dziedzinie

współpracy transgranicznej oraz komisji roboczych, przygotowywanie propozycji wspólnych projektów współpracy międzyregionalnej, przygotowywanie i zwoływanie posiedzeń rady, nawiązywanie i utrzymywanie kontaktów z organizacjami i instytucjami międzynarodowymi i lokalnymi, kierowanie pracą sekretariatu. Siedziba sekretariatu zmienia się rotacyjnie.

Przedstawicielstwa krajowe mają siedziby:

- ☐ strony polskiej w Krośnie,
- ☐ strony słowackiej w Bardejovie,
- ☐ strony węgierskiej w Debreczynie,
- ☐ strony rumuńskiej w Satu Mare.

Komisje robocze w poszczególnych dziedzinach współpracy międzyregionalnej powołuje rada. Przedstawiają one swoje zalecenia radzie oraz dyrektorowi wykonawczemu. Aktualnie działa 5 komisji roboczych:

- ☐ ds. ochrony środowiska i turystyki (koordynatorem jest strona polska),
- ☐ ds. rozwoju regionalnego (koordynatorem jest strona węgierska)
- ☐ ds. infrastruktury społecznej (koordynatorem jest strona ukraińska),
- ☐ ds. wymiany handlowej (koordynatorem jest strona rumuńska),
- ☐ komisja rewizyjna.

Strukturę organizacyjną Euroregionu przedstawia rys. 3.10.

Obszar i jego charakterystyka

Euroregion Karpacki obejmuje przygraniczne regiony 5 państw - Polski, Rumunii, Słowacji, Ukrainy i Węgier.

Po stronie polskiej Euroregion obejmuje gminy województwa podkarpackiego.

Po stronie węgierskiej w skład Euroregionu wchodzi 4 okręgi położone w północno-wschodniej części kraju: Borsod-Abaúj-Zemplén, Hajdú-Bihar, Heves, Jász-Nagykun-Szolnok, gminy: Szabolcs, Szatmár, Bereg oraz miasta na prawach powiatu: Debrecen, Eger, Miskolc i Nyíregyháza.

Po stronie ukraińskiej w skład Euroregionu wchodzi 4 obwody: lwowski, zakarpacki, iwanofrankowski i czerniowiecki.

Po stronie słowackiej do Euroregionu należą regiony jednostek administracyjnych Koszyc i Preszowa.

Po stronie rumuńskiej w skład Euroregionu wchodzi 7 okręgów: Bihor, Botoșani, Maramureș, Suceava, Satu Mare, Zilah i Harghita.

Obszar Euroregionu przedstawiono na mapie 12.

Większą część Euroregionu stanowią obszary góryste, położone w obrębie łańcucha Karpat i w jego pobliżu. Za cechy wspólne, łączące wszystkie części Euroregionu, można uznać nie zanieczyszczone środowisko naturalne, duży potencjał turystyczny i znaczącą rolę rolnictwa i przetwórstwa spożywczego. Region ten dysponuje również znacznym potencjałem przemysłowym.

Polska część Euroregionu obejmuje południowo-wschodnią część kraju, położoną na Pogórzu Karpackim i w części łańcucha Karpat. Geograficznie obszar ten

Mapa 12. Euroregion Karpacki w 2003 r.

Stan w dniu 31 XII

Euroregion Karpacki

Strona polska

Województwa:

1. Podkarpackie

Strona węgierska

Okręgi:

1. Borsod-Abaúj-Zemplén (Miskolc)
2. Hajdú-Bihar (Debreczyn)
3. Heves (Eger)
4. Jász-Nagykun-Szolnok
5. Szabolcs-Szatmár-Bereg (Nyíregyháza)

Strona ukraińska

Obwody:

1. Czerniowiecki
2. Iwanofrankowski
3. Lwowski
4. Zakarpacki

Strona słowacka

Kraje:

1. Preszowski
2. Koszycki

Strona rumuńska

Okręgi:

1. Bihor
2. Botoșani
3. Harghita
4. Maramureș
5. Sălaj
6. Satu Mare
7. Suceava

należy do trzech krain: Kotliny Sandomierskiej, Zewnętrznych Karpatów Zachodnich (Beskid Niski oraz Pogórza: Ciężkowickie, Strzyżowskie, Dynowskie i Przemyskie) i Zewnętrznych Karpatów Wschodnich (Góry Sanocko-Turczańskie i Bieszczady).

Krajobraz tego obszaru jest zróżnicowany. Część północna ma charakter nizinny, część środkowa to pas pogórzy, a południe zajmują góry Beskidu Niskiego i Bieszczady.

Najcenniejsze przyrodniczo obszary zostały objęte ochroną prawną. Są tu 2 parki narodowe (Bieszczadzki i Magurski), 70 rezerwatów przyrody, 11 parków krajobrazowych (Doliny Sanu, Ciśniańsko-Wetliński, Czarnorzecko-Strzyżowski, Jaśliski, Gór Słonnych, Puszczy Solskiej, Południoworoztoczański, Pogórza Przemyskiego, Wiśnicko-Lipnicki, Ciężkowicko-Rożnowski, Pasma Brzanki), 21 obszarów chronionego krajobrazu i ponad 1200 pomników przyrody. Łącznie obszary chronione zajmują ponad 50% powierzchni polskiej części Euroregionu.

Występowanie zwartych kompleksów leśnych sprawia, że występuje tu wiele gatunków ssaków (m.in. żubr, niedźwiedź brunatny, wilk, ryś, żbik, jeleni karpacki) i ptaków (orzeł przedni, orlik krzykliwy, puchacz).

Urozmaicony krajobraz, stosunkowo czyste środowisko naturalne, liczne zabytki i pomniki kultury tworzą sprzyjające warunki dla rozwoju turystyki. Bieszczady, Beskid Niski i Pogórze stwarzają doskonałe warunki do uprawiania turystyki pieszej i narciarskiej. Popularnością cieszy się turystyka konna i rowerowa. Duże sztuczne zbiorniki wody przyciągają miłośników sportów wodnych (żeglarstwo i kajakarstwo) oraz wędkarzy. Zlokalizowane są tu także trzy uzdrowiska: w Iwoniczu, Rymanowie i Horyńcu.

Region ten obfituje w zabytki kultury materialnej. Na uwagę zasługują:

- ☐ zespoły staromiejskie Biecz, Jarosławia, Krosna, Przemyśla, Rzeszowa i Tarnowa,
- ☐ zabytki architektury obronnej i rezydencjalnej: zespół zamkowy w Łańcucie, forty twierdzy Przemyśl,
- ☐ budowle sakralne: kościoły i klasztory rzymskokatolickie, cerkwie unickie i prawosławne, synagogi; na szczególną uwagę zasługują drewniane kościoły i cerkwie, a wśród nich obiekty pochodzące z XV-XVI wieku,
- ☐ zabytki kultury ludowej zgromadzone w skansenach w Sanoku, Kolbuszowej, Przeworsku,
- ☐ Skansen Przemysłu Naftowego w Bóbrce koło Krosna,
- ☐ zabytkowa kopalnia soli w Bochni.

Najważniejsze zasoby naturalne to lasy, gaz ziemny i ropa naftowa.

Do najlepiej rozwiniętych dziedzin przemysłu należy przemysł elektromaszynowy, szklarski, chemiczny, meblarski, włókienniczy, a także przetwórstwo rolno-spożywcze.

Ważną rolę w gospodarce regionu odgrywa również rolnictwo. Dominuje uprawa zbóż, ziemniaków i buraków cukrowych oraz hodowla bydła, trzody chlewnej i owiec.

W tej części Euroregionu funkcjonuje kilka wyższych uczelni.

Przez region przebiega ważny szlak komunikacyjny z zachodniej Europy na Ukrainę. W Rzeszowie znajduje się lotnisko.

Słowacka część Euroregionu obejmuje znaczny obszar wschodniej części kraju. Największymi miastami są Koszyce i Preszov. Część północno-wschodnia to tereny góryste, bardzo atrakcyjne turystycznie.

W gospodarce dominuje przemysł ciężki. Inne gałęzie przemysłu to przemysł spożywczy, chemiczny i lekki.

Przez region przebiegają ważne trasy komunikacyjne z Polski na Węgry i dalej na Balkany oraz z Europy zachodniej na Ukrainę przez Użhorod. W Koszycach jest lotnisko międzynarodowe.

Koszyce są też ważnym centrum kulturalnym i uniwersyteckim. Znajduje się tu Uniwersytet im. P. Safarika.

Ukraińska część Euroregionu obejmuje obwody położone w zachodniej i południowo-zachodniej części kraju.

Region posiada liczne bogactwa naturalne, z których najważniejsze znaczenie mają ropa naftowa i gaz ziemny, węgiel brunatny, rudy metali nieżelaznych, sól kamienna, kruszywa budowlane, a także lasy (głównie na Zakarpaciu).

Dobrze rozwinięty jest przemysł, a do najważniejszych dziedzin należą: przemysł środków transportu, sprzętu medycznego, maszyn rolniczych, przemysł lekki, cukrowniczy, przetwórstwo mleka i mięsa, przetwórstwo drewna.

W rolnictwie duże znaczenie ma uprawa warzyw, winorośli oraz hodowla bydła.

Duże znaczenie ma transport, gdyż tu przecinają się szlaki komunikacyjne wschód-zachód i północ-południe.

Lwowskie instytucje naukowe i kulturalne mają znaczenie ogólnokrajowe. Wyższe uczelnie działają także w Iwanofrankowsku, a w Czerniowcach ma siedzibę jedna z najstarszych uczelni na Ukrainie Uniwersytet Państwowy.

Węgierska część Euroregionu obejmuje północno-wschodnią część kraju. Największymi miastami są: Debreczyn, Miskolc i Nyíregyháza.

W gospodarce węgierskiej części Euroregionu dominuje przemysł. Do najważniejszych jego gałęzi zaliczyć można: przemysł hutniczy, chemiczny, maszynowy, górnictwo węgla brunatnego i rudy miedzi, produkcję energii elektrycznej i materiałów budowlanych oraz przetwórstwo spożywcze.

Ważną rolę odgrywa rolnictwo: uprawa zbóż i hodowla zwierząt, ale także uprawa winorośli, papryki i pomidorów. W tej części Euroregionu znajduje się Tokaj - region uprawy winorośli i produkcji win o światowej sławie.

Znajdują się tu najwyższe góry Węgier: Matra i Bukk.

Region ma dobre połączenia drogowe i kolejowe; tradycyjnym szlakiem transportowym jest także rzeka Cisa.

Rumuńska część Euroregionu leży we wschodnich Karpatach. Okręgi Botoșani i Suceava leżą w północno-wschodniej Rumunii przy granicy z Ukrainą i Mołdawią, a pozostałe okręgi w północno-zachodniej Rumunii przy granicy z Ukrainą i Węgrami.

Największym miastem rumuńskiej części Euroregionu jest Satu Mare.

Główne gałęzie przemysłu na tym obszarze to przemysł maszynowy, środków transportu, włókienniczy, metalowy, drzewny i spożywczy. W okręgu Bihor w Górach Bihorskich (najwyższy szczyt Curcubăta - 1848 m n.p.m.) wydobywa się boksyt i rudę żelaza.

Dziedziny współpracy, cele i zadania

Statut Związku zakłada realizację następujących celów i zadań:

- ☐ organizowanie i koordynowanie wspólnych działań na rzecz rozwoju współpracy między członkami Związku w dziedzinie gospodarki, nauki, ekologii, kultury i oświaty,
- ☐ pomoc w opracowywaniu konkretnych projektów w zakresie współpracy transgranicznej między członkami Związku w dziedzinach będących przedmiotem wspólnego zainteresowania,
- ☐ rozwijanie i ułatwianie kontaktów między mieszkańcami obszaru działania Związku, w tym kontaktów między ekspertami w różnych dziedzinach,
- ☐ rozwijanie dobrosąsiedzkich stosunków między członkami Związku,
- ☐ wspieranie rozwoju regionalnego wszystkich członków Związku,
- ☐ określanie dziedzin możliwej wielostronnej współpracy między członkami Związku,
- ☐ pośredniczenie oraz ułatwianie współpracy między członkami Związku a międzynarodowymi organizacjami, instytucjami i agencjami.

Efekty i bariery współpracy

W wielu miastach pod egidą Euroregionu Karpackiego organizowane są imprezy targowe, które mają na celu prezentację potencjału gospodarczego tego regionu, a także ułatwiają firmom z obszaru Euroregionu znajdowanie kontaktów na zewnątrz. Niektóre z imprez targowych mają cykliczny charakter i cieszą się dużym zainteresowaniem wystawców, np. Krośnieńskie Targi Euroregionalne „Kontakt”, czy targi w Rzeszowie, Miskolcu i Nyiregyhaza. Imprezom targowym towarzyszą często seminaria i szkolenia poświęcone różnym aspektom współpracy gospodarczej, a także liczne imprezy kulturalne i sportowe.

Organizacje podmiotów gospodarczych nawiązują bezpośrednie kontakty dwustronne, np. Podkarpacka Izba Gospodarcza współpracuje z izbami gospodarczymi ze Lwowa, Michałowic i Koszyc.

Cyklicznie odbywa się Seminarium Pedagogiczno-Oświatowe Euroregionu Karpackiego, które jest ważnym forum spotkań nauczycieli. W szkołach średnich powstają kluby Euroregionu Karpackiego, które popularyzują wśród młodzieży idee współpracy transgranicznej i nawiązują kontakty ze szkołami z innych części Euroregionu.

Od 1994 roku istnieje Stowarzyszenie Uniwersytetów Euroregionu Karpackiego. Dzięki pomocy Euroregionu i Instytutu Studiów Wschód-Zachód na Uniwersytecie w Użgorodzie powstało Centrum na Rzecz Reformy Administracji Publicznej.

Współpracują urzędy statystyczne, archeolodzy, służby weterynaryjne, środowiska sportowe. Organizuje się coraz więcej wspólnych imprez kulturalnych, np. festiwale folklorystyczne Eurofolk oraz Festiwal Kultury Karpackiej.

Sekretariat Euroregionu opracowuje kalendarz imprez gospodarczych, kulturalnych, sportowych i turystycznych odbywających się pod patronatem Euroregionu Karpackiego.

Wiele uwagi poświęca się kwestii ułatwień w przekraczaniu granic pomiędzy państwami tworzącymi Euroregion Karpacki.

Od 1995 roku Euroregion ma swój budżet. Wkłady do budżetu wnoszone są zarówno w formie pieniężnej jak i niepieniężnej. Większość wpływów pochodzi ze składek regionów – członków Euroregionu.

W 1994 roku – dzięki staraniom nowojorskiego Institute for East-West Studies, który od początku wspierał działalność Euroregionu – powstała Fundacja Rozwoju Euroregionu Karpackiego. Fundacja ta jest niezależną instytucją zarejestrowaną na Słowacji i zajmuje się wspieraniem poprzez pomoc finansową i techniczną, instytucji pozarządowych działających w Euroregionie. Celem Fundacji jest doprowadzenie do większego zaangażowania się społeczności lokalnych w działania na rzecz swych regionów.

W 2002 roku z funduszy zarządzanych przez Euroregion zostały zrealizowane projekty:

☐ o charakterze naukowym i edukacyjnym	3
☐ turystyczne	1
☐ o charakterze gospodarczym	1
☐ centra współpracy transgranicznej	2

Problemy i bariery związane z działalnością Euroregionu to m.in.:

- ☐ ograniczenia formalno-prawne (np. brak osobowości prawnej stron Euroregionu, skomplikowana procedura uzyskiwania środków z funduszy pomocowych),
- ☐ ograniczenia instytucjonalne (m.in. ograniczone kompetencje urzędów, mała aktywność urzędów w nawiązywaniu współpracy, słabo rozwinięty system informacji),
- ☐ ograniczenia infrastrukturalne (m.in. mała liczba i przepustowość polsko-ukraińskich przejść granicznych, słabo rozwinięta infrastruktura telekomunikacyjna),
- ☐ ograniczenia finansowe (brak własnych środków na finansowanie współpracy, słaba umiejętność pozyskiwania dodatkowych źródeł finansowania),
- ☐ ograniczenia społeczne – negatywne stereotypy do sąsiadów, z czego wypływa niechęć do bliższych kontaktów.

Możliwości rozwoju współpracy

Euroregion upatruje możliwość i potrzebę współpracy w następujących dziedzinach:

- ☐ współpraca samorządów – wymiana informacji o systemach prawnych i kompetencjach,
- ☐ rozwój źródeł energii odnawialnej,
- ☐ współdziałanie w zakresie usuwania skutków klęsk żywiołowych.

Główne formy tej współpracy to wymiana doświadczeń i informacji, szkolenia i wspólne ćwiczenia.

Kalendarium ważniejszych wydarzeń

<i>luty 1993</i>	Utworzenie Związku Międzyregionalnego Euroregion Karpacki
<i>grudzień 1998</i>	rozporządzenie CBC, na mocy którego zostanie uruchomiona edycja Phare SPF 1999
<i>1 stycznia 1999</i>	W wyniku reformy administracyjnej w Polsce w miejsce województw wchodzących dotychczas w skład strony polskiej Euroregionu Karpackiego (rzeszowskie, krośnieńskie, przemyskie, tarnowskie) wchodzi nowe województwo podkarpackie
<i>25 sierpnia 1999</i>	Przystąpienie województwa podkarpackiego do Związku Międzyregionalnego Euroregion Karpacki
<i>4 lipca 2000</i>	Rejestracja w sądzie Stowarzyszenia Na Rzecz Euroregionu Karpackiego Euro-Karpaty
<i>30 października 2000</i>	Uchwała Zarządu Województwa Podkarpackiego o przekazaniu prowadzenia biura polskiego Euroregionu Karpackiego – Stowarzyszeniu Na Rzecz Euroregionu Karpackiego Euro-Karpaty

Ważniejsze adresy**Strona polska:**

Biuro Polskie Euroregionu Karpackiego
ul. Kościuszki 4/6
35-030 Rzeszów
tel./fax. (017) 8536898
e-mail: bp_ek@wp.pl
www.carpathian.euroregion.org

Strona rumuńska:

Romeo Nicoara
County Council of Satu Mare
P-ta 25 Octombrie nr 1
3900 Satu Mare
tel. 40 61 711-004
fax 40 61 710-651

Strona słowacka:

Pavol Popjak
Metsky urad
Radnicne namestie 16
085 01 Bardejov
tel. 421 935-746-476
fax 421 935-722-476

Strona węgierska:

Brigitta László
Szabolc-Szatmar-Bereg
County Council
H-4400 Nyíregyháza
Hosok tere 5
tel. 36 42 311-773
fax 36 42 312-603

Strona ukraińska:

Michail Bizilia
Strilnytna str. 79
294 000 Uzhgorod
tel. 380 3122-16-283
fax 380 3122-14-555

Komentarz do tablic statystycznych

Brak danych statystycznych dla strony węgierskiej i rumuńskiej Euroregionu uniemożliwia dokonanie analizy porównawczej. W tablicach prezentowane są tylko informacje o stronie polskiej, słowackiej i ukraińskiej.

Tablice statystyczne

TABL. 3.171. POWIERZCHNIA I SIEĆ OSADNICZA W EUROREGIONIE KARPACKIM W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII ^a

AREA AND SETTLEMENT SYSTEM IN KARPACKI EUROREGION IN 2002

As of 31 XII ^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Powierz- chnia w km ² <i>Area in km²</i>	Miasta <i>Cities</i>				
		ogółem <i>total</i>	według liczby ludności <i>by number of population</i>			
			poniżej 10 000 <i>less than 10 000</i>	10 000- 19 999	20 000- 49 999	50 000 i więcej <i>50 000 and more</i>
STRONA: PART:						
Polska <i>Polish</i>	17926	45	28	7	5	5
Słowacka <i>Slovak</i>	15733	40	23	7	7	3
Prešovský kraj	8981	23	11	6	4	2
Košický kraj	6752	17	12	1	3	1

TABL. 3.171. POWIERZCHNIA I SIEĆ OSADNICZA W EUROREGIONIE KARPACKIM W 2002 R. (dok.)
Stan w dniu 31 XII ^a
AREA AND SETTLEMENT SYSTEM IN KARPACKI EUROREGION IN 2002 (cont.)
As of 31 XII ^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Powierzchnia w km ² <i>Area in km²</i>	Miasta Cities				
		ogółem total	według liczby ludności by number of population			
			poniżej 10 000 <i>less than 10 000</i>	10 000- -19 999	20 000- -49 999	50 000 i więcej <i>50 000 and more</i>
Ukraińska ^b	56600	79	36	20	14	10
<i>Ukrainian</i>						
Obwód: District:						
Iwanofrankowski	13900	15	7	3	2	3
Zakarpcki	12800	10	2	4	3	2
Lwowski	21800	43	21	9	9	4
Czernowiecki	8100	11	6	4	—	1

a Strona ukraińska – stan w dniu 1 I. b Dane za rok 2003.

a The Ukrainian part – as of 1 I. b Data concern 2003.

TABL. 3.172. LUDNOŚĆ W EUROREGIONIE KARPACKIM W 2002 R.
Stan w dniu 31 XII ^a
POPULATION IN KARPACKI EUROREGION IN 2002
As of 31 XII ^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym kobiety Of which females	Na 1 km ² Per 1 km ²	W miastach w % ogółu ludności In urban areas in % of total population	Kobiety na 100 mężczyzn Females per 100 males
	w tys. in thous.	in thous.			
STRONA: PART:					
Polska	2105,1	1075,0	117,4	40,5	104
<i>Polish</i>					
Słowacka	1560,9	798,6	99,2	53,3	105
<i>Slovak</i>					
Prešovský kraj	793,2	403,2	88,3	50,2	103
Košický kraj	767,7	395,4	113,7	56,5	106
Ukraińska ^b	6155,3	3240,9	108,8	47,7	111
<i>Ukrainian</i>					
Obwód: District:					
Iwanofrankowski	1400,0	739,7	100,7	41,7	112
Zakarpcki	1250,2	651,0	97,7	27,2	108
Lwowski	2590,4	1363,4	118,8	52,6	90
Czernowiecki	914,7	486,8	112,9	40,2	114

a Strona ukraińska – stan w dniu 1 I. b Dane za rok 2003.

a The Ukrainian part – as of 1 I. b Data concern 2003.

TABL. 3.173. LUDNOŚĆ WEDŁUG WIEKU W EUROREGIONIE KARPACKIM

Stan w dniu 31 XII ^a

POPULATION BY AGE KARPACKI EUROREGION

As of 31 XII ^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Poniżej 18 lat Below age 18	18-39	40-64	65 lat i więcej 65 years and more
		w % ogółu ludności		in % of total population	
STRONA: PART:					
Polska 2001	2131368	26,1	33,2	28,7	12,0
Polish 2002	2105050	25,6	32,8	29,2	12,4
Słowacka 2001	1556971	26,8	34,4	28,8	10,1
Slovak					
Prešovský kraj	790321	28,3	34,4	29,7	10,7
Košický kraj	766650	25,2	34,4	28,8	9,5
Ukraińska 2003	6155324	23,9	32,5	30,9	12,7
Ukrainian					
Obwód: District:					
Iwanofrankowski	1400028	24,3	32,0	30,4	13,3
Zakarpacki	1250227	25,9	33,4	30,4	10,2
Lwowski	2590408	22,8	32,4	31,5	13,3
Czemowiecki	914661	25,7	30,5	30,5	13,3

a Strona ukraińska – stan w dniu 1 I.

a The Ukrainian part – as 1 I.

TABL. 3.174. LUDNOŚĆ W WIEKU PRODUKCYJNYM ^a I NIEPRODUKCYJNYM

W EUROREGIONIE KARPACKIM

Stan w dniu 31 XII ^bWORKING ^a AND NON-WORKING AGE POPULATION IN KARPACKI
EUROREGIONAs of 31 XII ^b

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	W wieku <i>Of age</i>			W wieku niepro- dukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym <i>Non-working age population per 100 persons of working age</i>
	przed- produkcyjnym <i>pre-working</i>	produkcyjnym <i>working</i>	poprodukcyjnym <i>post-working</i>	
	w % ogółu ludności <i>in % of total population</i>			
STRONA: PART:				
Polska 2001	26,1	59,6	14,3	67,6
Polish 2002	25,6	59,8	14,5	67,1
Słowacka 2001	21,4	62,0	16,5	61,2
Slovak				
Prešovský kraj	22,6	61,5	15,9	62,7
Košický kraj	20,2	62,6	17,2	59,6

**TABL. 3.174. LUDNOŚĆ W WIEKU PRODUKCYJNYM ^a I NIEPRODUKCYJNYM
W EUROREGIONIE KARPACKIM (dok.)**
Stan w dniu 31 XII ^b
**WORKING ^a AND NON-WORKING AGE POPULATION IN KARPACKI
EUROREGION (cont.)**
As of 31 XII ^b

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	W wieku <i>Of age</i>			W wieku niepro- dukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym <i>Non-working age population per 100 persons of working age</i>
	przed- produkcyjnym <i>pre-working</i>	produkcyjnym <i>working</i>	poprodukcyjnym <i>post-working</i>	
	w % ogółu ludności <i>in % of total population</i>			
Ukraińska2003	20,5	58,6	21,0	70,8
<i>Ukrainian</i>				
Obwód: <i>District:</i>				
Iwanofrankowski	20,9	57,6	21,5	73,5
Zakarpcki	22,3	59,8	17,9	67,2
Lwowski	19,4	58,7	21,9	70,3
Czerniowiecki	20,4	57,8	21,8	73,0

a Do kategorii ludności w wieku produkcyjnym w polskiej części Euroregionu zaliczane są osoby: mężczyźni w wieku 18-64 lata, kobiety w wieku 18-59 lat, w słowackiej części: mężczyźni 15-59 lat, kobiety 15-54 lata, natomiast w ukraińskiej części: mężczyźni 16-59 lat, kobiety 16-54 lata. b Strona ukraińska – stan w dniu 1 I.

a In the Polish part of the Euroregion men aged 18-64, women aged 18-59 are treated as working population, in the Slovak part: men aged 15-59, women aged 15-54, and in the Ukrainian part: men aged 16-59, women 16-54. b Ukrainian part – as of 1 I.

**TABL. 3.175. RUCH NATURALNY LUDNOŚCI W EUROREGIONIE KARPACKIM
W 2002 R.**
VITAL STATISTICS IN KARPACKI EUROREGION IN 2002

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Urodzenia żywe <i>Live births</i>	Zgony <i>Deaths</i>		Przyrost naturalny <i>Natural increase</i>
		ogółem <i>total</i>	w tym niemowląt ^a <i>of which infants ^a</i>	
	na 1000 ludności <i>per 1000 population</i>			
STRONA: PART: Polska <i>Polish</i>	10,1	8,5	6,9	1,6

TABL. 3.175. RUCH NATURALNY LUDNOŚCI W EUROREGIONIE KARPACKIM
W 2002 R. (dok.)
VITAL STATISTICS IN KARPACKI EUROREGION IN 2002 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Urodzenia żywe Live births	Zgony	Deaths	Przyrost naturalny Natural increase
		ogółem total	w tym niemowląt ^a of which infants ^a	
	na 1000 ludności		per 1000 population	
Słowacka	11,6	8,8	10,9	2,8
Slovak				
Prešovský kraj	12,0	8,2	10,0	3,8
Košický kraj	11,3	9,5	11,8	1,8
Ukraińska:				
Ukrainian				
Obwód:				
District:				
Iwanofrankowski	9,9	12,7	10,4	-2,8
Zakarpacki	11,3	11,9	8,4	-0,6
Lwowski	9,2	13,0	9,0	-3,8
Czerniowiecki	9,8	13,1	11,4	-3,3

a Na 1000 urodzeń żywych.

a Per 1000 live births.

TABL. 3.176. MAŁŻEŃSTWA. ROZWODY. MIGRACJE LUDNOŚCI
W EUROREGIONIE KARPACKIM W 2002 R.
MARRIAGES. DIVORCES. MIGRATION OF POPULATION
IN KARPACKI EUROREGION IN 2002

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Małżeństwa na 1000 ludności Marriages per 1000 population	Rozwody na 1000 ludności Divorces per 1000 population	Saldo migracji Net migration	
			ogółem total	na 1000 ludności per 1000 population
STRONA: PART:				
Polska	5,2	.	-3007	-1,4
<i>Polish</i>				
Słowacka	4,8	1,7	-1638	-1,1
<i>Slovak</i>				
Prešovský kraj	5,2	1,3	-1144	-1,4
Košický kraj	4,5	2,1	-331	-0,4
Ukraińska: Ukrainian				
Obwód: District:				
Iwanofrankowski	6,8	2,9	-848	-0,6
Zakarpcki	6,9	2,1	-2548	-2,0
Lwowski	6,7	2,8	-3297	-1,3
Czernowiecki	7,2	3,5	-220	-0,2

TABL. 3.177. PRACUJĄCY^a W EUROREGIONIE KARPACKIM W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

EMPLOYED^a PERSONS IN KARPACKI EUROREGION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym kobiety Of which females	Z ogółem sektor Of total sector			Udział liczby bez- robotnych w liczbie ludności w wieku pro- dukcyjnym Share of unem- ployed in the number of working- age population
			rolniczy agricultural	prze- mysłowy industrial	usługowy service	
STRONA: PART:						
Polska	371241	173090	4641	152010	214590	14,9
Polish						
Słowacka	315273	160034	17255	99763	214590	20,4
Slovak						
Prešovský kraj	145887	79083	9723	46473	84881	20,1
Košický kraj	169386	80951	7532	53290	102408	20,7
Ukraińska	2292300	.	653900	402800	.	.
Ukrainian						
Obwód: District:						
Iwanofrankowski	525900	.	176000	94900	.	12,5
Zakarpacki	270000	.	24300	63800	.	8,9
Lwowski	1115100	.	284700	206100	.	12,8
Czerniowiecki	381300	.	168900	38000	.	10,1

a W słowackiej części Euroregionu: dane dotyczą podmiotów zatrudniających 20 i więcej osób, bez osób których miejsce pracy znajduje się za granicą.

a In the Slovak part of the Euroregion: for entities employing 20 and more persons, without employees whose working place is located abroad.

TABL. 3.178. UŻYTKOWANIE GRUNTÓW ^a W EUROREGIONIE KARPACKIM W 2002 R.Stan w czerwcu ^bLAND USE ^a IN KARPACKI EUROREGION IN 2002As of June ^b

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Powierzchnia ogółem w tys. ha Grand total area in thous. ha	Użytki rolne	Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty i nieużytki	Powierzchnia użytków rolnych na 1 mieszkańca w ha
		Agricultural land	Forests and forest land	Other lands and wasteland	Area of agricultural land per capita
		w % powierzchni ogółem in % of total area			
STRONA: PART:					
Polska Polish	1792,6	52,5	36,7	10,8	0,45
Słowacka Slovak	1573,3	46,1	44,9	9,0	0,46
Prešovský kraj	898,1	43,0	49,0	8,0	0,49
Košický kraj	675,2	50,1	39,4	10,5	0,44
Ukraińska ^c Ukrainian	5660,7	.	.	.	.
Obwód: District:					
IwanoFrankowski	1392,7	45,6	45,6	8,8	.
Zakarpacki	1275,3	37,5	56,5	6,0	.
Lwowski	2183,1	59,5	31,3	9,2	.
Czerniowiecki	809,6	59,8	21,7	1,2	.

a Według granic administracyjnych. b Strona słowacka – stan w dniu 31 XII. c Dane za rok 2003.

a By administrative borders. b The Slovak part – as of 31 XII. c Data concern 2003.

TABL. 3.179. UŻYTKI ROLNE W EUROREGIONIE KARPACKIM W 2002 R.

Stan w czerwcu ^a

AGRICULTURAL LAND IN KARPACKI EUROREGION IN 2002

As of June ^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem w tys. ha Total in thous. ha	Grunty orne	Sady ^b	Łąki i pastwiska
		Arable land	Orchards ^b	Meadows and pastures
		w % ogółu użytków rolnych in % of agricultural land		
STRONA: PART:				
Polska Polish	941,1	68,4	1,3	30,4
Słowacka Slovak	724,5	49,1	4,4	46,5
Prešovský kraj	386,1	39,3	3,4	57,3
Košický kraj	338,5	60,4	5,5	34,1

TABL. 3.179. UŻYTKI ROLNE W EUROREGIONIE KARPACKIM W 2002 R. (dok.)
Stan w czerwcu ^a
AGRICULTURAL LAND IN KARPACKI EUROREGION IN 2002 (cont.)
As of June ^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem w tys. ha Total in thous. ha	Grunty orne Arable land	Sady ^b Orchards ^b	Łąki i pastwiska Meadows and pastures
		w % ogółu użytków rolnych in % of agricultural land		
Ukraińska	2838,5	.	.	.
Ukrainian ^c				
Obwód: District:				
Iwanofrankowski	634,8	61,8	2,5	33,6
Zakarpaci	439,5	43,7	6,0	50,3
Lwowski	1270,7	62,9	1,8	35,2
Czerniowiecki	473,5	71,6	25,8	22,9

a Strona słowacka – stan w dniu 31 XII; strona ukraińska – stan w dniu 1 I. b Strona słowacka – sady, ogrody i winnice. c Dane za rok 2003.

a The Slovak part – as of 31 XII; the Ukrainian part – as of 1 I. b The Slovak part – orchards, gardens, vineyards. c Data concern 2003.

TABL. 3.180. PRZEMYSŁOWE OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW W EUROREGIONIE KARPACKIM W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

INDUSTRIAL WASTE WATER TREATMENT PLANTS IN KARPACKI EUROREGION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Mechaniczne Mechanical	Chemiczne Chemical	Biologiczne ^a Biological ^a	Z podwyższonym usuwaniami biogenów ^b With increased biogene removal (disposal) ^b
STRONA: PART:					
Polska	85	31	13	37	4
Polish					
Słowacka	57	5	–	52	–
Slovak					
Prešovský kraj	30	2	–	28	–
Košický kraj	27	3	–	24	–

a Strona słowacka mechaniczno-biologiczne. b Strona słowacka – mechaniczno-biologiczne z oczyszczaniem.

a The Slovak part – mechanical-biological. b The Slovak part – mechanical-biological with cleaning.

TABL. 3.181. KOMUNALNE OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW W EUROREGIONIE KARPACKIM W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

MUNICIPAL WASTE WATER TREATMENT PLANTS IN KARPACKI EUROREGION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Mechaniczne Mechanical	Mechaniczno- -chemiczne Mechanic- -chemical	Biologiczne ^a Biological ^a	Z podwyż- szonym usuwaním biogenów ^b With increased biogene removal (disposal) ^b
STRONA: PART:					
Polska	164	5	1	127	31
Polish					
Słowacka	115	10	–	104	1
Slovak					
Prešovský kraj	73	6	–	67	–
Košický kraj	42	4	–	37	1

a Strona słowacka mechaniczno-biologiczne. b Strona słowacka – mechaniczno-biologiczne z oczyszczaniem.

a The Slovak part – mechanical-biological. b The Slovak part – mechanical-biological with cleaning.

TABL. 3.182. ŚCIEKI KOMUNALNE OCZYSZCZANE^a W EUROREGIONIE KARPACKIM W 2002 R.MUNICIPAL WASTE WATER TREATED^a IN KARPACKI EUROREGION IN 2002

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Mechaniczne Mechanical	Chemiczne Chemical	Biologiczne ^b Biological ^b	Z podwyż- szonym usuwaním biogenów ^c With increased biogene removal (disposal) ^c
STRONA: PART:					
Polska	44280	80	47	16793	27360
Polish					
Słowacka	118625	10635	–	106373	1617
Slovak					
Prešovský kraj	50656	4164	–	46492	–
Košický kraj	67969	6471	–	59881	1617

a Odprowadzone siecią kanalizacyjną. b Strona słowacka mechaniczno-biologiczne. c Strona słowacka – mechaniczno-biologiczne z oczyszczaniem.

a Discharged through sewerage systems. b The Slovak part – mechanical-biological. c The Slovak part – mechanical-biological with cleaning.

**TABL. 3.183. LUDNOŚĆ OBSŁUGIWANA PRZEZ OCZYSZCZALNIE KOMUNALNE
W EUROREGIONIE KARPACKIM W 2002 R.**
**POPULATION SERVED BY MUNICIPAL WASTE WATER TREATMENT
PLANTS IN KARPACKI EUROREGION IN 2002**

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym Of which		
		mechaniczne mechanical	biologiczne ^a biological ^a	z podwyższonym usuwaniam biogenów ^b with increased biogene removal (disposal) ^b
		w % ogółu ludności		in % of total population
STRONA: PART:				
Polska Polish	44,8	0,2	20,2	24,4
Słowacka Slovak	51,3	5,0	45,6	0,7
Prešovský kraj Košícký kraj	47,6 54,9	3,9 5,2	43,7 48,4	— 1,3

a Strona słowacka mechaniczno-biologiczne. b Strona słowacka – mechaniczno-biologiczne z oczyszczaniem.

a The Slovak part – mechanical-biological. b The Slovak part – mechanical-biological with cleaning.

**TABL. 3.184. ODPADY WYTWORZONE ^a W EUROREGIONIE KARPACKIM
W 2002 R.**
GENERATED WASTE ^a IN KARPACKI EUROREGION IN 2002

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem w tys. ton Total in thous. t	Wykorzystane Utilized	Unieszkodliwione Treated	Gromadzone przejściowo Accumulated temporarily
		w % in %		
STRONA: PART:				
Polska Polish	1068,3	77,5	16,0	6,5
Słowacka Slovak	5025,3	69,4	17,2	13,4
Prešovský kraj Košícký kraj	766,6 4258,7	74,0 68,5	18,0 17,1	8,0 14,4

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych.

a Excluding municipal waste.

TABL. 3.185. **ZASOBY MIESZKANIOWE W EUROREGIONIE KARPACKIM W 2002 R.**
Stan w dniu 31 XII
DWELLING STOCKS IN KARPACKI EUROREGION IN 2002
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Mieszkania Dwellings	Przeciętna liczba osób Average number of persons		Przeciętna powierzchnia użytkowa Average usable floor space		Mieszkania na 1000 ludności Dwellings per 1000 population
		na mieszkanie per dwelling	na izbę per room	mieszkania per dwelling	na 1 osobę per person	
				w m ²	in m ²	
STRONA: PART:						
Polska ^a Polish ^a	557919	3,7	1,0	76,0	20,4	265,0
Słowacka Slovak	482141	3,5	1,0	58,5	16,7	309,9
Prešovský kraj	229936	3,7	1,1	59,1	16,0	291,1
Košický kraj	252205	3,3	1,0	57,9	17,5	329,2
Ukraińska Ukrainian	2011707	.	.	44,1	16,7	326,6
Obwód: District:						
Iwano-frankowski	467363	.	.	39,5	13,4	333,8
Zakarpaci	367203	.	.	41,1	20,5	293,7
Lwowski	860480	.	.	36,6	12,2	332,0
Czerniowiecki	316661	.	.	59,0	20,7	346,2

a Dane ze spisu ludności, stan w dniu 20 V 2002 r.

a Results of the census, as of 20 V 2002..

TABL. 3.186. **MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKU W EUROREGIONIE KARPACKIM W 2002 R.**
DWELLINGS COMPLETED IN KARPACKI EUROREGION IN 2002

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Na 1000 ludności Per 1000 population	Na 1000 zawartych małżeństw Per 1000 marriages contracted
STRONA: PART:			
Polska Polish	4060	1,9	365,9
Słowacka Slovak	3254	2,1	430,3
Prešovský kraj	1935	2,4	473,8
Košický kraj	1319	1,7	379,2

TABL. 3.187. PRZECIĘTNA POWIERZCHNIA UŻYTKOWA MIESZKANIA ODDANEGO DO UŻYTKU W EUROREGIONIE KARPACKIM W 2002 R.

AVERAGE USABLE FLOOR SPACE PER DWELLING COMPLETED IN KARPACKI EUROREGION IN 2002

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogólny Total	Spółdziel- czego Co- operatives	Komu- nalnego (gmin- nego) Municipal (gmina)	Zakła- dowego Company	Spółecz- nego czyn- szowego Public building society	Przezna- czonego na sprze- daz lub wynajem For sale or rent	Indywidu- alnego Private
	w m ²			in m ²			
STRONA: PART:							
Polska	120,3	56,6	58,3	—	50,5	57,8	133,7
Polish							
Słowacka	125,2	65,5	51,7	133,3	.	.	.
Slovak							
Prešovský kraj	118,1	—	46,2	133,3	.	.	.
Košický kraj	135,7	65,5	58,2	—	.	.	.

TABL. 3.188. TERENY ZIELENI OGÓLNODOSTĘPNEJ W EUROREGIONIE KARPACKIM W 2002 R.
GENERALLY ACCESSIBLE AREA GREEN IN KARPACKI EUROREGION IN 2002

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Parki spacerowo- wypoczynkowe Strolling-recreational parks	Zieleńce Lawns
	w ha	in ha
STRONA: PART:		
Polska	457	233
Polish		
Słowacka	3179	1028
Slovak		
Prešovský kraj	1532	478
Košický kraj	1647	550

TABL. 3.189. SZPITALA OGÓLNE W EUROREGIONIE KARPACKIM W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

GENERAL HOSPITALS IN KARPACKI EUROREGION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Szpitale Hospitals	Ludność na 1 szpital ^b Popu- lation per hospital ^b	Łóżka rzeczywiste Beds		Leczeni ^{ab} In pa- tients ^{ab}	Prze- ciężne wykorzy- stanie łóżka Average bed use	Prze- ciężny pobyt chorego Average patient stay
			ogółem total	na 10 tys. ludności per 10 thous. po- pulation		w dniach in days	
STRONA: PART:							
Polska Polish	25	84202	8811	41,9	315408	285	8
Słowacka Slovak	28	55694	10434	66,9	.	.	.
Prešovský kraj	13	60954	4630	58,4	.	.	.
Košický kraj	15	51135	5804	75,7	.	.	.
Ukraińska Ukrainian	358	17194	57479	93,3	1213827	.	.
Obwód: District:							
Iwanofrankowski	81	17284	12799	91,4	288688	.	14
Zakarpacki	65	19234	10801	86,4	234413	.	14
Lwowski	144	17989	25664	99,1	494114	.	15
Czerniowiecki	68	13451	8215	89,4	196612	.	14

a W ciągu roku. b Bez ruchu międzyoddziałowego. b Strona ukraińska – ludność za 2003 r.

a During the year. b Excluding inter-ward patient transfer. b Ukrainian part – population concern 2003.

TABL. 3.190. APTEKI I PUNKTY APTECZNE^a W EUROREGIONIE KARPACKIM

Stan w dniu 31 XII

PHARMACIES AND PHARMACEUTICAL OUTLETS^a IN KARPACKI
EUROREGION

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Apteki i punkty apteczne I typu Pharmacies and type I pharmaceutical outlets	Ludność na 1 aptekę i punkt apteczny Population per pharmacy and pharmaceutical outlet
STRONA: PART:		
Polska 2001	474	4497
Polish 2002	502	4193

TABL. 3.190. **APTEKI I PUNKTY APTECZNE^a W EUROREGIONIE KARPACKIM (dok).**

Stan w dniu 31 XII

*PHARMACIES AND PHARMACEUTICAL OUTLETS^a IN KARPACKI**EUROREGION (cont.)**As of 31 XII*

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Apteki i punkty apteczne I typu <i>Pharmacies and type I pharmaceutical outlets</i>	Ludność na 1 aptekę i punkt apteczny <i>Population per pharmacy and pharmaceutical outlet</i>
Słowacka2001 <i>Slovak</i>	275	5671
Prešovský kraj	143	5541
Košický kraj	132	5811
Ukraińska2002 <i>Ukrainian</i>	2237	2753
Obwód: District:		
Iwanofrankowski	569	2471
Zakarpacki	439	2856
Lwowski	940	2778
Czerniowiecki	289	3184

^a Bez aptek i punktów aptecznych w stacjonarnych zakładach opieki zdrowotnej (np. szpitalach, sanatoriach).

^a *Excluding pharmacies and pharmaceutical outlets in in-patient health care facilities (hospitals, sanatoria).*

TABL. 3.191. **POMOC SPOŁECZNA W EUROREGIONIE KARPACKIM W 2002 R.**

Stan w dniu 31 XII

*STATIONARY SOCIAL WELFARE IN KARPACKI EUROREGION**IN 2002**As of 31 XII*

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Domy i zakłady pomocy społecznej <i>Welfare homes and facilities</i>	Miejsca rzeczywiste ^a <i>Places^a</i>	Mieszkańcy <i>Residents</i>
STRONA: PART:			
Polska <i>Polish</i>	51	4730	4719
Słowacka <i>Slovak</i>	150	8820	8426
Prešovský kraj	87	4774	4554
Košický kraj	63	4046	3872
Ukraińska <i>Ukrainian</i>	35	5218	4503
Obwód: District:			
Iwanofrankowski	8	1325	1036
Zakarpacki	7	1422	1171
Lwowski	13	1625	1557
Czerniowiecki	7	846	739

^a Łącznie z filiami.

^a *Including sub-branches.*

TABL. 3.192. BIBLIOTEKI PUBLICZNE W EUROREGIONIE KARPACKIM

Stan w dniu 31 XII

PUBLIC LIBRARIES IN KARPACKI EUROREGION

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Placówki biblioteczne <i>Library facilities</i>	Liczba ludności na 1 placówkę biblioteczną <i>Population per 1 library establishment</i>	Księgozbiór w wol. <i>Collection in volumes</i>	Czytelnicy ^a <i>Borrowers ^a</i>	Wypożycze- nia księ- gozbioru na 1 czytelnika w wol. ^a <i>Collection lendings per borrower in vol. ^a</i>
			na 1000 ludności <i>per 1000 population</i>		
STRONA: PART:					
Polska 2001	713	2989	4085,0	191,0	19,2
Polish 2002	709	2969	4181,8	200,8	19,3
Słowacka 2001	971	1603	3321,2	126,5	33,1
Slovak					
Prešovský kraj	580	1363	3223,0	136,4	34,2
Košický kraj	391	1960	3422,5	116,4	31,8
Ukraińska 2002	3262	1888	25410,0	1670,0	.
Ukrainian					
Obwód: District:					
Iwanofrankowski	817	1713	6790,0	412,0	16,0
Zakarpacki	603	2079	5840,0	430,0	19,0
Lwowski	1413	1848	5530,0	388,0	20,0
Czerniowiecki	429	2141	7250,0	440,0	22,0

a W ciągu roku.

a During the year.

TABL. 3.193. KINA STAŁE I MUZEA W EUROREGIONIE KARPACKIM

Stan w dniu 31 XII

FIXED CINEMAS AND MUSEUMS IN KARPACKI EUROREGION

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Kina <i>Cinemas</i>	Miejsca na widowni <i>Seating in cinemas</i>	Liczba ludności na 1 kino <i>Population per cinema</i>	Muzea <i>Museums</i>
STRONA: PART:				
Polska 2001	46	12316	46334	31
Polish 2002	46	13129	45762	31
Słowacka 2001	68	20181	22890	62
Slovak				
Prešovský kraj	33	8376	23949	32
Košický kraj	35	11805	21892	30
Ukraińska 2002	743	166921	8289	42
Ukrainian				
Obwód: District:				
Iwanofrankowski	19	6804	73684	15
Zakarpacki	304	58052	4125	5
Lwowski	113	28499	23106	17
Czerniowiecki	307	73566	2992	5

TABL. 3.194. **BAZA NOCLEGOWA^a TURYSTYKI W EUROREGIONIE KARPACKIM W 2002 R.**
TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS^a IN KARPACKI EUROREGION IN 2002

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Obiekty Facilities	Miejsca noclegowe Number of beds		Korzystający z noclegów Tourists accommodated		Udzielone noclegi Accommodation provided	
		ogółem total	na 1000 ludności stałej per 1000 perma- nent po- pulation	ogółem total	w tym tu- ryści za- graniczni w % of which foreign tourists in %	ogółem total	w tym turystom zagrani- cznym w % of which foreign tourists in %
stan w dniu 31 VII ^b as of 31 VII ^b							
STRONA: PART:							
Polska Polish	433	23987	11,3	531227	13,9	1337198	10,0
Słowacka Slovak	715	36150	23,2	1066034	40,8	3867616	41,4
Prešovský kraj	462	25745	32,5	745178	43,5	3051652	42,4
Košický kraj	253	10405	13,6	320856	34,6	815964	37,8
Ukraińska: Ukrainian:							
Obwód: District:							
Iwanofrankowski	6	315	0,2	28860	11,4	.	.
Zakarpacki	57	.	.	59867	6,5	.	.
Lwowski	7	586	0,2	5451	22,6	.	.

a Strona ukraińska – łącznie z kwaterami prywatnymi. b Strona słowacka – stan w dniu 31 XII; stron ukraińska – stan w dniu 31 VIII.

a The Ukrainian part – including rooms for rent (private lodgings). b The Slovak part – as of 31 XII; the Ukrainian part – as of 31 VIII.

TABL. 3.195. **OBIEKTY NOCLEGOWE TURYSTYKI WEDŁUG RODZAJÓW W EUROREGIONIE KARPACKIM W 2002 R.**
Stan w dniu 31 VII^a
TOURISTS FACILITIES BY TYPE IN KARPACKI EUROREGION IN 2002
As of 31 VII^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym Of which						
		hotele hotels	motele motels	pensjonaty boarding houses	domy wycieczkowe excursion hostels	schroniska shelters	ośrodki wczasowe ^b holiday centres ^b	kempingi i pola biwakowe camping and tent camp sites
STRONA: PART:								
Polska Polish	433	45	3	11	14	8	30	15

TABL. 3.195. **OBIEKTY NOCLEGOWE TURYSTYKI WEDŁUG RODZAJÓW
W EUROREGIONIE KARPACKIM W 2002 R. (dok.)**

Stan w dniu 31 VII ^a

TOURISTS FACILITIES BY TYPE IN KARPACKI EUROREGION
IN 2002 (cont.)

As of 31 VII ^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym Of which						
		hotele hotels	motele motels	pensjo- naty boarding houses	domy wyciecz- kowe excursion hostels	schro- niska shelters	ośrodki wczaso- we ^b holiday centres ^b	kempingi i pola bi- wakowe camping and tent camp sites
Słowacka	715	136	.	105	.	.	.	.
<i>Slovak</i>								
Prešovský kraj	462	94	.	73	.	.	.	.
Košický kraj	253	42	.	32	.	.	.	.
Ukraińska	273	96	11	28	70	.	47	3
<i>Ukrainian</i>								
Obwód: District:								
Iwanofrankowski	30	22	—	—	6	.	2	—
Zakarpacki	131	29	2	—	57	.	43	—
Lwowski	103	42	8	25	7	.	—	3
Czerniowiecki	9	3	1	3	—	.	2	—

a Strona słowacka – stan w dniu 31 XII. b Bez kwater prywatnych.

a The Slovak part – as of 31 XII. b Excluding private lodgings.

TABL. 3.196. **SKLEPY. STACJE PALIW W EUROREGIONIE KARPACKIM**

Stan w dniu 31 XII

SHOPS. PETROL STATIONS IN POLISH KARPACKI EUROREGION

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Sklepy Shops	Ludność na 1 sklep Population per shop	Stacje paliw Petrol stations
STRONA: PART:			
Polska 2001	22689	94	460
<i>Polish</i> 2002	22264	95	489
Słowacka 2001	11471	136	180
<i>Slovak</i>			
Prešovský kraj	5856	135	89
Košický kraj	5615	137	91
Ukraińska 2002	19219	320	699
<i>Ukrainian</i>			
Obwód: District:			
Iwanofrankowski	6445	218	132
Zakarpacki	2592	484	172
Lwowski	6591	396	283
Czerniowiecki	3591	256	112

TABL. 3.197. **PLACÓWKI POCZTOWE W EUROREGIONIE KARPACKIM**

Stan w dniu 31 XII

POST OFFICES IN POLISH KARPACKI EUROREGION

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Placówki ogółem Total offices	Na 1 placówkę przypada Per 1 post offices	
		powierzchni w km ² area in km ²	ludności population
STRONA: PART:			
Polska2001	572	34	3726
Polish2002	470	38	4479
Słowacka2001	485	32	3209
Slovak			
Prešovský kraj	263	34	3001
Košický kraj	222	30	3451
Ukraińska2002	1930	34	3191
Ukrainian			
Obwód: District:			
Iwanofrankowski	501	28	2814
Zakarpacki	402	.	3123
Lwowski	742	29	3500
Czerniowiecki	285	28	3223

TABL. 3.198. **PODMIOTY GOSPODARCZE W EUROREGIONIE KARPACKIM**

W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

ENTITIES IN KARPACKI EUROREGION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym Of which				
		przedsiębiorstwa państwowe state owned enterprises	spółki prawa handlowego commercial law companies	spółki z udziałem kapitału zagranicznego companies with foreign capital participation	spółdzielnie co-operatives	osoby fizyczne natural persons
STRONA: PART:						
Polska2002	138713	31	4902	605	809	110780
Polish2002						
Słowacka2002	84340	8	11321	.	406	71310
Slovak						
Prešovský kraj	43543	4	4803	91	234	37825
Košický kraj	40797	4	6518	.	172	33485

TABL. 3.198. PODMIOTY GOSPODARCZE W EUROREGIONIE KARPACKIM W 2002 R. (dok.)

Stan w dniu 31 XII

ENTITIES IN KARPACKI EUROREGION IN 2002 (cont.)

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym Of which				
		przedsiębiorstwa państwowe state owned enterprises	spółki prawa handlowego commercial law companies	spółki z udziałem kapitału zagranicznego companies with foreign capital participation	spółdzielnie co-operatives	osoby fizyczne natural persons
Ukraińska Ukrainian	130564	.	18151	4132	2781	.
Obwód: District:						
Iwanofrankowski	20855	899	6355	409	716	.
Zakarpcki	16640	768	3943	1390	364	.
Lwowski	49382	497	5484	1984	1288	.
Czerniowiecki	43687	.	2368	349	413	31663

TABL. 3.199. CENY DETALICZNE WYBRANYCH TOWARÓW W EUROREGIONIE KARPACKIM W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

RETAIL PRICES OF SELECTED GOODS IN KARPACKI EUROREGION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Strona Part				
	polska Polish	ukraińska - obwód Ukrainian - district			
		iwanofrankowski	zakarpcki	lwowski	czerniowiecki
	w zł in zł	w hrywnach			

Artykuły żywnościowe

Jaja świeże fermowe - 1 szt ... Hen eggs, fresh - per piece	0,29	0,40	0,39	0,44	0,44
Ser żółty (Gouda) - 1 kg	.	14,66	15,27	14,13	15,31
Cheese "Gouda" - per kg					
Masło ^a o zawartości 82,5% tłuszczu, świeże - 250 g	2,42	11,28	12,85	11,80	11,90
Fresh butter ^a , fat content 82,5% - per 250 g					
Ryz - 1 kg	1,99	2,71	2,65	2,54	2,87
Rice - per kg					

a Strona polska - 200 g.

a The Polish part - 200 g.

TABL. 3.199. CENY DETALICZNE WYBRANYCH TOWARÓW W EUROREGIONIE KARPACKIM W 2002 R. (cd.)

Stan w dniu 31 XII

RETAIL PRICES OF SELECTED GOODS IN KARPACKI

EUROREGION IN 2002 (cont.)

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Strona Part				
	polska Polish	ukraińska - obwód		Ukrainian - district	
		iwanofran- kowski	zakarpacki	lwowski	czerniowiecki
	w zł in zł	w hrywnach			
Artykuły żywnościowe (dok.)					
Chleb pszenno-żytni ^b - 500 g Assorted bread, popular ^b - per 600 g	1,31	1,43	1,52	1,45	1,48
Butka pszenna ^c - 300 g Wheat roll ^c - per 300 g	.				
Cukier biały kryształ - 1kg White sugar, crystallized - per kg	2,20	2,80	2,84	2,79	2,85
Ziemniaki - 1 kg Potatoes - per kg	0,77	0,83	0,72	0,74	1,04
Banany - 1 kg Bananas - per kg	.	5,78	5,07	5,11	5,55
Wódka - 0,5 l Vodka - 0,5 l	.	7,80	7,38	8,36	7,78
Wino musujące (szampan) - 750 ml Champagne - per 750 ml	.	9,42	9,56	9,66	9,38
Piwo jasne o zawartości pow. 10-12% ekstraktu wagowe- go, w butelce ^d - 0,5 l Beer full light 10-12% of ex- tract, bottled ^d - per 0,5 l	.	3,36	3,40	3,37	3,24
Herbata ekspresowa (czarna), w oryginalnych opakowa- niach - 100 g Black Tea in bags - 100 g	2,10	3,71	3,48	3,79	3,56
Kawa naturalna mielona w op. ^e 250 g Natural coffe, ground ^d - per 250 g ^e	.	2,48	2,53	3,65	3,14
Papierosy "Marlboro" - 20 szt . Cigarettes "Marlboro" - per 20 pcs	.	2,39	2,13	2,24	2,15

Strona ukraińska: b - 1 kg. c - 500 g. d - 1 l. e - 100 g.

The Ukrainian part: b - 1 kg. c - 500 g. d - 1 l. e - 100 g.

TABL. 3.199. **CENY DETALICZNE WYBRANYCH TOWARÓW W EUROREGIONIE KARPACKIM W 2002 R. (dok.)**

Stan w dniu 31 XII

RETAIL PRICES OF SELECTED GOODS IN KARPACKI EUROREGION
IN 2002 (cont.)

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Strona Part				
	polska Polish	ukraińska - obwód		Ukrainian - district	
		iwanofran- kowski	zakarpacki	lwowski	czerniowiecki
	w zł in zł	w hrywnach			

Artykuły nieżywnościowe

Półbuty damskie całoroczne - 1 para	119,27	99,11	110,13	123,85	118,33
Women's low shoes - per pair					
Półbuty męskie całoroczne - 1 para	.	112,63	129,15	146,90	125,52
Men's low shoes - per pair					
Żelazko elektryczne z nawilża- czem i spryskiwaczem 1000 W - 1 szt	.	83,78	84,59	110,99	63,07
Iron with duschsystem 1000 W - 1 piece					
Benzyna ^f - 1 l	.	1,89	1,86	1,82	1,82
Petrol ^f - 1 l					
Cena za nocleg w hotelu ^g	.	37,95	57,18	46,41	42,36
Accommodation in hotel ^g					

^f Strona polska - bezołowiowa 95 oktan. ^g Strona polska - cena pokoju 2-os. w hotelu 3- lub 4-gwiazdkowym.

^f The Polish part - unleaded Petrol 95 octan. ^g The Polish part - double room in three or four star hotel.

3.3. Euroregiony na pograniczu wschodnim

3.3.1. Euroregion Bug

Podstawy prawne

Oficjalne utworzenie Euroregionu nastąpiło w dniu **29 września 1995 roku** w Łucku na Ukrainie. Wojewodowie: chełmski, lubelski, tarnobrzeński i zamojski oraz ze strony ukraińskiej Przewodniczący Wołyńskiej Obwodowej Rady pełniący jednocześnie funkcję Przewodniczącego Wołyńskiej Administracji Państwowej podpisali **Porozumienie o utworzeniu Związku Transgranicznego Euroregion „Bug”**.

Działania, których finałem było podpisanie porozumienia, rozpoczęły się już znacznie wcześniej. Współpracę transgraniczną między wschodnimi województwami a regionami przygranicznymi Białorusi i Ukrainy zapoczątkowało podpisanie 18 grudnia 1991 roku w Tomaszowie Lubelskim **Porozumienia o współpracy przygranicznych województw/obwodów Polski i Ukrainy**. Podpisy złożyli wojewodowie chełmski, krośnieński, przemyski i zamojski oraz przedstawiciele obwodów wołyńskiego i lwowskiego (angażującego się również w struktury Euroregionu Karpackiego). Realizację porozumienia jego sygnatariusze powierzyli utworzonej specjalnie komisji mieszanej, której sekretariat mieści się w Zamościu.

Istotnym wzmocnieniem strony polskiej było podpisanie w Lublinie 30 kwietnia 1992 roku przez Ministra Przekształceń Własnościowych, Ministra-Kierownika CUP, wojewodów białkopodlaskiego, chełmskiego i lubelskiego oraz Prezydenta Lublina **Porozumienia Regionalnego**, mającego służyć opracowaniu i realizacji programu restrukturyzacji i prywatyzacji gospodarki regionu obejmującego swym obszarem wymienione województwa. Powołany został **Komitet Koordynacyjny Porozumienia Regionalnego**. Następnie do **Porozumienia** przystąpiło województwo tarnobrzeńskie.

Pomysł utworzenia Euroregionu Bug pojawił się po raz pierwszy na konferencji polsko-ukraińskiej zorganizowanej w Kazimierzu Dolnym w maju 1992 roku, poświęconej współpracy gospodarczej, funkcjonowaniu samorządów oraz współpracy miast i gmin. W wyniku dyskusji nad projektem dotyczącym zagospodarowania przestrzennego makroregionu obejmującego województwa: białkopodlaskie, chełmskie, lubelskie i tarnobrzeńskie oraz obwód wołyński proponowana pierwotnie nazwa **Euroregion „Ściana Wschodnia”** zmieniona została na **Euroregion „Bug”**.

W umocnieniu podstaw instytucjonalnych „euroregionalizacji” trójstronnej współpracy transgranicznej istotne znaczenie miały także:

- ☐ polsko-białoruskie porozumienia, a zwłaszcza podpisanie w Chełmie 8 maja 1992 roku przez wicewojewodę chełmskiego oraz przedstawicieli rządu Białorusi protokołu intencyjnego dotyczącego wymiany barterowej,
- ☐ polsko-ukraińskie porozumienia, a w szczególności podpisanie w Kowlu na Ukrainie 30 czerwca 1992 roku porozumienia między obwodem wołyńskim a Komitetem Koordynacyjnym Porozumienia Regionalnego, dotyczącego

współpracy transgranicznej w różnych dziedzinach oraz utworzenie w styczniu 1993 roku w Lublinie banku ofert barterowych oraz barterowej izby rozrachunkowej w postaci spółki polsko-ukraińskiej,

- utworzenie 11 września 1992 roku w Zamościu Regionalnego Centrum Współpracy Transgranicznej na mocy porozumienia podpisanego przez wojewodów zamojskiego, chełmskiego, przemyskiego i krośnieńskiego, przedstawicieli prezydenta Ukrainy na obwód wołyński i lwowski, dyrektorów 2 instytutów PAN: Instytutu Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej oraz Instytutu Geografii i Zagospodarowania Przestrzennego, a także dyrektora Polskiego Instytutu Spraw Międzynarodowych.

W pracach przygotowujących powstanie Euroregionu Bug przyjęto, że będzie to jeden z największych obszarów współpracy transgranicznej w Europie. Miał on obejmować swym zasięgiem przygraniczne regiony Polski, Ukrainy i Białorusi położone w zlewni rzeki Bug i na obszarach przyległych o łącznej powierzchni 82 tys. km² i liczyć 5,3 mln mieszkańców. Polska część miała stanowić 35,6% jego obszaru, białoruska 39,9% i ukraińska 24,5%. Ten transgraniczny region współpracy miał obejmować: ze strony polskiej - województwa białkopodlaskie, chełmskie, tarnobrzskie i lubelskie, ze strony ukraińskiej - obwód wołyński i ze strony białoruskiej - obwód brzeski.

Trójstronny charakter Euroregionu Bug potwierdzany był przez Polskę, Ukrainę i Białoruś do połowy 1995 roku, m.in. na:

- zorganizowanej w Kazimierzu Dolnym (15-17 czerwca 1994) konferencji nt. „Euroregion Bug jako problem badawczy i przedsięwzięcie gospodarcze” z udziałem reprezentantów władz i ośrodków naukowych obszarów przygranicznych trzech państw; we wnioskach konferencji podkreślono potrzebę szybkiego powołania trilateralnego Euroregionu i zarejestrowania go w Stowarzyszeniu Europejskich Regionów Granicznych,
- spotkaniu roboczym wojewodów przygranicznych obszarów Polski, Białorusi i Ukrainy w Chełmie (25 stycznia 1995), na którym trzy strony potwierdziły wolę utworzenia euroregionu oraz gotowość jak najszybszego sfinalizowania prac nad statutem i organizacją struktur euroregionalnych; w dniu 8 września 1995 roku projekt **Porozumienia o utworzeniu Związku Transgranicznego Euroregion „Bug”** i statutu zostały przyjęte przez stronę polską i ukraińską.

W połowie 1995 roku okazało się, że mimo wcześniejszych deklaracji władze centralne Białorusi nie wyraziły zgody na przystąpienie obwodu brzeskiego do struktur Euroregionu. Wobec jednoznacznego poparcia projektu utworzenia Euroregionu Bug przez władze centralne Polski i Ukrainy, strona polska i ukraińska zdecydowały się utworzyć Euroregion w formule dwustronnej przy pozostawieniu stronie białoruskiej możliwości włączenia się w struktury euroregionalne w przyszłości.

Nastąpiło to z dniem 15 maja 1998 roku – Euroregion rozszerzono o białoruski obwód brzeski. Powstał tym samym trójstronny obszar współpracy euroregionalnej.

W dniu 22 września 1999 roku podpisano aneks do *Porozumienia*, w którym stwierdzono, że w wyniku reformy administracyjnej w Polsce prawnym sukcesorem dotychczasowych uczestników strony polskiej w Związku Transgranicznym Euroregion Bug jest nowo powstałe województwo lubelskie. W następstwie tego aneksu gminy, które znalazły się poza obszarem województwa lubelskiego nie uczestniczą we współpracy euroregionalnej realizowanej w ramach Euroregionu Bug.

Struktura organów

Władzami Związku są:

- ☐ rada,
- ☐ prezydium rady,
- ☐ sekretariat,
- ☐ komisja rewizyjna.

Rada Związku jest jego najwyższym organem. W jej skład wchodzi 30 osób (po 10 przedstawicieli delegowanych przez każdą ze stron). Do kompetencji rady należy m. in. omawianie i zatwierdzanie wspólnych projektów współpracy transgranicznej, zapewnienie ich finansowania i realizacji, przyjmowanie nowych członków, podejmowanie decyzji w sprawach budżetu, wybór prezydium rady i komisji rewizyjnej, powołanie sekretariatu i ustalanie jego budżetu, powoływanie stałych i doraźnych grup roboczych do realizacji określonych zadań w wybranych dziedzinach współpracy transgranicznej.

Prezydium rady składa się z trzech członków i powoływane jest przez radę według zasady po jednym z każdej ze stron. Wykonuje ono funkcje koordynacyjne i reprezentacyjne w imieniu rady między jej posiedzeniami. Pracami prezydium kieruje przewodniczący. Na tę funkcję wybiera się kolejno każdego z członków prezydium na okres jednego roku. Przewodniczący prezydium jest jednocześnie przewodniczącym rady.

Sekretariat jest organem wykonawczym i administracyjnym powoływanym przez radę w składzie równym liczbowo dla każdej ze stron. Każda ze stron prowadzi na swoim terenie biuro krajowe sekretariatu, w skład którego wchodzi członkowie sekretariatu danego państwa. Krajowe biura sekretariatu nie są wzajemnie podporządkowane i spełniają funkcje koordynacyjne i administracyjne dla każdej ze stron. Do zadań sekretariatu należy m. in. przygotowywanie i przedkładanie radzie projektów uchwał oraz innych opracowań dotyczących wspólnych przedsięwzięć w ramach współpracy przygranicznej, przygotowywanie posiedzeń rady, obsługa grup roboczych.

Siedzibami sekretariatów Euroregionu są: po stronie polskiej Chełm, po stronie ukraińskiej Łuck, po stronie białoruskiej Brześć.

Komisja rewizyjna składa się z 6 osób (po dwie z każdej ze stron). Jej członkowie są wybierani na okres dwóch lat. Do jej kompetencji należy kontrola prawidłowości prowadzenia dokumentacji i wykorzystania środków finansowych.

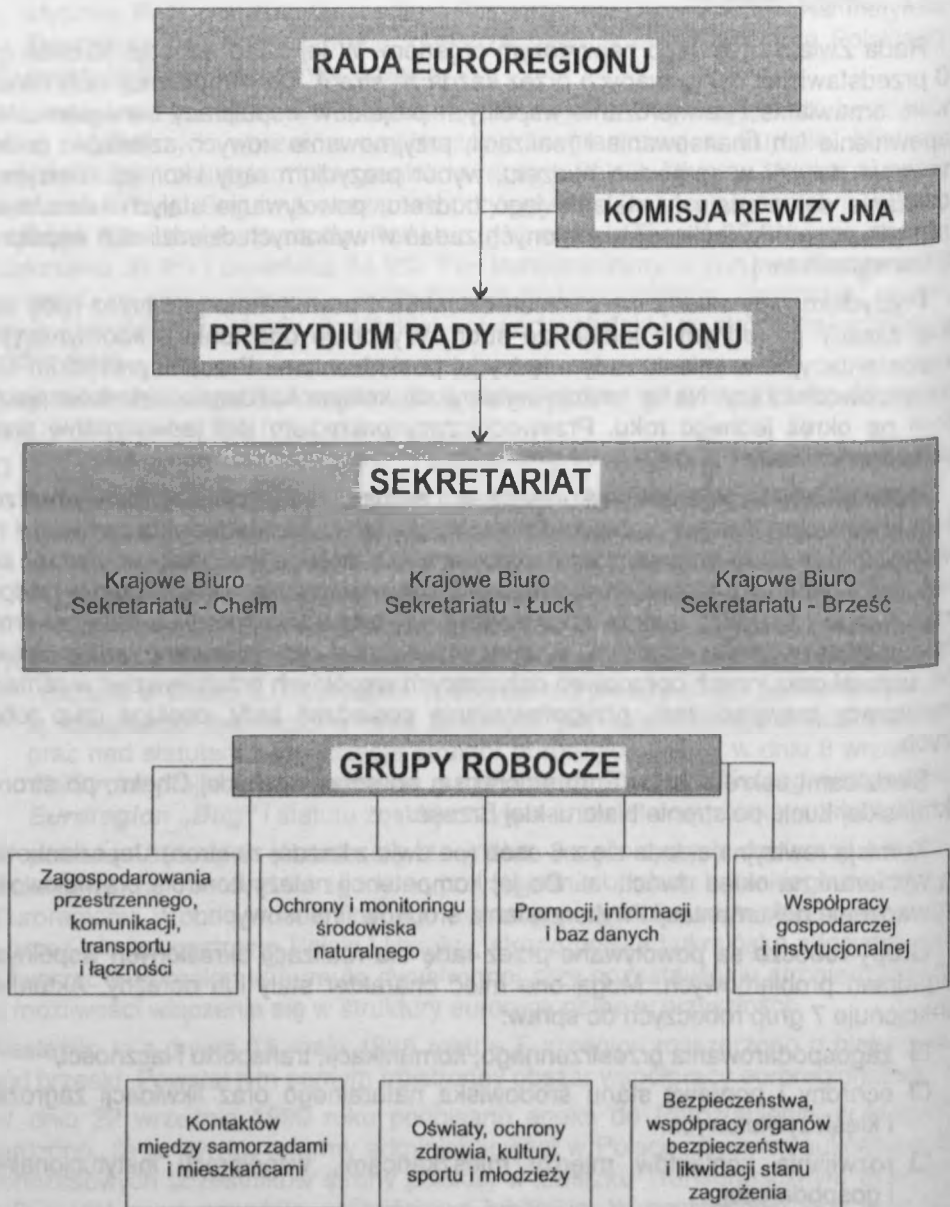
Grupy robocze są powoływane przez radę dla realizacji określonych wspólnych zagadnień problemowych. Mogą one mieć charakter stały lub doraźny. Aktualnie funkcjonuje 7 grup roboczych do spraw:

- ☐ zagospodarowania przestrzennego, komunikacji, transportu i łączności,
- ☐ ochrony i poprawy stanu środowiska naturalnego oraz likwidacji zagrożeń i klęsk żywiołowych,
- ☐ rozwijania kontaktów między mieszkańcami, współpracy instytucjonalnej i gospodarczej,
- ☐ informacji i bazy danych,
- ☐ oświaty, ochrony zdrowia, kultury, sportu i turystyki,

- ☐ młodzieży,
- ☐ współpracy miast.

Strukturę organizacyjną Euroregionu przedstawia rys. 3.11.

RYS. 3.11. SCHEMAT ORGANIZACYJNY EUROREGIONU BUG

Źródło: materiały Sekretariatu Euroregionu.

Obszar i jego charakterystyka

W skład Euroregionu po stronie polskiej wchodzi województwo lubelskie. Obszar ten liczy 25114 km² i był zamieszany w 2002 r. przez 2197 tys. osób.

Po stronie ukraińskiej w skład Euroregionu wchodzi obwód wołyński oraz dwa rejon z obwodu lwowskiego (Sokal i Żółkiew). Łącznie powierzchnia części ukraińskiej wynosi 23011 km², w 2002 r. zamieszkiwało ją ponad 1267 tys. osób.

Po stronie białoruskiej w skład Euroregionu wchodzi obwód brzeski, o powierzchni 32 792 km² zamieszany przez 1470,9 tys. osób.

Obszar Euroregionu przedstawiono na mapie 13.

Euroregion z przyrodniczego punktu widzenia dzieli się na dwie różniące się od siebie części. Część południowa, o dominującej rzeźbie wyżynnej, obejmuje fragment Wyżyny Kielecko-Sandomierskiej, Wyżynę Lubelską z Roztoczem oraz Wyżynę Wołyńską. Występują tutaj dobre, a nawet bardzo dobre gleby. Cechą charakterystyczną tego obszaru jest duże urzeźbienie terenu z malowniczymi wąwozami. Teren jest słabo zalesiony i cechuje się na ogół deficytem wody. Najcenniejszym przyrodniczo fragmentem tej części Euroregionu jest Roztocze, stanowiące ostoję unikalnej w skali światowej roślinności i zwierzyzny.

Z kolei część północna, obejmująca Polesie Lubelskie i Polesie Wołyńskie jest płaska, pocięta gęstą siecią cieków wodnych, lesista, z rozległymi torfowiskami i bagnami, które są ostoją rzadkich gatunków zwierząt (zwłaszcza ptactwa wodnego i błotnego), a także występowania reliktowych gatunków roślin torfowiskowych.

Polska część Euroregionu leży między Wisłą i Bugiem, na skrzyżowaniu historycznych szlaków handlowych łączących Polskę i Europę z Ukrainą. Wyżyna Lubelska, lasy Roztocza oraz Pojezierze Łęczyńsko-Włodawskie stanowią atrakcję turystyczną tego regionu. Z kolei w Kotlinie Sandomierskiej znaczne połacie pokrywają lasy (Puszcza Solska i Puszcza Janowska).

Na obszarze Roztocza Środkowego znajduje się Roztoczański Park Narodowy o powierzchni 7,9 tys. ha. Najciekawszym elementem są drzewostany (ponad 400 drzew będących pomnikami przyrody). Bogata fauna reprezentowana jest przez ponad 2000 gatunków chrząszczy, rzadkich płazów i gadów oraz 160 gatunków ptaków. Wprowadzono tutaj bobry, a także utworzono ostoję konika polskiego. Na najcenniejszej przyrodniczo części Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego utworzono Poleski Park Narodowy o powierzchni 9,6 tys. ha. Jest to w Europie najdalej wysunięty na południowy zachód obszar o roślinności będącej namiastką tundry i laso-tundry. Występuje tutaj 140 gatunków roślin północnych, 25 strefy atlantyckiej i 30 południowej, 40 gatunków ryb, 145 gatunków ptaków i 35 gatunków ssaków. Ponadto na obszarze polskiej części Euroregionu jest 18 parków krajobrazowych o powierzchni ponad 2740 km² i 49 rezerwatów.

Znajdują się tu też liczne zabytki kultury i architektury, jak np. zespoły staromiejskie w Kazimierzu nad Wisłą, Zamościu, Sandomierzu i Lublinie, pałace w Baranowie Sandomierskim i Kozłowie.

Bogactwa naturalne to węgiel kamienny w Zagłębiu Lubelskim eksploatowany w Bogdance koło Łęcznej, siarka w okolicach Tarnobrzega eksploatowana w kopalniach Grzybów, Jeziórko, Machów i Piaseczno oraz złoża gazu ziemnego w okolicach Lublina.

Największe miasta regionu są siedzibą dużych zakładów przemysłowych: Huta Stalowa Wola, cementownie w Chełmcu i Rejowcu, Zakłady Azotowe w Puławach, Zakłady Siarkowe w Tarnobrzegu, Wytwórnia Sprzętu Komunikacyjnego w Świdniku, kopalnie węgla w Bogdanie, a także liczne zakłady przemysłu rolno-spożywczego o znaczeniu ponadregionalnym.

Lublin jest dużym ośrodkiem akademickim. Znajduje się tu Uniwersytet im. Marii Curie-Skłodowskiej, Katolicki Uniwersytet Lubelski, Akademia Medyczna, Akademia Rolnicza i Politechnika Lubelska.

Korzystne warunki glebowo-klimatyczne sprzyjają rozwojowi rolnictwa. Uprawiane są przede wszystkim zboża i ziemniaki, ale także buraki cukrowe, chmiel, tytoń, zioła, owoce i warzywa.

Przez region przebiegają ważne szlaki komunikacyjne Warszawa-Lublin-Chełm-Kijów i Warszawa-Lublin-Zamość-Lwów prowadzące dalej do portów czarnomorskich.

Ukraińska część Euroregionu to obszary urzekające pięknem przyrody. Znajduje się tu Szacki Park Narodowy o powierzchni 32,5 tys. ha na obszarze Pojezierza Szackiego. Charakteryzuje się krajobrazami leśno-bagiennymi. Są tu 22 jeziora pochodzenia krasowego i polodowcowego, w tym najgłębsze jezioro Ukrainy – Świtaj. Spotkać tu można ok. 800 gatunków roślin, z tego 24 objęte ścisłą ochroną. Bogata jest fauna, zwłaszcza ptactwo wodne i błotne. Na obszarze ukraińskiej części Euroregionu jest także jeden park krajobrazowy i 8 rezerwatów.

Eksploatowany jest tu węgiel kamienny w Zagłębiu Wołyńsko-Lwowskim, torf, glina i różnorodne surowce dla budownictwa. Badania geologiczne wykazały obecność złóż gazu ziemnego, metali kolorowych i fosforanów. Przemysł reprezentowany jest m.in. przez takie branże jak przemysł środków transportu, precyzyjny, elektrotechniczny, drzewny, lekki i spożywczy.

Największe miasta to Łuck, Kowel i Nowowołyńsk. Łuck jest ośrodkiem akademickim. Znajduje się tu Uniwersytet Wołyński im. Łesi Ukrainki oraz Łucki Instytut Przemysłowy, będący w istocie politechniką, z rozbudowanymi również studiami ekonomicznymi.

Rolnictwo regionu specjalizuje się w uprawie lnu, buraków cukrowych, zbóż i ziemniaków.

Białoruska część Euroregionu obejmuje obwód brzeski, leżący w południowo-zachodniej części kraju. Największym miastem jest Brześć, węzeł kolejowy na granicy z Polską, stanowiący ważne ogniwo w tranzycie wschód-zachód Europy. Już od XVI wieku odbywają się w tym mieście słynne targi brzeskie.

Obszar tej części Euroregionu ma charakter nizinny, pocięty gęstą siecią rzek. Rolnictwo to głównie uprawa zbóż, lnu i konopi.

Główne gałęzie przemysłu na tym obszarze to przemysł spożywczy, włókienniczy i materiałów budowlanych.

Dziedziny współpracy, cele i zadania

Zgodnie ze Statutem Euroregion Bug został utworzony w celu rozwoju współpracy obszarów przygranicznych w następujących dziedzinach:

- ☐ zagospodarowania przestrzennego,
- ☐ komunikacji, transportu i łączności,

Stan w dniu 31 XII

Euroregion Bug

Strona polska

Województwa:

1. Lubelskie

Strona ukraińska

Obwody:

1. Wołyński

Rejony:

2. Sokal - Obwód Lwowski
3. Żółkiew - Obwód Lwowski

Strona białoruska

Obwody:

1. Brzeski

- ☐ oświaty, ochrony zdrowia, kultury, sportu i turystyki,
- ☐ ochrony i poprawy stanu środowiska naturalnego,
- ☐ likwidacji zagrożeń i klęsk żywiołowych,
- ☐ rozwijania kontaktów między mieszkańcami obszarów przygranicznych oraz współpracy instytucjonalnej, a także współpracy podmiotów gospodarczych.

Głównym celem Euroregionu jest poprawa warunków życia jego mieszkańców poprzez wykorzystanie atutów położenia geograficznego, wspieranie rozwoju społeczno-ekonomicznego, ochronę walorów środowiska przyrodniczego, wykorzystanie wspólnego dziedzictwa kulturowego i wspólne działania na rzecz budowy porozumienia między narodami.

Główne zadania Euroregionu to:

- ☐ opracowanie strategii rozwoju,
- ☐ stworzenie bazy informacyjnej,
- ☐ promocja obszaru Euroregionu i pozyskiwanie kapitału zagranicznego,
- ☐ przygotowanie projektów rozbudowy transgranicznej infrastruktury komunikacyjnej,
- ☐ opracowanie i realizacja projektów proekologicznych, w tym projektu „Czysty Bug”,
- ☐ organizowanie wspólnych imprez targowych, kulturalnych i sportowych.

Efekty i bariery współpracy

Pierwszym projektem realizowanym w ramach Euroregionu był projekt badawczy finansowany ze środków Komitetu Badań Naukowych. Jego celem była analiza możliwości współpracy transgranicznej i zaproponowanie konkretnych form rozszerzenia tej współpracy. Wyniki prowadzonych badań pomogły określić kierunki i zasady wspomagania rozwoju całego obszaru Euroregionu Bug. W projekcie brało udział ok. 130 osób z uczelni lubelskich i instytutów naukowych z Warszawy.

Od wielu lat na obszarze Euroregionu prowadzone są przedsięwzięcia dotyczące budowy, rozbudowy i modernizacji przejść granicznych między Polską i Ukrainą oraz Białorusią.

W ramach współpracy euroregionalnej organizowanych jest wiele cyklicznych imprez, w tym m.in.:

- ☐ Międzynarodowe Poleskie Lato z Folklorem we Włodawie; festiwal ma już rangę światową, goszcząc zespoły folklorystyczne m.in. z Bułgarii, Ukrainy, Francji, Kanady i Kolumbii,
- ☐ Międzynarodowy Plener Plastyczny „Kresy” w Woli Uhruskiej,
- ☐ Ogólnopolskie Warsztaty Turystyczne w Białej Podlaskiej,
- ☐ Transgraniczny Festiwal o Roztoczu połączony z plenerem malarskim,
- ☐ Międzynarodowy Przegląd Twórczości Artystycznej Osób niepełnosprawnych w Zamościu.

Zorganizowano wiele konferencji i seminariów, w tym również międzynarodowych, poświęconych przede wszystkim problematyce współpracy transgranicznej.

Systematycznie jest realizowana wymiana doświadczeń na szczeblu samorządów, przy czym bardziej intensywne kontakty mają miejsce ze stroną ukraińską.

W ramach współpracy prowadzone są wspólne badania czystości granicznego odcinka rzeki Bug.

W grudniu 1998 roku Euroregion uzyskał uprawnienia do wdrażania na swoim obszarze projektów finansowanych ze środków Funduszu Phare. Ze środków Funduszu zrealizowano liczne tzw. małe projekty.

W 2002 roku rozpoczęto realizację polsko-ukraińsko-francuskiego projektu euroregionalnego finansowanego z Funduszu TACIS „Promocja długotrwałego rozwoju w kontekście współpracy transgranicznej – ochrona środowiska naturalnego w obszarze Euroregionu Bug ze szczególnym uwzględnieniem ochrony jakości wód od źródła do konsumenta”. Projekt jest realizowany we współpracy z Międzynarodowym Centrum ds. Wody NANCIE w Nancy.

W 2002 roku zakończono realizację projektu „Promocja Euroregionu Bug”, w ramach którego opracowano mapę Euroregionu, wydano publikacje, kalendarz, okolicznościowe znaczki, notesy i długopisy

W 2002 roku z funduszy zarządzanych przez Euroregion zostało zrealizowanych 16 projektów:

☐ z zakresu infrastruktury technicznej	1
☐ imprezy o charakterze naukowym i edukacyjnym	3
☐ imprezy kulturalne	5
☐ imprezy turystyczne	1
☐ imprezy sportowe	1
☐ imprezy o charakterze gospodarczym	3
☐ inne	2

Do głównych barier ograniczających rozwój współpracy euroregionalnej można zaliczyć:

- ☐ zróżnicowany poziom rozwoju poszczególnych części Euroregionu (zróżnicowana sytuacja gospodarcza, kompetencje i system zarządzania),
- ☐ niewystarczająca sieć przejść granicznych i słabe wyposażenie techniczne na przejściach (okresowo bardzo długi czas oczekiwania na przekroczenie granicy),
- ☐ zmiana przepisów dotyczących opłat granicznych przez poszczególne współpracujące kraje i konieczność wprowadzenia ruchu wizowego przez Polskę w wyniku akcesji do Unii Europejskiej.

Kalendarium ważniejszych wydarzeń

- 18 grudnia 1991 podpisanie *Porozumienia o współpracy przygranicznych województw/obwodów Polski i Ukrainy* w Tomaszowie Lubelskim
- 29 września 1995 podpisanie dwustronnego *Porozumienia o utworzeniu Związku Transgranicznego Euroregion Bug* między stroną polską i ukraińską

- 27 listopada 1995 utworzenie, na pierwszym posiedzeniu rady, 5 grup roboczych do realizacji zadań wynikających ze statutu
- 4 stycznia 1996 zarejestrowanie Stowarzyszenia Gmin Polskich euroregionu Bug, jako przedstawicielstwa samorządowego we współdziałaniu z Euroregionem
- 31 stycznia 1996 nawiązanie kontaktów ze Stowarzyszeniem Europejskich Regionów Granicznych w Gronau
- 13 czerwca 1996 przyjęcie Euroregionu w poczet członków Stowarzyszenia Europejskich Regionów Granicznych
- 20 listopada 1996 powołanie dwóch kolejnych grup roboczych
- 15 maja 1998 przystąpienie strony białoruskiej do Euroregionu
- czerwiec 1998 podpisanie umowy z funduszem Phare Credo na prowadzenie biura programu dla granicy polsko-białoruskiej
- 23 listopada 1998 wybranie przedstawiciela Euroregionu do władz Stowarzyszenia Europejskich Regionów Granicznych
- grudzień 1998 podpisanie umowy z Władzą Wdrażającą Program Współpracy Przygranicznej Phare – uzyskanie uprawnień do wdrażania na obszarze Euroregionu projektów finansowanych ze środków Phare
- 3 kwietnia 2000 zarejestrowanie Stowarzyszenie Samorządów Euroregionu Bug

Ważniejsze adresy

Sekretariat strony polskiej oraz Biuro Stowarzyszenia Samorządów Euroregionu Bug

Plac Niepodległości 1

22-100 Chełm

tel. (082) 56 30 654

fax (082) 56 30 742

e-mail: euroregion.bug@poczta.tebo.net

www.euroregion-bug.w4u.pl

Sekretariat strony ukraińskiej

Plac Kijowski 9
 Łuck, 263027
 tel. (+380 33 22) 45993
 tel./fax (+380 33 22) 55194

Sekretariat strony białoruskiej

ul. Lenina 11
 224006 Brześć
 tel. (+375162) 26 22 26
 (+375162) 26 59 67
 tel./fax (+375 162) 22 25 28

Tablice statystyczne

TABL. 3.200. POWIERZCHNIA I SIEĆ OSADNICZA W EUROREGIONIE BUG W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII ^a

AREA AND SETTLEMENT SYSTEM IN BUG EUROREGION IN 2002

As of 31 XII ^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Powierz- chnia w km ² Area in km ²	Miasta Cities				
		ogółem total	według liczby ludności by number of population			
			poniżej 10 000 less than 10 000	10 000- -19 999	20 000- -49 999	50 000 i więcej 50 000 and more
STRONA: PART:						
Polska	25114	41	20	9	7	5
Polish						
Ukraińska	23011	21	11	5	2	3
Ukrainian						
Obwód wołyński	20143	11	3	4	1	3
Obwód lwowski:						
rejony:						
Sokal	1573	5	4	—	1	—
Żółkiew	1295	5	4	1	—	—
Białoruska ^b	32792	20	4	9	3	4
Belarusian						

a Strona ukraińska (Sokal i Żółkiew) i białoruska – stan w dniu 1 I. b Dane za rok 2003.

a The Ukrainian part (Sokal and Żółkiew) and the Belarusian part – as of 1 I. b Data concern 2003.

TABL. 3.201. LUDNOŚĆ W EUROREGIONIE BUG W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII ^a

POPULATION IN BUG EUROREGION IN 2002

As of 31 XII ^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym kobiety Of which females	Na 1 km ² Per 1 km ²	W miastach w % ogółu ludności In urban areas in % of total population	Kobiety na 100 mężczyzn Females per 100 males
	w tys. in thous.	in thous.			
STRONA: PART:					
Polska Polish	2197,0	1129,5	88	46,6	106
Ukraińska: Ukrainian:					
Obwód wołyński ^b	1060,7	560,2	53	50,3	112
Obwód lwowski: rejony:					
Sokal	98,0	51,2	62	35,0	109
Żółkiew	108,6	56,4	84	33,0	101
Białoruska ^c	1470,9	776,7	45	62,3	112
Belarusian					

a Strona ukraińska (Sokal i Żółkiew) i białoruska – stan w dniu 1 I. b Stan w dniu 5 XII 2001 r. c Dane za rok 2003.

a The Ukrainian part (Sokal and Żółkiew) and the Belarusian part – as of 1 I. b As of 5 XII 2001. c Data concern 2003.

TABL. 3.202. LUDNOŚĆ WEDŁUG WIEKU W EUROREGIONIE BUG W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII ^a

POPULATION BY AGE IN BUG EUROREGION IN 2002

As of 31 XII ^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem w tys. Total in thous.	Ponizej 18 lat Below age 18	18-39	40-64	65 lat i więcej 65 years and more
		w % ogółu ludności in % of total population			
STRONA: PART:					
Polska Polish	2197,0	23,8	31,6	30,6	13,9
Ukraińska: Ukrainian:					
Obwód wołyński ^b	1051,4	26,0	31,6	29,0	13,4
Obwód lwowski: rejony:					
Sokal	98,0	24,6	30,6	30,5	14,3
Żółkiew	108,6	25,7	32,6	28,1	13,6
Białoruska ^c	1470,9	23,6	31,6	31,5	13,3
Belarusian					

a Strona ukraińska i białoruska – stan w dniu 1 I. b Dane za rok 2001. c Dane za rok 2003.

a Ukrainian and Belarusian part – as of 1 I. b Data concern 2001. c Data concern 2003.

TABL. 3.203. LUDNOŚĆ W WIEKU PRODUKCYJNYM ^a I NIEPRODUKCYJNYM W EUROREGIONIE BUG W 2002 R.Stan w dniu 31 XII ^bWORKING ^a AND NON-WORKING AGE POPULATION IN BUG

EUROREGION IN 2002

As of 31 XII ^b

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	W wieku Of age			W wieku niepro- dukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym Non-working age population per 100 persons of working age
	przed- produkcyjnym <i>pre-working</i>	produkcyjnym <i>working</i>	poprodukcyjnym <i>post-working</i>	
	w % ogółu ludności <i>in % of total population</i>			
STRONA: PART:				
Polska <i>Polish</i>	23,8	60,0	16,2	66,7
Ukraińska: <i>Ukrainian:</i>				
Obwód wołyński ^c	22,6	55,8	21,6	79,0
Obwód lwowski: rejony:				
Sokal	21,6	54,9	23,5	82,0
Żółkiew	22,3	55,4	22,3	80,0
Białoruska ^d <i>Belarusian</i>	20,2	58,7	21,1	71,0

a Do kategorii ludności w wieku produkcyjnym w polskiej części Euroregionu zaliczane są osoby: mężczyźni w wieku 18-64 lata, kobiety w wieku 18-59 lat, w ukraińskiej części: mężczyźni 16-59 lat, kobiety 16-54 lata. b Strona ukraińska i białoruska – stan w dniu 1 I. c Dane za rok 2001. d Dane za rok 2003.

a In the Polish part of the Euroregion men aged 18-64, women aged 18-59 are treated as working population, in the Ukrainian part: men aged 16-59, women 16-54. b Ukrainian and Belarusian part – as of 1 I. c Data concern 2001. d Data concern 2003.

TABL. 3.204. RUCH NATURALNY LUDNOŚCI W EUROREGIONIE BUG W 2002 R.
VITAL STATISTICS IN BUG EUROREGION IN 2002

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Urodzenia żywe <i>Live births</i>	Zgony Deaths		Przyrost naturalny <i>Natural increase</i>
		ogółem <i>total</i>	w tym niemowląt ^a <i>of which infants ^a</i>	
	na 1000 ludności <i>per 1000 population</i>			
STRONA: PART:				
Polska	9,4	10,3	7,8	-0,9
<i>Polish</i>				
Ukraińska: <i>Ukrainian:</i>				
Obwód wołyński ^b	11,3	14,1	11,5	-2,8
Obwód lwowski: rejony:				
Sokal	9,1	13,9	13,1	-4,8
Żółkiew	10,6	13,5	12,9	-2,9
Białoruska	10,2	13,6	8,9	-3,4
<i>Belarusian</i>				

a Na 1000 urodzeń żywych. b Dane za rok 2000.

a Per 1000 live births. b Data concern 2000.

TABL. 3.205. **MAŁŻEŃSTWA. ROZWODY. MIGRACJE LUDNOŚCI**
W EUROREGIONIE BUG W 2002 R.
MARRIAGES. DIVORCES. MIGRATION OF POPULATION IN BUG
EUROREGION IN 2002

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Małżeństwa na 1000 ludności <i>Marriages per 1000 population</i>	Rozwody na 1000 ludności <i>Divorces per 1000 population</i>	Saldo migracji <i>Net migration</i>	
			ogółem <i>total</i>	na 1000 ludności <i>per 1000 population</i>
STRONA: PART:				
Polska <i>Polish</i>	5,4	.	-3916	-1,8
Ukraińska: <i>Ukrainian:</i>				
Obwód wołyński ^a	6,1	3,0	-1507	-1,4
Obwód lwowski: rejony:				
Sokal	6,0	2,7	-0,2	-1,8
Żółkiew	6,0	1,5	0,3	2,6
Białoruska <i>Belarusian</i>	6,8	3,3	-1172	0,8

^a Dane za rok 2000.

^a Data concern 2000.

TABL. 3.206. **PRACUJĄCY W EUROREGIONIE BUG W 2002 R.**
Stan w dniu 31 XII
EMPLOYED PERSONS IN BUG EUROREGION IN 2002
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem ^a <i>Total ^a</i>	W tym kobiety <i>Of which females</i>	Z ogółem sektor <i>Of total sector</i>			Udział liczby bez- robotnych w liczbie ludności w wieku pro- dukcyjnym <i>Share of unem- ployed in the number of working- age population</i>
			rolniczy ^b <i>agricul- tural ^b</i>	prze- mysłowy <i>industrial</i>	usługowy <i>service</i>	
			w tys.	in thous.		
STRONA: PART:						
Polska <i>Polish</i>	337,7	176,5	5,2	109,1	223,4	13,6

^a Strona białoruska – bez osób zajmujących się działalnością w indywidualnych przedsiębiorstwach, osób pracujących na podstawie umowy z przedsiębiorcami indywidualnymi, bez zatrudnionych na własnych działkach (przysagrodowych) nie stanowiących gospodarstwa rolnego i rolników indywidualnych ^b Strona białoruska – łącznie z pracownikami gospodarstw leśnych. ^c Dane za rok 2001.

^a The Belarusian part – without persons conducting activity in individual firms, persons working on the basis of a contract with individual entrepreneurs, excluding persons employed on their own allotments, not being an agricultural land and without individual farmers. ^b The Belarusian part – including forest farm workers. ^c Data concern 2001.

TABL. 3.206. PRACUJĄCY W EUROREGIONIE BUG W 2002 R. (dok.)
Stan w dniu 31 XII
EMPLOYED PERSONS IN BUG EUROREGION IN 2002 (cont.)
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem ^a Total ^a	W tym kobiety Of which females	Z ogółem sektor Of total sector			Udział liczby bez-robotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym Share of unemployed in the number of working-age population
			rolniczy ^b agricul- tural ^b	prze- mysłowy industrial	usługowy service	
w tys. in thous.						
Ukraińska: Ukrainian:						
Obwód wołyński	271,9	140,8	65,2	45,8	7,3	6,0
Obwód lwowski: rejon:						
Sokal	46,6	.	.	.	.	2,9
Żółkiew	37,4	.	.	.	.	3,7
Białoruska	551,3	293,2	112,1	137,6	301,6	2,3
Belarusian						

a Strona białoruska – bez osób zajmujących się działalnością w indywidualnych przedsiębiorstwach, osób pracujących na podstawie umowy z przedsiębiorcami indywidualnymi, bez zatrudnionych na własnych działkach (przysagrodowych) nie stanowiących gospodarstwa rolnego i rolników indywidualnych b Strona białoruska – łącznie z pracownikami gospodarstw leśnych. c Dane za rok 2001.

a The Belarusian part – without persons conducting activity in individual firms, persons working on the basis of a contract with individual entrepreneurs, excluding persons employed on their own allotments, not being an agricultural land and without individual farmers. b The Belarusian part – including forest farm workers. c Data concern 2001.

TABL. 3.207. UŻYTKOWANIE GRUNTÓW ^a W EUROREGIONIE BUG W 2002 R.
Stan w czerwcu ^b
LAND USE ^a IN BUG EUROREGION IN 2002
As of June ^b

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Powierzchnia ogółem w tys. ha Grand total area in thous. ha	Użytki rolne Agricultural land	Lasy i grunty leśne Forests and forest land	Pozostałe grunty i nieużytki Other lands and wasteland	Powierzchnia użytków rolnych na 1 mieszkańca w ha Area of agricultural land per capita
OGÓŁEM	8091,3	54,6	31,5	13,9	0,9
TOTAL:					
STRONA:					
PART:					
Polska	2511,4	68,0	22,5	9,5	0,8
Polish					
Ukraińska	2300,8	54,2	33,0	12,8	1,0
Ukrainian					

TABL. 3.207. UŻYTKOWANIE GRUNTÓW^a W EUROREGIONIE BUG W 2002 R.

(dok.)

Stan w czerwcu^bLAND USE^a IN BUG EUROREGION IN 2002 (cont.)As of June^b

AS of June					
WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Powierzchnia ogółem w tys. ha Grand total area in thous. ha	Użytki rolne Agricultural land	Lasy i grunty leśne Forests and forest land	Pozostałe grunty i nieużytki Other lands and wasteland	Powierzchnia użytków rolnych na 1 mieszkańca w ha Area of agricultural land per capita
Obwód wołyński	2014,4	52,4	34,3	13,3	1,0
Obwód lwowski: rejony:					
Sokal	157,0	67,0	23,0	10,0	1,1
Żółkiew	129,4	65,8	25,2	9,0	0,8
Białoruska	3279,1	44,5	37,3	18,2	1,0
Belarusian					

a Według granic administracyjnych. b Strona ukraińska: obwód wołyński – stan w dniu 1 VII, rejony Sokal i Żółkiew – stan w dniu 1 I.

a By administrative borders. b The Ukrainian part: Wołyń district – as of 1 VII, Sokal and Żółkiew – as of 1 I.

TABL. 3.208. UŻYTKI ROLNE W EUROREGIONIE BUG W 2002 R.

Stan w czerwcu^a

AGRICULTURAL LAND IN BUG EUROREGION IN 2002

As of June^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem w tys. ha	Grunty orne Arable land	Sady Orchards	Łąki i pastwiska Meadows and pastures
	Total in thous. ha	w % ogółu użytków rolnych in % of agricultural land		
OGÓŁEM	4413,9	67,6	1,6	30,8
TOTAL				
STRONA: PART:				
Polska	1709,1	78,4	2,0	19,6
Polish				
Ukraińska	1245,4	63,8	1,1	35,1
Ukrainian				
Obwód wołyński	1055,1	63,9	1,0	35,1
Obwód lwowski: rejony:				
Sokal	105,2	60,7	1,3	38,0
Żółkiew	85,1	66,7	1,9	31,4
Białoruska	1459,4	58,3	1,5	40,2
Belarusian				

a Strona ukraińska: obwód wołyński – stan w dniu 1 VII, rejony Sokal i Żółkiew – stan w dniu 1 I.

a The Ukrainian part: Wołyń district – as of 1 VII, Sokal and Żółkiew – as of 1 I.

TABL. 3.209. PRZEMYSŁOWE OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW W EUROREGIONIE BUG W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

INDUSTRIAL WASTE WATER TREATMENT PLANTS IN BUG EUROREGION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Mechaniczne Mechanical	Chemiczne Chemical	Biologiczne Biological	Z podwyższonym usuwaniam biogenów With increased biogene removal (disposal)
STRONA: PART:					
Polska	106	35	7	63	1
Polish					
Ukraińska	20	11	1	8	-
Ukrainian					
Obwód wołyński	18	11	1	6	-
Obwód lwowski: rejony:					
Sokal	-	-	-	-	-
Żółkiew	2	-	-	2	-

TABL. 3.210. KOMUNALNE OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW I ŚCIEKI KOMUNALNE W EUROREGIONIE BUG W 2002 R.

MUNICIPAL WASTE WATER TREATMENT PLANTS AND MUNICIPAL WASTE WATER IN BUG EUROREGION IN 2002

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Mechaniczne Mechanical	Mechaniczno- -chemiczne Mechanic- -chemical	Biologiczne Biological	Z podwyższonym usuwaniam biogenów With increased biogene removal (disposal)
-----------------------------------	-----------------	---------------------------	--	---------------------------	---

KOMUNALNE OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW ^a
MUNICIPAL WASTE WATER TREATMENT PLANTS ^a

STRONA: PART:					
Polska	212	14	1	182	15
Polish					
Ukraińska	16	1	-	15	-
Ukrainian					
Obwód wołyński	15	1	-	14	-
Obwód lwowski: rejony:					
Sokal	-	-	-	-	-
Żółkiew	1	-	-	1	-

TABL. 3.210. KOMUNALNE OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW I ŚCIEKI KOMUNALNE
W EUROREGIONIE BUG W 2002 R. (dok.)
MUNICIPAL WASTE WATER TREATMENT PLANTS AND MUNICIPAL
WASTE WATER IN BUG EUROREGION IN 2002 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Mechaniczne Mechanical	Chemiczne Chemical	Biologiczne Biological	Z podwyż- szonym usuwaniem biogenów With increased biogene removal (disposal)
ŚCIEKI KOMUNALNE OCZYSZCZANE ^b w dam ³ MUNICIPAL WASTE WATER TREATED ^b in dam ³					
STRONA: PART:					
Polska Polish	52539	56	8	37008	15467
Ukraińska: Ukrainian					
Obwód wołyński	32050	—	—	32050	—
Obwód lwowski: rejony:					
Sokal	—	—	—	—	—
Żółkiew	330	—	—	330	—
Białoruska Belarusian	93180	530	—	92650	.

a Stan w dniu 31 XII. b Odprowadzone siecią kanalizacyjną.

a As of 31 XII. b Discharged through sewerage systems.

TABL. 3.211. ZASOBY MIESZKANIOWE W EUROREGIONIE BUG W 2002 R.
Stan w dniu 31 XII^a
DWELLING STOCKS IN BUG EUROREGION IN 2002
As of 31 XII^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Mieszkania Dwellings	Przeciętna liczba osób Average number of persons		Przeciętna powierz- chnia użytkowa Average usable floor space		Mieszkania na 1000 ludności Dwellings per 1000 population
		na mie- szkanie per dwelling	na izbę per room	mieszkania per dwelling w m ²	na 1 osobę per person in m ²	
STRONA: PART:						
Polska ^b Polish	647060	3,4	0,9	73,1	21,8	294,5
Ukraińska Ukrainian	400849	.	.	.	.	316,3
Obwód wołyński Obwód lwowski: rejony:	339313	.	.	37,7	.	319,9
Sokal	29737	3,3	1,3	38,8	11,7	303,0
Żółkiew	31799	3,4	1,5	36,8	10,7	291,0
Białoruska Belarusian	554594	.	.	55,4	.	376,0

a Strona ukraińska (Sokal i Żółkiew) – stan w dniu 1 I. b Dane ze spisu ludności, stan w dniu 20 V 2002 r.

a The Ukrainian part (Sokal and Żółkiew) – as of 1 I. b Results of the census, as of 1 III 2001.

TABL. 3.212. MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKU W EUROREGIONIE BUG W 2002 R.

DWELLINGS COMPLETED IN BUG EUROREGION IN 2002

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Na 1000 ludności Per 1000 population	Na 1000 zawartych małżeństw Per 1000 marriages contracted
STRONA: PART:			
Polska	3377	1,5	285,2
Polish			
Ukraińska	150730	118,9	.
Ukrainian			
Obwód wołyński	150597	142,0	.
Obwód lwowski: rejony:			
Sokal	43	0,4	73
Żółkiew	90	0,8	139

TABL. 3.213. SZPITALA OGÓLNE W EUROREGIONIE BUG W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII ^a

GENERAL HOSPITALS IN BUG EUROREGION IN 2002

As of 31 XII ^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Szpitale Hospitals	Ludność na 1 szpital Popu- lation per hospital	Łóżka rzeczywiste Beds		Leczeni In pa- tients ^{bc}	Prze- ciętne wykorzy- stanie łóżka Average bed use	Prze- ciętny pobyt chorego Average patient stay
			ogółem total	na 10 tys. ludności per 10 thous. po- pulation		w dniach in days	
OGÓŁEM	224	22032	38225	77,5	.	.	.
STRONA: PART:							
Polska	37	59378	11775	53,6	417423	285,9	8,1
Polish							
Ukraińska	67	18915	10088	79,6	.	.	.
Ukrainian							
Obwód wołyński	60	.	8718	.	.	346,5	14,3
Obwód lwowski: rejony:							
Sokal	3	32700	715	72,9	.	.	.
Żółkiew	4	27300	655	60,0	.	.	.
Białoruska	120	11258	16362	111,2	407040	318,9	12,8
Belarusian							

^a Strona ukraińska (Sokal i Żółkiew) – stan w dniu 1 I. b W ciągu roku. c Bez ruchu międzyoddziałowego.

^a The Ukrainian part (Sokal and Żółkiew) – as of 1 I. b During the year. c Excluding inter-ward patient transfer.

TABL. 3.214. APTEKI I PUNKTY APTECZNE W EUROREGIONIE BUG W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

PHARMACIES AND PHARMACEUTICAL OUTLETS^a IN BUG IN 2002

EUROREGION

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Apteki i punkty apteczne I typu Pharmacies and type I pharmaceutical outlets	Ludność na 1 aptekę i punkt apteczny Population per pharmacy and pharmaceutical outlet
OGÓŁEM TOTAL	1364	3618
STRONA: PART:		
Polska * Polish	721	3047
Ukraińska Ukrainian		
Obwód wołyński Obwód lwowski:	414	2559
rejony:		
Sokal	32	3066
Żółkiew	27	4030
Białoruska Belarusian	170	8652

^a Bez aptek i punktów aptecznych w stacjonarnych zakładach opieki zdrowotnej (np. szpitalach, sanatoriach).

^a Excluding pharmacies and pharmaceutical outlets in in-patient health care facilities (hospitals, sanatoria).

TABL. 3.215. POMOC SPOŁECZNA STACJONARNA W EUROREGIONIE BUG

W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

STATIONARY SOCIAL WELFARE IN BUG EUROREGION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Domy i zakłady pomocy społecznej Welfare homes and facilities	Miejsca rzeczywiste ^a Places ^a	Mieszkańcy Residents
OGÓŁEM TOTAL	110	8497	8109
STRONA: PART:			
Polska Polish	70	5322	5254
Ukraińska Ukrainian	9	1255	1019
Obwód wołyński Obwód lwowski:	6	915	725
rejony:			
Sokal	2	235	194
Żółkiew	1	105	100
Białoruska Belarusian	31	1920	1836

^a Łącznie z filiami.

^a Including sub-branches.

TABL. 3.216. BIBLIOTEKI PUBLICZNE W EUROREGIONIE BUG W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

PUBLIC LIBRARIES IN BUG EUROREGION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Placówki biblioteczne <i>Library facilities</i>	Liczba ludności na 1 placówkę biblioteczną <i>Population per 1 library establishment</i>	Księgozbiór w wol. <i>Collection in volumes</i>	Czytelnicy ^{ab} <i>Borrowers^{ab}</i>	Wypożycze- nia księ- gozbioru na 1 czytelnika w wol. ^a <i>Collection lendings per borrower in vol.^a</i>
			na 1000 ludności per 1000 population		
OGÓŁEM	2209	2294	.	.	.
STRONA: PART:					
Polska	634	3465	3307	208	19
<i>Polish</i>					
Ukraińska	739	.	.	.	.
<i>Ukrainian</i>					
Obwód wołyński	579	.	.	.	19
Obwód lwowski: rejony:					
Sokal	79	1242	5834	467	21
Żółkiew	81	1343	4777	476	21
Białoruska	836	1759	7512	412	19
<i>Belarusian</i>					

a W ciągu roku. b Strona białoruska – łącznie z czytelnikami czasopism.

a During the year. b The Belarusian part – including readers of magazines..

TABL. 3.217. KINA STAŁE W EUROREGIONIE BUG W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII^a

FIXED CINEMAS IN BUG EUROREGION IN 2002

As of 31 XII^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Kina Cinemas	Miejsca na widowni Seating in cinemas	Liczba ludności na 1 kino Population per cinema
OGÓŁEM	562	119598	8781
TOTAL			
STRONA: PART:			
Polska	35	10738	62771
Polish			
Ukraińska	82	20141	15455
Ukrainian			
Obwód wołyński	63	16847	16837
Obwód lwowski: rejony:			
Sokal	7	1800	14014
Żółkiew	12	1494	9067
Białoruska	445	88719	3305
Belarusian			

a Strona ukraińska (Sokal i Żółkiew) - stan w dniu 1 I.

a The Ukrainian part (Sokal and Żółkiew) - as of 1 I.

TABL. 3.218. MUZEA W EUROREGIONIE BUG W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

MUSEUMS IN BUG EUROREGION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym oddziały Of which wards	Zwiedzający muzea i wystawy ^a Museum and exhibition visitors ^a
OGÓŁEM	62	.	.
STRONA: PART:			
Polska	38	16	859843
Polish			
Ukraińska	10	.	120800
Ukrainian			
Obwód wołyński	10	.	120800
Obwód lwowski: rejony:			
Sokal	—	—	—
Żółkiew	—	—	—
Białoruska	14	.	.
Belarusian			

a W ciągu roku.

a During the year.

TABL. 3.219. BAZA NOCLEGOWA TURYSTYKI W EUROREGIONIE BUG

W 2002 R.

TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS IN BUG

EUROREGION IN 2002

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Obiekty Facilities	Miejsca noclegowe Number of beds		Korzystający z noclegów Tourists accommodated		Udzielone noclegi Accommodation provided	
		ogółem total	na 1000 ludności stałej per 1000 perma- nent po- pulation	ogółem total	w tym tu- ryści za- graniczni w % of which foreign tourists in %	ogółem total	w tym tu- rystom zagrani- cznym w % of which foreign tourists in %
stan w dniu 31 VII ^a as of 31 VII ^a							
OGÓŁEM	506	28433	.	718431	16,5	1837271	9,9
STRONA: PART:							
Polska	455	23129	10,5	494969	17,3	1281902	10,2
Polish							
Ukraińska	8	2085	.	39007	1,1	101032	1,1
Ukrainian							
Obwód wołyński	6	1911	.	38310	1,1	93062	1,1
Obwód lwowski: rejony:							
Sokal	1	160	1,6	357	—	7497	—
Żółkiew	1	14	0,1	340	—	473	—
Białoruska	43	3219	2,2	184455	17,5	454337	11,1
Belarusian							

a Strona ukraińska (Sokal i Żółkiew) – stan w dniu 1 I i strona białoruska – stan w dniu 31 XII.

a The Ukrainian part (Sokal and Żółkiew) – as of 1 I and the Belarusian part – as of 31 XII.

TABL. 3.220. SKLEPY. STACJE PALIW W EUROREGIONIE BUG W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

SHOPS. PETROL STATIONS IN BUG EUROREGION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Sklepy Shops	Ludność na 1 sklep Population per shop	Stacje paliw Petrol stations
STRONA: PART:			
Polska	24445	90	635
Polish			
Ukraińska: Ukrainian:			
Obwód wołyński ^a	1685	629	95
Obwód lwowski:			
rejony:			
Sokal	175	561	5
Żółkiew	194	561	19
Białoruska	3862	381	94
Belarusian			

a Dane za rok 2001.

a Data concern 2001.

TABL. 3.221. PODMIOTY GOSPODARCZE W EUROREGIONIE BUG W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII ^a

ENTITIES IN BUG EUROREGION IN 2002

As of 31 XII ^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym Of which				
		przedsiębiorstwa państwowe state owned enterprises	spółki prawa handlowego commercial law companies	spółki z udziałem kapitału zagranicznego companies with foreign capital participation	spółdzielnie co-operatives	osoby fizyczne natural persons
STRONA: PART:						
Polska	149411	104	6153	746	1283	118221
Polish						
Ukraińska	16553	.	.	.	.	.
Ukrainian						
Obwód wołyński	14021	.	.	.	.	.
Obwód lwowski:						
rejony:						
Sokal	1163	8	19	14	15	1266
Żółkiew	1369	20	46	48	23	1280
Białoruska ^b	8141	.	.	501	.	.
Belarusian						

a Strona ukraińska (Sokal i Żółkiew) – stan w dniu 1 I. b Dane za rok 2003.

a The Ukrainian part (Sokal and Żółkiew) – as of 1 I. b Data concern 2003.

TABL. 3.222. CENY DETALICZNE WYBRANYCH TOWARÓW W EUROREGIONIE
BUG W 2002 R.
Stan w dniu 31 XII
RETAIL PRICES OF SELECTED GOODS IN BUG EUROREGION IN
2002
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Strona Part			
	polska Polish	ukraińska ^a Ukrainian ^a		białoruska Belarusian
		obwód wołyński Wołyń district	obwód lwowski Lwów district	
	w zł in zł	w hrywnach		w rublach białoruskich

ARTYKUŁY ŻYWNOŚCIOWE

Szynka wieprzowa gotowana - za 1 kg	19,28	.	.	10805
Pork ham, boiled - per kg				
Jaja świeże fermowe - 1 szt ...	0,31	0,42	0,41	152
Hen eggs, fresh - per piece				
Ser żółty ^b - 1 kg	.	16,06	14,51	6495
Cheese ^b - per kg				
Masto ^c o zawartości 82,5% tłuszczu, świeże - 250 g	2,38	2,64	2,59	1600
Fresh butter ^c , fat content 82,5% - per 250 g				
Ryz - 1 kg	2,18	2,51	2,51	882
Rice - per kg				
Chleb pszenno-żytni ^d - 600 g	1,33	1,37	0,90	325
Assorted bread, popular ^d - per 600 g				
Cukier biały kryształ - 1kg	2,32	2,79	2,68	959
White sugar, crystallized - per kg				
Czekolada pełna mleczna, bez dodatków ^e - 100 g	.	1,56	1,46	879
Milk chocolate ^e - per 100 g				
Ziemniaki - 1 kg	0,70	0,69	0,85	354
Potatoes - per kg				
Jabłka I grupy - 1 kg	.	.	1,93	662
Dessert apples - per kg				
Banany - 1 kg	.	4,98	4,87	1776
Bananas - per kg				
Wódka ^f - 0,5 l	.	7,21	.	3990
Vodka ^f - 0,5 l				

a Dane za rok 2001. b Strona polska - „Gouda”; strona białoruska - „Rosyjski”. c Strona polska - 200 g. d Strona polska - 500 g; obwód wołyński - 1 kg. e Strona polska - „Milka”. f Strona białoruska - 700 ml; „Nowa era”.

a Data concern 2001. b The Polish part - „Gouda; Belarusian part - “Russian”. c The Polish part - 200 g. d The Polish part - 500 g; Wołyń district - 1 kg. e The Polish part - „Milka”. f The Belarusian part - 700 ml; “Nowa era”.

TABL. 3.222. CENY DETALICZNE WYBRANYCH TOWARÓW W EUROREGIONIE
BUG W 2002 R. (cd.)

Stan w dniu 31 XII

RETAIL PRICES OF SELECTED GOODS IN BUG EUROREGION
IN 2002 (cont.)

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Strona Part			
	polska Polish	ukraińska ^a	Ukrainian ^a	białoruska Belarusian
		obwód wołyński Wołyń district	obwód lwowski Lwów district	
	w zł in zł	w hrywnach		w rublach białoruskich

ARTYKUŁY ŻYWNOŚCIOWE (dok.)

Wino musujące (szampan) - 750 ml	.	9,46	9,34	4300
Champagne - per 750 ml				
Piwo jasne o zawartości pow. 10-12% ekstraktu wago- wego, w butelce ^g - 0,5 l	.	3,40	1,74	415
Beer full light 10-12% of ex- tract, bottled ^g - per 0,5 l				
Herbata ekspresowa (czarna), w oryginalnych opakowa- niach ^h - 20 szt	2,24	3,67	3,83	2779
BlackTea in bags ^h - 20 pcs				
Kawa naturalna mielona w op. 250 g	.	9,04	10,02	5772
Natural coffe, ground - per 250 g				

ARTYKUŁY NIEŻYWNOŚCIOWE

Papierosy ⁱ - 20 szt	.	2,23	2,24	2270
Cigarettes ⁱ - per 20 pcs				
Półbuty damskie całoroczne - 1 para	135,29	159,01	177,22	68977
Women's low shoes - per pair				
Półbuty męskie całoroczne - 1 para	.	139,20	156,16	60890
Men's low shoes - per pair				
Ekspres do kawy - 1 szt	.	.	.	145000
Coffee express - 1 piece				
Żelazko elektryczne z nawilża- czem i spryskiwaczem 1000 W - 1 szt	.	80,51	109,47	24165
Iron with duschsystem 1000 W - 1 piece				

a Dane za rok 2001. g Obwód wołyński - 1 l. h Strona polska - 100g, Madras; strona ukraińska - 100 g. i Strona polska i białoruska - „Marlboro”.

a Data concern 2001. g Wołyń district - 1 l. h The Polish part - 100 g, Madras; the Ukrainian part - 100 g. i The Polish and Belarusian part - “Marlboro”.

TABL. 3.222. CENY DETALICZNE WYBRANYCH TOWARÓW W EUROREGIONIE BUG W 2002 R. (dok.)
Stan w dniu 31 XII
RETAIL PRICES OF SELECTED GOODS IN BUG EUROREGION IN 2002 (cont.)
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Strona			Part
	polska Polish	ukraińska ^a		białoruska Belarusian
		obwód wołyński Wołyń district	obwód lwowski Lwów district	
	w zł in zł	w hrywnach		w rublach białoruskich

ARTYKUŁY NIEŻYWNOŚCIOWE (dok.)

Suszarka do włosów bez dodatkowego wyposażenia - 1 szt	.	.	.	12838
<i>Hair-dryer without additional equipment - 1 piece.....</i>				
Robot kuchenny elektr. - 1 szt	.	.	.	68640
<i>Kitchen food processor - 1 piece</i>				
Benzyna ^l - 1 l	.	1,15	1,14	988
<i>Petrol ^l - 1 l</i>				
Olej napędowy - 1 l	.	0,93	0,95	.
<i>Diesel oil - 1 l</i>				
Cena za nocleg w hotelu ^k	.	28,08	38,75	26680
<i>Accommodation in hotel ^k</i>				

a Dane za rok 2001. j Strona polska i białoruska - bezołowiowa 95 oktan. k Strona polska i białoruska - cena pokoju 2-os. w hotelu 3- lub 4-gwiazdkowym.

a Data concern 2001. j Polish and Belarusian part - unleaded Petrol 95 octan. k Polish and Belarusian part - double room in three or four star hotel.

3.3.2. Euroregion Puszczą Białowieską

Podstawy prawne

Umowa o utworzeniu Euroregionu Puszczą Białowieską została podpisana w dniu 25 maja 2002 roku przez przedstawicieli samorządów 9 gmin z powiatu hajnowskiego oraz powiat hajnowski ze strony polskiej oraz trzech rejonów ze strony białoruskiej. Euroregion ten jest jednym z najmłodszych euroregionów na polskich granicach. We wrześniu 2002 r. do porozumienia przystąpiła gmina Bielsk Podlaski z powiatu bielskiego.

Struktura organów

Na strukturę Euroregionu składają się dwa organy:

- ☐ rada,
- ☐ sekretariat.

Sekretariat (Biuro) Euroregionu ma siedzibę w Hajnówce.

Obszar

Po stronie polskiej w skład Euroregionu wchodzi powiat hajnowski oraz gmina Bielsk Podlaski. Obszar tej części wynosi 2054 km² i jest zamieszkiwany przez 57,6 tys. osób.

Po stronie białoruskiej w skład Euroregionu wchodzi trzy rejony: Swisłocz, Prużany i Kamieniec. Ich łączna powierzchnia ma 5970 km², a liczba mieszkańców wynosi 130,9 tys.

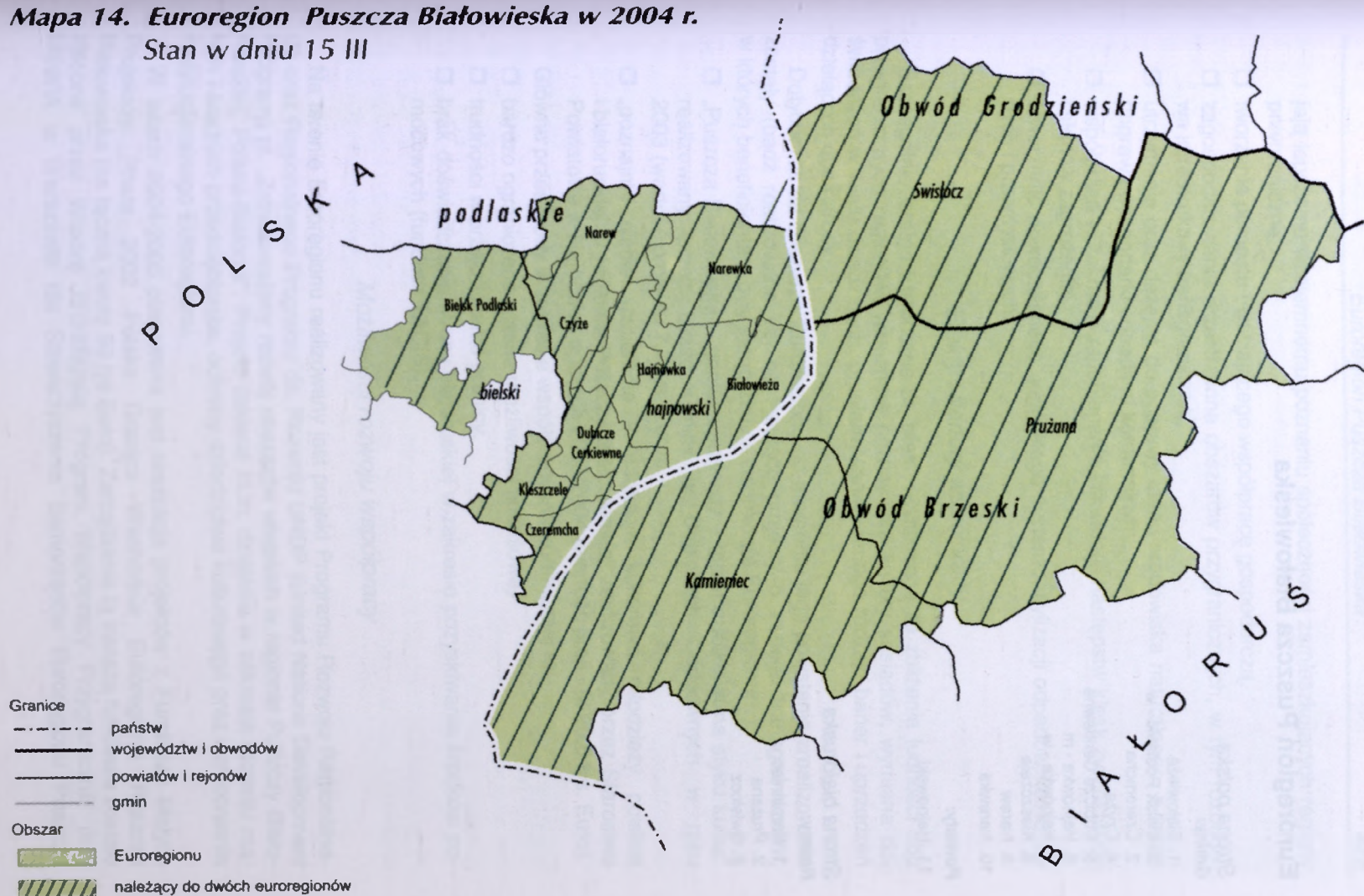
Dziedziny współpracy, cele i działania

Celem Euroregionu jest stworzenie warunków dla lepszej koordynacji wspólnych działań władz na transgranicznym obszarze przyrodniczym oraz współpraca samorządów i społeczności lokalnych.

Szczegółowe cele zostały ujęte następująco:

- ☐ ochrona środowiska naturalnego i racjonalnego wykorzystania zasobów naturalnych,
- ☐ zbliżenie narodów obu państw na bazie zachowania korzystnego środowiska dla życia przyszłych pokoleń,
- ☐ zachowanie unikalnego w Europie kompleksu przyrodniczego, jakim jest Puszczą Białowieską,
- ☐ podnoszenie poziomu życia mieszkańców poprzez pozyskiwanie inwestorów oraz w drodze realizacji transgranicznych projektów gospodarczych,
- ☐ współpraca i wymiana grup społecznych, naukowych, zawodowych, sportowych, środowisk młodzieżowych, a w szczególności tych jej form, które sprzy-

Mapa 14. Euroregion Puszcz Białowieska w 2004 r.
Stan w dniu 15 III

Euroregion Puszcza Białowieska

Strona polska

Gminy:

1. Białowieża
2. Bielsk Podlaski - w
3. Czeremcha
4. Czyże
5. Dubicze Cerkiewne
6. Hajnówka - m
7. Hajnówka - w
8. Kleszczele
9. Narew
10. Narewka

Powiaty:

11. Hajnowski

Strona białoruska

Rejony:

1. Kamieniec
2. Prużana
3. Swisłocz

jają lepszemu wzajemnemu poznaniu społeczności zamieszkujących regiony przygraniczne,

- ☐ tworzenie pomostu ułatwiającego współpracę gospodarczą,
- ☐ zagospodarowanie przestrzenne obszarów przygranicznych, w tym rozbudowa infrastruktury transgranicznej,
- ☐ utrzymanie oraz dążenie do poprawy stanu środowiska naturalnego, a także poprawa gospodarki odpadami komunalnymi,
- ☐ współpraca w zakresie zapobiegania i likwidacji następstw klęsk żywiołowych i stanów zagrożenia,
- ☐ utworzenie nowoczesnego, jednolitego systemu utylizacji odpadów komunalnych i przemysłowych.

Efekty i bariery współpracy

Szczególnie istotne i widoczne są efekty wynikające ze zbliżenia ludności obu przygranicznych regionów; wzajemne poznawanie kultury sąsiadów, wymiana doświadczeń w wielu dziedzinach, przełamywanie różnego rodzaju barier i uprzedzeń dzielących oba narody.

Dotychczas na obszarze Euroregionu od momentu jego powstania zrealizowane zostały (bądź realizowane są) następujące projekty o zasięgu transgranicznym, w których beneficjentem były samorządy – członkowie Euroregionu:

- ☐ „Puszcza Białowieska – geniusz przyrody – talent człowieka na styku kultur” realizowany przez Urząd Gminy w Dubiczach Cerkiewnych w roku 2003 (wartość projektu 7,7 tys. Euro),
- ☐ „poznajmy siebie wzajemnie – edukacja kulturowa młodzieży polskiej i białoruskiej w regionie Puszczy Białowieskiej” realizowany przez Starostwo Powiatowe w Hajnówce w latach 2003/2004 (wartość projektu 20,6 tys. Euro).

Główne przeszkody w zakresie współpracy transgranicznej to:

- ☐ bardzo ograniczone własne możliwości finansowe,
- ☐ trudności w przekraczaniu granicy,
- ☐ brak doświadczenia strony białoruskiej w zakresie pozyskiwania środków pomocowych (fundusz TACIS).

Możliwości rozwoju współpracy

Na terenie Euroregionu realizowany jest projekt Programu Rozwoju Regionalnego oraz Regionalnego Programu ds. Rozwoju UNDP (United Nations Development Program) pt. „Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich w regionie Puszczy Białowieskiej, Polska-Białoruś”. Projekt zakłada m.in. działania w zakresie rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw, ochrony dziedzictwa kulturowego oraz wzmocnienia instytucjonalnego Euroregionu.

W latach 2004-2005 planowana jest realizacja projektów z Funduszu Małych Projektów Phare 2002 Polska Granica Wschodnia Euroregionu Puszcza Białowieska (na łączną kwotę 50 tys Euro). Zarządzanie tą transzą funduszu zostało zlecone przez Władzę Wdrażającą Program Współpracy Przygranicznej przy MSWiA w Warszawie dla Stowarzyszenia Samorządów Euroregionu Puszcza

Białowieśka. Euroregion będzie też prawdopodobnie dysponował swoją pulą środków w ramach Funduszu Mikroprojektów, w ramach programu Interreg III A Polska – Białoruś - Ukraina.

Projekt pt. „Wzmocnienie współpracy transgranicznej w oparciu o zasady partycypacji społecznej dla zrównoważonego rozwoju Regionu Puszczy Białowieśkiej” został złożony i zaakceptowany do dofinansowania z programu Tacis SPF w roku 2002.

Konieczna jest współpraca zmierzająca do otwarcia turystycznego przejścia granicznego i wytyczenia transgranicznego szlaku turystycznego na terenie Puszczy. Możliwa jest także współpraca w zakresie poprawy funkcjonowania infrastruktury technicznej.

Ważniejsze adresy

Biurowisko polskie Euroregionu Puszcza Białowieśka

ul. Parkowa 3

17 – 200 Hajnówka

tel. (085) 682 30 46

fax (082) 692 42 20

e-mail: promocja@sphajnowka.home.pl

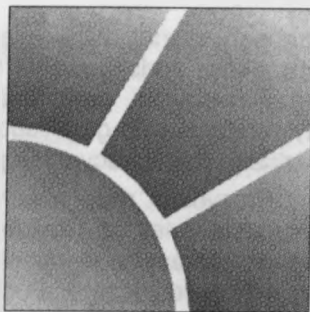
Tablice statystyczne

Informacje statystyczne o polskiej części Euroregionu Puszcza Białowieśka znajdują się w tablicach zbiorczych na str. 348-354.

3.3.3. Euroregion Niemen

Podstawy prawne

Podpisanie *Porozumienia o utworzeniu Związku Transgranicznego Euroregion „Niemen”* miało miejsce w Augustowie w dniu **6 czerwca 1997 roku**. Porozumienie podpisali przedstawiciele strony polskiej, białoruskiej i litewskiej. W kilka miesięcy później, w dniu 27 listopada 1997 zarejestrowano Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu „Niemen”, a w skład komitetu założycielskiego Stowarzyszenia weszły gminy Olecko, Puńsk i miasto Suwałki.

Inicjatywa utworzenia Euroregionu - jako obszaru współpracy transgranicznej Polski, Rosji, Litwy i Białorusi – znalazła wyraz w Deklaracji III Bałtyckiego Forum Gospodarczego, które odbyło się w lutym 1995 roku w Wigrach koło Suwałk. Inicjatywę tę poprzedziło zawarcie dwóch porozumień transgranicznych przez wojewodę suwalskiego z:

- ☐ Przewodniczącym Administracji Obwodu Kaliningradzkiego (Rosja) w 1992 roku,
- ☐ województwem grodzieńskim (Białoruś) w 1994 roku.

W kwietniu 1995 roku Urząd Rady Ministrów zaakceptował podjęte przez Wojewodę Suwalskiego działania zmierzające do utworzenia Euroregionu Niemen, a 5 listopada Wojewoda Suwalski i Przewodniczący Sejmiku Samorządowego Gmin Województwa Suwalskiego oraz Prezydent Polsko-Litewskiej Izby Gospodarczej podpisali porozumienie w sprawie utworzenia Biura Euroregionu Niemen. W grudniu 1995 roku i w styczniu 1996 roku podpisane zostały kolejne dwustronne porozumienia o współpracy z dwoma województwami litewskimi.

W lutym 1997 roku na spotkaniu w Wigrach podpisano *Deklarację o współpracy transgranicznej pomiędzy Wojewodą Suwalskim Rzeczypospolitej Polskiej, Administracją Obwodu Kaliningradzkiego Federacji Rosyjskiej, Zarządcami Powiatów Alytus i Mariampol Republiki Litwy i Wojewodą Grodzieńskim Republiki Białoruś*. W deklaracji tej ustalono termin Konferencji Założycielskiej Euroregionu Niemen.

Kilka miesięcy później podpisano porozumienie w sprawie utworzenia Euroregionu, jednakże bez udziału strony rosyjskiej. Dopiero 5 lat później z dniem **4 kwietnia 2002 roku** strona rosyjska przystąpiła do Euroregionu.

Struktura organów

Organami Euroregionu są:

- ☐ rada Związku,
- ☐ prezydium rady Związku,
- ☐ sekretariat Związku,
- ☐ komisja rewizyjna.

W skład Rady wchodzi po 4 delegowanych przez każdą ze stron. Do kompetencji rady należy m. in. omawianie i zatwierdzanie wspólnych projektów współpracy trans-

transgranicznej, zapewnienie ich finansowania i realizacji, przyjmowanie nowych członków, podejmowanie decyzji w sprawach budżetu, wybór prezydium rady i komisji rewizyjnej, powołanie sekretariatu i ustalanie jego budżetu, powoływanie stałych i doraźnych grup roboczych do realizacji określonych zadań w wybranych dziedzinach współpracy transgranicznej.

Prezydium rady powoływane jest przez radę, w jego skład wchodzi po dwóch przedstawicieli z każdej ze stron. Wykonuje ono funkcje koordynacyjne i reprezentacyjne w imieniu rady między jej posiedzeniami. Pracami prezydium kieruje przewodniczący. Funkcję tę pełni kolejno każdy z członków prezydium, przewodnicząc jednocześnie posiedzeniu rady.

Sekretariat jest organem wykonawczym i administracyjnym powoływanym przez radę w składzie równym liczbowo dla każdej ze stron. Każda ze stron prowadzi na swoim terenie biuro krajowe sekretariatu, w skład którego wchodzi członkowie sekretariatu danego państwa. Krajowe biura sekretariatu nie są wzajemnie podporządkowane i spełniają funkcje koordynacyjne i administracyjne dla każdej ze stron. Do zadań sekretariatu należy m. in. przygotowywanie i przedkładanie radzie projektów uchwał oraz innych opracowań dotyczących wspólnych przedsięwzięć w ramach współpracy przygranicznej, przygotowywanie posiedzeń rady, obsługa grup roboczych.

Biura krajowe sekretariatu mają swoje siedziby:

- ☐ po stronie polskiej w Suwałkach,
- ☐ po stronie litewskiej w Mariampolu,
- ☐ po stronie białoruskiej w Grodnie,
- ☐ po stronie rosyjskiej w Czerniachowsku.

Do kompetencji komisji rewizyjnej należy kontrola prawidłowości prowadzenia dokumentacji i wykorzystania środków finansowych.

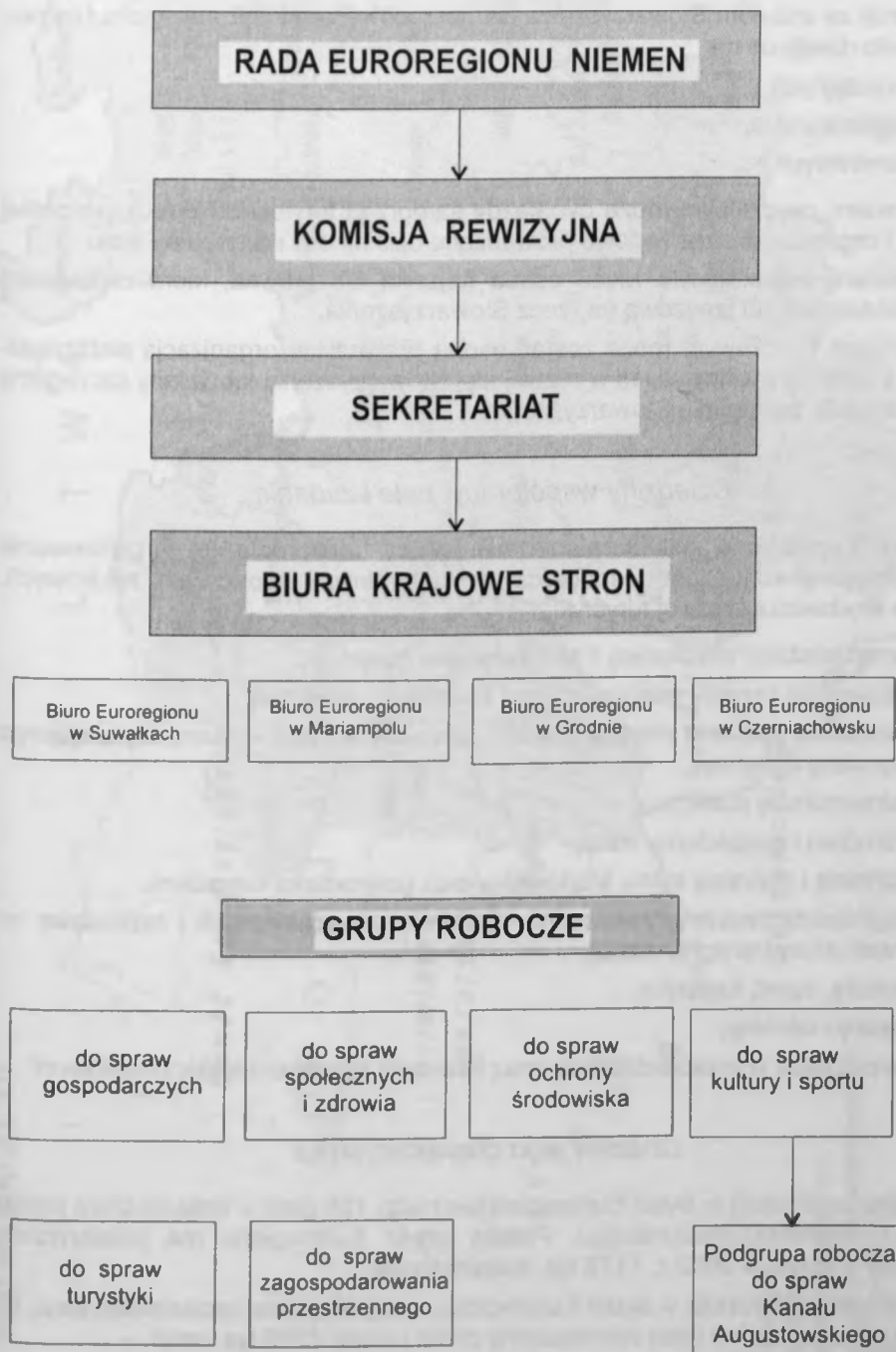
Grupy robocze są powoływane przez radę dla realizacji określonych wspólnych zagadnień problemowych. Mogą one mieć charakter stały lub doraźny. Funkcjonują następujące grupy robocze:

- ☐ ds. gospodarczych,
- ☐ ds. zagospodarowania przestrzennego,
- ☐ ds. ochrony środowiska,
- ☐ ds. społecznych i zdrowia,
- ☐ ds. turystyki,
- ☐ ds. kultury i sportu (podgrupa ds. Kanału Augustowskiego)

Euroregion Niemen jest członkiem Stowarzyszenia Europejskich Regionów Granicznych.

Strukturę organizacyjną Euroregionu przedstawia rys. 3.12.

RYS. 3.12. SCHEMAT ORGANIZACYJNY EUROREGIONU NIEMEN

Źródło: materiały Sekretariatu Euroregionu.

Członkowie

Zgodnie ze statutem Stowarzyszenia Samorządów Polskich Euroregionu Niemni członkowie dzielą się na:

- ☐ zwyczajnych,
- ☐ wspierających,
- ☐ honorowych.

Członkiem zwyczajnym może być każdy samorząd terytorialny Rzeczypospolitej Polskiej i organizacje pozarządowe prowadzące działalność na terenie Polski.

Członkiem wspierającym może osoba fizyczna lub prawna, która zadeklaruje pomoc finansową lub rzeczową na rzecz Stowarzyszenia.

Członkiem honorowym może zostać osoba prawna lub organizacja pozarządowa, która wniosła wybitny wkład w rozwój idei Stowarzyszenia lub w inny szczególny sposób wniosła zasługi dla Stowarzyszenia.

Dziedziny współpracy, cele i zadania

Celem Euroregionu jest ułatwienie współpracy transgranicznej, organizowanie i koordynowanie kontaktów gospodarczych, kulturalnych, sportowych, naukowych, ochrona środowiska i rozwój turystyki.

Główne dziedziny współpracy transgranicznej obejmują:

- ☐ wspieranie rozwoju gospodarczego i wymiany handlowej,
- ☐ tworzenie pomostu między krajami zachodnimi i wschodnimi, ułatwiającego wymianę towarową,
- ☐ infrastrukturę publiczną,
- ☐ rolnictwo i gospodarkę leśną,
- ☐ ochronę i poprawę stanu środowiska oraz gospodarkę odpadami,
- ☐ zagospodarowanie przestrzenne obszarów przygranicznych i rozbudowę infrastruktury transgranicznej,
- ☐ kulturę, sport, turystykę,
- ☐ naukę i oświatę,
- ☐ współpracę w przeciwdziałaniu oraz likwidacji zagrożeń i klęsk żywiołowych.

Obszar i jego charakterystyka

Po stronie polskiej w skład Euroregionu wchodzi 105 gmin z województwa podlaskiego i warmińsko-mazurskiego. Polska część Euroregionu ma powierzchnię 20766 km² i liczyła w 2002 r. 1178 tys. mieszkańców.

Po stronie białoruskiej w skład Euroregionu wchodzi obwód grodzieński. Liczy on 25000 km² powierzchni i jest zamieszkanym przez prawie 1200 tys. osób.

Po stronie litewskiej w skład Euroregionu wchodzi rejony: Wilno, Alytus i Mariampol. Mają one 19540 km² powierzchni i liczą 1331,3 tys. mieszkańców.

Mapa 15. Euroregion Niemen w 2003 r.

Stan w dniu 31 XII

Euroregion Niemen

Strona polska

Gminy:

1. Augustów – m	28. Giby	55. Mikołajki	82. Sidra
2. Augustów – w	29. Giżycko – m	56. Milejczyce	83. Siemiatycze – m
3. Bakalarzewo	30. Giżycko – w	57. Miłki	84. Siemiatycze – w
4. Banie Mazurskie	31. Gołdap	58. Mońki	85. Sokółka
5. Bargłów Kościelny	32. Grodzisk	59. Narew	86. Stare Juchy
6. Biała Piska	33. Gródek	60. Narewka	87. Suchowola
7. Białowieża	34. Hajnówka – m	61. Nowinka	88. Supraśl
8. Białystok	35. Hajnówka – w	62. Nowy Dwór	89. Suraż
9. Bielsk Podlaski – m	36. Janów	63. Nurzec-Stacja	90. Suwałki – m
10. Bielsk Podlaski – w	37. Jasionówka	64. Olecko	91. Suwałki – w
11. Boćki	38. Jaświły	65. Orla	92. Sztabin
12. Brańsk – m	39. Jeleniewo	66. Orzysz	93. Szudziałowo
13. Brańsk – w	40. Juchnowiec Kościelny	67. Perlejewo	94. Szypliszki
14. Budry	41. Kalinowo	68. Pisz	95. Świętajno
15. Choroszcz	42. Kleszczele	69. Płaska	96. Turośń Kościelna
16. Czarna Białostocka	43. Knyszyn	70. Poświętne	97. Tykocin
17. Czeremcha	44. Korycin	71. Pozezdrze	98. Wasilków
18. Czyże	45. Kowale Oleckie	72. Prostki	99. Węgorzewo
19. Dąbrowa Białostocka	46. Krasnopol	73. Przerośl	100. Wieliczki
20. Dobrzyniewo Duże	47. Krukłanki	74. Puńsk	101. Wiązajny
21. Drohiczyn	48. Krynki	75. Raczek	102. Wydminy
22. Dubeninki	49. Krypno	76. Ruciane-Nida	103. Wysзки
23. Dubicze Cerkiewne	50. Kuźnica	77. Rudka	104. Zabłudów
24. Dziadkowice	51. Lipsk	78. Rutka-Tartak	105. Zawady
25. Elk – m	52. Łapy	79. Ryn	
26. Elk – w	53. Michałowo	80. Sejny – m	
27. Filipów	54. Mielnik	81. Sejny – w	

Strona litewska

Rejony:

1. Alytuski
2. Mariampolski
3. Wileński

Strona białoruska

Obwody:

1. Grodzieński

Strona rosyjska

Obwód Kaliningradzki:

Rejony:

1. Czerniachowski
2. Gusiew
3. Krasnoznamienski
4. Niestierow
5. Ozierski

Po stronie rosyjskiej w skład Euroregionu wchodzi rejony: Czerniachowski, Oziersk, Niestierow, Gusiew i Krasnoznamensk. Ich powierzchnia wynosi 24000 km² i są zamieszkiwane przez 1100 tys. osób.

Obszar Euroregionu przedstawiono na mapie 15.

Euroregion obejmuje obszary o unikatowych walorach przyrodniczych, tworzące obszar funkcjonalny „Zielonych Płuc Polski”, które być może w niedalekiej przyszłości pełnić będą funkcję Zielonych Płuc Europy.

Obszar Euroregionu jest urozmaicony krajobrazowo i stanowi interesującą ofertę turystyczną. We wszystkich czterech obszarach Euroregionu występują podobne cechy krajobrazowe, stanowiące o atrakcyjności turystycznej:

- ☐ liczne jeziora i rzeki,
- ☐ zróżnicowane, pagórkowate ukształtowanie terenu,
- ☐ duże obszary leśne,
- ☐ nieznacznie tylko przekształcone i niezniszczone środowisko naturalne,
- ☐ różnorodny i bogaty świat roślinny i zwierzęcy, chroniony w licznych parkach narodowych, krajobrazowych i rezerwatach,
- ☐ interesujące zabytki kultury materialnej z pogranicza wielu kultur: polskiej, litewskiej, ruskiej, pruskiej i innych.

Na terenie Euroregionu znajduje się jeden z najstarszych szlaków wodnych w tej części Europy – Kanał Augustowski, który łączy Polskę i Białoruś.

Polska część Euroregionu obejmuje obszary położone w północno-wschodniej części Polski. Graniczy ona od północy z Rosją, od północnego wschodu z Litwą i od wschodu z Białorusią. Położona jest w całości na obszarze Pojezierza Wschodniobałtyckiego, w strefie krajobrazu odznaczającego się urozmaiconą rzeźbą terenu, powstałą w wyniku ostatniego zlodowacenia bałtyckiego. Do charakterystycznych form krajobrazu należą:

- ☐ liczne pagórki i wzgórza z rozszanymi głazami narzutowymi,
- ☐ jeziora rynnowe i wytopiskowe,
- ☐ znaczne obszary sandrowe.

Mozaikowość terenu powoduje, że przeważająca część posiada niekorzystne warunki dla rozwoju rolnictwa, ma natomiast unikatowe często walory dla turystyki. Duża liczba jezior, rzek, strumieni i kanałów, połączonych ze sobą i tworzących rozległe i długie systemy wodne stwarza dogodne warunki dla uprawiania turystyki i sportów wodnych.

Na obszarze polskiej części Euroregionu jest 1051 jezior o powierzchni powyżej 1 ha, zajmujących łącznie 746 km², w tym oba największe polskie jeziora: Śniardwy i Mamry, a także najgłębsze – Hańcza. Najważniejsze rzeki to Czarna Hańcza, Rospuda i Pisa. Kanał Augustowski, łączący systemy wodne Wisły i Niemna nie ma wprawdzie większego znaczenia komunikacyjnego, ale za to jest bardzo ciekawym szlakiem turystycznym i jedynym w swoim rodzaju pomnikiem sztuki inżynierskiej na taką skalę w Europie.

Na obszarze tym znajduje się wiele obszarów chronionych m.in.: Wigierski Park Narodowy, część Biebrzańskiego Parku Narodowego, dwa parki krajobrazowe: Mazurski i Suwalski oraz 47 rezerwatów, w tym 6 ścisłych.

Atrakcją turystyczną są też zabytkowe obiekty, które szczęśliwie przetrwały zawieruchy dziejowe. Należą do nich m.in. średniowieczne pokrzyżackie zamki w Węgorzewie i Rynie, gotyckie kościoły w Mikołajkach, Gołdapi i Baniach Mazurskich, barokowe zespoły klasztorne w Sejnach i Wigrach, klasycystyczne budynki w Suwałkach, zabytkowy wiadukt kolejowy w Stańczykach.

Przemysł, chociaż słabo rozwinięty, jest reprezentowany przez takie gałęzie i branże, jak spożywcza, drzewna, meblarska, materiałów budowlanych, odzieżowa i wyrobów metalowych. Główne miasta to Suwałki, Giżycko i Augustów.

Przez województwo przebiega trasa Via Baltica – jeden z ważnych europejskich szlaków transportowych północ-południe, prowadzący z Helsinek przez Tallin, Rygę, Kowno, Suwałki do Warszawy.

Litewska część Euroregionu to malownicze okolice, zabytki kultury, muzea, galerie sztuki. To także region urodzajnych równin, upiększonych licznymi jeziorami, lasami i rezerwatami przyrody oraz czyste, nieskażone środowisko.

Główne miasta w tej części Euroregionu to Wilno, Alytus (Olita) i Mariampol.

Białoruska część Euroregionu to województwo grodzieńskie, położone w dolinie rzeki Niemen, z miastami Grodno, Wołkowysk, Lida, Nowogródek i Słonim. Obszar ten charakteryzuje wspaniała przyroda, z głębokimi jeziorami, rzekami i lasami oraz bogatym światem roślin i zwierząt. Zachowały się tu duże kompleksy leśne, takie jak Puszcza Nalibowska, Białowieska i Grodzieńska; są też trzy parki krajobrazowe oraz 8 rezerwatów przyrody.

W gospodarce rolnej przeważa hodowla bydła, produkcja zbóż, buraków oraz lnu. Główne bogactwa naturalne to ruda żelaza, gliny i torf. Zlokalizowane są zakłady przemysłu cementowego, drzewnego, tytoniowego, skórzanego, tekstylnego, chemicznego i maszynowego.

Zachowało się wiele zabytków, np. w Grodnie Cerkiew Św. Borysa, Stary Zamek, kościoły i klasztory, pozostałości pałacu Tyzenhauza, klasycystyczne domy.

Efekty i bariery współpracy

Już w 1998 roku rozpoczęto prace, finansowane przez Komitet Badań Naukowych, obejmujące następujące projekty:

- ☐ sformułowanie celów,
- ☐ program współpracy w zakresie opracowania jednolitego planu zagospodarowania przestrzennego całego obszaru Euroregionu „Niemen”,
- ☐ scenariusze współpracy i rozwoju samorządności, kształcenia, oświaty, kultury, zatrudnienia, opieki społecznej,
- ☐ scenariusz współpracy i współdziałania w zakresie ochrony środowiska,
- ☐ scenariusze rozwoju produkcji rolnej, rybołówstwa, gospodarki leśnej, ochrony obszarów leśnych, obsługi rolnictwa, przetwórstwa i sprzedaży produktów (w tym promocji zdrowej żywności),
- ☐ scenariusze rozwoju przemysłu i rzemiosła, handlu i sieci usług, informacji gospodarczej, eksportu towarów,
- ☐ koncepcja i scenariusze rozwoju turystyki i agroturystyki, bazy noclegowej, informacji turystycznej i wykorzystania obszarów chronionych,

- ☐ scenariusze rozwoju transportu, komunikacji, łączności i energetyki, system przejść granicznych.

W ramach funduszy pomocowych Unii Europejskiej Credo i Phare Euroregion otrzymał w latach 1997-2002 dofinansowanie w łącznej kwocie 1583 tys. euro:

- ☐ 1997 rok 350 tys. euro
☐ 1999 rok 120 tys. euro
☐ 2000 rok 63 tys. euro
☐ 2001 rok 550 tys. euro
☐ 2002 rok 500 tys. euro

Środki zostały wykorzystane na dofinansowanie realizacji 70 projektów z różnych dziedzin współpracy.

Liczbę projektów dofinansowanych z funduszy zarządzanych przez Euroregion w latach 2001-2002 z podziałem na dziedziny współpracy przedstawiono w poniższej tabeli.

TABL. 3.223. PROJEKTY DOFINANSOWANE Z FUNDUSZY ZARZĄDZANYCH PRZEZ EUROREGION

Wyszczególnienie	Liczba ogółem	2001	2002
OGÓŁEM	60	34	60
Imprezy o charakterze naukowym i edukacyjnym	6	3	3
Imprezy kulturalne	22	15	7
Imprezy sportowe i rekreacyjne	4	3	1
Projekty z zakresu turystyki	14	3	11
Projekty o charakterze gospodarczym	7	5	2
Inne	7	5	2

Obszar Euroregionu ma szczególny związek z Bałtykiem i ochroną jego wód. Terytorialnie obejmuje bowiem zlewnię rzeki Niemen, wpadającej do Bałtyku na granicy litewsko-rosyjskiej. W związku z tym Suwalszczyzna została włączona do programów państw Morza Bałtyckiego. Daje to uprawnienia do korzystania z pomocy finansowej programów bałtyckich Unii Europejskiej.

Od 1996 roku funkcjonuje Suwalska Specjalna Strefa Ekonomiczna, utworzona w celu przyspieszenia rozwoju gospodarczego w regionie północno-wschodnim. Ma ona charakter strefy rozproszonej i obejmuje tereny w trzech miastach: Suwałkach, Ełku i Gołdapi. Zakłada się, że do końca 2005 roku w strefie powstanie 15000 miejsc pracy.

Korzyści dla społeczności lokalnych, wynikające z powołania Euroregionu, to także korzyści promocyjne. Euroregion jest jednym z najlepszych narzędzi promocyjnych. Jest doskonale odbierany w Polsce i w Europie jako pierwszy Euroregion z Litwą i Białorusią.

Główną przeszkodą w rozwoju współpracy są różnice w strukturze samorządowej krajów należących do Euroregionu i wynikający z tego różny stopień decentralizacji kompetencji. Nie ułatwiają też współpracy różnice w zasadach otrzymywania

środków pomocowych z Unii Europejskiej: Polska i Litwa są objęte programem Phare, a Białoruś programem TACIS. Pewnym problemem są też różnice w poziomie doświadczenia w zakresie pozyskiwania środków pomocowych z Unii Europejskiej.

Możliwości rozwoju współpracy

Największe możliwości i potrzeby rozwoju współpracy istnieją w dziedzinie turystyki, gdyż dzięki rozwojowi tej dziedziny działalności poprawiłaby się znacząco sytuacja materialna lokalnych społeczności. Euroregion stara się też wspierać innowacje w dziedzinie nowych technologii przetwórstwa drewna.

Priorytetami w dalszej działalności Euroregionu będą:

- ☐ w zakresie rozwoju gospodarczego – utworzenie Stowarzyszenia Izb Gospodarczych euroregionu, zintegrowanej bazy danych biznesowych, organizacja targów i wystaw, stałych ekspozycji narodowych, wspieranie rozwoju przedsiębiorczości;
- ☐ w zakresie turystyki – odbudowa i zagospodarowanie Kanału Augustowskiego, utworzenie międzynarodowego kompleksu rekreacyjnego na pograniczu Polski, Litwy i Rosji, wytyczenie systemu turystycznych szlaków transgranicznych kajakowych, rowerowych i pieszych, utworzenie Centrum Informacji turystycznej Euroregionu oraz punktów informacyjnych na przejściach granicznych;
- ☐ w zakresie innych dziedzin współpracy – utworzenie Centrum Koordynacji Przestrzennej „Niemen”, ochrona zlewni rzeki Niemen, utworzenie transgranicznych obszarów chronionych, utworzenie Centrum Energii Odnawialnej, rozbudowa transgranicznych sieci energetycznych, organizacja festiwali kultury pogranicza, opracowywanie wspólnych wydawnictw, utworzenie ośrodka radiowo-telewizyjnego euroregionu.

Dalszy rozwój współpracy może odbywać się w różnorodnych, wypróbowanych już formach, takich jak wzajemne wizyty, konferencje i seminaria, warsztaty, imprezy kulturalne i wspólne działania w zakresie ochrony środowiska.

Kalendarium ważniejszych wydarzeń

10-11 lutego 1995	III Bałtyckie Forum Gospodarcze, na którym przyjęto deklarację zawierającą zapis o dążeniu do utworzenia euroregionu
26 lutego 1966	powołanie grupy inicjatywnej dla utworzenia Stowarzyszenia Gmin Polskich Euroregionu Niemen
6 czerwca 1997	podpisanie <i>Porozumienia o utworzeniu Związku Transgranicznego Euroregion Niemen</i>
27 listopada 1997	rejestracja Stowarzyszenia Gmin Polskich Euroregionu Niemen
23 stycznia 1998	otwarcie Biura Euroregionu w Suwałkach
4 czerwca 2000	nawiązanie współpracy z Euroregionem Pro Europa Viadrina i Euroregionem Sprewa-Nysa-Bóbr
4 kwietnia 2002	przystąpienie strony rosyjskiej do Euroregionu

Ważniejsze adresy**Biura Euroregionu Niemen****Strona polska:**

ul. Noniewiczza 10
16-400 Suwałki
tel. (087) 650 270
(087) 666 220 w. 378
e-mail: sspen@sspen.pl

Strona rosyjska:

Obwód Kaliningradzki, Rosja
ul. Kalinina 7 Chernyakhovsk
Kaliningrad Region 238159, Russia
tel. (01141) 32216
fax. (01141) 32382
e-mail: chernyakhovsk@baltnet.ru

Strona białoruska:

ul. Ożesko 3 l. 67
tel. (+375 152) 722 316
fax. (+375 152) 720232
e-mail: allaMatskevich@grsu.unibel.by

Strona litewska:

4520 Marijampole
Laisves g. 18
tel./fax. (+370 343) 439 15 38
e-mail: gsk@mari.omnitel.net

Ważniejsze publikacje

Euroregion Niemen po pięciu latach

Małe a cieszy...

Raport z realizacji Programu Współpracy przygranicznej Phare 1999

Raport z realizacji Programu Współpracy przygranicznej Phare 2000

Szymański J.: Podstawy prawne współpracy transgranicznej i regionalnej Polski ze wschodnimi sąsiadami

Tablice statystyczne

Informacje statystyczne o polskiej części Euroregionu Niemen znajdują się w tablicach zbiorczych na str. 348-354.

3.4. Euroregiony na pograniczu północnym

3.4.1. Euroregion Bałtyk

Podstawy prawne

Umowę o utworzeniu Euroregionu podpisano **22 lutego 1998 roku** na zamku w Malborku. Euroregion Bałtyk (pierwotnie zakładano, że będzie on nosił nazwę „Jantar”) łączy w ramach współpracy transgranicznej obszary leżące na terytorium aż 6 krajów i jest pod tym względem ewenementem wśród euroregionów w Europie. Obejmuje on obszar znajdujący się na terenie następujących krajów nadbałtyckich: Polski, Danii, Litwy, Łotwy, Rosji i Szwecji.

Inicjatorem rozpoczęcia prac nad utworzeniem Euroregionu były władze miasta Elbląga, które na przełomie lutego i marca 1997 roku zorganizowały konferencję w Malborku, poświęconą możliwościom utworzenia struktury transgranicznej w regionie południowo-wschodniego Bałtyku. Na tej konferencji powołano komitet organizacyjny. Po roku prac przedstawiciele 6 krajów podpisali porozumienie o utworzeniu Euroregionu.

W podpisanym porozumieniu przedstawiciele regionalnych i lokalnych władz przygranicznych regionów państw leżących nad Morzem Bałtyckim uznali za główny cel Euroregionu przygotowanie i realizację wspólnych planów i projektów rozwoju przygranicznych terenów oraz likwidację barier we współpracy.

Językami oficjalnymi w Euroregionie są język angielski i rosyjski. Jeżeli obrady toczą się na terytorium jednego z państw-stron umowy, mogą być prowadzone w języku gospodarza, wówczas jednak gospodarze obrad są obowiązani zapewnić symultaniczne tłumaczenie na język angielski i rosyjski.

Dziedziny współpracy, cele i zadania

Podstawowe cele współpracy, wynikające ze statutu Euroregionu obejmują:

- ☐ poprawę warunków życia ludzi zamieszkujących obszar Euroregionu,
- ☐ ułatwianie wzajemnych kontaktów,
- ☐ zbliżenie lokalnych społeczności,
- ☐ przełamywanie historycznych uprzedzeń,
- ☐ programowanie prac zmierzających do zapewnienia zrównoważonego rozwoju gospodarczego z uwzględnieniem stanu rozwoju gospodarki każdej ze stron umowy,
- ☐ wspieranie działań zmierzających do nawiązywania współpracy między władzami regionalnymi i terytorialnymi.

Wymienione wyżej cele są realizowane poprzez:

- ☐ wspieranie wspólnych ponadgranicznych projektów rozwoju gospodarczego w przemyśle, rolnictwie, leśnictwie, transporcie, komunikacji, ochronie środowiska, zwalczaniu przestępczości, a także poprzez transfer technologii i wymianę know-how,

- ☐ współpracę przy realizacji wspólnych projektów komunalnych na terenach przygranicznych (np. oczyszczalnie ścieków, wysypiska, utylizacja odpadów itp.),
- ☐ współpracę w dziedzinie zagospodarowania przestrzennego na terenach przygranicznych,
- ☐ rozbudowę infrastruktury przejść granicznych,
- ☐ podnoszenie kwalifikacji zawodowych oraz ukierunkowywanie systemu przekwalifikowań w celu zmniejszenia bezrobocia, ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży,
- ☐ wymianę grup naukowych, sportowych, kulturalnych, dzieci i młodzieży,
- ☐ współpracę w zakresie rozwoju turystyki,
- ☐ wspieranie nauki języka sąsiadów,
- ☐ ochronę i pielęgnowanie wspólnego dziedzictwa kulturowego,
- ☐ organizowanie systemów informacyjnych Euroregionu i wspieranie programów rozwoju sieci mediów, w celu zapewnienia bieżącej informacji wszystkim stronom umowy,
- ☐ współpracę w zakresie zwalczania klęsk żywiołowych i ekologicznych, pożarów i innych sytuacji awaryjnych oraz wzajemne informowanie o występowaniu takich zagrożeń.

Struktura organów

Organami Euroregionu są:

- ☐ rada,
- ☐ prezydium,
- ☐ grupy robocze.

Sekretariaty narodowe tworzą sieć administracyjną Euroregionu.

Rada jest najwyższym organem Euroregionu. W jej skład może wejść po 8 przedstawicieli delegowanych przez każdą ze stron, a kadencja każdej grupy przedstawicieli odpowiada długości kadencji organów, które ją delegują. Posiedzenia rady odbywają się przynajmniej 2 razy w roku, a uchwały rady podejmowane są na zasadzie konsensusu. Rada wyłania prezydium, do którego wchodzi po jednej osobie reprezentującej każdą stronę. Rada wybiera też prezydenta na jednoroczną kadencję oraz określa rotację na kolejny rok na stanowisku prezydenta.

Sekretariaty narodowe działają w sieci. Sekretariat kraju sprawującego prezydenturę przejmuje na siebie rolę koordynatora i wykonuje obowiązki Międzynarodowego Sekretariatu Euroregionu Bałtyk. Trwają prace nad powołaniem Stałego Międzynarodowego Sekretariatu Euroregionu.

Grupy robocze powoływane są przez prezydium Euroregionu, a w grupie roboczej winna być reprezentowana każda ze stron. Kadencja grupy roboczej trwa rok, ale może być przedłużana lub skracana na wniosek przewodniczącego grupy.

Euroregion Bałtyk realizuje projekt w ramach programu INTERREG III B Seagull DevERB. Projekt ten dotyczy wizji i strategii rozwoju Euroregionu Bałtyk. W ramach tego programu działa pięć grup roboczych d/s:

- ☐ planowania przestrzennego i rozwoju gospodarczego,
- ☐ ochrony środowiska i czystości wody,
- ☐ rozwoju przedsiębiorczości i centra innowacyjności,
- ☐ rozwoju obszarów wiejskich,
- ☐ wymiany informacji i komunikacji.

Poza programem Seagull działa grupa robocza d/s rozwoju zasobów ludzkich.

Schemat organizacyjny Euroregionu przedstawia rys. 3.13.

RYS. 3.13. SCHEMAT ORGANIZACYJNY EUROREGIONU BAŁTYK

Członkowie

Zgodnie ze statutem Stowarzyszenia Gmin Rzeczypospolitej Polskiej Euroregion Bałtyk członkowie dzielą się na:

- ☐ zwyczajnych,
- ☐ wspierających,
- ☐ honorowych.

Członkiem zwyczajnym może być gmina i powiat ziemski z terenu województwa pomorskiego i warmińsko-mazurskiego.

Członkiem wspierającym mogą być osoby fizyczne i prawne, jeśli wniosą lub zadeklarują wsparcie materialne Stowarzyszenia.

Członkowie wspierający i honorowi nie mają biernego i czynnego prawa wyborczego, nie mają też obowiązku opłacania składki członkowskiej.

Obszar i jego charakterystyka

Obszar Euroregionu obejmuje:

- ☐ po stronie polskiej województwo warmińsko-mazurskie i pomorskie; ich powierzchnia wynosi 42496 km², a liczba mieszkańców w 2002 r. 3612,1 tys. osób,
- ☐ po stronie rosyjskiej obwód kaliningradzki, obejmujący przede wszystkim miasta pasa nadmorskiego, tj. Bałtijskiego i Swietłego Okręgu Miejskiego oraz Kaliningradu; powierzchnia wynosi 15100 km², a liczba mieszkańców 935 tys. osób,
- ☐ po stronie litewskiej region kłajpedzki; powierzchnia wynosi 5746 km², a liczba mieszkańców 416 tys. osób,
- ☐ po stronie łotewskiej region kurlandzki (oficjalna nazwa regionu: Baltic Coastal Zone Planning Region, ale spotyka się również nazwę Courland Planning Region), obejmujący miasta Liepaja, Ventspils i Kuldīga oraz regiony Talsu, Saldus i Liepaja; powierzchnia wynosi 13601 km², a liczba mieszkańców 332 tys. osób,
- ☐ po stronie szwedzkiej okręgi: Kronoberg, Kalmar i Blekinge; powierzchnia wynosi 23504 km², a liczba mieszkańców 562 tys. osób,
- ☐ po stronie duńskiej hrabstwo Bornholm, położone na wyspie i będące najmniejszym okręgiem administracyjnym Danii; powierzchnia wynosi 587 km², a liczba mieszkańców 44 tys. osób.

Obszar Euroregionu przedstawiono na mapie 16.

Polska część Euroregionu obejmuje Pojezierze Kaszubskie, Pobrzeże Kaszubskie, Żuławy Wiślane, Warmię i Pojezierze Olsztyńskie. Największe miasta tej części Euroregionu to leżące nad Zatoką Gdańską Gdynia i Gdańsk oraz Olsztyn, Elbląg i Słupsk.

Pomorze oraz Warmia i Mazury są jednym z największych regionów turystycznych w Polsce. Malownicze krajobrazy pojezierzy, setki otoczonych lasami jezior oraz samo wybrzeże Morza Bałtyckiego tworzą doskonałe warunki naturalne dla rozwoju turystyki, szczególnie w sezonie letnim. Dodatkowymi atrakcjami turystycz-

nymi są liczne zabytki kultury materialnej, m.in. zamek w Malborku, zespoły architektoniczne Gdańska i Fromborka, Starówka w Elblągu. Przebiega tu Szlak Kopernikowski: Kwidzyń-Malbork-Elbląg-Frombork-Braniewo-Orneta.

Obszary chronione obejmują aż 42% powierzchni polskiej części Euroregionu. Znajdują się tu 2 parki narodowe, 17 parków krajobrazowych, obszary chronionego krajobrazu oraz rezerваты przyrody. Pojezierza i tereny przyległe do Zalewu Wiślanego stanowią obszary węzłowe o znaczeniu międzynarodowym, ujęte w strukturze Europejskiej Sieci Ekologicznej EECNET. Atrakcją turystyczną są szlaki wodne, parki krajobrazowe, liczne rezerваты przyrody, a także zabytkowe zespoły miejskie.

W tej części Euroregionu rozwinięty jest m. in. przemysł stoczniowy, petrochemiczny, drzewny, papierniczy, maszynowy, przetwórstwa rolno-spożywczego, farmaceutyczny i lekki.

Nadmorskie pasmo osadnicze aglomeracji trójmiejskiej, rozciągające się na długości 60 km skupia działalność produkcyjną bezpośrednio i pośrednio związaną z morzem oraz usługi o zasięgu ponadregionalnym (nauka, edukacja, kultura, ochrona zdrowia).

Region pełni ważną rolę w systemie komunikacyjnym. Tutaj znajdują się największe porty handlowe Polski. Sieć połączeń kolejowych i drogowych zapewnia dobre skomunikowanie regionu z pozostałą częścią kraju. Region dysponuje również krajowymi i międzynarodowymi połączeniami lotniczymi.

Duńska część Euroregionu obejmuje leżącą na Morzu Bałtyckim wyspę Bornholm. We wczesnym średniowieczu była ona siedzibą normańskich piratów.

Głównym miastem jest Rønne. Ludność utrzymuje się z rolnictwa i rybołówstwa, ale ważną rolę w gospodarce odgrywa także turystyka. Na południu znajdują się plaże, centrum wyspy porośnięte jest lasami, a na północy postrzępione urwiska górskie.

Bogactwa naturalne wyspy to wydobywany w kamieniołomach granit i gliny kaolinowe.

Litewska część Euroregionu to położony nad Morzem Bałtyckim okręg kłajpedzki.

Głównym miastem tej części Euroregionu jest Kłajpeda - port handlowy i rybacki nad Zalewem Kurońskim, leżący nieopodal wąskiej mierzei, oddzielającej Zalew Kuroński od Bałtyku.

Do dobrze rozwiniętych dziedzin przemysłu należy zaliczyć przemysł stoczniowy, przetwórstwo rybne, przemysł drzewny, papierniczy i cementowy.

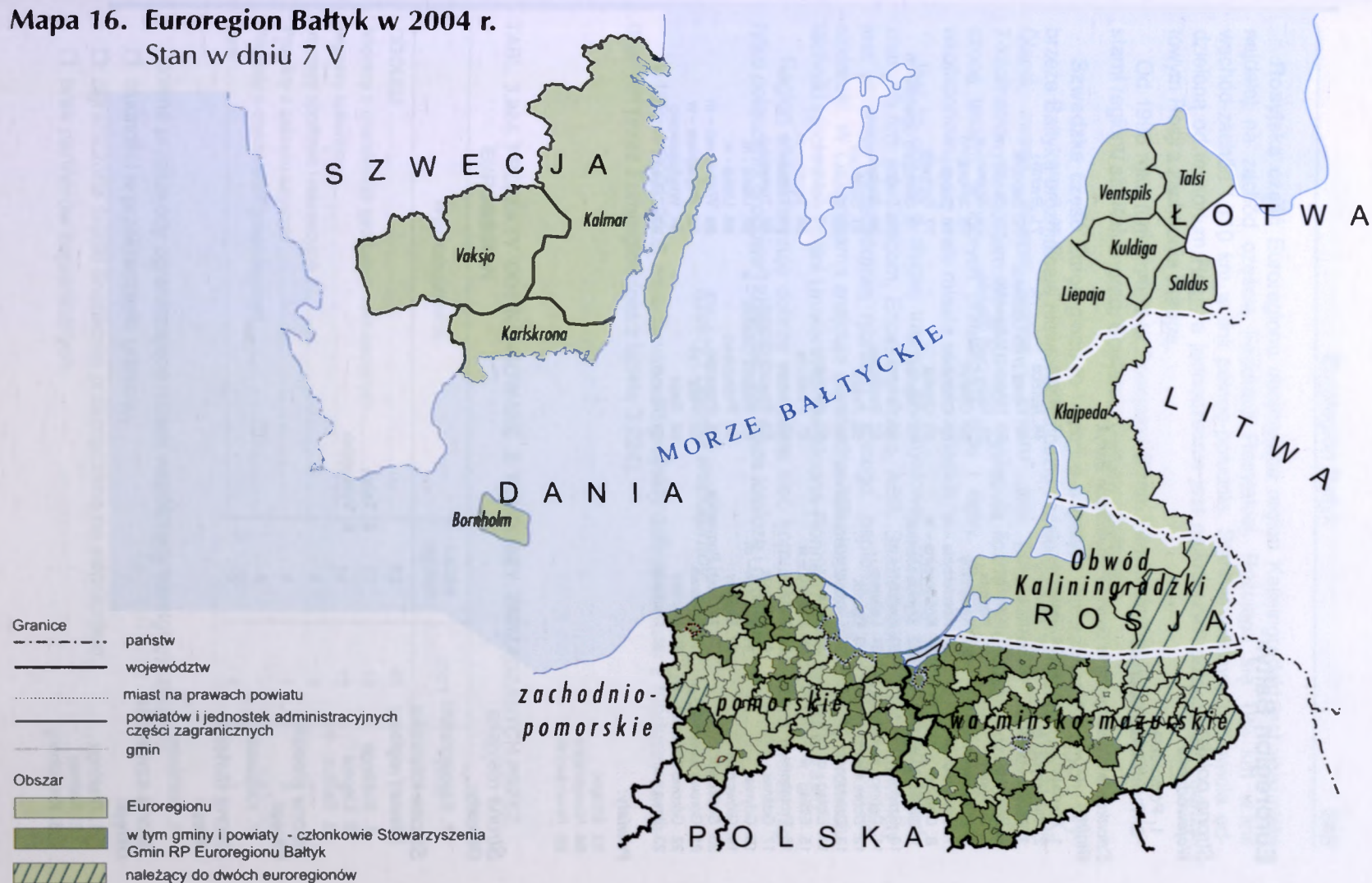
Nadmorskie położenie i liczne zabytki kultury materialnej sprzyjają rozwojowi turystyki. W Kłajpedzie znajduje się Muzeum Historii Litwy.

Łotewska część Euroregionu obejmuje region położony nad Morzem Bałtyckim na zachodzie kraju. Głównym miastem tego regionu jest Liepaja - trzecie co do wielkości miasto Łotwy, liczące ponad 100 tys. mieszkańców.

W centrum miasta znajdują się zabytkowe budynki, ale nie ma tzw. „starego miasta”. Do najciekawszych zabytków należy luterkański Kościół Św. Trójcy z XVIII wieku, w którym odbywają się recitale organowe. W sąsiedztwie Liepai znajdują się czyste, piaszczyste plaże, morze jest jednak mocno zanieczyszczone.

Mapa 16. Euroregion Bałtyk w 2004 r.

Stan w dniu 7 V

Euroregion Bałtyk

Strona polska

Województwa:

1. Pomorskie
2. Warmińsko-mazurskie

Członkowie Stowarzyszenia Gmin RP Euroregion Bałtyk

Gminy:

1. Barciany	24. Jastarnia	47. Morąg	70. Rumia
2. Bartoszyce - m	25. Jeziorany	48. Nidzica	71. Rychliki
3. Bartoszyce - w	26. Kartusy	49. Nowa Wieś Lęborska	72. Sępól
4. Biskupiec	27. Kisielice	50. N. Miasto Lubawskie - m	73. Słupsk - m
5. Bisztynek	28. Koczała	51. Nowy Dwór Gdański	74. Słupsk - w
6. Braniewo - m	29. Konarzyny	52. Olsztyn	75. Smołdzino
7. Braniewo - w	30. Kościerzyna - m	53. Olsztynek	76. Sopot
8. Cewice	31. Kościerzyna - w	54. Orneta	77. Sorkwity
9. Chojnice - m	32. Krynica Morska	55. Ostróda - m	78. Starogard Gdański - m
10. Czarna Woda	33. Kwidzyn - m	56. Ostróda - w	79. Stegna
11. Dębica Kaszubska	34. Lelkowo	57. Parchowo	80. Stężyca
12. Dobrze Miasto	35. Lębork	58. Pelplin	81. Subkowy
13. Dzierżoń	36. Lidzbark Warmiński - m	59. Piecki	82. Sztum
14. Elbląg - m	37. Linia	60. Pieniężno	83. Sztutowo
15. Elbląg - w	38. Lubawa - w	61. Płoskinia	84. Tczew - m
16. Frombork	39. Łeba	62. Prabuty	85. Tczew - w
17. Gdańsk	40. Łęczycze	63. Pruszcz Gdański - m	86. Tolmicko
18. Gdynia	41. Malbork - m	64. Pruszcz Gdański - w	87. Ustka - m
19. Główczyce	42. Małdyty	65. Przecławo	88. Ustka - w
20. Godkowo	43. Mikołajki Pomorskie	66. Pszczółki	89. Wejherowo - m
21. Górowo Iławeckie - m	44. Milejewo	67. Puck - m	90. Wejherowo - w
22. Górowo Iławeckie - w	45. Młynary	68. Reda	91. Władysławowo
23. Iława - m	46. Markusy	69. Rozogi	92. Zalewo

Powiaty:

93. Elbląski
94. Nowomiejski
95. Nowodworski

Strona rosyjska

Obwody:

1. Kaliningradzki

Strona łotewska

Miasta i regiony:

1. Kuldīga	4. Talsu
2. Liepāja	5. Ventspils
3. Saldus	

Strona litewska

Okręgi:

1. Klaipėdžiai

Strona duńska

Okręgi:

1. Bornholm

Strona szwedzka

Okręgi:

1. Blekinge
2. Kalmar
3. Kronoberg

Rosyjska część Euroregionu obejmująca region Kaliningradzki jest wysuniętą najdalej na zachód częścią Federacji Rosyjskiej. Rozciąga się 195 km w linii wschód-zachód i 110 km w linii północ-południe. Stanowi enklawę całkowicie oddzieloną od terytorium Rosji, a jednocześnie jest najkrótszym połączeniem tranzytowym Rosji z zachodnią Europą.

Od 1996 roku funkcjonuje tu Specjalna Strefa Ekonomiczna. Największymi miastami regionu są: Kaliningrad, Sowietsk, Gusiew i Bałtyjsk.

Szwedzka część Euroregionu to region o bogatych walorach naturalnych. Wybrzeże Bałtyku urozmaicają niewielkie zatoczki i wiele punktów widokowych. Wyspa Öland, zwana „Wyspą Słońca i Wiatru” jest połączona ze stałym lądem 7-kilometrowym mostem. W głębi lądu występują liczne małe jeziora, często otoczone lasami, w których przeważają buki i dęby. W ten malowniczy krajobraz wkomponowują się małe miasta i wioski rybackie.

Jest to obszar o długiej tradycji przemysłowej. Znajdują się tu zakłady takich znanych firm jak Telecom, Ericsson, Volvo, ABB, Saab, Scania, IKEA. Rozwinięty jest przemysł przetwórstwa rybnego i rolnego, papierniczy, drzewny, meblarski, szklarski. W Oskarshamn znajduje się elektrownia atomowa. Ważną rolę w rozwoju techniki i technologii pełni Uniwersytet Karlskrona-Ronneby i Uniwersytet w Växjö.

Region charakteryzuje dobrze rozwinięta sieć komunikacyjna, którą tworzą nie tylko połączenia drogowe i kolejowe, ale także lotnicze i promowe.

Efekty i bariery współpracy

W latach 2001-2002 zrealizowano 53 projekty dofinansowane z funduszy zarządzanych przez Euroregion (patrz tabela 3.224).

TABL. 3.224. **PROJEKTY DOFINANSOWANE Z FUNDUSZY ZARZĄDZANYCH PRZEZ EUROREGION**

Wyszczególnienie	Liczba ogółem	2001	2002
OGÓŁEM	53	46	7
Imprezy o charakterze naukowym i edukacyjnym	17	16	1
Imprezy kulturalne	14	12	2
Imprezy sportowe i rekreacyjne	8	8	–
Projekty z zakresu turystyki	4	1	3
Projekty o charakterze gospodarczym	5	–	5
Inne	5	4	1

Główne przeszkody ograniczające rozwój współpracy transgranicznej to:

- ☐ trudności w przekraczaniu granicy,
- ☐ ograniczone środki finansowe przeznaczane na współpracę,
- ☐ brak partnerów zagranicznych.

Ważniejsze adresy**Strona polska:**

Stowarzyszenie Gmin RP Euroregionu Bałtyk

ul. Św. Ducha 3/4

82-300 Elbląg

Zdzisław Olszewski

tel. +48 55 235-55-99

fax +48 55 236 10 10

e-mail: sekel@eurobalt.org.pl

www.eurobalt.org.pl

Strona rosyjska:

Administracja Bałtyjskiego Okręgu Miejskiego

ul. Lenina 6

238520 Bałtyjsk

Victor Koshelev

tel./fax +07 01145 226 69

e-mail: koshelev@bltfrd.koenig.su

Strona litewska:

Klaipeda County Governor's Administration

Danes g. 17

LT-5800 Klaipeda

Dalia Makuskiene

tel. +370 6 31 24 83

fax +370 6 31 49 07

e-mail: urs@klaipeda.aps.lt, region@klaipeda.aps.lt

www.klaipeda.aps.lt

Strona łotewska:

Kurzeme Planning Region

Elizabetes Street 45/47-409

Riga LV-1010

Gunta Ceplevica

tel. +371 733 14 92

+370 733 15 93

fax +371 733 12 85

e-mail: bjpaa@bjpaa.eunet.lv, Gunta.Ceplevica@bjpaa.eunet.lv

www.kurzeme.lv

Strona szwedzka:

The Regional Council in Kalmar County

Box 762, S-391 27

Kalmar

Erik Ciardi

tel. +46 480 44 83 33

fax +46 480 546 54

e-mail: erik.ciardi@kalmar.regionforbund.se

www.kalmar.regionforbund.se

Strona duńska:

Regional Municipality of Bornholm

Ullasvej 23

DK-3700

Niels Chresten Andersen

tel. +45 5692 1303

fax +45 5692 1301

e-mail: ffnca@bora.dk, carrefour@brk.dk

www.brk.dk

www.bornholm-eu.dk

Tablice statystyczne

Informacje statystyczne o polskiej części Euroregionu Bałtyk znajdują się w tablicach zbiorczych na str. 348-354.

3.5. Informacje statystyczne o polskich częściach euroregionów: Tatry, Puszcza Białowieska, Niemen i Bałtyk

Tablice statystyczne

TABL. 3.225. POWIERZCHNIA I SIEĆ OSADNICZA W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

AREA AND SETTLEMENT SYSTEM IN 2002

As of 31 XII

EUROREGIONY EUROREGIONS	Powierz- chnią w km ² Area in km ²	Miasta Cities				
		ogółem total	według liczby ludności by number of population			
			poniżej 10 000 less than 10 000	10 000- -19 999	20 000- -49 999	50 000 i więcej 50 000 and more
Tatry	4612	12	6	3	3	–
Puszcza Białowieska	2054	2	1	–	1	–
Niemen	20766	35	20	8	4	3
Bałtyk	42496	91	45	21	18	7

TABL. 3.226. LUDNOŚĆ W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

POPULATION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym kobiety Of which females	Na 1 km ² Per 1 km ²	W miastach w % ogółu ludności In urban areas in % of total population	Kobiety na 100 mężczyzn Females per 100 males
	w tys. in thous.	in thous.			
Tatry	572,1	290,5	124,1	29,3	103,1
Puszcza Białowieska	57,6	29,5	28,0	41,7	104,9
Niemen	1178,4	603,1	56,7	62,0	104,8
Bałtyk	3612,1	1850,5	85,0	64,9	105,0

TABL. 3.227. LUDNOŚĆ WEDŁUG WIEKU W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

POPULATION BY AGE IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Poniżej 18 lat Below age 18	18-39	40-64	65 lat i więcej 65 years and more
		w % ogółu ludności in % of total population			
Tatry	572124	28,3	33,0	27,1	11,6
Puszcza Białowieska	57601	19,2	26,0	32,4	22,4
Niemen	1178374	24,1	32,3	30,2	13,4
Bałtyk	3612085	24,3	33,1	31,4	11,2

TABL. 3.228. **ŁUDNOŚĆ W WIEKU PRODUKCYJNYM^a I NIEPRODUKCYJNYM W 2002 R.**

Stan w dniu 31 XII

WORKING^a AND NON-WORKING AGE POPULATION IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	W wieku Of age			W wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym Non-working age population per 100 persons of working age
	przed- produkcyjnym pre-working	produkcyjnym working	poprodukcyjnym post-working	
	w % ogółu ludności in % of total population			
Tatry	28,3	58,0	13,7	72,4
Puszcza Białowieska	19,2	55,4	25,5	80,7
Niemen	24,1	60,2	15,7	66,2
Bałtyk	24,3	62,4	13,3	60,2

^a Strona polska - do kategorii ludności w wieku produkcyjnym zaliczane są osoby w wieku: mężczyźni 18-64 lata, kobiety 18-59 lat.

^a The Polish part – as working population are treated persons: men aged 18-64, women aged 18-59.

TABL. 3.229. **RUCH NATURALNY ŁUDNOŚCI W 2002 R.**
VITAL STATISTICS IN 2002

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Urodzenia żywe <i>Live births</i>	Zgony <i>Deaths</i>		Przyrost naturalny <i>Natural increase</i>
		ogółem <i>total</i>	w tym niemowląt ^a <i>of which infants ^a</i>	
	na 1000 ludności <i>per 1000 population</i>			
Tatry	12,0	7,7	6,5	4,3
Puszcza Białowieska	7,6	16,0	6,8	-8,4
Niemen	9,4	9,5	7,2	-0,0
Bałtyk	10,3	8,3	6,8	2,0

TABL. 3.230. **MAŁŻEŃSTWA. MIGRACJE ŁUDNOŚCI W 2002 R.**
MARRIAGES. MIGRATION OF POPULATION IN 2002

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Małżeństwa na 1000 ludności Marriages per 1000 population	Saldo migracji Net migration	
		ogółem total	na 1000 ludności per 1000 population
Tatry	5,7	-129	-0,2
Puszcza Białowieska	5,0	-290	-4,9
Niemen	4,9	-1831	-1,5
Bałtyk	5,1	-2348	-0,7

TABL. 3.231. PRACUJĄCY W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

EMPLOYED PERSONS IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym kobiety Of which females	Z ogółem sektor Of total sector		
			rolniczy agricultural	przemysłowy industrial	usługowy service
Tatry	68875	36831	949	19527	48399
Puszcza Białowieska	8452	4085	428	3189	4835
Niemen	189105	97762	4597	59615	124893
Bałtyk	686788	335005	17550	250217	419021

TABL. 3.232. UŻYTKOWANIE GRUNTÓW^a W 2002 R.

Stan w czerwcu

LAND USE^a IN 2002

As of June

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Powierzchnia ogółem w tys. ha Grand total area in thous. ha	Użytki rolne Agricultural land	Lasy i grunty leśne Forests and forest land	Pozostałe grunty i nieużytki Other lands and wasteland	Powierzchnia użytków rolnych na 1 mieszkańca w ha Area of agricultural land per capita
	w % powierzchni ogółem in % of total area				
Tatry	461,1	48,6	43,2	8,2	0,4
Puszcza Białowieska	205,4	48,3	43,8	7,9	1,7
Niemen	2076,5	54,4	32,5	13,1	1,0
Bałtyk	4249,6	52,0	32,7	15,3	0,6

^a Według granic administracyjnych.^a By administrative borders.

TABL. 3.233. UŻYTKI ROLNE W 2002 R.

Stan w czerwcu

AGRICULTURAL LAND IN 2002

As of June

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem w tys. ha <i>Total in thous. ha</i>	Grunty orne <i>Arable land</i>	Sady <i>Orchards</i>	Łąki i pastwiska <i>Meadows and pastures</i>
		w % ogółu użytków rolnych <i>in % of agricultural land</i>		
Tatry	224,0	43,6	3,3	53,1
Puszcza Białowieska	99,1	60,6	0,2	39,2
Niemen	1127,9	64,3	0,4	35,3
Bałtyk	2210,5	73,4	0,4	26,2

TABL. 3.234. PRZEMYSŁOWE OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

INDUSTRIAL WASTE WATER TREATMENT PLANTS IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Mechaniczne Mechanical	Chemiczne Chemical	Biologiczne Biological	Z podwyż- szonym usuwaniem biogenów With increased biogene removal (disposal)
Tatry	15	1	2	12	–
Puszcza Białowieska	2	–	–	2	–
Niemen	36	9	1	23	3
Bałtyk	113	24	10	70	9

TABL. 3.235. KOMUNALNE OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW I ŚCIEKI KOMUNALNE W 2002 R.

MUNICIPAL WASTE WATER TREATMENT PLANTS AND MUNICIPAL WASTE WATER IN 2002

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Mechaniczne Mechanical	Mechaniczno- -chemiczne Mechanic- -chemical	Biologiczne Biological	Z podwyż- szonym usuwaniem biogenów With increased biogene removal (disposal)
-----------------------------------	-----------------	---------------------------	--	---------------------------	--

KOMUNALNE OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW ^a
MUNICIPAL WASTE WATER TREATMENT PLANTS ^a

Tatry	62	3	–	51	8
Puszcza Białowieska	13	–	–	11	2
Niemen	96	–	3	57	36
Bałtyk	372	19	6	264	83

ŚCIEKI KOMUNALNE OCZYSZCZANE ^b w dam³
MUNICIPAL WASTE WATER TREATED ^b

Tatry	9733	149	–	5778	3806
Puszcza Białowieska	1132	–	–	1038	94
Niemen	36121	–	20	7190	28911
Bałtyk	136438	454	153	42685	93146

^a Stan w dniu 31 XII. ^b Odprowadzone siecią kanalizacyjną.^a As of 31 XII. ^b Discharged through sewerage systems.

TABL. 3.236. LUDNOŚĆ OBSŁUGIWANA PRZEZ OCZYSZCZALNIE KOMUNALNE W 2002 R.
POPULATION SERVED BY MUNICIPAL WASTE WATER TREATMENT PLANTS IN 2002

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym Of which		
		mechaniczne mechanical	biologiczne biological	z podwyższonym usuwaniam biogenów with increased biogene removal (disposal)
		w % ogółu ludności in % of total population		
Tatry	35,8	1,4	21,6	12,8
Puszcza Białowieska	44,7	–	41,8	2,9
Niemen	63,5	–	13,2	50,3
Bałtyk	71,3	0,3	24,4	46,5

TABL. 3.237. ZASOBY MIESZKANIOWE W 2002 R.
Stan w dniu 31 XII
DWELLING STOCKS IN 2002
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Mieszkania Dwellings	Przeciętna liczba osób Average number of persons		Przeciętna powierzch- nia użytkowa Average usable floor space		Mieszkania na 1000 ludności Dwellings per 1000 population
		na mie- szkanie per dwelling	na izbę per room	mieszkania per dwelling	na 1 osobę per person	
				w m ²	in m ²	
Tatry	138773	4,1	1,0	82,0	20,1	242,6
Puszcza Białowieska	21239	2,7	0,7	69,3	25,6	368,7
Niemen	365322	3,2	0,8	68,2	21,4	310,0
Bałtyk	1085973	3,3	0,9	65,5	20,0	300,6

TABL. 3.238. MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKU W 2002 R.
DWELLINGS COMPLETED IN 2002

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Na 1000 ludności Per 1000 population	Na 1000 zawartych małżeństw Per 1000 marriages contracted
Tatry	1128	2,0	345,3
Puszcza Białowieska	94	1,6	317,6
Niemen	2786	2,4	478,1
Bałtyk	11363	3,1	617,5

TABL. 3.239. SZPITALA OGÓLNE W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

GENERAL HOSPITALS IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Szpitale Hospitals	Ludność na 1 szpital Population per hospital	Łóżka rzeczywiste Beds	
			ogółem total	na 10 tys. ludności per 10 thous population
Tatry	9	63569	2576	45,0
Puszcza Białowieska	1	49944	330	57,3
Niemen	27	43644	6195	52,6
Bałtyk	69	52349	15430	42,7

a W ciągu roku. b Bez ruchu międzyoddziałowego.

a During the year. b Excluding inter-ward patient transfer.

TABL. 3.240. APTEKI I PUNKTY APTECZNE ^a W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

PHARMACIES AND PHARMACEUTICAL OUTLETS ^a IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Apteki i punkty apteczne I typu Pharmacies and type I pharmaceutical outlets	Ludność na 1 aptekę i punkt apteczny Population per pharmacy and pharmaceutical outlet
Tatry	133	4302
Puszcza Białowieska	12	4800
Niemen	284	4149
Bałtyk	928	3892

a Bez aptek i punktów aptecznych w stacjonarnych zakładach opieki zdrowotnej (np. szpitalach, sanatoriach).

a Excluding pharmacies and pharmaceutical outlets in in-patient health care facilities (hospitals, sanatoria).

TABL. 3.241. POMOC SPOŁECZNA STACJONARNA W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

STATIONARY SOCIAL WELFARE IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Domy i zakłady pomocy społecznej Welfare homes and facilities	Miejsca rzeczywiste ^a Places ^a
Tatry	18	884
Puszcza Białowieska	2	131
Niemen	30	3064
Bałtyk	117	7758

a Łącznie z filiami.

a Including sub-branches.

TABL. 3.242. BIBLIOTEKI PUBLICZNE W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

PUBLIC LIBRARIES IN PUSZCZA 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Placówki biblioteczne Library facilities	Liczba ludności na 1 placówkę biblioteczną Population per 1 library establishment	Księgozbiór w wol. Collection in volumes	Czytelnicy ^a Borrowers ^a	Wypożycze- nia księ- gozbioru na 1 czytelnika w wol. ^a
			na 1000 ludności per 1000 population		Collection lendings per borrower in vol. ^a
Polska	176	3251,0	3649,3	192,1	19,6
Puszcza Białowieska	18	3200,1	4309,2	182,8	19,3
Niemen	247	4770,7	3584,7	172,3	19,5
Bałtyk	726	4975,3	3271,1	183,3	19,7

a W ciągu roku.

a During the year.

TABL. 3.243. KINA STAŁE I MUZEA W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

FIXED CINEMAS AND MUSEUMS IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Kina Cinemas	Miejsca na widowni Seating in cinemas	Liczba ludności na 1 kino Population per cinema	Muzea Museums
Tatry	12	3168	47677	18
Puszcza Białowieska	1	156	49944	1
Niemen	23	5324	51234	23
Bałtyk	54	22166	66891	70

TABL. 3.244. PODMIOTY GOSPODARCZE W 2002 R.

Stan w dniu 31 XII

ENTITIES IN 2002

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym Of which				
		przedsię- biorstwa państwowe state owned enterprises	spółki prawa han- dlowego commercial law com- panies	spółki z udziałem kapitału zagra- nicznego companies with foreign capital participa- tion	spółdzielnie co- operatives	osoby fizyczne natural persons
Polska	37199	13	876	146	199	30345
Puszcza Białowieska	3909	3	66	15	38	3204
Niemen	94981	39	3464	451	545	76892
Bałtyk	324171	157	20286	3911	1907	247622

Bibliografia, w tym źródła cytowane

30 lat wspólnej pracy. Wyd. SERG 2003.

Borys T., Panasiewicz Z.: *Współpraca transgraniczna w Polsce- efekty i możliwości współpracy strony polskiej na przykładzie Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa*. US Jelenia Góra 1996.

Borys T.: *Obszary transgraniczne w statystyce regionalnej.* GUS Warszawa 1999.

Europejska Karta regionów Granicznych i Transgranicznych. Uchwalona przez Radę Europy 20 listopada 1981 roku i znowelizowana 1 grudnia 1995 roku.

Europejska Konwencja Ramowa o współpracy transgranicznej pomiędzy wspólnotami i władzami terytorialnymi (tzw. Karta madrycka). Sporządzona w Madrycie 21 maja 1980 roku.

Euroregiony na granicach Polski 2001. US Wrocław 2001.

Euroregiony w nowym podziale terytorialnym Polski. GUS-US Warszawa-Wrocław 1999.

Międzynarodowa współpraca regionów. Wybór ekspertyz. Praca zbiorowa pod red. W. Toczyskiego, W. Sartoriusa i J. Zauchy. Wyd. „Przedświt”. Warszawa wrzesień 1997.

Praktyczny przewodnik współpracy transgranicznej. Opr. SERG. Wyd. II European Commision. Gronau-Bruksela 1997.

Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Czeskiej o małym ruchu granicznym. Sporządzona w Pradze 17 stycznia 1995 roku.

Zduński M.: *Polskie doświadczenia we współpracy transgranicznej.* Jelenia Góra 2002.

